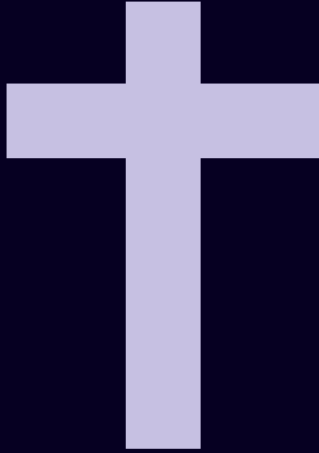

North Tanna New
Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019
46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	70
LUK	111
JON	183
WƏK MĪN	241
ROM	302
1 KORIN	333
2 KORIN	359
KALESIA	376
EFESAS	388
FILIPAE	398
KOLOSI	405
1 TESALONAEKA	413
2 TESALONAEKA	419
1 TIMOTI	423
2 TIMOTI	432
TAETAS	438
FILIMON	443
HIPRUS	445
JEMES	473
1 PITA	481
2 PITA	490
1 JON	495
2 JON	504
3 JON	506
JUT	508
NOL ƏPƏN	511

Matiu Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? Matiu təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit mın u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mın rafin ikin əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa u tatilpın Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aypən itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsaahgin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? Matiu təməte naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə otəpanahl-ipa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien mın kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən mın u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig mın rafin.

*Tipi İesu Kristo rat mın
(Luk 3:23–38)*

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit, kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in pətan rəha Uria aypən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kæn Jehoram in pipi rat ræha Usia,

⁹ kæn Usia in tata ræha Jotam,

kæn Jotam in tata ræha Ahas,

kæn Ahas in tata ræha Hesekia,

¹⁰ kæn Hesekia in tata ræha Manase,

kæn Manase in tata ræha Amon,

kæn Amon in tata ræha Josaea,

¹¹ kæn Josaea in tata ræha Jekonaea ne pian mîn, kæn uarisig lan, tikimîr mîn ræha noanol mîn ræha Isrel kæmotæmik ilat motuwîn Pabilon mæmæ ilat okotuwa slef mîn ræhalat.

¹² Kæn inu nærgi pipi mîn itæm tæmætuoun e nian noanol mîn ræha Isrel kæmotuwîn Pabilon.

Jekonaea in tata ræha Sealtiel,

kæn Sealtiel in pipi ræha Serupapel,

¹³ kæn Serupapel in tata ræha Apiut,

kæn Apiut in tata ræha Eliakim,

kæn Eliakim in tata ræha Asor,

¹⁴ kæn Asor in tata ræha Satok,

kæn Satok in tata ræha Akim,

kæn Akim in tata ræha Eliut,

¹⁵ kæn Eliut, in tata ræha Eleasar,

kæn Eleasar in tata ræha Matan,

kæn Matan in tata ræha Jekop,

¹⁶ kæn Jekop in tata ræha Josep u iærman ræha Meri.

Kæn Meri tæmilæs Iesu, kæn kætæun-in mæmæ Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa.

¹⁷ Tæmætuoun e Epraham mætoarus-pæn Kig Tefit, pipi rat mîn æm u neen kæmæte rækis nærgilat, ilat fotin. Kæn tæmætuoun mîn e Kig Tefit mætoarus-pæn noanol mîn ræha Isrel kæmotuwîn Pabilon, pipi rat mîn ilat rafin fotin. Kæn tæmætuoun mîn e noanol mîn ræha Isrel kæmotuwîn Pabilon mætoarus-pæn Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, pipi rat mîn ilat rafin fotin.

Naiiræn ræha Iesu Kristo
(Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu namnusæn ræha naiiræn ræha Iesu Kristo. Mama ræha Iesu, nærgin u Meri, kinæn rækis mæmæ okos ræhan kætîm kan mæmæ otætæu-pæn suah kit, nærgin u Josep. Mæto e nian kæsueamæn æh muatig kitæh, kæn Josep tæsuwînæn æh mehm, mæto Narmîn Ræha Uhgîn tinol mæmæ Meri tinæpæk-æpæk rækis. ¹⁹ Kæn ræhan iaguïhl Josep in etæm ætuatip, kæn tatætellig-in mæmæ otapæs Meri, mæto in tæsolkeikeæn mæmæ otol Meri taulis, kæn nikin tæht mæmæ otæsæn-iaræpæn kæm netæmim.

²⁰ Mæto nian nikin tæmataht mæmæ in otol nætelligæn æh, kæn nagelo kit ræha Iæræmæ rætuuwa ron e napilæiiræn mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Josep, mipi Tefit rat. Onækæsginæn mæmæ onakit Meri mæmæ in ræham pætæn, mæto-inu suakæku æh tætatig lan, in tæmisi-pæn æm o Narmîn Ræha Uhgîn. ²¹ Kæn in otilæs nætîn kit iærman, kæn onækaun-in nærgin mæmæ Iesu mæto-inu in otosmegæh ræhan mîn netæmim e nolæn tærat mîn ræhalat.”*

²² Natimnat mîn rafin æh kæmotuwa kol æm nipahrienæn e næghatæn ræha Iæræmæ itæm ræhan kit ien tæmæn aupæn ikin mæmæ, ²³ “Pætæn ækæku kit

1:11: 2 King 22—24; 2 Kron 36:10; Jer 27:20
Iesu, nipæti tatæn mæmæ, “Iæræmæ ræ tatosmegæh”

1:12: Esra 3:2 **1:18:** Luk 1:27,35
1:21: Luk 1:31; 2:21

* **1:21:**

itəm iərman təsuwīnən əh ron, otəpəs məwīg, kən panīlās nətīn kit iərman, kən okaun-in nərgīn məmə Emanuel,” inu nīpətīn təmə, “Uhgīn tətātīg kitāt min.”

²⁴ Kən nian Josep təmaiir, kən təmətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha İərəməərə. Kən təmuwīn mit Meri muwa e rəhan latuənu məmə rəhan pətan, ²⁵ mətō in təməsuwīnən əh mehm matuwīn matuwīn mətōarus-pən Meri tilās nətīn iərman. Kən Josep təmaun-in nərgīn məmə İesu.

2

Netəm-iasol kəmotairahgīn İesu

¹ İesu təmaiir əpəh nītən rəha Jutia e taon Petlehem e nian Kig Herot Asol in təmatərəməərə lan. Kən uarisig ikin, netəm-iasol mīn neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kōtenatīg wīr e nənən nīpətī məhau mīn. Kən motuwa motətəpəh məmə, ² “?Suakəku u in hīə, itəm in təmaiir məmə in kīg rəha netəm İsrəl? Emotehm rəhan məhau təmər əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nīsiāiən kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təmətō nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nīkilat rafīn təmərat. ⁴ Kən təmargəfīmīn pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou rəha nəfakən rəha netəm İsrəl, kən matətəpəh olat məmə, “?Krišto itəm Uhgīn tinəmən rəkis məmə otahl-ipa, in otaiir hīə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e nītən rəha Jutia. Mətō-inu ien kit rəha Uhgīn əupən, təmətē tol mīn-nulan məmə, ⁶ ‘İk Petlehem əpəh e nītən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpīn e netəm-iasol mīn əpəh ikin Juta, mətō-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wīr rəhak mīn netəm İsrəl tahmen-pən e etəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn.’”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kōtenatīg wīr e nənən nīpətī məhau mīn kotuwa tuəfīmīn anion ilat, matətəpəh olat məmə məhau əh təmər ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn Petlehem motegəs-in wīr suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io mīn ekuwīn mos-ipən nīsiāiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotətō nəghatən əh, kəmotiet motuwīn, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm mīn məhau əh, nīkilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwīn matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəpīl ikin. ¹¹ Kən kəmotuwīn əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulilat moatos-ipən nīsiāiən kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nautə e rəhalat kətīm mīn itəm nəmtīlat tiəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit mīn itəm nəmiəwīn təwīr nian katuwan e nigəm, nərgīn u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwīn təwīr, nərgīn u mīr.

¹² Kən Uhgīn təmən-İəhau ilat e napīlaiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawīlək-in Kig Herot motuwīn-pən e suatip pīsīn moatuwīn iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiālās İesu məhlagīm məhaluwīn əpəh İjip

¹³ Nian netəm kōtenatīg wīr mīn u kəmotiet rəkis mīnoatuwīn, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa miet-arəpa o Josep e napīlaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, mīlās suakəku ilau rəhan mama,

onəkəhlagim məhaluwın əpəh İjip. Kən onatəhlatig əh-ikin mətoarus-pən io əm ekən-ipinə min kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa min, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otohamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapin, Josep təmətul mīləs suakəku ilau rəhan mama məhlagim mətəhaluwın əpəh İjip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nīməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimis. Nat u tinuwa məmə otol nīpahrienən e nəghatən itəm lərəməərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis İjip.”

Mopael min rəha Kig Herot Asol kəmotohamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol təmitun məmə netəm kotenatig wir e məhau min kəməsotolən nəwian motawilək-in motagim, kən nīkin təmahmə pik agin. Kən in təmahl-ipən rəhan mopael min məmə okotuwın Petlehem ne ikin min rafin titəlau lan, məmə okoteam-in nisualkələh iərman min itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotohamnu ilat rafin. In təmitəpun nup kəiu nəhlan məto-inu nīkin təməht məmə nian ətuatip əh itəm netəm kotenatig kəmotehm məhau lan. ¹⁷ Natimnat min u təmol nəghatən u tuwa mol nīpahrienən lan itəm ien Jeremaea tənəmən rəkis aupən ikin məmə, ¹⁸ “Netəm Rama kəmotəto pətan kit tətəsək tətəsək məto-inu tatəto tərət agin. Pətan əh in Rejel, in tətəsək o rəhan nisualkələh. Kən məsolkeikəən məmə suah kit otuwa məghat mīləs-ipər min rəhan nətəligən məto-inu rəhan min nisualkələh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakəku kəməhaliet İjip məhalitəlig-pən Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol təmimis, məto Josep ne Meri ne suakəku katəhlatig əh əpəh İjip, kən nagelo kit rəha Uhgın təmuwa o Josep e napilairən kit matən-ipən kəm in məmə, ²⁰ “Josep. Ətul mīləs suakəku ne rəhan mama kən məhalitəlig-pən e nəptən əh İsrəl, məto-inu netəm min u kəmotolkeikə məmə okotohamnu suakəku, ilat kinotimis rəkis.” ²¹ Kən Josep təmətul mīləs suakəku əh ne rəhan mama, kən məhalitəlig-pən min e nəptən əh İsrəl.

²² Məto nian Josep təməto məmə Akeleas təmos nəme rəhan tata Kig Herot Asol matərəməərə e Jutia, kən in təməgin nitəlig-pənən Jutia. Kən Uhgın təməghat kəm Josep e napilairən kit min məmə in otəsuwınən Jutia, kən təmiet muwın ikin pisin e nitən asol Kalili. ²³ Kən kəməhaluwın mətəhlatig nitən əh Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, məmə otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupən otuwa mol nīpahrienən. İlat kəmotən-ipən məmə, “Okotən məmə in etəm Nasaret.”

3

Jon Baptais tətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwın rəkis, kən Jon Baptais təmiet-arəpa, kən mətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən motuwın o Uhgın, məto-inu, nian itəm Uhgın otərəməərə e netəmim rafin tınatuwa iuəhkir.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgın aupən, təmətəghat-in

^{2:15:} Hos 11:1 ^{2:18:} Jer 31:15 * ^{2:18:} E ves u, nərgin u Retiel, tatətul o mama min rafin rəha İsrəl. ^{2:23:} Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 ^{3:2:} Mat 4:17; Mak 1:15

məmә, “Suah kit tātāun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmә, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə rəha lərəmərə, kən motol rəhan suatip tətuatip.’”

⁴ Jon tatuwin e natimnat itəm kəmol e niməme nat megəh kit katən məmә kəmol, kən rəhan kətəut kəmol e nuwigi kau, kən nigin nagwənən, tatun pitip ne nahui sukapak.* ⁵ Kən netəmim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin min nitən Jutia, ne ikin min iuəhkir o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmә okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat min, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

⁷ Məto nian Jon təməplan məmә Farisi min ne Satusi min tepət kəmotuwa məmә otol baptais elat, kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “! Itəmat nəkotahmen e təgəluə min! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmә okəmә nəkotol əm baptais u, kən onəkotagim tənin nalpinən ne neməha rəha Uhgın itəm otuwa? ! Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmә nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwın o Uhgın.

⁹ “Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmә itəmat nəkotəuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnəpin əm. Iatən kəm itəmat məmә nat əpnəpin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham.† ¹⁰ Məto-inu roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmә otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmә nig kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərəkin-pən e nigəm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat min rəhatəmat. Məto etəmim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agin, esahmen-pənən məmә ekilas rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın ne nigəm. ¹² In tatətul matip o nakilən nolən rəha netəmim məmә otoor netəmim, tahmen-pən e etəm tətəsum matoor nagwənən təwir ne nagwənən tərat. Tatos nagwənən təwir matuwın latuənu. Məto tatəraikin-pən nagwənən tərat e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

Jon təmol baptais e Iesu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Kən Iesu təmiet e nitən Kalili muwa e nəhau Jotan məmә Jon otol baptais lan. ¹⁴ Məto Jon tatən-iahau əskasik in mən-ipən məmә, “Tətuatip əm məmә ik onəkol baptais lak. ?Tahro natuwa məmә ekol baptais lam?” ¹⁵ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kilau okioal nat kit itəm Uhgın tolkeike.” Kən Jon təmegəhan-in.

¹⁶ Kən Jon təmol baptais e Iesu, kən roiu agin Iesu təmər e nəhau, kən əmun nego e neai təmerəh, kən təməplan Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiu-pa tahmen e mak, kən mərələh-pər lan. ¹⁷ Kən nəwıa Uhgın təmisi-pən e

3:3: Aes 40:3 * **3:4:** Jon tatuwin e natimnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwın lan aupən.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nikilat tamataht məmә Elaija otitəlig-pa min e nətueintən nian kit min məmә otol əpen-əpenə e netəmim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, Iesu təmuhapik lan məmә Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm niki netəmim tatəht məmә otuwa min.

(Mat 11:14, 17:10-13). **3:4:** 2 King 1:8 **3:7:** Mat 12:34; 23:33 † **3:9:** Netəm Isrel, nikilat təht məmә in nat asol məmә ilat noanol pahrien rəha Isrel, məto nat asol e niganəmti Uhgın məmә netəmim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kən motol nəwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12

3:10: Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wək 1:5 **3:16:** Jon 1:32

neai matən məmə, “Inu nətik keike itəm iakolkeike pik, kən nīkik tagien pik ron.”

4

Setan təmos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təməghat-pən e nīki Iesu məmə in otuwīn əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən Iesu təmuwīn ikin. ² Kən Iesu təmapəs nagwənən o nian foti, e nərauiəgən ne lapīn, kən uarisig lan nəumis təmus pik. ³ Kən Setan təmuwa mīnatos-ipən-os-ipən kəm Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Okəmā ik Nəti Uhgīn, ən-ipən kəm kəpiel mīn pəs kotəuhlin ilat motuwa motol pīret lan.”

⁴ Məto Iesu təmuhalpīn nəghatən rəha Setan məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm, məto okotatig e nəghatən mīn rafin itəm tatisi-pən o Uhgīn.’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mīan əpəh Jerusalem, e nətuei nimə əpəh ilis agīn e Nimə Rəha Uhgīn, ⁶ kən mən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmā ik Nəti Uhgīn, ətipən əpəh ləhau e nisip, məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, ‘Uhgīn otən-ipən kəm rəhan nagelo mīn məmə okoatehm wīr ik, kən motiləs əm ik ilis e nelmilat məmə nəkəsorinən nelkəm məsin ne e kəpiel.’ ”

⁷ Kən Iesu təmuhalpīn nəghatən rəha Setan məmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən mīn məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəməərə Uhgīn məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətig itəmat mīn, o kəp.’ ”

⁸ Kən Setan təmit mīn Iesu mīan əpəh ilis e nītot asol, kən təməgətun in e kantri mīn rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ne nətīmnat wīr agīn mīn rafin itəm kotatig lan, ⁹ kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Nətīmnat rafin mīn əh, oekos-ipinə kəm ik məmə onatərəməərə olat, okəmā nəkisin-pa nulim kən məfak-pa kəm io.”

¹⁰ Kən Iesu təmuhalpīn rəhan nəghatən məmə, “!Uwīn isəu, Setan! Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəməərə Uhgīn, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

¹¹ Kən Setan təmagim mapəs Iesu, kən nagelo mīn kəmotuwa motasitu lan.

Iesu tinətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn

e nītən Kalili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kən e nian əh, kəmaskəlīm Jon Baptais kiləs-ipən e kalapus. Kən nian Iesu təməto nəghatən lan, kən in təmīet muwīn e nītən Kalili. ¹³ Kən təmapəs natigən Nasaret, kən mīet muwīn əpəh ləhau e taon kit, nərgīn u Kapaneam, iušhkīr o Lek Kalili, kən mətətig ikin əh e nītən asol rəha noanol mīn rəha Sepulun ne Naptali aypən. ¹⁴ Təmuwīn ikin əh məmə nəghatən rəha ien Aesea otuwa mol nīpahrienən lan itəm təmən aypən məmə, ¹⁵ “Nəptən rəha noanol rəha Sepulun, ne nəptən rəha noanol rəha Naptali tatəməhl e suatip tatuwīn e lek Kalili, entənīpən-pən e nəhau Jotan. Inu nītən asol Kalili, ima İaihlua mīn. ¹⁶ Netəm ikin kəmotatig

3:17: Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15 **4:2:** Eks 34:28
4:4: Dut 8:3; Kol 1:16-17 **4:6:** Sam 91:11-12 **4:7:** Dut 6:16 **4:10:** Dut 6:13 **4:12:**
 Mat 14:3; Mak 6:17; Luk 3:19-20

e napinəpən, mətə kəmotəplan nəhag-əhagən asol kit. Kən tinatian, kən nəhag-əhagən asol təmasiəgəpin ilat itəm kəmotatig e napinəpən rəha nīmīsən u tatəfətain ilat nian rafin.”

¹⁷ Kən mətəuoun e nian əh, Iesu təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən motitəlig-pən o Uhgīn, mətə-inu nərəmərən rəha Uhgīn tinatuwa iušhkīr.”

*Iesu təmaun-in netəmim kuwit məmə okotətəu-pən in
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Iesu təmətalīwək e nīkali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nərgīn kit mīn u Pita. Ilau katuərakin net e Lek Kalili mətə-inu ilau etəmim mil rəha niuwən nəm mīn. ¹⁹ Kən təmən-īpən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etəmim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etəmim mil rəha niuwən netəmim məmə okotuwa rəhak mīn netəmim.” ²⁰ Kən roiu agīn, ilau kəmuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

²¹ Kən Iesu təmalīwək muwīn noan məsīn mīn, kən məplan suah mil kəiu mīn ilau pian, nərgīlau u Jemes ne Jon, nəti Sepeti mil. Katuəpələh e nīpəgnoa pot iləhal rəhalau tata matuəhl wir rəhalau net mīn, kən Iesu təmaun-in ilau məmə okuea miauarisig-in in. ²² Kən roiu agīn, ilau kəmuətul muapəs pot ne tata rəhalau, kən muətəu-pən Iesu.

*Iesu təməgətun netəmim kən matol-wir netəmim e nīmīsən
(Luk 6:17-19)*

²³ Kən Iesu təmalīwək ikīn mīn rafin e nītən Kalili, matəgətun netəmim əpəh e nīmə mīn rəha nuəfīmīnən, kən matən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərən rəha Uhgīn kəm netəmim, kən matol-wir netəmim itəm koatimis e nīmīsən rafin, ne netəmim itəm nīpətīlat tərət o nīmīsən rafin. ²⁴ Kən namnusən e Iesu təmītəlau rafin e profens ikīn Siria, kən netəmim kəmotəmīk netəmim rafin itəm koatimis motuwa o Iesu, rəhalat nīmīsən tol mīn-nulan: neen koatimis, neen nīpətīlat tītəhmə, neen narmin rat tətətīg elat, neen koatos nīmīsən rəha mənīg moataut, kən neen nīpətīlat məsīn təmīmīs. Mətə Iesu təmōl-wir ilat. ²⁵ Kən nīmanīn netəmim kəmotiet e nītən Kalili, ne ikīn Tekapolis, ne Jerusalem əpəh Jutia, ne ikīn pīsīn mīn neen əpəh Jutia, ne ikīn mīn entənīpən-pən e nəhau Jotan, kən ilat rafin kəmotuarisig-in Iesu.

5

Əpəh ilis e nītot, Iesu təməgətun rəhan netəmim itəm koatuarisig-in in

¹ Nian Iesu təməplan nīmanīn netəmim itəm koatətəu-pən in, kən in təmuwīn əpəh ilis e nītot, kən məpələh, kən rəhan netəmim itəm koatuarisig-in in, ilat kəmotuwa. ² Kən mīnətəuoun matəgətun ilat.

Netəmim itəm koatatig e nəwīrən pahrien

Iesu təmən məmə,

³ “Nakoatatig e nəwīrən pahrien nian nəkoatīləs-īəhau itəmat, moatən e nīkitəmat məmə nakoatəkul-pən əm e Uhgīn. In nəwīrən pahrien mətə-inu, itəmat netəmim rəha Uhgīn, kən in tətərəmərətəmat.

- 4 Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian nakoatasək kən nikitəmat titahmə.*
In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgɪn otos-iəhau nikitəmat.
- 5 Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian nəstos-ɪpər atɪpən itəmat. In nəwɪrən pahrien məto-inu, o nian kit Uhgɪn otos-ɪpinə nətueintən kəm itəmat u rəhan mɪn.
- 6 Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian nakotolkeike pik e nikitəmat rafin aḡin məmə nəmegəhən rəhatəmat okotətuatɪp e nɪḡanəmti Uhgɪn. In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgɪn otol rəhatəmat nəmegəhən kotətuatɪp e nɪḡanəmtin.
- 7 Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian nakotasəkitun netənim. In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgɪn otasəkitun itəmat.
- 8 Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian nikitəmat tətətuatɪp məwɪr. In nəwɪrən pahrien məto-inu, onəkotəplan Uhgɪn.
- 9 Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian itəmat netənim rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwɪrən pahrien məto-inu, okaun-in itəmat məmə nenəti Uhgɪn.
- 10 Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian nəkoatol natimnat itəm kotətuatɪp e nɪḡanəmti Uhgɪn, kən netənim koatol tərət kəm itəmat ron. In nəwɪrən pahrien məto-inu, itəmat netənim rəha Uhgɪn, kən in tətərəməfə etəmat.
- 11 “Nakoatatiḡ e nəwɪrən pahrien nian netənim koatol natimnat mɪn tərət kəm itəmat məto-inu itəmat netənim rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkin itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəghatən tərət mɪn moatərəkin itəmat lan. 12 Nɪpahrienən, netənim kəmoatol nolən ahmen mɪn əm kəm ien mɪn aupən ikɪn itəm ilat koatol kəm itəmat. Kən otəḡien pik, məto-inu nətəuən asol rəhatəmat tətətiḡ əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netənim rafin e nətueintən.† ?Məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, otahro muwa mətehen mɪn? Təsəwɪr mɪnən o nat kit mɪn, okərakin, kən netənim kotaliwək lan. 14 Itəmat nəhag-əhagən rəha netənim e nətueintən. Taon itəm kəmol əpəh ilis e nɪtot, okol təsəhluaigən. 15 Kən etənim kit tikə məmə otasiepən e lait, kən məfətəin-iəhau e kətim. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in otəkəike mətu-pər ikɪn lait tətəpələh ikɪn məmə lait otasiəḡəpɪn rafin nɪpəḡnoa nɪmə o netənim rafin. 16 Kən e nolən ahmen mɪn əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasɪə məmə netənim okotəplan wək wɪr mɪn itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotiləs-ɪpər nəḡḡi tata Uhgɪn itəm tətətiḡ e nego e neai.”

Lou rəha Moses

17 Kən Iesu təmatəkəike matən-ɪpən kəm ilat məmə, “Təsəwɪrən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərakin Lou itəm Uhgɪn təmos-ɪpən kəm Moses ne ien mɪn aupən. !Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto emuwa məmə ekol nɪpətɪ nəghatən mɪn əh okotuwa motol

* **5:4:** Iesu təsən ətuatɪpən ikɪn-u məmə suah kit təmahro nɪkin titahmə. Kəm-naka nɪkin titahmə o nolən rat rəhan, o kəm-naka nɪkin titahmə məto-inu suah kit təmɪmɪs, o kəm-naka in nat kit mɪn. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14 **5:11:** 1 Pita 4:14 **5:12:** 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənən tatətehen wɪr, kən məsəratən. Təwɪr məmə nolən rəhatat otətəsitə e netənim məmə ilat kotətuwa netəm kotətuatɪp. Məto tərət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netənim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12

nipahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən ne neai kətuatig, kən Lou, in min otatig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnapin in leta əkəku agin, kən Lou otətul wək mətoarus-pa nəghatən min rafin rəha Lou kotuwa motol nipahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətu netənim min məmə ilat min okotapəs, nat əpnapin in Lou kit ləhau agin, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agin e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgətu netənim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agin e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatip wir agin e niganəmti Uhgın, taprəkis-in nolən min rəha Farisi min ne iəgətu min rəha Lou itəm nikilat əm təht məmə kotətuatip wir. Okəmə rəham nolən təsətuatip wirən nəhlan, kən okol nəsuwinən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.”

*Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)*

²¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətu min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. Ilat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuan etənim,’ kən ‘Etənim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e niganəmti kot mos nalpinən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat məmə, † okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuatip məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e niganəmti kot. Kən okəmə suah kit tatən rat pian, kən tətuatip məmə in otətul e niganəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətau-iərmis-in suah kit, § kən tətuatip məmə etəm təmən nəghatən əh otuwın e nigəm asol.

²³ “Kən o nat əh inəh, okəmə nian natuwın e olta e Nimə Rəha Uhgın məmə onəkos-ipən nat kit kəm Uhgın, məto ikin əh, nikim tinəht piəm itəm tatol neməha kəm ik o nat kit nəmol kəm in itəm təsahməən, ²⁴ əpəs pitən rəham nat əh, kən muwın məplan piəm muəg-ətuatip-in nətaligən rəhatəlau, muapəs nolə tikimır, muea iolitulau min, kən uarisig nəpanitəlig muwın mos-ipən nat kit rəham kəm Uhgın e olta əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

²⁵ “Kən okəmə nəmol nat kit təsahməən e etənim kit, kən etənim un tolkeike məmə otiləs ik muwın e kot, təwir məmə nakuwın uəhai əm, nian nəşianən əh e kot, kən muəg-ətuatip-in nipəgnəmtin rəhatəlau pitən. Okəmə nakapəs, etənim un otiləs-ipən ik e nelmi etəm tətakil nəghatən, kən etəm tətakil nəghatən otos-ipən ik e nelmi polis, kən polis otiləs-ipən ik e kalapus. ²⁶ Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəşietən e kalapus mətoarus nakətu rafin agin nalpinən rəham.”

Etənim itəm tətəkləh-in pətan

²⁷ Kən Iesu tətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Itəmat itəm nəmotol marit rəkis, nəsotəkləh-inən nipitan pişin min.’ ²⁸ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə nian suah kit itəm tinol marit rəkis tətəplan pətan pişin kit matolkeike məmə otəkləh-in, kən in tinol rəkis təfagə rat e nikin, təhmen əm məmə in tinəkləh-in pahrien. ²⁹ Okəmə niganəmtin tol ik natol təfagə, kən təwir məmə nakiləs-irəkis mərakin. Təməwir məmə nipətim məşin tikə, taprəkis-in nipətim

5:17: Rom 3:31 **5:18:** Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13; Dut 5:17

† **5:22:** Iesu təməşənən məmə Lou in tərət. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwir pik, kən matek niki netənim. § **5:22:** Nəghatən u “tətau-iərmis-in,” tətəghat-in nəghatən min təhmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialməl,” o “Rəhm-kapə təpiə,” o “Ik nəti iərmis.” **5:22:** 1 Jon 3:15 **5:23:** Mak 11:25
5:27: Eks 20:14; Dut 5:18

rafin okərakin-pən e nigəm asol namnun tikə. ³⁰ Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwir məmə nakətətip rəkis mərakin. Təməwir məmə nipətim məsin tikə, taprəkis-in nipətim rafin okərakin-pən e nigəm asol namnun tikə.”*

Etəmim itəm tətəpəs

rəhan pətan

(Mat 19:9; Mak 10:11-12;

Luk 16:18)

³¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Etəmim itəm otəpəs rəhan pətan, in otəkəike mos-ipən naoa kit kəm in itəm tətəgətun məmə in tınəpəs in.’ ³² Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, okəmə pətan kit itəm təmol marit təsuwinən mehm suah pisin kit, məto rəhan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol təfagə rat. Kən okəmə pətan əh tətətəu-pən suah pisin, kən pətan əh tatol təfagə, məto nəmkakiahən rəha iərman rəhan əupən. Kən suah u itəm tatit pətan əh, in min tatol təfagə.”

Noanawil min

³³ Kən Iesu təmən min məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit min itəm iəgətun min kəmotən kəm rəhatat pipi min əupən məmə, ‘Nəsotətgəhlən noanawil min rəhatəmat itəm nəmotos, məto nəkotəkəike motol nat naka itəm nəmotos noanawil lan kəm Uhgın məmə nəkotol.’ ³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, sotos əmən noanawil o nat kit məmə otol rəhatəmat nəghatən təskasik. Sotosən noanawil o nego e neai məto-inu ikin əh Uhgın tətərəməre lan, kən nolən əh təhmen məmə noatos noanawil o Uhgın. ³⁵ Kən sotosən noanawil o nətueintən məto-inu ikin əh Uhgın tətərəməre lan, kən nolən əh təhmen məmə noatos noanawil o Uhgın. Kən sotosən noanawil o Jerusalem məto-inu ikin əh in taon rəha Uhgın, u in Kig asol ikin, kən nolən əh təhmen məmə noatos noanawil o Uhgın. ³⁶ Kən sotosən noanawil o rəhatəmat-kəpə, məto-inu rəhatəmat nəsanənən tikə məmə nəkotəuhlin noanutəmat kit tuwa məruən o mapin. Uhgın əm tətərəməre e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh təhmen məmə noatos noanawil o Uhgın. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nipahrienən. Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm məmə, ‘əwəh.’ Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm məmə, ‘kəpə.’ Nəghatən min itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

Nəlpinən

(Luk 6:29-30)

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkın niganəmtim kit, kən netəmim okotərəkın min niganəmtin kit. Kən okəmə suah kit tərəkın nəluəm kit, kən netəmim okotərəkın min nəluin kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpinən nəratən kəm etəmim itəm təmol tərət kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nıkapım matip, kən nakəkəike maləlin-pən min nıkapım mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tiləs ik mian e kot, kən

5:29: Mat 18:9; Mak 9:47 * **5:30:** Inu nimaa nəghatən itəm tətəgətun məmə Iesu tolkeike məmə kitat okotəkəike motol wək əskasik o napəsən rəhatat nolən rat min. **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43 **5:31:** Dut 24:1-4; Mak 10:4 **5:33:** 1 Kor 7:10-11 **5:33:** Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21 **5:34:** Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12 **5:35:** Sam 48:2; Aes 66:1 **5:38:** Eks 21:24; Lev 24:20; Dut 19:21

matəkəike ron ik mēmə nakos-ipən rəham sot əkəku kəm in mēmə otəg-ətuatip-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən mīn rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mopaēl kit rəha netəm Rom tatəkəike ron ik mēmə nəkiləs rəhan kətīm muwīn kilometa kitīəh, məto ik nakəkəike mīlās mīn muwīn kilometa kit mīn tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike mēmə in otos rəham nat kit muwīn kənu mos mītəlig mīn muwa, kən nəsənən mēmə nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

*Nolən rəha nolkeikeən
tikimīr mīn*

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən Iesu təmən mīn mēmə, “Nəmotəto rəkis mēmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat mīn, kən motətəhau tikimīr mīn rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat mēmə onəkotolkeike rəhatəmat tikimīr mīn, kən motəfak o netəm mīn u itəm koatol nəratən kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun mēmə itəmat nenəti Uhgīn rəhatəmat itəm tətətig ilis e nego e neai. Kən otol nəhlan məto-inu rəhatəmat tata Uhgīn təmol mītgar tətasiəgəpīn netəmim itəm kotəwīr ne netəmim itəm kotərat, kən in mətahl-īpa nuhuən kəm netəm mīn u itəm rəhalat nəmegəhən tətətuatip, ne netəm mīn u itəm rəhalat nəmegəhən təsətuatipən. ⁴⁶ ?Okəmə nakotolkeike əm netəm mīn u itəm kotolkeike itəmat, kən nikitəmat təht mēmə Uhgīn otətou itəmat o nolən kit itəm təwīr? !Kəp! !Netəm mīn u itəm koatos mənī rəha takis, itəm katən mēmə netəm rat, ilat mīn kotolkeike ilat mīn! ⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat mīn neen moatəghat kəm ilat mīn, məto tahro? ?Nikitəmat təht mēmə nəkoatol nat kit itəm in təwīr taprəkis-in netəm əpnəpīn? Kəp. Netəmim mīn itəm kəsotitunən Uhgīn, ilat mīn koatol nəhlan. ⁴⁸ Tol nəhlan, itəmat nenəti Uhgīn, nəkotəkəike motol nolən itəm in təwīr mətuatip nian rafin, tahmen-pən əm mēmə rəhatəmat Tata Uhgīn in tatol.”

6

Nolən mīn itəm təwīr kəm Uhgīn

¹ Kən Iesu təmən mīn mēmə, “Sotolən mēmə nəkotol nolən mīn itəm təwīr kəm Uhgīn mēmə netəmim okotəplan itəmat ron. Okəmə nəkotol mēmə netəmim okotəplan, kən Uhgīn əpəh e nego e neai otəsətouən itəmat ron.

Nolən itəm təwīr o nos-ipənən kəm ian-rat mīn

² “Tol nəhlan, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mīn mēmə nakot-asitu elat, nəsotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwīr, məto nīkilat tamkimik. Nian ilat kotasitu e ian-rat mīn, rəhalat iolwək mīn koatahl təwī moatol-arəp e nimə rəha nuəfīmīnən ne ihluə e suatip asol mēmə netəmim okotitun. Koatol nəhlan mēmə netəmim okotisiəi-in ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat mēmə, ilat kīnotos rəkis nətəuən rəhalat, inəh nisīaiən rəha netəmim. ³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mīn mēmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol mēmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnəpīn rəhatəmat mīn netəmim. ⁴ Otol nəhlan mēmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wīr mīn, kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

*Noln rəha nəfakən**(Luk 11:2-4)*

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nıkilat tamkımık. Netəm mın əh, ilat kotolkeike məmə okotətul əpəh e nımə rəha nuəfımınən, ne ihluə e suatıp asol, kən motəfak məmə netəmim okotəplan motəto ilat. Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kınotos rəkıs nətouən rəhalat, inəh nısiııən rəha netəmim. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, nakotuwin əpəh e nıpəgnoa nımə rəhatəmat, kən motahtosıg e toa, kən motəfak kəm Uhgın itəm tətətıg ikın əh itəm netəmim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anıon mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır mın.

⁷ “Kən nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, sotargətınən nəghatən mın tepət tepət u nıpətın tıka, tahmen e netəm kotəuru Uhgın. Nıkilat təht məmə rəhalat uhgın mın okotəto ilat o nəghatən mın tepət itəm koatəfak moatən. ⁸ Sotolən məmə ilat ne, məto-inu uarisıg nakotəpəh ron, məto rəhatəmat Tata Uhgın tınıtun rəkıs nat naka itəm nakotoleıke.

⁹ “Kən tol mın-nəhlan, nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən otəfak mıhın nulan:

‘Tata rəhatımat itəm nətətıg e nego e neai, pəs netəmim kotısiıı-in ik.

¹⁰ Pəs nərəmərəən rəham tuwa, kən pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nıpahrienən lan ikın-u e nətueıntən, tahmen-pən əm ilıs e nego e neai.

¹¹ Os-ıpa nagwənən kəm itımat tahmen-in rəha nian roıu.

¹² Kən aluın məsalpınən, nolən rat mın rəhatımat, tahmen-pən əm məmə itımat ekotaluın məsotaskəlım-ıəkısən e nıkitımat nolən rat mın rəha netəmim itəm koatol nəratən kəm itımat.

¹³ Kən segəhan-inən itımat ekotuwin ima nos-ıpən-os-ıpənən, ikın itəm məta oekotakıə motol nolən rat, məto os-ırəkıs itımat e nelmı Setan.’

¹⁴ “Okəmə itəmat nəkotaluın, məsotaskəlım-ıəkısən e nıkitəmat nolən rat mın rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən rəhatəmat Tata Uhgın e nego e neai, in otaluın məsalpınən, rəhatəmat nolən rat mın. ¹⁵ Məto okəmə itəmat nəsotaluınən, motaskəlım-ıəkıs e nıkitəmat nolən rat mın rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgın otəsaluınən kən malpın nolən rat mın rəhatəmat.”

Noln rəha nətuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mın məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgın, sotolən nıganəmtıtəmat təpou tahmen-pən e netəm mın u itəm rəhatəmat nənən təwir, məto nıkilat tamkımık. İlat koatol nıganəmtılət tol pısın, məmə netəmim okotəplan ilat məmə nəumıs tınus ilat, kən netəmim okotısiıı-in ilat. Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kınotos rəkıs nətouən rəhalat, inəh nısiııən rəha netəmim. ¹⁷ Məto nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgın, onəkotaıkuas e nıganəmtıtəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmim kəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgın, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anıon mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır mın.”

Nat təwir əpəh e nego e neai
(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən İesu təmatən min məmə, “Təsəwirən məmə nəkotuargətəin rəhatəmat nat wır min e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, məto-inu e nətueintən u, win min kotitun nunən, kən namtəən titun nərəkinən natimnat min əh, kən iakləh min kotitun nəhapən rəhatəmat nimə motuwın imə kəkləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Məto təwir məmə nəkotuargətəin rəhatəmat nat wır min əpəh e nego e neai. İkin əh win min kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkinən natimnat min əh, kən iakləh min okol kəsotakləh-inən. ²¹ İatən nəhlan məto-inu, İkin pəhruan rəhatəmat natimnat wır min koatəməhl İkin, məto nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-İkin əh.

²² “Nıganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-İpən nəhag-əhagən kəm nİpətım. Okəmə nıganəmtım mil kuəwır, tahmen əm məmə nİpətım tərİoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə nıganəmtım mil kuərat, tahmen əm məmə nİpətım in tərİoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nİpətım in napınəp əmən, tahmen əm məmə İk nəkətatıg e napınəpən asol agın-əh!*

²⁴ “Etəmım tİkə İtəm titun nuwamən in slef rəha etəm-İasol kəİu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeİke kİt mol nəwİan, kən metəhau kİt məsolən nəwİan. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne mənİ e nian kİtİəh əm.”

Təsəwirən məmə
nəkotətəİg-in pİk
(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən İesu təmən məmə, “Kən o natimnat min əh, İo İatən kəm İtəmat məmə, təsəwirən məmə nəkotətəİg-in pİk rəhatəmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwirən məmə nəkotətəİg-in pİk nİpətİtəmat məmə onəkotos hİə rəhatəmat napən. ? Nəukəti nəmegəhən rəhatİmat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nİpətİtat, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənİg min İtəm koatiwig moatan. İlat kəsotasumən, kən İlat kəsotaləhəu-wırən nagwənən e nİpəgnoa nimə, məto Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-İpən nagwənən kəm İlat. ?Kən e nıganəmtın, nİKİtəmat təht məmə in tolkeİke pİk İtəmat taprəkİs-in mənİg min? !Əwəh! ²⁷ ?NİKİtəmat təht məmə rəhatəmat nətəİgən pİk titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəİgən pİk təsafın-pənən aua kİtİəh əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “?Kən təhrol nİKİtəmat tataht pİk napən onəkotuwın lan? NİKİtəmat təht-tu nəguİ nİg min İtəm koatəwİə əpnapın əm. İlat kəsotol pİkən wək o nəhlan rəhalat napən. ²⁹ Məto ekən kəm İtəmat məmə Kİg Solomon, in etəmım rəhan nautə tepət, kən rəhan napən İtəm tatuwın-in, İlat kotəwır motaprəkİs. Məto nəguİ nİg əpnapın min kotəwır taprəkİs-in rəhan napən. ³⁰ Uhgın təmol manuwİhl əpnapın əm təwır pİk e nəguİ nİg min əh. Məto manuwİhl əh in rəha nian kİtİəh əm, kən olawıg kuwan e nİgəm. ?Kən

6:19: Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nİpətın kİt rəha “nıganəmtım mil kuəwır” təmə, İk etəm kİt İtəm nİKİm tagİen o nasİtuən netəmım e rəham mənİ. Kən nİpətın kİt rəha “nıganəmtım mil kuərat” təmə, İk İaumİs kİt. **6:25:** Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pİta 5:7 **6:26:** Mat 10:29-31; Luk 12:6-7 **6:29:** 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6

okamə Uhgín tatol-wir manuwíhl əh, kən níkitəmat təht məmə Uhgín otos-
ipínə napən itəm nəkotəkəike motuwín lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei,
rəhatəmat nahatətəən in təkəku agín!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, “?
Ekotun naka?” o “?Ekotənim naka?” o “?Ekotos hiə napən motuwín-in?”
³² Sotətəlig-in pikən. Netəm itəm kotəruru Uhgín, ilat koatətəlig-in pik
natimnat itəm tol nəhlan. Məto itəmat nenəti Uhgín mìn, kən rəhatəmat
Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat
mìn əh. ³³ Məto pəs onəkotol nərəməərəən rəha Uhgín, ne nəmegəhən
ətuatip itəm Uhgín tolkeike, ilau okuətul əupən e nəmegəhən rəhatəmat.
Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgín otos-ipínə mìn natimnat mìn əh kəm
itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik natimnat itəm
onəkotəkəike motos olawíg, məto-inu natimnat rəha olawíg, ilat rəha
olawíg. Nəratən rəha nian kitiaəh, in tınahmen rəkis rəha nian kitiaəh.

7

*Sotakilən nolən rəha
suah kit mìn*

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Okamə nakotakil rat netəmim, kən Uhgín otələhəu nəghatən rəha
nalpínən rəhatəmat. ² Tol nəhlan məto-inu, nəghatən əskasik itəm
nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgín otətəu-pən əm o nənən
rəhatəmat nolən rat mìn. Okamə nakotakil etəmim e nolən itəm tətəuatip,
kən Uhgín otakil itəmat e nolən itəm tətəuatip. Məto okamə nakotakil rat
netəmim e nolən əskasik, kən Uhgín otakil itəmat e nolən ahmen mìn
əm. ³ ?Təhro nakoatən nímismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat
mìn, məto itəmat nəsotəplanən nig asol itəm tətətig e niganəmtitəmat?
⁴ ?Kən təhro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nímismisi nig e
niganəmtim,’ məto nəsotəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ !Rəhatəmat
nənən təwir, məto níkitəmat tamkimik! Otaupən, motos-irəkis nig asol
e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wírən nohrəkisən nímismisi nig
itəm tətətig e niganəmti piatəmat mìn.

⁶ “Sotos-ipənən natimnat rəha Uhgín kəm kuri mìn, kən sotəra-
kin-pənən rəhatəmat nat wír mìn kəm pikəs mìn.* Okamə nəkotol nəhlan, kən
ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgín

(Luk 11:9-13; 6:31)

⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-
in kəm Uhgín o natimnat, kən in otos-ipínə kəm itəmat. Kən otegəs-in
pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan
məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm mìn
u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən
toa oterəh olat.

⁹ “?Itəmat pah, nian nətin tatətapəh-in pıret, məto in tatos-ipən kəpiel? !
Kəp! ¹⁰ ?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹¹ Nat
əpnəpın itəmat netəmim rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ipən

6:32: Mat 6:8 **6:33:** 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17 **7:1:** Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem
4:11-12 **7:2:** Mak 4:24 * **7:6:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “sotəra-kin-pənən rəhatəmat
perel kəm pikəs mìn.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmisi-pən e niki iarou. Kəm-naka,
“kuri” ne “pikəs” kətuəpsen-pən netəm rat. **7:7:** Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:**
Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22

natimnat wir min kəm nenətītəmat min. !Məto Tata Uhgın e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahrienən, in otos-ipən natimnat wir min kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron!¹² Kən tol nəhlan, otol təwir kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat. Inu nıpəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəukəti nəghatən itəm təmos-ipən kəm ien min aupən.”

Suatip kəiu

(Luk 13:24)

¹³ İesu təmən məmə, “İtəmat onəkotəkəike motuwın-pən e nafiluə itəm təkəku, məto-inu nafiluə itəm iahgin ne suatip itəm tımətig əm tatuwin o nərəkinən, kən netəmim tepət koatuwin-pən e nafiluə əh.¹⁴ Məto nafiluə itəm təkəku, ne suatip itəm tiəkis tatuwin o nəmegəhən, kən netəmim noan məsin əm okotəplan.”

Nig ilau noan

(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “Oatəto wir itəmat o ien eiueiuə min. İlat koatuwa moatəghat mətig e nolən əpou tahmen e sipsip, məto əpəh imə e nıkilat, ilat kotahmen e kuri iarupin. ¹⁶ Kən e nəmegəhən rəhalat, nəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nıkilat. Netəmim okol kəsotuwınən e nolkosik o iapıl-iapıl moatəhl noa nig itəm təwir mətehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itəm təwir tətətoe-in noan itəm təwir, məto nig itəm tətətoe-in noan itəm tətətoe. ¹⁸ Nig itəm təwir okol təsoe-inən noan itəm tətətoe, kən nig itəm tətətoe, okol təsoe-inən noan itəm təwir. ¹⁹ Nig min rafin itəm kəsotətoe-inən noalat itəm təwir, okəte rəkis ilat, kərakin-pən ilat e nigəm. ²⁰ Tol nəhlan, e nəmegəhən rəha ien eiueiuə min əh, onəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nıkilat.

²¹ “Sənəmə netəmim rafin itəm kotaun-in io motən məmə, ‘İərəmərə, İərəmərə,’ itəm ilat kotitun nuwinən motətig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın məto ilat min əm u itəm koatol nəwia rəhak Tata itəm tətətig e nego e neai. ²² E nian Uhgın otakil netəmim rafin, netəmim tepət okotən kəm in məmə, ‘İərəmərə, İərəmərə! ?Təhro? ?Nəkıtun o kəp məmə, itimat emotən-iarəp nəghatən rəham itəm nəmos-ıpa kəm itimat, kən motəhg-ıarəp narmın rat min e nərgəm, kən motol natimnat pıspis min e nərgəm?’²³ Kən oekən-ipən ətuatip kəm ilat məmə, ‘Aupən ekəruru itəmat, kən u-roiu min ekəruru itəmat. !Otuwin isəu ron io, itəmat netəm noatol nolən tətətoe!’ ”

Etəmim kəiu kəmiailəkin nımə

(Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kən İesu təmol nammun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenətig, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nımə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nımətag asol telel moh nımə. Məto nımə təsietən məto-inu kəmiləkin-pən nəukətın e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəlig-in wırən nolən natimnat kən in ialməl, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nımə e nıməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən təməfik, kən

naruah taiu, kən nīmətag asol tel el moh nimə. Kən nimə təmīet, kən nian təmīet, məto təmərət aḡin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətatiḡ lan

²⁸ Kən nian Iesu təmol namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmīlat təmiwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tatəḡətun, sənəmə tahmen e rəhalat iəḡətun mīn rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfiḡəm, nepətən əh-ikin.

8

Iesu təmol-wir suah kit təmos nimisən u leprosi

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nītot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmol təmuwa ron, misin-pən nulin o Iesu, kən mən məmə, “Iərəmərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməḡ-əfəməh-in nelmīn mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. Əwir-ta.” Kən roiu aḡin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat mīn u kəm netəmim, məto uwīn əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nīpətīm tīnol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tīnikə, kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwir, kən rəham namkimikən tīnikə.”

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mīn

(Luk 7:1-10)

⁵ Kən Iesu təmuwīn mīet-arəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mopael mīn rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmə, ⁶ “Iərəmərə, rəhak iolwək tatimis, kən mətapil əpəh e nimə rəhak, nīpətīn rafin təmimis, kən tatəto tərət pik.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwir mīn.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, io etəmim kit itəm esətuatipən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak nīpəḡnoa nimə. Ən əm nəghatən kit, kən ekītun məmə in otəto təwir mīn. ⁹ Ekītun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəmərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael mīn neen əh-ikin itəm io ekərəmərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian Iesu təməto nəghatən əh, kən narmin təmiwig pik ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisig-in məmə, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnapīn noanol mīn rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən təskasik tahmen-pən lan. ¹¹ Iatən kəm itəmat məmə netəmim tepət okotisi-pən e nīkalin par ikin ne e nīkalin pah ikin, okotuwa motəḡwən kitiah e tepīl ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəmərəən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uḡin təmaupən mītəpun itəmat məmə in otərəmərə etəmat, in otərakin-pən itəmat ihluə

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Uḡin, nəghatən u “leprosi” tatəḡhat-in nimisən pisin pisin mīn rəha nuwigitəm. Nīmisən mīn u tətərəkīn nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e nīḡanəmti Uḡin.

Afin Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14 **8:11:** Luk 13:29

e napinəpən, kən ikin əh, netəmim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətəin nəluilat min.”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha mopael min məmə, “Atuwın. Rəham iolwək otəwir tol əm məmə inu ne nəmahatətə məmə Uhgın otol mihin.” Kən e nian ətuatip əh, nıpətı iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael min təmuwa məwir min.

Iesu təmol nımısən tepət kotəwir min

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Kən Iesu təmuwin e nımə rəha Pita, kən muwin imə məplan uhu Pita tatətəp-ətəp mətapıl. ¹⁵ Kən təməg-əfəmäh-in nelmin mek nelmi pətaguihl un, kən nətəp-ətəpən təmagım mıkə, kən tınətul. Kən minatol nagwənan nıgı Iesu.

¹⁶ Kən ehnaipən in, netəmim kəmotəmık netəmim tepət itəm narmin rat tətətig elat motuwa o Iesu, kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat min e nəghatən əm rəhan, kən mol-wır netəmim rafin itəm koatımıs. ¹⁷ Natımnat min əh təmol nəhlan məmə otol nəghatən rəha ien Aesea tuwa mol nıpahrienən lan, itəm təmən aupən ikin məmə, “In təmos-ırəkıs nımısən min rəhatat, kən mol nıpətıtət min itəm kotahmə, kotəwir.”

Etəmim kəiu kəmioalkeike məmə okıauarisig-in Iesu

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kən nian Iesu təməplan nımanın netəmim itəm koatıtəlau in, kən təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə okotuwın e nıkali lek entənıpən-pən. ¹⁹ Kən ıəgətun kit rəha Lou təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “ıəgətun. Hıə ikin onakatuwin-pən ikin, oekətəu-pən ik.”

²⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupın min, rəhalat nıpəg tatıg o napılən, kən mənıg min nımaalat tatıg o napılən. Məto Nəti Etəmim,† in rəhan nımə rəha napılən tıkə məmə otuwın mapıl ikin.”

²¹ Kən etəmim kit min rəha Iesu təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “ıəməmə. Oekətəu-pən ik məto, pəs ekuwin pıtən mıtənım rəhak tata.”

²² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io. Netəmim itəm kəsotolən nəwıa Uhgın, in tahmen əm məmə ilat kınotımıs rəkıs. Pəs ilat okotuwın motıtənım rəhalat netəmim itəm kəmotımıs.”

Iesu təmən-ıəhau nımətəg asol e Lek Kalılı

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Kən Iesu təmuwin e pot, kən rəhan min netəmim kotuwın ilat min. ²⁴ Kən təsuwəhən, nımətəg asol kit tətul kən mınol peau-peau asol min e lek, kən nəhau tatər-pən e pot, iuəhkır əm pot tətəmnım, məto Iesu tətəpıl. ²⁵ Kən kəmotuwın motəhgaiir e Iesu mən-ipən məmə, “!ıəməmə! ! Osmegəh kitat! !Otəsuwəhən kotəmnım!”

²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Tahro nakotəgın pık? Rəhatəmat nahatətəən təkəku agın.” Kən təmətul mən-ıəhau nımətəg ne peau-peau asol min. Kən nımətəg təmurahl nelmin, kən tınəməlinu tınəməlinu. ²⁷ Kən netəmim rəha Iesu narmılat təmiwig pık moatən

8:12: Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28 **8:17:** Aes 53:4 † **8:20:** Nian Iesu təmən nərgin u “Nəti Etəmim,” tatəghat-in atıp in. Nərgin u təmıet e Naoa rəha Daniel ne naoa pısın pısın min e Oltesteman. Kən nıpətın təmə suah kit itəm təmısi-pən o Uhgın kən matos nepətən rəha Uhgın.

8:20: 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Sam 89:9

məmә, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnapin nımətag ne nəhau, məto ilau kətioal nəwian.”

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e etəmim kəiu

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Kən nian Iesu təmuwa miet-pa entənipən-pən e lek, ikin Katara, kən etəmim kəiu itəm narmin rat min kotatig elau kəmiaiet-arəpa məmә okuəplan Iesu. Ilau kəmasipən e nipəg kəpiel min, ikin katitənim netəmim ikin. Ilau kuəsanən mətioh netəmim, kən netəmim koatəgin nuwın-pənən ikin. ²⁹ Kən əmun narmın rat min itəm kotatig elau kəmotaget əfəmäh motən məmә, “! Ik Nəti Uhgın! ?Nəmuwa məmә nakahrol itimat? ?Nəmuwa məmә nakol nalpinən kəm itimat itəm təsolən əh nian rəhan?”

³⁰ İuəhkır əm olat, pikəs min tepət əh-ikin kotagwən, ³¹ kən narmın rat min kotasək-pən o Iesu motən məmә, “Okəmә nəkəhg-iarəp itimat, ahlipən itimat ekotuwin e pikəs min əh.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Otuwin.” Kən narmın rat min kəmotiet elau, motaiu motuwin e pikəs min, kən əmun pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnım. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs min, kəmotagım motuwin e taon motən-iarəp natimnat rafin, ne natimnat itəm Iesu təmol kəm suah mil itəm narmın rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmә okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatəkaike əskasik kəm in məmә otəkaike miet əh-ikin əh.

9

Iesu təmol-wır etəm

nipətın təmimıs

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwin e pot muwin entənipən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nipətın məsin təmimıs, kən mətapıl e rəhan nımitiwin. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətəən, kən təmən-ipən kəm etəm tatimıs un məmә, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkis rəkis.”

³ Kən nian kəmotətə nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-ipən kəm ilat min məmә, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmә otol məmә in Uhgın.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “? Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ?In pəhruən timətig məmә oekən, məmә, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat min,’ o ‘Ətul maliwək?’* ⁶ Kən roiu ekol nat kit məmә nəkotitun məmә Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmә ofafəl rəkis təfagə rat min.” Kən in təmən-ipən kəm suah əh tatimıs məmә, “Ətul miləs rəham nımitiwin maliwək matuwin latuənu.” ⁷ Kən suah u tatimıs təmətul maliwək matuwin latuənu. ⁸ Kən nian nımanın netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgin, kən motəwiwi nərgi Uhgın itəm təmos-ipən nepətən kəm etəmim məmә otol nəhlan.

Iesu təmaun-in Matiu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

8:29: Mak 1:24; Luk 4:41 **9:1:** Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmә Iesu titun nol-wırən suah kit, kən tatəgətun məmә tatos nəsanənən o Uhgın məmә ofafəl rəkis nolən rat min rəha netəmim. **9:6:** Jon 17:2

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin məsin min, məplan suah kit, nərgin u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takis, kən tatəpələh ikin katətuupən takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwin mətagwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tepət itəm koatol təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. ¹¹ Kən nian Farisi min kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Tahro rəhatəmat iəgətun tətagwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takis ne netəm koatol təfagə?”

¹² Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm təsimisən təsuwinən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatimis, in otəkəike muwin məplan tokita. ¹³ Otuwin motegəs-in motol nipəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Nat kit tatol nīkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nīkik tətəgien.’‡

Iatən tol min-nulan məto-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm min u itəm nīkilat təht məmə kinotəuatip rəkis məmə okotuarisig-in io, məto emuwa məmə ekaun-in netəm min u, netəm nol təfagə məmə okotuarisig-in io.”

*Nolan rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Kən netəmim rəha Jon Baptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgın, kən Farisi min, ilat min koatol mihin. ?Məto təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netəmim koatol marit rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənən rəhan ilat in min neen, nīkītəmat təht məmə in min neen okotasək? !Kəp! Məto nian əh-ikin itəm tatuwa məmə netəmim okotiləs-irəkis etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in min neen kotitun napəsən nagwənən.

¹⁶ “Kən etəmim kit tikə məmə otos nīmismisi nīməhan wi kit, kən məhlətəin-pən e nīməhan oas rəhan itəm təməhap, məto-inu okəmə tol nəhlan, kən nīmismisi nīməhan wi titun nəhapən nīməhan oas, kən ikin təməhap ikin aupən titun nuwamən mol iahgin pik agin.

¹⁷ “Kən etəmim kit tikə məmə otos wain itəm kəmōl wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təkəsik itəm kəmōl e nuwigı nənı. Okəmə tol nəhlan, kən wain otahləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Məto wain itəm kəmōl wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmōl wi tīmətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

† **9:10:** Farisi min, ilat kəmoatətu-pən wir agin-əh Lou rafin itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses məmə Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətu-pən wir min nəghatən min itəm kəmotisi-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatip min rəha Uhgın. Kən Farisi min, katən məmə netəmim rafin itəm kəsotətu-pənən lou əlkələh min əh, ilat iol təfagə.

9:11: Luk 15:2 **9:13:** Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ **9:13:** Nian Uhgın təmən nəhlan, nipətin məmə in otapəs rəhalat sakrifais min məto-inu nəratən tətətig e nīkilat. Uhgın təmən məmə ilat kotəkəike motasəkitun netəmim. **9:14:** Luk 18:12 § **9:17:** Afın futnot e Luk 5:37

* **9:17:** Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwiwi mol pisin e nəgətunən rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou.

Pətagwəhl kit itəm tatimīs ne pətan əkəku kit itəm təmimīs

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natimnat min əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulin o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku təmimīs roiu əm. Məto wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh min.” ¹⁹ Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwın.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nimisən rəhalat nıpitan nian rafin əm, minos nup tuelef.† Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nıpəgnəmti kot məsin rəhan, ²¹ təmol nəhlan məto-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol namnun.”

²² Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nahatətəən təmol ik ninəwir min.” Kən e nian əh, rəhan nimisən təmikə.

²³ Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nimə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwın imə məplan netəmim koatahl nau motan napuən lan rəha nimisən, kən netəmim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiet motuwın isəu, məto-inu pətan əkəku un təsimisən, məto in tətəpıl əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu. ²⁵ Məto nian netəmim kəmotiet motuwın ihluə, kən tuwın imə, məskəlīm nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul. ²⁶ Kən namnusən rəha nat u təmaiu mitalau rafin e nəptən əh.

Iesu təmol-wir iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian Iesu təmiet ikin əh, məto iganəmtin rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuagət əfəməh məmə, “!Mipi Kig Tefit, asəkitun itimlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwın əpəh imə, kən iganəmtin rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Itəlau nətuahatətə məmə ekitun nol-wirən niganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə, “Əwəh, İərəməərə.”

²⁹ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin e niganəmtitəlau mən-ipən məmə, “Uhgın otol-wir niganəmtitəlau məto-inu nəmuahatətə lan.” ³⁰ Kən niganəmtitəlau tinəwir kən kınatəplan nat. Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm ilau məmə, “Onəsuan-iarəpən natimnat min u kəm netəmim.”

³¹ Məto ilau kəmiaiet mian, kən muən-iarəpəp namnusən rəha Iesu tuwın mitalau e ikin min rafin e nəptən u.

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmiaiet, netəmim kotiləs etəmim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən məto-inu narmın rat tətətig lan. ³³ Kən Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah əh, kən tinatəghat. Kən nimanin netəmim narmilat təmiwig pik ron, kən motən məmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh İsrəl nian kit ne.”

³⁴ Məto Fərisi min kəmotən məmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmın rat min məmə otəhg-iarəp narmın rat min.”

Iesu nikin təmahmə pik o netəmim

³⁵ Kən Iesu təmaliwək matuwın e taon ne latuənu min rafin, kən matəgətun əpəh e nıpəgnoa nimə min rəha nuəfiminən, matən-iarəpəp namnusən təwir rəha nərəməərəən rəha Uhgın, kən matol-wir netəmim rafin itəm koatimīs, ne netəmim rafin itəm nıpətılət tərət koatəwir. ³⁶ Nian

† 9:20: Lou təmən məmə nimisən u leprosi təmol pətan əh tamkimik, kən okəmə tatek suah kit, kən in min otamkimik. 9:21: Mat 14:36 9:27: Mat 20:29-34 9:30: Mat 8:4 9:33: Mak 2:12 9:34: Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 9:35: Mat 4:23; Mak 1:39

təməplan nımanın netəmim tınepət pik, kən nıkin təmahnə pik olat məto-inu kınotos pik nahməən, kən motəruru nasıtu-atıpən e rəhalat nəmegəhən, kınotahmən e sipsip mın itəm etəmim tikə o nehmən ilat. ³⁷ Kən İesu təmən-ıpən kəm rəhan mın netəmim məmə, “! Otəplan-tu! Nagwənan tepət əpəh e nasumən itəm kınotımətə, məto iolwək mın noan məsın əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ıpa iolwək mın tepət məmə okotuwin kəulək-in nasumən rəhan.”

10

Netəm tuelef rəha İesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kən İesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitıah, kən mos-ıpən nəsanənən kəm ilat məmə ilat kotıtun nəhg-ıarəpən narmın rat mın e netəmim, kən motıtun nol-wırən nımısən mın rafın, ne netəm mın u nıpətılət təmərət.

² Kən inu nərgı netəm tuelef rəha İesu: in taupən Saimon, u nərgın kit mın un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etəmim rəha nosən məni rəha takıs; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in məmə Selot; * ne Jutas İskariot u təmegəhan-in-pən İesu tuwin e nelmi rəhan tikimır mın.

İesu təmahl-ıarəp rəhan netəmim tuelef

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kən nian İesu təmahl-ıarəp rəhan netəmim tuelef məmə okotuwin motol wək rəhan, təmaupən məghat kəm ilat məmə, “İtəmat onəsotuwınən o netəm mın un sənəmə noanol mın rəha İsrel, kən məsotuwınən e taon kit rəha netəm Sameria, ⁶ məto onəkotuwın o noanol mın rəha İsrel itəm kotahmən e sipsip mın koatəue. ⁷ Kən nian nakotuwın, nəkotəkəike motən-ıarəp məmə, ‘Nian itəm Uhgın otərəməre e netəmim rafın lan, tınatuwa iuəhkır.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatımıs kotəwir mın. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotımıs kotəmegəh mın. Kən netəmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nıpətılət tuwa məwir mın. Kən netəmim itəm narmın rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-ıarəp narmın rat mın kotuwın isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtın. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsətuəən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsotosən məni. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətim mın. Kən natımnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos mınən ıahgoau kit mın. Kən məsotosən put, ne kasikın rəhatəmat mın. İatən nəhlan məto-inu tətuatıp əm məmə katos-ıpən kəm iolwək mın natımnat itəm tətuatıp o natıgən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motehm etəmim kit itəm nıkin tagien məmə nakotuwın mətatıg itəmat mın, kən nakoatıg ıkin əh mətoarus-pən nian nakotiet mın. ¹² Nian nakotuwın kətətig e nımə kit, nəkotəkəike kəghat wır kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəgnoa nımə u, nıkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig

9:36: Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 **9:37:** Luk 10:2 **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itəm in tatətul əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari. **10:6:** Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 **10:9:** Luk 10:4 **10:10:** Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6

olat. Məto okəmə nikilat təsagienən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat naku-tuwın e rəhalat nıpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike moto-hapıspıs rəkıs nısip e nəlkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən mantaatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakil netəmim, nalpınən rəha netəm mın əh in otəskasik pik maprəkıs-in nalpınən rəha netəm kotərat aupən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha İesu

¹⁶ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu. Etahl-ipən itəmat nakoatuwin təhmen e sipsip mın itəm kəmotuwın ilugin e kuri iarupın mın. Onəkotəkəike motenatig wir təhmen e malikim, kən itəmat motan mətig təhmen e mənig mak. ¹⁷ Onakoatəto wir itəmat o netəmim, məto-inu ilat okotiləs itəmat məmə nəkoatətul e nıganəmti kaonsel rəhalat, kən okotalis itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netəmim rəhak, okotewkəkan itəmat naku-tuwın motətul e nıganəmti etəm-iasol mın rəha kapman mın, ne kig mın məmə onəkotən-iarəp nəghatən təwir rəhak e nıganəmtilat, kən e nıganəmti İaihlua mın. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motiləs itəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotuwın motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəginən məto-inu Narmın Rəha Uhgın, in otos-ipinə nəghatən itəm onəkotən e nian ətuatip əh. ²⁰ Nəsotəginən məto-inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmın Rəha rəhatəmat Tata, otos-ipinə nəghatən kəm itəmat məmə nakoatən-iarəp.

²¹ “Netəmim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip mın kəm rəhalat tikimır mın məmə okotohamnu ilat, kən tata mın okotol mihin mın kəm nenətilat ətuatip mın, kən nısuwalkələh okotətul motol nolən ahmen mın əm kəm rəhalat tata mın ne mama mın məmə okotohamnu ilat. ²² Netəmim rafın okotətəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat mın un okotol namnun, kən Uhgın otosmegəh. ²³ Nian okotol tərət kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagım motuwın e taon pısın kit mın. İatən pahrien kəm itəmat məmə okol nəsotuwın rafınən e taon mın rəha İsrəl mətoarus-pən Nəti Etəmim in otuwa mın.

²⁴ “Netəmim itəm koatətəlig-in, okol kəsotaprəkıs-inən rəhalat iəgətun, kən iolwək mın, okol kəsotaprəkıs-inən rəhalat etəm-iasol. ²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e iəgətun rəhalat, kən iolwək mın kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e etəm-iasol rəhalat. İo, io etəm-iasol rəha nimə. Okəmə netəmim neen kotən rat io məmə io Pielsepul, u nərgın kit rəha Setan, kən okol təhmen mın əm e iolwək mın rəha nimə rəhak.”

*Etəmim rəha İesu
təsəginən etəmim
(Luk 12:2-7)*

²⁶ Kən İesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netəmim. Natimat itəm netəmim koatəfətəin, Uhgın otiləs-iarəpa ikin tagəhag ikin, kən natimnat itəm netəmim koatəhluaig-in, Uhgın otiləs-iarəpa, netəmim

rafin kotəplan. ²⁷ Natimnat itəm iatən kəm itəmat e napinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mīn e nəhag-əhagən, kən natimnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e niganəmti netəmim.

²⁸ “Sotəginən netəmim itəm kotitun nohamnuən nipətitəmat, məto okol kəsotohamnuən narmitəmat. Məto nəkotəgin Uhgīn itəm titun nərəkinən nipətitəmat ne narmitəmat e nigəm asol. ²⁹ Otəplan-tu. Məniḡ əlkələh mīn, netəmim koatol-salim-in məni əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uhgīn təsəgəhan-inən ilat, okol kit təsimisən. ³⁰ Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uhgīn tətəfin rafin ilat. ³¹ !Tol nəhlan, sotəginən! Uhgīn tolkeike pik itəmat taprəkis-in məniḡ əlkələh mīn əh.

³² “Tol nəhlan, okəmə etəmim otən-iarəp nərgək e niganəmti netəmim, kən io mīn iatən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata e nego e neai. ³³ Məto okəmə etəmim otən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e niganəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nikitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotəmou. ³⁵ Iatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol timəht ilau rəhan tata, kən pətan otol timəht ilau rəhan mama, kən pətan otol timəht ilau uhun, ³⁶ kən etəmim otol tikimīr ilat atip rəhan mīn.†

³⁷ “Kən etəmim itəm tolkeike pik rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pik netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁸ Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan nig kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁹ Kən etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwīr, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nīkin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nīkin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nīkin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nīkin agien ien rəha Uhgīn, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgīn, in otos nətəuən lan, tahmen əm e itəm ien mīn koatos. Kən etəmim itəm tatos e nīkin agien etəm ətuatip, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatip, in otos nətəuən lan, tahmen əm e etəm ətuatip. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsin əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnapin rəhak etəmim in ləhau agin, nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətəuən.”

10:26: Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28:** Rom 8:31; Jem 4:12 **10:31:** Mat 6:26 **10:33:**

Luk 12:8-9 **10:36:** Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat mīn məto-inu, neen okotahatətə lan, məto neen okəsotahatətən lan, kən moatətəhau. **10:37:** Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nipəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kīmis e nig kəməluau tahmen əm lan. Nipəti nəghatən u məmə kitat rafin kitiāh kitiāh kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgīn otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimis o nərgin, o kəm-naka nəratən mīn əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotatut matip əm o natigən e nəmegəhən itəm Uhgīn tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:**

Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

11

Iesu ne Jon Baptais
(Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tinol namnun nэгəтунəн рəһан netəm tuelef, təmiet ikin əh muwin e taon min e nitən Kalili, matəгəтун netənim kən matən-iarəp nəghatən rəһa Uhgин kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təmahl-ipa rəһan neen netənim kotuwин motətapəh ron məmə, ³ “?Tahro? ?Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsaһgin etənim kit min məmə otəpanuwa min?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm niganəmtilat təpis kinoatəplan nat. Kən netənim itəm nelkilat tərət kinotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmotos nimisan leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kinotəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ⁶ Etənim otətig e nəwirən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəһan nahatətəən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netənim rəһa Jon koatitəlig, kən Iesu tinətuoun matəghat-in Jon kəm netəm min u koatəpələh əh-ikin, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwин ikin taruən-aruən ikin məmə nəkotəplan naka? ? Nəmotuwин məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nimətag tətəhləpik-ahləpik əpnəpin əm? Kəp. ⁸ ?Kən tahro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiəkis? Kəp. Netəm kotuwин e napən wir tol nəhlan, nian rafin kotətig e nimə rəһa kig. ⁹ ?Kən tahro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nipahrienən, kən etənim əh in ilis taprəkis-in ien. ¹⁰ Inu etəm Naoa Rəһa Uhgин təmatəghat-in nian Uhgин təmən məmə,

‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəһak iahləpis itəm otos rəһak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəһam suatip.’

¹¹ Nipahrienən iatən kəm itəmat, etənim tikə itəm təmaiir e nətueintən in ilis taprəkis-in Jon Baptais, kən məto etəm ləhau агин e nərəmərəən rəһa Uhgин, in ilis taprəkis-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəһa Uhgин mətoarus-pa roiu, nərəmərəən rəһa Uhgин in təskasik məmə otol wək matuwин. Kən netənim itəm kotəskasik kotalkut pik məmə okotuwин motətig əһgin. ¹³ Iatən nəhlan məto-inu, aupən агин mətoarus-pa nian rəһa Jon, nəghatən min rəһa Lou itəm Uhgин təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən min rəһa ien min rəһa Uhgин, koatən-iarəp nərəmərəən rəһa Uhgин. ¹⁴ Kən okəmə nikitəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekəm məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgин tətig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.

11:5: Aes 35:5-6; 61:1 **11:10:** Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəһa Jon, in wək itəm tatos nisaiian. In tatol əpen-əpenə suatip rəһa Kristo itəm Uhgин otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tinatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol məto-inu in tatos wək əh. Məto nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəһa Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəһa Uhgин nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13

16 “?Netəm mīn u itəm koatatiḡ roiu, ilat kotəhrol nulan? Ilat kotahmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikin katol maket ikin moatakuhl motaun-in ilat mīn neen məmə, 17 ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiua rəha nīmīsən, mətə nəsotasəkən kitat mīn itimat.’ 18 Iatən nəhlan mətə-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgīn, kən məsənimən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətatiḡ lan.’ 19 Mətə nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətəgwən kən matənim wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napīsən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənī e takis, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Mətə netəmim itəm koatətəu-pən nītunən rəha Uhgīn koatol wək wīr mīn. Kən wək wīr mīn əh koatəgətun məmə nītunən rəha Uhgīn in nīpahrienən.”

Nahməən asol otuwa
(Luk 10:13-15)

20 Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon mīn əh itəm in təmōl nat pispis tēpət ikin e nīganəmtilat. Təməghat nəhlan mətə-inu ilat kəsotəuhlinən nətəlīgən rəhalat o rəhalat nolən rat mīn. 21 Təmən məmə, “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Mətə-inu emol pap nat pispis tēpət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəlīgən e nolən rat mīn, kən ilat kəmotuwīn e natimnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtap e nīgəm motəgətun məmə koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat mīn.

22 Mətə iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. 23 “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nīkitəmat təht məmə Uhgīn otīləs-ipər itəmat e ikin rəha nisialīən əpəh e nego e neai? !Kəp! Mətə Uhgīn otəhlman itəmat nakotuwīn ləhau agin, imə naulīsən, mətə-inu emol nat pispis tēpət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəlīgən, kən okol Uhgīn təməsərəkīnən Sotom, kən təmətatiḡ əm mətəarus-pa u-roiu. 24 Mətə iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpīnən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

Itəmat itəm nīnotəpou
(Luk 10:21-22)

25 Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhgīn, ik Iəməmə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik mətə-inu nəməhluaig-in nīpətī natimnat mīn u e nīganəmtilat netəmim itəm kotenatiḡ motitun wīr nat. Kən nəmōl-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wīr. 26 Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

27 Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-īpa nītunən rafin agin kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wīr io u Nəti Uhgīn, məmə io pah ətuatip. Mətə Tata Uhgīn əm titun. Kən suah kit tikə itəm

titun wir Uhgín, mæto io pisin æm u Næti Uhgín, ekítun, ne netæmim itæm io emitæpun mæmæ ekol-aræp Tata Uhgín kæm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itæmat itæm nækotol pik wæk kæn ninotæpou o natipa-inæn katipa æfigæm min, kæn ekos-ipinæ namegæn.[†] ²⁹ Pæs kotalis ræhak katipa, kæn pæs iakaupæn mægætun itæmat lan. Iatæn næhlan mæto-inu io etæm mætig, kæn ræhak nætæligæn in læhau. Kæn onækotos namegæn e ræhatæmat næmegæhæn. ³⁰ Tol næhlan mæto-inu ræhak wæk ekos-ipinæ kæn itæmat in timætig, kæn ræhak katipa in toigoig.”

12

Iæræmæ ræha Sapat

(*Mak 2:23—3:6; Luk 6:1-11*)

¹ Kæn e nian æh e Sapat kit, Iesu ne ræhan min netæmim kæmotaliwæk motuwín-pæn e nasumæn ræha wit, nat kit tahmen e rais, kæn ræhan netæmim næumis tæmus ilat, kæn kæmotæhl noa wit kæn motun. ² Mæto nian Farisi min kæmotæplan ilat, kæn kæmotæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “!Ei, æplan-tu! Ræham netæmim koatol nat kit itæm koatægæhl Lou ræha Sapat.”

³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Næmotafin o kæp, nat naka itæm Kig Tefit tæmol aupæn, nian in ne ræhan min netæmim næumis tæmus ilat? ⁴ In tæmuwín imæ e Nimæ Tapolen Ræha Uhgín, kæn mos pîret mun itæm pris min kinotos-ipæn rækis kæn Uhgín. Kæn nolæn æh tatætægæhl Lou, mæto-inu pîret æh, Lou tatæn mæmæ pris min æm kotitun nunæn. ⁵ ?Kæn næmotafin e Lou o kæp, mæmæ nian rafin e Sapat, pris min æpæh e Nimæ Ræha Uhgín, ilat koatol wæk ræhalat itæm tatætægæhl Lou ræha Sapat? Mæto Uhgín tatæplan mæmæ nat æh in tætuatip æm. ⁶ Mæto iatæn kæn itæmat mæmæ suah kit u ikin-u in ilis taprækis-in Nimæ Ræha Uhgín. ⁷ E Naoa Ræha Uhgín, in tatæn mæmæ,

‘Nat kit tatol níkik tætagien, inu mæmæ onækotasækitun netæmim, mæto sænæmæ ræhatæmat sakrifais min itæm nækoatol moatos-ipa kæn io itæm tatol níkik tætagien.’

Okæmæ nækotitun nípæti næghatæn u, kæn netæm min u itæm kotætúatip, okol næsotakilæn ilat motæn mæmæ ilat koatol nolæn rat. ⁸ Iatæn næhlan mæto-inu io, Næti Etæmim, io Iæræmæ ræha Sapat.”

⁹ Kæn Iesu tæmîet ikin æh, maliwæk matuwín æpæh imæ e nimæ ræha nuæfiminæn ræhalat. ¹⁰ Kæn æmun ikin æh, suah kit æh-ikin nelmin tæmîmis, tææg-ætúatip-inæn. Kæn kæmotætæpæh o Iesu mæmæ, “?Tæhro? ?In tætuatip e Lou mæmæ e Sapat, etæmim titun nol-wíræn etæmim itæm tatîmis?” Ilat kæmotætæpæh ron mæto-inu koategæs-in nat tærat kit ræha Iesu itæm ilat okotilæs-ipæn in e kot ron.

¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Okæmæ itæmat kit ræhan kit sipsip, kæn sipsip un tiwig-pæn e noakimil e Sapat, níkitæmat tæht mæmæ suah æh otuwín miuw-pær-pa min? !Æwæh! Otækæike muwín miuw-pær. ¹² !Mæto etæmim, in nat keike taprækis-in sipsip! Kænu, in tætuatip æm e Lou mæmæ natol nat itæm tæwir e Sapat.”

11:27: Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 **† 11:28:** Næghatæn u ‘natipa-inæn katipa æfigæm min’ tatæghat-in Lou ræha netæm Isrel itæm kotahmen e nat tæfigæm mæto-inu Lou min u, ilat kotaskasik pik, kæn tiækis o nolæn. **11:28:** Jer 31:25 **11:30:** 1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25
12:2: Eks 20:10 **12:4:** 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9 **12:5:** Nam 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luk 14:3 **12:12:** Luk 14:5

13 Kæn tæmæn-ipæn kæm etæm nelmîn tæmîmîs mæmæ, “Əg-ətuatip-in-tu nelmæm.” Kæn tæmæg-ətuatip-in nelmîn, kæn nelmîn tinuwa minəwir agin mîn, tinahmen e nelmîn kit mîn. 14 Mæto Farisi mîn kæmotiet motuwîn ihluə minoatæte noa ron mæmæ okotohamnu Iesu.

Iolwæk itæm Uhgîn tæmitəpun

15 Kæn Iesu tæmitun nətəligən rəhalat, kæn tæmîet ikin əh. Kæn netæmîm tæpət kæmotuarisig in. Kæn in tæmol-wir nîmîsæn rafin rəhalat kotuwa motəwir mîn. 16 Kæn tæmæn-iəhau ilat mæmæ okəsotən-iarəpən in kæm netæmîm mîn. 17 Natimnat mîn əh kæmotiet mæmæ nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgîn otuwa mol nîpahrienən lan. Uhgîn tæmos-ipæn kæm ien Aesea u aypən o nən-iarəpən mæmæ,

18 “Inu iolwæk rəhak itæm io enitəpun rækis, iakolkeike pik in, kæn nîkik tagien pik ron.

Kæn io oekol mæmæ Narmîn Rəhak otuwa marioah lan.

Kæn in otən-iarəp nolən ətuatip rəhak ne nosmegəhən rəhak e nîganəmti netæmîm e nəptən pîsin pîsin mîn.

19 Okol in tæsəghəhəuən kæn mæsəgət əfəməhən, mæsəghat pikən ikin netæmîm kotərgəfimən ilat mîn ikin.

20 In etæm mətig,

kæn in otol təwir kæm netæmîm itæm koatəpou kæn rəhalat nəsanənən tikə.* In otol nəhlan mætoarus-pa nolən itæm in tətuatip, otol win e nolən itæm tərat.

21 Kæn netæm u sənəmæ noanol mîn rəha Isrel, ilat okotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən tətətig lan, mæmæ in otosmegəh ilat.”

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

22 Kæn netæmîm kæmotiləs suah kit motuwa kæm Iesu itæm nîganəmtin təpis kæn tæsəghatən mæto-inu narmîn rat kit tətətig lan. Kæn Iesu tæmol-wir mîn, kæn suah əh tənətəplan nat kæn minatəghat. 23 Kæn netæmîm rafin narmîlat tæmiwig motən mæmæ, “?Okəmæ naka suah u in Mipî Kig Tefit itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa?”

24 Kæn nian Farisi mîn kæmotətə nat əh ne nəghatən lan, kæn kæmotən mæmæ, “Suah əh tatəhg-iarəp narmîn rat mîn e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etæm-iasol rəha narmîn rat mîn.”

25 Mæto Iesu titun nətəligən rəhalat, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okəmæ netæmîm e kantri kit koatoor ilat mîn, kæn okotərəkin rəhalat kantri. Kæn tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmæ netæmîm kotoor ilat mîn, kæn okotərəkin taon un o latuənu un.

26 “Kæn okəmæ Setan tatəhg-iarəp narmîn rat mîn rəhan e netæmîm, kæn tatol atip əm tikimîr kəm in. ?Kæn otahro nulan, rəhan nərəməəən otətul? 27 ?Kæn okəmæ io iatəhg-iarəp narmîn rat mîn e nəsanənən rəha Pielsepul, kæn tahro e rəhatəmat mîn netæmîm? ?Ilat koatəhg-iarəp narmîn rat mîn e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kæn tərat mæmæ nakoatən mæmæ io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netæmîm okotakil nəghatən mîn rəhatəmat, motən mæmæ in neiueiuəən. 28 Mæto okəmæ iatəhg-iarəp

12:14: Jon 5:16 12:16: Mat 8:4; Mak 3:12 12:18: Mat 3:17 * 12:20: Nəghatən Kris ətuatip rəha ves 20 tatən mæmæ, “Okol təsətəghlən nuwig kit itæm tæmeko, kæn okol tæsəmkəmis agin-əhən wik rəha lait itæm tətəhaniəm əm.” 12:21: Aes 42:1-4 12:24: Mat 9:34; 10:25

narmîn rat mîn e nêsanênan rêha Narmîn Rêha Uhgîn, kên nêrêmerêan rêha Uhgîn tinuwa rêkis otêmat.

²⁹ “Kên ekên e suatîp kit mîn tol nulan mêmê, etêmim kit tikê mêmê titun nuwînê e nimê rêha etêmim kit itê m tasanê mêmê otêmik rêhan natîmnat. Mêto otaupê mêtis êtain etê m u itê m tasanê, uarisig tapanuwîn imê mêmki-rêkis rêhan natîmnat.

³⁰ “Etê m u itê m têsuarisig-inê n io, in rêhak tikimîr. Kên etê m u itê m têsargêtainê n sipsip mîn, in tatoor ilat kotagîm atit. ³¹ Tol nêhlan iatê n kêm itê mat mêmê, Uhgîn otafê l rêkis nolê n rat mîn rafin pîsin pîsin,† ne nêghatê n rat mîn rafin pîsin pîsin itê m netê mîm koatê n lan, mêto otol nalpînê n kên mêtaluinê n nêghatê n rat mîn itê m netê mîm koatê n e Narmîn Rêhan. ³² Kên okê mê etê mîm tatê n rat io, Nêti Etê mîm, kên Uhgîn otaluin kên mêtalpinê n. Mêto etê mîm itê m tatê n rat Narmîn Rêha Uhgîn, Uhgîn okol têtaluinê n nian kit, e nêtueintê n u, ne e nian itê m tatuwa.†

³³ “Okê mê nig in têwir, kên noan in têwir, okê mê nig in têrat, kên noan in têrat. Tol nêhlan mêto-inu itê mat nêkotêplan ê m e noa nig mêmê nig in têwir o nig in têrat. ³⁴ †Itê mat nêkotahmê n e sînek! Itê mat noatol nolê n eko-eko, kên itê mat netê m nakotêrat. Okol nêtotênanê n nat têwir kit, mêto-inu nian etê mîm tatêghat, tatê n ê m nat naka itê m têrioah e nîkin. ³⁵ Etê mîm itê m nêtalîgê n têwir têrioah e nîkin, nian rafin in tatê n nat itê m in têwir. Kên etê mîm itê m nêtalîgê n rat têrioah e nîkin, nian rafin in tatê n nat itê m têrat. ³⁶ Iatê n kêm itê mat mêmê e nian Uhgîn otakil netê mîm lan, netê mîm okotêkêike kên-iarêp kêm in mêmê tahro ilat kêmotê n nêghatê n rat êpnarî n mîn rafin rêhalat. ³⁷ Tol nêhlan, in otakil rafin nêghatê n pîsin mîn rêhatê mat, mêmê itê mat netê m kotêtuatîp o netê m kotêrat.”

Nêmtêtin rêha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kên îêgê tun mîn neen rêha Lou ne Farisi mîn kêmotê n-îpê n kêm in mêmê, “Îêgê tun. Ekotolkeike mêmê ekotêplan nêmtêtin kit itê m tapîspîs itê m ik onêkol.”;

³⁹ Mêto têmê n-îpê n kêm ilat mêmê, “Itê mat netê m roiu ne, nakotêrat, nêmotapê s rêhatê mat nahatê tê n o Uhgîn, tahmê n e pêtan kit tapê s rêhan îarman matê tê u-pê n suah pîsin. Kên roiu nakotolkeike mêmê êkol nêmtêtin kit itê m otêgê tun mêmê emîsî-pê n o Uhgîn. Mêto Uhgîn otos-îpê n ê m nêmtêtin kitîah ê m, kên inê h nêmtêtin rêha îen ê h Jona. ⁴⁰ Tahmê n ê m mêmê Jona têmê mêhl e nian kîsil lapî n ne nêrauiê gê n e nêrpî nê m asol, kên Nêti Etê mîm, in otê mêhl nian kîsil lapî n ne nêrauiê gê n êpê h e nîki nêptê n.

⁴¹ “E nian ê h itê m Uhgîn otakil netê mîm rafin, kên netê m Nineva aupê n, ilat okotê tul motê n-iarêp mêmê itê mat noanol rêha Isrel nakotêrat.

12:28: Wêk 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgîn tetafê l rêkis nolê n rat mîn nian netê mîm kotêuhlin rêhalat nêtalîgê n kên moatê tapê h-in mêmê in otaluin mêtalpinê n rêhalat nolê n rat mîn. **12:31:** Hip 6:4-6 † **12:32:** Netê mîm neen kotê n mêmê nêghatê n u tatêghat-in netê m mîn u itê m kêmotê n mêmê Iesu tatol-wîr netê mîm e nêsanênanê n rêha Setan. Tahmê n ê m mêmê ilat kotaun-in mêmê Narmîn Rêha Uhgîn in Setan. Netê mîm neen mîn kotê n mêmê nêghatê n u tatêghat-in netê mîm itê m kêsotahatê tê n ê h e Iesu, kên motapê s wêk rêha Narmîn Rêha Uhgîn. **12:33:** Nîpêti nêghatê n rêha Iesu mêmê in etê m têwir mêto-inu tatol ê m natîmnat wîr mîn. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45

12:38: Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12 **12:40:** Jona 1:17

Okotitun nənən nəhlan mətō-inu nian ilat kəmotəto nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat mīn. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Jona tinuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm Uhgīn otakil netəmim rafin, kən kwīn rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itamət netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan mətō-inu, in tēmiet e nīkalin nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wīr. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa.

⁴³ “Nian narmīn rat tiet e etəmim, kən in otuwīn maliwək mətən əpəh ikin nig ne niamitə tikə ikin, kən nəhau tikə ikin, mategəs-in ikin otatig mameg ikin, mətō təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən atip əm kəm in məmə, ‘Ekītəlig-pən e rəhak nīmə itəm emisi-pən ikin.’ Kən nian tuwa məplan nīmə, etəmim tikə ikin, kən kəmafəl, kən məlin wīr natimnat. ⁴⁵ Kən tuwīn mit narmīn rat sepīn mīn itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwīn imə motatig, kən natigən rəha suah əh roiu tərat pik taprəkis-in rəhan natigən itəm aupən. Kən kotahmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

Mama rəha Iesu ne pian mīn
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian mīn koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne piam mīn əpəh ihluə koatətul. Ilat kotalkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah əh itəm təmən-iarəp məmə, “?Pah u rəhak mama, kən pah u piak mīn?” ⁴⁹ Kən mэг-ətuatip-in-pən nelmīn mэгətun-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “!Inu rəhak mama ne piak mīn! ⁵⁰ Iatən nəhlan mətō-inu pah u tatol nəwīa rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne wīnik, ne rəhak mama.”

13

Nimaa nəghatən e nəptən
(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)

¹ E nian ətuatip əh, Iesu tēmiet e nīmə muwīn matəpələh əpəh iuahkkir e nīkali Lek Kalīli. ² Mətō-inu netəmim tepət kəmotuwa kətul kītəlau in, kən in təmuwīn e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ipən natimnat tepət kəm ilat e nimaa nəghatən mīn.

Təmən məmə, “Etəmim kit təmuwīn məmə oteatəgtəg rəhan nīkuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nīkuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənig mīn kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nīkuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kapiel iuahkkir əm. Kəmotəwīə uəhai əm mətō-inu nəptən noan məsīn əm. ⁶ Mətō nian mītgar tər, kən məhg ilat koatauke-auke mətō-inu nokīlat təseiuiu pikən. ⁷ Kən nīkuti wit neen kotisas-pən e nīki nəlkosik, kən nian nīkuti wit kotəwīə mətō nəlkosik tətatu-atu ilat kən kəmotamīs. ⁸ Kən nīkuti wit neen mīn kəmotisas-pən e nəptən itəm təwīr, kən kəmotoe-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgīn tatig, təwīr məmə in otətəlig-in wīr kən mītun nəghatən mīn u.”

12:41: Jona 3:5 **12:42:** 1 King 10:1; 2 Kron 9:1 **12:45:** Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * **12:47:**
E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, ves 47 tikə. **12:50:**
Rom 8:29 **13:2:** Luk 5:1-3

¹⁰ Kən netəm rəha Iesu kəmotuwa motətapəh ron məmə, “? Tahro natəghat kəm netəmim e nimaa nəghatən min?”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən nəhlan məto-inu itəmat un, Uhgın təmerəh e suatip otəmat məmə itəmat onəkotitun nəghatən anion min rəha nərəməərən rəha Uhgın. Məto ilat əh, Uhgın təmərəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikın nıtunən, Uhgın otos-ipən min nıtunən kəm in, kən rəhan nıtunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nıtunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nıtunən itəm nikin təht məmə in tatos. ¹³ Iatəghat e nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu ilat koatəplan pap məto kəsotitunən, kən ilat koatəto pap məto kəsotitun wırən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol nəghatən rəha ien Aesea tatuwa matol nıpahrienən lan. In təmən məmə, ‘Okəatəto, moatəto, moatəto, məto okol kəsotitunən.

Kən okəatəplan, moatəplan, moatəplan, məto okol kəsotitunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan məto-inu nıkilat tinuwa məskasik,

kən kinotəpou-in nətəlig-inən,

kən motahtosig-in nıganəmtilat.

Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e nıganəmtilat,

kən ilat okotətəlig-in e matəlgilat,

kən nıkilat otəmət-mətig,

kən okotitun,

kən okotəuhlin-pa ilat ron io məmə ekosmegəh ilat.’

¹⁶ Məto itəmat u, Uhgın təmawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotitun, kən nian nakotəto, nəkotitun. ¹⁷ Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ien min tepət ne netəm ətuatip min tepət kəmotolkeike pik məmə okotəplan nat naka itəm nakoatəplan, məto kəsotəplanən. Kən motolkeike pik məmə okotəto nat naka itəm nakoatəto, məto kəsotətoən.”

¹⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Itəmat otətəlig-in wır-tu məmə nəkotitun nıpəti nimaa nəghatən rəha etəm u itəm təmərəkin nıkuti wit.

¹⁹ Nıkuti wit itəm təmisas e suatip, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha nərəməərən rəha Uhgın, məto in təsitunən. Kən Setan tuwa mos-irəkis uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwin e nikin.

²⁰ “Kən nıkuti wit itəm təmisas-pən e nısip itəm kəpiel iuəhkır əm, in tahmen e etəmim itəm tətətə nəghatən rəha Uhgın, kən mos e nikin agien, ²¹ məto nokın təseiuiu pikən, kən tatətul əm o nian əkuəkır əm. Nian nəəsəuən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uəhai əm e rəhan nahatətəən.

²² “Kən nıkuti wit itəm təmisas-pən e niki nəlkosik, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgın, məto rəhan nətəligən tatuwin pik o natimnat rəha nətueintən, kən in tolkeike məmə rəhan nautə otepət, kən nətəligən min əh kotatu-atu nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən əh təsoe-inən noan.

²³ “Məto nıkuti wit itəm təmisas-pən e nəptən wır, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgın kən mıtun nıpətin. Kən e nəmegəhən rəhan, in otəe-in noan, nian neen noan wan-hanrit, nian neen noan sikiste, kən nian neen noan tate.”

Nimaa nəghatən e manuwihl itəm tərət

24 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn kəm ilat matən məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakin nīkuti wit e rəhan nasumən. 25 Məto nian in ne rəhan mīn netəmim kəmoatapīl, rəhan kit tīkīmīr təmuwīn mərakin nīkuti manuwihl rat mīn e rəhan nasumən, kən magim. 26 Kən nīkuti wit wīr mīn kəmotəwiə motol iahgin motol noalat. Məto e nian əh, nīkuti manuwihl rat mīn kəmotər mīn motuwa motol iahgin.

27 “Kən slef mīn rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, ‘Etəm-iasol. ?Nīkuti wit mīn itəm nəmərakin e rəham nasumən, ilat nīkuti wit wīr mīn əm, o kəp? ?Məto tahrō nīkuti manuwihl rat mīn kīnotər?’ 28 Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Tīkīmīr kit təmōl nat əh.’

“Kən rəhan slef mīn kotən-ipən kəm in məmə, ‘? Məto tahrō? ? Nəkolkeike məmə itimat ekotuwin kew rəkis manuwihl rat mīn əh?’

29 “Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otəpəs. Okəmə itəmat nakotuwin kew rəkis manuwihl rat mīn, kən mətə nakotew rəkis mīn wit wīr mīn. 30 Pəs ilau kərən əm kuər mətōarus-pən wit tīnimətə. Kən ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwihl itəm tərət motəlis o nərakin-pənən e nīgəm. Uarisig okotəulək-in wit wīr mīn moatəmīk moatuwa e nīpəgnoa nīmə rəhak itəm katəlīn nagwənən ikīn.’ ”

Nimaa nəghatən e

*nīkuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn kəm ilat məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn in tahmen e nīkuti mastat itəm etəmim təmos muwīn məfe e rəhan nasumən. 32 Nīkuti mastat əh in nətīn agin, məto nian in otəwiə, in otuwa iahgin tahmen e nīg kit, kən mənīg mīn itəm koatiwig ilis okotuwa motol nīmaalat e nelmīn mīn.”

Nimaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

33 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn in tahmen-pən e is noan məsīn itəm pətən kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmōl-pən e pesīn asol, kən tətahl flaoa rafīn tətasis matol iahgin.”

34 Natīmnat mīn əh rafīn, Iesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nīpahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuhən nimaa nəghatən. 35 Nolən əh təmōl nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nīpahrienən lan. Təmən məmə, “Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən mīn. Ekən-iarəp natīmnat itəm eməhluaig-in ilat nian emətuoun matol nətueintən mətōarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nīpəti nimaa nəghatən e manuwihl

36 Kən Iesu təmīet rəkis e netəmim, kən muwīn e nīpəgnoa nīmə kit. Kən rəhan mīn netəmim kəmotuwa ron motətəpəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nīpəti nimaa nəghatən e manuwihl itəm təmər e nasumən.”

37 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm təmərakin nīkuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. 38 Kən nasumən, in nətueintən, kən nīkuti wit wīr mīn, ilat u netəmim rəha Uhgīn itəm tətərəmərə elat. Kən manuwihl rat mīn, ilat netəmim rəha Setan. 39 Kən tīkīmīr itəm təmuwīn

* 13:30: Mastat in nīg itəm katol-pən nīkutīn e nagwənən məmə tatəpien wīr. Nīkutīn in natiəkəku agin. 13:35: Sam 78:2

mærakin manuwihl rat, in Setan. Kæn nian okæulæk-in nasumæn, in namnun nian, kæn netæmim itæm koatæulæk e nasumæn, ilat u nagelo min. ⁴⁰ Okotæmik manuwihl rat motan-ætíp e nigæm, nolæn æh tahmen æm e namnun nian.

⁴¹ “Io Næti Etæmim, ekahl-ipinæ nagelo min ræhak okotuwîn ikin iatæramæra ikin, motoe rækis natimnat rafin ne netæmim rafin itæm koatiuw-pæn netæmim o nolæn tafagæ rat min. ⁴² Ilat okotærakin-pæn ilat e nigæm asol, kæn ikin æh netæmim okotasæk kæn moatægætæn naluilat min. ⁴³ Kæn netæm kotætuvatíp okotasæ tahmen e mit e næramæraæn ræha ræhalat Tata Uhgîn. Etæm matælgîn tatig, in otækæike mætælig-in wir næghatæn min u.”

Nimaa næghatæn e bokis mæni itæm tatæhluaig

⁴⁴ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Næramæraæn ræha Uhgîn in tahmen e bokis mæni kit itæm tatæhluaig e næptæn kit. Kæn etæmim kit tæmætan mæplan bokis mæni æh, kæn tatig mitænim min. Nikin tæmagien pik, kæn tæmuwîn mol-salim-in natimnat rafin ræhan, kæn mos-næmtin næptæn æh.”

Nimaa næghatæn e kæpiel perel

⁴⁵ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Næramæraæn ræha Uhgîn in tahmen e etæmim itæm tategas-in natimnat, kæn matol-salim-in min. Kæn in tategæs-in kæpiel wir min næmtilat tiækis, katæn mæmæ perel. ⁴⁶ Nian tæmæplan perel kit itæm tæwir pik agin, kæn in tæmuwîn mol-salim-in ræhan natimnat rafin, kæn muwîn mos-næmtin perel æh kæn milæs ræhan.”

Nimaa næghatæn e net ræha niuwæn næm

⁴⁷ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Næramæraæn ræha Uhgîn in tahmen e nian netæmim koatærakin-pæn net æpæh itæhæi moatos næm pisin pisin min lan. ⁴⁸ Nian net tinærioah e næm, kæn kotiuw-par net, kæn motor næm min motaai-pæn næm wir min e kætîm asol min ræhalat, mæto okotærakin næm itæm kotærat. ⁴⁹ Kæn e namnun nian, nagelo min okotuwæ motos-irækis netæmim itæm kotærat o netæmim itæm kotætuvatíp, ⁵⁰ kæn motærakin-pæn netæm kotærat e nigæm asol, kæn ikin æh netæmim okotasæk moatægætæn naluilat.

⁵¹ “?Itæmat nækotitun natimnat min un, o kæp?” Kæn ilat kæmotæn kæm in mæmæ, “Æwæh.” ⁵² Kæn tæmæn kæm ilat mæmæ, “Tol næhlan, iægætun min rafin ræha Lou itæm kæmægætun wir ilat e næramæraæn ræha Uhgîn, kotahmen e etæm-iasol ræha nimæ itæm ræhan nautæ tepæt. Kæn nian kit in tatos-irækis nat wi e ræhan nautæ, kæn nian kit min tatos-irækis nat oas.”†

*Ien itæm kæsisiai-inæn
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Nian Iesu tinol namnun nuæhæn nimaa næghatæn min æh, kæn tæmiet ikin æh, ⁵⁴ muwîn iman ikin. Kæn tæmatægætun netæmim æpæh e nimæ ræha nuæfiminæn, kæn narmilat tæmiwig, kæn kotæn mæmæ, “?Suah u tæmilæs hiæ nenatigæn æh ne næsanænæn æh o nolæn nat pispis min? ⁵⁵ Suah æh, kitat kotitun wir in. ?In neti etæmim itæm tatol nimæ, o kæp? ?Kæn ræhan mama, in Meri, kæn pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kæp?

13:40: Sam 78:2 **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27 **13:42:** Mat 8:12 **13:43:** Mat 8:12 **13:50:** Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kæm-naka næghatæn u ‘nat oas’ tatæghat-in næghatæn ræha Uhgîn itæm kæmæte rækis e Naoa Ræha Uhgîn æpæh e Oltesteman, kæn næghatæn u ‘nat wi e ræhan nautæ’ tatæghat-in nægætunæn wi ræha Iesu. **13:54:** Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42

⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min netəmim e nipəgnoa nimə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pispis tepət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatəramərə e nitən Kalili, təməto nam-nusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol min məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh min e nimisən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis min.”

Nimisən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nimisən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kig Herot Antipas təmakləh-in Herotias u pətaguihl rəha pia Herot u, Filip Kitiəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlīm Jon o Herotias, məlis ətain, mīləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otohamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. Ilat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmol lafet kit rəha nian təmaiir lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmol danis aupen e niganəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis təmol Herot Antipas nikin təmuwīn pik lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawīl məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətin, kən nətin təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nikin təpou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwia nəti Herotias, məto-inu o rəhan noanawīl ne nəniəkisən itəm təmol e niganəmti netəmim. ¹⁰ Kən təmahīl-ipən netəmim neen kotuwīn e kalapus, kən ilat kəmotətətip rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nəti Herotias, kən in təmos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwīn motiləs nipətīn motuwīn motitənim, kən motuwīn motən-ipən kəm Iesu.

Iesu təmagwən netəmim

faif-taosan

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu təməto namnusən əh, kən təmətipən e bot kit muwīn əpəh ikin kikə-kikə ikin. Məto nian nīmanin netəmim kəmotitun ikin təmuwīn ikin, ilat kəmotiet e rəhalat latuənu min motaliwək ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu təmuwar, təməplan nīmanin netəmim tepət, kən nikin təmahmə olat matakeike ilat, kən mol-wīr nimisən min rəhalat.

¹⁵ Kæn ehnaipæn iuæhkîr o napinæpæn, ræhan min netæmim kæmotuwa ron moatæn mæmæ, “Ikin-u, ikin kikæ-kikæ ikin, kæn otæsuwæhæn talugin. Ahl-ipæn nimanin netæmim mæmæ okotuwîn latuænu min motos-næmtin nigilat neen nagwænæn.”

¹⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Kæp. Otæpæs æm ilat kotatig, kæn itæmat æm otagwæn ilat.”

¹⁷ Mæto komotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Itimat ekoatos æm pîret faif ne næm kæiu.”

¹⁸ Kæn tæmæn mæmæ, “Otos motuwa kæm io.” ¹⁹ Kæn mæn-ipæn kæm netæmim mæmæ okotæpælæh læhau e manuwihl. Kæn tæmos pîret faif ne næm kæiu æh, masipær æpæh e neai, matæfak-pæn ron, kæn mæmkas pîret. Kæn tæmos-ipæn kæm ræhan min netæmim, kæn ilat kotos-ipæn kæm nimanin netæmim. ²⁰ Kæn ilat rafin kæmotagwæn, nærpilat tasis. Kæn nimismisi nagwænæn itæm kæmotapæs, netæmim ræha Iesu kæmotaii-pæn e kætim asol ilat tuelef itæm kæmotær kær wir. ²¹ Kæn netæmim itæm kæmotagwæn, næman æm tahmen e faif-taosan, mæto kæsafinæn nipitan ne nisualkælæh.

Iesu tæmaliwæk e næhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Kæn Iesu tæmæn kæm ræhan netæmim mæmæ ilat okotætîpæn e bot motaupæn moatuwin entænîpæn-pæn e lek, mæto in otahl-ipæn netæmim kotitælig-pæn imælat min ikin. ²³ Nian tinahl-ipæn rækis netæmim, kæn muwîn æpæh îlis e nitot kit in pisin æm, mæmæ otæfak. Nian tinalugæn, Iesu pisin æm æh-ikin, ²⁴ mæto bot tinuwîn rækis ilugin e lek, kæn tinatîlas pikæn nimætag, kæn peau-peau min kînoatoh bot.

²⁵ Kæn lapin iuæhkîr o nianæn, Iesu tæmaliwæk e nætuei næhau muwa olat. ²⁶ Mæto nian netæmim ræha Iesu kæmotæplan in tætalîwæk e nætuei næhau, kæn kæmotægin pik moatæn mæmæ, “!Ei, narmi etæmim kit!” Kæn kæmotasæk æfæmæh mæto-inu koatægin.

²⁷ Mæto uæhai æm, Iesu tæmæghat kæm ilat mæmæ, “!Ei, nikitæmat tætul mæha-mæha. Io æpæh. Sotæginæn!”

²⁸ Kæn Pita tæmæ, “!Iærmæra, okæmæ ik pahrien, kæn aun-in io ekaliwæk e nætuei næhau minæ.”

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Wa.”

Kæn Pita tiet e nætuei bot, kæn maliwæk e nætuei næhau matuwîn o Iesu. ³⁰ Mæto nian tæmæplan nimætag, kæn nikin tæmægin pik, kæn minætuoun mætammim mætasæk-pæn o Iesu matæn mæmæ, “!Iærmæra, asitu lak!” ³¹ Kæn roiu agin, Iesu tæmea-pæn maskælim Pita, kæn mæn-ipæn kæm in mæmæ, “!k ræham nahatætææn tækæku agin. ?Tahro ræham nahatætææn tækæku lak?” ³² Kæn nian kæmuætîpæn e bot, kæn nimætag tæmurahl nelmin. ³³ Kæn ilat e nætuei bot kæmotos-ipæn nisiiæn asol kæm in moatæn mæmæ, “Pahrien, ik Næti Uhgîn.”

³⁴ Nian kînotuwîn entænîpæn-pæn, kæmotuwar e næptæn Kenesaret. ³⁵ Kæn nian netæmim æh-ikin æh kînotitun Iesu, kotahl-ipæn næghatæn tuwîn mitælau o netæmim e latuænu min rafin æh-ikin. Kæn kæmotos ræhalat min netæmim itæm koatîmis motuwa o Iesu, ³⁶ kæn kæmotækæike o Iesu mæmæ ilat itæm koatîmis okotek æm nipægnæmti kot ræhan. Kæn ilat rafin itæm kæmotek nipægnæmti kot ræhan, ræhalat nimisæn tæmikæ, kæn kæmotæwir.

15

*Nat itəm tatol
etəmim tamkimik
(Mak 7:1-23)*

¹ Kən Farisi min neen ne iəgətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motətapəh ron məmə, ² “? Tahro rəham netəmim koatətgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, mətə kəsotaupənən motaikwas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Mətə tahro itəmat min nakoatətgəhl Lou rəha Uhgīn o naskəlīm əskasikən kastom rəhatəmat?

⁴ Iatən nəhlan mətə-inu, Uhgīn təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən min məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’ ⁵ Mətə itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit mənī əh-ikīn itəm in titun nasituan e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pişin mənī u məmə rəha Uhgīn,’ ⁶ kən okol in otəsisiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən mənī u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgīn tatol nat əpnapin lan, mətə-inu itəmat nakotolkeike məmə nakotaskəlīm kastom rəhatəmat min əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwir, mətə nikitəmat tamkimik! Ien Aesea təməghat-in itəmat ətuatip nian təmatə-iarəp nəghatən rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm min u koatisiai-in io e nohlilat əm,

mətə nīkilat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnapin əm,

kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən min rəhak, mətə in nəghatən min rəha netəmim əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn, mətə nat naka itəm tatiet e nohli etəmim, in tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn.”

¹² Kən rəhan netəmim kotuwa ron moatətapəh məmə, “?Nəkītun məmə Farisi min, nīkilat tərət nian kəmotətə nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nig min rafin itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfəən, okew-pər ilat nokin. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatit netəmim, mətə niganəmtilat təpis. Okəmə etəmim itəm niganəmtin təpis tit etəmim kit min itəm niganəmtin təpis, kən ilau kərən okiaiwīg-pən e noakimil.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nīpəti nimaa nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat rəhak netəmim, mətə itəmat min nəsotitunən əh? ¹⁷ ?Nəkotitun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwin e nohli etəmim meiuaiu e nərpīn, kən miet min e nīpəti etəmim?

¹⁸ Mətə natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn. ¹⁹ Tol nəhlan mətə-inu, natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kotol nulan: nətəligən tərət min; nohamnuən etəmim; nakləh-inən pətan; nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; nakləhən; nəghat eiueən e netəmim; nən ratən nərgi etəmim. ²⁰ Inu natimnat itəm tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn,

mæto okəmæ suah kit tæsaikuasən nelmin kən mætəgwən, inu tæsolən in tamkimik e niganəmti Uhgîn.”

*Nahatətəən rəha
pətan Iaihlua*

(Mak 7:24-30)

²¹ Kən Iesu tæmiet ikin əh, kən muwin ikin itəm taon kəiu əh, Tæa ne Saeton katuəmähl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, Iaihlua u pətan Kenan, tæmuwa ron mətəsək əfəmäh məmæ, “Iərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun io. Narmîn rat kit tæskasik tæmatig e nətik pətan matərəkîn in.”

²³ Mæto Iesu təsən-ipən agin-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkaike ron, motən məmæ, “Ahl-ipən in isəu, mæto-inu tətəsək əfəmäh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Kəmahl-ipa əm io o sipsip mîn rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəluē.” ²⁵ Mæto pətan əh tæmuwa misin nulin aupən e Iesu matən məmæ, “Iərəmərə, asitu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmæ, “Təsətuatipən məmæ ekos nagwənən nigî nисуalkələh, kən mərakin-pən kəm kuri mîn.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmæ, “Əwəh, Iərəmərə. Mæto kuri mîn koatun nîmismisi nagwənən itəm tæmisas e tepil rəha iərəmərə mîn rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmæ, “Ei, pətan. !Rəham nahatətəən in iahgîn! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nîpahrienən.” Kən roiu agin, netin pətan tæmawir.

Iesu tæmol-wir nîmisən tepət

²⁹ Kən Iesu tæmiet ikin əh maliwək e nîkali Lek Kalili. Kən mər muwin əpəh ilis e nitot kit kən matəpələh. ³⁰ Nîmanin netəmim kəmotuwa ron, moatəmik netəm mîn u itəm nelkîlat tæməfaiu-əfaiu, ne netəm niganəmtîlat təpis, ne netəm nîpətîlat məsîn təmîmis, ne netəm kotəruru nəghatən, ne nîmisən pisin pisin mîn. Kən motəlin-pən ilat iuəhkîr o Iesu, kən tæmol-wir ilat. ³¹ Kən nîmanin netəmim narmîlat tæmiwig nian kəmotəplan netəm kotəruru nəghatən kînotəghat, ne netəm nîpətîlat məsîn təmîmis kînotəwir, ne netəm nelkîlat tæməfaiu-əfaiu kînotaliwək, ne netəm niganəmtîlat təpis kînoatəplan nat. Kən moatənwiwi Uhgîn rəha Isrel.

*Iesu tæmagwən netəmim
fo-taosan*

(Mak 8:1-10)

³² Kən Iesu tæmaun-in rəhan netəmim kotuwa ron, təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Nîkik tînahmäh pik o netəmim mîn u. Kitat mîn ilat o nian kisil əh-roiu, kən nat tikə məmæ okotun. Esolkeikeən məmæ ekahl-ipən ilat koatuwin, nəumis tus ilat, mətən, neen kotîmis-eah əpəh e suatip.”

³³ Kən rəhan netəmim kotən-ipən kəm in məmæ, “?Okotos hiə pîret u ikin-u, ikin taruən-aruən ikin itəm tahmen məmæ okotəgwən nîmanin netəmim lan?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “?Pîret kuwəh u nakoatos?” Kən kotən-ipən məmæ, “Ekoatos pîret sepîn ne nəm əkəku noan məsîn əm.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm nîmanin netəmim məmæ okotəpələh e nəptən. ³⁶ Kən tæmos pîret ilat sepîn, ne nəm əlkələh, kən məfak-pən lan, kən məmkas ilat, mos-ipən kəm rəhan netəmim mîn, kən kotos-ipən kəm

15:24: Mat 10:6 * **15:26:** Nəghatən u ‘nîsualkələh’ tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u ‘kuri’ tatəghat-in Iaihlua mîn. **15:31:** Mak 7:37 **15:32:** Mat 14:14

netəmim. ³⁷ Kən ilat rafin kəmotun nərpiilat tasis. Kən netəmim rəha Iesu kotaii-pən nīmismisi nagwənən itəm kəmotun kapəs e kətim asol ilat sepin, kəmotər kər wir. ³⁸ Netəmim itəm kəmotun, nəman ilat fo-taosan, mətō kasafinən nīpitan ne nisualkələh. ³⁹ Kən Iesu tahl-ipən nīmanin netəmim koatuwin, kən in təmətipən e bot muwin ikin Makatan.

16

Farisi min ne Satusi min koatəpəh o nəmtətin kit
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kən Farisi min ne Satusi min kəmotuwa o Iesu, kən kəmotəghat əhlin kəm in məmə otol kəm ilat nəmtətin kit rəha nego e neai, inu nat pispis asol itəm otəgətun məmə Uhgın təmahl-ipa in.* ² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian tینهناipən, nakotən məmə, ‘olawig tərəuiə, mətō-inu napuə tinasia.’ ³ Kən laulaugin nakotən məmə, ‘Nuhuən otəfik, mətō-inu napuə tinasia mitalau.’ Nəkotitun nənən nīpəti nəmtətin min e nimal napuə itəm tatiet, mətō nəkotəruru nənən nīpəti nəmtətin itəm nəkotəplan əh-roiu.

⁴ “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, itəmat netəm Isrel nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pisin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgın. Mətō Uhgın otos-ipən əm nəmtətin kitiah əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.” Kən təmapəs ilat matuwin.

Is rəha Farisi min ne Satusi min
(Mak 8:14-21)

⁵ Nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmoatuwin entənipən-pən e Lek Kalili, rəhan netəmim kəmotaluin məmə okotos piret neen. Kən nian kinotuwin entənipən-pən, ⁶ kən təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Onakoatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.”

⁷ Kən kəmoatən-ipən kəm ilat min məmə, “Tatəghat nəhlan mətō-inu kəmotaluin nəmikan piret neen.”

⁸ Mətō Iesu tinitun rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku agin. ?Tahro nakoatən-ipən kəm itəmat min məmə piret tikə otəmat? ⁹ ?Nəsotitunən əh, o kəp? ?Ninotaluin piret faif u itəm emagwən netəmim faif-taosan lan, kən uarisig, nəmotaii-pən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹⁰ ?Kən ninotaluin piret sepin u itəm emagwən netəmim fo-taosan lan, kən uarisig, nəmotaii-pən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹¹ ?Tahro itəmat nəsotitunən məmə esəghat-inən piret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.” ¹² Kən e nian əh, ilat kəmotitun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən piret məmə okoatəto ilat ron, mətō okoatəto ilat o nəghatən min itəm Farisi min ne Satusi min koatəgətun netəmim lan.

Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Nian Iesu təmuwa ikin Sisaria Filipae, mən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “?Netəmim kotən məmə pah u io, Nəti Etəmim?”

* **16:1:** Farisi min ne Satusi min, nīkilat təht məmə Iesu təruru nolən nəmtətin kit, kən netəmim okotəplan məmə in tāsisi-pən e Uhgın. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 **16:4:** Mat 12:40; Jona 1:17 **16:6:** Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38

¹⁴ Kən kotən-ipən məmə, “Neen koatən məmə ik Jon Baptais, neen koatən məmə ik ien Elaija, kən neen koatən məmə ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ikin.”

¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro etəmat? ?Nakotəmə pah u io?”

¹⁶ Kən Saimon Pita təmən-ipən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, ik Nəti Uhgın itəm tətətig matəmegəh.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Uhgın təmawte-in rəhan nəwirən kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmə etəmim əm təmöl-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata əpəh e nego e neai itəm təmöl əp nat u kəm ik. ¹⁸ Kən ekən-ipinə kəm ik məmə ik Pita, u nıpətın təmə kəpiel. Kən ekiləkin rəhak niməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nimisən[†] otəsaprəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ipinə kəm ik nepətən itəm tətisi-pən o Uhgın əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgın tınegəhan-in rəkis nəwiam itəm onakən e nətueintən. Nian onakahtosig-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.” ²⁰ Kən mən-ipən əskasık kəm rəhan netəmim məmə okəsotən-ipənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

Iesu təmən-iarəp

rəhan nimisən

(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

²¹ E nian əh, Iesu təmətuoun matən-iarəp kəm rəhan netəmim məmə in otəkəike muwin Jerusalem, kən etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, okotol in tətə nahməən e nəratən tərət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nian kisil, in otəmegəh min e nimisən.

²² Kən Pita tos pisin Iesu, kən mətuoun matən-iahau matən məmə, “İərəmərə, Uhgın otəkəike mahtosig-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nıpahrienən lan!”

²³ Kən Iesu talalin mən-ipən kəm Pita məmə, “!Setan! !Uwin isəu ron io! Ik nətahtosig-in io. Rəham nətəligən sənəmə nətəligən rəha Uhgın, məto in nətəligən rəha netəmim əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəmim itəm tolkeike məmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atıp in, kən mıləs rəhan nig kəməluuə mətəu-pa io. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pık wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwır, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin. ²⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmöl win e nat kit təwır, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo min e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətəuən kəm netəmim rafin e wək ətuatıp itəm kəmotol. ²⁸ İatən-ipinə nıpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukın-u itəm kəsotimisən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmə in otərəmərə e natimnat rafin.”

16:14: Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Kal 1:15-16

[†] **16:18:** Nat u tətəghat-in nian suah kit təmimis, məto nimisən, rəhan nəsanənən tikə o etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın. **16:18:** Jon 1:42; Efes 2:20 **16:24:** Mat 10:38; Luk 14:27 **16:25:** Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9 **16:27:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nöl Əpən 22:12

17

Nipəti Iesu təmuwa mol pisin
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tinuwa minuwın rəkis, Iesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwın əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pisin əm. ² Kən ikin əh, nipəti Iesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag tahmen e mitgar, kən rəhan natimnat tinuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu agin, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “İərəmərə. Təwir məmə itiməhal eməhaluwa ikin-u. Okəmə nakolkeike, ekiləkin makeen kisil u ikin-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmiet e mal napuə matən məmə, “İnu nətik itəm iakolkeike pik. Nətik tagien pik ron. !Əhalətəlig-in in!”

⁶ Nian suah miləhal əh kəməhaləto nəghatən əh, kəməhalisi-pər məhalitənim-pən rəhaləhal-kapə e nəptən məhaləgin pik. ⁷ Məto Iesu təmuwa mek iləhal matən məmə, “Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhlaşipər, məsəhaləplanən suah kit, məto Iesu pisin əm.

⁹ Nian kəmotəiuaiu-pa e nitot, Iesu təmən kəm iləhal məmə, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətoarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh min e nimisən.”

¹⁰ Kən kəməhalən-ipən məmə, “? Məto təhro iəgətun min rəha Lou koatən məmə Elaija otəkəike maupən muwa min?”*

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nipəhrienən məmə Elaija otəkəike maupən muwa məmə otol-wir min natimnat rafin. ¹² Məto ekən-ipinə kəm itəməhal məmə, Elaija tinuwa rəkis, məto netəmim kəsotitunən in, kən motol tərət lan. E nolən ahmen min əm, Nəti Etəmim otəto nahməən e nelmilat.” ¹³ Kən rəhan netəmim kənotitun məmə tatəghat-in Jon Baptais kəm ilat.

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)

¹⁴ Nian kənotiet-pa o nimanin netəmim, suah kit tuwa misin nulın aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə, “İərəmərə, asəkıtun nətik. Tətaut, kən matəto pik nahməən lan. Nian tərət tətiet-pən e nigəm, matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwın o rəham netəmim, məto kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm nol nəsotahətətəən, kən ninotuwın isəu o suatip rəha Uhgın. ? Onəghan nəpanotitun? ? Oekətətig kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otiləs suakəku motuwa kəm io.” ¹⁸ Kən Iesu təməghat əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən roiu agin suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netəmim kəmotuwa kətul pisin ilat Iesu, kən motətapəh ron məmə, “?Təhro itimat ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto-inu rəhatəmat nahətətəən təkəku əm, təsahmenən. Məto iakətən pəhrien kəm itəmat məmə, okəmə

17:2: 2 Pita 1:16-18 **17:5:** Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22

* **17:10:** Nian Uhgın təməghat kəm iləhal əpəh e nitot, iləhal kəhalitun məmə Iesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmə Elaija otəkəike maupən muwa min, məto kəsəhaləplanən məmə Elaija təmuwa mol əpen-əpenə natimnat rafin. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tinol nəruwan, məto-inu Iesu itəm in Kristo tinuwa rəkis, məto Elaija təsuwamən əh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6 **17:12:** Mat 11:14 **17:13:** Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1

rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, nat əpnəpən tahmen e nīkuti mastat u nətən agin, kən nəkotitun nən-ipənən kəm nitot u məmə, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin əh,’ kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitiəh əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io Nəti Etəmin, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimər min. ²³ Netəmin okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgīn otosmegəh min io e nimisən.” Kən rəhan netəmin kəmotətəo tərət pik agin o nəghatən əh.

Takis rəha Nimə Rəha Uhgīn

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netəmin kəmotuwa Kapaneam, netəmin rəha nosən mənī rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgīn, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Təhro? ?Rəham iəgətun tatətou takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatətou.”

Nian Pita təmuwin e nīpəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “?Saimon, nīkim təht mə naka? ?Kig min rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat min netəmin, o netəm pīsīn min?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pīsīn min.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikeən məmə kotol ilat kotətəo tərət otət. Kən tol nəhlan, təwir məmə ik onəkuwin əpəh ləhau e lek, mərakīn rəham nīpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nīpəgnoan, kən onəkəplan mənī silfa kit tahmen-in nətəuən takis. Os muwin mos-ipən kəm ilat o nətəuən rəhalau takis.”

18

Etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgīn

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmin rəha Iesu kəmotuwa ron motətəpəh ron məmə, “? Pah u in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgīn?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat, ³ kən mən məmə, “Pəhrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okol nəsotuwīnən motatig əhgīn nərəmərəən rəha Uhgīn. ⁴ Tol nəhlan, pah u otīləs-īəhau atip in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgīn.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmin kit nīkin tagien o nosən suah u muwin e nīpəgnoa nimə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io min e nīkin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmin kit tatiuw-pən rəhak kit etəmin u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnim məmə otamnim.

⁷ “Kəsi, nahməən asol otuwa o netəmin rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm netəmin məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən min əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatip rəha nəratən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə,

† **17:20:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəsətəən ves 21 u: Məto suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 **17:22:** Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13; 38:26 **18:1:** Luk 22:24 **18:3:** Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:5:** Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 **18:6:** Mak 9:42; Luk 17:1-2

kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwir pik məmə nian nakuwin e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tikə, taprəkis-in məmə ik nataskəlīm nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e niğəm itəm tatuəp namnun tikə. ⁹ Okəmə niğanəmtim tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwir pik məmə nian nakuwin e nego e neai, niğanəmtim kit tikə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlīm niğanəmtim kərən mil, kən kərakin-pən ik e niğəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

*Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təməluə
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kən İesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatitun wir məmə nəsotehm-iəhauən netəmim rəhak mīn itəm kotahmen e nisualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo mīn itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e niğanəmti rəhak Tata u tətətig əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgīn.*

¹² “?Nikitəmat təht məmə naka? ?Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wanhanrit, kən kitiəh təluə mətan, kən suah əh otol naka? In otapəs ilat naintinain əpəh e nitot, kən muwin megəs-in itəm un itəm təməluə. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pəhrien kəm itəmat məmə, nikin otəgien o sipsip u kitiəh əm, taprəkis-in ilat u sipsip naintinain itəm kəsotəluəən. ¹⁴ E nolən ahmen mīn əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkeikəən məmə rəhan kit suakəku otuwīn məluə.”

*Piam itəm tatol nəratən
kəm ik
(Luk 17:3)*

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “Okəmə piam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwīn məplan itəlau pişin əm, kən nakən-ipən nat naka itəm təmol təsətuatipən. Okəmə tatətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa mīn nakuəwir otəlau mīn. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etəmim kitiəh o kəiu məhaluwīn mīn məhaləplan məmə nəghatən mīn rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin nīpəhrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ipən kəm niməfak. Məto okəmə təsətəlig-inən niməfak, kən niməfak otəplan in tahmen e İaihlua o etəmim rəha nosən mənī e takis.

¹⁸ “İatən pəhrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgīn tīnegəhan-in rəkis nəwiatəmat itəm nakotən e nətueintən. Nian nəkoatahtosig-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən mīn kəm itəmat məmə, okəmə itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgīn, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, ikin pəhruən etəmim kəiu o kisil kəhaluwa kitiəh e nərgək, io itəmat mīn ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim itəm təsaluīnən kaon rəha suah kit

²¹ Kən Pita təmuwa o İesu kən mətapəh ron məmə, “İərəmərə. ?Ekaluīn nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepīn tahmen, o?”

18:8: Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas agin tepət rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən ikin, ves 11 tikə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmotəluə.” **18:10:** Hip 1:14 **18:15:** Luk 17:3; Kal 6:1 **18:16:** Dut 19:15; Jon 8:17 **18:18:** Mat 16:19; Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24; Jon 15:7

²² Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Iakən-ipinə kəm ik məmә, sənәmә mau sepın әm, mәto mau sepınte-sepın.†

²³ “Nakəkәike mol nəhlan mәto-inu nәрәmәрәән rәha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike mәмә otәplan-tu kaon mın itәм rәhan netәmim kәmotol kәм in mәмә ilat okotәtou. ²⁴ Nian tınәtuouon wәk әh, kotilәs rәhan kit iolwәk motuwa ron itәм tәmol kaon iahgın iahgın, tahmen e ten-taosan talen.‡ ²⁵ Mәto suah әh tınәruru nәtouәn, kән tol nəhlan, kig tәмән mәмә okol-salım-in in, ne rәhan pәtan, ne rәhan nisualkәlәh, ne rәhan natimnat mın rafın mәмә otәtou rәhan kaon.

²⁶ “Kән rәhan iolwәk tәmeiuaiu misin nulın aupән in. Kән matәkәike ron matән-ipән kәм in mәмә, ‘Awi. ?Nәkitun nos-ipamән nian әkuәkır mәsin kәм io mәмә ekәtou rafın rәhak kaon?’ ²⁷ Kән rәhan etәм-iasol tәmasәkitun in, kән mapәs rafın rәhan kaon mәмә otәsәtouәn nian kit ne, kән megәhan-in mәмә otuwın.

²⁸ “Mәto nian iolwәk u tәmuwın, kән mәplan etәmim kit u tәmol kaon kәм in, wan-hanrit tenarius.§ Ilau kәрән iolwәk mil kәtioal wәk kitiah әm rәha etәм-iasol. Kән iolwәk itәм etәм-iasol tәmaluın rәhan kaon, in tәmaskәlım itәм u kit kәmәtioal wәk kәlәh, kән matәmkәtip nentou, matән mәмә, ‘!Әtou-pa rәham kaon itәм nәmol kәм io!’

²⁹ “Kән iolwәk un itәм tәmol kaon kәм in, teiuaiu misin nulın matәkәike ron matән mәмә, ‘Awi. ?Nәkitun nos-ipamән nian әkuәkır mәsin kәм io mәмә ekәtou rәhak kaon?’

³⁰ “Mәto in tәмә, kәp. Kән tәmuwın mән mәмә okilәs suah u kan kilәs-ipән e kalapus mәtoarus-pa otәtou rafın rәhan kaon mın itәм tәmol.

³¹ Nian iolwәk mın neen kәmotәplan nat әh, nikilat tәmahmә pik ron, kән motuwın motән-ipән kәм etәм-iasol natimnat rafın itәм kәmotәplan.

³² “Kән etәм-iasol tәmaun-in iolwәk un tuwa tәмән-ipән kәм in mәмә, ‘Ik iolwәk itәм tәrat agın. Emapәs rafın rәham kaon mәto-inu nәmatәkәike ron io. ³³ ?Tahro nәsasәkitunәn suah u natioal wәk itәlau mın, tahmen-pән әm e itәм emol kәм ik?’ ³⁴ Kән nemәha tәmol etәм-iasol, kән tәмән mәмә okilәs kan kilәs-ipән e kalapus mәмә etәм tatehm kalapus otol nalpınәn kәм in mәtoarus-pән otәtou rafın rәhan kaon itәм tәmol.”

³⁵ Kән nian Iesu tәmol namnun nimaa nәghatән, tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Kән e suatıp kitiah әm, rәhak Tata әpәh e nego e neai, otol kәм itәmat rafın, okәmә nәsotaluın pahrienән nәratән itәм piatәmat mın koatol kәм itәmat.”

19

Lərman ne pәtan kәtuapәs ilau mın

(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu tәmol namnun nәнән natimnat mın u, tәmiet Kalili muwın nitән Jutia entәnipән-pән e nikali nəhau Jotan. ² Kән nımanın netәmim kәmotuarisig-in in motuwın әh-ikın әh, kән tәmol-wır ilat e nimisән mın.

³ Kән Farisi mın neen kәmotol noa eko-eko mәмә otuw-pән Iesu o nәнән nәghatән kit itәм tәsәtuatıpән. Kәmotuwa o Iesu motән mәмә, “?

† **18:22:** Nipәtın rәha “mau sepınte-sepın” mәмә kitat kotәkәike motaluın nәratән rәha suah kit nian rafın, namnun tikә. **18:22:** Luk 17:4 ‡ **18:24:** Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kән mәni rafın u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu. § **18:28:** Roıu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu. **18:34:** Mat 5:25-26 **18:35:** Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13

Lou tatən məmə iərman titun napəsən rəhan pətan o nat əpnapin əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmə, “?Nəmotafin o kəp məmə, e nətuounən muwin mətoarus-pa u-roiu, Uhgın u itəm təmol netəmim rafin, təmol iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nıpətilau kitiah.’ ⁶ Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, məto kitiah əm. Uhgın tinilpin ilau kinuea minioal kitiah, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətətipən rəhalau natigən.”

⁷ Kən Farisi min kotən-ipən məmə, “?Məto tahro Moses təmən məmə etəmim titun nos-ipənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kən mahl-ipən tatuwin?”

⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha Isrel məmə onəkotapəs rəhatəmat nıpitan min məto-inu rəhatəmat-kapə təskasik pik. Məto aupən, təməsolən nulan. ⁹ Məto iakatən kəm itəmat məmə, okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən anionən iərman pisin kit, kən suah u mit pətan pisin, tahmen əm məmə in tətakləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatip.”

¹⁰ Kən netəmim rəha Iesu kotən kəm in məmə, “Okəmə natigən rəha iərman ne pətan təskasik pik nulan, təwir məmə iərman ne pətan okəsioalən marit.”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sənəmə netəmim rafin okotitun nosən nəghatən u, məto netəm min əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan məto-inu, netəmim neen okəsotolən marit o nat pisin pisin min. Kit okol təsolən marit məto-inu nıpətin məsin tərət nian təmaiiir. Kit okol təsolən marit məto-inu netəmim kəmotərəkin nıpətin məsin. Kən kit tatən atip məmə in otəsölən marit məmə otol wək rəha nərəmərəən rəha Uhgın. Etəmim itəm titun nosən nəghatən u, in təike mos.”

Iesu təməfak o nisualkələh

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim kəmotəmik nisualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmın elat, kən məfak olat. Məto netəmim rəha Iesu kəmotən-iəhau ilat. ¹⁴ Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs nisualkələh kotuwa ron io, sotən-iəhauən ilat, məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın in rəha netəmim min u kotol nulan.” ¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmın elat, kən miet ikin əh.

*Etəm aluə itəm rəhan
nautə tepət*

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o Iesu mən-ipən məmə, “?İəgətun. ?Io ekəkəike mol wək naka itəm in təwir məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwir? Suah kitiah əm itəm in təwir. Okəmə nəkolkeike məmə nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən min rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmə, “?Lou min pəhrüən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sohamnuən etəmim, kən məsakləh-inən pətan, kən məsakləhən, kən məseiueiuəən e kot, ¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmə nəkolkeike atip ik.”

²⁰ Kæn etəm aluə təmən-ipən məmә, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka min əh-ikin itəm eməsölən?”

²¹ Kæn Iesu təmən-ipən məmә, “Okәмә nakolkeike mәмә rəham nolən otəuatip agin, uwın mol-salim-in rəham nautə, kæn mos-ipən mәni lan kәm ian-rat min. Kæn ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kæn wa, matəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə tәмәto nəghatən əh, kæn tәmagim matuwın nikin tәrou mәto-inu rəhan nautə tәpət.

²³ Kæn Iesu təmən-ipən kәm rəhan min netәmim mәмә, “Ekatən pahrien mәмә, tiäkis o etәmim itәм rəhan nautə tәpət mәмә otuwın matig ahgin nәрәmәрәән rəha Uhgın. ²⁴ Kæn iatән min kәm itәmat mәмә, tiäkis mәмә kamel otuwın-pән e nıpәg nitel, mәto tiäkis pik mәмә etәм rəhan nautə tәpət otuwın matig ahgin nәрәmәрәән rəha Uhgın.”

²⁵ Nian netәmim rəha Iesu kәmotәto nəghatən əh, narmilat tәmiwig pik, kæn motән-ipән mәмә, “?Kæn pah titun nosән nәmegəhән lilin?”

²⁶ Kæn Iesu tәplan ilat kән mән mәмә, “Nat u, okol etәmim tәsolән. Mәto Uhgın, in titun nolән natimnat rafin.”

²⁷ Kæn Pita təmən-ipән mәмә, “Emotapәs natimnat rafin mәмә ekotәtəu-pән ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kæn Iesu təmən-ipән kәm ilat mәмә, “Iatән pahrien kәm itәmat mәмә, e nian itәм natimnat rafin okotәuhlin motuwa motuwiwi, kæn Nәti Etәmim otәpələh e rəhan jea rəha kig itәм in tәhag-əhag mәwir agin, kæn itәmat un itәм nәmoatәtəu-pa io, onәkotәpələh min e jea rəha kig ilat tuelef, kæn motәрәmәрә e noanol min ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kæn netәmim rafin un itәм kәmotapәs rəhalat nimә min, o pialat min, o winilat min, o rəhalat tata o mama, o nenәtilat min, o rəhalat nәptән min o nәrgäk, Uhgın otos-ipән natimnat min əh tәpət pik agin kәm ilat, kæn mos-ipән nәmegəhән lilin kәm ilat. ³⁰ Mәto netәmim tәpət itәм koatәtul aupән e nәtueintән roiu, okotuwa motәtul uarisig e nәmegəhән itәм otuwa. Kæn netәmim tәpət itәм koatәtul uarisig e nәtueintән roiu, okotuwa motәtul aupән e nәmegəhән itәм otuwa.”

20

Nimaa nəghatən e iolwək min əpəh e nasumән

¹ “Tol nəhlan mәto-inu nәрәmәрәән rəha Uhgın tahmen e etәм-iasol kit rəha nasumән. Tәmiet laulaugin agin mәмә otegәs-in netәmim okotuwa motol wək e rəhan nasumән. ² Kæn in təmən mәмә otәtou ilat kitiah kitiah wan tenarius* e nian kitiah, kæn mahl-ipән ilat kotuwın e rəhan nasumән.

³ “Iuəhkır nain klok laulaugin, tәmiet muwın e maket mәplan netәmim neen koatәtul mәsotolән nat kit. ⁴ Kæn təmən-ipән kәm ilat mәмә, ‘Itәmat min, otuwın motol wək əpəh e rəhak nasumән, kæn ekәtou itәmat e mәni itәм tәtuatip.’ ⁵ Kæn kәmotuwın.

“Kæn iuəhkır o tina, tәmiet muwın mol nat kitiah əm, kæn mol min e tri klok ehnaipән. ⁶ Kæn iuəhkır e faif klok ehnaipән, tәmiet muwın mәplan netәmim neen min koatәtul əpnәpin əm. Kæn təmən-ipән kәm ilat mәмә, ‘?Tahro nәkoatәtul ikin-u nian apiәpiә kit, mәsotolән nat kit?’ ⁷ Kæn kotән-ipән mәмә, ‘Mәto-inu suah kit tәsegәs-inән itimat mәмә ekotol wək

19:26: Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Әpән 3:21 **19:30:** Mat 20:16; Luk 13:30

* **20:2:** Tenarius kitiah in tahmen e nәtouән rəha wək o nian kitiah. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu.

rəhan.’ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat mīn otuwīn kol wək e rəhak nasumən.’ Kən ilat kəmotuwīn.

⁸ “Nian tīnehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etəmim itəm tatehm rəhan iolwək mīn məmə, ‘Aun-in iolwək mīn kotuwa, nakos-ipən rəhalat mēni. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwīn mətouarus netəm kəmotaupən motol wək.’

⁹ “Kən iolwək mīn itəm kəmotuwa motol wək e faif klok, kəmotuwa kən təmətou ilat wan tenarius kitiah kitiah. ¹⁰ Tol nəhlan, netəm mīn u itəm kəmotaupən kol wək, nīkilat təht məmə okotos mēni taprəkis-in itəm mīn u kəmotol wək uarisig. Məto ilat kitiah kitiah kəmotos mīn əm wan tenarius. ¹¹ Nian kəmotos mēni, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mīn məmə nīkilat təsagienən o mēni, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmə, ¹² ‘Netəm mīn u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiah əm, məto ik nəmətou itimat mīn ilat təhmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək asol e nərauiə əskasik e nian apiəpiə.’

¹³ “Məto etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat kit məmə, ‘Io kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmə nakol wək o wan tenarius, o kəp? ¹⁴ Os rəham mēni matuwīn. Iakolkeike məmə ekətou etəm u itəm təmol wək uarisig təhmen əm lam. ¹⁵ Rəhak u mēni. ?Ekitun nolən nəhlan nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ?Natətəhak olat məto-inu io iakəwir olat?’ ”

¹⁶ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, etəm tatuarisig otaupən, kən etəm tətaupən otuarisig.”

Iesu təmən-iarəp

rəhan nimisən

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kən nian Iesu təmatuwīn Jerusalem, təmos rəhan netəmim tuelef motətul pīsīn, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ¹⁸ “Koatuwīn əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol mīn ne iəgəton mīn rəha Lou. Kən okotiuw-iarəp io məmə ekimīs, ¹⁹ kən motiləs-ipən io kəm Iaihlua mīn məmə okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e niğ kəməluau məmə ekimīs. Kən uarisig e nian kisil, kən Uhgīn otosmegəh mīn io e nimisən.”

Nətapəhən rəha mama kit

o Iesu

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulin o Iesu, matətapəh-in nat kit ron. ²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təmən-ipən məmə, “Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nīkaləm matip, kən kit təpələh e nīkaləm mol, ikīn mīn rəha nəsanənən ne nisīaiən, nian natərəməə lan.”

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Təhro? ?Itəmlau, nīkitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e niğəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh, ekiatun.”

20:8: Lev 19:13; Dut 24:15 **20:16:** Mat 19:30; Mak 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23

20:21: Mat 19:28; Luk 22:30 † **20:22:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘?Itəmlau, nīkitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənīm kələh e kəp rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənīm lan?’ **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Pahrien, onakuækæike muænım-pæn e ræhak kap ræha nætoæn nahmææn. Mæto o næpælæhæn e nıkalık matıp ne mol, sænæmæ ræhak mæmæ ekæn. İkin mil æh, ilau ræha netæm mın u itæm Uhgın tæmol æpen-æpenæ olat.”

²⁴ Nian netæmim ten mın ræha Iesu kæmotæto næghatæn æh, kæn nemæha tæmol pik ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Mæto Iesu taun-in ilat kotuwa kitıæh, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nækotıtun rækis nolæn ræha netæm-iasol ræha İaihluæ mın. İlat koatol tæskasık pik kæm ræhalat netæmim mın. Kæn ræhalat kapman mın koatol ilat kotæmæhl læhau e næræmæreæn ræhalat. ²⁶ Mæto itæmat, okol næsotolæn næhlæn. Mæto okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otuwa in etæm-iasol kit ræhatæmat, in otækæike muwa tahmen e iolwæk kit ræhatæmat, ²⁷ kæn okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otætul aupæn etæmat, in otækæike muwa slef ræhatæmat. ²⁸ Nolæn æh tahmen æm lak, Næti Etæmim. Emæsuwamæn mæmæ netæmim okotol wæk ræhak, mæto emuwa mæmæ ekol wæk ræhalat, kæn ekos-ipæn ræhak næmegæhæn mæmæ ekıkis ilat e ræhalat nolæn rat mın.”

Iganæmtın rat mil

kæmuæplan nat

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne ræhan mın netæmim kæmoatiet e taon Jeriko, nımanın netæmim kæmotætæu-pæn in. ³⁰ Kæn iganæmtın rat mil kæıu katuæpælæh e nıkali suatıp, kæn nian kæmuæto mæmæ Iesu taliwæk e suatıp matuwa, kæn kæmuægæt æfæmæh muæn mæmæ, “İlæramære, Mipi Tefit, asækıtun itımlau!”

³¹ Kæn mæto, nımanın netæmim koatæn-ıæhau ilau, motæn-ipæn mæmæ kæsuægæt pikæn, mæto ilau kuægæt pik agın mın mæmæ, “!İlæramære, Mipi Tefit, asækıtun itımlau!”

³² Kæn Iesu tætul maun-in ilau, mæn-ipæn mæmæ, “?Nakıoalkeike mæmæ ekol naka kæm itælau?”

³³ Kæn kuæn-ipæn mæmæ, “İlæramære, ekıoalkeike mæmæ ekuæplan nat.”

³⁴ Kæn Iesu tæmasækıtun ilau, kæn mek nıganæmtıluu. Kæn roıu agın, kınatuæplan nat, kæn matuætæu-pæn Iesu.

21

Iesu tæmuwın æpæh Jerusalem mol æp mæmæ in Kig

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Nian kınotuwa iuæhkır o Jerusalem, kınotuwa Petfas e Nıtot Ræha Nıg U Olıf, kæn Iesu tæhlæpis ræhan etæmim kæıu, ² kæn mæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “İan æpæh e latuænu aupæn etat, kæn İkin æh, nakuæplan togkı kit kæmæruætæn ilau nætın. Kæn nækiakis ilau muasıg muea kæm io. ³ Okæmæ suah kit tæn nat kit kæm itælau, nækuæn-ipæn kæm in mæmæ İlæramære tolkeike ilau, kæn otæpanahl-ıpa ilau e nian æh.”

⁴ Nat u tæmuwa mæmæ in otol næghatæn naka itæm İen tæmæn otuwa mol nıpahrienæn. İen tæmæn mæmæ,

⁵ “Otæn-ipæn kæm Nætın Pætæn Sæon* mæmæ,

‘Otæplan-tu, ræhatæmat kig tatuwa otæmat,

ræhan nætælıgæn in læhau,

kæn mætasuæ e togkı,

20:25: Luk 22:25-26 **20:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 **20:28:** Luk 22:27; Fil 2:7 * **21:5:** Næghatæn u “Nætın Pætæn Sæon” tatæghat-in netæm Jerusalem.

ne togki u in nət̄in əm.’”

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasig togki ne nət̄in, kən muəfətain noankawi togki mil e rəhalau kot m̄in, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nimanin netəmim tēpət koatəpen rəhalat kot m̄in əpəh e suatip, kən neen kotəte n̄imali nig m̄in, kən motəpen ilat e suatip. ⁹ Kən nimanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nimanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana† o Mipi Tefit!

!Iərəmərə Uhḡin tət̄atig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!Hosana o Uhḡin əpəh ilis e nego e neai!”

¹⁰ Nian Iesu təm̄iet-arəpa Jerusalem, netəmim rafin əh-ikin n̄ikilat təm̄aut, kən moatən nəghatən tēpət moatətapəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nimanin netəmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e n̄itən Kalili.”

Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhḡin

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu təmuwin əpəh imə e Nimə Rəha Uhḡin, kən məhḡ-iarəp netəmim itəm koatol-salim-in ne moatos-nəmt̄in natimnat əh-ikin məmə okotol sakrifais lan. Kən mahwin tēp̄il m̄in itəm kətawluin m̄ani ikin, kən mahwin jea m̄in rəha netəm m̄in u koatol-salim-in ioen m̄in. ¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəm̄əte e Nəoa Rəha Uhḡin məmə, ‘Rəhak nimə, okaun-in məmə nimə rəha nəghatən kəm Uhḡin e nəfakən,’ m̄əto itəm̄at n̄əmotol məmə in ‘nimə rəha iakl̄əh m̄in.’”

¹⁴ Kən iganəmt̄in rat m̄in ne netəm nelk̄ilat təm̄əfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhḡin, kən tol-wir ilat. ¹⁵ M̄əto nian pris asol m̄in ne iəgətun m̄in rəha Lou kəmotəplan nat wir m̄in itəm in təm̄ol, kən motəplan m̄in nisualkələh koatagət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhḡin, moatən məmə, “!Hosana o Mipi Tefit!” neməha təm̄ol ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “?Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhḡin itəm tatən nulan məmə, ‘E n̄ohli nisualkələh agin ne nisualkələh m̄ətm̄ətig, n̄əmol məmə ilat okotənwiwi ik?’”

¹⁷ Kən təm̄apəs ilat m̄iet Jerusalem muwin e taon Petani, map̄il ikin.

Nig kit fik təmauke-auke

(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Lauaugin agin, Iesu təm̄atit̄əlig-pən Jerusalem, kən nəumis tinus.

¹⁹ Kən təm̄əplan nig u fik e n̄ikali suatip, kən təmuwin ron m̄əto təsəplanən noan kit, tatəplan əm n̄imalin. Kən təmən-ipən kəm nig u məmə, “!Okol nəsoe m̄inən!” Kən roiu agin, nig təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narm̄ilat təm̄iwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nig əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ M̄əto Iesu təmən-ipən məmə, “!tatən-ipinə n̄ipahrienən məmə okəm̄ə nakoatos nahatətəən, kən rəhatəmat n̄ət̄əligən təsolan kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e nig u fik. M̄əto sənəm̄ə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm n̄itot əh məmə, ‘Uwin mamnim əpəh itəhai,’ kən otol

21:5: Sek 9:9 † **21:9:** Nip̄əti nəghatən u “Hosana” təm̄ə, “ənwiwi.” **21:9:** Sam 118:26
21:13: Aes 56:7 **21:13:** Jer 7:11 **21:16:** Sam 8:2

nəwiatəmat. ²² Okəmə nakotahatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatəpəh-in e nəfakən.”

Nətapəhən o nepətən

rəha Iesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu təmuwin e Nimə Rəha Uhgīn, kən nian təmatəgətun, pris asol min ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, “?Natol natimnat min u e nepətən rəha pah? ?Kən pah təmos-ipinə nepətən un?”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Takətapəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmə nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmə nepətən naka itəm ekatol natimnat min u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmisi-pən hiə o nolə baptais? ?Təmisi-pən e nego e neai, o rəha netəmim əm?”

Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmə, “Okəmə kotən məmə, ‘Nepətən rəha Jon təmisi-pən e nego e neai,’ kən otən məmə, ‘Məto təhro nəsotənən nīpahrienən lan.’” ²⁶ Məto okəmə kotən məmə, ‘Rəha netəmim əm,’ kitat koatəgin netəmim, məto-inu nīkilat təht məmə Jon in ien kit rəha Uhgīn.”

²⁷ Tol nəhlan, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Itimat ekotəruru.” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io min, okol ekəsənən kəm itəmat məmə e nepətən naka ekatol natimnat min u lan.”

Nimaa nəghatən e suah mil kəiu

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Təhro? ?Nikitəmat tatəht məmə naka? Suah kit, nətin iərman kəiu. Kən təmuwin mən-ipən kəm itəm iahgin lan məmə, ‘Nətik, uwīn mol wək u-roiu əpəh e nasumən.’” ²⁹ Məto nətin təmən-ipən məmə, ‘Takapəs.’ Kən matig məuhlin min rəhan nətəligən, kən muwin e nasumən.

³⁰ “Kən tata tuwin o nətin itəm təkəku, mən-ipən min kəm in nat kitəh əm. Kən nətin təmən-ipən məmə, ‘Əwəh, tata, ekuwin,’ məto təmapəs-pən e nasumən.

³¹ “?Otən-tu məmə suakəku mil u in pəhruən, təmol nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nīpahrienən məmə, netəm koatos məni rəha takis, ne nīpitan rəha suatip koatuwin e nərəmərənən rəha Uhgīn əupən etəmat, ³² məto-inu Jon təmuwa otəmat məmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən məto itəmat nəsotənən nīpahrienən lan, məto netəm koatos məni rəha takis, ne nīpitan rəha suatip kəmotən nīpahrienən lan. Kən nəmotəplan pəp nat əh, məto nəməsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən məsotənən nīpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu tatəkaike matən məmə, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit min. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmol nasumən kit e nol kit katən məmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwin mītəlau lan. Kən mol ikīn kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis məmə etəmim otaiu lan mətehm wir nasumən o nat megəh min ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motor noa krep, məsin rəhan, məsin rəhalat. Kən miet muwin o naliwəkən ik pisin

kit. ³⁴ Nian krep tinəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef min məmə okotuwın e nasumən rəha krep, motətapəh o netəm koatol wək e nasumən məmə okotos-ipən rəhan krep məsin kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotaskəlim rəhan slef min, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kisil lan. ³⁶ Kən tahl-ipən min slef min neen kotuwın olat, ilat tepət taprəkis-in itəm aupən min. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən ahmen min əm itəm kəmotol kəm netəm aupən. ³⁷ Nammun agin, tahl-ipən nətin iərman tuwın olat, kən mən məmə, ‘Ilat okotəkəike motisiai-in nətik.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətin, kən kotən-ipən kəm ilat min məmə, ‘Inu nəti etəm-iasol itəm otərəməə e nasumən nian rəhan tata otimis. Pəs kotuwın motohamnu min, kən motərəməə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotaskəlim motatipin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol nammun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin agin-əh netəm rat min əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwın e nelmi netəm pisin neen, kən e nian ətuatip itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsin rəhan.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Naoa Rəha Uhgın u, o kəp? Tatən məmə, ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəsotolkeikeən motapəs, in tinuwa kəpiel keike o nolən nimə. Iərəməə təmol nat u, kən in nat təwir agin e nigənəmtitat.’

⁴³ Tol nəhlan, iatən kəm itəmat məmə nəərəməəən rəha Uhgın okoh-rəkis otəmat, kən kos-ipən kəm netəmim min u itəm okotol noalat. ⁴⁴ Okəmə suah kit otisi-pər e kəpiel u, kəpiel otətərəh-ətərəh, məto okəmə kəpiel otisi-pər lan, otəpələh-ərən in.”[‡]

⁴⁵ Nian pris asol min ne Farisi min kəmotəto nimaa nəghatən itəm Iesu təmuəh, kən kinotitun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶ Kən kinotegəs-in suatip kit məmə okotiləs Iesu lan kan e kalapus, məto koatəgin nimanin netəmim, məto-inu netəmim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənən asol rəha marit

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat məmə, ² “Nərəməəən rəha Uhgın in tahmen e kig kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənən asol o marit rəha nətin. ³ Kən mahl-ipən rəhan iolwək min məmə okotuwın o netəmim min u itəm təmahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə okotuwa o nagwənən rəha marit. Məto kotən məmə kol kəsotuwamən.

⁴ “Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen min, mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwın motən-ipən kəm netəm min u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə, enol əpen-əpenə rəkis e rəhak nagwənən. Rəhak kau min ne nəti kau min rəhak itəm kotəhg-əhg wir, emoh rəkis ilat, kən natimnat rafin tinahmen. Otuwa e nagwənən rəha marit.’

21:33: Aes 5:1-2 **21:38:** Mat 27:18 **21:39:** Hip 13:12 **21:42:** Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 † **21:44:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tikə.

5 “Məto kəsotətəlig-inən iolwək min, kən motagim min, kit tatuwin e rəhan nasumən, kit tatuwin e rəhan stoa. 6 Kən neen kotaskəlim iolwək min rəhan, motol tərət kəm ilat, kən motohamnu ilat. 7 Kən kig, neməha təmol pik. Kən tahl-ipən rəhan mopael min kotuwın, kən motohamnu netənim min u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək min, kən motasiepən e rəhalat taon asol.

8 “Kən mən-ipən kəm rəhan iolwək min məmə, ‘Kinol əpen-əpenə rəkis e nagwənən rəha marit, məto netəm min u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat, nolən rəhalat təsahmənən məmə okotuwa. 9 Tol nəhlan, otuwın əpəh e suatip asol min kən motən-ipən kəm netənim əpnarın rafın itəm nakoatəplan məmə okotuwa e nagwənən rəha marit.’ 10 Kən iolwək min kəmotuwın əpəh e suatip asol min, kəmotuəfimin netənim rafın itəm kəmotəplan ilat, netənim itəm kotəwir ne netəm itəm kotərat, kən ikin kətagwən ikin təmərioah e netənim.

11 “Məto nian kig təmuwa məplan netənim, təməplan etənim kit əh-ikin itəm təsuwinən e natimnat rəha marit. 12 Kən kig təmən-ipən məmə, ‘?Io kit, nəmahro? ?Nəmuwa imə məto nəməsuwinən e natimnat rəha marit?’ Kən suah u tinəruru nuhalpınən nəghatən rəhan.

13 “Kən kig təmən-ipən kəm rəhan min netənim məmə, ‘Okotəlis ətain nelmin ne nelkin, kən motərakin-iarəp əpəh e naluginən itəm ikin kətəsək ikin, kən katəgətain nəluitəm ikin.’ ”

14 Kən Iesu təmətəkəike mən məmə, “Tol nəhlan məto-inu netənim tərət, kətahl-ipən nəghatən olat, məto noan məsin əm itəm katitəpun ilat.”

Takis rəha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kən Farisi min kəmotiət motuwın motol noa eko-eko min məmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. 16 Kən kotahl-ipən rəhalat netənim kotuwın o Iesu ilat netənim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ipən məmə, “Təgətun. Ekotitun məmə ik etəm ətuatip, kən matəgətun ətuatip pahrien suatip rəha Uhgın. Nəsolən məmə nətəligən rəha netənim okotiuw rəkis rəham nətəligən, məto-inu natol təhmen-ahmən əm kəm netənim rafın, okəmə in etəm-iasol o etəm əpnarın əm. 17 Kən ən-tu kəm itimat rəham nətəligən e nat u. ?Tətuatip məmə okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

18 Məto Iesu tinitun rəhalat nətəligən rat min, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkımik! ?Təhro nakotalkut məmə nəkotol noa eko-eko ron io? 19 Otəgətun-tu məni itəm katətu takis lan.” Kən kotos məni* motuwa kəm in, 20 kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Narmi pah u, kən nərgi pah u e məni u?”

21 Kən kotən-ipən məmə, “Kig Sisa.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ipən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgın, otos-ipən kəm Uhgın.”

22 Nian kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig. Kən kəmotapəs Iesu motagim.

Nian Uhgın otosmegəh netənim e nimisən

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 E nian əh inəh, Satusi min kəmotuwa o Iesu. İlat koatən məmə netənim okəsotəmegəh minən e nimisən. Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə,

22:6: Mat 21:35 22:13: Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 22:15: Mak 3:6 * 22:19: Məni itəm kəmos motuwa in koen məni kit, nərgin u ‘tenarius,’ itəm təhmen e wan-taosan vatu. 22:21: Rom 13:7 22:23: Wək 23:8

24 “Iægætun. Moses tæmæn kæm itimat mæmæ, okæmæ etæmim otimis kæn mæsilæsæn nætïn kit, kæn pian otækæike mit næutahlimis æh mæmæ otilas suakæku o niuw-pæræn nærig ræha pian itæm tæmimis.

25 “Kæn ikin æh imatimat ikin, netæm ilat pialat min ilat sepin. Itæm tæmaupæn maiir tæmol marit, kæn mimis, mæsilæsæn nætïn kit, kæn pian itæm tatol kæiu lan tit næutahlimis. 26 Kæn in min tæmimis mæsilæsæn nætïn kit, kæn itæm tatol kisil lan ne ilat rafin muwin mætoarus-pæn itæm tatol sepin, kæmotol nat kitæh æm. 27 Kæn æmun, næutahlimis timis. 28 ?Tol næhlan, æntu kæn itimat mæmæ, e nian itæm Uhgïn otosmegæh netæmim lan e nimisæn, pætan æh in ræha pah, mæto-inu ilat rafin æh sepin kæmotol marit e pætan æh?”

29 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat næmotæn-aræpæn e ræhatæmat næghatæn mæto-inu næsotitunæn Naoa Ræha Uhgïn ne næsanænæn ræhan. 30 Nian Uhgïn otosmegæh netæmim e nimisæn, kæn netæmim okæsætolæn marit, okotahmen e nagelo min æpæh e nego e neai. 31 ?Næmotafin o kæp, Naoa Ræha Uhgïn itæm tatæghat-in nian Uhgïn otosmegæh netæmim e nimisæn? Tatæn mæmæ, 32 ‘Io Uhgïn ræha Epraham, io Uhgïn ræha Aisak, kæn io Uhgïn ræha Jekop.’ In sænæmæ Uhgïn ræha netæm kæmotimis, mæto in Uhgïn ræha netæmim itæm koatæmegæh, tahmen-pæn min e tæs milæhal.”

33 Nian nimanin netæmim kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig e nægætunæn ræhan.

Lou itæm in ilis pik

(Mak 12:28-34)

34 Nian Farisi min kæmotæto mæmæ Iesu tæmoh-iæhau Satusi min e ræhan næghatæn, kæn Farisi min kæmotuwa kitæh. 35 Kæn kit itæm titun pik Lou, tæmæn-ipæn næghatæn kit kæn Iesu mæmæ Iesu otæn næghatæn kit tæsætutipæn, mæmæ, 36 “?Lou pæhruæn ræha Uhgïn u in ilis pik?”

37 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Nækækæike molkeike Iæræmære Uhgïn ræham e nikim rafin, ne næmegæhæn rafin ræham, ne nætæligan rafin ræham. 38 Inu in Lou itæm tætaupæn kæn in ilis pik. 39 Kæn Lou itæm tatol kæiu lan, in iuæhkær tahmen æm, mæmæ, ‘Nækækæike molkeike ik kit tahmen æm mæmæ nakolkeike atip ik.’ 40 Kæn Lou mil u kæiu, ilau næukæti Lou rafin, ne naoa ræha ien min rafin aupæn.”

Kristo in næti pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Kæn e nian Farisi min kotuæfimïn ilat min, kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, 42 “?Nikitæmat tæht mæmæ naka, e Kristo itæm Uhgïn tæmæn mæmæ otahlipa? ?In tatisi-pæn e noanol ræha pah?”

Kæn ilat kotæn-ipæn mæmæ, “In noanol ræha Tefit.”

43 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Mæto tahro e Tefit, itæm tatæghat e narmin ræha Uhgïn, tætaun-in Kristo mæmæ ‘Iæræmære.’ Mæto-inu tatæn mæmæ,

44 ‘Iæræmære tæmæn kæm ræhak Iæræmære mæmæ,

“Æpælæh e nikalik e nelmæk matip, ikin ræha næsanænæn ne nisaiiæn, mætoarus ekilæs-iæhau ræham tikimær min læhau e nelkæm.””

45 ?Kæn okæmæ Tefit tætaun-in Kristo mæmæ ‘ræhak Iæræmære,’ kæn otahro mæmæ Kristo in mipi Tefit rat?” 46 Kæn etæmim kit tæsuhalpinæn næghatæn

rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit mın tol min-nəhlan.

23

Nahməən asol sepin

itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmim ne rəhan mın netəmim məmə, ² “İəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın koatos nepətən məmə okotən-iarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natımnat rafın itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-iarəp. ⁴ Koatəkəike o netəmim məmə okotətəu-pən lou əskasik mın itəm kotahmen e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmılat məmə okasitu elat.

⁵ “Natımnat rafın itəm ilat koatol, koatol əm məmə netəmim okotəplan. Nəkotıtun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmılat lan.* Məto rəha iəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın, rəhalat paos in iahgın taprəkis. Kən nəkotıtun nol əlkələh mın itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmıti kot mın, itəm tatəgətun məmə etəmim in təkəsik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın, rəhalat nol kaifəməh pık. ⁶ Kən e lafet mın, ilat kotalkeike ikin rəha nisıaiiən, kən əpəh e nımə rəha nuəfımınən, ilat kotalkeike məmə okotəpələh ima netəm-iasol mın ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotalkeike məmə netəmim kotən təwir kəm ilat, kən motaun-in ilat məmə ‘Rapai’ u nıpətın təmə ‘etəm in ilis.’† ⁸ Məto sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə ‘Rapai, u etəm in ilis,’ məto-inu rəhatəmat Etəm-iasol kitıəh əm, kən itəmat piatəmat mın. ⁹ Kən sotaun-inən suah kit u e nətueıntən məmə, ‘Tata, etəm katisıai-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitıəh əm əpəh ilis e nego e neai. ¹⁰ Kən sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə, ‘İəgətun,’ məto-inu rəhatəmat İəgətun kitıəh əm, Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. ¹¹ Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ipər atıp in, Uhgın otıləs-ıəhau, kən etəmim itəm otos-ıəhau atıp in, Uhgın otıləs-ipər.

¹³ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nıkitəmat tamkımık! Nakotahtosıg-in o netəmim suatıp o nuwınən matıg əhgin nərəməərəən rəha Uhgın, məto

23:3: Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwıgı kau. Kəmotətə rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16; Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmə otol nəghatən itəm tətətıg e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafın rəha noanol rəha İsrəl itəm kınotos rəkis nup tatin, ilat okotuwin e paos mın əh nian tətət, kən nian rafın e nian rəha nəfakən. Katəlis e nıpınəgin ne nelmın mol e nol kəmol e nuwıgı kau. E nəghatən İnglis, katən paos mın əh, “phylacteries.”

23:5: Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1 † **23:7:** Okamə iəgətun rəha Lou təmalıwək matuwa iuəhkır ron ik, nakətul e nisıaiiən, kən nakatən təwir kəm in, maun-in in məmə, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.” Kən noanol rəha İsrəl kətaun-in rəhalat iəgətun asol mın itəm ilat ilis pık məmə “Rapai,” u nıpətın təmə “etəm in ilis” o “etəm tatəmık netəmim.” **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14

itəmat nəsutuwınən, kən nəsutegəhan-inən məmə netəmim okotuwın ikin, nat əpnapin ilat kotalkeike məmə okotuwın.†

15 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nikitəmat tagien əm məmə nakotuwın isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwınən e nəptən pisin pisin min məmə nakotiuw-pa etəmim kitiəh əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən min əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmə in otəkəike mos nalpinən rəha nigəm asol taprəkis-in itəmat.

16 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! Itəmat nakoatən məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o Nimə Rəha Uhgın məmə otol rəhan nəghatən tatətul-iəkis, okəmə təsolən, məto in nat əpnapin əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil o iaen u kol tatipit-ipit rəha Nimə Rəha Uhgın, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ 17 !Itəmat netəm nakotalmə, niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, iaen u kol tatipit-ipit, o Nimə Rəha Uhgın itəm tatol kol tasim? 18 Nakotən min məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o olta, in nat əpnapin əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ 19 !Itəmat netəm niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim? 20 Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. 21 Kən etəm tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın, pahrien tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın ne Suah u tətətig ikin. 22 Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in rəha Uhgın, kən tatos noanawil o Suah u tatəpələh-pər lan.

23 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nəkoatətəu-pən lou əlkələh min moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nimali nig nəmiəwilat tatəpien u katos-ipən e nagwənən, katən məmə min, ne til, ne kumin. Məto nakotapəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətətip kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitan netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwir nəkoatol lou əlkələh min, məto nəkotəkəike moatol lou asol min, məto kəp, nəsotolən. 24 !Itəmat noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in mim-inao e rəhatəmat kap məmə ko nəsotərgəən, məto nəkotərgə nat megəh asol u kamel!

25 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotafəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimik, kotərioah e nagwənən ne nənimən itəm nəmotakləh-in, o natimnat itəm nəmotos məto-inu itəmat iaumis min kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən. 26 !Itəmat Farisi min, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə min in təwir təsamkimikən.

† **23:13:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 14 u tikə. Tatən məmə, “Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min. !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotakləh-in natimnat rəha nəutahlimis min, məto nian kitiəh əm, nəkotol nəfakən sfəməh min məmə netəmim okotisiai-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpinən otəskasik təhmin min.” **23:16:** Mat 15:14 **23:22:** Aes 66:1; Mat 5:34 **23:23:** Lev 27:30; Maeka 6:8 **23:25:** Mak 7:4

27 “!Kəsi, nahmæən asol otuwa otæmat iægætun mîn ræha Lou, ne Farisi mîn! !Ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkîmik! Nækotahmen e suwit ræha netæm kæmotîmis itæm kæmuæh e pen ruæn. Ihlua, netæmim kotæplan mæmæ tæwir, mæto æpæh imæ tærioah e nikilkîli netæm kæmotîmis, ne natîmnat rafin itæm tamkîmik. 28 E nolæn ahmen mîn æm, ihlua, e nolæn ræhatæmat, netæmim kotæplan mæmæ itæmat nækotætuvatip. Mæto imæ, e nikitæmat, nakotærioah e næghatæn nakotæn mæsotolæn, ne nolæn rat agin mîn.

29 “!Kəsi, nahmæən asol otuwa otæmat iægætun mîn ræha Lou, ne Farisi mîn! !Ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkîmik! Nakotilækin nimæ e kæpiel ræha suwit ræha ien mîn aupæn ne netæm kotætuvatip, kæn moatol næhlip e kæpiel kæn moatol malæ-malæ lan. 30 Kæn nakotæn-ipæn mæmæ, ‘Okæmæ itîmat emotatig e nian mîn ræha tipitat mîn, okol itîmat emæsotasituæn elat motohamnu ien mîn.’ 31 E næghatæn æh, nakoatæn-iaræp mæmæ itæmat noanol ætuvatip mîn ræha tipitîmat mîn aupæn itæm kæmotohamnu ien mîn æh, kæn nakotahmen-ahmen æm elat. 32 Kæn tæwir æm, itæmat otækaike motol namnun wæk itæm tipitæmat mîn kæmotætuooun.

33 “!Itæmat sinek mîn, ne neti sinek mîn! ?Nikitæmat tataht mæmæ okol nakotagim e nalpînæn e nigæm asol? !Kæp! 34 Tol næhlan, ekahl-ipînæ ien mîn, ne netæm kotenatig, ne iægætun mîn. Neen, itæmat onækotohamnu ilat motætu-pær elat e nig kæluau, neen onækotalis motoh ilat æpæh e nimæ ræha nuæfîminæn ræhatæmat, kæn neen nakotitæp ilat kotiet e taon kit motiet motuwîn e kit. 35 Kæn tol næhlan, itæmat onækotos nalpînæn ræha netæmim itæm kæmotohamnu netæmim rafin itæm kotætuvatip, itæm tætuoun e Epel itæm in tætuvatip, muwîn mætoarus-pæn Sekaræea, næti Perekia, itæm tipitæmat mîn kæmotohamnu e Nimæ Ræha Uhgîn ilugin e olta ne nimæ. 36 Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, nalpînæn rafin u otuwa o netæm ræha Isrel itæm kotatig roi.

37 “!Awe, netæm Jerusalem, netæm Jerusalem! Itæmat nakotohamnu ien mîn ræha Uhgîn, kæn netæmim itæm Uhgîn tæmahl-ipa kæm itæmat, nækotahtimnu ilat e kæpiel apîn, inæh netæm u ræha Uhgîn itæm koatos næghatæn ræhan. Nian tepæt iatæg-æfæmæh-in nelmæk mæmæ iatæmik-æfîmîn wir itæmat matos wir itæmat, tahmen-pæn e mænig itæm tatu nenætîn mîn e nikwîn, mæto itæmat nikitæmat tæsagienæn ron kæn motapæs io. 38 Otæplan-tu. Uhgîn tinapæs itæmat, ræhatæmat nimæ næratæn otoh, kæn nat otikæ ikin. 39 Kæn ekæn kæm itæmat mæmæ, nat æh in nîpahrienæn mæto-inu onæsotæplan mînæn io mætoarus nakotæn mæmæ, ‘!Iæræmæra Uhgîn tætatig ilau suah u itæm tatuwa e nærgîn!’ ”

24

*Næmtætîn mîn ræha
namnun nian*

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

1 Iesu tæmîet e Nimæ Ræha Uhgîn maliwæk matuwîn, kæn ræhan mîn netæmim kotuwa motæn-ipæn kæm in mæmæ otæplan-tu nimæ mîn u æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn. 2 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Æwæh, otæplan-tu nimæ mîn æh. Nîpahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ nimæ mîn æh netæmim okotæhap-æhap kæpiel mîn elat. Okol kæpiel kit tæsæmæhlîn e næmeen.”

23:27: Wæk 23:3 23:28: Luk 16:15 23:31: Wæk 7:52 23:33: Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7
23:35: Jen 4:8; Hip 11:4 23:35: Sek 1:1 23:35: 2 Kron 24:21 23:38: 1 King 9:7-8; Jer 22:5
23:39: Sam 118:26; Luk 13:34-35 24:2: Luk 19:44

³ Kən uarisig lan, Iesu təmaliwək ilat rəhan netəmim motuwın əpəh e Nıtot Rəha Nig U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netəmim kotuwa pisin əm ron motən-ipən məmə, “?Otən-tu məmə natimnat min u okotuwa e nian naka, kən nəmtətin naka otol-arəp məmə rəham nuwamən ne namnun nian tinuwa iuahkir?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatehm wir itəmat məmə etəmim kit otaseiuə-inən itəmat, ⁵ mətə-inu netəmim tepət okotuwa motos nərgək moatən məmə, ‘Io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa,’ kən okoteiuə-in netəmim tepət. ⁶ Onəkotətəo namnusən rəha nəluaginən min, kən onəkotətəo nəghatən əpnarın min məmə netəmim koatəluagin. Mətə nakoatehm wir itəmat məmə nəsotəginən. Natimnat min əh otəkəike motuwa motol nıpahrienən lan, mətə namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kən kantri min okotoh kantri min. Nəumis otan, kən namig otələal ikin min tepət. ⁸ Natimnat min əh, nətuounən əm rəha nəratən, tahmen e pətan itəm tınətuoun matətəo nahməən o neməkən.

⁹ “E nian min əh, netəmim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okol nəratən kəm itəmat, kən kohamnu itəmat, kən netəmim rəha noanol min rafin okotətəhau itəmat mətə-inu o nərgək. ¹⁰ Kən e nian min əh, netəmim tepət okotapəs rəhalat nahatətəən, kən okotegəhan-in-pən ilat min e nelmi tikimır min rəhalat, kən motətəhau ilat min, ¹¹ kən ien eiueiuə min okotuwa moteiuə-in netəmim tepət. ¹² Mətə-inu nəratən tınatəpət, iuahkir netəmim rafin rəhalat nolkeikəən o Uhgın otikə, ¹³ mətə etəmim itəm otətul əskasik mətəarus namnun nian, kən Uhgın otosmegəh in. ¹⁴ Kən namnusən təwir əh rəha nərəmərəən rəha Uhgın, okən-iarəp ikin min rafin e nətueintən, məmə suatip əh-ikin rəha kantri min rafin o nətəlig-inən, kən namnun nian otuwa.

¹⁵ “Ten u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, ‘nat itəm Uhgın tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgın tamkımik’ (nian nakotafin, otətəlig-in nıpətin). Tol nəhlan, nian nat tərət əh tatətul e Nimə Rəha Uhgın, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotatig Jutia, nakotiet motagım motuwın motəhluaiğ e nıtot min. ¹⁷ Okəmə etəmim tətameg ihluə e rəhan nimə, okol təsuwınən imə mos min rəhan natimnat. ¹⁸ Okəmə etəmim əpəh e nasumən rəhan, okol təsitəlig-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ !Kən kəsi o nıpitan u itəm kotəpik-əpik, ne nıpitan itəm kotapınahin nisualkələh e nian əh, mətə-inu ilat okotətəo tərət pik agın! ²⁰ Təwir nakotəfak məmə onakəsotagımən e nəratən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ mətə-inu e nian əh, nəratən asol otuwa itəm etəmim təməsəplanən tol mihin nəhlan əupən mətəarus-pa u-roiu, kən okol nəratən asol kit tol nəhlan otəsüwa minən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgın təsətətipən nian rəha nəratən əh, okol etəmim kit təməsəmegəhən. Mətə Uhgın otətətip nian əh o rəhan min netəmim itəm təmıtəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgın təmən məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sotənən nıpahrienən lan, ²⁴ mətə-inu netəmim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiuə min okotuwa, kən ilat okotol nəmtətin asol min, ne

nat pispis min mämә okoteiuә-in netәmim, kәn okotalkut mämә okoteiuә-in netәmim itәm Uhgин tәmitәpun rәkis ilat, okәмә ilat kotitun nolән. ²⁵ Nikitәmat otәkәike matәht wir nәghatән min u itәm emән rәkis kәm itәmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol niphahrienән lan.

²⁶ “Tol nәhlan, okәмә suah kit tән kәm itәmat mämә, ‘In әpәh, ikin taruән-aruән ikin,’ әsotuwinән. O suah kit tән mämә, ‘In ikin-u e nipәg noa nimә,’ sotәнән niphahrienән lan, ²⁷ mәto-inu nian Nәti Etәmim otitәlig-pa min, otuwa uәhai әm, kәn netәmim rafin okotәplan, tahmen e nipitән itәm tәmipit masiәgәpin rafin neai. ²⁸ Nian nat megәh kit tәmimis, nәkotәplan kuәriә min kotuwa mämә okotun. E nolән ahmen min әm, nian nәkotәplan nәmtәtin min әh, nәkotitun mämә otәsuwәhән ekuwa min.

²⁹ “Nian әtuatip nәratән әh otol namnun, kәn ‘mitgar otәpis agin, kәn mәwig otәsәmilhән minән, kәn mәhau min okotisas e neai, kәn Uhgин otәloal e nәsanәнән min әpәh e neai.’* ”

³⁰ “E nian әh, nәmtәtin rәha Nәti Etәmim otol-arәp e neai, kәn noanol min rafin e nәtueintән okotasәk e nәginән. Kәn okotәplan io, Nәti Etәmim ekuwa e nimal napuә e neai e nәsanәнән ne nepәtән әhag-әhag asol rәha Uhgин itәm otasiә mitәlau lak. ³¹ Kәn ekahl-ipән rәhak nagelo min kotiet nian okotәto tәwi otasәk әfәmәh, kәn ilat okotuwин ikin min rafin e nәtueintән, motos-irәkis rәhak netәmim itәm Uhgин tәmitәpun rәkis ilat, kәn kuәfimin ilat kitih.

³² “Nikitәmat otәkәike matәht nig u fik.† Nian әtuatip itәm nelmin min kinotәtuoun katәwiә, kәn nimalin min kinoatәrget, itәmat nәkotitun mämә nian әh inәh itәm nakotasum lan rәhatәmat. ³³ Kәn e nolән ahmen min әm, nian nәkotәplan nәmtәtin min әh, onәkotitun mämә otәsuwәhән ekuwa min roiu agin. ³⁴ Iatән pahrien kәm itәmat mämә netәmim itәm kotatig u-roiu, okul kәsotimis rafinән mәtoarus natimnat min әh okotuwa kol niphahrienән lan.‡ ³⁵ Neai ne nәtueintән okiakә, mәto nәghatән min rәhak okul kәsotikәән.”

Etәmim tikә itәm titun nuwamән rәha Iesu Kristo

³⁶ Kәn Iesu tәmatәkәike matән mämә, “Suah kit tәsitunән nian o aua әtuatip rәha natimnat min әh. Nagelo min әpәh e neai kotәruru, kәn io min Nәti Etәmim ekaruru. Mәto Tata Uhgин әm in titun nian әtuatip әh. ³⁷ E nian io Nәti Etәmim ekuwa lan, otahmen e nian rәha Noah aupән ikin itәm netәmim kәsotol әpen-әpenән ron. ³⁸ E nian әh, itәm naruәh tәsaiuән әh, netәmim koatagwән, moatәnim, moatol marit, inәh natimnat rafin kәmoatol e nәmegәhән rәhalat, mәtoarus-pән Noah tәmuwin imә e nipәgnoa nego rәhan, ³⁹ kәn ilat kinotәruru nat naka otuwa mәtoarus-pa naruәh tәmaiu mәmik ilat rafin. In әh otol tahmen әm e nian Nәti Etәmim

24:24: Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol Әpән 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37 **24:29:** Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Әpән 6:12-13 * **24:29:** Mәta “nәsanәнән min әpәh e neai” tatәpsen-pән narmin min, o kәm-naka natimnat tahmen-pән e mit ne mәwig әpәh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Әpән 1:7

24:31: 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip. ‡ **24:34:** Suatip kit min rәha nәuhlinән ves 34 tatән mämә, “Iatән pahrien kәm itәmat mämә noanol u rәha Isrel otәsikәән mәtoarus natimnat min әh okotuwa motol niphahrienән lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Wәk 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8

otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos kitiah, kapəs kitiah. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitiah matioal nagwənən, kən okos kitiah, kapəs kitiah.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat İərəməə otuwa lan. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir matehm wır nimə məmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wır nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətaskəlim wır wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ipən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməə e iolwək min rəhan, kən matol-wır rəhan wək, kən otos-ipən nətəuən kit kəm suah əh. ⁴⁷ İatən-ipinə nıpahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəməə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən matuoun matoh iolwək min neen, kən muwin magwən mənim ilat netəm kotapis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpinən asol kəm iolwək əh kən mərakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. İkin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimaa nəghatən o nıpitən əlkələh ilat ten

¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat İərəməə otuwa min, nəərəməəən rəha Uhgın otol nəhlan. Nıpitən əlkələh* ilat ten kəmotiet lapin məmə okotuwin e marit kit, kən moatəsahgin etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwin e rəhan nimə, əpəh ikin katol lafet ikin. İlat ten kəmos rəhalat lait. ² Faif kotalməl, kən faif kotenatig. ³ Nıpitən min u ilat faif itəm kotalməl kəmos rəhalat lait min, məto kəsotosən karasin məsin min o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nıpitən min u ilat faif itəm kotenatig kəmos rəhalat lait min, kən motos min karasin məsin o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit təsuwa uəhaiən, kən napilən tinatos ilat koatiuw nəm, kən minotapil.

⁶ “Kən lapin agin, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘İEtəmim itəm otol marit tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nıpitən əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait min. ⁸ Kən nıpitən itəm kotalməl kotən-ipən kəm nıpitən itəm kotenatig məmə, ‘İAwı! Otos-ıpa rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kinotamir, otəsuwəhən kotəpis.’

⁹ “Məto nıpitən itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘İKəp! Karasin min u kəsotahmenən o kitat rafin. Məto otitəlig motuwın motos-nəmtin rəhatəmat neen karasin əpəh e stoə.’

¹⁰ “Məto nian nıpitən itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nıpitən əlkələh itəm koatətul matip, kəmotuwın ilat min e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

24:39: Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15

24:47: Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46 * **25:1:** Nıpitən əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

11 “Uarisig, nipitan alkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmə, ‘!Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotimnə imə!’

12 “Məto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘!atən-ipinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’”

13 Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motair, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat ləramərə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e məni kisil

14 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit min məmə, “Ekən min məmə e nian itəm rəhatəmat ləramərə otuwa min, nəramərəən rəha Ughin otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmol əpen-əpenə məmə otaliwək muwin e nəptən pisin kit muwin isəu. Kən maun-in rəhan iolwək min kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmilat rəhan məni min məmə okotol nat kit lan. 15 Təmos-ipən tətəu-pən nitunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etənim kitiah, təmos-ipən kətim faif kəmotər-motərioah e məni, u məni tepət pik aghin. Kən kit min, təmos-ipən min kətim kəiu tahmen əm, u məni tepət pik. Kən kit min, təmos-ipən kətim kitiah tahmen əm, u məni tepət.† Kən etəm-iasol təmiet muwin e rəhan naliwəkən.

16 Kən iolwək itəm təmos kətim faif təmuwin uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos min kətim faif min. 17 Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətim kəiu, təmuwin mol bisnes lan, kən mos min kətim kəiu min. 18 Məto iolwək itəm təmos kətim kitiah, in təmuwin mel noakimil məhluagin-pən məni rəha rəhan etəm-iasol ikin.

19 “Kən nup tepət tinuwa minuwın, kən etəm-iasol rəha iolwək min u tinitəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək min məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e məni min itəm təmos-ipən kəm ilat. 20 Iolwək itəm təmos kətim faif, təmuwa matos kətim faif min itəm təmos, mətul e niganəmti etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim faif u.’

21 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəməre e natimnat tepət. !Wa imə matig ahgin naghienən rəha etəm-iasol rəham!’

22 “Iolwək itəm təmos-ipən kətim kəiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kəiu e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim kəiu u.’

23 “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəməre e natimnat tepət. !Wa imə, kuagien!’

24 “Iolwək itəm kəmos-ipən kətim kitiah kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nakatəkəike pik o netənim. Kən ik natos nagwənen e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm nəməsəfeən. 25 Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkin rəham məni, kən onəköl nalpinən asol kəm io, kən emos rəham məni muwin məhluagin e nisip. Ah, inu rəham məni.’

25:11: Luk 13:25-27 25:12: Mat 7:23 25:13: Mat 24:42 † 25:15: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, təmos-ipən “talen” pisin pisin min kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kən wan talen tahmen e faif-milian watu. 25:15: Rom 12:6 25:21: Mat 24:45-47; Luk 16:10

26 “Kæn ræhan etəm-iasol təmən-ipən məmæ, ‘Ik iolwæk rat, ik iælpah! Ik nækitun rækis məmæ iakatos nagwænən e nasumən itəm esasum-inən, kæn matæhl noa nig e nig itəm eməsæfeən. 27 ?Tahro næsuwinən mælæhəu-pən ræhak mæni e bank, u in nimæ ræha nælæhəuən mæni? Okəmæ næmol næhlan, nian emætæg-pa, ekuwin mos ræhak mæni, kæn ekos mæni mæsin min itəm bank otos-ipa.’ 28 Kæn etəm-iasol təmən-ipən kəm ræhan iolwæk pisin məmæ, ‘Os-irækis mæni ron mos-ipən kəm iolwæk u itəm tæmos kætīm faif, 29 mæto-inu etəmim u itəm tinos rækis nat kit mol wæk lan tuwa mepæt, kæn okos-ipən neen min, ræhan natimnat tepæt. Mæto etəmim itəm tæsolwækən ræhan tuwa mepæt, okos-irækis rafin natimnat ron. 30 Kæn iolwæk u iælpah itəm tæruu nolæn nat tæwir kit, ærakin-pæn ihluæ e napinæpæn, ikin æh kætæsæk ikin katægætæn næluitəm.’ ”

Sipsip min ne næni min

31 Kæn Iesu təmən-ipən məmæ, “Nian Næti Etəmim otuwa e nepætæn æhag-æhag ne næsanænən ræhan, ilat nagelo min rafin, in Kig, kæn in otæpæləh e ræhan jea ræha Kig matæmæmæ e næsanænən ne nepætæn æhag-æhag ræhan. 32 Nætəmim rafin e noanol min rafin e nætueintæn, okotuæfimmin ilat min e nigænæmtin, kæn in otoor nætəmim tahmen e etəmim itəm tatehm sipsip min tator sipsip min ne næni min. 33 In otoor sipsip min kotuwa kæn e nelmin matip, kæn næni min okotuwın e nelmin mol.

34 “Kæn Kig otæn-ipən kəm netəm min un e nelmin matip məmæ, ‘Otuwa, itæmat u itəm Uhgın tæmawte-in rækis ræhan næwiræn kəm itæmat. Otowa motos nat naka u itəm Uhgın tæmæləhəu pisin ræhatæmat. Otowa motatæg ahgın næræmææən ræhan itəm tæmol æpen-æpenə lan aupæn tæpanol nætueintæn. 35 Otowa motos, mæto-inu nian næumis tæmus io, næmotos-ipa nagwænən ekun; kæn emætoaoa, næmotos-ipa nəhau ekænım; kæn io iapispis, næmotit io kotuwın e ræhatæmat latuənu; 36 kæn ræhak napæn tikæ, kæn næmotos-ipa napæn kəm io; kæn matimis, næmotehm wir io; kæn emætæg e kalapus, næmotuwa kuag-pænın io.’

37 “Kæn netəm kotætuatip okotæn-ipən kəm in məmæ, ‘?Iæræmæ, nian naka emotæplan ik næumis tæmus ik, kæn emotagwæn ik; o næmoaoa, kæn emotos-ipinæ nəhau məmæ nakænım? 38 ?Nian naka emotæplan ik iapispis, kæn emotit ik motuwa latuənu; o ræham napæn tikæ, kæn emotos-ipinæ napæn kəm ik? 39 ?Nian naka emotæplan ik nakatimis, o næmætæg e kalapus, kæn emotimnə kuag-pænın ik?’

40 “Kæn Kig otæn-ipən məmæ, ‘Iatæn-ipinæ nipahrienən məmæ nat naka itəm næmotol kəm piak min u kit, nat ænnapın in ian-rat, mæto næmotol kəm io.’

41 “Kæn in otæn-ipən kəm netəm min u e nelmin mol məmæ, ‘Otuwin isəu ron io. Uhgın tinæləhəu rækis ræhatæmat nalpinən. Otuwın e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikæ u Uhgın tæmol ræha Setan ne nagelo min ræhan. 42 Otuwın isəu mæto-inu nian næumis tæmus io, næsotos-ipamən nagwænən kit məmæ ekun; kæn emætoaoa, næsotos-ipamən nəhau məmæ ekænım; 43 kæn io iapispis, næsotaun-inən io məmæ ekuwa latuənu; kæn ræhak napæn tikæ, næsotos-ipamən napæn kit ræhak; kæn emætimis, mætæg e kalapus, næsotuwamən kuag-pænın io.’

25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18

25:30: Mat 8:12; Luk 13:28

25:31: Mat 16:27; 19:28

25:32: Esik 34:17; Nol Əpən 20:11-13

25:35: Aes 58:7

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak

9:41 25:41: Mat 7:23

44 “Kæn ilat min okotæn-ipa mæmæ, ‘! Iæræmæ! ? Nian naka itəm emotæplan ik næumis tæmus ik, o mætoaoa, o ik iarþispis, o ræham napæn tikæ, o næmatimis, o næmætatiḡ e kalapus kæn emæsotimnæ kuag-pænin ik?”

45 “Kæn in otæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ‘Iatæn-ipinæ pahrien kæn itəmat mæmæ, okæmæ næmæsotasiṡuan e piak min u kit, nat ærnapin in ian-rat, mæto næmæsotolæn kæn io.’

46 “Kæn ilat okotuwin motos nalpinæn itəm namnun tikæ. Mæto netəmim kotətuatiṡ okotos næmegæhan lilin.”

26

*Nalþækauæn o
nohamnuæn Iesu*

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

1 Nian Iesu tæmol namnun næghatæn min æh kæn ræhan netəmim, kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, ² “Nækotitun mæmæ lafet ræha Nuhagego-inæn* otuwa, nian kæiu æm æh-ikin. Kæn io, Næti Etəmim, okegæhan-in-pæn io mæmæ okætu-pær e nig kæmæluau.”

³ Kæn pris asol min ne netəm-iasol ræha noanol ræha Isrel kæmotuæfimmin ilat min e nimæ ræha pris asol agin u nærgin u Kaeafas. ⁴ Kæn moatælpækau mæmæ okotaskælim Iesu e nolæn eko-eko, kæn motohamnu in. ⁵ Mæto motæn mæmæ, “Sænæmæ e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, okol mæta netəmim kotoh ilat min.”

*Pætæn kit tæmau Iesu
e nat pien-pien*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu æpæh e Petani e nimæ ræha suah æh, nærgin u Saimon u leprosi tæmol, ⁷ kæn pætæn kit tæmuwa ron mos senta kit u næmtin tiækis, kæmiuw-pæn e pætæl kæmol e kæpiel itəm næmtin tiækis, katæn mæmæ alapasta. Nian Iesu tatæpælæh e tepil mætægwæn, kæn pætæn u tæmau ræhn-kapæ e senta un.

⁸ Nian netəmim ræha Iesu kæmotæplan nat æh, nemæha tæmol ilat, motæn mæmæ, “?Tahro katærækin nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inæn, kæn kos mæni asol lan, kos-ipæn kæn ian-rat min.”

¹⁰ Mæto Iesu tinitun næghatæn itəm koatæn, kæn mæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Tahro noatæn rat pætæn u? In tæmol nat tæwir agin kæn io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatiḡ itəmat min ilat. Mæto io, okol esatiḡæn kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian tæmæhtæg-pæn e nipætik, tæmol mæmæ otol æpen-æpenæ o nitænimæn io. ¹³ Iatæn pahrien kæn itəmat mæmæ, ikin min rafin e nætueintæn itəm okæn-iaræp namnusæn tæwir u, kæn okækæike kæn-iaræp min nat naka itəm pætæn u tæmol, kæn nikilat otatæht min in.”

*Pris asol min kæmotətou Jutas mæmæ oteḡæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan
tikimir min*

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kæn netəm tuelef u kit ræha Iesu, nærgin u Jutas Iskariot, tæmuwin mæplan pris asol min, ¹⁵ kæn mæn-ipæn mæmæ, “?Onækotos-ipa naka kæn io okæmæ ekeḡæhan-in-pinæ Iesu kæn itəmat?” Kæn kæmotafin mæni ilat rafin tate itəm kæmol e silfa. ¹⁶ Kæn tætuoun e nian æh, Jutas tæmateḡæs-in suatiṡ mæmæ oteḡæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan tikimir min.

25:46: Dan 12:2; Jon 5:29 * 26:2: lafet ræha Nuhagego-inæn in ‘Pasova’ e næghatæn Bislama.
26:2: Eks 12:1-27; Mat 20:18 26:7: Luk 7:37-38 26:11: Dut 15:11 26:15: Sek 11:12;
Jon 11:57

*Namnun nagwənan**(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)*

17 Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

18 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətun tatən məmə: Nian itəm Uhgın təmitəpun rəkis məmə rəhak, tınuwa iuəhkir. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiəh itimat rəhak netəmim min e rəham nimə.’” 19 Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenən o nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

20 Nian tinehnaipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepil. 21 Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır min rəhak.”

22 Kən nikilat tinərou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiəh kitiəh məmə, “? Eh, Iəramərə, pah u? ?Io?”

23 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır min rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigın pıret mos-ipən meer e plet kitiəh əm itimlau min.†” 24 Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatip rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. !Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimır min! Təwir pik agin məmə təməsaiir-əmən.”

25 Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır min təmən-ipən məmə, “Iəgətun. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atip nəmən.”

26 Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pıret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nıpətik.”

27 Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafin. 28 Inu nıtak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nıtak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat min. 29 Iatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənim minən wain u mətoarus nian itəm ekənım wain wi kitat min itəmat əpəh e nərəməərən rəha Tata rəhak.”

30 Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwin e Nıtot Rəha Nig U Olif.

*Iesu təmən-iarəp məmə**Pita otapəs in**(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;**Jon 13:36-38)*

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapın əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uhgın itəm təkəike mol nıpahrienən, təmən məmə, ‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip min, kən sipsip min okotan kitiəh kitiəh.’”

26:17: Eks 12:14-20 † 26:23: E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətın məmə rəhalat niel in təwir. 26:23: Sam 41:9 26:28: Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 26:30: Luk 22:39; Jon 18:1 26:31: Sek 13:7; Jon 16:32

32 Mæto nian ekamegəh min e nīmīsən, iakaupən muwin əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

33 Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafin okotapəs rəhalat nahatəən lam, mæto io, kəp, esapəsən rəhak nahatəən lam nian kit ne.”

34 Kən Iesu təmən-ipən kəm Pita məmə, “Iatən-ipinə pahrien kəm ik məmə, lapin əm u, uarisig mənig təpanimnən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

35 Mæto Pita tən məmə, “Nat əpnapin ekəkəike mīmīs kilau min ik, okul ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən min tahmen e Pita.

Iesu təməfak əpəh Ketsemani

(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)

36 Kən Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwın ikin kit katən məmə Ketsemani, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəpələh ikin-u, pəs io ekuwin ikin əh məghat kəm Uhgın e nəfakən.” 37 Kən təmit Pita ne nəti Sepeti mül ilat min, kən nikin tınahmə pik, kən tınəto tərət. 38 Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Iakəto nīkik tınahmə pik, iuəhkır ekimis lan. Itəməhal ətəhləpələh ukin-u, mətəhlaիր kitat min io.”

39 Kən muwin noan məsin əm, meiuaiu misin-pən rəhn-kapə e nisip matəfak, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə suatip kit min əh-ikin o rəham nalpəkauən, pəs nakohrəkis ron io nəratən itəm tatuwa. Mæto sənəmə nakol nəwiak, mæto nakol nəwiam.”

40 Kən təmətəlig-pa məplan iləhal kətəhlapil. Kən təmən-ipən kəm Pita məmə, “? Tahro nəşəhlaիրən kitat min io o aua kitiaş əm ne? 41 Atəhlaիր kən mətəhaləfak məmə nəşəhaluwınən ima nos-ipən-os-ipənən. Nīkitəməhal tolkeike, mæto nīpətītəməhal təpou.” †

42 Kən mītəlig-pən min matəfak mətau kəiu, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə ekəkəike mos nəratən itəm tatuwa, kən pəs nakol nəwiam.”

43 Kən nian təmətəlig-pa, təməplan iləhal kınəhlapil mæto-inu napilən tinos iləhal. 44 Kən tapəs iləhal mītəlig-pən min matəfak mətau kisil, matən əm nəghatən kitiaş əm.

45 Kən mītəlig-pa mən-ipən kəm iləhal məmə, “? Nəkətəhlapil əh mətəhameg, o? Əhaləplan-tu, aua tınatuwa iuəhkır, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən e nelmi netəm nol təfagə rat. 46 !Əhalətul-ta, koatuwin! ! Etəmim u tatuwa itəm otegəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimır min!”

Tikimır min rəha Iesu kəmotiləs motaskəlim

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;

Jon 18:2-11)

47 Nian Iesu təmatəghat-əh, Jutas, in etəm tuelef kit rəha Iesu, təmiet-arəpa ilat nīmanin netəmim itəm koatəmik naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotahl-ipa ilat. 48 Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətūilim-pən lan, kən nakotaskəlim in.” 49 Kən roiu agin, Jutas təmaliwək muwin o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwir, ləgətun!” kən mətūilim-pən lan.

50 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotaliwək motaskəlim Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus. 51 Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol

26:32: Mat 28:7,16 26:34: Mat 26:69-75 26:38: Jon 12:27 † 26:41: Iesu tolkeike məmə iləhal okəhalətul-iəkis məşəhalapasən rəhalat nahatəən lan. Afin min ves 31-35. 26:46: Jon 14:31

rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəlgi slef rəha pris asol agin.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm min u itəm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nikim təht məmə ekəruru naun-inən rəhak Tata, kən roiu agin otahl-ipa nagelo min taosan tepət tepət § məmə okotasitu lak? ⁵⁴ Məto okəmə ekol nəhlan, okol Naoa Rəha Uhgın otəsuwamən mol nıpahrienən lan, itəm tatən məmə otuwa tol nəhlan.”

⁵⁵ E nian əh, Iesu təmən-ipən kəm nımanin netəmim məmə, “?Tahro nəmotuwa motəmik naip asol min ne kəsou-əsou min? ?Nikitəmat təht məmə io iatol nəluaginən o nahwinən kapman, o? !Kəp! Nian rafin iakatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgın matəgətun netəmim, kən nəsotuwamən motəkəlim io. ⁵⁶ Məto natımnat min əh rafin tinuwa mol nıpahrienən lan məmə Naoa Rəha Uhgın itəm ien min aupən kəmotətə otuwa mol nıpahrienən lan.” Kən rəhan min netəmim kəmotapəs in motəgim.

Iesu təmətul e nıganəmti kaonsel

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netəm min u itəm kəmotəkəlim Iesu, kəmotiləs motuwın o Kaeafas u in pris asol agin. İkin əh, iəgətun min rəha Lou ne netəm-iasol min rəha noanol rəha İsrel, koatuwa motuəfımın ikın. ⁵⁸ Məto Pita tətən təlig-təlig matuarisig-in Iesu, muwın əpəh e latuənu rəha pris asol agin. Kən təmuwın əpəh e iat matəpələh ilat mopael min məmə otəplan-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəghatən eiueiuə min e Iesu məmə okotohamnu in o nəghatən min əh. ⁶⁰ Məto kəsotəplanən nolən rat kit rəhan o nəghatən eiueiuə min rəha netəmim, nat əpnapın nəghatən eiueiuə min tepət kəmotiet.

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkınən Nimə Rəha Uhgın, kən miləkın min e nian kisil əm.”

⁶² Kən pris asol agin tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nəsəghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?”

⁶³ Məto Iesu təpnapın əm məsəghatən.

Kən pris asol agin təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawıl kit e Uhgın itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nıpahrienən kəm itimat məmə ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, tol əm məmə inu nəmən mihın ne. Məto ekən-ipinə kəm itəmat rafin məmə, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgın u Etəm Təsanən Agın, kən mateiuaiu-pa e neai e nımal napuə.”

⁶⁵ Kən pris asol agin təməhap rəhan napən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmə, “!Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmə suah kit min təkəike məghat min lan? Otətəlig-in-tu, nəmotətə nəghatən rat əh. ⁶⁶ ?Nikitəmat təht məmə naka?”

26:51: Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Əpən 13:10 § **26:53:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “kampani rəha nagelo tuelef,” itəm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan. **26:55:** Luk 19:47; 21:37 **26:61:** Jon 2:19-21 **26:63:** Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * **26:65:** Etəm-iasol rəha pris min təmən məmə Iesu təmən rat Uhgın məto-inu Iesu tatən məmə in tahmen əm e Uhgın. **26:65:** Mat 9:3; Jon 10:33

Kən kəmotən-ipən məmə, “Otəkəike mimis.”

⁶⁷ Kən kəmotagəh əpnəpən əm niganəmtin, kən motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kən motən-ipən məmə, “Ei, Kristo. ? Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmə pah təmoh ik?”

Pita təmən məmə təruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nimə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmə, “Ik mın u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnin kəm ilat rafin məmə, “Təkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwın e ket rəha iat, kən ikın əh pətan əkəku kit mın təməplan in, kən təmən-ipən kəm netəmim ikın əh məmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

⁷² Məto Pita təmən-iamnin əskasik mın mos noanawil məmə, “!İəkəruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm mın u koatətul ikın əh kotuwın o Pita motən-ipən məmə, “Pahrien məmə ik kit əh, məto-inu nolən rəha nəghatən rəham tahmen əm elat.”

⁷⁴ Kən tinətuoun maun-in nərətən mın koatisi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmə teiuə. Kən təmos noanawil məmə, “!İəkəruru suah əh!”

Kən roiu agın, mənig təmimnən. ⁷⁵ Kən Pita nikin təht nəghatən itəm Iesu təmən kəm in məmə, “Uarisig mənig otimnən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” Kən Pita təmiet muwın ihluə, kən təmasək təmasək.

27

Jutas tamaril atıp in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Lauaugın agın, pris asol mın rafin ne etəm-iasol mın rəha netəmim kəmotuəfimin mın motəte noa məmə okotətəu-pən suatıp naka o nohamnuən Iesu. ² Kəmotəlis in, kən motiləs motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, kapman rəha Rom.

³ Nian Jutas u etəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır mın, təməplan məmə kəmotiıw-iarəp Iesu məmə otimis, nikin tinahmə pik o nat naka itəm təmol, kən təmik mənı tate əh itəm kəmol e silfa, məmki-pən kəm pris asol mın ne etəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mən-ipən məmə, “Emol təfagə məto-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimır mın suah kit itəm təsolən nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən məmə, “Inu nat əpnəpən əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təmərakin-pən mənı əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən in miet magım muwın maril atıp in.

⁶ Kən pris asol mın kəmotuwın motuwər mənı, kən motən məmə, “Təsətuatıpən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən mənı u ilat mənı rəha Nimə Rəha Uhgın, məto-inu kəmos-nəmtin nita etəmim lan.” ⁷ Kən koatən məmə okotos mənı əh kən kos-nəmtin nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatitənım iapispis mın ikın. ⁸ Tol nəhlan, muwa mətoarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nita.” ⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea təmən aupən, təmuwa mol nıpahrienən lan.

Təmən məmә, “Kəmotos məni tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtin itəm netəm Isrel kəmotən o suah u, ¹⁰ kən koatos məni əh məmә okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmә İrəmərə təmən kəm io.”

*Iesu təmətul e
niganəmti Pailat*

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən Iesu təmuwin mətul e niganəmti Pailat, kən təmətapəh ron məmә, “?Ik kig rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, məto Iesu təsuhəlpinən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmә, “?Nakatato nəghatən min itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Məto Iesu təpnəpin əm məsəghatən məsuhəlpinən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmın təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhəgego-inən, in nolən rəha kapman məmә otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nimanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəmahl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kətitun məmә in təmol tərət pik əgin. ¹⁷ Kən nian nimanin netəmim kinotuwa, kən Pailat təmətapəh olat məmә, “?Nakotolkeike məmә ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwin, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmә Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan məto-inu in titun məmә kəmotəgəhan-in-pən Iesu e nelmin məto-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmә, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, məto-inu eməpəliir lan, kən roi u iatəto tərət əgin ron.”

²⁰ Məto pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nimanin netəmim məmә okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmә otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətapəh olat məmә, “?Suah mil u, in pəhrəuən lan ekahl-iarəp?”

Məto nimanin netəmim kəmotən-ipən məmә, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ipən məmә, “?Kən oekəhro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nimanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmә, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmә, “?O naka? ? Təmol nat tərət naka?”

Məto nimanin netəmim kəmotəgət əfəməh, motən məmә, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmә okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kənoatətul matip o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin əupən e nimanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmә, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, məmә nitan otəmahl-pa lak. !Nimisən rəhan tatəmahl-pinə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmә, “!Pəs nitan təməhl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təməhl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Məto təmən məmә okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmә okətu-pər e nig kəluau məmә otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kæn mopael min ræha Pailat kotilæs Iesu motuwîn æpæh imæ e nime asol ræha kapman, katæn mæmæ Praetorium. Kæn kæmotauin-in rafin mopael min kotuwa kitælu lan. ²⁸ Kæn motæmki-rækis ræhan natimnat, motuwîn-in-pæn kot tasiæ kit kæm in, tahmen e kot ræha kig kit. ²⁹ Kæn motuarin-uarin nol itæm tol nihlæn-nihlæn motol hat lan, motæfauin-pæn e ræhn-kapæ Iesu motol milæ lan mæmæ in hat ræha kig kit. Kæn motælæhæu-pæn noanig kit e nelmin matip, kæn motisin nulilat aupæn in, motol milæ lan, motæn-ipæn mæmæ, “!Ekotisiai-in ik, kig ræha netæm Isrel!” ³⁰ Kæn motagæh lan, kæn motilæs noanig motoh ræhn-kapæ lan mau tepæt. ³¹ Nian kinotol rækis milæ lan, kæn motæpeg rækis kot tasiæ, motuwîn-in-pæn min ræhan natimnat. Kæn motilæs motuwîn mæmæ okotætu-pær e nig kæluau mæmæ otimis.

Kæmætu-pær Iesu e nig kæluau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

³² Nian kæmoatuwin, motæplan etæm Saerin kit, nærgin u Saimon, kæn moatakæike kæm in mæmæ otilæs nig kæluau. ³³ Kæmotuwa ikin kit katæn mæmæ, Kolkota, u nipætin tatæn mæmæ Louipil-uipil. ³⁴ Ikin æh kæmotæmki-pæn wain kæm Iesu itæm kæmeapætíp e nat taríp. Mæto nian Iesu tæmænim asgæwin, kæn mapæs nænimæn. ³⁵ Nian kæmætu-pær e nig kæluau, kæn moturin taes o ræhan natimnat. ³⁶ Kæn moatæpælæh moatuag-pæn moatehm Iesu ikin æh. ³⁷ Ilis e ræhn-kapæ, kæmotæte nipægnæmtin nænæn. Tatæn næhlan mæmæ, INU IESU, KIG RÆHA NETÆM ISREL. ³⁸ Kæn etæmim kælu itæm kætioh netæmim mætuaklæh-in ræhalat natimnat, kæmætu-pær ilau e nig kæluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol. ³⁹ Kæn netæm min u itæm kæmotaliwæk motuwa moatuwin, motæn-ipæn næghatæn rat kæm Iesu, moturin-urin ræhalat-kapæ, ⁴⁰ moatæn mæmæ, “Næmatæn mæmæ onakærækin Nimæ Ræha Uhgîn kæn ik pisin æm milækin o nian kisil. !Osmegæh atíp ik! ! Kæn eiuiæ e nig kæluau okæmæ ik Næti Uhgîn pahrien!”

⁴¹ E nolæn ahmen min æm, pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel kotol milæ lan, ⁴² motæn mæmæ, “Tæmosmegæh netæmim, mæto okol tæruu nosmegæh atípæn in. In kig ræha Isrel. Okæmæ tatite atíp e nig kæluau, kæn okotæn nipahrienæn lan. ⁴³ Tætahatætæ e Uhgîn. Pæs Uhgîn tilæs-irækis in æh-roiu okæmæ in tolkeike, mæto-inu tæmæn mæmæ in Næti Uhgîn.” ⁴⁴ E nolæn ahmen min æm, iægæhl lou mil itæm kæmætu-pær ilæhal min in e nig kæluau, katuæn-ipæn næghatæn rat tepæt kæm in.

Iesu tinimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kæn e tuelef klok mætoarus-pæn tri klok, napinæpæn tæmeiuiæ miræfin nat. ⁴⁶ Kæn iuæhkir e tri klok ehnaipæn, Iesu tæmasæk æfæmæh mæn mæmæ, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” u nipætin tæmæ, “!Uhgîn ræhak, Uhgîn ræhak! ?Tahro nakatapæs io?”

⁴⁷ Nian netæmim neen itæm kæmoatætul æh-ikin kæmotæto tæmasæk æfæmæh næhlan, kæn kotæn mæmæ, “In tætaun-in Elaija.”

48 Roiu agin, kit təmaiu muwin miləs nat kit tame-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagin, maru e nig, kən miləs-ipən məmə Iesu otənim. 49 Kən ilat min neen kotən-ipən məmə, “Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.”

50 Kən nian Iesu təmasək əfəməh min, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

51 E nian ətuatip əh, niməhan itəm tatakul e Nimə Rəha Uhgın təməhap mol məsin kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel min kəmotimismis. 52 Kən suwit min itəm kəmol e nipəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tepət itəm kəmotimis rəkis, kəmotəmegəh min. 53 Kəmotiet e suwit min kəmol e nipəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nimisən, ilat kəmotuwın əpəh Jerusalem motiet-arəp o netənim tepət.

54 Kən nian etəm-iasol rəha mopael min rəha netəm Rom ilat netəm min u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat min əh, kəmotəgin pik, kən motən əfəməh məmə, “!Nipahrienən, inu Nəti Uhgın pahrien!”

55 Nipitan tepət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikın kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pisin pisin min.† 56 Ilat min neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

Kəmitənim Iesu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;
Jon 19:38-42)

57 Etəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgin u Josep, in etənim kit rəha Iesu. Nian tinatuwa iuəhkır o napinəpən, 58 təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh-in nipəti Iesu, kən Pailat tegəhan-in nipəti Iesu kəm in. 59 Kən Josep təmiləs nipəti Iesu muwin malpin e niməhan ruən wi kit, nərgin u linen, 60 kən miləs muwin miləs-ipən e suwit wi kəmel e kəpiel. Suwit u in rəha Josep. Kən məsəpəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in nipəg kəpiel lan, kən matuwın. 61 Meri Maktala, ne Meri kit min katuəpələh əh iuəhkır o suwit.

Mopael min itəm kəmotəhm nipəg kəpiel

62 Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawigin e Sapat, pris asol min ne Farisi min kəmotuwın moatəplan Pailat. 63 Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tinəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmətəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kisil otuwa muwin, kən Uhgın otosmegəh min io e nimisən.’ 64 Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwın moatehm nipəg kəpiel suwit mətoarus-pən nian kisil tuwa muwin. Mətan, rəhan netənim okotuwa kakləh-in nipətin, kən motən-ipən kəm netənim məmə təməmegəh min e nimisən. Kən neiuəiuəən u, in otərat taprəkis-in itəm aupən.”

65 Kən Pailat təmən-ipən məmə, “Otos mopael min, kən motuwın motol natimnat rafin itəm nakotolkeike məmə okotol o nehm wırən suwit e nipəg kəpiel.” 66 Kən kəmotuwın moatehm wır nipəg kəpiel tol nulan,

* 27:48: Nat u tahmen e nimismis matres. 27:48: Sam 69:21 27:51: Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † 27:55: Nipitan min əh kəmotasitu Iesu e nat pisin pisin min tahmen e nagwəənən, ne nəhau, ne ikın rəha napilən. 27:55: Luk 8:2-3 27:58: Dut 21:22-23 27:60: Aes 53:9 27:63: Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21

motələhəu-pən nəmtətin kit e kəpiel.† Kən kəmotələhəu mopael mīn məmə okoatehm ikin əh.

28

*Iesu təməmegəh mīn
e nīmīsən
(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ E Sante laulaugin agin,* təmatian məsian wirən, Meri Maktala ne Meri kit mīn kəmian məmə okiauaug suwit e nīpəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təməloal mətə-inu nagelo kit rəha Iərəmərə təmeiuaui e nego e neai muwin e nīpəg kəpiel, kən məsəupəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə tahmen e nīpitən, kən rəhan natimnat mīn kotəruən tahmen e nahui noa nītəhəi. ⁴ Mopael mīn kəmotəgin pik, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmikə tahmen e netəm kəmotimīs.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, mətə-inu ekitun məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətu-pər e nig kəluau. ⁶ Tikə u ikin-u. In təməmegəh mīn e nīmīsən tahmen əm e inu təmən mihin aupən. Uea muəplan ikin təmatəməhl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In təməmegəh mīn e nīmīsən, kən in tətəupən-in itəmat matuwīn əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagim uəhai əm e suwit e nīpəg kəpiel, matuəgin, mətə nīkilau tətəgien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwīl.” Kən kəmuea o Iesu, muaskəlīm nelkīn, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak mīn məmə okotuwin Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha mopael mīn

¹¹ Nian pətan mil kəmuəliwək mətian, kən mopael mīn əh neen kəmotuwīn e taon, kən motən-ipən kəm pris asol mīn natimnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol mīn kəmotuwīn motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael mīn, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapin nian itimat emotapil, motakləh-in nīpətin motiləs motəgin.’ ¹⁴ Okəmə kapman otəto namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatip-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael mīn kəmotos məni, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihin kəm ilat. Kən namnusən u təmuwin mītəlau e netəm Isrel muwa mətəarus-pa roiu.

*Iesu təmiet-arəpa
o rəhan netəmim
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)*

† **27:66:** Roiu, kitat kəsotitun ətuatipən məmə kəmol nəmtətin əh o nolən naka. Kəm-naka kəməlis nol kit itəm təmol mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Mətə netəmim rafin kotitun məmə suah kit otəsīlās-irəkīsən. Kən okəmə koatəplan nəmtətin məmə təməhapan, o təmiet rəkis, kən mopael mīn okotitun məmə suah kit təmahwin rəkis kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘Nian Sapat tīnol namnun, e nian itəm tətəupən e wik **28:6:** Mat 12:40; 16:21 **28:10:** Mat 26:32

¹⁶ Kæn netəm lepen ræha Iesu kəmotuwɪn Kalili, motuwɪn e nɪtot itəm Iesu təmən kəm ɪlat məmə okotuwɪn ɪkɪn. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kæn kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kæn Iesu tuwa olat, kæn mən-ɪpən kəm ɪlat məmə, “Nepətən rafin ræha nego e neai ne nətueintən o nərəməərəən, Uhgɪn təmos-ɪpa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwɪn motiuw netəmim ræha noanol mɪn rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kæn motol baptais elat e nərgɪ Tata Uhgɪn, ne Nətɪn, ne Narmɪn, ²⁰ kæn motəgətun ɪlat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən mɪn itəm emən kəm itəmat. Kæn nɪpahrienən, ekətətig kitat mɪn itəmat nian mɪn rafin mətoarus namnun nian.”

Mak Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Mak Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Mak

?Pah təməte naoa u? Jon Mak təməte naoa u. In sənəmә etәм tuelef kit rəha İesu. Mәto katән mәмә in fren wir kit rəha Pita itәм ilau katiän ikin mın tepәt. Naoa rəha Wәk Mın tatән mәмә in tәmuwın ilau Pol e rəhan naliwәkән tәmaupән mol, kән uarisig lan, tәmuwın ilau Panapas.

?Tәмәte tatuwın kәм pah? Kәmotән mәмә Mak tәmәtatig Rom nian in tәmәte naoa u, kән okәм-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak tәmәte naoa u tuwin o iәfak mın әpәh Rom u ilat İaihlua mın. Kitat kotitun nəhlan mәto-inu in tatән-iarәp nıpәti nolән mın rəha netәм İsrel itәм koatol. Kән e naoa u, tәmәte nəghatән neen e nəghatән Arameik itәм netәм İsrel kınotitun rәkis. Mәto in mәuhlin nəghatән mın u tuwa e nəghatән Kris itәм İaihlua mın әpәh Rom koatәghat lan.

?Nәmegәhән tahro nulan nian tәmәte? E nian Mak tәmәte naoa u, kән netәм Rom koatәрәmә e nitән asol itәм titәlau-in Nitәhәi Metitere-nian. Rәhalat nəghatән kitәh әm, kән rәhalat suatıp kotәwir, kән rәhalat nolән o nahl-ipәнән nəghatән mın in tәwir. Nian әh, in nian tәwir o nәn-iarәpән Namnusән Tәwir rəha İesu Kristo. E nian әh, Namnusән Tәwir tәmaiu uәhәi әm e nitән pisin pisin mın e suatıp mın rəha Rom.

?Tәмәte naoa u o naka? Mak tolkeike mәмә otән-iarәp әtuatıp nam-nusән rafın rəha İesu, mәмә in pah, kән in tәmol naka, kән matәgәtun naka. Okәм-naka in tolkeike mәмә otılәs-ipәр nәtәligән rəha iәfak mın әpәh Rom, mәto-inu netәmim tepәt kәmotol nәratән elat. Mak tәmәte tepәt e nian iәkis mın itәм otәpanuwa e nәmegәhән rəha netәmim rəha İesu. Kән in tәmән-iarәp nolән rəha İesu mәмә in mın tәmәtatig e nian iәkis mın.

*Jon Baptais tәmol әpen-әpenә e suatıp
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nәtuounән rəha Namnusән Tәwir rəha İesu Kristo, Neti Uhgın. ² İen rəha Uhgın, nәrgin u Aesea tәmәte-pән mihin e naoa aupән. Uhgın tәmән mәмә,

“Otәplan-tu. İatahl-ipinә rәhak iahlәpis itәм otos rәhak nəghatән. In otaupән-in ik mәмә otol әpen-әpenә e rәham suatıp.”

³ “Suah kit tәtaun әpәh ikin taruән-aruән ikin matән mәмә, ‘İtәmat, otol әpen-әpenә o suatıp rəha İәrәmәrә, kән motol rəhan suatıp tәtuatıp.’”

⁴ Kән tol nəhlan, Jon Baptais tәmıet-pa ikin taruән-aruән ikin matol baptais e netәmim, kән matән-iarәp nəghatән rəha Uhgın kәм ilat mәмә okotәkәike motәuhlin mәntaalat o nolән rat mın rәhalat, kән motuwın o Uhgın, mәмә in otafәl nolән rat mın rәhalat. Kән e nәmtәtin kit, okul baptais elat. ⁵ Netәmim rafın rəha nitән әh Jutia ne taon әh İerusalem, kәmotuwa motәtәlig-in rəhan nəghatән kән motән-iarәp rәhalat nolән rat mın, kән Jon tәmol baptais elat әpәh e nәhau Jotan.

⁶ Jon tәmәsuwınән e natımnat wir. Rəhan natımnat tahmen әm e rəha ien u Elaija aupән. Rəhan natımnat kәmol e nımәme kamel, kән rəhn

kətəut kəmol e nuwigi kau, kən matun əm pitip ne nahui sukapak e nikinat. ⁷ Kən təmatən-iarəp kəm netəmim məmə, “Suah kit u tatarisig-in io, rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Io ekəsahmen-in minən məmə ekeiuaiu mapeg rəkis rəhan put. ⁸ Ekətol bəptais etəmat e nəhau, məto in otəpanol bəptais etəmat e Narmīn Rəha Uhgīn.”

Jon təmol bəptais e Iesu əpəh e nəhau Jotan

(*Mat 3:13-17; Luk 3:21-22*)

⁹ E nian əh, Iesu təmīet əpəh Nasaret, latuənu kit rəha Kalili muwa. Kən Jon təmol bəptais lan əpəh e nəhau Jotan. ¹⁰ Nian Iesu təmər əpəh e nəhau, kən masipər məplan nego e neai təmerəh, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmeiuaiu-pa ron tahmen-pən e mak. ¹¹ Kən nəghatən kit təmisi-pər əpəh e nego e neai matən min-nulan məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nikik tagien pik agin ron ik.”

Setan təmos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(*Mat 4:1-11; Luk 4:1-13*)

¹² Kən roiu agin-əh min, Narmīn Rəha Uhgīn təmit-ipən Iesu əpəh ikin taruan-aruan ikin, ¹³ ima nat iarupin min. Təmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipən-os-ipən kəm in. Kən nagelo min kəmotasitu lan.

Iesu tīnatəuoun matən-iarəp Namnusən Təwir

(*Mat 4:12-17; Luk 4:14-15*)

¹⁴ Nian kiniləs-ipən rəkis Jon e kalapus, Iesu təmuwin əpəh Kalili matən-iarəp Namnusən Təwir rəha Uhgīn kəm netəmim. ¹⁵ Təmən məmə, “! Ure! !Rəhan nian tīnuwa! !Nian rəha nərəmərəən rəha Uhgīn tīnatuwa iuhkir! !Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwīn o Uhgīn, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

Iesu təmaun-in etəmim kuwit rəha niuwən nəm

(*Mat 4:18-22 Luk 5:1-11*)

¹⁶ Nian Iesu təmətaliwək e nikali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etəmim rəha niuwən nəm min, nərgilau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etəmim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etəmim mil rəha niuwən netəmim məmə okotuwa rəhak min netəmim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin təhmin min məsin, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon katuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, Iesu təmaun-in ilau lan, kən kuətul muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək min kotəpələh e nipəg noa pot, kən muətəu-pən Iesu.

Iesu təməhg-iarəp narmīn rat e suah kit əpəh Kapaneam

(*Luk 4:31-37*)

²¹ Kən Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwīn əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgətun netəmim. ²² Kən netəmim kəmotəto rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin, kən maprəkis-in min rəha iəgətun min rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmın rat tətətig lan təmuwa imə kən mətagət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik İesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakahro itimat? !Okəmə naka nəmuwa məmə onakərəkın itimat! !Io enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uğın!”

²⁵ Kən məto İesu təməni-ıpən əskasik kəm narmın rat un məmə, “!Ah! Əsəghatən, miet e suah un.” ²⁶ Kən narmın rat təmol nıpəti suah apon tasiəp-asiəp, magət əfəməh miet lan.

²⁷ Kən netəmim kəmotaut motən-ıpən kəm ilat mın məmə, “!Ei, naka u! Okəmə naka nəgətunən wi kit u. !Suah u tatos nəsanənən o nəghatən kəm narmın rat mın, kən koatətəlig-in motol nəwian!” ²⁸ Kən kəmamnus ueiüəhai əm İesu, tuwın mapəköl əpəh e nıtən Kalili.

İesu təmol-wır netəmim tepət

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian İesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kəmotiet e nimə rəha nuəfiminən, kən motaiu ətuatıp əm kan əpəh latuənu rəha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kəmotuwın, məto uhu Saimon tətəp-ətəp, kən mətapıl-pər e rəhan pet, kən kəmotən-ıpən kəm İesu məmə pətan əh tətımis. ³¹ Kən İesu təmuwın meə-pən o nelmin kən tətul. Kən nətəp-ətəp tagım lan, kən tuwın matol nigilat nəgwənən.

³² Tinehnaıpən mit tinaht, nian rəha Sapat tınol namnun, kən netəm mın u koatımis, ne netəm narmın rat tətətig elat, pialat mın kəmotəmik ilat motuwa o İesu. ³³ Netəmim rafın e latuənu un kəmotuwa mo-targəfimin əm ilat mın əpəh e nafiluə e nimə un rəha Saimon ne Antru.

³⁴ Kən İesu təmol-wır netəmim tepət u koatos nimisən pisin-pisin mın kotəwır, kən məhg-ıarəp narmın rat tepət e netəmim, məto təməni-əhəu narmın rat mın məmə okəsotəghatən, məto-inu kınotıtun rəkis məmə pah u İesu.

İesu təmatamnus-ıarəp rəhan nəghatən əpəh Kalili

(Luk 4:42-44)

³⁵ Kən laulaugin agın, fetukai təsirən əh, İesu təmıet muwın əpəh ikin netəmim kotikə ikin matəfak. ³⁶ Kən Saimon ne in mın neen kəmotuwın kateam-in. ³⁷ Nian kəmotəplan, kən kəmotən-ıpən kəm in məmə, “Netəmim rafın koteam-in ik.”

³⁸ Məto İesu təməni-ıpən kəm ilat məmə, “Kəpə. Pəs kotuwın əpəh e latuənu pisin mın neen, ekamnus-ıarəp rəhak nəghatən kəm netəmim mapəköl məto-inu, nat əh in əh emuwa ron məmə eköl.”

³⁹ Kən muwın mapəköl rafın e nıtən əpəh Kalili, mətamnus-ıarəp rəhan nəghatən əpəh e nimə rəha nuəfiminən mın, kən məhg-ıarəp narmın rat mın e netəmim.

İesu təmol-wır suah kit leprosi təmol

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Suah kit leprosi təmol təmuwa misin-pən nulin o İesu mətasəkin-pən nəwırən ron məmə, “Okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wırən io kən məfəl rəkis namkimikən lak.”

⁴¹ Kən İesu nikin təmahmə pik ron, kən təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. İakolkeike. !Əwır-ta!” ⁴² Kən roiu agın-əh, nimisən leprosi təmagım mikə lan, kən nıpətin tınəwır, namkimikən tinikə. ⁴³⁻⁴⁴ Kən İesu təməni-ıpən əskasik kəm suah un məmə,

“Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim, məto uwın əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nıpətım tınol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tınıkə, kən netəmim okotitun məmə nıpahrienən nınəwır, kən rəham namkimikən tınıkə.” Kən mahl-ipən tatuwin.

⁴⁵ Məto suah un təmuwin kən mən-iarəp nat un kəm netəmim min rafin mol İesu təsuwinən e latuənu min məghat məto-inu nımanin netəmim tepət pik koatətulosig-in. Kən o nat əh inəh, təmətan ikin netəmim kotikə ikin. Kən netəmim kotisi-pən əpəh ikin min rafin moatuwa ron.

2

İesu təmol-wır suah kit nəwtain məsin təmimis
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nian neen kinotuwa rəkis minotuwin, İesu təmitəlig-pən min əpəh Kapaneam, kən nəghatən təmaiu muwin kəm netəmim min məmə İesu əpəh rəhan nimə. ² Kən netəmim tepət kəmotuwa motər wır əpəh imə, ne ihluə ne, kən rum tıkə o etəmim kit min. Kən İesu tatən-iarəp rəhan nəghatən kəm ilat.

³ Kən suah kuwıt kəmotalis pialat kit motuwa o İesu itəm nıpətin məsin təmimis mətapıl-pər e rəhan nimitiwin. ⁴ Nian kəmotuwa, məto netəmim kinotər əpəh imə, kən okol kotəruru nuwinən kehm İesu. Kən kotiləs motuwin əpəh ilis e nimə motos-irəkis nəhgi nimə məsin ətuatıp əm əh İesu tatətul ikin imə,* kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nimitiwin rəhan muwin iuəhkır əm o İesu. ⁵ Nian İesu təməplan nahatətəən rəhalat, kən tən-ipən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, enos-irəkis rəkis nolən rat rəham.”

⁶ Məto iəgətun min neen rəha Lou kotəpələh əpəh imə, kən nıkilat təməht məmə, ⁷ “?Tahro suah u tatən rat Uhgın? Nəghatən əh tərət. Uhgın əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha etəmim. !Pah min titun nos-irəkisən!”

⁸ Kən roiu agin-əh, İesu tiləs rəhalat nətəligən, kən məmə, “?Tahro nikitəmat tatət pik natimnat min-nulan? ⁹ ?İtəm pəhruən timetig, itəm u məmə ekən-ipən kəm suah əh məmə, ‘Enos-irəkis rəkis rəham nolən rat,’ o itəm u timətig məmə, ‘Ətul, mıləs rəham nimitiwin matuwin?’ ¹⁰ Məto ekol nat kit məmə onəkotitun məmə io Neti Etəmim, iatos nepətən ikin-u e nətueintən o nos-irəkisən nolən rat rəha netəmim.” Kən məghat kəm suah əh məmə, ¹¹ “İatən-ipinə kəm ik məmə, ətul, mıləs rəham nimitiwin matuwin imam ikin.” ¹² Kən əmun suah apon təmətul, mıləs rəhan nimitiwin, maliwək matuwin, kən ilat rafin kəmotəplan, motaut, narmilat təmiwig ron kən motənwiwi Uhgın motəmə, “Ekəsotehmən əh nat kit tol min-nulan ne, nian kit.”

İesu təmaun-in Lifae məmə otuwa muarisig-in
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ İesu təmuwin min mətəliwək əpəh e nıkalkal nəhau Lek Kalili, kən nımanin netəmim kəmotuwa ron, kən tatəgətun ilat. ¹⁴ Kən təmaliwək matuwin kən məplan Lifae neti Alfeas, in etəmim rəha nosən məni rəha takis, tatəpələh imə matol rəhan wək. Kən İesu təmənipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io, muwa rəhak etəmim.” Kən əmun tətul muarisig-in.

1:43-44: Lev 14:1-32 * **2:4:** E nian əh, kəmol nəhgi nimə neen e tael. Kən netəm min u kəmos-irəkis tael min neen məmə otol kuhal təhmen-in suah u itəm in tatimis.

¹⁵ Kən nian kit, Iesu təmuwin mətagwən əpəh ima Lifae ikin ilat netəmin rəha nosən məni rəha takis, ne netəm nol təfagə rat neen. Kotagwən əm kitiəh ilat Iesu ne rəhan min netəmin məto-inu netəmin tətətə kotol təfagə rat nəhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ İəgətun rəha Lou neen, ilat u Farisi. Kən neen kəmotəplan məmə Iesu tətəgwən əm kitiəh ilat nol təfagə min un, ne netəmin rəha nosən məni rəha takis, kən kotətəpəh o netəmin rəhan min məmə, “?Təhro Iesu tətəgwən əm kitiəh ilat netəm koatol nəhlan?”

¹⁷ Kən Iesu təməto rəhalat nəghatən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm min u kəsotimis-imisan kəsotuwənən o tokita, məto netəm min u koatimis-imis koatuwin ron. İo eməsuwamən o netəm min u kotəmə kinotətuatip rəkis. Məto emuwa o netəm min u kotitun əm məmə ilat koatol nolən rat min.”

Kotapəs nagwənən o nəfakən

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Kən e nian əh, netəmin min rəha Jon Baptais ne Farisi min kəmotapəs nagwənən motətuakəm o nəfakən kəm Uhgın. Kən netəmin neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Əplan-tu, netəmin rəha Jon Baptais ne Farisi min kotətuakəm o nəfakən. ?Məto təhro rəham min kəsotolən mihin?”

¹⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian katol lafet lan rəha etəm tatol marit, kən iərman u otol marit tətətig əh ilat in min neen motol lafet, nikitəmat tətəht məmə otətuakəm motapəs nagwənən? !Kəpə! Nian tətətig əh ilat min, kən nikitəmat tətəgien, motəgwən əm. ²⁰ Məto nian əpəh ikin məmə okəpaniləs-irəkis suah əh lan, kən e nian əh in əh, in min neen nikitəmat otəhmə ron, kən kəpanotətuakəm motapəs nagwənən.”

²¹ Kən təmətig mən min məmə, “Suah kit min okol təsəhl-pənən nımismisi nıməhan wi kit e nıməhan oas itəm təmerəh. Okəmə otəhl-pən, kən nıməhan wi un titun nəhap asolən nıməhan oas un.

²² “Suah kit min okol təsiuw-pənən wain wi kit e nuwigi nat oas kit, məto-inu okəmə otıuw-pən wain wi e nuwigi nat oas itəm təskasik, kən wain otapual-apual kən nuwigi nat oas un otəhgig kən məhap, kən wain ne nuwigi nat un okuərat. Məto wain wi okıuw-pən əm e nuwigi nat wi itəm timətmətig.”†

Netəmin min rəha Iesu kəmotəhl wit e Sapat

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan min netəmin kəmotaliwək motuwın-pən əpəh e niki nasumən rəha wit, kən netəmin min rəha Iesu kəmotəhl wit məmə okotun.

²⁴ Kən Farisi min u kotəskəlim əskasik Lou rəha Moses kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! E Sapat, kəsəuləkən əh e nasumən ne kəsolən natimnat min nəhlan kotərəkin Lou. ?Təhro rəham netəmin min kotol nəhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu təmuhalpın rəhalat nəghatən məmə, “Okəm-naka itəmat nakəsotafinən əh nat u Təfit təmol əupən nian Apiata in pris asol əgin rəha Uhgın. İtəmat nınotafin rəkis məmə Təfit nəumis təmus, kən tuwin əpəh e Nımə Tapolən rəha Uhgın, kən mıləs pıret asim u pris min əm koatun, kən in mıləs muwa motun ilat in min neen.”

²⁷ Kən təmatig mən-ipən mīn kəm ilat məmə, “!Kəməsolən Sapat məmə in nat figəm kəm netəmim, mətə kəmol Sapat məmə otasitu elat kotameg!
²⁸ Tol nəhlan, io Neti Etəmim ekatərəmərə rafin e natimnat mīn, kən matərəmərə mīn e Sapat.”

3

*Iesu təmol-wir nelmi
 suah kit təməfaiu*

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ E Sapat kit mīn, Iesu təmitəlig-pən mīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən kən məplan suah kit nelmin təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ² Nian Iesu təmuwin imə, kən netəmim kəmotolkeike məmə okotən iərəkin Lou lan, kən motalkəlik wir ron məmə okotehm-tu məmə otol-wir suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah un məmə, “Ətul muwa u aupən,” kən tətul muwin əpəh aupən. ⁴ Kən Iesu təməhai ilat məmə, “?Rəhatat Lou təmə kotitun nolən naka e Sapat? ?Təmə təwir məmə okotol nat wir, o nat tərət? ?Təwir məmə okotomegəh netəmim, o təwir məmə okotohamnu netəmim?” Mətə kotəpnəpən əm.

⁵ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən neməha tol, kən nīkin təhmə olat mətə-inu rəhalat-kəpə tiəkis pik. Kən mən-ipən kəm suah un məmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən suah apon təməg-ətuatip-in nelmin, əmun nelmin təwir. ⁶ Kən Farisi mīn apon kəmotiet motaiu ətuatip əm motuwin motəplan rəhalat tikimīr mīn e pati rəha Herot, motol əm kitiəh moteam-in suatip məmə okotiləs Iesu motohamnu.

Nīmanin netəmim kəmotuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotiet moteiuaiu motuwin əpəh e nəhau Lek Kalili. Nīmanin netəmim kəmotuarisig-in ilat. Netəm mīn un neen kəmotisi-pən e latuənu rəhalat e nītən Kalili, ⁸ neen kotisi-pən əpəh e latuənu əlkələh mīn ne Jerusalem rəha nītən əpəh Jutia. Neen mīn kəmotisi-pis e nəwtain məsin əpəh nītən Itumia ne e nəwtain nəhau Jotan entənipən-pən matuwin. Neen mīn kəmotisi-pəhap əpəh ikin mīn e taon mil un Taea ne Saeton. Netəm mīn un kinotətə rəkis natimnat mīn un Iesu tatol ilat, kən kotuwa məmə okotəplan.

⁹ Kən nīmanin netəmim kəmotuwa pik, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotol-əpen-əpenə e pot kit məmə otuwin məpələh lan, məmə nīmanin netəmim okəsotəhg-əhg pikən in. ¹⁰ Mətə-inu tinol-wir rəkis netəmim tepət, kən netəm mīn u kotimīs əh kotəhg-əhg ilat mīn məmə okotuwa iyəhkīr motek Iesu. ¹¹ Kən nian netəmim itəm narmin rat mīn kotatig elat kəmotəplan Iesu, koteiuaiu aupən-in motorin ilat motagət əfəməh məmə, “!Ik Neti Uhgīn!” ¹² Mətə Iesu təmən-iəhau əskasik narmin rat mīn un məmə okəsotən-iərəpən in kəm netəmim.

Iesu təmaun-in rəhan netəm tueləf məmə okotuarisig-in

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Kən Iesu ne kəmotuwin əpəh e noanu nītə mīn, kən tətaun-in netəmim neen məmə okotuwa ron. ¹⁴ Nian kəmotuwin, kən təmitəpun rəkis ilat tueləf kən mos-ipər ilat məmə aposol mīn. In təmən mīn məmə netəm mīn əh, ilat əh okotaliwək ilat mīn, kən in otahləpis ilat kotuwin

motən-iarəp namnusən təwīr kəm netəmim əpəh ikīn mīn, ¹⁵ kən okotos mīn nepətən ne nəsanənən o nəhg-iarəpən narmīn rat mīn e netəmim.

¹⁶ Netəm mīn u ilat u təmitəpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu təməhun-pən mīn nərgīn kit mīn məmə Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mīl u Iesu təmos-ipən mīn nərgīlau təhan məmə, “Poanejes,” nīpəti nəghatən əh təmə neti kaluəluə mīl, məto-inu neməha tatol ueiuhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Matiu, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kətaun-in məmə Selot, * ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi tīkimir mīn. Netəm mīn əh ilat əh tuelef, Iesu təmos-ipər ilat.

Iesu ne Pielsepul

(Mat 12:22-32;

Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Uarisig, təmītəlig-pən mīn latuənu, kən nīmanin netəmim kəmotuwa mīn ron, kən Iesu ne rəhan mīn netəmim kīnotəruru namegən ne nəgwənən ne. ²¹ Nian rəhan mama ne kəmotəto nəghatən u katən e Iesu, kən motuwa məmə okotit-irəkis o netəmim, məto-inu netəmim neen koatən məmə Iesu nītalməl.

²² İəgətun mīn neen rəha Lou kəmotisi-pən əpəh Jerusalem motuwa kən motəmə Pielsepul, u in etəm-iasol rəha narmīn rat mīn, in tətətig e Iesu, kən motəmə in tatos-ipən nəsanənən kəm Iesu məmə otəhg-iarəp narmīn rat mīn e netəmim.

²³ Kən Iesu təmaun-in ilat kotuwa iuhkīr ron kən tatuəh nīmaa nəghatən kəm ilat, məmə, “?Nīkitəmat tətəht məmə okol Setan təhg-iarəp atip Setan? !Kəp! ²⁴ Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ilat mīn, kən okotərəkīn rəhalat kantri, kən nərəmərəən rəhan otisas mīkə. ²⁵ Kən təhmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netəmim lan koatoor ilat mīn, kən okotərəkīn aɡin-əh latuənu u. ²⁶ Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmīn rat mīn rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tīkimir kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəmərəən otətul? Wək rəhan otisas mīkə.

²⁷ “Kən okol iakləh kit təsuwīn əpnəpīnən imə e rəha etəm kəɡin kit ikīn, mətakləh-in natīmnat rəhan, məto otəkəike məlis e nol, mələhəu u, kən panuwīn makləh-in rəhan natīmnat.

²⁸ “Ekətən pahrien kəm itəmat məmə təfəgə rat rafin rəha netəmim, ne nəghatən rat mīn itəm ilat koatən, Uhgīn titun nos-irəkīsən. ²⁹ Məto etəm tətən rat Narmīn Rəha Uhgīn, okol Uhgīn təsos-irəkīsən rəhan təfəgə rat. Təfəgə rat un otətətig kitiəh lan mətatig, okol təsikəən.” ³⁰ Iesu təmən nəhlan məto-inu kəmotəupən motən məmə narmīn rat kit tətətig lan.

Mama rəha Iesu ne pian mīn

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian mīn kəmotuwa, kən moatətul əm əpəh ihluə kən motahl-ipən nəghatən o Iesu məmə tuwa-tu mehm ilat. ³² Kən nīmanin netəmim kəmotəpələh kan keko-in Iesu, kən kən-ipən kəm Iesu məmə, “Ei, mama rəham ne pian mīn əpəh ihluə, kotolkeike məmə okotehm-tu ik.”

³³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah u rəhak mama ne piak mīn?” ³⁴ Kən masipən məplan rafin ilat kən məmə, “Otasipən-tu. İtəmat u piak mīn ne rəhak mama ətuatip mīn. ³⁵ Netəm mīn u koatol nəwīa Uhgīn, ilat u piak mīn, ne rəhak kaka mīn, ne rəhak mama.”

3:16: Jon 1:42 **3:17:** Luk 9:54 * **3:18-19:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **3:22:** Mat 9:34; 10:25 **3:31:** Mak 6:3; Jon 2:12; Wək 1:14

4

Etəm tatəfe nikutin natimnat
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kən Iesu tətəməlig-pən min əpəh e Lek Kalili matəgətun netəmim, məto nimanin netəmim kəmotuwa ron, motol məmə Iesu tuwin e pot. Kən pot un tatəmahl-pən e lek, kən Iesu tatəpələh-pən lan. Kən nimanin netəmim kəmotəpələh əpəh ipar e nıkalkal lek. ² Kən Iesu tatuəh nimaa nəghatən min kəm ilat matəgətun ilat e natimnat tepət.

³ Təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Suah kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nikutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Nian tətəteatəgtəg rəhan nikutin natimnat, kən neen kotisas-pən əpəh e nıkalkal suatip, kən mənig min kotuwa moaton rəkis. ⁵ Kən neen komotisas-pən əpəh e niki kəpiel, kən motəwiə uəhai əm məto-inu nisip noan məsin. ⁶ Kən nian nərauiə təhg ilat kən kotauke-auke motamis, məto-inu nokilat tətəseiuaiu pikən. ⁷ Kən neen kəmotisas-pən e niki nolkosik. Nian kəmotəwiə məto nolkosik tətəht-əsin ilat kən mətatə-atu-pən elat, kən kotəwiə rat kən məsotoeən. ⁸ Kən neen min kəmotisas-pən e nəptən wir, kən motəwiə wir motol iahgin, kən motoe-in noalat, neen noalat tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit.”

⁹ Kən Iesu tətəməlig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

Netəmim min rəha Iesu kotəmə otən-tu nıpəti nimaa nəghatən u
(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nian Iesu ne kəmotan pisin əm ilat rəhan netəmim tuelef ne netəm kotuarisig-in, kən kotəpəh ron o nuəhən nimaa nəghatən min. ¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat un, Uhgın tətən-ipinə nəghatən anion rəhan kəm itəmat məmə in tatuwa məmə otəməmə e rəhan min netəmim. Məto netəm min u laihluə min, kotəto əm nəghatən rəha Uhgın e nuəhən nimaa nəghatən. ¹² Nolən u tol min-nəhlan məmə, ‘Kotarəplan pap məto kəsotehmən, moatəto pap, məto kəsotitunən, kən məto-inu rəhalat-kəpə tiəkis, kən ko kəpotitəlig motapəs rəhalat təfagə rat, məmə Uhgın otos-irəkis rəhalat təfagə rat.’ ”

Iesu təmən-iarəp nıpəti nuəhən nimaa nəghatən
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə naka itəmat nəkotəruru əh nuəhən nimaa nəghatən u? ?Itəmat nəkotəmə onəkotəhro motitun min nıpəti nuəhən nimaa nəghatən pisin pisin min rafin? Otətəlig-in wir-tu məmə nəkotitun.

¹⁴ “Nıpəti nuəhən nimaa nəghatən e nikutin natimnat əh təhmen əm e nəghatən rəha Uhgın itəm katən-iarəp kəm netəmim, kən nisip təhmen e niki netəmim. ¹⁵ Netəmim neen koatəto, məto təhmen əm e nikutin natimnat u tətisas-pən e suatip. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto Setan tuwa mos-irəkis ueiuəhai əm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kən neen koatəto, məto təhmen əm e nikutin natimnat un tətisas-pən e niki kəpiel nokilat tətəseiuaiu pikən. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, koatos ueiuəhai əm e nəgienən, məto tətəsatigən tuwəh e nıkilat. Nian koatətig rat, o netəmim koatol tətət kəm ilat o nəghatən rəha Uhgın, kən koatəmə

ueiuahai əm e rəhalat nəmegəhən. ¹⁸ Netənim neen mīn koatəto, məto tahmen əm e nīkutin natimnat u tatisas-pən e nīki nolkosik. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgīn, ¹⁹ məto rəhalat nətəligən tatuwin pīk o natimnat rəha nəueintən, kən ilat kotolkeike məmə rəhalat nautə ne natimnat wir mīn otepət. Natimnat mīn u kotahmen e nolkosik tətəht e nīkilat, mol kotəpou-in nolən nəghatən rəha Uhgīn, kən məsotəe-inən noalat. ²⁰ Kən neen mīn koatəto, məto tahmen e nīkutin natimnat u tatisas-pən e nəptən wir. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgīn, kotos e nīkilat pahrien, kən motəe-in noalat, neen tate, neen sikiste, kən neen wan-hanrit.”

Lait u itəm kəməfətain
(Luk 8:16-18)

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Pah tətəsiepən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tətəhtu-pən e nīpəg pet? !Kəp! Kəsolan mihin. Nian nakotəsiepən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netənim okotehm nat lan. ²² Nat katəfətain okəike kəpīk, kən ne nat tətəhluaiɡ otəkəike miet-pa ikin təhag-əhag ikin. ²³ Etəm matəlgīn tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mītun nəghatən mīn u.”

²⁴ Kən matig mən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Otətəlig-in wir-tu. Etəm u tatəto rəhak nəghatən məto təsətəu-pənən, okol təsitun wir mīnən. Məto etəm u tatəto matətəu-pən, in otitun tepət məsin mīn. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nītunən, kən in tatətəu-pən, kən Uhgīn otos-ipən mīn nītunən kəm in, kən rəhan nītunən in otepət pīk. Məto etəm u itəm rəhan nītunən tīkə, Uhgīn otos-irəkis rafin rəhan nītunən itəm nīkin təht məmə in tatos.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nisən nīkutin natimnat

²⁶ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgīn tahmen e suah kit təmis nīkutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ²⁷⁻²⁸ Lapin mīn tuwin mətapil, kən e nərauiəgən mīn tuwin maliwək mətan, kən məsol mīnən nat kit lan ne, məto-inu nisip əm tatos-ipən niamitəən kəm in məmə otəe-in noan. Məto nīkutin nat un tīnəwiə muwin mīnol iahgin, məto suah un təruru məmə təmahro min-nulan məwiə. Kən təmərgət mol iahgin, kən mol-pən nimalin, kən moe matuwīn matuwīn, kən mīnimətə. ²⁹ Kən nian tīnimətə, e nian əm əh inəh, suah apon tuwin mīləs rəhan nisa muwin matətə rəkis matəulək-in, məto-inu nian ətuatip rəhan tīnuwa.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nīkuti mastat
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kən Iesu təmən mīn məmə, “? Nərəməərəən rəha Uhgīn tahro min-nulan? ?Karmə ekən naka məmə tahmen lan? ³¹ In tahmen e nīkuti mastat. Mastat un in nig kit nīkutin netin, netin, netin. In təkəku e nīkuti nig mīn rafin. ³² Məto nian kəməfe, kən təwiə mol iahgin maprəkis-in nig mīn itəm katəfe e nasumən, mol nelmin iahgin mīn, kən mənig ilis mīn kotuwa motol-pən niag-iagilat huə e tīkəmkəmən.”

Iesu təmatəgətun netənim e nuəhən nimaa nəghatən
(Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun mihin nəhlan netənim e nuəhən nimaa nəghatən tepət, məto təmatən-ipən əm tahmen məmə okotitun. ³⁴ In təmatəgətun əm netənim e nuəhən nimaa nəghatən mīn əh tepət. Məto nian kotan

pis̄in əm ilat rəhan m̄in netənim, kən tatən-iarəp n̄ipət̄i nuəhən nimaa nəghatən kəm ilat.

Iesu təmən-iahau n̄imətag asol ne nəhau ne

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tinehnaipən, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan m̄in netənim m̄əmə, “Pəs-tu kotuw̄in-tu əpəh entən̄ipən-pən e lek u.” ³⁶ Kən kəmotapəs netənim, kən rəhan m̄in netənim kəmotuw̄in e pot m̄əto Iesu tinəmuw̄in rəkis matəpələh. Kən kəmotiləs Iesu e pot moatuw̄in ilat pot neen m̄in kotuarisig-in ilat. ³⁷ Kəmoatuw̄in əmun n̄imətag asol kit nahgin-nahgin tahmen əm e nalip təmuwa. Kən peau-peau asol m̄in kotoralkin-pən əpəh e n̄ipəgnoa pot, kən nəhau tinatər-pən e pot, kən pot natol o namnimən. ³⁸ M̄əto Iesu əpəh uarisig tətəp̄il əlu-əlu matauloga-pən e pelo kit. Kən rəhan m̄in netənim kəmotaiu motuwa motəhgaiir lan, motəmə, “!Ei, Iəgətun! !Tahro n̄ikim təsəhtən itimat ne, iuəhkir əm ekotimis!”

³⁹ Kən Iesu təmaiir m̄ətul matən-iahau n̄imətag ne nəhau m̄əmə, “! Nahmen! !Uameg-ta!” Kən n̄imətag təmurahl nelmin, kən peau-peau asol m̄in apon kəmotikə, kən təməməlinu təməməlinu.

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan m̄in netənim m̄əmə, “? Tahro nakotəgin pik nəhlan? Okəmə naka rəhatəmat nahatətəən tikə əh lak.”

⁴¹ M̄əto rəhan m̄in netənim kinotəgin pik, kən motən-ipən kəm ilat m̄in m̄əmə, “!Ei nəman! ?Etənim naka u? Nat əpnəp̄in n̄imətag ne nəhau, m̄əto ilau kətioal nəwian.”

5

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suah kit

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu ne rəhan m̄in netənim kəmotuw̄in motuwar əpəh entən̄ipən-pən e Lek Kalili, əpəh ima netəm Kerasa. ² Nian Iesu təmiet e pot, kən m̄əplan suah kit t̄əmis̄i-pən əpəh e n̄ipəg k̄əpiel m̄in, ikin katitənim netənim ikin. Suah un narmin rat tətətig lan. ³ Suah un tətətig əm əpəh e suwit, okol kəsaskəlimən, kən kəruru m̄in nəlisən e nol o sen. ⁴ Nian tepət kotəlis nelmin ne nelkin ne e sen. M̄əto nian rafin tateatip-eatip sen, kən matoratip-oratip sen e nelmin ne nelkin ne, kən məsanən pik məsahmen-inən suah kit m̄əmə otaskəlim. ⁵ Kən lapin ne e n̄ərauiəgən m̄in ne nian rafin, in tətən əpəh e suwit, ne əpəh e n̄itot m̄in, in pis̄in əm, m̄ətagət əfəməh, kən matətə atip əm in e k̄əpiel asilə m̄in.

⁶ Nian suah un t̄əmasipən-in Iesu əpəh isəu tatuwa əh, kən t̄əmaiū muw̄in meiuaiū mis̄in-pən nulin ron. ⁷⁻⁸ Kən m̄ətagət əfəməh m̄əmə, “! Iesu, ik N̄ət̄i Uhḡin Ilis Agin! ?N̄əmuwa m̄əmə onakahro io?” M̄əto Iesu t̄əmə, “!Ik narmin rat, iet e suah un!” M̄əto narmin rat apon t̄əmə, “! Ekateasiə-in e n̄ərḡi Uhḡin m̄əmə onakəsələn nalp̄inən kəm io!”

⁹ Kən Iesu t̄əmətapəh ron m̄əmə, “?Ik n̄ərḡəm pah?” M̄əto t̄əmə, “N̄ərḡək u, N̄imanin Tepət, m̄əto-inu itimat tepət.” ¹⁰ Kən kəmotən-ipən əskasik kəm Iesu m̄əmə otəsahl-iarəpən ilat əh-ikin əh.

¹¹ Ikin əh, pikəs m̄in tepət tepət kotalu əpəh e nikali n̄itot un. ¹² Kən narmin rat m̄in apon kəmotən-ipən kəm Iesu m̄əmə, “Kəs̄i, ahl-ipən-tu itimat ekotuw̄in o pikəs m̄in əpəh, megəhan-in itimat ekotuw̄in motatig əpəh elat” ¹³ Kən Iesu t̄əmegəhan-in ilat m̄əmə okotuw̄in, kən narmin rat m̄in apon kəmotiet e suah apon motuw̄in əpəh e pikəs m̄in. Kən pikəs m̄in

un kotahmen-in tu-taosan, kəmotaiu motuwīn əpəh ikin təkul-əkul ikin, kən motiwīg-pən əpəh ləhau e nəhau un motamnīm.

¹⁴ Kən netəmīm itəm kəmotagwən pikəs mīn un, kəmotaiu motuwīn motən-iarəp natun kəm netəmīm mīn əpəh e taon rəhalat, kən motən tuwīn mapəkol əpəh latuənu mīn. Kən netəmīm tepət kəmotuwa məmə okotəplan-tu nat un məmə kəmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kəmotuwa o Iesu, kən motəplan suah un narmīn rat mīn kəmotatīg lan aupən, tinapəs nalmələn kən minuwīn e natimnat matəpələh, kən narmilat təmiwīg ron kən motəgīn. ¹⁶ Kən netəm mīn u kəmotehm nat ətuatip e niganəmtilat kəmotamnus nat un kəmotehm Iesu təmol e suah un ne pikəs mīn kəm ilat mīn neen. ¹⁷ Məto netəm mīn u e nitən un kəmotən-ipən əskasik kəm Iesu məmə otatuwīn məsətulən əh iməlat ikin.

¹⁸ Kən nian Iesu tinatitəlig-pən mīn məmə otuwīn e pot, məto suah un narmīn rat mīn kəmotatīg lan, təmolkeike pik məmə otuwīn ilat Iesu ne, kən matən-ipən kəm Iesu məmə, “Egəhan-in io, pəs ekimnə kitat mīn itəmat.”

¹⁹ Məto Iesu təməsegəhan-inən, məto təmən-ipən kəm in məmə, “Itəlig-pən imam ikin, kən mamnus kəm netəm imam ikin nat naka itəm Uhgīn ilis pik təmol kəm ik, kən məmə in təmasəkkitun ik.”

²⁰ Kən təmuwīn əpəh ikin Tekapolis matən-iarəp natimnat itəm Iesu təmol kəm in. Kən nian netəmīm kəmotəto, kən kəmotaut pik ron.

*Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmimis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Kən Iesu ne kəmotuwīn mīn e pot motitəlig-pən entənipən-pa e lek, məto nīmanin netəmīm kəmotuwa ron motitəlau in əpəh e nīkalkal lek. ²² Kən suah kit, nərgin u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nīmə rəha nuəfiminən, təməplan Iesu kən təmuwa məsin-pən nulin ron. ²³ Kən təmatəpəh o Iesu matəkəike kəm in o nasituən məmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuwəhən timis. !Awī, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwir məmegəh!” ²⁴ Kən Iesu təmətəu-pən suah un mətīan, kən nīmanin netəmīm tepət kəmotuarisig-in kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nīmīsən rəhalat nīpitan nian rafin əm, mīnos nup tuelef. ²⁶ Kən təmuwīn məplan tokita tepət, kən mərakin rafin rəhan məni elat, məto wək rəhalat kəmotol tətə pik nahməən. Məto rəhan nīmīsən təməseuəuəuən, in təmər məsin mīn. ²⁷⁻²⁸ In təməto namnusən e Iesu, kən nīkin təməht məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nīmīsən otol namnun.” Kən tol nəhlan, təmuwa maliwək muarisig-in ilat, mīsī-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek rəhan kot.

²⁹ Nian təmek kot rəha Iesu nəhlan, kən roiu mīn əm rəhan nīmīsən təmətul, kən təməto əm e nīpətīn məmə in tinəwir.

³⁰ Kən roiu mīn əm, Iesu təməto məmə nəsanənən məsin təmīet lan, kən təmeirair matəpəh məmə, “?Pah təmek rəhak kot?”

³¹ Kən məto rəhan mīn netəmīm kotəmə, “Ei, əplan-tu. Netəmīm koatiləs-pikən-ləs-pikən pik ik. ?Təhro nakatən nulan məmə, ‘pah təmek io?’”

³² Məto Iesu təmətegəs-in məmə otehm-tu məmə pah təmek. ³³ Kən əmun pətan apon tinitun məmə nian in təmek kot rəha Iesu, rəhan nīmīsən tinikə. Tol nəhlan, mīnatəgīn mətasiəp-asiəp muwa meiuəu mīsīn-pən nulin o Iesu matən-ipən natimnat rafin kəm in. ³⁴ Kən Iesu

təmən-ipən kəm in məmә, “Nətik pətan, e rəham nahatətəən, ninuwa minəwīr. Kən atuwin, pəs nəməlinuən rəha Uhgīn tətatiḡ ron ik. !Rəham nimisən tinikə!”

³⁵ Nian Iesu təmatəḡhat əh kəm pətan un, kən netəmim neen kəmotisi-pən əpəh ima Jaeras ikin motuwa motən-ipən kəm Jaeras məmә, “Rəham pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəḡətun.”

³⁶ Məto Iesu təməsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kən mən-ipən kəm Jaeras məmә, “Əsəginən, məsolən nikim tərət. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kən Iesu təmən-iəhau netəmim məmә okəsotuarisig-inən ilau, kən mit əm Pita ne Jemes ne pian Jon motuwin. ³⁸ Kən kəmotuwin əpəh ima Jaeras ikin motəplan netəmim tepət kəmotuwa motasək moatəun-əun. ³⁹ Kən Iesu təmuwin əpəh imə mən-ipən kəm ilat məmә, “?Nakotagət pik nulan o naka? ?Kən motasək pik o naka? Pətan əkəku u təsimisən, tətəpīl əm.” ⁴⁰ Kən netəmim kəmotalah-əmnu. Məto Iesu tahl-iarəp ilat məmә okotiet motuwin əpəh ihluə. Kən mit əm rəhan pətan tətəmim miləhal ne mama ne tata rəha pətan əkəku un motuwin əpəh pətan əkəku un tətəməhl ikin. ⁴¹ Kən Iesu təmos nelmin, mən e rəhalat nəghatən məmә, “*Talita kum,*” nīpəti nəghatən un təmə, “!Pətan əkəku, iatən-ipinə kəm ik məmә onakətul!”

⁴² Kən roiu min əm, pətan əkəku apon tətətul minataliwək. (Pətan əkəku un tinos nup tuelef.) Nian netəmim kəmotəplan nat un Iesu təmol, kən narmilat təmiwig pik ron. ⁴³ Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm netəm min un məmә, “Onakəsotən-iarəpən nat un kəm suah kit.” Kən matig mən-ipən min kəm ilat məmә okotos-ipən nagwənən kit kəm pətan əkəku un tuñ.

6

Netəm Nasaret kəməsotisiai-inən Iesu (Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Iesu təmiet ikin-un kən rəhan min netəmim kəmotətəu-pən motuwin əpəh iman ikin. ² Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəḡətun netəmim. Kən netəmim tepət itəm kəmotəto rəhan nəghatən, kəmotaut pik ron motəmә, “?Ei nəman, kəruru məmә suah əpəh təməmik hiə natimnat min əpəh? ?Kəruru məmә təmahrenatig nəhlan? ?O kəruru məmә təmahrol nəhlan matol nat pispis min əpəh? ³ Kitat kotitun əm məmә suah əh iol əm nimə. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kən kitat rəhan kaka min kotatig.” Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

⁴ Məto Iesu təmə, “Ien rəha Uhgīn kətisiai-in pik ikin min rafin. Məto rəhan min əm, ne netəm iman ikin kəsotisiai-inən.”

⁵ Kən ikin əh, okul təsolən nat pispis kit ikin, məto rəhan əmun, titun nələhəu-pənən nelmin e netəm koatimis neen, kən kotəmegəh min. ⁶ Kən Iesu narmin təmiwig pik o netəm iman ikin məto-inu kəsotolkeikəən məmә okotən nīpahrienən lan. Kən təmaliwək muwin latuənu min rafin, matəḡətun netəmim.

Iesu təməhl-ipən rəhan netəm tuelef məmә okotuwin e nitən min (Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Kən matig maun-in mīn rəhan netəm tuelef kotuwa ron, kən mahl-ipən ilat keiu-keiu. Təmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nəhg-iarəpən narmīn rat mīn e netəmim. ⁸ Kən mən-ipən nəghatən u kəm ilat məmə, “Onəkəsotosən nat kit e rəhatəmat naliwəkən, məto onəkotos əm kasikin rəhatəmat. Onəsotosən mənī kit e paos rəhatəmat, kən məsotosən pīret, o kətim, o nat kit. ⁹ Onəkotuwīn e put, məto onəsotosən sot kəiu. ¹⁰ Okəmə onəkotuwīn əpəh ima suah kit ikīn, kən otapil əm e rəhan nīmə motatig kətatig kətoarus motiet latuənu əh. ¹¹ Kən okəmə onəkotuwīn e latuənu kit, məto netəmim neen kəsotolkeikəən məmə okotit itəmat nakotuwīn e rəhalat nīpəgnoa nīmə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapispis rəkis nīsip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat.”

¹² Kən kəmotiet motuwīn motən-ipən kəm netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn. ¹³ Kən motəhg-iarəp narmīn rat mīn tēpət e netəmim, kən motol-pən oel e netəm mīn u koatimis, kən motol-wīr ilat.

Kig Herot Antipas təmən Jon Baptais məmə tinəmegəh mīn
(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Kən Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tinuwīn mīnapakol e nītən mīn rafin. Kən netəmim neen kotəmə in Jon Baptais əpəh tinaiir-pa mīn mol tatos nəsanənən o nolən nat pīspis mīn.

¹⁵ Məto netəmim neen mīn kotəmə in Elaija, neen mīn kotəmə ien kit rəha Uhgīn məto tahmen e ien mīn rəha Uhgīn aupən.

¹⁶ Məto Kig Herot Antipas təməto, kən məmə, “Jon Baptais əpəh emətətip rəkis rəhn-kapə, məto tinəmegəh mīn.”

Nolən itəm Kig Herot Antipas təmoamnu Jon Baptais lan
(Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təmən nəhlan məto-inu in təmōl nat kit təsahmenən. Pian Filip təmatit pətan kit nərgīn un Herotias mioal marit, kən Kig Herot Antipas tit-irəkis pətan un ron mioal marit. Kən Jon təmətan-ipən kəm in məmə, “Nakatərəkīn Lou. Təsahmenən məmə onakit pətan rəha piam.” Kən Herotias təməto nəghatən un kən metəhau Jon ron, kən molkeike məmə okohamnu, məto kəp. Kig Herot Antipas təmōlkeike məmə otol rəhan pətaguīhl nīkin tagien, kən mahl-ipən rəhan mīn netəmim kotuwīn motaskəlīm Jon kəlis ətain, kən kiləs kan kiləs-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tətisiəi-in Jon mītun məmə in etəm asim, kən in etəm ətuətīp kit mol tatehm wīr kən məsohamnuən. Nian tēpət təto nəghatən rəha Jon, kən tinəruru əfəməh, məto tolkeike məmə otətətəlig-in.

²¹ Matuwīn matuwīn Herotias tinos rəhn matīp Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian təmāiir lan. Kig təmaun-in rafin netəm-iasol rəhan mīn, ne netəm-iasol rəha rəhan mopael mīn, ne netəm-iasol rəha netəm Kalili, məmə okotowa motehm motagwən.

²² Kən e nian əh, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e niganəmtilat. Kəmotəplan təmōl tanis kən nīkilat təmagien pīk ron. Kən kig apon təmən-ipən kəm pətan əkəku apon məmə, “Okəmə nakolkeike naka, nakətapəh-in ron io, kən ekos-ipinə kəm ik.” ²³ In təmən-īkīs kən

mos noanawil ron mämä, “Nat naka nakolkeike kæn measiä-in ron io, ekos-ipinä. Nat ærnapin okämä iahgin tahmen e nipilga rähak natimnat, mæto ekäike mos-ipinä.”

²⁴ Kæn pætän ækæku apon tæmuwin æpäh ihluä matätapäh o ræhan mama mämä, “?Mama, oekeasia-in naka o kig?” Mæto ræhan mama tämä, “Uwin measiä-in ræhn-kapæ Jon Baptais.”

²⁵ Kæn pætän ækæku apon tæmaiu ueiuæhai æm muwin æpäh imæ o kig kæn mämä, “Ækolkeike mämä onakiläs-ipa ræhn-kapæ Jon Baptais u-roiu agin, kæmælæhæu-pæn e pilet kit.”

²⁶ Kæn nat un tæmol kig nikin tahmä pik, mæto okol tæsapæsän, mæto-inu tinamos rækis noanawil e niganæmti netämim u kæmotuwa o lafet. ²⁷ Kæn mahl-ipæn ræhan kit mopael mämä otaiu æm muwin miläs ræhn-kapæ Jon Baptais muwa. Kæn mopael apon tæmuwin æpäh e kalapus kæn mætätip-rækis ræhn-kapæ Jon Baptais, ²⁸ kæn mælæhæu-pæn e pilet kit miläs muwa, kæn miläs-ipæn kæn pætän ækæku apon, kæn tiläs muwin kæn ræhan mama. ²⁹ Nian netämim min ræha Jon Baptais kæmotæto netämim kæmotamnus nat un kæmol e Jon, kæn kotuwa motiläs nipætän motuwin motitänim e nipæg kæpiel ræha nolæn suwit.

*Netäm tuelef ræha Iesu kæmotitælig-pa min ron
(Luk 9:10)*

³⁰ Kæn aposol min ræha Iesu kæmotitælig-pa min ron, kæn motæn-ipæn natimnat rafin itäm kæmotol, ne næghatæn min itäm kæmotægætun netämim lan. ³¹ Mæto netämim tepæt koatuwa moatuwin moatiet moatuwin, kæn Iesu ne ræhan min netämim kinotæruru nagwænæn ne namegan ne. Kæn Iesu tæn-ipæn kæn ilat mämä, “Pæs-tu kotuwin-tu æpäh ikin kit netämim kotikæ ikin, kæn nakotameg mæsin.” ³² Kæn ilat æm motuwin e pot kit minotuwin æpäh netämim kotikæ ikin.

*Iesu tæmagwæn næman
faif-taosan
(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;
Jon 6:1-14)*

³³ Mæto netämim tepæt kæmotæplan ilat nian kæmotiet, kæn motitun ilat. Kæn kæmotiet e latuænu min motaiu kaupæn-in ilat, motuwin æpäh koatuwin ikin. ³⁴ Nian Iesu tæmuwar e pot mæplan nimanin netämim tepæt kinæmotuwa rækis, kæn tæmasækitun ilat, mæto-inu kotahmen æm e sipsip min itäm etämim tikæ o nehmæn ilat. Kæn tæmætul matægætun ilat e natimnat tepæt.

³⁵ Tinehnaipæn, kæn netämim ræha Iesu kæmotuwa motæn-ipæn kæn in mämä, “Tinætaluwin, kæn ikin-u kæsätigæn ikin. ³⁶ Tæwir mämä onakahl-ipæn-ta netämim koatuwin æpäh e latuænu min, ne æpäh ikin min, mämä okotos-næmtin nigilat nagwænæn.”

³⁷ Mæto in tæmæn-ipæn kæn ilat mämä, “Kæp, itæmæhal æm. Nakæhlagwæn netäm min æh.” Mæto kotämä, “!Naka! ?Nakämæ oekotuwin motærakin mæni asol agin u tu-hanrit tenarius o nosæn pïret lan o nagwænæn nimanin netämim u?”*

³⁸ Mæto Iesu tämä, “? Nakoatos pïret kuwæh? Otuwin motehm.” Kæmotuwin motehm motämä, “Pïret faif, kæn næm kæiu.”

6:30: Luk 10:17 **6:34:** Nam 27:17; Mat 9:36 * **6:37:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan watu.

³⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm rəhan mīn netəmim mə okotol netəmim kotəpələh e manuwiłh amiəmītə fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kən kəmotəpələh nəhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kən Iesu təmos pīret faif ne nəm mil u kəiu, kən mətəg-pər əpəh e neai məfak ron, kən məmkas pīret un məmki-pən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim. Kən matig mos mīn nəm mil u kəiu məmkas moor kəm netəmim. ⁴² Kən netəmim rafin kəmotun nərpilat tasis, ⁴³ kən motapəs nīmismisi pīret un ne nəm mil un, kən netəmim mīn rəha Iesu kotaii-pən e kətim asol tuelef kotər wīr. ⁴⁴ Kən netəm mīn u kəmotəgwən, nəman elat kotahmen e faif-taosan.

*Iesu təmaliwək e
nətuei nəhau*

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Kən roiu agin-əh mīn, Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotiləs pot kit motaupən motuwīn entənipən-pən əpəh ikin kit nərgin u Petsaeta, məto in otatig mahl-ipən paupən netəmim koatuwīn iməlat mīn ikin-u panuwīn. ⁴⁶ Nian tinauiatipin rəkis netəmim, mahl-ipən ilat koatuwīn, kən muwīn əpəh e nitot məmə otəfak.

⁴⁷ Kən tinətaluğin, pot tinuwīn əpəh iluğin ətuatip əpəh e lek, məto Iesu tətən pisin əm əpəh ipar. ⁴⁸ Kən məplan ilat kotasuə kitasuə məto kinotəpou məto-inu nīmətəg tatoh ilat. Kən tinatian-ian, kən taliwək e nətuei nəhau matuwa. Təmaliwək muwa, iuəhkīr əm taprəkis-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kən nian netəmim mīn rəha Iesu kəmotəplan taliwək e nətuei nəhau matuwa, kən nikilat təht məmə narmi suah kit. Kən ilat rafin kəmotəplan, kən motəgin katearig əfəməh. Məto roiu agin-əh əm, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məha-məha. Io u inu. Sotəginən!” ⁵¹ Kən muwīn e pot məplan ilat moatəpələh, kən nīmətəg təmurahl nelmin, kən kəmotaut pīk ron, ⁵² məto-inu rəhalat-kapə tiəkis. Kəmotəplan pap Iesu təmagwən netəmim tepət e pīret noan məsin əm, məto ilat kotəruru əh məmə in pah.

*Iesu təmol-wīr netəm koatimis əpəh Kenesaret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kəmotuwīn entənipən-pən motuwar əpəh ikin kit nərgin u Kenesaret, kən motietain pot ikin. ⁵⁴ Nian kəmotuwar ikin əh, netəm ikin kəmotitun ueiuhai əm məmə in Iesu. ⁵⁵ Kən kəmotaiu motuwīn əpəh latuənu mīn moatən-ipən kəm netəmim. Kən nian kotəto məmə Iesu əh-ikin əh, koatəmik netəm koatimis e rəhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kən ikin mīn rafin Iesu tatuwīn-pən ikin e latuənu əlkələh, ne latuənu asol mīn, ne ikin mīn rafin titəlau, netəmim kotəmik netəm koatimis motiet katəlin əm ilat əpəh maket ikin. Kən kəmoatəkəike katən-ipən kəm Iesu məmə oteğəhan-in ilat kotek əm nīpəgnəmti rəhan kot. Kən netəmim rafin u kəmotek rəhan kot, kən motəwīr e rəhalat nīmīsən.

7

*Netəm-iasol mīn kəmotətəhau Iesu o kastom rəhalat
(Mat 15:1-9)*

¹ Kən Farisi mīn ne iəgətun neen rəha Lou, kəmotisi-pən əpəh Jerusalem, motuwa moatəpələh ilat Iesu. ² Kən kəmotəplan məmə netəmim mīn rəha

Iesu kəmotagwən kən məsotaikuas wīrən e nelmilat e nolən rəha Farisi mīn.

³ Farisi mīn, ne netəm Isrel tepət, kəmoatətəu-pən ətuatip kastom rəha tipilat nuwəh mīn. Okəmə kəsotaikuas wīrən e nelmilat un, kən kəsotagwənən. ⁴ Kən nian koatisi-pən e maket moatuwa, məsotagwənən pitən, motaupən kaikuas e nelmilat kən panotagwən. Kən moatətəu-pən natimnat tepət mīn nəhlan itəm kəmos o tipilat nuwəh mīn. Kən kastom ətuatip əh-ikin rəha naikuasən e sospən, ne panikin, ne pesin u kəmol e iaen.

⁵ Kən inu Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kotətapəh o Iesu məmə, “?Tahro rəham mīn netəmim kəsotətəu-pənən kastom rəha tipitat nuwəh mīn? ?Tahro kəsotaupənən motaikuas pitən e nelmilat u panotagwən?”

⁶ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən Aesea təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kən məht ətuatip itəmat lan u rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik. In təmən məmə, ‘Uhgīn təmə netəm mīn u kotisiai-in io e nəghatən əm rəhalat, məto nikilat tətən-pən əh əpəh isəu.

⁷ Motəfak kəm io o nat əpnapin əm məto-inu ilat kotəgətun netəmim e lou itəm etəmim əm təmol motəmə lou rəha Uhgīn, məto kəp.’”

⁸ Kən Iesu təmən mīn kəm ilat məmə, “Itəmat nakotapəs Lou rəha Uhgīn moatətəu-pən əm kastom rəha etəmim.”

⁹ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotausit pik o nolən apon rəhatəmat məmə nakotapəs Lou rəha Uhgīn kən motətəu-pən atip əm kastom rəhatəmat. ¹⁰ Moses təmən məmə, ‘Onakisiai-in rəham tata ne mama. Okəmə suah kit tatəghat rat e rəhan tata ne mama, okəike kohamnu.’

¹¹ Məto itəmat nakotən məmə, suah kit okəmə tapəs nasituən e rəhan tata ne mama kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Rəhak u nat u ekəmə ekasitu etəlau lan, məto emələhəu əm məmə rəha Uhgīn. Kən nat katos-ipən kəm Uhgīn okol kəsol mīnən nat kit lan.’ ¹² Kən motatig moatən-iəhau mīn o nasituən e rəhan tata ne mama. ¹³ Məto e nolən əh, nakotəgətun netəmim e rəhatəmat kastom motol nəghatən rəha Uhgīn tatol əm nat əpnapin lan. Kən natimnat mīn tepət mīn nəhlan itəmat nəkoatol.”

Nat tol netəmim kotərat e niganəmti Uhgīn

(Mat 15:10-20)

¹⁴ Kən Iesu təmaun-in nimanin netəmim məmə okotuwa iyəhkīr ron kən məmə, “Otətəlig-in wīr-tu io məmə nəkotitun. ¹⁵ Nat etəmim tatərge təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn, məto nat tatiet e niki etəmim tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn.”*

¹⁷ Nian Iesu təmiet e nimanin netəmim un kən muwīn əpəh imə, kən rəhan mīn netəmim kotətapəh o nīpəti nəghatən mīn un kəm in. ¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə naka itəmat mīn rəhatəmat-kapə tikə. Onəkotəkəike motitun məmə natimnat itəm etəmim tatərge in tahmen əm e nat ihluə təsolən etəmim tərət e niganəmti Uhgīn. ¹⁹ Məto-inu tərge kən təsuwīnən e nikin, məto tatuwīn e tipain u, kən matiet mīn.” (E nəghatən əh Iesu təmən-iarəp məmə nagwənən rafin katun təwīr e niganəmti Uhgīn.)

7:2: Luk 11:38 **7:4:** Mat 23:25 **7:7:** Aes 29:13 **7:10:** Eks 20:12; 21:17; Dut 5:16

* **7:15:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, koatən ves 16 nəhlan: “Etəm matəlgīn tatig, təwīr məmə in otətəlig-in wīr kən mitun nəghatən mīn u.” **7:15:** Wək 10:14-15

²⁰ Kən məmә, “Məto nat itəm tatiət e niki etəmim, in tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın. ²¹ Məto-inu niki etəmim tətəht natimnat tərət tepət, ilat u: nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mın; nakləhən; nohamnuən itəm; ²² nakləh-inən pətan rəha suah pisin; naumisən o natimnat; nolən rat mın; neiuəən; nolən rəha nit ərnapin əmən nıpitan ne nəman; netetən; nənən nikal itəm; nausitən; nalmələn. ²³ Nolən rat mın əh, ilat əh kotisi-pən e niki netəmim kən motol ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın.”

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e neti pətan kit
(Mat 15:21-28)*

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu təmiet ikin-un kən məsou pəhap muwin əpəh Fonisia, ima Iaihlua mın e nitən rəha Siria, mətatig e nimə kit iuəhkir o taon u Taea, matəhluaig məsolkeikəən məmә netəmim okotitun məmә in tətatiğ əh-ikin əh, məto okol təsəhluaigən. Məto pətan kit əh-ikin, narmin rat tətatiğ e rəhan pətan əkəku. Pətan un təmair ikin əh, kən in təsəfakən, in Iaihlua. (Netəm Isrel kotəmə Iaihlua mın kotahmen e kuri.) Nian təməto natimnat wir mın itəm Iesu tatol ilat, kən tasək muwa misin-pən nulin ron məmә otəhg-iarəp narmin rat e rəhan pətan əkəku. ²⁷ Məto Iesu təmə, “Kəpə. Pəs kaupən kəgwən nisualkələh. Təsəwirən məmә okərakin-pən nagwənən nigı nisualkələh kəm kuri mın.”

²⁸ Məto pətan u təmə, “Nipəhrienən etəm-iasol, məto kuri mın koatun əm nimismisi nagwənən nigı nisualkələh itəm kotisas-pən e nıpəg tepil.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən ron məmә, “Məto-inu nəmuhalpin wir rəhak nəghatən, uwın-tu əpəh imam ikin məplan narmin rat tiniet rəkis e rəham pətan əkəku.” ³⁰ Pətan u təmaiu muwin iman latuənu məplan rəhan pətan əkəku tətəpəl-pər wir əm e rəhan pət, kən narmin rat tiniet rəkis lan.

Iesu təmol-wir suah kit matəlgın talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu təmiet ikin-un ima netəm Taea kən muwin-pən əpəh Saeton matuwın əpəh e nəhau Lek Kalili, məto təmuwin-pən əpəh Tekapolis ikin. ³² Kən netəmim kəmotit suah kit matəlgın talu kən məruru nəghatən motuwa məmә Iesu otələhəu-pən nelmin lan pəs tətə təwir. ³³ Kən Iesu tətət suah un mian əpəh isəu məsin o netəmim, kən mıləs-ipən noa nelmin e matəlgın kən magəh nelmin† mələhəu-pən e nami suah un. ³⁴ Kən masipər əpəh e neai, kən mamegahl ron e rəhan nəghatən məmә, “*!Efata!*” Nipətin təmə, “*!Əwir-ta!*” ³⁵ Kən əmun suah un tinatəto nat, kən namın tinəwir minatəghat wir.

³⁶ Kən Iesu təmən-iəhau ilat məmә okəsotənən nat un kəm netəmim. Məto nian Iesu təmatəkəikə kəm ilat, kən ilat kəmotəkəikə kən-iarəp kəm netəmim. ³⁷ Kəmotaut pik ron motəmə, “Natimnat rafin itəm tatol, məto in təwir pik agin. Netəm u matəlgilat talu kinoatəto nat, ne netəm kotəruru nəghatən kinoatəghat.”

8

*Iesu təmagwən
netəmim fo-tausan
(Mat 15:32-39)*

† 7:33: E nian mın əh, netəmim nikilat təht məmә nahui noan in tahmen e mərsin kən tətəsitə e nimisən. 7:36: Mak 1:43-45 7:37: Aes 35:5

1 E nian kit min netamim tepət kamotuwa min ron, kən məto, nigilat nagwənən tinikə. Kən Iesu təmaun-in rəhan min netamim kotuwa kən tən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nikik tinahmə pik o netəm min əpəh məto-inu, kəmotuarisig-in io minotos rəkis nian kisil, kən roiu əh, nigilat nagwənən tinikə. ³ Okamə ekahl-ipən ilat koatuwin əh-roiu, kən niganəmtilat otapin e suatip, kən sueiuei otoh ilat, məto-inu kəməsotagwənən nuwəh, kən neen kəmotisi-pən əpəh isəu.”

⁴ Kən rəhan min netamim kəmotətapəh ron məmə, “?Okəmik hiə pīret tahmen-in nagwənən ilat? İkin-u taruən-aruən ikin, netamim kəsotatigən ikin.”

⁵ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Nakoatos pīret kuwəh?” Məto kotəmə, “Sepin.”

⁶ Kən təman-ipən kəm netamim məmə okotəpələh, kən mos pīret un məfak matən-ipən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netamim məmə okotoor kəlin kəm netamim, kən kəmotol mihin. ⁷ Kən kəmos min nəm əlkələh neen ka, kən Iesu təfak ron kən mos-ipən min kəm ilat məmə okotoor kəlin kəm netamim. ⁸⁻⁹ Kən netəm min u Iesu təmagwən ilat kotahmen e fo-tausan, kəmotun nagwənən nərpiat tasis, kən kapəs nīmismisi nagwənən, kən kəii-pən e kīpəhau sepin kotər. ¹⁰ Kən Iesu tahl-ipən netamim koatuwin iməlat min ikin. Kən ilat rəhan min netamim kəmotuwın e pot kən əpəh e nitən Talmanuta.

*Farisi min kəmotən məmə okotehm nəmtətin kit
(Mat 16:1-4)*

¹¹ Kən Farisi min neen kəmotuwa o Iesu moatərgəhəu kəm in motən-ipən kəm in məmə otol-tu nəmtətin asol kit pəs kotitun məmə in təmisi-pən pahrien o Uhgın, o kəp. ¹² Kən Iesu nikin təməpou, kən məməgahl ron kən məmə, “?Karmə tahro netəm min u-roiu ne kotəmə okotəplan-tu nəmtətin kit? Məto iatən pahrien kəm itəmat məmə okol kəsələn nəmtətin kit kəm itəmat.”

¹³ Kən məpəs ilat motuwın e pot kən əpəh e nikali nəhau lek entənipən-pən.

*Is rəha Farisi ne is rəha
Kig Herot Antipas
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Rəhan min netamim kəmotaluin nəmikən pīret məto kəmos əm kitəh əm motuwın e pot. ¹⁵ Kən Iesu təmətəhəg kəm ilat məmə, “Otehm wir itəmat o is rəha Farisi min ne is rəha Herot Antipas.”

¹⁶ Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmə, “Tatən nəhlan məto-inu kəməsotəmikən pīret.”

¹⁷ Kən məto Iesu tinitun rəhalat nətəligən kən mən məmə, “?Tahro nakoatən nəghatən əh məmə nəməsotəmikən pīret? ?Tahro itəmat nəkəsotehmən əh kən məsotitunən əh? ! Rəhatəmat-kapə tiəkis! ¹⁸ Niganəmtitəmat u ikin. ?Tahro nəkəsotehmən nat? Kən matəlgitəmat u ikin. ?Tahro nəkəsotətoən nat? Ekitun məmə okamə naka nənəmotaluin natimnat itəm kinotuwa rəkis. ¹⁹ ?Nian emos pīret əh faif məmkas mos-ipən kəm netamim min əpəh faif-tausan kotun, kən uarisig nəmotaii-pən nīmismisin e kətim asol kuwəh?” Məto kotəmə, “Tuelef.”

²⁰ Kən təmätapəh mīn olat məmə, “?Kən nian emos pīret əh sepīn məmə ekos-īpən kəm netəm mīn əpəh fo-tausan kotun, kən uarisig nəmotaii-pən nīmīsmīsīn e kətim asol kuwəh?” Məto kotəmə, “Sepīn.”

²¹ Kən təmatətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nəkotəruru əh io?”

Iesu təmol-wīr suah kit nīganəmtīn təpīs

²² Kən kəmotuwar əpəh ikīn kit katən məmə Petsaeta, kən netəm ikīn kəmotit suah kit nīganəmtīn təməpīs motuwa kən kətasək ahgin Iesu məmə otələhəu-pən nelmīn lan. ²³ Kən Iesu təmos nelmī suah un mian isəu mēsīn o latuənu kən tagəh nīganəmti suah un* kən mələhəu-pən nelmīn mil lan, kən mətəpəh ron məmə, “?Nīnītun nehman nat o kəp?”

²⁴ Məto suah un təmasipər kən məmə, “Ekətəplan netəmim məto kotah-men əm e nig mīn məto in əmun kotaliwək.”

²⁵ Kən Iesu təmatig mələhəu-pən mīn nelmīn mil e nīganəmti suah un, kən tīnītun nəplan wīrən natīmnat mīnapəs noapoapən. ²⁶ Kən Iesu təmahl-īpən məmə otatuwīn iman ikīn məto təmən-īəhau məmə otəsūwīn-pənən əh latuənu əh-ikīn.

Pita təmən-iarəp məmə Iesu in Mesaea ilouin

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotiet motəsou pəhap motuwīn e latuənu mīn u iuəhkīr o nat əpəh Sisaria Filipae. Nian kəmoatuwīn e suatip kən tatətapəh olat məmə, “?Otən-tu məmə netəmim kotəmə pah u io?”

²⁸ Məto rəhan mīn netəmim kotəmə, “Netəmim neen kotəmə ik Jon Baptais. Neen mīn kotəmə ik Elaija. Neen mīn kotəmə ik ien kit rəha Uhgīn aupən.”

²⁹ Kən təmatətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmə, “Ik Mesaea ilouin, itəm Uhgīn təmən məmə otəpanahl-īpa.”

³⁰ Kən Iesu təmən-īəhau əskasik ilat məmə, okəsotən-iarəpən in kəm suah kit.

Iesu təməghat-in

rəhan nīmīsən

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kən təmatəgətun ilat kən matən məmə, “Io Neti Etəmim oepənəto nahməən o natīmnat tēpət. Netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou okotetəhau io, kən motohamnu io, məto oekos nian kisil un, kən panəmegəh mīn.” ³² Təmən wīr pap kəm ilat, məto Pita təmit Iesu mian əpəh e nīkali suatip kən matən-īəhau əskasik məmə otəsəghatən nəhlan. ³³ Kən məto Iesu təmasipən məplan rəhan mīn netəmim, kən mən-īpən kəm Pita məmə, “!Ik iərmis Setan asol, agim muwīn isəu lak! Rəham nətəlīgən sənəmə rəha Uhgīn, məto rəha etəmim əm.”

Naulis-inən nən-iarəpən Iesu kəm netəmim

(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)

³⁴ Kən Iesu təmaun-in rafīn netəmim ne rəhan mīn netəmim məmə okotuwa ron, kən təmən məmə, “Okəmə suah kit təmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atip in, kən mīləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io.

³⁵ Etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən

* **8:23:** Afin-tu futnot e Mak 7:33. **8:28:** Mak 6:15 **8:29:** Jon 6:68-69 **8:30:** Mak 9:9
8:34: Mat 10:38-39; Luk 14:27

u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəm otimis ron io ne Namnusən Təwir rəhak, in otos nəmegəhən lilin. ³⁶ ?Okəmə etənim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. ³⁷ Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in.

³⁸ “Netəm kotaulis-in nən-iarəpən io ne rəhak nəghatən kəm netəm kotapəs nəfakən motol təfagə rat, kən o nian io Neti Etənim oekuwa lan, io min oekaulis-in nənən məmə ilat u rəhak min netənim. O nian əh oekuwa itimat nagelo asim min e nepətən əhag-əhag asol rəha rəhak tata.”

9

¹ Kən Iesu təmən məmə, “Ekatən pahrien kəm itəmat məmə, itəmat neen u nəkoatətul u ikin-u roiu, okol kəsotimisən mətoahgin kotəplan nərəmərən rəha Uhgın otuwa e nəsanənən asol.”

Nipəti Iesu təmuwa mol pisin
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kən nian sikis kinotuwa minotuwın rəkis, kən Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kən iləhal pisin əm kəhaluarisig-in motuwın əpəh e nitot əfəməh kit, kən ilat pisin əm əh-ikin. Kən kəməhaləplan nipəti Iesu təmol pisin. ³ Rəhan napən təmuwa mərūən matipit-ipit, okol suah kit təsaikuasən e nıməhan kit təruən min-nəhlan. ⁴ Kən suah miləhal apon kəməhaləplan Elaija ne Moses kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu. ⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, təwir məmə ekəhaluwa ikin-u. Pəs məhalol makeen ksil, rəham kit, rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” ⁶ Pita tinatəghat əpnəpın əm məto-inu kinəhaləgin pik matəhlesiəp.

⁷ Kən napuə təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən əpəh e napuə məmə, “Inu netik keike u ekolkeike pik. Onakəhaləkəike məhalətəlig-in in.” ⁸ Kən roiu aɡin-əh min, kəməhaleirair, məto kinəsəhaləplanən suah mil un, məto kəməhaləplan əm Iesu tatətul ilat min iləhal.

⁹ Nian kəmoateiuaiu e nitot un kan əpəh ləhau, kən Iesu təmən-iəhau əskasik iləhal məmə, “Natimnat un nəməhalehm əpəh ilis e nitot, onəsəhalənən kəm suah kit məhalətoarus-pən io Neti Etənim oekəmegəh min e nımisən.”

¹⁰ Kən iləhal kəməhalisiyai-in nəghatən rəha Iesu, məto kəmatəhalən əm kəm iləhal min məmə, “Nəghatən əh təmən məmə otəmegəh min e nımisən, kəruru məmə nipətin təmə naka.”

¹¹ Kən kəməhalətapəh o Iesu məmə, “?Tahro iəgətun min rəha Lou kotəmə Elaija otəkəike maupən muwa?”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Nipahrienən, Elaija otaupən muwa matol-wir min natimnat rafin. ?Məto tahro Naoa Rəha Uhgın təmən məmə io Neti Etənim oepənəto nahməən o natimnat tepət, kən netənim okotəplan io motapəs io? ¹³ Məto ekatən pahrien kəm itəməhal məmə Elaija tinuwa rəkis, kən kəmol nat tərət lan tahmen e Naoa Rəha Uhgın təmən məmə okəpanol mihin.”

*Iesu tāməhg-iarəp narmīn rat e suakəku kit
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Nian kəmotitəlig-pa mīn, motehm netəmim neen mīn rəha Iesu, mətə nimanin netəmim kəmotitəlau elat, kən iəgətun neen rəha Lou ne netəmim mīn rəha Iesu kotərgəhəu. ¹⁵ Nian netəmim kəmotəplan Iesu, narmilat təmiwig pik ron, kən motaiu ka məmə okotəghat kəm in. ¹⁶ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Naka əpəh nakotərgəhəu ron itəmat netəm mīn əpəh?”

¹⁷ Mətə netəm mīn u kit təmə, “Iəgətun, io emit netik muwa ron ik məmə onakol-wir, mətə-inu narmīn rat kit tətətig lan kən mol təruru nəghatən. ¹⁸ Kən nian narmīn rat apon taskəlim in, kən moh mīləs-iəhəu morin əpəh e nisip, kən nahuin noan tiet tahmen əm e sop, kən matəgətəin nəluin, nīpətīn tatikimkim. Kən emətapəh o rəham netəmim məmə okotəhg-iarəp narmīn rat əpəh lan, mətə kotəruru nəhg-iarəpən.”

¹⁹ Mətə Iesu təmə, “Kəsi, itəmat un netəm roiu ne nakəsotahətətəən lak. Karmə oekatig kitat mīn itəmat mətəorus-pən nian naka nəpanotahətətə lak. Kən karmə onəghan epanameg etəmat. Enəpou-in itəmat. !Otiləs suakəku un motuwa!”

²⁰ Kən kəmotiləs kan o Iesu. Kən narmīn rat apon təməplan Iesu kən mol suakəku apon taut nīpətīn tasiəp-asiəp pik, kən miet morin əpəh ləhəu e nisip məsouəpəlpəl mətən, kən nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kən Iesu təmətapəh o rəhan tata məmə, “?Təmōl mīn-nəhlan mīnos nup kuwəh?”

Mətə rəhan tata təmə, “Təmətuoun e nian təmatəkəku mətəorus-pa əh-roiu. ²² Kən nian tepət narmīn rat əh toh matiləs-ipən əpəh e nīgəm ne nəhəu məmə otohəmnū. Okəmə nəkitun nolən, pəs nakəsəkitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Mətə Iesu təmə, “?Naka əh, nəghatən u məmə, ‘Okəmə nəkitun nolən?’ Uhgīn titun nolən natimnat rafin o etəmim itəm tətəhatətə lan.”

²⁴ Kən roiu agīn, tata rəha suakəku un təmagət əfəməh məmə, “Ekətəhatətə lam, mətə in əmun rəhak nahatətəən təkəku əm, asitu lak məmə rəhak nahatətəən otər mepət.”

²⁵ Kən nian Iesu təməplan məmə netəmim neen mīn kinotuwa iuəhkīr ron, kən tən-ipən əskasik kəm narmīn rat apon məmə, “Ik narmīn rat itəm natol matəlgitəm tətalu kən mol itəm katəruru nəghatən. !Ekətən-ipinə ətuatip u-roiu məmə onakiet e suakəku un, kən məsūwa mīnən muwīn lan!”

²⁶ Kən narmīn rat apon təmagət əfəməh mol suakəku apon taut masiəp-asiəp mīn u iuəhkīr agīn timis, kən miet lan. Okol nəkəplan məmə tinimis rəkis, kən netəmim tepət kotəmə tinimis. ²⁷ Mətə Iesu təmea-pən maskəlim nelmīn miuw-pər, kən tətul.

²⁸ Iesu təmuwīn imə, kən ilat pīsīn əm rəhan mīn netəmim koatəpələh, kən kotətapəh ron məmə, “?Karmə tahro ekotəruru nəhg-iarəpən narmīn rat əpəh?”

²⁹ Mətə Iesu təmə, “Nəfakən əm titun nəhg-iarəpən narmīn rat mīn əh nəhlan.”

*Iesu təmən-iarəp mīn
rəhan nīmīsən
(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰ Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotiet ikin-un kən motuwīn-pən əpəh e nītən Kalili ikin, məto Iesu təsolkeikeən məmə okitun məmə in əh-ikin əh. ³¹ Təmōl nəhlan məto-inu tatəgətun rəhan mīn netəmim. Təmən məmə, “Io Neti Etəmim, okegəhan-in-pən io kəm netəmim kotohamnu io ekimis. Məto oekos nian kisil u, kən panəmegəh mīn.”

³² Kən məto rəhan mīn netəmim kəsotitun wīrən rəhan nəghatən, kən nīkilat tīnəgin o nətapəh-inən nīpəti nəghatən rəhan.

?Pah in tepət elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kəmotiet-pa əpəh Kapaneam, kən mīnoatuwīn imə kit. Kən Iesu təmatatapəh olat məmə, “?Naka əpəh nəmoatən e suatip?”

³⁴ Məto kīnotəruru nuhalpīnən məto-inu, e suatip kəmoatən məmə pah in tepət elat. ³⁵ Kən Iesu təməht-iahau məpələh, kən maun-in rəhan netəm tuelef məmə okotuwa-tu ron, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tolkeike məmə in otepət e netəmim, in oteike meiuaiu elat kən muwa məmə in iolwək əm kit rəhalat.” ³⁶ Kən mīləs suakəku kit muwīn məf aupən-in ilat, kən maskəlīm məmə, ³⁷ “Kən etəmim itəm tatos e nīkin agien suakəku tahmen e inu, kən tatol e nərgək, kən tahmen əm məmə tatos io e nīkin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nīkin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io.”

Suah kit təmol nat pispis e nərgi Iesu

(Luk 9:49-50)

³⁸ Kən Jon təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun emotəplan suah kit tatəhg-iarəp narmīn rat mīn e nərgəm, kən emotən-iahau məto-inu sənəmə kitat kit.”

³⁹ Məto Iesu təmə, “Sotən-iahauən, məto-inu etəm tatol nat pispis mīn e nərgək, okol təsən uəhaiən nəghatən rat lak. ⁴⁰ Etəm itəm sənəmə rəhatat tīkimīr, in tolkeike itat. ⁴¹ Ekātən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə etəm tətasitu etəmat, məto-inu rəhak u itəmat, suah u otəkəike mos nətəuən rəhan, nat əpnəpīn in nat əkəku əm tahmen tatos-ipinə nəhau ətəp kəm itəmat nakotənim.”

Nat tol etəmim tatəme e rəhan nəmegəhən

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nisualkələh mīn u kotahatətə lak, okəmə suah kit tol kit təme e rəhan nəmegəhən o rəhan nahatətən, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokəmnīm məmə otəmnīm.

⁴³⁻⁴⁴ “Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwīr məmə nakətətip rəkis mərakin. Okəmə nelməm kitiəh əm məto onakos nəmegəhən līlīn, inu təwīr pīk maprəkis-in məmə nelməm kəiu məto okərakin-pən ik e nīgəm asol namnun tīkə.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kən okəmə nelkəm kit tol ik nakətəme e rəham nəmegəhən nakətətip rəkis. Okəmə nelkəm kitiəh əm məto onakos nəmegəhən līlīn, inu təwīr pīk maprəkis-in məmə nelkəm kəiu

9:30: Jon 7:1 **9:31:** Mak 8:31; 10:32-34 **9:32:** Luk 9:45 **9:35:** Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26 **9:37:** Mat 10:40 **9:40:** Mat 12:30; Luk 11:23 **9:41:** Mat 10:42

* **9:43-44:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katīlīpīn nəghatən kit mīn e ves 44 itəm tahmen-pən əm e ves 48. **9:43-44:** Mat 5:30

mæto okærakin-pæn ik e nigəm asol.† 47 Kæn okəmæ nigənæmtim kit tol ik nakatæme e rəham nəmegəhən, nakiləs-irækis. Okəmæ nigənæmtim kitiaə əm mæto onəkuwin ikin Uhgın tatərəmərə ikin, inu təwir pik maprækis-in məmæ nigənæmtim kəiu mæto okærakin-pæn ik e nigəm asol. 48 Kæn ikin əh, firəl mın okotətip e nıpəti netəmim ikin məsotimisən, kæn nigəm tatus ilat kæn matuəp əm kilpın okol kəsəhamisən nian kit ne.

49 “Uhgın tateatəgtəg-pæn nigəm e netəmim tahmen əm e sol kateatəgtəg-pæn e nagwənən.

50 “?Sol təwir, mæto okəmæ otisiu roiu, kæn kəruru məmæ okos-ipən mın naka pəs tətəhen? Onəkotəkəike motos sol u tahmen e nolkeikeən e rəhatəmat nəmegəhən, kæn motatig e nəməlinuən nian rafin.”

10

*?Təwir məmæ nıpitan ne nəman okotapəs ilat mın,
o kəp?*

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Kæn Iesu təmıet ikin-un kæn muwin miet-pæn əpəh entən əpəh Jutia entənıpən-pæn e nəhau əpəh Jotan. Kæn nımanın netəmim kəmotuəfımın-pæn mın ilat mın ron, kæn tatəgətun ilat məmæ inu tatəgətun əh mihin ilat ne nian mın.

2 Kæn Farisi neen kəmotuwa keiuə əm katətapəh ron məmæ, “?Tahro? ?Rəhatat Lou tategəhan-in məmæ iərman titun napəsən rəhan pətan, o kəp?”

3 Mæto Iesu təmətapəh olat məmæ, “?Lou naka un Moses təmələhəu aupən kəm itəmat?”

4 Kæn mæto kotəmæ, “Moses təmegəhan-in məmæ okəmæ iərman tətapəs rəhan pətan un, təike mæte naoa kit mos-ipən kəm rəhan pətan məmæ in tinapəs, kæn panahl-iarəp.”

5 Mæto Iesu təmə, “Moses təməte lou un mæto-inu rəhatəmat-kapə tiækis pik. 6 Mæto e nətuounən, Uhgın təmol natımnat, kæn mol iərman ne pətan. 7 O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kæn mətuatig ilau rəhan pətan. 8 Kæn ilau okuea nıpətilau kitiaə. Kæn roiu, ilau sənəmæ kəiu, mæto kitiaə əm. 9 Uhgın tınılpın ilau kinuea minioal kitiaə, kæn o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətətipən rəhalau natigən.”

10 Kæn Iesu ne rəhan mın netəmim kəmotuwın əpəh imə, kæn rəhan mın netəmim kotətapəh ron o nat un. 11 Kæn təmən-ıpən kəm ilat məmæ, “Etəm tatol tifos mətapəs rəhan pətan kæn matit mın in pısın kit, in tategoafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatıp pətan. 12 Kæn tahmen mın əm, okəmæ pətan kit tətapəs rəhan iərman kæn matətəu-pæn in pısın kit, in mın tateguafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatıp iərman.”

Iesu təməfak o nisualkələh

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Kæn netəmim neen kəmotəmık nisualkələh motuwa o Iesu məmæ otələhəu-pæn nelmın elat mawte-in nəwıran rəha Uhgın kəm ilat, mæto rəhan mın netəmim kəmoatən-ıəhau ilat. 14 Mæto nian Iesu təməplan, kæn

† 9:45-46: E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəmæte e nəghatən Kris aupən, katilpın nəghatən kit mın e ves 46 itəm tahmen-pæn əm e ves 48. 9:47: Mat 5:29 9:48: Aes 66:24 9:50: Mat 5:13; Luk 14:34 10:4: Dut 24:1-4; Mat 5:31 10:6: Jen 1:27; 5:2 10:8: Jen 2:24; Efes 5:31-33 10:11: Mat 5:32

neməha tol, matəhai ilat məmə, “Pəs nisualkələh okotuwa ron io. Əsotən-iəhauən nisualkələh mīn un, məto-inu netəm mīn u nīkilat tahmen əm e nīki nisualkələh, ilat u Uhgīn tatəməmə elat. ¹⁵ İatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə suah kit təsolkeikəən məmə oteiuaiu mahmen e suakəku mapəs Uhgīn təməmə lan, in okol təsatig ahgīnən nəməməən rəha Uhgīn.” ¹⁶ Kən məmīk nisualkələh e nelmīn, kən mələhəu-pən nelmīn elat məmə, “Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat.”

*Suah kit rəhan nautə tepət
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)*

¹⁷ Nian İesu tīnətaliwək matuwīn, kən suah kit təmaiu muwa misin-pən nulīn ron məmə, “?İəgətun wīr, oekəkəike mol naka un məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁸ Məto İesu təmə, “?Tahro nakatən məmə io etəm təwīr? Uhgīn pīsīn əm un in təwīr, suah kit mīn tīkə məmə in təwīr. ¹⁹ İk nīnəmītun rəkīs lou mīn rəha Moses məmə onəsohamnuən itəm, məsakləhən, məseiuəən, məsakləh-inən pətən, onəkəike misiai-in rəham tata ne mama.”

²⁰ Məto suah un təmə, “İəgətun, lou mīn un, ematol rafīn ilat nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu ne.”

²¹ Kən İesu təməhm suah un molkeike pik, kən məmə, “Nat kit mīn əm əh-ikīn onəköl. Uwīn mol-salīm-in rafīn rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat mīn, kən ik onakos nautə tepət əpəh e nego e neai. Kən muwa muarisig-in io.”

²² Kən nian suah un təməto nəghatən un, kən nīganəmtīn təməpou, kən nīkīn təməpou pik ron matuwīn məto-inu rəhan natīmnat tepət.

*Tiəkīs o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwīn
ima Uhgīn*

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Kən İesu təmasipən məplan netəm mīn əh-ikīn, kən mən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “!Nəman! Tiəkīs pahrien o netəm rəhalat nautə tepət məmə okotuwīn ahgīn nəməməən rəha Uhgīn.”

²⁴ Kən rəhan mīn netəmim kəmotaut pik o nəghatən rəhan, məto İesu təmən mīn məmə, “Nenetik mīn, tiəkīs pahrien məmə suah kit otuwīn ahgīn nəməməən rəha Uhgīn. ²⁵ Tiəkīs o kamel asol məmə otuwīn-pən e nīpəg nitel, məto tiəkīs pik agīn o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwīn matig ahgīn nəməməən rəha Uhgīn.”

²⁶ Kən rəhan mīn netəmim kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei, məto pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁷ Kən İesu təmasipən məplan ilat, kən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgīn, in titun nolən natīmnat rafīn.”

²⁸ Kən Pita təmə, “İtīmat emotapəs rafīn rəhatīmat natīmnat məmə okotuarisig-in ik.”

²⁹ Məto İesu təmə, “İatən pahrien, etəm itəm otapəs rəhan nīmə, o pian mīn, o kaka mīn, o mama, o tata, o nisualkələh, o rəhan nəptən ron io ne Namnusən Təwīr, ³⁰ e nəmegəhən rəha nətueintən u, in otos nītailat wan-hanrit, inu nīmə mīn, ne pian mīn, ne kaka mīn, ne mama mīn, ne nisualkələh, ne nəptən mīn. Kən in otos mīn nəratən mīn itəm netəmim okotöl kəm in. Kən e nəmegəhən wi itəm otəpanuwa, in otos nəmegəhən

lilin. ³¹ Məto netəmim tepət u kotaupən u-roiu, okəpanotuarisig, kən netəm min u kotuarisig u-roiu okəpanotaupən.”

Iesu təmən min məmə otəpanimis

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Kən Iesu ne kəmotaliwək e suatip katər-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu təmataupən-in rəhan min netəmim, əmun narmilat təmiwig pik ron, kən netəm kəmotuarisig-in ilat kəmotəgin. Kən Iesu tit-irəkis rəhan min netəm tuelef motuwın, kən tatən-ipən nat naka itəm okəpanol lan, ³³ məmə, “Otətəlig-in wır-tu io. Roiu kınəatər mınəotuwin əpəh Jerusalem, kən okegəhan-in-pən io Neti Etəmim e nelmi pris asol min ne iəgətun min rəha Lou. Kən okotən məmə oekimis, kən okotəhlman-pən io e nelmi İaihlua min. ³⁴ Kən okotol milə lak, kən motagəh io, motalis io, kən motohamnu io. Məto e nian tatol kisil lan u, epanəmegəh min.”

Jemes ne Jon kəmuətapəh məmə Iesu otol nat kit

kəm ilau

(Mat 20:20-23)

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmə, “İəgətun, ekioalkeike nat kit məmə onəkol kəm itəmlau.”

³⁶ Kən Iesu təmə, “?Nakioalkeike naka məmə ekol kəm itəmlau?”

³⁷ Məto kuəmə, “O nian nakatuwa məmə onəkərəmərə e nəhag-əhagən rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmə onakegəhan-in itəmlau kit təpələh e rahm-matip kən kit təpələh e rahm-mol, ikın mil rəha nəsanənən ne nisiiian.”

³⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “İtəmlau nəkuəruru nat u nakatuən. ?Tahro? ?İtəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan? * ? Kən muahmen-in min məmə okol bəptais etəmlau e nahməən məmə okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmə, “! Əwəh, ekuahmen in!” Məto Iesu təmə, “Pahrien, onakuəkəike muətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan. Kən okol bəptais etəmlau e bəptais itəm okol bəptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. İkin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmə otepət e netəmim

(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotəto nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkotitun məmə netəm min u kotəmə okotepət e İaihlua min, kotos-ipər atip ilat, kən netəm-iasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat min netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otepət etəmat, in otəkəike muwa məmə in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmə in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io min, Neti Etəmim, eməsuwamən məmə netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmə

10:31: Mat 20:16; Luk 13:30 **10:34:** Mak 8:31; 9:31 * **10:38:** Nəghatən Kris ətuatip tatan məmə, “?İtəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənım kələh e kap rəha nətəən nahməən itəm io ekəike mənim lan?” **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 **10:39:** Wək 12:2; Nol Əpən 1:9 **10:42:** Luk 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35

ekol wək kəm netəmim kən mos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat mīn.”

Iesu təmol-wir niganəmti Patimias

(*Mat 20:29-34; Luk 18:35-43*)

⁴⁶ Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kinotiet moatuwin, kən netəmim tepət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit niganəmtin təpis, tatəpələh e nikali suatip, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafin tatəpəh-in mənī o netəmim. ⁴⁷ Nian təməto məmə Iesu etəm Nasaret tətaliwək e suatip matuwa, kən təmagət əfəməh məmə, “!Awī, Iesu Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁸ Kən netəmim neen kotəmərīt lan motəmə, “!Ei, əsagətən!” motən pap mətō in təməha magət əfəməh pik mīn məmə, “!Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən Iesu tətul kən mən məmə, “Otaun-in-pən-tu suah un məmə tuwa.” Kən motən-ipən kəm in məmə, “Ei, agien, mətul, mətō-inu Iesu tətəun-in ik.”

⁵⁰ Kən suah un təmatipin rəhn kot, mətip mər muwin o Iesu. ⁵¹ Kən Iesu təməpəh ron məmə, “?Nakolkeike naka?” Mətō təmə, “!əgətun, ekolkeike məmə nakol-wir niganəmtək pəs ekehm nat.”

⁵² Kən Iesu təmə, “Atuwin. Rəham nahatətəən tinol-wir ik.” Kən roiu agin mīn niganəmtin təməwir, tinatehm nat. Kən mīnatətəu-pən Iesu moatan.

11

*Iesu təmasuə e togki
matuwin Jerusalem*

(*Mat 21:1-11; Luk 19:28-40;
Jon 12:12-19*)

¹ Kəmotuwin iuəhkir o Jerusalem, iuəhkir o latuənu mil un Petfas ne Petani, moatuwin əpəh e Nitō Rəha Nig U Olif, kən Iesu təmahl-ipən rəhan kəiu etəmim mil kuaupən. ² Təmən-ipən nəghatən u kəm ilau məmə, “Onakian əpəh e latuənu əh kotasipənin. O nian nakian əh-ikin, roiu agin onakuəplan nətī togki kit kəsasuəən əh lan kəmərūətain. Kən nəkiakīs muasig mueia. ³ Kən okəmə suah kit təmə, “?Onakuahro-in neti togki?” kən nakuəmə, ‘!ərəmərə tolkeike, kən otəpanahl-ipa mīn otəsuwəhən.’ ”

⁴ Ilau kəmian kən muəplan neti togki un kəmərūətain e nikal suatip əpəh iuəhkir o nafiluə e nimə, kən kiakīs. ⁵ Mətō netəmim neen kəmotətul əh-ikin kən motəpəh olau məmə, “!Ei! ?Nakətiakīs neti togki un o naka?”

⁶ Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha Iesu kəm ilat, kən ilat kəmotegəhan-in-pən neti togki kəm ilau. ⁷ Kən kəmuasig togki mian o Iesu, kən muapeg rəhalau kot muəfətāin noankawī togki un lan, kən Iesu təmasuə lan. ⁸ Kən netəmim tepət kəmotepin rəhalat kot əpəh e suatip, kən neen kəmotaiu kan əpəh e nikinat katəte manat motəmīk motuwa motəpen əpəh e suatip. ⁹ Netəm kotaupən ne netəm koatuarisig kəmotagət əfəməh məmə,

“!Hosana,* ənwiwi Uhgīn!

!ərəmərə Uhgīn tətātīg ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

¹⁰ !Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm nərəmərəən itəm tatuwa, tahmen-pən əm e nərəmərəən rəha pipi rat u rəhatat Tefit!

10:52: Mak 5:34 * **11:9:** Aupən ikin, nipəti nəghatən u “Hosana” təmə, “osmegəh.” Kən uarisig lan, nipətin tinuwa “ənwiwi.” **11:9:** Sam 118:25-26

!Hosana o Uhgîn əpəh ilis e nego e neai!”

¹¹ Kən İesu təmuwîn əpəh Jerusalem e Nimə Rəha Uhgîn məplan natimnat. Məto tinapinəp rəkis, kən tiet ilat rəhan mîn netəm tuelef minoatuwîn əpəh Petani.

Nig kit fik itəm noan tikə

(Mat 21:18-19)

¹² Kən kəmən lawigîn, kinotiet mîn Petani minoatuwîn Jerusalem, kən nəumis tinus İesu. ¹³ Kən tasipən-in nig kit fik tatətul əpəh isəu məsin nimalin tepət. Tuwîn məmə otəhl noan kit, məto noan tikə, nimalin əm, məto-inu sənəmə nian rəha nig fik tatoe lan. ¹⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm nig fik un məmə, “Okol netəmim kəsotun mînən noam e nup mîn rafin.” Kən rəhan mîn netəmim kəmotəto rəhan nəghatən un təmən.

İesu təməhl-iarəp netəmim e Nimə Rəha Uhgîn

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;

Jon 2:13-22)

¹⁵ Kən kəmotuwîn motiet-pən əpəh Jerusalem, kən İesu tuwîn əpəh imə e Nimə Rəha Uhgîn məhg-iarəp netəmim kotol maket, kən mahwin tepil rəha netəm kotol senis e mənî, ne stul rəha netəm koatol-salim-in mak mîn. ¹⁶ Kən mətulosis-in netəmim məmə okəsotəmikan rəhalat natimnat motuwîn-pən əpəh Nimə ikin Rəha Uhgîn. ¹⁷ Kən təməgətun ilat məmə, “Kəməte-pən e Nəoa Rəha Uhgîn məmə Uhgîn təmə, ‘Rəhak nimə, in nimə rəha nəfakən məmə netəmim rəha nitən mîn rafin okotəfak-pa ikin kəm io.’ Məto itəmat nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakləh mîn.’ ”

¹⁸ Kən pris asol mîn ne iəgətun mîn rəha Lou kəmotəto rəhan nəghatən. Kən kinotəgin İesu məto-inu nian nimanin netəmim kəmotəto rəhan nəgətunən, narmilat tiwig pik ron. Kən pris asol mîn ne iəgətun mîn rəha Lou kinotətuoun kateam-in suatip kit məmə okotohamnu in. ¹⁹ Kən tinehnaipən, İesu ne rəhan mîn netəmim kinotiet Jerusalem minoatuwîn.

Nig fik təmamis matəgətun nahatətən rəha netəmim

(Mat 21:20-22)

²⁰ Kən kəmən lawigîn, kəmotuwa mîn e suatip motəplan nig fik apon tinauke rəkis muwîn miet əpəh e nokin. ²¹ Kən Pita nikin tinəht nəghatən rəha İesu o nig əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “!İəgətun, əplan-tu nig fik ilouin nəmən rat, kən tinauke rəkis!”

²² Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otahatətə əm e Uhgîn. ²³ İatən pahrien kəm itəmat məmə okəmə suah kit tətahatətə pahrien e Uhgîn, kən otən-ipən kəm nitot əpəh məmə, ‘Uwîn, mətipən atip əpəh itəhəi məmnim,’ kən okəmə təsənən e nikin kəiu, mahatətə əm e Uhgîn, kən nat un otol pahrien. ²⁴ O nat u inu, iakatən kəm itəmat məmə okəmə nakotəfak o nat kit kən motahatətə məmə onəkotos pahrien, kən onəpanotos rafin nat un nəmotəfak ron.

²⁵ “E nian nakotətul katəfak, məto nikitəmat məsin əh-ikin tərət məto-inu suah kit təmol nat kit təsahmenən etəmat, kən aluin rəhan nolən rat məsotalpınən rəhan nitai təfagə. Otol nəhlan pəs Uhgîn əpəh e nego e neai in otaluin mafəl rəhatəmat təfagə rat mîn.”†

11:13: Luk 13:6 **11:17:** Aes 56:7 **11:17:** Jer 7:11 **11:18:** Mak 14:1 **11:23:** Mat 17:20 **11:24:** Mat 7:7 † **11:25:** E kopi oas mîn tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 26 tika. **11:25:** Mat 6:14-15

*?Pah tāmә Iesu otol
natimnat min әh?*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kән Iesu ne rәhan netәм tuelef kәmotitәlig-pa min әpәh Jerusalem. Kән Iesu taliwәk mәtan әpәh e Nimә Rәha Uhgин, kән pris asol neen, ne iәgәtun min rәha Lou, ne netәм-iasol rәha netәм Isrel kәmotuwa ron. ²⁸ Kән katәtapәh mәмә, “?Әn-tu kәм itimat mәмә pah tәmegәhan-in ik nakatol natimnat min әh? ?Kән pah tәmegәhan-in nepәtән әh, Uhgин o etәmim әm?”

²⁹ Kән Iesu tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Oekәtapәh-in-pinә-tu nәghatән kit kәм itәmat, kән okәмә nakotuhalpין u, kән ekән-ipinә mәмә pah tәmegәhan-in nepәtән әh mәмә ekol natimnat min әh. ³⁰ ?Otән-tu mәмә pah tәмән mәмә Jon otol baptais e netәmim? ?Uhgин, o etәmim әm kit?”

³¹ Kән әmun kinotән-ән kәм ilat min mәмә, “?Ei, okotән mәмә naka? Okәмә okotән mәмә Uhgин әh-roiu, kән tәpanән min mәмә, kән tahro kәмәsotahatәtәән e Jon. ³² Mәto, okol kәsotәнән mәмә etәmim әm kit.” Kәmotән nәhlan mәto-inu ilat kәmotәgin netәmim itәм kinotән rәkis nipahrienән e Jon mәмә in ien kit rәha Uhgин. ³³ Kән kәmotән-ipән kәм Iesu mәмә, “Itimat ekotәruru.” Mәto Iesu tәмә, “Kән io min, okol ekәsән-iarәpән kәм itәmat mәмә pah tәmegәhan-in nepәtән mәмә ekol natimnat min әh.”

12

*Nimaa nәghatән e netәм kotasum o noa-krep
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Kән Iesu tәmuәh nimaa nәghatән kit kәм ilat mәмә, “Suah kit tәmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noan. Kән mol fenis e kәpiel tuwin mitәlau in, kән mol ikin kit o nolән nәme naliwәk-aliwәkән e noa krep mәмә nahuin otaiu kән kol wain lan. Kән mol nimә kit itәм in ilis mәмә etәmim otaiu lan matehm wir nasumән o nat megәh min ne netәmim. Kән tәmegәhan-in-pән nasumән kәм netәmim mәмә okotasum lan, kән motoor noa krep, mәsin rәhan, mәsin rәhalat. Kән miet muwin o naliwәkән ik pisin kit.

² “Matuwin matuwin, kән nian nol u krep tәmol noan kән kinotәmarәg, etәм-iasol in tәmahl-ipa rәhan kit iolwәk mәмә in otuwin mehm netәм koatol wәk e rәhan nasumән mәмә okotәhl noa krep, kән motoor kos-ipән rәha etәм-iasol neen. ³ Mәto netәм min әh kәmotәtәl motaht iolwәk әh, kән motahl-ipән titәlig mәsotәmki-pәнән noa krep neen ne kәм in.

⁴ “Kән etәм-iasol un tahl-ipa min rәhan kit iolwәk tuwa, kән kotoh rәhn-kapә motol naulisән kәм in. ⁵ Kән tahl-ipa min rәhan kit iolwәk tuwa, kән kotohamnu timis. Ilat tepәt kәmotuwa, kән netәм min un kotoheain neen, kән motohamnu neen.

⁶ “Kән kitiah әm әh-ikin ilau min kәtuatig, inu netin keike otәpanahl-ipa. Namnun, tәmahl-ipa nәtin, kән nikin tataht mәмә, ‘Ilat okotәkәike motisai-in nәtik.’ ⁷ Mәto tәmuwin kән netәм min un kotәмә, ‘Inu nәti etәм-iasol itәм otәrәmәrә e nasumән nian rәhan tata otimis. Pәs kotuwin motohamnu min, kән motәrәmәrә e nasumән rәhan.’ ⁸ Kән kәmotaskәlim motohamnu, kән motilәs nipәtin motuwin motәrәkin-pән әpәh ihluә e nasumән.”

⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “? Etæm-iasol un otol naka? Otuwîn mohamnu ilat kæn mos-ipæn mîn nasumæn un kæm netæm pîsîn neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Næmotafin Naoa Ræha Uhgîn u, o kæp? Tatæn mæmæ, ‘Kæpiel u itæm netæm ræha nilækinæn nimæ kæsotolkeikeæn motapæs, in tinuwa kæpiel keike o nolæn nimæ. Iæramæræ tæmol nat u, kæn in nat tæwir agîn e nîganæmtitat.’ ”

¹² Kæn netæm-iasol kotolkeike mæmæ okotaskælîm Iesu mæto-inu kotæmæ tatæghat rat elat. Mæto kinotægin nîmanîn netæmim kæn motapæs, kagîm.

?Tætuatîp o nætouæn takis kæm Sisa, o kæp?

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Farisi mîn neen ne netæmim neen e patî ræha Kig Herot Antipas, ræhalat mîn netæm-iasol komotahl-ipæn ilat mæmæ okotuwa keiuæ e Iesu pæs tæme atîp e ræhan næghatæn. ¹⁴ Kæmotuwa ron kæn motæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun, ekotitun mæmæ ik etæm ætuatîp kæn mæsægînæn, mæsaulis-inæn netæmim, ne netæm-iasol ne, matæn nîpahrienæn matægætun netæmim e suatîp ræha Uhgîn. ? Æn-tu mæmæ tætuatîp mæmæ ekotætou-pæn takis kæm Sisa, kapman asol ræha netæm Rom, o kæp? ?Oekotækæike motætou-pæn, o kæp?”

¹⁵ Mæto Iesu tînitun æm mæmæ kotæn æm e nohlîlat mæto nikilat tol pîsîn, kæn mæmæ, “?Tahro nakotæmæ onækotol mæmæ ekæme e ræhak næghatæn? Otos-tu mæni kit motuwa-tu pæs ekehm.”

¹⁶ Kæn kæmotos kit motuwa, kæn tæmætæpæh olat mæmæ, “?Narmî pah u, kæn nærgî pah u e mæni u?” Mæto kotæmæ, “Sisa.”

¹⁷ Kæn Iesu tæmæ, “Natîmnat ræha Sisa, okos-ipæn kæm Sisa. Mæto natîmnat ræha Uhgîn okos-ipæn kæm Uhgîn.” Kæn narmîlat tæmiwig mæto-inu tæmuhalpîn wir ræhalat næghatæn.

?Tahro etæmim tîmis kæn mæmegæh mîn?

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kæn Satusi mîn neen kæmotuwa o Iesu. E ræhalat nætæligæn, netæmim kotîmis mæsotæmegæh mînæn. Kæmoatalkut o nolæn mæmæ ræhalat nætæligæn in tætuatîp, kæn tol næhlan, kæmotæn kæm Iesu mæmæ, ¹⁹ “Iægætun, Moses tæmæte rækis lou kit u tæmæ, ‘Okæmæ suah kit otîmis, kæn mapæs ræhan pætan, kæn mæsialæsæn netîlau kit ne, kæn pian otækæike mit næutahlîmis un, kæn mialæs netîlau kit un, kæn suakæku un otos næme ræhan tata asol æpæh tînimis rækis.’

²⁰ “Kæn netæmim sepîn ilat pialat mîn. Etæm tæmaupæn maiir tæmit pætan kit kæn mæsialæsæn netîlau kit u, kæn tîmis. ²¹ Kæn itæm tuarisig tit næutahlîmis un, kæn mæsialæsæn netîlau kit ne un, kæn tîmis mîn. Kæn pialau itæm tatarisig-in ilau tol æm nat kitîæh. ²² Matuwîn, matuwîn kæn netæm mîn un sepîn ilat pialat mîn kæmotit pætan un motuwîn kæn ilat rafin mînotîmis, kæn mæsotîlæsæn nætîlat kit ne. Kæn pætan apon tînimis mîn. ²³ ?Kæn o nian netæmim okotæmegæh mîn e ræhalat nîmisæn, kæn pætan æh ræha pah, u ilat rafin sepîn kæmoatit?”

²⁴ Mæto Iesu tæmæ, “Itæmat næmotæluæ. ?Nækotitun mæmæ næmotahræluæ? Mæto-inu itæmat nækotæruru Naoa Ræha Uhgîn, kæn moatæruru mîn

nəsanənən rəha Uhgın. ²⁵ Nian netəm kəmotimis okotəmegəh mın, ilat okotahmen e nagelo mın əpəh e neai, kən məsotit mınən pətan, ne məsotətəu-pən mınən iərman. ²⁶ Kən oekəgətun itəmat e etəmin tatəmegəh mın e rəhan nımısən. Okəmə naka itəmat nakəsotafinən əh nəghatən əh kəməte-pən e naoa rəha Moses, tatən nammusən rəha Moses nian nig kit nigəm təmatu. Kən e nian əh, Uhgın təmən-ıpən kəm Moses məmə, ‘Roıu əh, io Uhgın rəha Epraham, ne Uhgın rəha Aısak, ne Uhgın rəha Jekop.’ ²⁷ In Uhgın rəha netəm kotəmegəh, sənəmə rəha netəm kəmotimis kitıəh. Itəmat nəmotəluə pahrien.”

*?Lou naka un in tēpət
e lou mın?*

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgətun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghat, kən İesu tatuhəlpın wır nəghatən rəha Satusi mın. Kən tuwa o İesu matətapəh ron məmə, “?Lou əhro u in ilis pik kən məwır məmə okotətəu-pən?”

²⁹ Kən İesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Lou u in ilis pik u okotətəu-pən təmə, ‘!Otətəlig wır-tu itəmat netəm İsrəl! Uhgın u in rəhatat İərəmərə, in əmun in Uhgın. ³⁰ Onakolkeike Uhgın u in rəham İərəmərə e nıkim rafın, ne nəmegəhən rafın rəham, ne nətəligən rafın rəham, ne nəsanənən rafın rəham.’ ³¹ Kən lou itəm tətuarısıg-in itəm əh təmə, ‘Onakolkeike ik mın neen tahmen-pən əm məmə natolkeike atıp ik.’ Lou kit tıkə mın taprəkis-in lou mil əh.”

³² Kən iəgətun əh rəha Lou təmə, “İəgətun, rəham nəghatən tətuatıp. Nəmən pahrien məmə İərəmərə əmun in Uhgın. Uhgın kit mın tıkə. ³³ Kən okotolkeike Uhgın e nıkitat rafın, ne nətəligən rafın rəhatat, ne nəsanənən rafın rəhatat, kən motolkeike kitat mın neen məmə kətolkeike atıp kitat mın. Təwır pik məmə okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atıpən nat meğəh ne sakrifais mın rafın itəm Lou tatən.”

³⁴ Kən İesu təmehm məmə rəhan nəghatən tenatıg pik, kən tən-ıpən ron məmə, “İk nınuwa iuəhkır o nərəmərəən rəha Uhgın.” Kən ilat rafın kınotəgın nətapəh-in mınən nəghatən ron.

*Mesaea sənəmə mıpı Tefıt əm, məto rəhan
mın etəm-iasol*

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nian İesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən matətapəh-in nəghatən kit kəm ilat məmə, “? Tahro iəgətun mın rəha Lou kotəmə Mesaea u in mıpı Tefıt? ³⁶ Narmın Rəha Uhgın təmos-ıpən nenatıgən kəm Tefıt məmə otən məmə,

‘Uhgın təmən-ıpən kəm rəhak İərəmərə məmə, Əpələh u e rəhk-matıp, ikın rəha nəsanənən ne nısiailən, mətoarus-pən oekos-ıəhau rəham tıkımır mın məlin-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.’ ³⁷ Tefıt atıp təmən məmə Mesaea in rəhan İərəmərə. ?

Kən okəmə mıpı Tefıt atıp əm, kən tahro matol rəhan İərəmərə?”

Kən netəm mın un kəmotətəlig-in İesu kəmotagien pik o rəhan nəghatən.

*Netəmim okoatəto wır ilat o iəgətun mın rəha Lou
(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)*

³⁸ Nian Iesu tæmatægætun ilat kæn mæmæ, “Oatæto wir itæmat o iægætun min ræha Lou itæm kotolkeike nuwinæn e kot æfæmæh motaliwæk e suatip, kæn netæmim koatos-ipæn nisaiiæn kæn ilat. ³⁹ Kæn motolkeike mæmæ okotæpælæh aupæn e nimæ ræha nuæfiminæn. Kæn e nian ræha lafet, ilat koatolkeike mæmæ okotuwîn kæpælæh-pæn aupæn ikin ræha nisaiiæn. ⁴⁰ Kæn motaklæh-in nimæ min ræha næutahlimis min, kæn moteiuæ æm katæfak kaifæmæh mæmæ okotol pæs netæmim kotisiai-in ilat, mæto okæpanol nalpînæn kæn ilat taprækis.”

Mæni ræha næutahlimis
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Kæn Iesu tæmatæpælæh æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn iuæhkir o pokis katæraikin-pæn mæni ikin matehm netæmim tepæt kotæraikin-pæn mæni ræhalat. Kæn netæm ræhalat nautæ tepæt kotæraikin-pæn mæni asol min. ⁴² Kæn næutahlimis kit ian-rat tæmaiipæn mæni ækæku kæiu æm.* ⁴³ Kæn Iesu tæmaun-in ræhan min netæmim kotuwa kæn mæmæ, “Iatæn-ipinæ kæn itæmat mæmæ næutahlimis æh ian-rat pahrien, mæto in tæmæraikin-pæn mæni asol taprækis-in ræha netæmim min rafin. ⁴⁴ Ilat kæmotæraikin-pæn ræhalat mæni, mæto tepæt min æpæh latuænu. Mæto næutahlimis u itæm in ian-rat pahrien, in tæmos-ipæn rafin mæni ræhan o nos-næmtinæn nigîn nagwænæn, kæn tikæ min æh-ikin.”

13

Iesu tæmæ Nimæ Ræha Uhgîn otisas
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Nian Iesu tæmatiet e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn ræhan kit netæm tuelef tæmæn-ipæn ron mæmæ, “Iægætun, æplan-tu kæpiel asol min ne nimæ min, kotæwir!”*

² Kæn mæto Iesu tæmæ, “Itæmat nakoatehm natimnat min æh, mæto nian otatuwa itæm netæmim okotohalkin-ohalkin kæpiel min ræha nimæ min æh, inæh kæpiel kit otæsætulæn æh-ikin tatætul ikin roiu.”

Nahmææn asol otuwa
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Uarisig lan, Iesu tæmuwin matæpælæh æpæh e Nitot Ræha Nig U Olif ikin kitun næplanæn Nimæ Ræha Uhgîn entænipæn-pæn. Kæn Jemes, Jon, Pita ne Antru kæmotuwa ron ilat pisin æm. ⁴ Kæn moatætæpæh ron mæmæ, “?æn-tu mæmæ natimnat min æh okotuwa næghan? ?Kæn næmtætîn ahro u otol pæs ekotitun mæmæ tinol nian ætuatip æh-roiu ræha natimnat min æh?”

⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Onakoatæto wir itæmat o netæmim, mæsotegæhan-inæn mæmæ koteiuæ-in itæmat. ⁶ Kæn mæto netæmim tepæt okæpanotuwa e nærgæk, kit otæn mæmæ in Mesæea, kit otæn mæmæ in, kæn moteiuæ-in netæmim tepæt.

⁷ “Kæn okæmæ nakotæto mæmæ netæmim neen koatæmou æpæh iuæhkir otæmat, kæn motæto min mæmæ neen min æpæh isæu kotoh min ilat min, mæto niganmæpitæmat otæsæiepæn. Natimnat min æh okotaupæn motuwa pahrien, mæto sænæmæ namnun nian æh tinatuwa. ⁸ Nitæn asol min okotæluagin, kæn kantri min okotoh min ilat min, kæn namig asol otæpanol ikin min rafin, kæn næumis asol otus netæmim, mæto natimnat min æh

* **12:42:** Mæni u tahmen-pæn e tuente fatu. **12:43:** 2 Kor 8:12 * **13:1:** E Nimæ Ræha Uhgîn, kæmol nimæ min e kæpiel asol min. Neen ræhalat kotæfigæm tahmen e foti-faif-tausan kilo. **13:2:** Luk 19:44

nətuounən əm rəha nahməən itəm otəpanuwa, kotahmen əm e pətan itəm təmol nərpən, kən nətuoun matəto nahməən məmə otəsuwəhən temək.

⁹ “Onakoatəto wir itəmat. Okiləs itəmat kən nakotətul e niganəmti kaonsel, kən okoh itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən min, kən onəkotətul aupən e netəm-iasol rəha kapman ne kig min məto-inu rəhak min u netəmim itəmat. Kən onəkotən-iarəp Namnusən Təwir kəm ilat. ¹⁰ Məto okaupən kən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəmim ikin min rafin un, kən namnun nian təpanuwa.

¹¹ “Okəmə okotuwa motiləs itəmat kətan məmə onəkotətul e kaonsel, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotən naka. E nian ətuatip əh, onəkotən-iarəp əm nəghatən u Uhgın otos-ipinə kəm itəmat, məto-inu nəghatən u onəkotən, sənəmə rəhatəmat nəghatən, məto rəha Narmın Rəha Uhgın otos-ipinə.

¹² “Netəmim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip min kəm rəhalat tikimır min məmə okotohamnu ilat, kən tata min okotol mihin min kəm nenətilat ətuatip min, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen min əm kəm rəhalat tata min ne mama min məmə okotohamnu ilat. ¹³ Netəmim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat min un okotol namnun, kən Uhgın otosmegəh.”

*Nahməən asol əpəh Jerusalem
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)*

¹⁴ “Nian əh, onəkotəplan ‘nat itəm Uhgın tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgın tamkimik.’ (Etəm tətəfin nəghatən u, in otəkəike megəs-in mitun nıpətın.) Kən e nian əh, netəm Jutia okotəkəike motaiu moatətig əpəh e nitot min. ¹⁵ Etəm tətəmeg ihluə e rəhan nimə, kən okol təsuwın minən e nıpəg noa nimə məmik rəhan natimnat. Otaiu əm magim. ¹⁶ Okəmə etəm otitasum, kən okol təsuwın minən latuənu o rəhan niməhan məmik. Otaiu əm magim.

¹⁷ “!Kəsi! Nahməən asol o nıpitan itəm kəmotol nərpilat ne nıpitan kotəpinəhin nisualkələh. E nian əh okotos pik nahməən. ¹⁸ Otəfak əsanən kəm Uhgın məmə natimnat min əh okəsotuwamən e nian rəha nətəpən, inəh nian rəha nalip ne nuhuan ne, ¹⁹ məto-inu e nian əh, nahməən asol kəməsehmən kit ne kol mihin nəhlan e nian Uhgın təmətuoun mol natimnat mətoarus-pa u-roiu ne. Kən okəsehm minən nahməən asol kit tol min-nəhlan. ²⁰ Məto Uhgın təmətətip əkuəkır nian əh. Okəmə təməsətətipən, kən suah kit okol təməsəmegəhən. In təmətətip rəkis nian əh o rəhan min netəmim itəm tinəmitəpun rəkis ilat məmə rəhan min.

²¹ “E nian əh, okəmə suah kit otən məmə, ‘!Əplan-tu Mesaea əpə!’ o ‘!Əplan-tu in əpəh!’ məto onakəsotəhatətəən lan. ²² Onakəsotəhatətəən lan məto-inu, Mesaea eiuə neen, ne ien eiuə min, ilat okotuwa motol nat pispis min, motol nat netəmim kotaut ron moteiuə əm. İlat okotalkut məmə okəmə kotitun nolən, kən okotiuw-rəkis netəm min u itəm Uhgın tinəmitəpun rəkis ilat. ²³ !O natimnat min əh, oatəto! Enaupən rəkis minən-iarəp rafin natimnat min əh kəm itəmat.”

*Nian rəha Neti Etəmim otuwa
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴ “Kən e nian nahməən asol əh otikə,

‘kən mit otəpis,

kən məwig otəsasiəən,

²⁵ kən məhau min e neai okotisas

kən natimnat asol min ikin e neai okotəloal.’

²⁶ Kən netəmim okotəplan io Neti Etəmim oekuwa e napuə e rəhak nəsənənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhak itəm otasiəəpən rafin io.†

²⁷ Kən e nian əh, oekahl-ipən nagelo min rəhak kotuwīn motəmīk netəm min u Uhgīn təmītəpun ilat motuwa, kargətāin əm ilat kitīəh. Nagelo min okotuwīn e nītən min rafin agin e nətueintən məmə okotəmīk ilat.

Kəruru nian itəm

Neti Etəmim otuwa lan

(Mat 24:32-36; Luk 21:29-33)

²⁸ “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik. Nian ətuatip itəm nelmin min kinotətuoun katəwiə, kən nimalin min kīnoatərget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ²⁹ Kən e nolən ahmen min əm, nian nakotehm məmə natimnat min u kīnoatuwa, kən nəkotitun əm məmə otəsuwəhən ekuwa min roiu agin. ³⁰ Iatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətəarus natimnat min əh okotuwā kol nīpahrienən lan. ³¹ Neai ne nətueintən okiakə, mətə nəghatən min rəhak okol kəsotikəən. ³² Suah kit təsītunən nian o aua ətuatip rəha natimnat min əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Neti Etəmim ekəruru. Mətə Tata Uhgīn əm in titun nian ətuatip əh.

Itəmat onakoatəto wir itəmat

(Mat 24:42-44)

³³ “Onakoatəto wir itəmat moataiir, mətə-inu itəmat nəkotəruru nian əh rəhak oekuwa lan məmə otuwa nəghan. ³⁴ Otahmen e etəm-iasol kit tatuwīn məmə otaliwək əpəh ik pispis kit, kən məlin rəhan min iolwək məmə okotehm rəhan natimnat, kən mos-ipən rəhalat min wək kitīəh kitīəh. Kən mən-ipən kəm itəm e nafiluə məmə otitaiir.

³⁵ “Kən itəmat onəkotaiir mətə-inu itəmat nəkotəruru nian iəramərə rəha nimə un otuwa lan. Kəruru məmə otuwa ehnaipən, o lapin, o fetukai tinatərikrik, o mit tinatə. ³⁶ Kəruru, okəmə naka otuwa ueiuehai əm. !Təsəwirən məmə nakotəpīl nian in otuwa! ³⁷ !Mətə nəghatən un itəm ekatən-ipinə kəm itəmat, ekatən min kəm netəmim min rafin məmə okotaiir!”

14

Netəm-iasol kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotəh

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian kəiu əm əh-ikin kəpanol lafet mil lan rəha Nuhagego-inən ne Pret u is Tikə Lan. Kən pris asol min, ne iəgətuon min rəha Lou kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotiləs anion motəhamnu. ² Kən kotəmə okəsotolən e nian rəha lafet mətə-inu kətah nīmanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotəhamnu Iesu.

Pətən kit təmau rəhn-kapə Iesu e senta

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Kən Iesu təmətatig əpəh Petani ima Saimon u leprosi təmatol aupən. Nian təmətagwən, kən pətən kit təmos senta kit təməp e pətəl u kəmol e

13:25: Aes 13:10; 34:4; Joel 2:10 † 13:26: Afin-tu Dan 7:13 13:26: Nol Əpən 1:7 13:27: Mat 13:41 13:35: Luk 12:38

kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Senta u, nəmiəwin təwir, kən nəmtin tiəkis, kəmol e noki nato, nig kit. Kən pətan əh təməht-irəkis, mau rəhn-kapə Iesu e senta əh. ⁴ Kən netəmim neen kəmotəpələh əh-ikin, neməha təmol ilat, kən moatən-ipən kəm ilat min məmə, “?Tahro matərəkis senta? ⁵ !Okol tapol-salim-in tapos məni asol tahmen e tri-hanrit tenarius,* mitun nos-ipənən kəm ian-rat min!” Kən moatəhai moatəhai.

⁶ Məto Iesu təmə, “!Otapəs-ta! ?Nakotəhai o naka? In təmol nat wir kəm io. ⁷ Nian min rafin itəmat ian-rat min nəkotatig, kən okəmə nakotolkeike, nəkotitun nol-wirən kəm ilat, məto io ekisatigən nian rafin kitat min itəmat. ⁸ Pətan u təmol nat u in titun. Təmau nipətik məmə otol əpen-əpenə o nian okəpanitənim io. ⁹ Ekətən pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin okəpanamnus-iarəp Namnusən Təwir, kən kəpanamnus min nat u pətan u təmol məmə okəsaluinən.”

*Jutas təmən məmə
otegəhan-in Iesu
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Kən Jutas Iskariot in e netəm tuelef rəha Iesu, təmuwin mehm pris asol min məmə otegəhan-in-pən Iesu kəm ilat. ¹¹ Nian kəmotəto rəhan nəghatən, kən kəmotagien ron, motəmə okəpanotos-ipən məni kit kəm in. Kən Jutas təmatəsağin əm nian wir məmə otuwa kən otegəhan-in Iesu lan kəm ilat.

*Nol əpen-əpenən o lafet rəha Nuhagego-inən
(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)*

¹² Nian tinuwa o nolən lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, kən kinatətuoun nolən lafet, kən nolən rəhalat katoh neti sipsip o lafet rəha Nuhagego-inən. E nian əh, netəmim min rəha Iesu kəmotuwa ron motəmə, “? Nakolkeike məmə ekotuwin hiə motol əpen-əpenə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Nuhagego-inən?”

¹³ Kən Iesu təmahl-ipən rəhan kəiu etəmim mil məmə, “Onakian əh taon muəplan suah kit tatəhun pətəl asol kit təmətu-pən nəhau lan, kən nakuətəu-pən. ¹⁴ Əpəh e nimə itəm tatuwin-pən ikin, kən nakuətapəh o etəm-iasol rəha nimə un məmə, “?Iəgətun təmə noan u in hiə məmə itimat in ne rəhan min netəmim ekotagwən ikin e lafet rəha Nuhagego-inən?” ¹⁵ Kən in otəgətun noan asol u in ilis ağin kinəməlin wir rəkis natimnat ikin. Onakian əm mioal nigitat ikin nagwənən.”

¹⁶ Kən kəmian taon muəplan natimnat tahmen-pən əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən ilau kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

*Iesu təmən-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in
(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;
Jon 13:21-30)*

¹⁷ Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, ¹⁸ motagwən e tepil. Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekətən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotagwən kələh kitat min, otegəhan-in-pən io kəm rəhak min tikimir.”

¹⁹ Kən rəhan min netəmim nikilat təməpou ağin, kən moatətapəh kitiah kitiah ron məmə, “?Ei, Iərəmərə, pah u? ?Io?”

14:3: Luk 7:37-38 * **14:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu. **14:7:** Dut 15:11 **14:8:** Jon 19:40 **14:12:** Eks 12:6 **14:18:** Sam 41:9

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Itəmat әm kit u netəm tuelef u koateer-pən pıret e pesın kitiәh moatun. ²¹ Kən io Neti Etəmim oekәike mımis mәмә inu Naoa Rәha Uhgın təmән mihin ne, mәto kәsi o suah әh kәut kәsuә itәм oteghәn-in-pән io Neti Etәмim. !Tәмәwir әm mәмә in tәмәsaiir-pa-mән!”

Iesu ne kәmotagwән e lafet rәha Nuhagego-inән

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;

1 Kor 11:23-25)

²² E nian kәmotagwән, Iesu tәmos pıret mәfak mән tagkiu ron kәм Uhgın, kән mәмkas mos-ipән kәм ilat mәмә, “Otos, inu nıpәtik.” ²³ Matıg mos mın kap wain mәfak mән tagkiu ron kәм Uhgın, mos-ipән kәм ilat, kән ilat rafin kәmotәnim-pән lan. ²⁴ Kән tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Inu nıtak itәм tatol mәмә nәniәkisән rәha nasituән in tatәtul matәmegәh. Nıtak u okәhtәg o netәmim tepәt mәмә otafәl rәkis rәhalat tәfagә rat mın. ²⁵ Ekatән pahrien kәм itәmat mәмә oekәsәnim mınән wain u mәtoarus-pән oepәнәnim mın ikin Uhgın otәrәmәrә ikin.” ²⁶ Kән motan napuән, uarisig kәpanotiet motuwın әpәh Nıtot Rәha Nig U Olif.

Iesu tәмән-iarәp mәмә

Pita otәpanән mәмә in

tәruru İesu

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

²⁷ Kən Iesu tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәmat rafin un onәpanotagım-tәnin io mәto-inu, Naoa Rәha Uhgın tinәmән rәkis mihin әupән mәмә Uhgın otәpanoh etәmim rәha nehmән sipsip mın, kән sipsip mın okotәiu kitiәh kitiәh. ²⁸ Mәto o nian oekәmegәh mın, ekaupән-in itәmat muwın әpәh Kalili.”

²⁹ Mәto Pita tәмә, “Nat әnnapın ilat rafin okotagım-tәnin ik, mәto io әm un okol ekәsagım-tәninән ik.”

³⁰ Kən Iesu tәмән-ipән kәм in mәмә, “İatән pahrien kәм ik mәмә o lapın huә, nian mәnig otәsimnәнән әh mau kәiu, kән ik onakән mau kisil mәмә nәkәruru io.”

³¹ Mәto Pita tәмән әskasik mәмә, “Nat әnnapın ekәkәike mımis kilau mın ik, okol ekәsәнән mәмә ekәruru ik.” Kән rәhan rafin netәmim kotән mın tahmen e Pita.

Iesu tәmuwın matәfak

әpәh Ketsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kән lapın kәmotuwın әpәh kәmahwınu ikin kit, nәrgin u Ketsemani, kән Iesu tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Otәpәlәh u ikin-u, pәs ekuwın mәfak.”

³³ Kән mit Pita, Jemes ne Jon motuwın, kән nikin tinatahmә pik, kән tinәto tәrat agın. ³⁴ Kән mәмә, “Nikik titahmә pik, kән iuәhkır ekımis lan. Atәhalәpәlәh u ikin-u matәhalaiir.”

³⁵ Kән muwın mәsin mın meiuәiu morin e nisip matәfak mәмә, “Okәmә suatıp kit mın әh-ikin, pәs nian әfigәm u otәsuwamән ron io.” ³⁶ Kән matәfak mәмә, “Apa,” (u nıpәtin tәмә rәhak tata), “ik nәkitun nolән

natimnat min rafin. Awe, os-irækis nahmæn min u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.”

³⁷ Kən mitəlig-pa məto rəhan etəmim miləhal kinəhlapil. Kən tən-ipən kəm Pita məmə, “? Saimon, nakatəpil, o? ? Tahro nəsairən-tu aua kitiaə əm?” ³⁸ Kən mən-ipən kəm iləhal məmə, “Onakəhlaiir mətəhaləfak matəhalehm wir məmə onakəsəhaluwinən e nelmi ios-ipən-os-ipən. Nikitəməhal tolkeike, məto nipətītəməhal təpou.”

³⁹ Kən təmapəs min iləhal, mitəlig-pən min matəfak matən əm nat kitiaə. ⁴⁰ Kən mitəlig-pa min, məto kinəhlapil min, minəhaləruru naiirən, kən minəhaləruru min məmə okəhalən-ipən naka kəm in.

⁴¹ Təmuwin min kən mitəlig-pa mau kisil, məto kətəhlapil, kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “?Nakatəhalapil əh mətəhlameg? !Nahmen! Nian tinuwa məmə io Neti Etəmim okegəhan-in-pən io e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴² !Halətul-ta, kotuwīn! Əhaləplan, etəmim u tategəhan-in-pən io, in tatuwa.”

Tikimīr min rəha Iesu kəmotaskəlim in

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;

Jon 18:3-12)

⁴³ Iesu təmatahghat əh, kən Jutas in e netəm tuelef rəhan min titaupən-in nimanin netəmim. Neen kotəmīk naip rəha nəluaginən, ne kəsou-əsou motuwa. Netəm min un, pris əsol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁴ Suah un tategəhan-in Iesu kəm ilat tinəmən rækis kəm ilat məmə, “Suah əh oekətuilim-pən lan u, nəkotitun əm məmə suah əh in əh. !Nakotaskəlim motos motuwīn motaskəlim wir!”

⁴⁵ Kən əmun Jutas təmuwa iuəhkir o Iesu, kən mən məmə, “Iəgətun,” kən mətuilim-pən lan. ⁴⁶ Kən netəm min əh kəmotuwa motaskəlim tiəkis. ⁴⁷ Məto ilat kit rəha Iesu təmatətul iuəhkir olat təmew rəhan naip e nəmeen mətatip rækis matəlgī slef kit lan rəha pris əsol agin.

⁴⁸ Kən Iesu təmə, “? Tahro nakotəmīk naip əsol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou motuwa məmə onəkotiləs io? ?Nikitəmat təht məmə io emit netəmim muwin kotəluagin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit? ⁴⁹ Nian min rafin kitat min itəmat əpəh e Nimə Rəha Uhgīn ekatəgətun netəmim ikin. ?Kən nakotahro məsotaskəlimən io? Məto nat Naoa Rəha Uhgīn təmən, otəkəike muwa mol nipahrienən lan.”

⁵⁰ Kən rəhan min rafin netəmim kinotapəs in, kən motagim-tənin. ⁵¹ Kən etəm aluə kit itəm təməlkəhau-in niməhan kit, matuarisig-in Iesu, kən netəmim neen kəmotiləs, kiləs-arəpən lan, ⁵² kən rəhn niməhan tikis, taiu piəpiə əm magim.

Iesu təmətul e nigənəmti kaonsel min

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kən titalugin əh, kəmosos Iesu motuwīn əpəh ima pris əsol agin u katuəfimin rafin pris əsol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel ikin. ⁵⁴ Kən Pita tan təlig-təlig muarisig-in ilat muwin əpəh latuənu ima pris əsol agin ikin. Kən təmuwin əpəh e iat matəpələh ilat mopael min rəha pris əsol agin moatəto nigəm. ⁵⁵ Kən pris əsol min ne netəmim rafin rəha kaonsel kəmoategəs-in nipəgnəmtin min neen e Iesu məmə okotohamnu ron. Məto kəsotehmən kit ne. ⁵⁶ Kən netəmim tēpət kəmotēiua e Iesu, məto rəhalat nəghatən tətaiu pisin-pisin.

⁵⁷ Kæn neen kotätul moteiuæ lan mæmæ, ⁵⁸ “Emotæto tæmæn mæmæ otærækin Nimæ Ræha Uhgîn u netæmim æm kæmotol e nelmilat, mæto e nian tatol kisil lan, tæpanilækin min nitain u kæsolæn e nelmitæm.” ⁵⁹ Kæmotæn næhlan mæto ilat min, ræhalat næghatæn tætaiu pisin-pisin.

⁶⁰ Kæn pris asol agin tæmätul aupæn-in ilat kæn mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “?Tahro næsæghatæn? ?Tahro e næghatæn min æh itæm koatæn-iaræp tatilæs pikæn ik?”

⁶¹ Mæto Iesu tæpnapin æm mæsæghatæn, kæn pris asol agin apon tæmæn-ipæn min mæmæ, “?Tahro? ?Ik Mesææ u Neti Etæm katænwiwi?”

⁶² Kæn Iesu tæmæ, “!Æwæh, io u! Onæpanotehm io Neti Etæmim ekatæpælæh e ræhn matip Uhgîn u nahgin tepæt, kæn panotehm min io e napuæ e neai ekatuwa.”

⁶³ Kæn pris asol agin tearæsin ræhan natimnat mæto-inu nikin tæmærat o næghatæn ræha Iesu, kæn mæmæ, “Okæsotegæs-in minæn suah kit mæmæ otæn min nat kit lan. ⁶⁴ !Ninæmotæto rækis tatæghat rat e Uhgîn! ? Nakotahrætælig? ?Okotahro suah u?” Kæn ilat rafin kæmotæn mæmæ otækæike mimis.

⁶⁵ Kæn kæmotol milæ e Iesu, kæn neen kæmotagæh lan, neen kotælis nigænæmtin motoh kæn motæmæ, “!Ei, ik ien ræha Uhgîn! !Æn-tu mæmæ pah u tæmoh ik!” Kæn mopael min ræha pris asol agin kæmotem.

Pita tæmæn mæmæ

in tæruu Iesu

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;

Jon 18:15-27)

⁶⁶ Kæn Pita tæmætan æh æpæh læhau e iat. Kæn slef pætan kit ræha pris asol agin tæmuwa. ⁶⁷ Kæn mæplan tatæto nigæm, kæn tæmisilu wir mæmæ, “Ik min itæmlau Iesu etæm Nasaret næmatuan.”

⁶⁸ Mæto Pita tæmæn-iamnin, kæn mæmæ, “!ækeruru nat un nakatæn,” kæn muwin matätul æpæh e ket ræha iat. Kæn mænig kit tæmimnæn.

⁶⁹ Kæn pætan un tæmehm min ikin æh, kæn mæn-ipæn kæm netæm kotätul æh-ikin mæmæ, “Suah u in ilat kit.” ⁷⁰ Mæto Pita tæmæn-iamnin min.

Kæn tæsuwæhæn, netæm kotätul æh-ikin kæmotæn-ipæn min kæm in mæmæ, “Nipahrienæn, ik min ilat kit mæto-inu ekotitun mæmæ ik etæm Kalili.”

⁷¹ Mæto tinætuoun maun-in næratæn min koatisi-pæn o Uhgîn moatuwa ron okæmæ teiuæ. Kæn tæmos noanawil mæmæ, “! Iækeruru suah æh nakotæghat-in!”

⁷² Kæn roiu agin-æh min mænig tinimnæn min, kæn nikin tinæht næghatæn ræha Iesu mæmæ tæmæn minu lan mæmæ, “Mænig otæsimnænæn æh mau kæiu, kæn ik onakæn mau kisil mæmæ nækeruru io.” Kæn Pita tinæto tærat kæn mætasæk.

15

Iesu tæmätul e

nigænæmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5;

Jon 18:28-38)

¹ Kæn laulaugin agin pris asol min, ne netæm-iasol ræha netæm Is-rel, ne iægætun min ræha Lou, ne netæmim min rafin ræha kaonsel kæmotuæfimin ilat min, kæn moatælæhæu næghatæn kit mæmæ okotohamnu Iesu. Kæmotæn-ipæn kæm netæmim neen mæmæ okotælis Iesu kæn motit

motuwīn motəhlman-pən e nelmi Pailat, u kapman asol rəhalat. ² Kən Pailat tətətapəh ron məmə, “?Ik kig rəha netəm Isrel?” Kən mətə Iesu təmə, “Ik nəmən mihin.”

³ Kən pris asol min kəmotən-iarəp nolən tepət lan. ⁴ Kən Pailat tətətapəh ron məmə, “?Tahro nakəsuhalpīnən? ? Nəmətə kəmotən nīpəgnəmtīn tepət lam?”

⁵ Mətə Iesu təsəghat mīnən, təməpnāpīn əm, kən Pailat narmin təmiwīg ron.

Pailat təmən məmə Iesu otəkəike mīmīs

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;

Jon 18:39—19:16)

⁶ E nup mīn rafin, nian katol lafet lan rəha Nuhagego-inən, nolən rəha kapman u Pailat məmə in otahl-iarəp suah əpnāpīn əm kit e kalapus, suah kit itəm netəm Isrel kəmoatən. ⁷ Kən suah kit u, nərgīn u Parapas, tətətig e kalapus ilat in mīn neen, mətə-inu kəmotəhamnu etəmim e nian kəmatəmou o kapman. ⁸ Kən nīmanin netəmim kəmotuwa o Pailat motən-ipən kəm in məmə otol əm nat kitīəh tahmen-pən e itəm tatol nian mīn, mahl-iarəp suah kit e kalapus.

⁹ Kən Pailat tətətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp kig rəha netəm Isrel?” ¹⁰ Təmən nəhlan mətə-inu in tīnitun rəkīs məmə pris asol min kəmosot-ipən Iesu e nelmin mətə-inu kotetəhək.

¹¹ Mətə pris asol mīn kəmotəkəike kəm nīmanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, mətə sənəmə Iesu. ¹² Kən Pailat tətətapəh olat məmə, “? Mətə ekahro e suah u itəmat nəmotəm in kig rəha netəm Isrel?”

¹³ Kən kəmotagət əfəməh məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁴ Kən Pailat tətətapəh mīn olat məmə, “?Nolən tərət naka u suah u təmōl?” Mətə kəmotagət əfəməh mīn məmə, “! Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁵ Kən Pailat təmōlkeike məmə otol nīkilat, kən mahl-iarəp Parapas, kən məhlman-pən Iesu e nelmi rəhan mopael mīn məmə okotalis motətə-pər e nig kəməluau.

Mopael mīn kəmoatol

mīlə e Iesu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kən mopael mīn rəha Pailat kotiləs Iesu motuwīn əpəh imə e nīmə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael mīn kotuwa kitəlau lan. ¹⁷ Kən motuwīn-in-pən kot asiə tahmen əm e kot rəha kig, kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan itəm tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən kəm in. ¹⁸ Kən motol mīlə lan motəmə, “Itimat ekotos-ipinə nisīaiiən kəm ik, kig rəha netəm Isrel.” ¹⁹ Kən motoh rəhn-kapə e noanīg, motagəh lan, motīsīn nulīlat məmə koatos-ipən nisīaiiən eiūən kəm in. ²⁰ Nian kəmotəhkul rəkīs lan, kən motapəg rəkīs kot asiə un, kən motuwīn-in-pən əh rəhan natimnat, kən motit motuwīn məmə okotəht-ipən e nig kəməluau.

Kəməht-ipən Iesu e

nīg kəməluau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

²¹ E suatip, kəmotehm suah kit etəm Saerin, nərgin u Saimon. In tata rəha Aleksanta ne Rufas. Tatuwin Jerusalem, kən moatakəike kəm in məmə otıləs nig kəluau. ²² Kən kəmotit Iesu motuwın əpəh ikin kit katən məmə, Kolkota, u nipətin təmə Louipil-uipil. ²³ Kən kəmosot-ıpən wain u kəmol piləh-piləh ilau mərisin u mir məmə otənim pəs təsətoən nahməən e nipətin, məto tapəs nənımən.

²⁴ Kən kəmotıləs Iesu motuwın motəht-ıpən e nig kəməluau. Kən mo-toor rəhan natımnat moturin tais ron məmə pah otos. ²⁵ Kəmətu-pər Iesu e nig kəməluau e nain kilok laulaugin, ²⁶ kən motəte-rəkis nipəgnəmtin u kəmotehm lan məmə, IN KIG RƏHA NETƏM ISREL, kən motəht-ıpən nəghatən un e rəhan nig kəməluau. ²⁷ Kən etənim kəiu itəm kətuəluugin o kapman mətioh netənim, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nıkalın matip, kit e nıkalın mol.*

²⁹ Kən netənim itəm kotaliwək e suatip, moatanu-anu rəhn-kapəlat kəm in moatol mılə lan motəmə, “Ei, ik nəməən məmə onakərəkın Nımə Rəha Uhgın kən nian tatol kisil lan u, nəpanıləkın mın in pisin. ³⁰ Eiuaiutu e nig kəməluau un, mosmegəh atip-tu lam.”

³¹ Pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou kəmotol əm nat kitış motalah-ənnu motəmə, “Təmasitu e netənim tepət, məto okol təsasitu atipən lan. ³² Təwir pəs kitat kotehm-tu Mesaea u, kig rəha netəm Isrel, oteiuaiu e nig kəməluau pəs kitat koatəplan motahatətə lan.” Kən etənim mıl u katəhaləkul iləhal Iesu kınatəən mın nəghatən rat lan.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

³³ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napınəpən təmeiuaiu mirəfin nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” Nipətin rəhan nəghatən təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

³⁵ Netənim neen kəmoatətul əh-ikin kəməsotəto wırən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun-in Elaija.” ³⁶ Kən ilat kit təmai u muwın miuw-pən wain u tagın e nat kit tame-ame tahmen e katən, maru-pər e nuwig tuwın o Iesu məmə otənim. Kən məmə, “Pəs-tu kotehm-tu məmə Elaija otuwa mıləs-ləhau, o kəp.”

³⁷ Məto Iesu təmagət əfəməh mın, kən rəhan namegən tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nımə Rəha Uhgın, nıməhan itəm tatəkulosig-in İkin Tasim Agın İkin, təməhap məsin kəiu əpəh ilis mətoarus-pa əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopaél mın itəm təmatətul e nıkalı Iesu, təməhm məmə tənimis min-nulan, kən in təmən məmə, “!Nıpahrienən, suah u in Neti Uhgın pahrien!”

⁴⁰ Nıpitan neen kəmoatətul isəu motasipa moatehm. İlat neen u Meri Maktala, ne iahunin iti Jemes əkəku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ İləhal kəmatəhalətəu-pən Iesu nian təmətatig Kalili, mətahlasitu lan. İlat nıpitan tepət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat Iesu.

Josep təməhluəig-in Iesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

15:21: Rom 16:13 15:24: Sam 22:18 * 15:27: E kopi oas mın tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 28 tikə. 15:29: Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58 15:34: Sam 22:1 15:36: Sam 69:21 15:40: Luk 8:2-3

⁴² Kən nian əh İesu tənımıs lan, in nian rəha nol əpen-əpenəən natımnat rəha Sapat, kən olawıgın nian rəha Sapat, kəsolən wək lan. Tınehnaıpən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tınuwa. In etəmim kit rəha kaonsel itəm katisıai-in. In nıkin təməht pık nərəməərəən rəha Uhgın. Kən təməsəgınen muwın ima Pailat ikın matətəpəh-in nıpəti İesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə İesu tınımıs rəkıs, kən təmaut maun-in etəm-iasol rəha mopael mın matətəpəh ron məmə, “?Katən pahrien məmə İesu tınımıs rəkıs?”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael mın təmə, “Nıpahrienən, tınımıs rəkıs.” Pailat təməto nəghatən un kən megəhan-in-pən nıpəti İesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwın mös-nəmtın nıməhan ruən kit muwa mıləs-ıəhau İesu e nıg kəməluau malpın lan, mıləs muwın mələhəu-pən e nıpəg kəpiel u kınəmel rəkıs məmə okol suwıt ikın. Kən məsəpəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosıg-in-pən nıpəg kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin iti Joses, ilau kəmuəplan ikın-u kəmələhəu-pən İesu ikın.

16

*İesu tınəmegəh
e rəhan nımısən
(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ Nian rəha Sapat tınuwa mınuwın rəkıs, kən Meri Maktala ne iahunin iti Jemes, ne Salome kəməhalos-nəmtın nat pıen-pıen mın u nəmıəwılat təwır məmə okəhalol-pən e nıpəti İesu. ² Lauaugın agın mıt tınatər e Sante, pətan mıləhal un kəmatəhaluwın e suwıt. ³ Nian kəmatəhaluwın e suatıp kən mətəhalən kəm iləhal mın məmə, “?Karmə pah otasıtı etəhal mahuın rəkıs kəpiel asol əpəh e nıpəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa iuəhkır, məhalətag-pən məhaləplan kınahuın rəkıs kəpiel.

⁵ Kəməhaluwın imə e nıpəg kəpiel məhaləplan etəm aluə kit tatəpələh e rahləhal-matıp, tatuwın e kot əfəməh ruən kit, kən iləhal kəmahlaut pık ron. ⁶ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Səhaləgın pıkən. Natəhaleam-in İesu etəm Nasaret, etəm kəmətu-pər e nıg kəməluau, məto in tıkə u ikın-u roıu. In tınəmegəh rəkıs e rəhan nımısən. Halehm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən ikın. ⁷ Kən roıu onakəhaluwın məhalən-ipən kəm rəhan mın netəmım məsəhalapəsən Pita, məmə in otaupən matuwın Kalılı, kən onəkotuarısıg-in motuwın motəhm əh-ikın məmə inu tınəmən rəkıs mihın ne kəm itəmat.”

⁸ Kəmahlau məhalıet e suwıt məhlagım, məto-inu kınəhaləgın pık matəhlesiəp. Kən məhaluwın məsəhalənən nat kit ne kəm netəmım məto-inu kınəhaləgın pık.

[Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikın-u kən netəm pısın kotılıpın ves 9 mətoarus-pən ves 20]

*İesu təmıet-pa
o Meri Maktala
(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)*

⁹ Nian İesu tənəmegəh mın e Sante laulaugin agın, kən maupən mıet-pa o Meri Maktala, aupən təməhg-ıarəp narmın rat sepın lan. ¹⁰ Kən Meri təmuwın mən-ipən kəm rəhan mın netəmım itəm kəmotan ılat mın ılat aupən, məto nıkilat tıtahmə pık kən motasək. ¹¹ Məto nian kəmotəto məmə

Iesu tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən, kən miet-pa o pətan əh, məto ilat kəməsotənən nīpahrienən lan.

Iesu tāmiet-pa o rəhan etəmim mil kəiu

(Luk 24:13-35)

¹² Uarisig, Iesu tāmiet-pa o etəmim mil kəiu kəmiasipən Jerusalem mətīan e suatip, məto e nian əh nīpətin təmol pīsīn. ¹³ Kən ilau kəmiatəlig mīn mīan muən-ipən kəm ilau mīn neen, məto ilat kəməsotən mīnən nīpahrienən elau.

Iesu tāmiet-pa o

rəhan netəm lepin

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8)

¹⁴ Kən uarisig, Iesu tāmiet-pa mīn o rəhan netəm lepin nian kəmotagwən matəhai ilat məmə, “Itəmat nakəsotahatətəən lak, rəhatəmat-kapə tiəkis pik.” Təməhai ilat məto-inu kəsotahatətəən e netəm kəmotəhm məmə tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən.

¹⁵ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn motən-iarəp Namnusən Təwīr kəm netəmim mīn e nītən mīn rafīn. ¹⁶ Etəm otəto Namnusən Təwīr təhatətə lan kən mol baptais, Uhgīn otosmegəh. Məto etəm təsahatətəən lan, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. ¹⁷ Kən netəm okotahatətə lak, Uhgīn otol ilat kotol nat pīspīs mīn. Okotəhg-iarəp narmīn rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pīsīn pīsīn mīn. ¹⁸ İlat kotītun naskəlīmən sīnek u tatus itəm, motītun nənīmən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkīnən ilat. İlat motītun nələhəu-pənən nelmīlat e netəm kotīmīs kotəmegəh.”

Iesu tinər matuwīn e neai

(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)

¹⁹ Kən nian İərəmərə Iesu tinəghat rəkis kəm rəhan mīn netəmim, kən Uhgīn tīnos mīnuwīn e neai, kən in tatəpələh e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nəsanənən nə nīsīaiən. ²⁰ Kən rəhan mīn netəmim kəmotiet motuwīn motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikīn mīn rafīn. Kən İərəmərə tətasitu elat matol nəmtətīn tepət. Kən nəmtətīn mīn əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nīpahrienən.

Luk Namnusən Təwir Rəha Iesu Kristo Itəm Luk Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. In sənəmә etәм tuelef kit rəha Iesu, mətō in fren wir kit rəha Pol, kən təmaliwək tepət ilau Pol. In sənəmә etәм Isrel, in Iaihlua әm kit, mətō in iәfak kit. In tokita kit itәм tәmol wir sikul. In tәmәplan wir natimnat itәм kәmotiet e nәmegәhән rəha Iesu. In tәməte naoa mil u: Namnusән Tәwir Itәм Luk Tәməte, ne Wәk Min Rəha Aposol Min.

?Tәməte tatuwin kәm pah? Tәməte naoa u tatuwin kәm rəhan kit fren, nәrgin u Teofilas. Nipәti nәrig u mәmә, “Etәmim itәм tolkeike Uhgin.” Luk tәməte naoa u tatuwin o suah u, mətō in titun mәmә Iaihlua min tepət okotafin.

?Nәmegәhән tahro nulan nian tәməte? Netәmim tepət, nәkilat tәht mәmә Luk tәmәtatig Rom o Sisaria nian tәməte naoa u. E nian әh, namnusән tepət e Iesu tәmitәlau.

?Tәməte naoa u o naka? Luk tolkeike mәmә otәte namsu kit itәм tәtuatip mәhag-әhag wir e nәmegәhән rəha Iesu. Kән in tәmәghat ilat netәм kәmotaliwək ilat Iesu moatәplan wәk rəhan. Nian tәmәtō rәkis rәhalat nәghatән, kән Luk tәməte naoa u. In tolkeike mәmә otәgәtun mәmә Iesu in etәм pahrien kit, mətō in tәmәsolән nolән rat kit. Kән in Uhgin, kән in Iosmegәh.

¹ Teofilas, ik etәм-iasol katisiai-in ik.

Netәmim tepət kәmotalkut pik mәmә okotәte rәkis әtuatip namnusән rəha natimnat min itәм Uhgin tәmol ilugin itimat. ² Kәmotәte rәkis natimnat itәм netәmim neen kәmotән, netәм min әh kәmotatig e nian rəha nәtuounән rəha natimnat min әh, kән ilat kәmotehm әtuatip e niganәmtilat natimnat min әh, kән moatән-iarәp. ³ Kән io әmitәp wir nәghatән min lan mәmә ekitun wir natimnat min әh e nәtuounән rəhan, kән roiu rәhak nәtәligән mәmә tәwir io min ekәte rәkis әtuatip natimnat rafin min әh mәmә onakatafin. Ekәte әtuatip natimnat itәм kәmotaupән, kән natimnat itәм kәmotuarisig. ⁴ Ekolkeike mәmә ekән natimnat min әh kәm ik mәmә nәkitun әtuatip nipahrienән rəha namnusән itәм kәmән rәkis.

Nagelo tәmәghat-in naiirән rəha Jon Baptais

⁵ E nian rəha suah kit, nәrgin u Herot Asol, kig rəha Jutia, inәh pris kit nәrgin u Sekaraea. In kit e pris min kәtaun-in ilat mәmә, Pris min rəha Apia, u tәmisi-pән e noanol rəha pris u Aron aupән ikin. Rəhan pәtaguihl, nәrgin u Elisapet, kән in min tәmisi-pән e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kән ilau kuәtuatip e niganәmti Uhgin, kән e nian rafin katuәtәu-pән wir nolән rəha Lou ne nәghatән min rəhan, kән mәsuarәkinән kit. ⁷ Mətō nәtilau tikә mətō-inu Elisapet, in tәmәsemәkән mətōahgin minipitaguuhl, kән ilau kәрән kinuaguuhl.

⁸ Kән nian әtuatip tinuwa mәmә, Pris min rəha Apia okotuwin e Nimә Rəha Uhgin motol rәhalat wәk. Kән Sekaraea, in min tәmuwin mol wәk rəha Uhgin. ⁹ E nolән rəha pris min, ilat koatәrakin kәpiel әkәku

min kotahmen-pən e taes məmə okotegəs-in məmə otəgətun pah otol wək e Nimə Rəha Uhgın məmə otuwaan nat pien-pien itəm tatuwin kəm Uhgın. E nolən əh təməgətun Sekaraea. ¹⁰ Kən e nian itəm təmuwin imə matuwaan nat pien-pien, nimanin netəmim tepət koatətul ihluə katəfak.

¹¹ Kən nagelo kit rəha Uhgın tiet-arəpa ron matətul əh e rəhan matip ikin, itəm katuwaan nat pien-pien min ikin. ¹² Kən nian Sekaraea təməplan, kən narmin təmiwig mətasiəp minəruru əfəməh nat, kən nəginən təmərıoah e nıkin. ¹³ Məto nagelo təmən-ipən məmə, “Sekaraea, əsəginən, məto-inu Uhgın tınəto rəham nəfakən. Kən rəham pətaguihl Elisapet otıləs nətın kit iərman. Kən onakəkaike maun-in nərgin məmə Jon. ¹⁴ Kən onakəto təwir kən magien, kən netəmim tepət okotagien o naiirən rəhan, ¹⁵ məto-inu in otuwa etəm-iasol e nıganəmti lərəmərə. Kən in otəsənimən wain ne nənımən əskasik min. Kən Narmin Rəha Uhgın otərıoah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpi rəhan mama, matuwın əm nulan nian rafin. ¹⁶ Kən in otıuw-pa netəm Isrel tepət kotitəlig-pa o lərəmərə, Uhgın rəhalat. ¹⁷ Kən in otətəupən-in lərəmərə e narmin ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəligən rəha tata min koatitəlig-pən min o rəhalat nisualkələh min, kən in otəuhlin min netəm koatəht nəwia Uhgın okotuwa min e nenatigən rəha netəm kotətəuatip. E nolən əh, in otol nəpen-əpenən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwamən rəha lərəmərə.”

¹⁸ Kən Sekaraea təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mitun məmə nat u otuwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enəguıhl rəkis, kən rəhak pətan tınıpitəguıhl min.”

¹⁹ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Io, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e nıganəmti Uhgın e nian rafin. Kən in təmahl-ıpa io məmə ekuwa məghat kəm ik, kən mən-ıpinə namnusən təwir u. ²⁰ !Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən onakəsəgətən mətoarus-pa nakehm nıpəti nəghatən u, məto-inu nəməsənən nıpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nıpahrienən e nian ətuatip rəhan.”

²¹ Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgin Sekaraea, kəmoatətəlig-in məmə təhro tınan tınuwəh-pik nəhlan e Nimə Rəha Uhgın. ²² Kən nian in təmuwa ihluə, məto tınəruru nəghatən, kən ilat kınotıtun məmə in təmehm nat kit tahmen e napılaiirən. In təmasgəwın-asgəwın əm e nelmin kəm ilat, məsəgətən məto-inu namən təmeko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgın tınol namnun, kən in təmitəlig-pən latuənu. ²⁴ Kən təsuwəhən, rəhan pətaguihl tınəpəs məwig e suakəku. Kən e məwig faif, pətaguihl u in təmatəhluaig əm latuənu, ²⁵ kən in təmən məmə, “Inu wək əm rəha lərəmərə. Aupən ikin, nətik tikə kən etaulis. Məto roiu əh, Uhgın təmol təwir ron io, kən nıkin tagien məmə ekiləs nətik, kən io esaulis minən e nıganəmti netəmim.”

Nagelo təmən-ıarəp məmə İesu otaiir

²⁶ Nian Elisapet tınəpək-əpək minos məwig sikis, Uhgın təmahl-ıpən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmə in otuwın e nıtən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. ²⁷ In təmos nəghatən kit matuwın rəha pətan kit itəm iərman təsuwınən əh mehm, məto kınən rəkis məmə okos rəhan kətım kan mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgin

u Meri. ²⁸ Kæn nagelo tæmuwin met-aræpæn, kæn mæn kæm in mæmæ, “Tæwir, Meri. Uhgîn tæmælæhæu ræhan næwiræn kæm ik, kæn mætätig itæmlau min.”

²⁹ Mæto Meri tinatæruu æfæmæh næghatæn æh, kæn nîkin tinatæht pik mæmæ nipæti næghatæn æh tahro. ³⁰ Kæn nagelo tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Æsægînæn, Meri, mæto-inu Uhgîn tæmitæpun mæmæ in otawte-in ræhan næwiræn kæm ik. ³¹ Kæn inæh, ik onakæpæs-in mæwig e nætim kit, kæn milæs iærman. Kæn onækaun-in nærgîn mæmæ Iesu. ³² In otuwa etæm-iasol kæn etæm kæike, kæn okaun-in mæmæ Næti Uhgîn Ilis Agîn. Kæn Iæræmære Uhgîn otol in tuwa Kig, tahmen-pæn æm e tipîn rat Tefit. ³³ Kæn in otæræmære e noanol min rafin itæm koatîsi-pæn e Jekop, kæn ræhan næræmæreæn otatig lilin matuwîn matuwîn namnun tikæ.”

³⁴ Kæn Meri tæmæn-ipæn kæm nagelo mæmæ, “?Oekahro min-nulan milæs suakæku kit okæmæ esætæu-pænæn æh iærman?” ³⁵ Kæn nagelo tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Narmîn Ræha Uhgîn otuwa matig lam, kæn næsanænæn ræha Uhgîn Ilis Agîn otæfætæn ik. Kæn inæh, suakæku onækilæs, okaun-in mæmæ in tæmîsi-pæn o Uhgîn, kæn in Næti Uhgîn. ³⁶ Kæn iatæn kæn ik mæmæ ik kit Elisapet tinæpæk-æpæk rækis in nætîn kit iærman, nat æpnæpîn in tinîpætægûihl rækis. Kæmatæn lan mæmæ pætægûihl itæm tæsemækan, mæto roiu æh tinæpæs mæwig sikis rækis e nætîn. ³⁷ Natîmnat min u tætætæu-pæn næghatæn ræha Uhgîn mæmæ, ‘Uhgîn titun nolæn natîmnat rafin, kæn nat kit tæsiækisæn ron.’ ” ³⁸ Kæn Meri tæmæn-ipæn mæmæ, “Æwæh, io pætæn iolwæk æm ræha Iæræmære. Pæs in otol kæn io nat naka itæm ik nînæn rækis.” Kæn nagelo tæmapæs in, kæn matuwîn.

Meri tæmaliwæk matuwîn mæmæ otætæg Elisapet

³⁹ Uarisig lan tæsuwæhæn, Meri tæmîet iman ikîn maliwæk uæhai æm matuwîn æpæh ikîn e nitot min e taon kit ræha nitæn Jutia mæmæ otætæg in kit Elisapet, ⁴⁰ kæn in tæmuwin latuænu ræha Sekaræea, muwin imæ matæn tæwir kæm Elisapet. ⁴¹ Kæn e nian Elisapet tæmæto næghatæn ræha Meri, suakæku un itæm tætätig æpæh e nærpîn tæmæut, kæn Narmîn Ræha Uhgîn tæmære e nîki Elisapet. ⁴² Kæn tæmagæt æfæmæh mæmæ, “!Uhgîn tæmol tæwir kæm ik taprækis-in nipîtan min rafin, kæn in otol tæwir kæm suakæku itæm onækilæs! ⁴³ Ekisîtunæn mæmæ o naka Uhgîn tæmol tæwir kæm io min-nulan mæmæ mama ræha Iæræmære ræhak tæmuwa mætæg io. ⁴⁴ Iatæn næhlan mæto-inu e nian emætæto ræham næghatæn, kæn suakæku un itæm tætätig æpæh e nærpik tæmagien mæut. ⁴⁵ Kæn Uhgîn otol tæwir kæm ik mæto-inu næmæn nipahrienæn e næghatæn itæm Iæræmære tæmæghat-in lam.”

Napuæn ræha Meri

⁴⁶ Kæn Meri tæmæn mæmæ,
 “E næmegæhæn rafin ræhak, iatænwiwi Iæræmære,
⁴⁷ kæn nîkik tætagien pik o Uhgîn Iosmegæh ræhak,
⁴⁸ mæto-inu io pætæn iolwæk æm ræhan itæm io nat æpnæpîn æm, mæto nîkin tætäht io.
 Kæn roiu ne matuwîn, netæmim rafin okotæn mæmæ Uhgîn tæmol tæwir kæm io;
⁴⁹ mæto-inu Uhgîn u næsanænæn ræhan in iahgîn,
 in tæmol nat pîspîs min tæwir pik agîn kæm io,
 kæn nærgîn in tasim.

⁵⁰ Kæn in tətəsakitun netəm min u itəm koatisiai-in in, inu netəm ræha noanol min aupæn ikin mætoarus-pa itəm ræha noanol min kəsotaiiræn əh.

⁵¹ In tæmol nat pispis min e nəsanənən e nelmin. In tæmahl-iarəp netəm kotausit e nətəligən rəhalat.

⁵² In tæmos-iahau iərəmərə min e rəhalat nərəmərəən, kæn in tæmiləs-ipər netəm min u rəhalat nətəligən teiuaiu.

⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətəgwən ilat e nagwənən itəm təwir, kæn netəm rəhalat nautə tepət, in tətahl-iarəp ilat kæn nat tikə e nelmilat.

⁵⁴ Uhgîn təmasitu e noanol min ræha Isrel u rəhan iolwək min, kæn tæməsaluinən məmə otəsakitun ⁵⁵ Epraham ne rəhan min noanol, matuwîn matuwîn namnun tikə.”

⁵⁶ Kæn Meri tətətig ilau Elisapet mætoarus-pæn məwig kisil, kæn in tæmitəlig-pæn min əpəh iman ikin.

Naiiræn ræha Jon Baptais

⁵⁷ Kæn nian ətuatip ræha Elisapet tinuwa məmə otemək lan, kæn tæmiləs nətîn iərman. ⁵⁸ Kæn netəmim itəm kotatig iuəhkîr ron ne rəhan min noanol, kəmotəto namnusən əh məmə Iərəmərə təmasakitun mol təwir pik kəm in nəhlan, kæn ilat kəmotuwa motol kitîəh ilat min məmə okotagien kələh. ⁵⁹ Nian suakəku əh tinos nian ilat eit, kæn ilat kəmotuwa məmə okotəhg-ipən. Kæn iuəhkîr kotaun-in nərgîn məmə iahuni rəhan tata Sekaræa, ⁶⁰ mæto rəhan mama tən məmə, “Kəpə. Okaun-in nərgîn u məmə Jon.” ⁶¹ Kæn ilat kəmotən kəm in məmə, “?Tahro? Rəham kit noanol tikə itəm kotaun-in nərgîn əh Jon.” ⁶² Kæn kəmoatəghat e noanelmilat moatətapəh o Sekaræa məmə in tolkeike məmə otaun-in-pæn nərgîn məmə pah. ⁶³ Kæn in tæmətapəh o nat kit məmə in otətə rəkis nat kit lan, kæn tæmətə-pæn məmə, “Nərgîn u Jon.” Nian kəmotəhm, narmilat tæmiwig pik ron.

⁶⁴ Kæn e nian əm əh, namən tinəg-ətuatip, kæn tinatəghat matənwiwi Uhgîn. ⁶⁵ Kæn ilat rafin itəm kotatig iuəhkîr kəmotəgin. Kæn netəmim kəmotəghat-in natimnat min əh titəlau ikin min rafin e narit min nitən jutia. ⁶⁶ Kæn netəmim rafin itəm kəmotəto namnusən əh, kæn kəmoatətəlig-in əm, kəmoatətapəh məmə, “?Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən min-nulan mæto-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən ræha Iərəmərə tətətig lan.

Sekaræa tæmən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tæmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kæn Narmin Ræha Uhgîn tæmər e niki Sekaræa, tata ræha Jon, kæn in tæmən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tæmos-ipən kəm in. Kæn tæmən min-nulan məmə,

⁶⁸ “Pəs kotənwiwi Iərəmərə, u Uhgîn ræha netəm Isrel, mæto-inu in tæmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim, kæn tæməmki-rəkis ilat e nelmi tikimîr min rəhalat.

⁶⁹ In tæmiləs-ipər iosmegəh tæsanən itəm otosmegəh kitat, in tæmisi-pæn e noanol ræha iolwək rəhan Tefit.

⁷⁰ Kæn in tahmen-pæn əm e nəghatən u itəm Uhgîn tinəmən rəkis kəm kitat e nəghatən ræha ien min rəhan aupæn.

⁷¹ In t̄inəmən-iäkis räkis mämə otosmegəh kitat o t̄ikim̄ir m̄in rəhatat ne netəmim rafin itəm kotetəhau kitat.

⁷² In t̄amiləs-ipər iosmegəh əh mämə otasəkitun pipi rat m̄in rəhatat, kən t̄əsaluinən rəhan nəghatən itəm in atip t̄əmən e rəhan nən̄iäkisən rəha nasituən,

⁷³ inu nən̄iäkisən itəm t̄əmən kəm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In t̄amiləs-ipər iosmegəh əh mämə otosmegəh kitat, kən m̄iləs-iräkis kitat e nelmi t̄ikim̄ir m̄in rəhatat, mämə nian m̄in rafin e nəmegəhən rəhatat,

kitat kotitun nol wəkən rəhan e n̄iganəmti Uhḡin, kən məsotəginən,

⁷⁵ kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian m̄in rafin.

⁷⁶ “Kən ik, nət̄ik, okaun-in ik mämə ien rəha Uhḡin Ilis Agin, məto-inu ik onakaupən-in Iərəmərə mämə onəköl əpen-əpenə e rəhan suatip.

⁷⁷ Ik onakən-iarəp kəm rəhan m̄in netəmim mämə Uhḡin otosmegəh ilat nian in otafəl räkis rəhalat t̄əfagə rat m̄in.

⁷⁸ In otöl məto-inu, in t̄ətasəkitun kitat matol t̄əwir kəm kitat.

E nasəkitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e m̄itgar t̄əmər e neai,

⁷⁹ mətasiəgəp̄in kitat netəm koatatig e napinəpən ne əpəh ikin n̄imisən tətōh itəm ikin,

kən matit w̄ir nelkitat e suatip rəha nəməlinuən.”

⁸⁰ Kən suakəku t̄əmatepət e n̄ipət̄in, kən narm̄in rəhan t̄əsanən. Kən nian rafin in t̄ətatig əpəh ikin taruən-aruən ikin mətəsahgin nian rəhan otuwa itəm otətuoun wək lan e n̄iganəmti netəm Isrel.

2

Naiirən rəha Iesu

(Mat 1:18-25)

¹ E nian m̄in əh, suah kit etəm Rom, nərgin u Sisa Okastas, in t̄ətərəmərə n̄itən m̄in rafin rəha Rom. In t̄əmələhəu lou kit t̄ətatig mämə okafin rafin netəmim itəm koatatig rafin əh-ikin. ² Inu nafinən netəmim itəm kəmaupən kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria. ³ Kən o nəghatən əh rəha nafinən, netəmim rafin kotəkəike moatitəlig-pən iməlat m̄in ikin itəm kəmotaiir ikin mämə okafin ilat, kən k̄əte räkis nərgilat e naoa rəha kapman. ⁴ Kən Josep ne Meri kəmiaiet e n̄itən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh n̄itən Jutia e taon kit, nərgin u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin əh məto-inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri katian mämə okos nərgilau. K̄inagətosis̄-in räkis Meri mämə in otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in t̄inəpək-əpək-in räkis suakəku kit.

⁶ Nian ilau əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri t̄inuwa mämə otemək-in nət̄in. ⁷ Kən suakəku itəm in t̄əmaupən maiir, in iərman. Kən t̄əmalpin e n̄iməhan, mələhəu-pən e pokis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh m̄in kotagwən-pən ikin. Təmöl min-nəhlan məto-inu nimə t̄ikə mämə okuapil ikin, kən ilau kətuapil əm əh e nimə rəha nat megəh m̄in.

Iolwək e sipsip m̄in ne nagelo m̄in

⁸ Kən e nīkali Petlehem, iolwək e sipsip mīn koatehm wīr rəhalat sipsip mīn lapīn. ⁹ Kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmīet-arəpa olat, kən nəhag-əhagən asol rəha Iərəmərə təmasiəgəpīn ilat, kən kəmotəgin pik. ¹⁰ Məto nagelo təmən kəm ilat məmə, “Əsotəginən, məto-inu io iatuwa məmə ekos-ipīnə namnūsən təwir kəm itamat itəm otol nīki netəmim kotagien pik, kən namnūsən u in rəha netəmim rafin. ¹¹ Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu. In Iosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgīn təmən aupən məmə otahl-ipa otəmat, kən in Iərəmərə. ¹² Inu nəmtətīn rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e nīməhan, kən kələhəu-pən e pokis kətagwən-pən nat megəh mīn ikīn.”

¹³ Kən roiu agīn-əh mīn, nagelo mīn tepət kəmotiet-arəpa moatətul ilat mīn, moatənwiwi Uhgīn, moatən məmə, ¹⁴ “Kātənwiwi Uhgīn əpəh ilis ilis agīn-əh e neai. Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netəmim itəm nīki Uhgīn tətəgien olat, ilat okotatig e nəməlinuən.”

Iolwək e sipsip mīn kəmotuwīn motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo mīn kəmotapəs iolwək e sipsip mīn motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip mīn kəmotən kəm ilat mīn məmə, “Pəs kotuwīn Petlehem motehm-tu nat əh itəm Iərəmərə təmən kəm kitat.”

¹⁶ Kəmotərəməhlīn uəhai əm motuwīn motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh mīn ikīn. ¹⁷ Nian kəmotuwīn motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnūs-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmotos o nagelo. ¹⁸ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip mīn, ilat kəmotaut, narmīlat təmīwig pik ron. ¹⁹ Məto Meri təmatos əm e nīkin natimnat mīn u rafin, matətəlig-in e nian mīn. ²⁰ Kən iolwək e sipsip mīn kəmoatitəlig, moatīləs-ipər nərgi Uhgīn moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihīn kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmaiir lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgīn məmə Iesu, nərgīn u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikīn, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmiələs Iesu mian e Nīmə Rəha Uhgīn

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruatəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tīnuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kiałəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm Iərəmərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha Iərəmərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman mīn itəm kaupən katīləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgīn məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmīan Jerusalem o nat kit mīn, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen əm, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgīn o naruatəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha Iərəmərə tatən mihīn.

Simeon təmehm Iesu

²⁵ Kən inəh etəmim kit tətətig əh Jerusalem, nərgīn u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətətip wīr, kən nian rafin tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgīn. Kən in tətəsahgīn nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm Isrel lan. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa marioah e nīkin.

²⁶ Narmîn Rəha Uhgîn tînən rəkis kəm in məmə otəsimisən mətəorus in otehm Kristo itəm İərəmərə təmən məmə in otahl-ipa. ²⁷ Kən Narmîn Rəha Uhgîn təməuhlin nîkin məmə in otuwîn e Nimə Rəha Uhgîn. Kən Josep ne Meri kəmiäləs suakəku u İesu mian e Nimə Rəha Uhgîn məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən Simeon təməplan İesu, kən təmiləs mägəfəlin, kən matənwiwi Uhgîn, mən-ipən məmə,

²⁹ “İərəmərə, nəmöl rafin rəham nəghatən o nənîəkisən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekimis-ta e nəməlinuən,

³⁰ mətə-inu enəplan e niganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmin.

³¹ İk nəmöl əpen-əpenə məmə in İosmegəh, kən netəmin rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəgətun rəham suatip kəm İaihlua min, kən netəmin okotiləs-ipər rəham min netəm İsrəl o İosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmilau təmiwig o nəghatən min itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak məmə nəwîrən rəha Uhgîn otuwîn olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “Onakatehm, Uhgîn təmitəpun məmə suakəku u otol məmə netəmin tepət əpəh İsrəl okoteuau motorin, kən tepət min okotər. Kən in otuwa nəmtətin kit itəm netəmin tepət okotəghat rat lan məmə, ³⁵ netəmin okotəplan nətəligən min e nîki netəmin tepət. Kən ik Meri, nîkim otitəgit tahmen e suah kit təmaru nîkim e naip asol.”

Ana təmehm İesu

³⁶ Kən pətaguihl kit əh-ikin tətətig, nərgin u Ana, kən in ien kit. In nəti Fanuel, etəmin kit itəm təmisi-pən e noanol rəha Aser aupən ikin. Pətaguihl əh, rəhan nup tepət. Nian təmatetəm-aluə əm, kən mətəu-pən rəhan iaguihl. Kən ilau kəmuan o nup sepîn əm, kən rəhan iaguihl təmimis. ³⁷ Kən pətan u təmatətig əm nulan mətəorus-pa nian əh in tînuwa pətaguihl kit. Kən roiu minos nup eiti-fo. Nian rafin in tətətig e Nimə Rəha Uhgîn matəfak, inəh laulaugin ne ehnaipən tətətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgîn. ³⁸ Kən in təmuwa ikin əh e nian ətuatip itəm Simeon tətəghat-in suakəku əh. Kən pətaguihl u tətənwîwi Uhgîn ron, kən matəghat-in suakəku əh kəm netəmin rafin itəm kəmoatəsahgin məmə Kristo in otikis netəm İsrəl.*

Josep ne Meri kəmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kəmiöal natimnat rafin u itəm Lou rəha İərəmərə təmən, kən kəməhalitəlig-pən Kalili e taon Nasaret, imələhal ikin. ⁴⁰ Kən suakəku təmatepət muwa məskasik, kən in tenətig tenətig wîr, kən nian rafin nəwîrən rəha Uhgîn təmərioah e rəhan nəmegəhən.

Etəm aluə İesu əpəh e Nimə Rəha Uhgîn

⁴¹ E nup min rafin, tata ne mama rəha İesu katian Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən. ⁴² Nian İesu tînos nup tuelef, təmətəu-pən ilau məhaluwîn əpəh ilis e lafet əh, tahmen-pən əm e nolən rəha netəm İsrəl. ⁴³ Nian lafet tînol namnun, kən rəhan min kinotitəlig minoatuwin imələt ikin, mətə etəm aluə İesu in təməsətəu-pənən rəhan tata ne mama,

2:30: Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11 **2:32:** Aes 42:6; 49:6; 52:10 **2:34:** Aes 8:14; Mat 21:42;

1 Pita 2:8 * **2:38:** Nəghatən u “Kristo in otikis netəm İsrəl” rəhan suatip kəiu. Netəmin neen itəm kotətig e nian rəha İesu, nîkilat təht məmə Kristo otiləs-irəkis netəm İsrəl e nelmi tikimîr min u netəm Rom. Mətə nîpətin asol məmə Kristo otikis netəm İsrəl o təfagə rat min rəhalat. **2:39:** Mat 2:23 **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

in mətatig əm Jerusalem, mətə ilau kəməsiatunən. ⁴⁴ Nīkilau tatəht məmə kətah in tətaliwək ilat nīmanin netəmim rəhalat, kən ilat kəmotaliwək o nian apiəpiə kit. Kən ilau kəmuətuoun matueam-in o rəhalau mīn, ne netəmim itəm kiātun ilat. ⁴⁵ Mətə nian ilau kəməsuehmən in, kən kəmiətəlig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kəmuəam-in nian kisil, kən muəplan e Nīmə Rəha Uhgīn, tatəpələh ilat iəgətun mīn matətəlig-in ilat, kən matətəpəh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kən netəmim rafin itəm kəmotətə in, narmilat təmiwīg pik o rəhan nitunən ne rəhan nuhalpīnən nəghatən mīn.

⁴⁸ Kən nian rəhan tata ne mama kəmuehm, kən narmīlau təmiwīg pik ron. Kən rəhan mama təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik. ?Nəmahro mol mīn-nulan etimlau? !Əplan-tu! Itimlau rəham tata nīkitimlau təməht pik ik, kən iakatuegəs-in pik ik.” ⁴⁹ Kən in təmən kəm ilau məmə, “?Natuegəs-in io o naka? ?Nakəsiatunən məmə io ekəkəike mətatig e nīmə rəha rəhak Tata?” ⁵⁰ Mətə ilau kəməsiatunən nīpəti nəghatən itəm təmən kəm ilau.

⁵¹ Kən in təmətəu-pən ilau məhaleiuaiu məhaluwīn əpəh Nasaret. Kən in təmatisiāi-in ilau matol nəwialau. Mətə nian rafin rəhan mama tatətəlig-in natimnat rafin mīn əh e nīkin. ⁵² Kən Iesu təmatepət e nīpətin, kən rəhan nenatigən tatol iahgīn, kən e nian mīn rafin, Uhgīn ne netəmim, nīkilat tətəgien əm ron.

3

Jon Baptais təmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kən uarisig e natimnat mīn əh, etəm Rom, nərgīn u Sisa Taepirias, in tətərəməərə nītən mīn rafin rəha Rom. Kən e nian in təmatərəməərə mətəarus-pa nup fiftin, kən netəm-iasol mīn neen koatol wək ilat mīn: inu Herot Antipas təmatərəməərə əpəh Kalili, ne pian Filip in təmatərəməərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisanas təmatərəməərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol agīn mil.

E nian əh, Jon nəti Sekarəea, itəm tīnepət rəkis u-roiu, in təmətatig əpəh ikin taruən-aruən ikin, kən Uhgīn təmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³ Kən in təmuwīn mətən ikin mīn rafin iuəhkīr o nəhau Jotan təmatamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin mənətaalət o nolən rat mīn rəhalat, kən motuwīn o Uhgīn, məmə in otafəl nolən rat mīn rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat. ⁴ In təhmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm təmətə e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha Iərəməərə, kən motol rəhan suatip tətəuatip. ⁵ Napin nəhau mīn rafin okətəuīn wir, kən nītət mīn ne narit mīn rafin okos-iahau, kən suatip eko-eko mīn okəg-ətuatip-in, kən suatip itəm tapər-əpər okəike kol təpiə. ⁶ Kən netəmim rafin okotəhm suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən netəmim.’ ”

⁷ Kən e nian əh, netəmim tēpət kəmotuwa o Jon məmə in otol baptais elat, mətə in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotəhmen əm e sīnek mīn! !Nīkitəmat otəsəhtən məmə onəkotəgīm tənīn neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tətəgətun məmə nəmotapəs pahrien nolən rat mīn kən motuwīn o Uhgīn. Kən sotən atipən

kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol mīn rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnapin əm. Iatən kəm itəmat məmə nat əpnapin kəpiel mīn əm, məto Uhgīn titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol mīn rəha Epraham. ⁹ Kən inəh roiu ne, Uhgīn tīnətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərakin-pən e nigəm.”

¹⁰ Kən nīmanin netəmim kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹¹ Kən Jon təmən kəm ilat məmə, “Okəmə rəham napən kəiu, os-ipən kit kəm suah kit itəm rəhan tikə, kən okəmə nigəm nagwənən tatig, os-ipən məsin kəm netəmim u nigilat tikə.”

¹² Netəm neen rəha nosən mənī rəha takis kəmotuwa məmə otol bəptais elat, kən kəmotətapəh o Jon məmə, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?”

¹³ Kən Jon təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotosən mənī o netəmim taprəkis-in itəm tahmen əm məmə onəkotos.”

¹⁴ Kən mopael mīn neen kəmotətapəh mīn, “?Kən tahro etimat? ? Naka u itimat ekotəkəike motol?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən mənī, kən oekotol nahməən kəm itəmat.’ Kən sotolən nəginən kəm netəmim məmə, ‘Okəmə nəsotos-ipamən mənī, kən oekotən-ipən kəm netəm-iasol məmə nəmotol nat kit tərət.’ Nikitəmat otəkəike magien o nos ətuatipən nətəuən rəhatəmat kən in əm un.”

¹⁵ Kən netəm mīn əh koatəsahgin, kən nikilat tatəht Jon məmə kətah in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. ¹⁶ Kən Jon təmuhalpīn rəhalat nətəligən məmə, “Iatol bəptais etəmat e nəhau, məto etəmim kit tatuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agin, esahmenən məmə ekuwa io slef kit rəhan o nolən rəhan wək.* Kən suah əh, in otol bəptais etəmat e Narmīn Rəha Uhgīn ne nigəm. ¹⁷ In tatətul matip o nehmən nolən rəha netəmim məmə otoor ilat, netəm kotəwir ne netəm kotərat, tahmen-pən e etəm tətəsum. Tatiləs fok o nafəl rəkisən nuwigī noa wit məmə otos nīpətīn itəm təwir. Netəmim itəm kotəwir kotahmen e nīpəti wit, tatos ilat matuwīn latuanu. Məto netəmim itəm kotərat kotahmen-pən e nuwigī noa wit, tətəraikin-pən ilat e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

¹⁸ Kən Jon təmamnus-iarəp namnusən təwir e nəghatən tepət məmə otuw-pa nətəligən rəha netəmim kotuwīn o Uhgīn.

Herot təmiləs-ipən Jon Bəptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas təmit-irəkis Herotias inu pətaguīhl rəha pian, kən təmōl natimnat tepət itəm kotərat. Kən o nolən mīn əh, Jon təmən əskasik məhai Herot Antipas o nolən rat mīn rəhan. ²⁰ Kən Herot Antipas təmatig mol mīn nolən rat kit mīn taprəkis, inəh təmiləs Jon muwīn mahtosig-in e kalapus.

Jon təmōl bəptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Məto e nian Jon təməsuwīnən əh e kalapus, kən in təmatol bəptais e netəmim mīn, kən Iesu mīn in təmuwa, kən Jon təmōl bəptais lan. Kən nian Iesu təmatəfak, Uhgīn təmerəh e neai, ²² kən Narmīn Rəha Uhgīn təmisi-pər matite, nīpətīn tahmen-pən e mak muwa məpələh-pər e Iesu,

3:8: Jon 8:33,39 **3:9:** Mat 7:19 **3:12:** Luk 7:29 * **3:16:** Nəghatən ətuatip rəha Jon tatən məmə, “esahmenən məmə ekikis rəkis nol e rəhan put.” Wək u, in wək rəha slef. **3:16:** Wək 13:25 **3:19:** Mat 14:3-4; Mak 6:17-18

kən nəwĩa Uhgìn təmisi-pən e nego e neai matən məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nīkik tagien pik agin ron ik.”

Pipi rat min rəha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu təmətuoun rəhan wək, rəhan nup tahmen-pən e tate. Netənim nīkilat tatəht məmə in nəti Josep.

Kən Josep in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

Lifae in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josep,

²⁵ Josep in nəti Matatias,

Matatias in nəti Amos,

Amos in nəti Neham,

Neham in nəti Esli,

Esli in nəti Nagae,

²⁶ Nagae in nəti Mahat,

Mahat in nəti Matatias,

Matatias in nəti Semein,

Semein in nəti Josek,

Josek in nəti Jota,

²⁷ Jota in nəti Joanan,

Joanan in nəti Resa,

Resa in nəti Serupapel,

Serupapel in nəti Sealtiel,

Sealtiel in nəti Neri,

²⁸ Neri in nəti Melki,

Melki in nəti Ati,

Ati in nəti Kosam,

Kosam in nəti Elmatam,

Elmatam in nəti Er,

²⁹ Er in nəti Josua,

Josua in nəti Eliesa,

Eliesa in nəti Jorim,

Jorim in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

³⁰ Lifae in nəti Simeon,

Simeon in nəti Juta,

Juta in nəti Josep,

Josep in nəti Jonam,

Jonam in nəti Eliakim,

³¹ Eliakim in nəti Melea,

Melea in nəti Mena,

Mena in nəti Matata,

Matata in nəti Natan,

Natan in nəti Tefit,

³² Tefit in nəti Jese,

Jese in nəti Opet,

Opet in nəti Poas,

Poas in nətɪ Salmon,
 Salmon in nətɪ Nason,
³³ Nason in nətɪ Aminatap,
 Aminatap in nətɪ Atmin,
 Atmin in nətɪ Ani,
 Ani in nətɪ Hesron,
 Hesron in nətɪ Peres,
 Peres in nətɪ Juta,
³⁴ Juta in nətɪ Jekop,
 Jekop in nətɪ Aisak,
 Aisak in nətɪ Epraham,
 Epraham in nətɪ Tera,
 Tera in nətɪ Nahor,
³⁵ Nahor in nətɪ Seruk,
 Seruk in nətɪ Rehu,
 Rehu in nətɪ Pelek,
 Pelek in nətɪ Eper,
 Eper in nətɪ Sela,
³⁶ Sela in nətɪ Kaenan,
 Kaenan in nətɪ Apaksat,
 Apaksat in nətɪ Sem,
 Sem in nətɪ Noah,
 Noah in nətɪ Lamek,
³⁷ Lamek in nətɪ Metusela,
 Metusela in nətɪ Inok,
 Inok in nətɪ Jaret,
 Jaret in nətɪ Mahalalel,
 Mahalalel in nətɪ Kenan,
³⁸ Kenan in nətɪ Enos,
 Enos in nətɪ Set,
 Set in nətɪ Atam,
 kən Atam təmisi-pən e Uhgɪn.

4

Setan təmos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narmɪn Rəha Uhgɪn təmarioah e nəmegəhən rəha Iesu, kən e nian in təmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmɪn Rəha Uhgɪn təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwɪn əpəh ikɪn taruən-aruən ikɪn. ² Kən e nian foti, Setan təmos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian mɪn rafɪn əh, in təməsagwənən, kən e nannun nian mɪn əh, nəumis təmus wɪr in. ³ Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nətɪ Uhgɪn, ən-ipən kəm kəpiel u məmə otəuhlin muwa mol pɪret lan.” ⁴ Kən Iesu təmuhalpɪn məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgɪn məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh nɪtot əfəməh kit, kən roiu aɡɪn-əh mɪn əm, təməgətun in e kantri mɪn rafɪn e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶ kən təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekələhəu-pɪnə e nelməm nərəmərən e nɪməptən mɪn, ne nautə rəhalat mɪn rafɪn, məto-inu natɪmnat rafɪn əh tətatig e nelmək, kən ekɪtun nəgəhan-inən kəm etəmim pah itəm

iakolkeike mämә ekos-ipән kәм in. ⁷ Mәto okәмә ik onakәfak kәм io, kән natimnat rafin mın u, okotuwa rәham.”

⁸ Kән Iesu tәmuhalpin rәhan nәghatән mämә, “Naoa Rәha Uhgın tatән mämә, ‘Onәkotәfak әm kәм rәhatәmat Iәrәmәrә Uhgın, kән in әm, onәkotol әm rәhan nәtәligән.’”

⁹ Kән Setan tәmit in minuwin әpәh Jerusalem e nәtuei nimә әpәh ilis agın e Nimә Rәha Uhgın. Kән tәmән-ipән kәм in mämә, “Okәмә ik Nәti Uhgın, kән iwıg ukın-u, ¹⁰ mәto-inu kәmәte-pән e Naoa Rәha Uhgın mämә, ‘In otahl-ipa nagelo mın rәhan okotuwa motehm wir ik,’ ¹¹ kән tәmәte-pән mämә, ‘Okotilәs ik ilis e nelmilat mämә onәkәsorinән nelkәм e kәpiel.’”

¹² Kән Iesu tәmuhalpin rәhan nәghatән mämә, “Naoa Rәha Uhgın tatән mın mämә, ‘Okol nәkәsotos-ipән-os-ipәнән kәм rәhatәmat Iәrәmәrә Uhgın mämә otol nat kit, kән mämә onәkotәplan mämә in tәtatig itәmat mın, o kәp.’”

¹³ Kән nian Setan tinol namnun rafin nos-ipән-os-ipәнән rәhan, in tәmagım muwin isәu o Iesu matәsahgin mämә nian wir kit mın rәhan otәpanuwa mın.

Iesu tәmәtuoun rәhan wәk әpәh Kalili

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Kән Iesu tәmitәlig-pән Kalili, kән nәsanәнән rәha Narmın Rәha Uhgın tәmәrioah e nәmegәhән rәhan. Kән kәmamnus-amnus in titәlau e nimәptән әh. ¹⁵ Kән Iesu tәmәgәtun e nimә rәha nuәfiminән mın, kән netәmim rafin koatәнwiwi in.

*Netәm Nasaret
kәmotapәs Iesu*

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kән Iesu tәmuwa Nasaret, ikin әh in tәmepәt ikin әpән. Kән e nian rәha Sapat, in tәmuwin e nimә rәha nuәfiminән tahmen әm mämә in tәmatol mihin nian mın. Kән in tәmәtul mämә otafin Naoa Rәha Uhgın, ¹⁷ kән kәmos-ipән naoa itәм kәmaiu-aiu rәha ien u Aesea. Kән in tәmurapik itәм Aesea tәmәte-pән tatән nәhlan mämә, ¹⁸ “Narmın Rәha Uhgın tәtatig lak mәto-inu tәmitәpun io mämә ekән-iarәp namnusән tәwir kәм ian-rat mın. Kән tәmahl-ipa io mämә ekuwin mән-ipән kәм netәм kotatig e kalapus mämә ekikis ilat, kән mahl-iarәp ilat, kән mән-ipән kәм iganәmtin әpis mın mämә okotehm mın nat. Kән tәmahl-ipән io mämә ekuwin mikis nikin rat mın itәм kotatig e nelmin netәм pisin, itәм koatol tәrat kәм ilat, ¹⁹ kән mән-iarәp mämә nian tinuwa rәkis mämә Iәrәmәrә otәgәtun rәhan nәwirән kән mosmegәh netәmim.”

²⁰ Tәmәfin rәkis naoa un, kән maiuau mın mos-ipән titәlig-pән o etәм tәthem wir naoa mın, kән tәmәpәlәh mämә otәgәtun netәmim. Kән nigәnәmti netәmim rafin e nimә rәha nuәfiminән tәmatәtul әm lan. ²¹ Kән in tәmatәghat kәм ilat matән min-nulan mämә, “Roiu agın e nian itәм nakoatәtәlig lan e Naoa Rәha Uhgın, Uhgın tatol әp nәghatән mın әh mämә tinatuwa otol niphrienән.”

²² Netәmim rafin koatәнwiwi in, kән narmilat tatiwig o nәghatән wir mın itәм tatән, kән motән kәм ilat mın mämә, “?Nәti Josep u, o kәp?”

23 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Ekítun mæmæ onakoatæn næghatæn oas u kæm io u tatæn min-nulan mæmæ, ‘Tokita, ol-wír atíp-tu nípætím,’ u nípætín mæmæ, ‘Natímnat mín æh itæm katæn mæmæ næmol rækis ilat æpæh Kapaneam, tæwír mæmæ nakuwa mól mín ilat ikin-u imam ikin.’”
 24 Nípahrienæn, iakatæn kæm itæmat mæmæ netæmím okol kæsotisiai-inæn ien kit itæm tæmisi-pæn elat. 25 E nian ræha Elaija, nuhuæn tæmæsæfikæn mos nup ksil ne mæwig sikis, kæn næumis tæman ikin mín rafín nagwænæn tæmikæ. Kæn ekæn nípahrienæn kæm itæmat mæmæ, e nian æh, næutahlímis tepæt ikin-u Isrel, 26 mæto Uhgín tæmæsahl-ipænæn Elaija mæmæ otuwín masitu elat. Kæp. In tæmahl-ipæn mæmæ otasitu æm e næutahlímis kit æpæh ikin Saeton e taon Sarefat, kæn pætæn u in Iaihlua kit. 27 Kæn e nian ræha ien Elisa, netæmím tepæt kæmotatíg Isrel itæm kæmoatos nímisæn ræha nuwigítæm u leprosi, kæn Elisa tæmæsol-wíræn kit ne. Mæto in tæmol-wír æm Neman u etæm Siria, Iaihlua kit.”

28 Kæn e nian netæmím e nímæ ræha nuæfímínæn kæmotæto næghatæn æh, nemæha tæmol pík ilat. 29 Kæn kæmotæruapík kætul motaskælím Iesu, motílæs motiæt e taon, motuwín æpæh lekiækis e nikali taon mæmæ okotærakin-iaræp. 30 Mæto Iesu tæmaliwæk æm miet ilugín-in ilat mínatuwín.

*Iesu tæmahl-iaræp narmín rat e etæmím kit
(Mak 1:21-28)*

31 Kæn Iesu tæmeiuai muwín æpæh Kapaneam, taon kit mín ræha Kalili. Kæn e nian ræha Sapat, in tæmatægætun netæmím. 32 Kæn netæmím itæm kæmoatæto ræhan nægætunæn, narmílat tæmiwíg pík ron mæto-inu ræhan næghatæn tæfigæm, nepætæn æh-ikin.

33 Kæn in æpæh imæ e nímæ ræha nuæfímínæn, kæn suah kit æh-ikin itæm narmín rat kit tætatíg lan. Kæn in tæmagæt æfæmæh mæmæ, 34 “!Ei, Iesu etæm Nasaret! ?Tahro? ?Næmatuwa mæmæ onakærækin itimat? Ekítun rækis ik. !Ik Etæm Asim ræha Uhgín!” 35 Mæto Iesu tæmæghat æskasík lan mæmæ, “!Ahh, sagætæn! !Iet magím e suah un!” Kæn narmín rat æh tæmol suah un tiet morín-pæn e nímæptæn ilugín-in ilat, kæn in tæmíet magím lan, mæto tæmæsærækinæn suah un.

36 Kæn netæmím rafín ikin æh, narmílat tæmiwíg kæn moatæn-ipæn kæm ilat mín mæmæ, “!Ei! ?Nægætunæn naka u? Suah æh, in tætæghat æskasík e narmín rat mín e næghatæn ræha nepætæn ne næsanænæn, kæn ilat koatiet e netæmím.” 37 Kæn namnusæn ræha Iesu tæmaiu mítælau e nítæn æh.

*Iesu tæmol-wír netæmím tepæt
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

38 Iesu tæmætul kæn miet e nímæ ræha nuæfímínæn muwín æpæh e nímæ ræha Saimon.* E nian æh, uhu Saimon tatímis tætætæp-ætæp asol, kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ otol-wír. 39 Kæn Iesu tæmætul-pæn iuæhkir ron mæghat æskasík kæm nætæp-ætæpæn, kæn nætæp-ætæpæn tæmikæ. Kæn roiu agín-æh mín æm, pætaguihl u tæmætul mínatol nagwænæn nigilat.

40 Nian mít tiniwíg rækis,† netæmím kæmotos netæmím rafín itæm koatímis e nímisæn písín písín mín moatuwa o Iesu. Kæn tæmælæhæu-pæn nelmín elat kitíæh kitíæh, kæn ilat rafín kæmotæmegæh. 41 Kæn iærmis

4:24: Jon 4:44 **4:25:** 1 King 17:1,7 **4:26:** 1 King 17:8-16 **4:27:** 2 King 5:1-14 **4:32:**

Mat 7:28-29 * **4:38:** Nian mín neen, kætaun-in Saimon Pita mæmæ, “Saimon,” kæn nian neen, kætaun-in mæmæ, “Pita.” † **4:40:** Lou tatæn mæmæ etæmím ko tæsilæsæn etæm tatímis e nian ræha Sapat. Mæto nian mít tiniwíg rækis, kæn Sapat tinol namnun, kæn netæmím kotítun nílæsæn netæmím.

m̄in k̄amotiet motaḡim e net̄amim tep̄ot motaḡet əf̄am̄əh m̄əmə, “!Ik N̄əti Uhḡin!” M̄əto Iesu t̄əmaḡet əskasik elat mahtosig-in ilat o n̄əghat̄ən m̄əto-inu ilat kotitun m̄əmə in Kristo it̄əm Uhḡin t̄əmahl-ipa.

⁴² K̄ən k̄əmən law̄iḡin, Iesu t̄əm̄iet ik̄in əh muw̄in əp̄əh ik̄in kit it̄əm net̄amim kotik̄ə ik̄in. M̄əto net̄amim k̄əmot̄eam-in, k̄ən nian k̄əmot̄ehm, k̄ən k̄əmotuwa ron motalkut m̄əmə okot̄ən-iahau m̄əmə in ot̄əsagim̄ən map̄əs ilat. ⁴³ M̄əto in t̄əm̄ən-ip̄ən k̄əm ilat m̄əmə, “K̄əp. Io ek̄ək̄əike muw̄in latūənu p̄isin m̄in neen, m̄ən-iar̄əp namnus̄ən t̄əwir r̄əha n̄ərəm̄ərəən r̄əha Uhḡin, m̄əto-inu Uhḡin t̄əmahl-ipa io m̄əmə ekol mih̄in.”

⁴⁴ K̄ən in t̄əmatuw̄in m̄ətan n̄it̄ən Jutia mat̄ən-iar̄əp n̄əghat̄ən r̄əha Uhḡin e n̄im̄ə r̄əha nuəf̄imin̄ən m̄in.

5

Aposol m̄in it̄əm Iesu t̄əmaup̄ən maun-in ilat

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Nian kit, Iesu t̄əmat̄ətul e n̄ikal̄i n̄əhau asol, n̄ərḡin u Lek Kalili.* K̄ən n̄im̄anin net̄amim k̄əmotuwa k̄ətul kit̄əlau lan m̄əmə okot̄əto n̄əghat̄ən r̄əha Uhḡin. ² K̄ən in t̄əmehm pot k̄əiu it̄əm net̄əm r̄əha niuw̄ən n̄əm k̄əmotap̄əs katūəməhl e noa n̄im̄əkl̄əkil, m̄əto-inu ilat kotaikuas e rehalat net m̄in. ³ K̄ən Iesu t̄əmə̄r e pot r̄əha Saimon†, k̄ən in t̄əmətap̄əh o Saimon m̄əmə ot̄iuw-iar̄əp pot tuw̄in ihluw̄ m̄əsin. Nian Saimon t̄əmətig-iar̄əp pot, k̄ən Iesu t̄əməp̄ələh lan mat̄əḡatun net̄amim.

⁴ Nian Iesu t̄əməghat r̄əkis k̄əm net̄amim, k̄ən m̄ən-ip̄ən k̄əm Saimon m̄əmə, “Saimon, ot̄asua kotuw̄in əp̄əh lokam̄nim, k̄ən nakot̄ərakin r̄əhat̄əmat net m̄əmə nakotos n̄əm neen.” ⁵ K̄ən Saimon t̄əm̄ən m̄əmə, “Et̄əm-iasol, lap̄in it̄imat emotalkut p̄ik o nat u m̄ətoahḡin-pa t̄inian, m̄əto em̄əstos̄ən n̄əm kit ne. M̄əto ik̄ n̄in̄ən m̄in m̄əmə okotuw̄in, k̄ən tol n̄əhlan, p̄əs okotuw̄in m̄in mot̄ərakin r̄əhat̄imat net m̄in.”

⁶ K̄ən e nian k̄əmotol min-n̄əhlan, k̄əmotos n̄əm tep̄ot tep̄ot e r̄əhalat net, k̄ən net m̄in r̄əhalat k̄əmot̄ər kasis wir e n̄əm m̄in, k̄ən net m̄in kinot̄ətuoun minot̄əhap-əhap. ⁷ K̄ən ilat k̄əmot̄əun-in-p̄ən ilat m̄in neen e pot kit m̄in m̄əmə okotuw̄a kasitu elat. !K̄ən k̄əmotuwa k̄əmki-p̄ən n̄əm e pot k̄ər̄ən mil kūər m̄ərioah e n̄əm, iūəhkir əm pot mil k̄ətuam̄nim!

⁸ Nian Saimon Pita t̄əmehm nat u, k̄ən t̄əmisin-p̄ən nulin o Iesu e n̄is̄iaīən mat̄ən m̄əmə, “!Iar̄əm̄ərə, uw̄in is̄əu ron io m̄əto-inu, io esah-men̄ən, io iol t̄əfaḡə rat!” ⁹ In tat̄əghat min-nulan m̄əto-inu in ne net̄əm m̄in əh e pot mil, k̄əmotaut p̄ik narm̄ilat tiwiḡ o n̄əm m̄in it̄əm kotep̄ət p̄ik n̄əhlan. ¹⁰ K̄ən Jemes ne Jon, n̄əti Sepeti mil it̄əm k̄ət̄əhalol w̄ək il̄əhal Saimon, ilau m̄in k̄əmuaut p̄ik narm̄ilau tiwiḡ o n̄əm m̄in u.

M̄əto Iesu t̄əm̄ən-ip̄ən k̄əm Saimon m̄əmə, “Əs̄əgin̄ən. Ik et̄əmim r̄əha niuw̄ən n̄əm, m̄əto roiu əh matuw̄in, ik onakiuw-pa net̄amim.” ¹¹ K̄ən e nian ilat k̄əmotiuw-par r̄əhalat pot m̄in, k̄ən moatap̄əs nat̄imnat rafin motuaris̄ig-in əm Iesu, k̄ən motuwa r̄əhan m̄in net̄amim.

4:41: Mat 8:29; Mak 3:11-12

4:44: Mak 1:35-39; Mat 4:23

tatan m̄əmə, “Lek Kenesaret” u n̄ərḡin kit m̄in r̄əha Lek Kalili.

* **5:1:** N̄əghat̄ən Kris ətuatip

5:1: Mat 13:1-2; Mak 3:9-10

† **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8 **5:11:** Mat 19:27

Iesu tæmol-wir etæm tatos nimisæn u leprosi[†]

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu tæmætaliwæk e taon kit, suah kit itæm tatos nimisæn u leprosi tæmaliwæk muwa. Nimisæn u leprosi tæmiræfin nipætîn. Kæn nian in tæmehm Iesu, tæmeiuaiu misin-pæn nipinægîn e nisip matos-ipæn nisialiian kæm in, kæn in tæmætasæk matækæike ron matæn mæmæ, “Iæramæra, okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io, kæn mafæl rækis namkimikæn lak.”

¹³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæhin-pæn nelmin mælæhæu-pæn lan mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. !Æwir-ta!” Kæn roiu agîn-æh æm, nimisæn u leprosi tæmagim mikæ lan.

¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-iæhau mæmæ otæsæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, mæto in tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn mehm pris kit pæs in otehm mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn sakrifais kæm Uhgîn itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tatikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ.”

¹⁵ Mæto namnusæn ræha Iesu tatiet matuwîn ikin min rafin, kæn nimanin netæmim kæmotuwa mæmæ okotætellig-in ræhan nægætunæn kæn mæmæ in otol-wir nimisæn min ræhalat. ¹⁶ Mæto nian tepæt, tatuwîn ikin taruæn-aruæn ikin, in pisin æm, mæmæ otatæfak.

Iesu tæmol-wir etæm nipætîn mæsin tæmimis

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Nian kit, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e nimæ kit, kæn Farisi min, ne iægætun min ræha Lou, ilat æh-ikin koatæpælæh, kæmotisi-pæn æpæh latuænu min e nitæn Kalili, ne nitæn Jutia, ne taon Jerusalem. Kæn næsanænæn ræha Iæramæra tætatig o Iesu mæmæ in otol-wir netæmim u koatimis. ¹⁸ E nian æh, netæmim neen kæmotilæs suah kit motuwa itæm tætapil æm e nimitiwîn ræhan mæto-inu nipætîn mæsin tæmimis. Kæn ilat kotalkeike mæmæ okotilæs motælæhæu-pæn e nelki Iesu. ¹⁹ Mæto ilat kotæroru nuwînæn imæ mæto-inu netæmim tepæt æh-ikin. Kæn kæmotuwîn æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin, § kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwîn ræhan muwîn iuæhkir æm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu tæmehm ræhalat nahatætææn, kæn tæmæn mæmæ, “Iolik. Ræham nolæn rat min, io emos-irækis.”

²¹ Kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min nikilat tæht mæmæ, “?Etæmim naka u tatæghat ausit mæmæ in Uhgîn? Uhgîn æm in titun nos-irækisæn nolæn rat min ræha netæmim.” ²² Iesu in titun æm ræhalat nætelligæn, kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakoatætellig min-nulan? ²³ ?Naka in timætig mæmæ ekæn, ‘Ekos-irækis ræham tefagæ rat min,’ o ‘Ætul maliwæk?’ ²⁴ Kæn roiu onækotehm mæmæ Næti Etæmim tatos nepætæn o nos-irækisæn tæfagæ rat min ikin-u e nætueintæn.” Kæn in tæmæn kæm suah u tatimis mæmæ, “Ætul, milæs ræham nimitiwîn maliwæk matuwîn imam ikin.” ²⁵ Kæn roiu agîn-æh min, suah u tæmætul milæs ræhan nimitiwîn minataliwæk matænwiwi Uhgîn minatuwîn. ²⁶ Kæn ilat rafin kæmotaut pik ron narmilat

[†] 5:11: E Naoa Ræha Uhgîn, næghatæn u “leprosi” tatæghat-in nimisæn pisin pisin min ræha nuwigitæm. Nimisæn min u tatarækîn nuwigitæm, kæn Lou ræha Moses tatæn mæmæ suah kit itæm tamos nimisæn næhlan, in tamkimik e niganæmti Uhgîn. Afîn Levitikas itæm tepæt 13-14. 5:14:

Lev 14:1-32 § 5:19: E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tael. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tael min neen mæmæ otol kihal tahmen e suah u itæm in tatimis. 5:20: Aes 43:25; Luk 7:48

5:24: Jon 5:8

tiwig, kən moatənwiwi nərgi Uhg'in, kən motasiəp kən moatəgin məsin moatən məmə, "Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pispis agin."

Iesu təmaun-in Lifae

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmiet maliwək matuwın, kən in təmehm suah kit itəm tatos məni rəha takis, nərgin u Lifae, tatəpələh ikin katətou takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, "Wa, muarisig-in io muwa rəhak etənim." ²⁸ Kən in təmapəs natimnat min rafin rəhan, mətul muarisig-in Iesu.

²⁹ Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nimə. Kən netənim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netənim əpnəpin min kəmotuwa moatəpələh kələh ilat min ilat məmə okotəgwən. ³⁰ Kən Farisi min ne netənim neen min rəhalat itəm iəgətun min rəha Lou, nıkilat təsagienən kən moatən-ən kəm netənim rəha Iesu məmə, "?Tahro itəmat nakotəgwən kələh əm itəmat netənim itəm koatos məni rəha takis ne netəm nol təfagə rat?"

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Etənim itəm in təsimisən, təsuwinən mehm tokita. Məto etəm tatimis, in otəkəike muwin mehm tokita. ³² Io eməsuwamən məmə ekaun-in netəm itəm nıkilat təht məmə kotətuatip rəkis məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərət min itəm koatol. Məto emuwa məmə ekaun-in netəm kotərat məmə okotəuhlin rəhalat nətəligən."

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhg'in

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, "Netənim rəha Jon Baptaıs, nian rafin koatapəs nagwənən kən katəfak kəm Uhg'in, kən netənim rəha Farisi min koatol əm nat kitiəh, məto rəham netənim min kotəgwən əm katilpın. ?Tahro?" ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etənim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan min məmə okotəkəike motapəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp! ³⁵ Məto nian tatuwa itəm netənim okotiləs-irəkis suah u itəm təmol əm marit motiləs kan isəu o rəhan min netənim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan."*

³⁶ Kən Iesu təmuəh min nımaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, "Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsin, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wırən ilau napən oas.

³⁷ "Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwigı nəni.† Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasis kən mimerəh mahtiperəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl min, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etənim itəm təmənim wain oas rəkis, in təsolkeikeən məmə otənim min wain wi, məto-inu in otən məmə, 'Wain oas in təwir.' "

5:30: Luk 15:1-2 **5:34:** Jon 3:29 * **5:35:** "Etənim itəm təmol əm marit" tatəpsen-pən Iesu, kən "rəhan min netənim" tatəpsen-pən netənim min rəha Iesu. † **5:37:** E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwigı nəni. Pətəl wi in timətmətig o nahgigən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsahgigan. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətasis.

6

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən mīn rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan mīn netəmim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Məto Farisi mīn neen koatən məmə, “!Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətəhl Lou. ?Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nəsofafinən e Naoa Rəha Uhgīn, natimnat mīn əh itəm Kig Tefit təmöl aupən? In ne rəhan mīn netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwīn imə e nimə tapolən rəha Uhgīn, təmos pīret u itəm pris mīn kīnotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən Lou tatən məmə pris mīn əm kotitun nunən, məto Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan mīn netəmim məmə okotun.” ⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!o, Nəti Etəmim, ekatərəməərə e nian rəha Sapat.”

Iesu təmöl-wir etəmim e nian rəha Sapat
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Kən e nian pişin kit mīn rəha Sapat, Iesu təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikīn əh, suah kit əh-ikīn nelmīn matip təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ⁷ Kən iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn, ilat koatalkəlik məmə okotehm-tu Iesu məmə otol-wir suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən məmə Iesu təmətəhl Lou.

⁸ Məto Iesu təmitun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmīn təmimis məmə, “Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafin.” Kən təmuwīn mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!akolkeike məmə ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Tahro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətuatip e Lou məmə okol, okol nat wir, o okol nat tərət? ?Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰ Kən təmisilu ilat rafin miələu, kən təmən-ipən kəm etəm nelmīn təmimis məmə, “Əg-ətuatip-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatip-in nelmīn, kən nelmīn təməwir. ¹¹ Məto netəm mīn əh, nikilat tinərat pik agin, kən kīnoatəghat-əghat kəm ilat mīn məmə okotahro e suah əh Iesu.

Iesu təmitəpun tuelef aposol mīn rəhan
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Kən e nian mīn əh, Iesu təmuwīn əpəh ilis e niətə məmə otəfak, kən in təmətətig matəfak kəm Uhgīn e nian əh mətoarus tian. ¹³ Kən tinian, təmaun-in rəhan mīn netəmim məmə okotuwa kehm. Kən təmitəpun rəkis tuelef, maun-in nərgilat məmə aposol mīn. ¹⁴ Nərgi aposol mīn u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgin wi məmə Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmə Selot,* ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-in-pən Iesu kəm rəhan mīn tikimir mīn.

Iesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatimīs
(Mat 4:23-25)

¹⁷ Kən Iesu ne rəhan aposol mīn kəmotiet e niətə u moteiuaiu motuwa motatig e niətən iəməhl ilat rəhan netəmim tepət, ne nimanin netəmim

6:1: Dut 23:25
futnot e Mat 10:4.

6:2: Jon 5:10

6:3: 1 Saml 21:1-6

6:4: Lev 24:5-9

* 6:15: Əplan-tu

tepət min kəmotisi-pən nitən Jutia, ne nikalkal nitəhəi ikin Taea ne Saeton. ¹⁸ Ilat kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmə in otol-wir nımisən min rəhalat. Kən in təmol-wir netəmim itəm narmin rat min kəmoatərəkkin ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatitəlau lan, kəmotalkut məmə okotek məto-inu nəsanənən tətisi-pən lan matol-wir ilat rafin.

Nagienən ne nəratən
(Mat 5:1-12)

²⁰ Kən Iesu təmasipən mehm rəhan min netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmə,

“Itəmat u ian-rat min, nakoatətig e nəwİRən pahrien. In nəwİRən pahrien məto-inu, itəmat netəmim rəha UhgİN, kən in tatərəmərə etəmat.

²¹ Itəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatətig e nəwİRən pahrien. In nəwİRən pahrien məto-inu, onəkotən məmə, ‘Əwəh, təhmen.’

Itəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatətig e nəwİRən pahrien. In nəwİRən pahrien məto-inu onəkotalah.

²² Nakoatətig e nəwİRən pahrien nian netəmim koatətəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kitiəh itəmat min ilat, kən katən rat itəmat, kən katərəkkin-rəkkin nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmis min, kən ilat koatol nolən min əh kəm itəmat məto-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak min.

²³ “E nian min əh, otəgien, kən motətİp-ətip e nagienən məto-inu nətəuən asol rəhatəmat rəha natimnat min əh tətətig əpəh e nego e neai. Nikitəmat otəgien məto-inu tİpİlat min kəmoatol nolən kitiəh əm kəm ien min aupən ikin.

²⁴ “Məto, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tepət roiu məto-inu, ninotos rəkis nagienən rafin itəm onəkotos.

²⁵ Kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat itəm nakotəgwən pİk moatəto təwir lan əh-roiu məto-inu, nəumis otəpanus itəmat.

Kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əh-roiu məto-inu, nəpanotasək onəkotasək əgİN.

²⁶ Kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat nian netəmim koatİləs-ipər nərgitəmat məto-inu, tİpİlat min kəmotİləs-ipər mihİN nərgİ ien eİueİuə min aupən ikin.”

Otolkeİke rəhatəmat
tİkİmİR min
(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ Kən təmən min məmə, “Məto ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motİtun məmə, nəkotəkəİke motolkeİke rəhatəmat tİkİmİR min, kən motol təwir kəm netəm koatətəhau itəmat, ²⁸ kən nian netəmim koatau iərmis-in itəmat, məto itəmat onəkotəpəh-in o UhgİN məmə otos-ipən rəhan nəwİRən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərət kəm itəmat.

²⁹ “Okəmə suah kit tatem nİkapİM, kən əhwİN-pən nİkalİN kit min tem. Okəmə suah kit tatİləs rəham kot, kən atətul matİp o nos-ipən minən rəham sot. ³⁰ Os-ipən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasİə-in ron İk, kən etəmim itəm təmos rəham neen natimnat, apəs əm, məsətapəh-inən.

³¹ Kən otol təwir kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeİke məmə netəmim okotol min kəm itəmat.

32 “?Okəmә nakotolkeike әm netәм min u koatolkeike itәmat, nikitәmat tәht mәмә okilәs-ipәр itәmat ron? Kәp. Netәм rat, ilat min koatol tәwir kәм ilat min, kән moatolkeike ilat min. 33 ?Kән okәмә nәkoatol әm tәwir kәм netәм min әh itәм koatol tәwir kәм itәmat, nikitәmat tәht mәмә okilәs-ipәр itәmat ron? Kәp. Netәм rat, ilat min koatol әm nat kitiaһ min. 34 ?Kән okәмә nakoategәhan-in natimnat kәм netәmim neen itәм ilat kotitun nos-ipa minән nitain, nikitәmat tәht mәмә okilәs-ipәр itәmat ron? Kәp. Netәм rat, ilat min koategәhan-in natimnat kәм ilat min mәмә nian kit kәpanotos-ipән min nitain tahmen.

35 “Mәto nәkotәkәike motolkeike rәhatәmat tikimir min, kән moatol tәwir kәм ilat, kән moategәhan-in natimnat itәм kәmotos mәмә okәsotalpinән. Okәмә nәkotol nәhlan, kән rәhatәmat nәtouән asol tәtatig, kән nakotuwa nenәti Uhgи Ilis Agиn, mәto-inu in tatol tәwir kәм netәм naumis min, kән tatol tәwir min kәм netәmim itәм kәsәtәnән mәмә nikitәmat tagien o natimnat wir itәм in tatol kәм ilat. 36 Otasәkitun netәmim tahmen әm e rәhatәmat Tata tәtasәkitun netәmim.”

Әsәnән nolән rәha etәmim
(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

37 Kән Iesu tәмән mәмә, “Әsәnән nolән rәha etәmim mәмә in tәrat, kән pәs kәsәnән rәham nolән mәмә in tәrat; әsәnән mәмә suah kit otәkәike mos nalpinән o tәfagә rat kit rәhan, kән pәs kәsәnән mәмә ik onakәkәike mos nalpinән o tәfagә rat kit rәham; aluin nolән rat rәha etәmim itәм tәmol kәм ik, kән pәs kaluin nolән rat rәham. 38 Awte kән mәhan nelmәм kәм netәmim, kән kos-ipinә natimnat kәм ik, natimnat tepәt tepәt itәм kәmaii-pән kasin-asin kәgәtain, tәр matәrioah itәм okәlәhәu-pән ilat e nelmәм. Okәмә natos-ipән tepәt, okos-ipinә tepәt kәм ik, mәto okәмә natos-ipән noan mәsin әm, okos-ipinә noan mәsin әm kәм ik.”

39 Kән in tәmuәh nimaa nәghatән kәм ilat mәмә, “Iganәmtin әpis ko tәsitән иганәmtin әpis kit min. !Kәsi, okiaiwig-pән e noakimil asol! 40 Etәм tәtәtәlig, in tәsaprәkis-inән rәhan iәgәtun, mәto etәmim itәм tәmәtәlig-in wir matәtәu-pән iәgәtun e nәtәligән min rafin, in otuwa mahmen e rәhan iәgәtun.

41 “?Tahro nakatән nisip noan mәsin itәм tәmuwиn e niganәmti piam, mәto nikum tәsәhtән nig asol itәм tәtatig e niganәmtim? 42 ?Okәмә nakәsehmән nig asol әpәh e niganәmtim, kән onakahro min-nulan mos-irәkis nisip e niganәmti piam? !Rәhatәmat nәнән tәwir, mәto nikitәmat tamkimik! Aupән mos-irәkis nig asol e niganәmtim, kән mitun nehm wirән nisip e niganәmti piam kit.

43 “O nat әh inәh, iatән mәмә, nig katun tikә itәм tatәe-in nig kәsunән, tahmen-pән әm e nig kәsunән tәsoe-inән nig katun, 44 mәto-inu etәmim tatitun nig e nehmән noan. Ko etәmim tәsәhlән noa nig katun e nolkosik, kән ko etәmim tәsәhlән noa nig tәtehen e nol e luән. 45 Etәм tәwir, nikin tәrioah e natimnat wir min, kән in tatol natimnat itәм tәwir. Kән etәм tәrat, nikin tәrioah әm e nolән tәrat min, kән in tatol әm nolән tәrat; mәto-inu e nian tatәghat, kән natimnat min әh e nikin koatiet.”

46 Kән Iesu tәмән mәмә, “?Tahro nakotaun-in io mәмә ‘Iәrәmәrә, Iәrәmәrә,’ mәto nәsәtolән nat naka itәм ekatән? 47 Pәs ekәgәtun kәм itәmat nolән rәha suah kit itәм tatuwa ron io, kән matәto nәghatән min rәhak, kән matol natimnat min itәм ekatән ilat.

48 “Kæn in tahmen æm e etæmim itæm tæmilækin ræhan nimæ. Aupæn, tæmel nisip meiuaiu muwîn mafæl wir kæpiel apin æpæh læhau, kæn milækin-pæn ræhan ikin nimæ. Nian nuhuæn tæfik maiu maruæh muwa milæs pikæn, mæto tæsaloalæn lan, mæto-inu tæmilækin wir tiækis. 49 Mæto etæmim itæm tatæto næghatæn ræhak kæn mæsolan, in tahmen-pæn e etæmim itæm tatilækin-pær ræhan nimæ tatæpælæh-pær æm e nimæptæn. Nian nuhuæn tæfik maiu maruæh muwa milæs pikæn nimæ, kæn æmun nimæ tiet morin mimælkin-mælkin.”

7

Nahatætææn ræha etæm-iasol kit ræha mopael min (Mat 8:5-13)

¹ Nian Iesu tæmæghat rækis kæm netæmim un, kæn in tæmuwîn æpæh e taon Kapaneam. ² Kæn ikin æh, etæm-iasol kit ræha mopael min ræha netæm Rom tætatig, kæn slef kit æh-ikin ræhan itæm in tolkeike pik, mæto slef æh tatimis pik, ræhan nahmææn tepæt. ³ Kæn e nian etæm-iasol æh tæmæto namnusæn ræha Iesu, kæn in tæmahlepis netæm-iasol neen ræha netæm Isrel mæmæ okotuwîn motæn-ipæn kæm Iesu mæmæ otuwîn mol-wir ræhan slef. ⁴ Kæn nian netæm-iasol min æh kæmotuwa motehm Iesu, motætapæh æskasik ron motæn mæmæ, “Iæræmæ, tætuatip æm mæmæ nakasitu e suah æh, ⁵ mæto-inu in tolkeike pik kitat netæm Isrel, kæn in tæmilækin nimæ ræha nuæfiminæn ræhatat.”

⁶ Kæn Iesu tæmætæu-pæn ilat. Kæn e nian kînoatuwa iuæhkîr o nimæ, etæm-iasol ræha mopael min tæmahl-ipæn ræhan min netæmim kotuwîn motehm Iesu moatæn-ipæn mæmæ, “Iæræmæ, æsælikiamtææn ik o nuwamæn, mæto-inu esahmen-pænæn mæmæ onækuwa imak ikin. ⁷ Kæn tol min-næhlan, io esimnæn mehm ik. Ik etæm-iasol kit, mæto io etæm læhau æm. Mæto aghat æm, kæn ræhak slef, in otasanæn min. ⁸ Ekitun mæmæ nimisæn æh otækæike mol næwiam, mæto-inu io min, ræhak netæm-iasol min kotæræmæ lak, kæn iatol næwialat, kæn mopael min neen æh-ikin itæm io ekæræmæ elat. Okæmæ ekæn kæm kit mæmæ, ‘Uwîn,’ kæn tuwîn. Kæn okæmæ ekæn kæm kit mæmæ, ‘Wa,’ kæn tuwa. Kæn okæmæ ekæn kæm ræhak slef mæmæ, ‘Ol nat u,’ kæn in tol.”

⁹ Nian Iesu tæmæto næghatæn u, narmîn tæmiwig pik o næghatæn ræha suah u. Kæn in tæmeirair mæn-ipæn kæm nîmanin netæmim itæm koatætul uarisig in, mæmæ, “Ekatæn kæm itæmat mæmæ, suah u sænæmæ in etæm Isrel. Kæn nat æpnapîn noanol min ræha Isrel, mæto esehmæn ilat kit itæm ræhan nahatætææn iahgin tahmen-pæn lan.” ¹⁰ Kæn e nian iahlæpis min ræha etæm-iasol kæmotitælig-pæn imæ, kæmotehm slef æh tinæsanæn rækis.

Iesu tæmosmegæh næti næutahlîmis kit

¹¹ Kæn tæsuwæhæn e natimnat min u, Iesu tæmuwîn e taon kit, nærgin u Nain, ilat ræhan min netæmim ne nîmanin netæmim tepæt itæm koatuarisig-in in. ¹² Kæmol fenis e kæpiel titælau e taon æh, kæn e nian Iesu tæmuwa iuæhkîr o nafiluæ ræha taon, kæn tæmehm netæmim koatîsi-pæn e taon moatalis etæm tæmimis kit. In etæm aluæ iærman, næti næutahlîmis kit noan kitîæh æm. Kæn nîmanin netæmim tepæt ræha taon koataliwæk kælæh ilat næutahlîmis æh. ¹³ Kæn nian Iæræmæ tæmehm næutahlîmis æh, in tæmasækitun pik, kæn mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Æsasækæn.” ¹⁴ Kæn Iesu tæmæn mek pet itæm katalis suah u tæmimis lan, kæn kæmotætul. Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “!Etæm aluæ! !Iatæn kæm ik mæmæ, ætul!” ¹⁵ Kæn etæm tæmimis

tināmegāh minātul, kən mətououn matəghat. Kən Iesu tamos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgīn məmə, “! Ien asol kit roiu tətatiḡ kitat min!” Kən motən min məmə, “!Uhgīn təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim!” ¹⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau ikin min rafin e nitən Jutia kən e nīməptən min rafin iuəhkīr ron.

Iesu ne Jon Baptais

(Mat 11:2-19)

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natimnat rafin itəm Iesu tāmōl ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən tahləpis ilau məmə okian muehm Iəramərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit min?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptais təmah-ipa itimlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit min?” ”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, mətō Iesu tatol nīmīsən tēpət koatəwir. Neen koatos nīmīsən pisin pisin min, neen narmīn rat tətatiḡ elat. Kən netəmim tēpət niganəmtilat tēpis, mətō Iesu tāmōl-wir ilat. ²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Iatəlig mian muən-ipən natimnat min u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm niganəmtilat tēpis kīnoatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tətət kinotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmotos nīmīsən leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kinotəmegāh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ²³ Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim itəm kəsotəmeən e rəhalat nahatətəən lak o rəhak nolən.”*

²⁴ E nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiatəlig min, kən Iesu təmətououn matəghat-in Jon kəm nīmanin netəmim. In təmən məmə, “?Aupən ikin, itəmat nəmoatuwin əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə onəkotehm naka? ?Nəmoatuwin məmə onəkotehm suah kit əpnapin əm itəm tahmen e nuwig itəm nīmətəg tətəhl tatahuin-ahuin? !Kəp! ²⁵ ?Okəmə kəpə, kən nəmoatuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmīn tiəkis? !Kəp! Netəm itəm koatuwin e napən wir, motagien əm e rəhalat nautə, ilat kotatiḡ e nīmə wir min tahmen e rəha kīg. ²⁶ ?Kən naka əh nəmoatuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nīpahrienən, mətō iatən kəm itəmat məmə in ilis taprəkis-in e ien. ²⁷ Suah u inu Naoa Rəha Uhgīn təmatəghat in məmə,

‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

²⁸ Iatən kəm itəmat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Mətō etəm tətatiḡ ləhau aḡin e netəmim rafin e nərəmərəən rəha Uhgīn, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹ Nian netəmim əpnapin, ne netəmim rəha nosən mənī rəha takis kəmotətō nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatip rəha Uhgīn in

7:15: 1 King 17:23; 2 King 4:36 **7:16:** Luk 1:68 **7:20:** Sam 40:7; Mal 3:1; Nol Əpən 1:8

7:22: Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * **7:23:** E nian rəha Iesu, netəmim tēpət koatasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Mətō nikilat təht məmə in otol nolən min itəm tol pisin e nolən min rəha Iesu. Nikilat təht məmə Kristo otos nəsənənən o nəluagīnən e kapman rəha Rom. **7:26:** Luk 1:76 **7:27:** Mal 3:1

suatip atuatip. Koatən nəhlan məto-inu Jon təmol bəptais rəkis elat. ³⁰ Məto Farisi min ne iəgətun min rəha Lou, ilat kəməsotegəhanən məmə Jon otol bəptais elat, kən inəh kəmotərakin suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhalat.

³¹ Kən Iesu təmatəghat min məmə, “?Kən io ekən nolən rəha netəmim roiu, məmə tahmen e naka? ?Kən rəhalat nətəligən naka? ³² İlat kotahmen-pən əm e nisualkələh itəm nat kit tikə otol nıkilat tagien. Kən koatəpələh e suatip katol maket ikin, kən motagət əfəməh motaun-in ilat min neen məmə, ‘İtimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, məto itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiuə rəha nımisən, məto nəsotasəkən kitat min itimat.’

³³ ‘İatən min-nulan məto-inu nian Jon Bəptais təmuwa, matətuakəm məsunən nagwənən nian tepət o nəfakən, məsənımən wain. Kən itəmat nakoatən məmə, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’ ³⁴ Məto io, Nəti Etəmim, emuwa mətagwən matənim wain, kən itəmat nakoatən məmə, ‘!Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napısən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən məni e takis, ne netəmim itəm nol təfagə!’ ³⁵ Nenatigən rəha Uhgın ne nalpəkəuən rəhan in tətətip məmə itımlau Jon ekioal nat itəm in tolkeike. Kən nəmegəhən rəha netəmim itəm kotahatətə lan, tatəgətun məmə inu nıpahrienən.”

Pətan rat kit təmau nelki İesu e senta

³⁶ Kən Farisi kit, nərğın u Saimon, in tətəpəh o İesu məmə otuwın magwən e rəhan nımə. Kən İesu təmuwın latuənu, muwın e nıpəğnoa nımə rəha Farisi un matəpələh məmə otagwən.†

³⁷ Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təməto məmə İesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikin. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtın tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtın tiəkis, katan məmə alapasta. ³⁸ Kən in təmuwa iuəhkır o İesu mətul e nıkali nelkin mətasək, nahui nəmtın tətəuon mətəhl-pən e nelki İesu minol nelkin tınəpilit. Kən təmafəl nahui nəmtın e nelki İesu e noanun, kən mətoafəl nelki İesu matos-ipən nısiailən kəm in,‡ kən mol-pən senta e nelkin.

³⁹ Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nıkin məmə, “Okəmə suah əh in ien pahrien, kən okol in təmıtun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, məmə in iol təfagə rat.”

⁴⁰ Kən İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təmən məmə, “İəgətun, ən-tu kəm io.”

⁴¹ Kən İesu təmən məmə, “Suah kəiu, rəhalau məni təsahmenən, kən iərəmərə kit təmos-ipən məni neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpın rəhan məni. Kit təmos faif-hanrı tenarius, kən kit tos fıfti tenarius. § ⁴² Nian ilau kənuəruru nos-ipənən nıtain, kən iərəmərə təmən məmə,

7:29: Luk 3:12 7:30: Mat 21:32 7:34: Luk 15:2 † 7:36: Nian min neen, netəm İsrəl koatətu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepıl rəhalat in ləhau ləhau, kən netəmim kotəpıl e nıkalılat motol nelmılat tətətu-pər rəhalat kaugə, kənu nelmılat matıp tos nagwənən moatun. Kən nelkılət tətəməhl-ıarəp katehm wır əm. Inəh İesu təmol mihın nian pətan əh təmuwa maıkuas e nelkin. Əplan narmin e Mat 26. 7:37: Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 ‡ 7:38: Nəghatən Kris atuatıp tatən məmə, pətan əh təkək nelki İesu e nohlin. Inu nəmtatın məmə in tətısalı-in pik İesu, kən nıkin tagien o natımnat itəm İesu təmol kəm in. § 7:41: Roıu, faif-hanrı tenarius tahmen e faif-hanrı-taosan vatu, kən fıfti tenarius tahmen e fıfti-taosan vatu.

‘Uapās əm nalpınən məni itəm nəmioas.’ ?Kən suah mil u in pəhrüən lan otolkeike pik iərəməə?”

⁴³ Kən Saimon in təmən məmə, “Nikik təht məmə etəm u itəm in təmos məni tepət, kən iərəməə təmasəkitun pik, in otolkeike pik iərəməə.” Kən Iesu təmən məmə, “Nəmən pahrien.”

⁴⁴ Kən Iesu təmeirair məplan pətan u, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “?Saimon, natehm pətan u, o kəp? E nian emuwa imam ikin, ik nəməsos-ipamən nəhau kit o naikuasən e nelkək, məto pətan u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noanun. ⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nəməsolən nəmtətin kit itəm tatəgətun məmə nakolkeike io. Məto pətan u, tatoafəl nelkək tatuwin əm nulan, kən nolən rəhan tatəgətun məmə in tolkeike pik io. ⁴⁶ Saimon, ik nəməsauən rəhk-kapə e oel məsin ne, məto pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat kit nəmtin tiəkis. ⁴⁷ Kən tol nəhlan iatən kəm ik məmə, enafəl rafin rəkis rəhan təfagə rat min itəm tepət tepət, kən tol nəhlan, nolən min əh itəm tatol, tatəgətun məmə tolkeike pik io. Məto nian iatos-irəkis təfagə rəha etəmim noan məsin, kən kəsi, rəhan nolkeikeən in natiəkəku ron io.”

⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Reham təfagə rat min, io enafəl rəkis.”

⁴⁹ Kən netəmim neen min itəm kəmotagwən ilat min, koatən kəm ilat min məmə, “?Etəmim naka əh itəm tatən məmə tatos-irəkis təfagə rəha etəmim?”

⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Uhgın təmosmegəh ik məto-inu nəmahatətə lak. Kən uwin, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.”

8

Nipitan itəm kəmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat min əh, Iesu in taliwək matuwın e taon min neen ne latuənu min neen. In tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kən mətamnus-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın. Kən e nian əh, tuelef aposol min rəhan kəmoatətəu-pən. ² Kən nipitan neen min kəmoatuarisig-in Iesu, inu aupən ikin ilat kəmoatimis, o kəmoatos narmın rat min tətətig elat, məto Iesu in təməhg-iarəp narmın rat min kən təmol-wir rəhalat nimisən. Nərgi nipitan min u Meri u katən məmə Maktala itəm Iesu təməhg-iarəp narmın rat sepin lan; ³ ne Joana pətaguihl rəha Jusa itəm in tatərəməə e nimə rəha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nipitan tepət min. Nipitan min u koatos-ipən rəhalat məni o nos-nəmtinən natimnat o nasituən e Iesu ne rəhan min netəm tuelef.

Nimaa nəghatən e niməptən

(Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)

⁴ Nimanin netəmim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kitəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən məmə, ⁵ “Suah kit, etəm rəha nəfəən nikuti wit, təmuwin matərakin nikuti wit tatisas əpəh e nasumən. Kən neen kəmotisas e suatip, kən uarisig netəmim kotuwa kaliwək lan, kən mənig min kotuwa motun rəkis ilat. ⁶ Kən nikutin neen kotisas-pən e nisip noan məsin itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwiə, kən motauke məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷ Kən nikutin neen kotisas-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne

wit kuəwiə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸ Kən nikutin neen min kəmotisas-pən e nəptən wir motəwiə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

⁹ Kən netənim rəha Iesu kəmotəpəh ron məmə, “Uhapik-pa nimaa nəghatən u kəm itimat.” ¹⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itamat, Ughin tinerəh rəkis e rəhatəmat suatip məmə itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəmərəən rəha Ughin itəm tatəhluəig. Məto netənim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən min, məmə ilat okoatehm, məto kotəroru, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotitunən.”

¹¹ Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nipəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nikuti wit, inu nəghatən rəha Ughin. ¹² Nikutin min itəm koatias e suatip, inu tahmen-pən e netənim itəm kotəto nəghatən rəha Ughin, kən Setan tatos-irəkis nəghatən rəha Ughin e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən nipahrienən lan, kən Ughin otəsosmegəhən ilat. ¹³ Kən nikutin min itəm koatias-pən e nisip noan məsin kəpiel əh ləhau ikin, inu tahmen-pən e netənim itəm koatəto nəghatən rəha Ughin, kən nikilat tətəgien ron. Məto nokilat təseiuiəuən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkir əm. Məto nian nəsasauən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən nikutin min itəm koatias-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netənim itəm koatəto nəghatən rəha Ughin, məto natimnat tepət tətatu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotolkeike nautə tepət, o kotolkeike məmə okotəto təwir e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwir kit e nəghatən rəha Ughin. ¹⁵ Məto nikutin itəm tatisas-pən e niməptən təwir, inu tahmen e netənim itəm koatəto nəghatən rəha Ughin, kən nikilat tətəuatip kən məwir, kən ilat kotaskəlim nəghatən rəha Ughin tətətig tiəkis e nikilat. Kən ilat kotalkut matuwin matuwin, kən motoe-in nəmegəhən təwir.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Pah tətasiəpən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nipəg pet? !Kəp! Kəsolan mihin. Nian nakotasiəpən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netənim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitəh min əm, okəmə suah kit tatəhluəig-in nat kit, məto Ughin otol əp in, kən okəmə suah kit tatos nəghatən anion kit, məto Ughin otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wir. Etəm itəm tinitun rəkis nipəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmin min. Məto etəm itəm təsitunən, in otəmkarəpən e nat itəm nikin tatəht məmə tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian min
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian min kəmotuwa məmə okotehm, məto okol kəsotuwənən iuəhkir motehm məto-inu nimanin netənim tepət koatəlosig-in. ²⁰ Kən netənim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mama rəham ne pian min ilat əpəh ihluə koatətul, kən kotolkeike məmə okotehm ik.”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Netəmim rafin itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim mın, rəhak mama ne piak mın.”

Iesu təmən-iahau nimətag asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kit Iesu ne rəhan mın netəmim kəmotuwın e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Pəs kotuwın əpəh entənipən-pən e lek u.” Kən kəmotiww niuwən motiet. ²³ Nian pot tınətaiu, kən Iesu təmuwın mapıl. Kən nimətag asol kit təmeiuiu-pa e lek u, kən nəhau təmuwın e nıpəgnoa pot, iuəhkır əm pot tətəmmim. ²⁴ Kən kəmotəhgair e Iesu kən motəmә, “! Ei, Etəm-iasol! !Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimis röiu!”

Kən Iesu təmair nəghat mən-iahau nimətag ne peau-peau asol mın məmә, “! Nahmen, uameg-ta!” Kən nimətag təmurahl nelmin, kən tınəməlinu tınəməlinu. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Tahro? ?Rəhatəmat hiə nahatətəən?”

Məto ilat kinoatəgin, kən narmilat tınatiwig mın, kən mınəotən-ipən kəm ilat mın məmә, “! Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpın nimətag ne nəhau, məto katutəlig-in rəhan nəghatən matioal.”

Iesu təməhg-iarəp narmın rat mın e suah kit
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənipən-pən e lek u, kən kəmotuwar əpəh ipar. ²⁷ Nian Iesu təmuwar, kən əmun etəmim kit əh-ikin təmuwa mehm. Suah un, narmın rat mın kotatig lan, kən nuwəh məsin in təməsuwın-inən napən, kən in təsapılən imə, məto in tətatig əm əh e nıpəg kəpiel mın, ikin katitənim netəmim ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tepət, narmın rat əh tatol in tətəlməl pik, kən netəmim koatəlis nelkin ne nelmin e sen məmә otaskəlim tiəkis moatehm məmә otəsərəkin-rəkinən natimnat. Məto e nian rafin tateatip-eatip sen mın əh, kən narmın rat tatakəike kəm in məmә otiet magim muwın əpəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nian ialməl u təmehm Iesu, təmearig əfəməh, muwa morin-pən e nelki Iesu, kən mətagət məmә, “! Iesu, Nəti Uhgın İlis Agin! ?Nakəmә onakahro io? !Awi, iatətapəh ron ik məmә onəsolan nalpınən asol kit kəm io!” Narmın rat u təmən nəhlan məto-inu Iesu tınən rəkis məmә in otiet magim e suah u.

³⁰ Kən Iesu təmətəpəh məmә, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmә, “Nımanin Tepət.” Təmən nəhlan məto-inu narmın rat tepət kəmotatig lan. ³¹ Kən narmın rat mın kəmotətapəh əskasik o Iesu məmә, “Onəsahl-ipənən itimat e nıpəg itəm namnun tikə tapınəp, u imə nalpınən.”

³² Kən ikin əh e nikali nitot, pikəs mın tepət kotəgwən motan əh-ikin. Kən narmın rat mın kəmotasək moatən-ipən kəm Iesu məmә, “Awi, egəhan-in itimat ekotuwın e pikəs mın əh.” Kən Iesu təmegəhan-in ilat kotuwın. ³³ Kən narmın rat mın u kəmotiet e suah un kotuwın e pikəs mın, kən pikəs mın ilat rafin kəmotaiu moteiuiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motəmmim.

³⁴ Nian netəm kotəgwən pikəs mın kəmotehm nat u, kəmotiet motəgin kotuwın moatən-iarəp namnusən rəha natimnat mın u e taon rəhalat ne ikin mın rafin tıtəlau lan. ³⁵ Kən netəmim kəmotiet e taon moatuwın məmә okotehm natimnat mın əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm mın suah un itəm narmın rat mın kəmotiet rəkis lan, in tətəpələh

iuəhkir e nelki Iesu, tinəsalmələn, kən minuwın-in rəkis rəhan napən. Kən netəmim rəha taon koatəgin.

³⁶ Kən netəmim itəm kəmotehm ətuatip nat u e niganəmtilat, ilat kotamus tatuwin kəm netəmim neen min moatən-iarəp məmə Iesu təmahro nulan mol-wir suah əh, itəm aupən ikin narmin rat min kəmotatig lan.

³⁷ Kən netəmim rafin u kotatig iuəhkir ikin Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otiet iməlat ikin, mətə-inu ilat kənoatəgin pik. Kən əmun in təmuwin e pot məmə okotasuə moatuwin entənipən-pən ikin.

³⁸ Mətə suah u itəm narmin rat min kəmotiet lan, in təmətapəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekinnə kitat!” Mətə Iesu təmən-ipən kəm in məmə,

³⁹ “Itəlig matuwın imam ikin, muwin mən-iarəp natimnat min itəm Uhgın təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwin ikin min rafin e taon iman ikin matən-iarəp natimnat min rafin itəm Iesu təmol kəm in.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmimis

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig-pa min e entənipən-pa lan e lek u, netəmim nīkilat təmagien məmə kənotehm min Iesu, mətə-inu ilat kəmoatəsahgin.

⁴¹ Kən etəmim kit təmuwa mehm, nərgin u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nimə rəha nuəfiminən. Təmuwa meiuaiu misin nulin e nisialiən, matəkəike e nətapəhan kəm Iesu məmə in otuwın əpəh iman ikin, ⁴² mətə-inu rəhan pətan əkəku tatimis pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən timis. In noan kitəh əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmaliwək matuwın o pətan əkəku əh, kən nimanin netəmim tepət kəmotuwa kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən. ⁴³ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nimisən rəhalat nīpitan nian rafin əm minos nup tuelef, kən təmuwin o netəmim tepət itəm koatol mərisin, mətə okol kit təsol-wirən. ⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nīpəgnəmti nīməhan rəha Iesu, kən əmun roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun. ⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “!Etəm-iasol, nimanin netəmim tepət koatiləs-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Mətə Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təmek io mətə-inu emətə məmə nəsanənan təmīet lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tinītun məmə okol in təsəhluaigən, in təmuwa mətəsiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nisialiən kəm Iesu. Kən e niganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp min məmə e nian təmek in, kən roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun. ⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətəən lak təmol-wir ik. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikin met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətım pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

⁵⁰ Mətə nian Iesu təmətə nəghatən əh, in təmən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwir min.” ⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nimə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwın imə. ⁵² Netəmim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, mətə Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətəpil əm.”

⁵³ Kæn ilat kotalah-æsan lan mæto-inu ilat kotitun mæmæ pætan ækæku æh tinimis rækis. ⁵⁴ Mæto Iesu tæmea-pæn milæs nelmi pætan un kæn maun-in mæmæ, “Pætan ækæku, ætul.” ⁵⁵ Kæn æmun pætan ækæku apun tæmæmegæh min mætul. Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Otos-ipæn nat kit tun.” ⁵⁶ Kæn ræhan mama ne tata, narmilau tæmiwig pik, mæto Iesu tæn-ipæn kæn ilau mæmæ, “Onækæsuæn-iaræpæn natimnat min u kæn suah kit.”

9

Iesu tæmahl-ipæn ræhan netæm tuelef mæmæ okotæn-iaræp næramæææn ræha Uhgîn

(*Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16*)

¹ Kæn Iesu tæmuæfimîn ræhan netæm tuelef kotuwa kitiah, kæn tæmos-ipæn næsanænæn kæn ilat kæn mategæhan-in ræhan nepætæn o næramæææn kæn ilat mæmæ ilat kotitun næhg-iaræpæn narmîn rat min, kæn mæmæ ilat okotol-wîr nimisæn min. ² Kæn Iesu tæmahl-ipæn ilat mæmæ okotæn-iaræp næramæææn ræha Uhgîn, kæn mæmæ okotol-wîr netæmim itæm koatimis.

³ Kæn in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Nian onækotuwîn, mæstosæn natimnat neen ræha naliwækæn ræhatamat, natimnat itæm kotahmen-pæn e kasikin, o kætîm, o nagwænæn, o mæni, kæn mæstosæn napæn kæiu.

⁴ Kæn e nian itæmat nakotuwîn e latuænu kit motatig e nimæ kit, nimæ u inun onækotatig æm lan mætoarus-pæn nian itæmat onækotiet lan. ⁵ Kæn ikin pæhræuæn onækotuwîn ikin, okæmæ netæmim nikilat tæsagienæn mæmæ nakotuwæ motatig itæmat min ilat, kæn otohapispis rækis nimoulul e nelkitæmat motiet. Inu næmtætîn kit tatægætun mæmæ nakotapæs ilat, kæn niki Uhgîn tærat olat.”

⁶ Kæn ilat kæmotiet motaliwæk motuwîn latuænu min moatamnus-iaræp namnusæn tæwîr, kæn ikin min rafin koatuwîn ikin, moatæfak o netæmim tæpæt, kæn kotæmegæh.

⁷ Kæn Kig Herot Antipas u in iæramææ e nitæn Kalili, in tæmæto namnusæn ræha natimnat min u itæm Iesu tatol ilat. Kæn tæmætælig-in muwîn minæruru æfæmæh mæto-inu netæmim neen kotæn mæmæ Jon Baptais tinæmegæh min, ⁸ kæn netæmim neen min kæmotæn mæmæ Elaija tinuwa min, kæn netæmim neen kæmotæn mæmæ in ien kit ræha Uhgîn aupæn ikin itæm tæmæmegæh min. ⁹ Kæn Herot Antipas tæmæn mæmæ, “Jon u, io enæmohatip rækis ræhn-kapæ. ? Mæto etæmim pah u iatæto ræhan namnusæn?” Kæn in tæmategæs-in Iesu mæmæ otæplan.

Iesu tæmagwæn netæmim faif-taosan

(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14*)

¹⁰ Kæn aposol min ræha Iesu kæmotitælig-pa min ron, kæn motæn-ipæn kæn in natimnat rafin itæm kæmotol. Kæn in tæmit ilat motiet rækis e netæmim, motuwîn æpæh e taon pisin kit min, nærgin u Petsæta. ¹¹ Mæto e nian netæmim kæmotæto namnusæn mæmæ Iesu tinuwa, kæn kæmotuwæ motuarisig-in ilat. Kæn Iesu nikin tæmagien æm nian in tæmehm ilat, kæn in tatægætun ilat e næramæææn ræha Uhgîn, kæn matol-wîr netæm koatimis kotæmegæh min.

¹² Kæn ehnaipæn iuæhkir o napinæpæn, netæm tuelef ræha Iesu kæmotuwæ ron, moatæn mæmæ, “Iæramææ. Ahl-ipæn netæmim rafin koatuwîn æpæh e

latuənu min məmə okotegəs-in ikin təwir kit rəha napilən kən motegəs-in nagwənən itəm okotun məto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəmat əm. Onəkotagwən netəm min əh.” Kən ilat kotən məmə, “Itimat ekoatos əm piret faif ne nəm kəiu. ?Tahro? ?Nakolkeike məmə ekotuwin motos-nəmtin nagwənən kit min nigə nimanin netəmim min əh rafin?” ¹⁴ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmə kafin nəman əm, kən ilat rafin faif-taosan.

Məto Iesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motor ilat fite fite motən məmə okotəpələh.” ¹⁵ Kən rəhan min netəmim kəmotor ilat mihin nəhlan, kən netəmim rafin kəmotəpələh.

¹⁶ Kən Iesu təmos piret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kən matəfak kəm Uhgın o nagwənən, kən məmkas matos-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷ Kən netəmim rafin kəmotagwən motuwin nərpilat tasis. Kəmotapəs nımismisi nagwənən, kən netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir.

Pita təmən məmə

Iesu in Kristo

(*Mat 16:13-20; Mak 8:27—9:1*)

¹⁸ Kən nian kit, Iesu ne rəhan min əm kotatig, kən Iesu tatəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən in təmətapəh olat məmə, “?Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?” ¹⁹ Məto kotən məmə, “Neen koatən məmə ik Jon Baptaıs. Kən neen koatən məmə ik ien Elaija. Kən neen koatən məmə ik ien kit rəha Uhgın aupən ikin itəm tınəmegəh min.” ²⁰ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.”

²¹ Məto Iesu təmən-ıəhau əskasik ilat məmə okəsotən-ıarəpən nəghatən min əh kəm netəmim. ²² Kən in təmatig mən min kəm rəhan min netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natımmat tepət. Kən netəm-ıasol min rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne ıəgətun min rəha Lou, ilat okotəuhlin mənतालत kəm io, kən motohamnu io, kən ekımis. Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgın otol ekəmegəh min e nımısən.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atıp in, kən e nian rafin in otəkəike mıləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io, ²⁴ məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakıəh e rəhan nəmegəhən lılin. Məto etəmim itəm otımıs o nərgək, kən in otos nəmegəhən lılin. ²⁵ ?Okəmə suah kit tatos rafin natımmat rəha nətueintən u, kən otımıs ron, in otıləs nat wir naka? ²⁶ Okəmə nətaulis-in io mətaulis-in min rəhak nəghatən, kən Nəti Etəmim in otaulıs-in min ik e nian itəm in otatuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ne nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəha Tata rəhan ne nagelo min itəm kotasim. ²⁷ Məto iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, itəmat neen itəm nəkoatətul ikin-u, uarisig nəpanotımıs məto nakotaupən motehm nərəmərən rəha Uhgın.”

Iesu ne Moses ne Elaija

(*Mat 17:1-8; Mak 9:2-8*)

28 Uarisig e nəghatən əh rəha Iesu, kən iuəhkir nian eit tinuwa minuwın rəkis, kən Iesu təmit Pita, ne Jon, ne Jemes kəmotuwın əpəh ilis e nıtot məmə okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. 29 Kən e nian in təmatəfak, kən rəhn-kapə tinuwa minol pısın, kən napən rəhan təmuwa məruən matipit-ıpit. 30 Kən əmun Moses ne Elaija kəmuət-ərəpa muətul mətəhaləghat iləhal Iesu, 31 kən nəhag-əhagən asol kit təmasiə mıtəlau elau, kən katəhaləghat-in nımisən rəha Iesu əpəh Jerusalem itəm otol nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan.*

32 Məto Pita ne təs mil, napılən tinos rəkis iləhal, kən kəməhalapıl məsın. Məto nian kəməhalaiir, kəməhalehm nəhag-əhagən asol tıtəlau e Iesu, kən kəməhalehm Moses ne Elaija katuətul iləhal Iesu. 33 Kən nian suah mil kınətuagım mınatıan isəu o Iesu, kən Pita təmən-ıpən kəm Iesu məmə, “İərəməre, təwir məmə itıməhal etəhalatıg ukın-u. Pəs ekəhalıləkin makeen kısıl, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” Məto in təmatəghat əpnapın əm, təsıtunən məmə nəghatən naka in tatən. 34 Kən e nian in təmatəghat əh, nımal napuə təmuwa malpın ilat, kən nian napuə təməfətəin iləhal, kəməhaləgın kəməhaləgın. 35 Kən ilat kəmotəto nəwıa suah kit təmısi-pən e nımal napuə, tatən məmə, “İnu nətik itəm io emıtəpun. !Əhalətəlig-in wır!”

36 Nian kınəto rəkis nəwıa Uhgın təməghat un, kən Pita ne Jon ne Jemes kəməhaləplan əm Iesu. Kən e nian mın əh, kəsəhalənən nətımnat mın əh kəm suah kit mın, kəsəhaləghat-inən nətımnat mın u itəm kəməhaləplan.

*Iesu təməhl-ıarəp narmın rat e suakəku kit
(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)*

37 Kən kəmən lawıg in, nian Iesu ne rəhan etəmım mıləhal kəmotısi-pər ilis e nıtot moteıuıu-pa, kən motehm netəmım tepət kəmotuwa ron. 38 Kən netəm mın əh kit təmaun-in əfəməh Iesu məmə, “İakolkeıke məmə nakuwa masıtu e rəhak suakəku ıərman, məto-ınu in noanahlı iouen kıtıah əm. 39 Nian tepət, narmın rat kit tatuwa lan, kən mol in tətəgət pık, kən mol nıpətın tətasiəp-asiəp matol matol, nahui noan ruən mın kotıet, kotahmen əm e sop. Narmın rat əh tətərəkın pık in, kən mətaskəlım in, iuəhkır təsapəsən in. 40 Kən io emətəpəh o rəham mın netəmım məmə okotəhg-ıarəp narmın rat u, məto okol kəsotəhg-ıarəpən.”

41 Kən Iesu in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İtəmat netəm roıu ne, rəhatəmat nahatətəən tıkə. Kən rəhatəmat nətəlıgən təsətuatıpən. Enəpou-in itəmat. ?Oekatıg kıtat mın itəmat nian kuwəh? İt nətım muwa ukın-u.”

42 Kən nian suakəku u təmatuwa əh o Iesu, kən narmın rat təməhtıgəpıs tıet morın-pən e nısip, mol nıpətın tətasiəp-asiəp. Məto Iesu təməghat əskasık kəm narmın rat un, kən məhg-ıarəp narmın rat tıet, kən mol suakəku təwir. Kən təmos-ıpən suakəku tıtəlıg-pən mehm rəhan tata.

43 Kən ilat rafın, narmılat təmıwıg o nəsanənən asol rəha Uhgın. Məto nian netəmım narmılat təmıwıg o nətımnat rafın itəm Iesu təmol ilat, kən in təmən-ıpən kəm rəhan mın netəmım məmə, 44 “Otos nəghatən u tatıte mənnım e nıkıtəmat kən məsotaluınən. İo Nətı Etəmım, suah kıt otegəhan-in-pən io e nelmı tıkımır mın rəhak.” 45 Məto rəhan mın netəmım kəsotıtunən nıpətı nəghatən u məto-ınu Uhgın təməhluagın-in

* **9:31:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “kən katəhaləghat-in nian in otıet məgım əpəh Jerusalem.” **9:31:** Luk 9:22 **9:32:** 2 Pita 1:16-18 **9:35:** Luk 3:22 **9:44:** Luk 9:22

nipəti nəghatən u məmə ilat okəsotitunən, kən ilat kinotaulis-in nətapəh-inən nipəti nəghatən u o Iesu.

?Pah in iahgin etəm keike?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)

⁴⁶ Kən netəmim rəha Iesu koatol nikilat mən məmə pah in iahgin etəm-iasol, etəm keike taprəkis-in ilat. ⁴⁷ Məto Iesu təmitun rəhalat nətəligən mən, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nikalin, ⁴⁸ kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit, nikin tagien məmə otos suakəku kit mehm wır; kən in tatol min-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm məmə in tatos io, matehm wır io. Kən etəm tatos io e nikin agien, in tatos Uhgın itəm təmahl-ipa io. Inu nipahrienən məto-inu etəm tatos-iəhau in ləhau agin, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən məmə, “İərəmərə. Itimat emotehm suah kit tatəhgiarəp narmın rat mən e nərgəm, kən emotən-iəhau məmə otəsöl wəkən məto-inu sənəmə in rəhatat kit etəmim.” ⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iəhauən in məto-inu, okəmə suah kit təsölən tikimır itəmat mən, kən in iolitəmat.”

Netəm Sameria neen nikilat təməsagienən o Iesu

⁵¹ Kən tinuwa iuəhkır o nian itəm Uhgın otos Iesu lan muwın əpəh e nego e neai, kən Iesu təmən-ipən atıp kəm in məmə otəkəike muwın Jerusalem, kən nat kit tikə məmə otahtosig-in. ⁵² Kən in təmahl-ipən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwın əpəh latuənu kit Sameria məmə okotol əpen-əpenə rəhan. ⁵³ Məto netəm əh-ikin əh, kəsotolkeikəən məmə in otuwın matig iməlat ikin məto-inu, ilat kotitun wır məmə tatuwin Jerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etəmim mil, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natimnat mən əh, kən kəmuən məmə, “?İərəmərə, nakolkeike məmə ekuəun-in nigəm tisi-pən əpəh ilis e nego e neai meiuənu muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Məto Iesu təmeirair məhai ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwın mən latuənu pisin kit mən.

Netəmim neen kəmoatən məmə okotuarisig-in Iesu

(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kən e nian Iesu ne rəhan mən netəmim kəmotaliwək moatuwin e suatıp, kən suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “İo ekuərisig-in ik, ikin pəhruən onəkuwin ikin.”

⁵⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupın mən, rəhalat nipəg tatig məmə okotapıl ikin. Kən mənig mən, nimaalat tatig məmə okotapıl ikin. Məto io Nəti Etəmim, nimə rəhak tikə o napılan.”

⁵⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah kit mən məmə, “Wa, kilau mən ik, muwa ik rəhak etəmim.” Məto suah un tən-ipən məmə, “İərəmərə, awi. Egəhan-in io ekuwin pitən mītənim rəhak tata.” ⁶⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kinotimis rəkis e nikilat, koatitənəm atıp ilat mən. Məto ik, uwın mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın.”

⁶¹ Kən kit mən tatən məmə, “İərəmərə, ekətəu-pən ik muwa io etəmim rəham, məto awi, əpəs pitən ekitəlig-pən mən imak ikin mauiatıpın rəhak mən netəmim.”

9:45: Luk 18:34 9:46: Luk 22:24 9:48: Mat 10:40 9:50: Mat 12:30; Luk 11:23

† 9:54: Naoa oas mən neen rəha Oltesteman katılpin nəghatən u məmə, “tahmen e Elaija.”
Afin-tu 2 King 1:9-16 9:54: 2 King 1:9-16 9:61: 1 King 19:20

⁶² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah kit tətououn matol wək rəha Uhgın, məto rəhan nətəligən tatuwin o nat pisin pisin min neen, kən suah u təsahmen-pənən məmə Uhgın otərəməyə lan.”

10

Iesu təmahl-ipən rəhan netəmim sepinte-tu kotamnus-iarəp namnusən təwir

¹ Uarisig e natimnat min əh, İərəməyə təmitəpun rəkis sepinte-tu netəmim neen min rəhan, kən təmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwin e taon min ne ikin min neen min itəm Iesu təpanuarisig muwin ikin.

² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwin kəulək-in nasumən rəhan. ³ Otuwin, məto nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwin tahmen-pən e sipsip əlkələh min itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupin min. ⁴ Kən onəkəsotəsən kətim əkəku rəha məni, ne kətim, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.

⁵ “Nimə naka itəm onəkotuwin ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘!Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’ ⁶ Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham nəfakən otuwa mol nıpahrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Məto okəmə etəm tol nəhlan tikə, kən noa rəham nəfakən otitəlig-pa min ron ik. ⁷ Kən otətig əm e nimə kitəh əm, sotapılən e nimə pisin pisin min. Kən nagwənən naka itəm okoatos-ipinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ipinə, otənim. Məto-inu in tətətip əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətətip məmə in otos nətouən lan.

⁸ “Nian itəmat nakotuwin taon kit, okəmə nıkilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənən naka itəm koatos-ipinə kəm itəmat, ⁹ kən otol-wir netəmim itəm koatimis motətig ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəməyəən rəha Uhgın tatuwa iuəhkır otəmat.’ ¹⁰ Məto okəmə nakotuwin e taon kit, kən netəmim nıkilat təsəgienən otəmat, kən otuwin motaliwək e suatip asol min, kən motən məmə, ¹¹ ‘Niməoulul rəha nisip itəm tətətig e nelkitimat, ekoatoahapispis rəkis, in nəmtətin tətəgətun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgın təməpəs itəmat. Məto nəkotəkəike motitun məmə nəməyəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır rəkis.’ ¹² Kən iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, Uhgın otol nalpınən asol kəm ilat taprəkis-in nalpınən rəha taon rat əh Sotom aupən.”

¹³ “!İtəmat netəm Korasin, kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat! !İtəmat netəm Petsaeta, kəsi, nəhmən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon mil rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwin e natimnat rat motuwin moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agın o rəhalat nolən rat min. ¹⁴ Məto e nian əh itəm Uhgın otol nalpınən kəm netəmim, nalpınən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpınən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ¹⁵ ?Kən itəmat netəm Kapaneam, nıkitəmat təht məmə Uhgın otıləs-ipər itəmat e ikin rəha nisaiiən əpəh e

nego e neai? !Kəp! Məto Uhgın otıləs-iəhau itəmat nakotuwın ləhau agin, ikin itəmat onəkotaulis ikin.”

¹⁶ Kən Iesu təməni-ipən kəm rəhan min məmə, “Netənim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netənim itəm koatəuhlin məntaalət kəm itəmat, koatəuhlin məntaalət kəm io, kən netənim itəm koatəuhlin məntaalət kəm io, koatəuhlin məntaalət kəm suah u itəm təmahl-ipa io.”

Netənim rəha Iesu sepinte-tu kəmoatitəlig

¹⁷ Kən netənim min rəha Iesu ilat sepinte-tu kəmotitəlig-pa min, kən nıkilat tətəgien moatən kəm Iesu məmə, “!İərəmərə, nat əpnəpin narmın rat min, məto nian itəmat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwıatımat!”

¹⁸ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Io emehm Setan təmisi-pər ilis e neai meıuauı tahmen-pən e nıpitən. ¹⁹ Otətəlig-tu. Io enos-ıpinə rəkis nəsanənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotıtun neğustainən sinek min ne skopion* min. Kən nəsanənən itəm iatos-ıpinə kəm itəmat, in taprəkis-in nəsanənən rəha tıkimır rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsarəkınən itəmat. ²⁰ Inəh nıpahrienən. Məto nəsotaglienən məmə narmın rat min koatol nəwıatəmat, məto otaglien əm məto-inu Uhgın təməte rəkis nərgitəmat əpəh e nego e neai.”

²¹ Kən e nian əh, Iesu nıkin tətəgien pik e nəgienən itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, kən in təməfak mən məmə, “Tata Uhgın, ik İərəmərə rəha natımnat rafın ilis e neai ne ləhau e nətueıntən. İatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nıpəti natımnat min u e nıganəmti netənim itəm kotenatig motıtun wır nat. Kən nəmol-arəp kəm netənim itəm kotahmen-pən əm e nısualkələh məmə okotıtun wır. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən Iesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natımnat rafın e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətin əm ne netənim neen, ilat min əm kotıtun Tata. İlat u netənim itəm Nətin təmıtəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən Iesu təmeirair məghat əm kəm rəhan min netənim məmə, “! Nəkotatig e nəwırən pahrien məto-inu itəmat nakoatehm e nıganəmtitəmat natımnat min əh! ²⁴ İatən kəm itəmat məmə, aıpən ikin ien min tepət, ne kig min tepət, kəmotolkeike pik məmə okotehm natımnat min u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natımnat min itəm nakoatəto, məto kəməsotətəən.”

Iesu təmuəh nımaa nəghatən e etəm təwır kit rəha Sameria

²⁵ Kən e nian əh, ienatig kit e Lou təmətul meıuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatig wır o kəp. In təməni məmə, “? İəgətun, oekahro min-nulan mos nəmegəhan lılın?” ²⁶ Kən Iesu təməni-ıpin kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tatən məmə naka? ?Nian ik nətafın, kən nıpətın tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un təni-ıpin məmə, “Onakəkəike molkeike İərəmərə rəham Uhgın e nıkim rafın, ne nəmegəhan rafın rəham, ne nəsanənən rafın

10:15: Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 **10:18:** Aes 14:12; Nol Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Əpən 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupə əkəku kit itəm tətəkioah e nıməptən. Tatus itəm, kən tıtahmə tıtahmə, taprəkis-in mılpət o tımar: **10:20:** Fil 4:3; Nol Əpən 3:5 **10:22:** Jon 3:35; 10:15 **10:24:** Mat 11:25-27; 13:16-17 **10:25:** Mat 22:35-40; Luk 18:18

rəham, ne nətəligən rafin rəham; kən molkeike mīn ik mīn neen tahmen-pən əm məmə nakatolkeike atip ik.”

²⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “In ətuatip un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmegəhən lilin.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatip, kən in təmətapəh o Iesu məmə, “?Məto pah mīn u ilat io mīn neen?”

³⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Suah kit təmiet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatip, iakləh neen kəmotaskəlim motəmki-rəkis rəhan natimnat, kən motoh kələhəu timiseah mətaməhl e suatip, kən kotagim motapəs.

³¹ Kən təpəwir əh, pris kit tatitəp suatip əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in təmaliwək mawilək-in matuwīn. ³² Kən Lifaet† kit titəp mīn əm suatip kitiəh muwa, kən nian təməplan suah əh tətəməhl, in təmöl əm nat kitiəh mīn mawilək-in. ³³ Məto etəmim kit rəha Sameria, itəm koatol tikimīr ilat netəm Isrel, in mīn titəp suatip əh matuwa, kən məplan suah əh tətəməhl. Nian təməplan, nikin təməhmə ron, ³⁴ kən təmaliwək muwīn iuəhkīr ron, mafəl rəhan nīməgəm mīn e oel ne wain, kən malpin wīr ilat. Kən təmīləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən mīləs mīan əpəh e hotel matehm wīr. ³⁵ Kən kəmən lawigin, in təmos məni neen‡ muwīn mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Onakatehm wīr suah u, kən okəmə nəkətuatin rəham neen məni, kən onakən-ipa kəm io nian ekitəlig-pa mīn, pəs io ekos-ipinə nītain.’”

³⁶ Kən nian Iesu tīnol namnun nəghatən u, kən təmətapəh o ienatig e Lou məmə, “?E rəham nətəligən, suah mīləhal əh, nəkitun məmə iləhal pah təmöl təwīr kəm suah əh kəmoh, tahmen məmə in in kit?” ³⁷ Kən ienatig e Lou təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm in təmasəkitun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ita. Ik uwīn mol mīn tahmen-pən əm məmə inu suah əh təmöl mihin ne.”

Iesu təmuwīn latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kotaliwək e suatip, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgin u Mata, təmos Iesu e nikin agien muwīn əpəh e rəhan nīmə. ³⁹ Pətan əh, pian kit əh-ikin, nərgin u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkīr o nelki İəməmə matətəlig-in nəgətunən mīn rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwīn pik o nolən nagwənən, kən wək tīnatoh in. Kən təmuwīn o Iesu mən-ipən kəm in məmə, “?İəməmə, təhro? ?Nikim təht məmə tətəuatip əm, o kəp, məmə pətan u piak təsasitən lak ne o nolən wək u, kən io pisin əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitu lak.” ⁴¹ Məto İəməmə təmən-ipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pikən natimnat mīn tepət nəhlan. ⁴² Məto nat kitiəh əm in nat keike, kən Meri in tīnitəpun rəkis nat u itəm in təwīr taprəkis, kən okol io esiləs-irəkisən nat əh ron.”

^{10:27:} Dut 6:5 ^{10:27:} Lev 19:18 ^{10:28:} Lev 18:5 † ^{10:32:} Lifaet, ilat netəmim mīn u kotasitu e pris mīn e wək rəhalat, kən koatol wək pisin pisin mīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn.

‡ ^{10:35:} Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitiəh, kən katətou-in tenarius kitiəh. ^{10:39:} Jon 11:1; 12:2-3 ^{10:42:} Mat 6:33

11

Iesu tæmatægætun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgîn e nəfakən

(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu tæmatægæt kəm Uhgîn e nəfakən əpəh ikin kit. Kən nian tæmol namnun rəhan nəfakən kəm Uhgîn, kən rəhan kit etəmim tæmatəpəh ron məmə, “Iərəmərə, əgætun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgîn e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptais in tæmægætun mihin rəhan mîn.”

² Kən Iesu tæmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotægæt kəm Uhgîn e nəfakən, onəkotən məmə,

‘Tata Uhgîn, nərgəm in ilis agîn, pəs netəmim okotisiai-in.

Pəs rəham nərəmərəən tuwa matig.’³

Nian rafin, os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat mîn mətə-inu itimat esotaskəlīm-ikisən e nikitimat nolən rat mîn rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

Kən segəhan-inən itimat ekotuwin ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm mətə oekotakiə motol təfagə rat.’”

⁵⁻⁶ Kən tæmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapin, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkol naka? Onəkuwîn e nīmə rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsin, kən ekos muwîn magwən suah kit lan itəm təmisi-pən isəu muwa imak ikin roiu lapin, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’⁷ Kən in otuhlapin-pinə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwîn, səhgaiirən etimat, enotapil rəkis itimat rəhak nisualkələh. Okol esətul mînən mos-ipinə nagwənən kəm ik.’

⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnəpin ik in kit, mətə suah un təsolkeikeən məmə in otos-ipinə nagwənən kəm ik. Mətə iatən nīpahrienən, nian nakatəkəike matəpəh ron, kən in otətul mos-ipinə natimnat rafin kəm ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otəpəh-in kəm Uhgîn o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat.¹⁰ Ekən nəhlan mətə-inu netəmim rafin itəm koatəpəh-in, kən okoatos. Kən netəm mîn u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

¹¹ “Itəmat tata mîn. ?Itəmat kit, nian nətin tatəpəh-in nəm, mətə in tatos-ipən sinek? !Kəp!¹² ?O nian in tatəpəh-in noanahli-məniḡ, mətə in tatos-ipən skopion?* !Kəp!¹³ Nat əpnəpin itəmat netəm nakotərat, mətə nakoatos-ipən natimnat wir mîn kəm nenətəmat mîn. Mətə Tata Uhgîn əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nīpahrienən, in otos-ipən Narmîn Rəhan kəm netəm mîn u itəm koatəpəh-in ron.”

Netəmim neen kəmoatən məmə Iesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan

(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

¹⁴ Kən e nian kit, suah kit əh-ikin itəm narmîn rat tətətig lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-iarəp narmîn rat əh, kən suah əh təmətuoun matəghat, kən netəmim narmilat təmīwiḡ pik ron.

¹⁵ Mətə netəmim mîn əh neen koatən məmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rəha narmîn rat mîn, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə

* **11:12:** Skopion - afin-tu futnot əpəh Luk 10:19

in otəhg-iarəp narmin rat min e netənim.”¹⁶ Kən netəm pisin neen min kəmotətapəh o Iesu məmə in otol-tu nat pispis kit e nəsanənən itəm tatisipən e nego e neai məto-inu, ilat kotolkeike məmə okotitun-tu məmə Iesu in etənim pah.

¹⁷ Məto Iesu tinitun rəkis nətəligən min rəhalat, kən təmən məmə, “Okəmə netənim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri, kən nərəmərəən otisas mikə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netənim lan koatoor ilat min, kən okotərəkin agin-əh latuənu u.¹⁸ ?Kən okəmə netənim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nərəmərəən otətətig? Iatan min-nulan məto-inu nakoatən məmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul.¹⁹ ?Kən okəmə io, iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netənim, ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəghatən məmə in neiuəiuəən.²⁰ Məto okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e netənim e nəsanənən rəha Uhgın, kən tatəgətun məmə nərəmərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²¹ “Nian etəm rəhan nəsanənən tətət natimik natimnat rəha nəluaginən, tatətul matip matehm wir rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotətig wir əm.²² Məto nian etəm pisin kit min itəm rəhan nəsanənən taprəkis-in in, otuwa muəmou mətian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha nəluaginən itəm təmələhəu-pən rəhan nətəligən lan, kən in otəor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan min netənim.

²³ “Etəm u itəm təsarisiğ-inən io, in rəhak tikimir. Kən etənim u itəm təsargətəinən sipsip min, in tatol ilat kotəgim atit.”

²⁴ Kən Iesu təmən məmə, “Nian narmin rat tətiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kikə-kikə ikin nəhau tikə lan mategəs-in ikin otameg ikin, məto təsəplanən. Kən in tətən məmə, ‘Pəs ekitəlig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin əupən.’²⁵ Kən nian in tatitəlig-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wir, kən natimnat rafin koatis wir.²⁶ Kən in otuwın mit min narmin rat sepın min motuwa itəm kotərat kotəprəkis-in in. Kən okotuwın min imə motətig e nəmegəhən rəha suah u. Kən suah u, əupən rəhan nəmegəhən tərat, məto roiu tınərat pik agin-əh.”

²⁷ Nian Iesu tətən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm pətan itəm təmemək-in ik, kən mətapinahin ik.”

²⁸ Kən Iesu təmə, “Nipahrienən, məto Uhgın otawte-in rəhan nəwirən taprəkis kəm netənim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Kən nian netənim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tətət məsin min, kən Iesu təmə, “Itəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfagə rat agin. Itəmat nakotolkeike məmə nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okol Uhgın təsos-ipinən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgın otos-ipinə nəmtətin kitəh əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona.³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwın o netənim rəha taon u Nineva əupən, e nolən kitəh min əm, io Nəti Etənim ekuwa nəmtətin rəha netənim u-roiu ne.³¹ Kən e nian əh itəm

Uhgin otakil netəmim rafin, kən kwın rəha nəptən pis ikın, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otıtun nənən nəhlan məto-inu, in təmıet e nıkalı nəptən əpəh isəu agın, kən malıwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa. ³² Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhgin otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən məmə itəmat nəmotol nolən tərət. Kən ilat kotıtun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotətəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat mın rəhalat. Kən roiu, suah kit ikın-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”

Nəhag-əhagən rəha lait
(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kən Iesu təmə n məmə, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tətəhluag-in, o tətaii-pən e nıpəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nig rəha lait məmə netəmim itəm okotuwa e nıpəg noa nımə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natımnat. ³⁴ Nıganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ıpən nəhag-əhagən kəm nıpətım. E nian nıganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nıpətım tərıoah e nəhag-əhagən. Məto nian nıganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nıpətım tərıoah e napınəpən.† ³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wir məmə nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napınəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in tərıoah wir e nəhag-əhagən, napınəpən in otıkə agın lam, kən nəhag-əhagən in tətasiəgəpın wir rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpın ik.”

Iesu təməghat əskasık kəm Farisi mın ne iəgətun mın rəha Lou
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu təməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ıpən kəm in məmə okian muagwən e rəhan nımə. Kən Iesu təmalıwək muwın əpəh imə matəpələh e nıkalı tepıl o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmin təmiwıg nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pıtən e nelmin uarisig təpanagwən.

³⁹ Kən lərəmərə təmə n kəm in məmə, “Itəmat Farisi mın, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaikuas elat əpəh ihluə əm, məto əpəh e nıpəgnoalat, kotapın. Itəmat nakotərıoah e naumisən ne nərətən. ⁴⁰ ! Itəmat nakotalmə pik! ?Nıkitəmat tətəht o kəp məmə, Uhgin itəm təmol nıpətıtəm, in təmol mın nıkitəm? !Əwəh! ⁴¹ Məto otos-ıpən kəm ian-rat mın e nıkitəmat agien, kən natımnat rafin ihluə ne imə kotəuatıp motəwir.

⁴² “! Məto itəmat Farisi mın, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəu-pən wir nımısmısi Lou mın, tahmen e tait rəha nımali nig mın itəm nəmiəwılət tətəpien o nolən nagwənən. Məto nakotəuhlin məntaatəmat o nat asol mın rəha Lou, inəh nəsotolən nat itəm tətəuatıp mın kəm netəmim, kən məsotolkeikeən Uhgin. Nəkotəkəike motol nolən wir mın asol əh, kən məsotaluınən nətəu-pən wir mınən nımısmısi Lou mın rafin.

11:31: 1 King 10:1-10 **11:32:** Jona 3:5-10 **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nıpətın kit rəha “nıganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nıkim tagien o nasıtəuən netəmim e rəham məni. Kən nıpətın kit rəha “nıganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit. Nıpətın kit mın rəha “nıganəmtim mil kuəwir” təmə, rəham nətəligən kitiəh əm o Uhgin.

43 “Itəmat Farisi mīn, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu nako-
tolkeike məmə onəkotuwīn motəpələh aupən e nimə rəha nuəfīmīnən.
Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotilas-ipər nelmilat kəm
itəmat o nisaiian itəmat.

44 “Itəmat Farisi mīn, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu itəmat
nəkotahmen e suwīt itəm kotamkimik, məto kəsītun ətuatipən məmə
in hiə, kən netəmim kotaliwək pikən lan motəruru, motol rəhalat
nəmegəhən tətamkimik.” †

45 Kən iəgətun kit rəha Lou təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Nian
nakatən nəghatən mīn u, kən tatərəkīn mīn itimat.”

46 Kən Iesu təmə, “! Iəgətun mīn rəha Lou! Nahməən asol otuwa
otəmat məto-inu, itəmat nakoatəlīn-pər nat figəm mīn itəm tiəkis məmə
netəmim okoatəmīk. § Məto nəsoatasituan məsīn e noanelmītəmat məmə
onəkotasitu elat o nəmīkən natimnat mīn əh.

47 “Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu əpəh e suwīt mīn rəha ien
mīn rəha Uhgīn aupən, nakoatiləkīn nimə wīr mīn, kən nakoatən məmə
nakoatisiai-in ilat. Məto nakoteiuə. Tīpītəmat mīn əm kəmotohamnu
ilat.* 48 Inəh itəmat nakoatən-iarəp məmə nakotegəhən-in natimnat mīn
əh itəm tīpītəmat mīn kəmoatol aupən, inəh kəmotohamnu ien mīn,
kən itəmat nəkoatol namnun e rəhalat wək nian nakoatiləkīn suwīt mīn
rəhalat.

49 “Kən o nat əh, Uhgīn itəm tenatīg təmən məmə, ‘Io ekahl-ipən rəhak
ien mīn ne aposol mīn kotuwīn motəghat kəm ilat, kən ilat okotitəp motol
nəratən kəm neen, kən motohamnu neen.’ 50 Tol nəhlan, Uhgīn otakil
itəmat tahmen məmə itəmat əm nəmotohamnu ien mīn rafīn rəhan,
kən in otol nalpīnən kəm itəmat o nimisən rəhalat, ilat itəm kəmotatīg
e nətuounən rəha nətueintən mətoarus-pa u-roiu, 51 ien mīn rafīn itəm
kəmotohamnu tətuoun e Epel mətoarus-pən Sekarəea, itəm təmimis e
Nimə Rəha Uhgīn ilugin e olta ne nimə. † Nīpahriənən, itəmat roiu ne,
Uhgīn otol nalpīnən kəm itəmat.

52 “Itəmat iəgətun rəha Lou, nahməən asol otuwa otəmat məto-inu
suatip kit əh-ikīn itəm tatəgətun nat naka itəm Uhgīn tolkeike. Itəmat
nəkotītun suatip əh, məto nakotəhluaig-in məmə netəmim kotəruru.
Itəmat nəkəsotətəu-pənən, kən nakahtosiğ-in netəmim məmə ilat mīn
kotəruru nətəu-pənən.”

53 Nian Iesu təmīet e nimə əh mīnətaliwək matuwīn, kən iəgətun mīn
rəha Lou ne Farisi mīn, neməha təmol ilat. Tətuoun e nian əh, kəmotuwa
rəhan tīkīmīr mīn. Koatərakīn-pən nəghatən əskasik tēpət kəm in 54 məmə
okoteam-in nīpəgnəmtīn neen e nəghatən rəhan itəm təsahmenən.

12

Nəghatən mīn rəha nem əskasikən
(Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

1 Kən e nian əh, netəmim tēpət kəmotuwa kitiah, okol kafīn kəruru. Məto
netəmim tīnēpət pik, kən moatəhg-irəkis-əhg-irəkis ilat mīn. Kən Iesu

† 11:44: Lou rəha netəm Isrel tatən məmə, okəmə suah kit otek etəm təmimis, kən in tamkimik
e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəike motol mak wīr e ikīn rəha suwīt mīn məmə netəmim kəsotaliwək
pikən lan. § 11:46: “Nat figəm” itəm Iesu tatəghat-in, in lou əlkələh mīn tēpət tēpət rəha noanol
rəha Isrel. * 11:47: Iesu tətəhai Farisi mīn məto-inu koatən məmə koatisiai-in ien mīn aupən.

Məto ilat kəsotolən natimnat itəm ien mīn kəmoatən. † 11:51: E Naoa Rəha Uhgīn əpəh e
Oltesteman, Epel in ien aupən agīn, kən Sekarəea in namnun. Afin-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22.

təmətuoun matəghat kəm rəhan min netəmim məmə, “Itəmat, nakoatəto itəmat o is rəha Farisi min, is u in nolən rəhalat itəm rəhalat nənən təwir, mətə nikilat tamkimik. ² Natimnat itəm etəmim tatol anion, Uhgīn tapaniləs-iarəpa tagəhag ikin. Kən natimnat itəm etəmim tatəhluəgin, kən Uhgīn tapaniləs-iarəpa, netəmim okotəplan. ³ Natimnat itəm nakoatən e napinəpən, kən netəmim okotəto e nərəuiəgən. Kən natimnat itəm nakoatən anion e nīpəgnoa nimə, kən netəmim kəpanotən-iarəp ihluə, netəmim rafin okotəto.

⁴ “Rəhak min netəmim, ekən kəm itəmat məmə, əsotəginən netəmim itəm kotitun nohamnuən nīpətītəmat, mətə uarisig, okol kəsotol minən nat kit tərət kəm itəmat. ⁵ Mətə iatən-iarəp etəmim u kəm itəmat itəm tətuatip məmə onakoatəgin. Onəkotəkəike motəgin Uhgīn, mətə-inu nian in otohamnu suah kit, in titun nərakin-pənən in e nīgəm asol. Əwəh, nīpahrienən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgīn. ⁶ Mənīg əlkələh min, katol-salim-in ilat tepət nəm̄ti mənī əkəku əm, mətə Uhgīn tasaluin agin-əhən kit. ⁷ Əsotəginən, mətə-inu Uhgīn tolkeike itəmat taprəkis-in mənīg min tepət. Nīpahrienən, Uhgīn təmafin mitun wir noanutəmat rafin.

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e nīganəm̄ti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io min ekən-iarəp e nīganəm̄ti nagelo min rəha Uhgīn məmə in rəhak etəmim. ⁹ Mətə okəmə etəmim tatən-iarəp e nīganəm̄ti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e nīganəm̄ti nagelo min rəha Uhgīn məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgīn otəfəl rəkis rəhan təfagə rat. Mətə etəmim itəm tatəghat rat e Narmīn Rəha Uhgīn, okol Uhgīn təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfiminən, ne e nīganəm̄ti iərəmərə min, ne netəm-iasol min məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nīkitəmat təsəht pīkən məmə onəkotəhro min-nulan kuhalpīn rəhalat nəghatən, ¹² mətə-inu e nian ətuatip əh, Narmīn Rəha Uhgīn otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm min əh kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Tata rəhak tīnimis rəkis. Awi, uəh nīki piak məmə otoor natimnat rəha tata rəhatimlau məmə otos-ipa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Mətə Iesu təmən kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəlīgən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natimnat.” ¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wir itəmat. Otahtosig-in wir itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis min, mətə-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nīpətīn tepət. ¹⁷ Kən təmən-ipən atip kəm in məmə, “?Oekəhrol min-nulan, mətə-inu rəhak nimə min kīnəsotəhmenən məmə ekəlīn-pən nīgak nagwənən min lan?”

¹⁸ “Kən in təmən məmə, “Təwir məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə min u, kən ekiləkīn nimə neen min itəm iahgin məsīn. Kən ekəlīn-pən nīgak nagwənən, ne rəhak nautə min ikin. ¹⁹ Kən ekitun nənən məmə,

rəhak natimnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matəto nagienən təwir əm nulan matuwın.’

20 “Məto Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘!Ik ialmə! Roiu əm lapın, onakimis. ?Okahrol rəham natimnat u tatəmähl nəmargətain?’ ”

21 Kən Iesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netənim itəm kotəgətain nautə tepət məmə in rəhalat, məto nikin təsəht pikən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike.”

Əsotətəlig pikən natimnat rəha nıpətītəm

(Mat 6:19-21, 25-34)

22 Kən Iesu təmən kəm rəhan netənim min məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pikən natimnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pikən natimnat rəha nıpətītəmat məmə onəkotuwın-in natimnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pikən məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nıpətītəmat taprəkis-in napən min rəha nuwın-inən. ²⁴ Otəplan-tu mənig min, ilat kəsotasumən, kən məsotəuləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətəgwən ilat. !Məto Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min! ²⁵ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiah əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Məto okəmə itəmat nəsotitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, təhro nakoatətəlig-in pik natimnat pisin pisin min e nəmegəhən rəhatəmat?

27 “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. İlat kəsotol wəkən, məsotəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə əupən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwirən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitiah əm, kən olawigin, netənim kotoan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netənim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

29 “Təsəwirən məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotahatətəən e Uhgın, ilat koategəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nəməməyəən rəha Uhgın motol tətul əupən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

32 “Əsotəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsın əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotatig ahgin rəhan nəməməyəən, kən in otehm wir itəmat, kən itəmat min onəkotəməmə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okul iakləh min kəsotuwınən iuəhkır motakləh-in, kən okul wın min kəsotərəkinən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrəuən rəhatəmat natimnat wir min koatəmähl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netämim rəha Iesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wir məmə rəhatəmat lait otatuəp e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iərəməərə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa mataht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ Iolwək min itəm koataiir moatətul matip nian iərəməərə tatuwa, ilat okotehm motos nəwirən rəha iərəməərə. Nipahrienən ekən kəm itəmat məmə, in otuwın-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wir ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iərəməərə tatuwa lapin e napinəpən tinəlis kinkin lan, e nian mənig min kinotətuoun kinotimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okol təsapılən, in tatətul matip matehm wir rəhan nimə məmə iakləh otəsuwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etämim ekuwa min e nian itəm itəmat nəkəotitunən.”

⁴¹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə. ?Nakatuəh nimaa nəghatən rəhatimat əm, o rəha netämim rafin?”

⁴² Kən Iərəməərə tatən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian min rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iərəməərə kit otıləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək min e nimə rəhan məmə in otoor nagwənən nigı iolwək min rafin e nian ətuatip rəhan? ⁴³ Kən nian iərəməərə rəha suah əh tətiet-arəpa, kən məplan məmə in tatol-wir rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iərəməərə in otıləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otərəməərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tinətuoun matoh iolwək min nipitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətapıs. ?Kən iərəməərə otol naka? ⁴⁶ Iərəməərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kən məsətul matipən ron. Kən iərəməərə otos-ipən nalpinən asol kəm in, kən otıləs-ipən in tuwin matig ilat netəm min u itəm kəsotolən rəhan nəghatən.

⁴⁷ “Iolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha iərəməərə rəhan, məto in təsətul matipən məmə otol wək min əh, kən okoh in tətə nahməən. ⁴⁸ Məto iolwək itəm in təsitunən nəghatən min rəha iərəməərə, kən matol natimnat itəm təsətuatipən itəm otəkəike mos nalpinən ron, kən okoh mətig əm iolwək u. Etämim itəm Uhgın tatos-ipən natimnat tepət kəm in, in otəkəike mol natimnat tepət. Kən etämim itəm katələhəu-pən natimnat tepət e nelmin, okatəpəh-in min natimnat tepət ron.”

Iesu tatol netämim koatoor ilat min

⁴⁹ Kən Iesu təmən məmə, “Emuwa məmə ekəhlman nigəm e nətueintən, kən okəmə roiu əh nigəm əh tinatuəp rəkis, kən nıkkik otagien. ⁵⁰ Nian əskasık kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə baptais kit, kən nıkkik titəhmə lan mətoarus-pən tinol namnun. ⁵¹ ?Nikitəmat təht məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən

məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotoor ilat min. ⁵² Kən tətouon u-roiu, okəmə netəmim faif e latuənu kit, kən kotoor ilat min, kisil katahaləhai kəiu, kən kəiu katuəhai kisil. ⁵³ Tata in otəhai nətın iərman, kən nətın əh otəhai rəhan tata. Kən mama in otəhai nətın pətan, kən nətın əh otəhai rəhan mama. Kən pətan otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”

*Netəmim okotəkəike motitun nəmtətin min
(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)*

⁵⁴ Kən in təməghat min kəm nimanin netəmim matən məmə, “Nian nakotehm nimal napuə min okotə; kən nakotən uəhai əm məmə otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan məmə nuwig təmİLəs kərpəp,* nakotən məmə nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶ !Ei! ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Itəmat nakoatəmə nəkotitun pik natimnat min, kən motitun nehmən nıməptən ne neai, kən nəkotitun məmə nian otuwa min-nulan, kən otol nəhlan. ?Məto təhro nakəsotitunən nıpəti nəmtətin min itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “?Təhro nakəsotitəpunən suatip itəm tətuatip məmə onəkotətəu-pən?
⁵⁸ Nian suah kit otİləs ik nakuwin e kot, kən nian natualiwək e suatip, kən təwir məmə nakuaupən muəghat muən wir rəhatəmlau nəratən. Okəmə nəkəsioal mihinən, kən otİləs ik muwin e kot, kən etəm-iasol rəha kot otegəhan-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otİləs ik muwin mahtosig-in ik e kalapus. ⁵⁹ İatən kəm ik məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətoarus nakətou rafin agin nalpinən rəham.”

13

Netəmim okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min

¹ Kən e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm İesu məmə netəm Kalili neen koatoh nat megəh min məmə okotol sakrifais lan kəm Uhgın, kən nian kitiəh min əm, mopael min rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kən nİlatat nat megəh min kəmotol əm kitiəh kətaiu.*

² Kən İesu təmən-ipən məmə, “?Təhro? ?Nikitəmat təht məmə nımİsən əskasik tol min-nulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun məmə ilat netəm rat taprəkis-in netəmim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! İatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotimİs. ⁴ ?Kən təhro e netəm eitın rəha Saeloam itəm nımə əfəməh təmİet məfətain ilat kotimİs? ?Nikitəmat təht məmə natimnat min əh tatəgətun məmə nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netəmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! İatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotimİs.”

⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup min neen təmuwa minuwın rəkis, suah u təmuwin nian tepət mateam-in noa nig u, məto tikə, məto-inu təsoeən. ⁷ Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmə, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, məto esəhmən noa nig kit ne. Ahtİhl rəkis. Təsəwirən məmə tatətulosig e nıməptən rəha nasumən.’

12:53: Maeka 4:6 * **12:55:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Nian nakotəto nımətag itəm tatisi-pis,” məto-inu əpəh İsrəl, nape-apeən taturisig nımətag itəm tatisi-pis. **12:59:** Mat 5:25-26 * **13:1:** Netəm İsrəl kəmotaut o nımİsən rəha netəm min əh məto-inu ilat koatətig e Nımə Rəha Uhgın u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatən. **13:2:** Jon 9:2 **13:7:** Luk 3:9

8 Kən suah u tatehm nasumən tuhalpın rəhan nəghatən məmə, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitiah mın əm. Kən ekel nisip mitalau e nəukətin, kən masitu lan məmki-pən nisip wir. 9 Kən okəmə tatoe e nup əh-ikin, kən təwir əm. Məto okəmə kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’”

Iesu təmol-wir pətan kit e Sapat

10 Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminən. 11 Kən pətan kit əh-ikin itəm narmın rat tətətig lan e nup eitın, kən tatol məmə məntaan tətəfaiu e nian rafin, kən məsətul ətuatipən. 12 Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmə otuwa ron, kən tatən kəm in məmə, “Pətan. Io iatikis rəkis rəham nimisən, kol təsaskəlim mınən ik.” 13 Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin lan, kən əmun roiu agin-əh mın əm, təmətul ətuatip mınəwir, kən minatənwiwi Uhgın.

14 Məto etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən, nikin təmahmə məto-inu Iesu təmol-wir pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netəmim məmə, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian mın əh məmə in otol-wir itəmat lan, məto e nian rəha Sapat, okol nəsotuwamən lan.”

15 Kən İərəməə təmən-ipən kəm in məmə, “! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! ?Pah u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikisən rəhan pılik o togki itəm təməru ətain, masig muwin tətənəm nəhau? !Kəp! İtəmat rafin nəkoatol min-nəhlan. 16 Məto pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan təməlis o nup eitın. Tətuatip əm məmə io ekaike mikis kən mosmegəh in e nian rəha Sapat.” 17 Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan tikimir mın kəmotaulis. Kən netəmim rafin, nikilat tətəgien o wək wir agin mın itəm Iesu tatol ilat.

Iesu təmuəh nımaa nəghatən kəiu e nəərəməəən rəha Uhgın

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

18 Kən Iesu təmən məmə, “?Nərəməəən rəha Uhgın in tahmen e naka? ? Kən io oekən nəghatən naka kən məgətun lan? 19 Nərəməəən rəha Uhgın, in tahmen-pən e noa nəpik† itəm natiəkəku, kən suah kit təmiləs məfe e rəhan nasumən. Kən nıkutin tınəwiə mınol iahgin, kən mənig ilis mın kotuwa moatol-pən nımaalat e nelmin mın.”

20 Kən təmən mın məmə, “?İatəgətun nəərəməəən rəha Uhgın məmə in tahmen-pən e naka? 21 In tahmen-pən e is noan məsin itəm pətan kit tətakin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

Toa əkəku

(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Kən nian Iesu təmalıwək matuwın Jerusalem, kən matəgətun netəmim e taon mın ne latuənu mın. 23 Kən suah kit təmətapəh ron məmə, “?İərəməə, netəmim noan məsin əm itəm Uhgın otosmegəh ilat?”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, 24 “İatən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motalkut pik məmə nakotuwin-pən e toa itəm natiəkəku tatuwin e nego e neai, məto-inu netəmim tepət itəm okotalkut məmə okotuwin imə, məto ko kəsotuwınən. 25 Məto o nian kit, İərəməə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsotuwamən əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən

13:8: 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5 † **13:19:** Nəghatən Kris ətuatip tətən məmə, “nikuti mastat.” Mastat in nig kit itəm nıkutin in natiəkəku. Tatəwiə əpəh ikın İsrəl, məto tikə əpəh Ntən.

məmə, ‘Awi, Iərəməərə. !Erəh e toa otimat!’ Məto in otən məmə, ‘Ekəruru agin-əh itəmat.’²⁶ Kən itəmat nakotətuoun moatən məmə, ‘Iərəməərə, kitat kəmotəgwən kələh, kən ik nəmatəgətuun itəmat əpəh e rəhatimat ikin.’²⁷ Məto in otən-ipinə məmə, ‘Io ekatən kəm itəmat məmə ekəruru agin-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat agin. !Otuwin isəu ron iol!’

²⁸ “E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien min aupən koatətig e nego e neai itəm Uhgın tatərəməərə lan, məto itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətain nəluitəmat, moatəto tərat.²⁹ Kən netəmim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, məmə okotuwin motəpələh motəgwən e nego e neai itəm Uhgın tatərəməərə lan.³⁰ Kən təwir məmə nəkotitun məmə, netəmim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwa motətul aupən. Kən netəmim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig.”[†]

*Herot təmolkeike məmə in otohamnu Iesu
(Mat 23:37-39)*

³¹ Kən e nian əh, Farisi min neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir məmə nakiet uəhai əm u ikin-u matuwin, məto-inu Herot Antipas tolkeike məmə otohamnu ik.”

³² Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupin itəm tətəgwən mītə. Otuwin motən-ipən kəm in məmə io ekatən məmə, ‘Ehm-tu. Nian əkuəkir əm əh-ikin tətətig itəm io ekəhg-iarəp narmin rat min e netəmim, kən matol-wir nimisən rəha netəmim, kən uarisig e nian kisil lan, kən ekol namnun rəhak wək.’

³³ “Nat əpnəpin Herot təməni nəhlan, məto io ekəike matətəu-pən rəhak suatip matuwin u-roiu, ne olawig, ne oniəh muwin miet-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatip itəm okotəkəike kisil-in ien min ikin. Məto Jerusalem əm, katohamnu ien min rəha Uhgın ikin.

³⁴ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təməhl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apin, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimın wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nikwin, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io.³⁵ Kən nəkotitun məmə Uhgın təməpəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat məmə okol nəkəsotehmən io matuwin matuwin mətoarus nakotən məmə, ‘! Iərəməərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’ ”

14

Iesu təmuwin əpəh rəha Farisi kit ikin

¹ E nian rəha Sapat kit, Iesu təmuwin e nimə rəha etəm-iasol kit rəha Farisi min məmə okotəgwən, kən netəmim koatisilu wir məmə okotehm-tu naka əh otol.² Kən inəh Iesu tatəpələh ikin, suah kit tatimis e nimisən rəha kasis-asis, tatəpələh iuhkır əm ron.³ Kən Iesu təmətapəh o iəgətuun min rəha

13:25: Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:**

Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 † **13:30:** Netəm Isrel, nikilat təht məmə ilat koatətul aupən e netəmim rafin. Kən nikilat təht məmə Iaihlua min kotərat əm. Məto Iesu təmə netəmim tepət rəha Isrel okəsotuwinən e nego e neai, kən Iaihlua min tepət, ilat okotuwin e nego e neai.

13:35: Sam 118:26; Mat 21:9; 23:39; Mak 11:9-10; Jon 12:13

Lou ne Farisi min mämä, “?Tahro? ?Lou tategəhan-in mämä suah kit otol-wir netəm koatimis kotəmegəh min e nian rəha Sapat, o kəp?” ⁴ Məto ilat kəsotənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nīpətīn təwir min, kən mahl-ipən tatuwin.

⁵ Kən tāmən-ipən kəm ilat mämä, “?Okəmä itəmat kit, rəhan suakəku, o rəhan kau otiwīg-pən pikən e noakimil asol e nian rəha Sapat, kən in otol naka? In otəkəike muwin miləs-irəkis uəhai əm. ?Pah u etəmat otəsöl mihinən?” ⁶ Kən nəghatən rəhalat təmikə mämä okotən.

⁷ Kən Iesu təmehm netəmim neen itəm kəmaun-in ilat o nagwənən, kən kəmotuwa imə motitəpun ikin min rəha nisiaiien mämä okotəpələh aupən ikin. Kən tāmən-ipən kəm ilat mämä, ⁸ “Okəmä etəmim tətaun-in ik mämä onəkuwa o nagwənən kit rəha marit, kən nəsuwinən məpələh ikin rəha nisiaiien. Məta suah kit in ilis katisiai-in pik tuwa, ⁹ kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik mämä, ‘Agim. Pəs suah u in təpələh u ikin-un.’ Kən onakaulis məto-inu nakəkəike muwin məpələh ləhau agin itəm nisiaiien tikə ikin. ¹⁰ Məto okəmä suah kit tətaun-in ik mämä nakuwin magwən e lafet kit, kən təwir mämə nakitəpun ikin nisiaiien tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik mämä, ‘Rəhak etəmim, uwin məpələh ilis, ikin rəha nisiaiien.’ Kən inu otiləs-ipər nərgəm e niganəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹ Ekən nəhlan məto-inu etəm tatiləs-ipər atip in mämä in otuwa etəm-iasol, Uhgīn otiləs-iəhau in. Məto etəmim itəm tatiləs-iəhau atip in, Uhgīn otiləs-ipər mol tuwa etəm-iasol.”

¹² Kən Iesu tāmən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə mämä, “Okəmä natol nagwənən asol kit e nərauiəgən o lapin, təsəwirən mämə nakaun-in ik min neen, ne piām min, ne rəham noanöl min, ne netəm rəhalat nautə tēpət itəm kotatig kitəlau lam. Okəmä natol mihin, kən məta, ilat min okotaun-in ik mämə nakuwin motagwən itəmat min, kən ilat okotalpīn nat nəmol kəm ilat. ¹³ Məto nian natol lafet kit, kən onakəkəike maun-in ian-rat min, ne netəm nīpətīlat məsin tərət, ne ielkin rat min, ne netəm niganəmtīlat təpis, mämə okotuwa nakotagwən. ¹⁴ Kən Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm ik, məto-inu okol ilat kəsotalpīn agin-əhən nat nəmol kəm ilat. Məto e namnun nian, nian netəm kotətuatip okoatəmegəh min, kən Uhgīn otətou ik lan.”

*Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təməto nəghatən əh, kən tāmən-ipən kəm Iesu mämä, “Təwir pik o etəmim itəm otuwin əpəh e nego e neai itəm Uhgīn tatərəmərə lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Məto Iesu tāmən kəm in mämä, “Nian kit, suah kit təmol nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tēpət mämə okotuwa kəgwən kələh ilat min. ¹⁷ Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək mämə otuwin mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkis ilat. Kən tən-ipən kəm ilat mämä, ‘Otuwa kəgwən, məto-inu enöl əpenə-penə rəkis e nagwənən.’ ¹⁸ Məto ilat rafin kəmotapəs nuwinən moatən mämə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in mämä, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəmərə mämə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm nīməptən kit, kən ekəike muwin mətəg.’

19 “Kæn kit min tæmæ, ‘Kæsi. Ən-tu kæm ræham iæræmæmæ mæmæ ko esimnæn mæto-inu, emos-næmtin æm kau ten ræha niuwæn kat, kæn ekæike muwin mehm pitæn ræhalat min wæk.’

20 “Kæn kit min tæmæ, ‘Ən-tu kæm ræham iæræmæmæ mæmæ ko esimnæn mæto-inu, kæmit ræhak pætan ka latuænu æh-roiu.’

21 “Kæn iolwæk tæmuwa mæn-ipæn kæm ræhan etæm-iasol. Kæn etæm-iasol un nikin tæmahmæ tæmahmæ, kæn tæmæn kæm ræhan iolwæk mæmæ, ‘Uwin uæhai e suatip ne ikin min neen e taon meam-in ian-rat min, ne netæm nipætilat mæsin tærat, ne netæm niganæmtilat tæpis, ne ielkin rat min, kæn mit ilat motuwa.’ 22 Kæn in tæmol æm mæmæ ræhan etæm-iasol tæmæn mihin ne, kæn tæmitælig-pa mæn-ipæn mæmæ, ‘Etæm-iasol. Natimnat rafin itæm næmæn, io enol rækis, mæto nagwænæn tepæt æh-ikin kæn nimæ tahmen e netæmim neen min.’

23 “Kæn etæm-iasol tæmæn kæm iolwæk mæmæ, ‘Kæn uwin e suatip, ne ikin min rafin ihluæ e taon, kæn uwin muæh nikilat mæmæ ilat okotuwa imæ, mæmæ nimæ u ræhak otækæike mær wir. 24 Mæto ekæn kæm ik mæmæ netæm emaun-in ilat aupæn, ko kæsotun asgæwinæn nagwænæn mæsin ræhak.’ ”

Nolan ræha nætæu-pænæn Iesu

25 Netæmim tepæt tepæt koatuarisig-in Iesu e suatip. Kæn in tæmeirair mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, 26 “Okæmæ suah kit tolkeike mæmæ otuwa muarisig-in io, in otækæike mos io ekætul aupæn e ræhan næmegæhæn. In otækæike molkeike io maprækis-in ræhan tata ne mama ne ræhan pætagwæhl ne nætæn min ne pian min ne winin min, ne in atip min.* Okæmæ tæsol mihinæn, kæn ko in tæsahmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim. 27 Kæn etæmim pah itæm tæsilæsæn ræhan nig kæluau mætæu-pa io, kæn ko in tæsahmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim.

28 “Okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otilækæn nimæ asol kit kaifæmæh, kæn in otaupæn mæpælæh mehm wir mæni ræha natimnat min mæmæ otehm ræhan mæni mæmæ tahmen, o kæp. 29 In tatol næhlan mæto-inu okæmæ in tæsaupænæn mehm wir mæni ron, kæn in tatætuoun matol fauntesen† æm, mæto tinæruru nol rafinæn, kæn netæmim rafin itæm okotuwa motehm, kæn okotalah-æmnu moatæn mæmæ, 30 ‘Əplan-tu. Suah u tæmætuoun æm ræhan nimæ, mæto tinæruru nol rafinæn.’

31 “Kæn okæmæ kig kit ræhan mopael ilat ten-taosan æm, tatæto namnusæn mæmæ kig pisin kit min itæm ræhan mopael min tuente-taosan tatuwa mæmæ okuæluagin, kæn otæsuwin uæhaiæn o næluaginæn. Aupæn ikin, otækæike mæpælæh mehm wir mæmæ in titun nol winæn, o kæp. 32 Okæmæ titun mæmæ okol tæsol winæn, in otækæike mahl-ipæn netæmim neen kotuwîn motehm ræhan tikimîr nian in æpæh isæu æh, kæn okotætæpæh o næmalinuæn. 33 Kæn e nolæn ahmen min æm, itæmat nækotækæike motæpælæh motehm wir næmegæhæn ræhatæmat. Okæmæ itæmat kit tæsapæsæn æh ræhan natimnat min rafin, kæn ko in tæsahmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim.”

34 “Nian etæmim kit takîæh nien, kæn nipæti nien in tæwir o nawiræn nagwænæn. Mæto nian kinawîr rækis nagwænæn lan, kæn nipætin tæsæwir

14:20: 1 Kor 7:33 * 14:26: Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ, suah itæm tolkeike mæmæ otuarisig-in Iesu, in tatakæike metæhau ræhan min. Mæto nipæti nat u mæmæ, kitat okotolkeike ræhatat min, mæto kotækæike molkeike pik agin Iesu. 14:26: Luk 9:23 † 14:29: Næghatæn u “fauntesen,” tatæghat-in kæpiel min itæm kaupæn katælin o nilækînan nimæ.

minən o nunən.† 35 Kən okol kəsolan nat wir kit lan, kən netəmim okotərakin əm. Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

15

Nimaa nəghatən e sipsip

itəm təməluə

(Mat 18:10-14)

1 E nian əh, netəmim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim tepət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlig-in Iesu. 2 Kən Farisi min ne iəgətun min rəha Lou koatəghat rat Iesu o netəm nol təfagə rat min əh, moatən məmə, “Suah əh, nikin tətəgien əm məmə nol təfagə rat min koatuwin ron, kən motagwən kələh.”

3 Kən e nəghatən min u, Iesu təmuəh nimaa nəghatən u məmə, 4 “? İtəmat pah u, rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiəh təməluə, məto in nikin təsəhtən? Okəmə itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkəike məpəs rəhan nainti-nain sipsip koatun kras moatətul əpəh təpiə ikin, kən in otuwın mategəs-in itəm təməluə mətoarus-pən in otehm. 5 Kən nian in təmehm, təmİLəs-ipər məhun, kən nikin tətəgien. 6 Kən nian in təmiet-arəpa latuənu, in otəkəike maun-in in min neen, ne netəm kotatig motitəlau lan, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh, məto-inu emehm min rəhak sipsip itəm təməluə.’ ”

7 Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən iatən kəm itəmat məmə, təhmen-pən əm əpəh e nego e neai. Okəmə iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nəmegəhən kəm Uhgın, kən nagienən əpəh ilis e nego e neai o suah əh in tepət, taprəkis-in nagienən o netəmim nainti-nain itəm nikilat təht məmə kotətuatip məsotolan nat kit tərət itəm okotəkəike motəuhlin nəmegəhən rəhalat ron.”*

Nimaa nəghatən e məni təmikə

8 Kən Iesu təmatig məghat min məmə, “?Okəmə pətan kit rəhan məni ten kəmol e silfa, kən in təmikil kitiəh, kən in otol naka? In otasiepən e lait kit, kən mol pırum megəs-in wir əpəh imə matuwın matuwın mehm. 9 Kən nian təmehm məni əh, in otaun-in rəhan min neen ne netəm kotatig motitəlau lan, matən məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh məto-inu emehm rəkis məni ilou rəhak təmikə.’ ”

10 Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən ekolkeike məmə ekən kəm itəmat məmə, e nolən kitiəh min əm, nagienən asol e niğanəmti nagelo min əpəh ilis e nego e neai, nian iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nətəligən matuwın o Uhgın.”

Nimaa nəghatən rəha nəti suah kit iərman itəm təməluə

11 Kən Iesu təmataəkəike matən məmə, “Suah kit, nətin iərman kəiu. 12 In əkəku lan tən-ipən kəm rəhalau tata məmə, ‘Tata. Oor nautə min rəham, mos-ipa rəhak u-roiu.’ Kən rəhalau tata toor rəhan natimnat mos-ipən kəm ilau.

† 14:34: Nəghatən ətuatip rəha Iesu təmə, “Sol in təwir, məto okəmə rəhan nətehenən tınikə, kən nat tikə otol tətəhen min.” Məto sol rəha netəmim e nian min əh, in təmol piləh-piləh e nat pisin itəm nətehenən tikə. Kən nian neen, okəmə nəhau tatol piləh-piləh e sol, kənu nətehenən tiet. Məto sol rəhatat u-roiu tosolən mihin. Nian rafin tətəhen. 14:34: Mat 5:13, Mak 9:50 15:2: Luk 5:30 15:4: Esik 34:11,16; Luk 19:10 * 15:7: Iesu tatəghat-in Farisi min itəm koatətəu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən məmə kotətuatip, nat əpnəpin nəratən tətətig e nikilat rafin.

13 “Kən təsuwəhən, nətin in əkəku lan tos rəhan lan muwın mol-salim-in ilat, kən mos məni e nautə min un miet iməlat ikin muwın e nəptən pisin kit min isəu. Kən ikin əh, təmatərəkın rəhan məni e nolən rat min matuwın matuwın. 14 Kən nian rəhan məni tınikə rafin, nəumis asol tınitan e nıtən əh, kən nəumis tınatus suah un, nıgin nagwənən tınikə. 15 Kən təmuwın matol wək kəm suah kit əh-ikin əh, kən suah u təmahl-ipən məmə otuwın mətagwən rəhan pikəs min. 16 Kən nəumis təmus pik məmə in tolkeike məmə otun nagwənən nıgi pikəs min, məto etəmim tikə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

17 “Kən nətəligən wir tınuwa min lan, kən matətəlig-in məmə, ‘Kəsi. Roiu əh iolwək min rəha tata, nıgilat nagwənən tepət maprəkis, məto io ekətətig u ikin-u, otəsuwəhən kən ekimis e nəumis. 18 Oekiet u ikin-u mıtəlig-pən o rəhak tata, kən mən-ipən kəm in məmə, “Tata. Io emol tefagə tarət kəm Uhgın ne ik. 19 Roiu əh esahmənən məmə onəkaun-in io məmə nətim. Məto aun-in io ekahmən-pən əm məmə io iolwək əm kit rəham.” 20 Kən təmətul maliwək mınatuwın məmə otehm rəhan tata.

“Məto nian təmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata təmasipən məplan, kən təmasəkitun, maiu muwın mıləs muətəin mətagien ron. 21 Kən netin tən-ipən kəm in məmə, “Tata. Io emol tefagə tarət kəm Uhgın ne ik. Roiu əh esahmənən məmə onəkaun-in io məmə nətim.’

22 “Məto rəhan tata taun-in rəhan iolwək min mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Ei! Otuwın uəhai motos kot itəm in təwir maprəkis motuwa kuwın-in-pən kəm in, kən motos rig motarigin-pən e noanelmin, kən motos put ka kuwın-in-pən e nelkin, 23 kən motiləs pilik itəm tasis-asis məwir motuwa koh, pəs kotol kələh lafet lan rəha nətik, 24 məto-inu nətik u, in tahmən əm məmə təmimis rəkis, məto roiu in tınəmegəh min. In təməluə, məto enehm min.’ Kən ilat kınəotol lafet.

25 “Kən e nian əh, netin asol lan in əpəh e nasumən. Kən e nian təmatuwa mınuwa iuəhkir o latuənu, kən mınəto netəmim koatol napuən min, moatol tanis. 26 Kən təmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron məmə, ‘?Ei, naka əh netəmim koatol?’ 27 Kən tən-ipən kəm in məmə, ‘Piam təmuwa, kən rəham tata təməh pilik itəm tasis-asis məto-inu piam tınitəlig-pa min, kən in təsanən əm.’

28 “Kən nıkin təmahmə, kən məmə, ‘Okol esuwınən imə.’ Kən rəhan tata təmuwa ihluə mətəkəike kəm in məmə otuwın imə. 29 Məto tən-ipən kəm rəhan tata məmə, ‘Əplan-tu. Kəmuatig nup tepət rəkis, kən iatol wək u ikin-u tahmən-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwiam kit ne. ?Məto təhro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmən-pən e nəni, məmə ekol nagwənən lan itimat io min neen. 30 Məto nətim əh itəm təmərəkın rafin rəham nautə o nətouən nıpitan min lan rəha suatıp, kən nian tınitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pilik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

31 “Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau min ik kətuatig, kən nətimnat rafin rəhak in rəham. 32 Məto tətəuətıp əm məmə okotol lafet u motagien, məto-inu piam u tahmən-pən əm məmə təmimis rəkis, məto roiu in tınəmegəh min. In təmikə, məto roiu kınətehm min.’ ”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Suah kit rəhan nautə tēpət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək mīn. Kən rəhan iolwək mīn neen kəmotuwa moatən-ipən nərātən rəha etəm-iasol əh kəm iərəməərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tatərəkīn rəham natimnat.’
² Kən təmaun-in suah əh tuwa tatəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka mīn u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən mīn rəha wək rəham muwa, mətə-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³ “Kən etəm-iasol əh təmuwīn matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəməərə tolkeike məmə otərəkīn io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nəhgik təsahmənən məmə ekel nisip mos mənī ikīn, kən io iaulis pik o neasiə-inən mənī o nətəmim. ⁴!Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs nətəmim okotit io motuwīn iməlat ikīn moatehm wir io nian rəhak iərəməərə otərəkīn io e rəhak wək.’

⁵ “Kən in təmaun-in rafin netəmim itəm kəmotol kaon kəm iərəməərə kotuwa ron kitiah kitiah. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’
⁶ Kən suah əh təmən məmə, ‘Eməmīk tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrit.’* Kən etəm-iasol təmən kəm in məmə, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.’

⁷ “Kən təmən-ipən kəm suah kit mīn məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ Kən in təmə, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kən etəm-iasol təmə, ‘Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eit-hanrit pak wit.’

⁸ “Kən uarisig lan, iərəməərə rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərət kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neiueiuəən məmə in otehm wir atip in. Nat u tatəgətun məmə netəmim rəha nətueintən, ilat kotenatig wir o nolən mīn rəha nətueintən nian ilat koatəghat kəm ilat mīn, taprəkis-in nenatigən rəha netəmim rəha nəhag-əhagən.†

⁹ “Kən iatən kəm itəmat məmə, otasitu wir e netəmim e mənī rəha nətueintən məmə ilat okotuwa iolitəmat mīn. Kən nian mənī rəha nətueintən otikə, kən Uhgīn otos itəmat muwīn əpəh e nego e neai itəm otətətig lilin.

¹⁰ “Okəmə nəkitun məmə suah kit tatehm wir nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in titun nehm wirən nat itəm iahgin. Kən okəmə nəkitun məmə suah kit tatol nolən itəm təsətuatipən e nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in otol nolən təsətuatipən e nat itəm iahgin. ¹¹ ?Kən tol nəhlan, okəmə itəmat nəkəsotehm wirən mənī rəha nətueintən u, kən pah otegəhan-in itəmat məmə nakotos nat itəm təwir pahrien, inəh natimnat rəha Uhgīn?
¹² Kən okəmə itəmat nəkəsotehm wirən natimnat rəha suah kit mīn, kən nikitəmat təsəhtən məmə okos-ipən əh mīn kəm itəmat rəhatəmat atip natimnat mətə-inu, katəplan məmə onəkəsotehm wir mīnən natimnat mīn əh.

¹³ “Etəmim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgīn ne mənī e nian kitiah əm.”

¹⁴ Farisi mīn kotolkeike pik mənī, kən nian kəmotəto nəghatən mīn u, kən kəmotalah-əsan e Iesu. ¹⁵ Mətə in təmən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkoatol nolən mīn itəm koatol netəmim koatən məmə nəkotətuatip. Mətə Uhgīn titun nikitəmat məmə kotərat. Iatən nəhlan mətə-inu nat naka itəm

* **16:6:** Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. † **16:8:** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmə netəmim rəha nəhag-əhagən kəsotolən natimnat itəm Uhgīn tolkeike məmə otətul aupən e rəhalat nəmegəhən. Nikilat təsəht pikən nətəligən rəha Uhgīn. **16:10:** Luk 19:17-26 **16:13:** Mat 6:24

netəmim koatīlās-ipər məmə in nat keike, məto e niġanəmti Uhgīn in nat əpnapin əm.”

¹⁶ Kən in təmatəkəike matən məmə, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn mətoarus-pa Jon Baptais, kən uarisig lan, katən-iarəp namnusən təwir rəha nərəməərəən rəha Uhgīn, kən netəmim rafin kotalkut pik məmə okotuwin motatig ahgin. ¹⁷ Məto kəsənən məmə wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təmikə. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in asol mīn mətoarus-pən in əkəku agin. Lou otətatig taprəkis-in neai ne nətueintən.

¹⁸ “Kən tahmen-pən əm nulan: okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan, kən matit pətan pisin kit mīn mətuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmə suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təmapəs kən ilau mətuatig, kən in tatol təfagə rat məto-inu in tətakləh-in pətan rəha suah pisin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir mīn nəguī-naris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pik nagwənən wir mīn. ²⁰ Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, niməgəm təmirafin niyətin. Kən kəmīlās kan kələhəu əpəh e nafiluə rəha latuənu. ²¹ In tolkeike pik məmə otun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət mīn, kuri mīn kotuwa moatəpəh-əpəh niməgəm mīn rəhan.

²² “Kən ian-rat əh təmimis, kən nagelo mīn kəmotīlās motuwin əpəh e nikali Epraham, ikin rəha nisaiiən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmimis mīn, kən kəmitənim. ²³ Kən in tuwin əpəh e niġəm asol, kən tatəto nahməən asol, kən nian təmasipər, təməplan Epraham əpəh isəu. Kən Lasaros əpəh e nikalin. ²⁴ Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘Tata Epraham! Awi, asəkitun io. Ahl-ipən Lasaros məmə oteer əm noanelmīn e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otətəp, məto-inu iatəto nahməən asol e niġəm ukīn-u roiu.’

²⁵ “Məto Epraham təmə, ‘Nətik, nikim təht-tu rəham nəmegəhən aupən. Ik nəmatos natimnat wir rəham tepət, məto Lasaros təmatəto nahməən tepət e niyətin. Məto roiu əh, in tatəto təwir ikin-u, kən ik, natəto nahməən tepət e niyətin. ²⁶ Kən nat kit mīn. Ilugin-in kitat, noakimil asol itəm tatoor kitat, ik un, kən itimat u. Okəmə itimat kit tolkeike məmə otimnə mehm ik, məto okol təsimnəən. Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa mehm itimat, məto okol təsuwamən.’

²⁷ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Tata. Iakatəkəike kəm ik, awi, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwin e nimə rəha tata rəhak, ²⁸ məto-inu piak faif əh-ikin. Təwir məmə in otuwin məghat mem əskasik ilat məmə okoatəto ilat məmə okəsotuwamən ukīn-u itəm iatəto nahməən asol agin ikin.’

²⁹ “Məto Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne ien mīn rəha Uhgīn tətətig. Pəs piam mīn okotəto nəghatən mīn əh.’

³⁰ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Məto okəmə suah kit otəmegəh mīn e nimisən otuwin məghat kəm ilat, kən niyəhrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəliġən kən motapəs təfagə rat mīn rəhalat.’

31 “Kən Epraham təmә, ‘Okәмә kəsotәtәlig-inән nәghatән rәha Moses ne ien mīn rәha Uhgīn, kən in nat әnnapīn okәмә suah kit tәmegәh pap e nīmīsән kән muwīn matәghat kәм ilat, mәto okol kәsotән mīnән nīpahriәнән lan.’”

17

Oatәto itәmat

(Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

¹ Kən Iesu tәмән kәм rәhan mīn netәmim mәмә, “Nīpahriәнән, nos-ipән-os-ipәнән rәha tәfagә tәrat mīn itәм koatiuw-pән netәmim e nәratән, ilat okotuwa. !Mәto nahmәән asol tatuwīn o etәmim itәм tatos-ipән-os-ipән netәmim, o in suatip rәha nos-ipән-os-ipәнән! ² Mәto okәмә etәmim kit tatiuw-pән rәhak kit etәmim u tahmen e suakәku, mәмә otol tәfagә rat, kән suah әh, Uhgīn otol nalpīnән asol kәм in. Kән nalpīnән әh otәskasik taprәkis okәмә kәtu-pән kәpiel kit e nentou, kән kәrakin-pән әpәh itәhәi lokamnim mәмә otamnim. ³ Kән tol nәhlan, oatәto moatehm wir rәhatәmat nәmegәhән.

“Okәмә piam tatol tәfagә tәrat kәм ik, kән әn-ipән rәhan nolән rat e nīganәmtīn, kән okәмә tatәuhlin rәhan nәtәligән, kән aluīn rәhan nolән rat mәsosән tatig e nīkim. ⁴ Kән nat әnnapīn in tatol tәfagә rat kәм ik mau sepīn e nian kitiәh, kән muwa mau sepīn mән-ipīnә kәм ik mәмә, ‘Kәsi, emol tәfagә rat kәм ik. Ekәuhlin rәhak nәtәligән mapәs rәhak tәfagә rat,’ kән ik onakәkәike maluīn rәhan nolән rat mīn, kән mәsosән tatig e nīkim.”*

⁵ Kән aposol mīn kәmotәtapәh o Iәrәmәrә mәмә, “Ol rәhatimәt nahatәtәән tәskasik tәhmīn mīn.”

⁶ Kән Iәrәmәrә tәмән mәмә, “Nat әnnapīn okәмә rәhatәmat nahatәtәән in tәkәku agīn әm tahmen e nīmīsmīsi nīmәklәkil, kән nәkotitun nәнән kәм nig u neegin mәмә, ‘Euw atip ik, kән muwīn miwig-pән itәhәi,’ kән nig u otol nәwiatәmat.†

⁷ “Әn-tu. ?Okәмә suah kit rәhan iolwәk tәtasum, o in tatehm sipsip mīn, kән in tatitәlig-pa latuәnu, kән nikitәmat tәht mәмә etәm-iasol otән kәм in mәмә, ‘!Ei! Wa uәhai mәpәlәh mun nagwәнән әh?’ !Kәp! ⁸ Mәto in otән kәм rәhan iolwәk mәмә, ‘Uwīn mol nigak nagwәнән, kән uwīn muwīn e rәham napән tәwir, kән mos-ipa nigak nagwәнән ne nīmәk nәnimән. Nian nәmol rafīn rәham wәk, nәkitun nuwīnән magwән kән mәнīm.’ ⁹ ?Kән nikitәmat tәht mәмә etәm-iasol, in otән tagkiu kәм rәhan iolwәk o wәk asol rәhan itәм in otәkәike mol? !Kәp! ¹⁰ Kән itәmat un, nәkotahmән әm e iolwәk mīn rәha Uhgīn. Nian nәmotol rәkis natimnat rafīn itәм Uhgīn tәмән kәм itәmat mәмә onәkotәkәike motol, onәkotәkәike motән әm mәмә, ‘Itimәt iolwәk mīn әm. Nolән rәhatimәt tәsahmәнән o nәнwiwīән. Itimәt emotol әm wәk itәм itimәt ekotәkәike moatol.’”

Iesu tәmol-wir netәmim ten itәм leprosi tәmol ilat

¹¹ Nian Iesu tәmaliwәk matuwīn Jerusalem, in tәmaliwәk muwīn-pән ilugīn i nәptән mīl u Sameria ne Kalili. ¹² Kән nian in tәmiet-arәpa latuәnu

17:3: Mat 18:15 * **17:4:** Nīpәti nәghatән әh tәsәнән mәмә kitat kotaluīn tәfagә rat rәha suah kit mau sepīn әm, mәto kotәkәike motaluīn namnun tikә. † **17:6:** E nәghatән suatip rәha Iesu, in tatәghat-in nikuti mastat u in natiaәkәku agīn, ne nig kit itәм nәukәtīn tәmeiuaiu agīn, nәrgīn u fik-malperi. **17:6:** Mat 17:20; 21:21

kit, netəmim ten itəm nīmīsən u leprosi təmōl ilat kəmōtuwa motətul isəu māsīn, ¹³ kən motaun-in māmə, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkitun itimat!”

¹⁴ Kən nian in tēmehm ilat, təmən-ipən kəm ilat māmə, “Onəkotuwīn o pris māmə in otehm nīpətītəmat.” † Kən nian ilat kəmotaliwək əh e suatip, kən kəmotəwīr, nīmīsən təmīkə.

¹⁵ Kən ilat kit tāmēplan māmə leprosi rəhan tīnikə, kən in tāməuhlin mītəlig-pən o Iesu, matən əfəməh māmə, “!Iatənwiwi Uhgīn! !Iatənwiwi Uhgīn!” ¹⁶ Kən in tāmēuiau e nelkī Iesu mīsīn nulin nīpīnəgīn tatek nīsīp, kən matən kəm Iesu māmə nīkin tətəgīn māmə in təmōl-wīr rəhan nīmīsən. Kən suah u in etəm Sameria. § ¹⁷ Kən Iesu təmən māmə, “?Emol-wīr netəm ten maruətuəh-in rəkis rəhalat nīmīsən, o kəp? ?Məto nain hīə? ¹⁸ ?Suah u in iapīspīs əm, məto in pīsīn əm tāmītəlig-pa matənwiwi Uhgīn?” ¹⁹ Kən Iesu təmən kəm suah u māmə, “Ətul maliwək matuwīn. Rəham nahatətəən təmōl-wīr ik.”

Nuwamən rəha nərəmərəən rəha Uhgīn

(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Fārisi mīn kəmōtətapəh o Iesu māmə, “? Onəghan nərəmərəən rəha Uhgīn otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat māmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn otəsuwamən māmə netəmim okotehm e nīganəmtilat. ²¹ Kən etəmim tīkə itəm otən māmə, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asipən mehm, in əpəh!’ məto-inu nərəmərəən rəha Uhgīn tīnuwa rəkis mətətig e nīkītəmat.”

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmim māmə, “Nian mīn koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike māmə onəkotehm nian mīn rəha Nəti Etəmim, məto okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat māmə, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Məto əsotuwīnən motətəu-pən ilat, ²⁴ məto-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmen-pən e nīpītən itəm tatīpit kən mətəsiəgəpīn neai e nīkalin kit mətoarus-pən nīkalin kit mīn, kən netəmim rafin koatəplan motītun. ²⁵ Məto aupən, io ekəkəike məto nahməən tēpət, kən netəm kotatīg roiu, ilat okotəuhlin məntaalat motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aupən, itəm netəmim kəmōatol natīmnat mīn məsotītunən māmə Uhgīn otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotəgwən, moatənīm, moatol marit, inəh natīmnat rafin kəmōatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pa nian itəm Noah tīnuwīn imə e nīpəgnoa nego əsol rəhan. Kən nuhuən təməfik naruəh əsol təmuwa maiu əlimin rafin netəmim itəm kəsotuwīnən e nego.

²⁸ “In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmotəgwən, moatənīm, moatol-salīm-in natīmnat mīn, moatos-nəmtīm natīmnat mīn, moatasum, moatiləkin nīmə mīn, inəh natīmnat rafin kəmōatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Məto e nian itəm Lot tāmīet lan e taon əh Sotom, kən nīgəm ne kəpiel mīn itəm koatūəp kəmotīsī-pər e neai motoamnu ilat rafin əpəh e taon.

17:13: Lev 13:45-46 † **17:14:** Nian nīmīsən leprosi təmōl suah kit, Lou tatən māmə in tamkīmīk. Nian nīmīsən tēmīkə, in tēike muwīn mehm pris māmə in otən-iarəp kəm netəmim rafin māmə nīmīsən tīkə ne namkīmīkən tīkə. Nian Iesu təmən māmə ilat okotuwīn motehm pris kit, in tahmen māmə in təmən māmə in otol-wīr ilat. **17:14:** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 § **17:16:** Netəm Isrel koatətəhau netəm Sameria. Afīn nīpətīn e tīksonari. **17:23:** Mak 13:21; Luk 21:8 **17:28:** Jen 18:20; 19:25

³⁰ “Kæn otahmen æm e nian io Næti Etæmim oekuwa mæn lan kæn Uhgîn otol æp io kæm netæmim. ³¹ E nian æh, okæmæ suah kit tatæpælæh ihluæ e ræhan nimæ, pæs in otægim mæsuwîn minæn imæ mæmæ in otos ræhan natimnat, kæn okæmæ suah kit in æpæh e nasumæn, pæs in otægim mæsuwa minæn latuænu. ³² !Onækasotaluinæn pætaguïhl ræha Lot! ³³ Etæm tolkeike mæmæ in otaskælim ræhan næmegæhæn e nætueintæn u mæsætæu-pa-mæn io, in otasosæn næmegæhæn lilin. Mæto etæmim itæm tætapæs natimnat ræha næmegæhæn e nætueintæn u kæn matætæu-pa io, in otos næmegæhæn lilin. ³⁴ Iatæn kæm itæmat mæmæ, e nian æh lapin, etæmim kæiu okætuapil e pæt kitiah æm, kæn okos-irækis kit, kapæs kit. ³⁵⁻³⁶ Pætæn kæiu okætioal nagwænæn, kæn okos-irækis kit, kapæs kit.”*

³⁷ Kæn ræhan iolwæk mæn kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “? Iæræmæ, onækuwa hiæ?”

Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Onækotitun æm. Tahmen e nian ligkai mæn koatiwig ilis moteiuaiu moatær itæhai, kæn nækotitun mæmæ næm mæn æh-ikin æh.”†

18

Nimaa næghatæn ræha næutahlimis kit itæm tatasæk o nasituæn

¹ Kæn Iesu tæmuah nimaa næghatæn kæm ilat matægætun ilat lan mæmæ okotækæike moatæfak nian rafin mæsotapæsæn, mæsotolæn mæmæ nikilat otatite. ² In tæmæn mæmæ, “Latuænu kit, ien kit æh-ikin ræha nælæhæuæn næghatæn mæn. Kæn tæsisiai-inæn Uhgîn, kæn tæsisiai-in minæn netæmim. ³ Kæn e latuænu æh, næutahlimis kit æh-ikin, kæn nian rafin tatuwa matæplan ien un matæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Awi. Okol nakasitu lak mæghat o næratæn itæm ræhak tikimîr tatol kæm io.’ ⁴ Mæto ien tæmæsuwînæn, kæn mos nian æfæmæh mæmæ otæghat mol-wîr næratæn æh ræha næutahlimis. Mæto pætæn æh tæmætæpæh o suah æh nian rafin matuwîn matuwîn, kæn ien tinatætælig-in mæmæ, ‘Nat ænnapin esisiai-inæn Uhgîn, kæn mæsisiai-in minæn netæmim, ⁵ mæto pætæn æh tatæn nat kitiah matalækiamtæ io o ræhan næghatæn, matuwîn matuwîn. Io ekækæike muwîn mæn wîr ræhan næratæn kæn mælæhæu næwîræn. Okæmæ ekapæs, kæn in otatuwa ron io matuwîn matuwîn kæn ekæpou in.’”

⁶ Kæn nian Iæræmæ tæmuah rækis nimaa næghatæn æh, kæn tæmæn mæmæ, “Otætælig-in-tu næghatæn ræha ien æpæh itæm tærat tæhmîn. ⁷ ?Mæto tahro e Uhgîn? In tæmitæpun ræhan mæn netæmim, kæn ilat koatasæk-pæn kæm in nian rafin e nærauiægæn mæn ne lapin mæn rafin. ?Kæn nikitæmat tæht mæmæ in otæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Onakoatsahgin pitæn’? Kæp. ?Kæn nikitæmat tæht mæmæ in otasitu uæhai æm e ræhan mæn? ⁸ Iatæn kæm itæmat mæmæ nîpahrienæn, in otasitu uæhai æm e ræhan mæn, kæn mol-wîr ræhalat næratæn. ?Mæto nian io Næti Etæmim oekitælig-pa mæn lan e nætueintæn, oekehm netæmim neen itæm koatahatætæ e Uhgîn, o kæp?”

Nimaa næghatæn ræha Farisi ne etæm tatos mæni ræha takis

17:31: Mat 24:17-18 **17:32:** Jen 19:26 **17:33:** Luk 9:24 * **17:35-36:** E kopi oas mæn neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, kæmîlpin næghatæn mæn u ræha ves 36: Etæmim kæiu okatuasum, kæn okos-irækis kit, kapæs kit. † **17:37:** E nian Iesu otuwa mæn, netæmim rafin okotæplan ikin Iesu otuwa mihin. Næghatæn ætuatîp ræha Iesu tatæn mæmæ, “Tahmen e nat megæh tæmamis mætæmæhl, kæn kuweria mæn kotuwa katon kælah.” **18:1:** Kol 4:2; 1 Tes 5:17

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaə nəghatən kit e netəmim neen itəm nīkilat tatəht məmə ilat kotətuatip taprəkis-in netəmim rafin, kən motasil-iəhau-in netəmim rafin. ¹⁰ In təmən məmə, “Suah mil kəiu kəmian əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn məmə okuəghat kəm in e nəfakən. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos məni rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul mateiuə məmə in tatəfak kəm Uhgīn, mətə nīpahrienən tatən atip in, matən məmə, ‘Uhgīn, iatən tagkiu kəm ik mətə-inu nəmol məmə ekol etəm pisin lak, inəh io mīn neen kotolkeike pik məni kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tərat, kən motakləh-in pətan rəha etəm pisin. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian kəiu e wik kitiah, iatətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natimnat ten, ekatos-irəkis kitiah matos-ipinə kəm ik.’

¹³ “Mətə suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətəulis məsasipərən e neai məfak. Kən nīkin tatitəgit mətəsək mətəht manikiləhan matən məmə, ‘Uhgīn, io etəm tərat. !Asəkitun io!’ ”

¹⁴ Kən Iesu təmə, “Iaten kəm itəmat. Nian suah mil u okatiatəlig-pən latuanu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhən in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Mətə Farisi təsəl mihinən, mətə-inu etəmim itəm tatiləs-ipər atip in, Uhgīn otiləs-iəhau, mətə etəmim itəm tatos-iəhau atip in, Uhgīn otiləs-ipər.”

*Nisualkələh kəmotuwa o Iesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kən netəmim neen kəmotəmīk rəhalat nisualkələh mətəmētīg motuwa kəm Iesu məmə in otələhəu-pən nelmīn elat kən məfak olat. Mətə nian rəhan mīn netəmim kəmotəhm ilat, kən kəmotən-iəhau ilat. ¹⁶ Mətə Iesu təmatən-iarəp məmə nisualkələh mīn un okotuwa ron, kən təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Əsətahtosig-inən nisualkələh məmə okəsotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, mətə-inu nərəmərəən rəha Uhgīn in rəha netəmim itəm kotahmən e nisualkələh mīn u. ¹⁷ Okəmə suah kit tolkeike məmə in otuwa matīg ahgīn nərəmərəən rəha Uhgīn, kən in təike muwa tahmən e suakəku. Mətə okəmə təsəl mihinən, kol in təsuwamən.”

*Suah kit rəhan nautə tēpət
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Kən etəm-iasol kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, ik etəm təwir. ?Oekol naka məmə ekos nəmegəhən lilin?” ¹⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Təhro nakatən kəm io məmə io etəm təwir? Suah kit tikə in etəm təwir, mətə Uhgīn əm in təwir. ²⁰ Ik nəkitun nəghatən mīn e Lou rəha Uhgīn koatən məmə, ‘Əsakləh-inən pətan pisin, əsohamnuən etəmim, əsakləh-inən natimnat, əseiueiuəən e kot, isiai-in rəham mama ne tata.’ ”

²¹ Kən suah u təmən məmə, “Natimnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematəkəku mətəarus-pa u-roiu.” ²² Nian Iesu təmətə nəghatən əh, təmən-ipən kəm in məmə, “Nat kitiah əm əh-ikin itəm ik nəməsolən əh. Uwin mol-salim-in nautə rafin rəham, kən mōs məni lan muwin mōs-ipən kəm ian-rat mīn, kən ik onakos natimnat wīr əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisig-in io məmə ik rəhak etəmim.”

²³ Mətə nian təmətə nəghatən mīn əh, nīkin təməpou mətə-inu rəhan nautə tēpət. ²⁴ Kən Iesu təmasipən məplan, təmən məmə, “!Awī, tiəkis pik

o etəm rəhan nautə tepət məmə in otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın! ²⁵ Tiəkis məmə kau otuwın-pən e nıpəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”*

²⁶ Kən netəm kəmotəto nəghatən əh kəmotən məmə, “?Okəmə in tiəkis o etəm rəhan nautə tepət, məto pah əh in tahmen məmə otos nəmegəhən əh?”

²⁷ Məto in təmən məmə, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmim kəsotolən, məto Uhgın in titun nolən.”

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Məto tahro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə ekotuarisig-in ik.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə, etəm təmapəs rəhan nimə, o rəhan pətan, o pian mın, o rəhan tata ne mama, o rəhan nisualkələh məto-inu in tatətəu-pən nərəməərəən rəha Uhgın, ³⁰ kən e nətueintən u, in otos natimnat tepət nəhlan taprəkis-in ilat mın u təmapəs ilat, kən uarisig, in otos mın nəmegəhən lilin.”

Iesu təmən-iarəp mın

rəhan nimisən

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef məmə okotiet e nımanin netəmim motuwa kitiəh kuəfımın ilat mın, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat mın itəm ien mın rəha Uhgın aupən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nıpahrienən. ³² Netəmim okotegəhan-in-pən io e nelmi İaihluə mın, kən netəmim okotəghat motalah əsan lak, mətəh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nıpətik. ³³ Kən okalis io, kən kohamnu io, məto e nian tatol kisil lan, oekəmegəh mın.”

³⁴ Məto kəsotıtunən rəhan nəghatən mın. In tahmen-pən e nəghatən itəm nıpətin tətəhluəig, kən kəsotıtunən nıpəti nəghatən mın əh.

Iesu təmol-wır

iganəmtin əpis kit

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkır o taon əh Jeriko, iganəmtin əpis kit əh-ikin tatəpələh e nikali suatip. Nian rafin in tateasiə-in mənı o netəmim. ³⁶ Kən nian iganəmtin əpis təməto məmə netəmim tepət kotaliwək e suatip, kən in təmətapəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “İesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatip.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmə, “!İesu! !Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

³⁹ Kən netəm mın u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “!Əsagətən!” Məto in təmagət əfəməh məsin mın məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkır, Iesu təmətapəh ron məmə, ⁴¹ “?Naka un nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “İərəməərə, ekolkeike məmə oekaiir mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən təmol-wır niganəmtim.” ⁴³ Kən roiu aɡin-əh mın əm, təmaiir

* **18:25:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tiəkis məmə kamel otuwın-pən e nıpəg nitel.” Kamel in nat megəh asol taprəkis-in kau. **18:31:** Luk 24:44 **18:32:** Luk 9:22,44 **18:34:** Mak 9:32

mínatehm nat, kæn mínatuarisig-in Iesu, matænwiwi Uhgín. Kæn nian netámim rafín kæmotæplan nat æh, ilat kæmoatænwiwi Uhgín.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kæn Iesu tæmalíwæk muwín imæ e taon u Jeriko matuwín mæmæ otiet-aræpæn e næwtain mæsin. ² Kæn e taon æh, suah kit æh-ikin, nærgín u Sakias. In etæm-iasol kit ræha netæm koatos mæni ræha takis, kæn ræhan nautæ tepæt. ³ Kæn in tolkeike mæmæ otæplan-tu mæmæ Iesu in pah, mæto tæruru næplanæn mæto-inu in natiækuækir, kæn netámim koatætulosig-in. ⁴ Kæn in tæmaiu aupæn muwín maiu e nig kit, nærgín u sikamo, mæmæ otitun næplanæn Iesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵ Kæn nian Iesu tæmuwa ætuatíp æh in ikin, tæmasípær mæplan, kæn mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Sakias. Eiuaiu uæhai, mæto-inu roiu ekækæike muwín matig æpæh e ræham nimæ.” ⁶ Kæn Sakias tæmeiuaiu uæhai æm, kæn mit Iesu mian æpæh iman ikin imæ, kæn níkin tæmagien.

⁷ Mæto nian netámim kæmotæplan natimnat mín æh, kæn koatasiwæn-in nolæn mín æh moatæn níkali Iesu mæmæ, “Suah æh tatuwín e nimæ ræha iol tæfagæ rat.”

⁸ Kæn nian kinotuwín e nípægnoa nimæ ræha Sakias, in tætul mæn-ipæn mæmæ, “Iæramæra, atætælig-in-tu. Oekoor ræhak natimnat mol niel kæiu, kit ræhak, kæn kit oekos-ipæn kæm ian-rat mín. Kæn natimnat itæm emaklæh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”

⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Roiu Uhgín tinosmegæh rækis ik ne ræham mín, mæto-inu ik mín, næmahatætæ e Uhgín, kæn ik noanol pahrien kit ræha Epraham. ¹⁰ Kæn io, Næti Etæmim, emuwa mæmæ ekeam-in netámim itæm koatæluæ, kæn mosmegæh ilat.”

Nimaa næghatæn ræha netámim itæm koatos mæni ræha iæramæra ræhalat

¹¹ Nian netámim koatætælig-in Iesu, in tæmatækæike matuæh nimaa næghatæn kæm ilat mæto-inu in tînatuwa iuæhkír o Jerusalem, kæn níkilat tæht mæmæ næræmæraæn ræha Uhgín otæsuwæhæn tuwa. ¹² Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Etæm-iasol kit tolkeike mæmæ in otuwín isæu mæplan kíg asol agín mæmæ kíg asol otílæs-ipær in mol kíg lan æpæh iman ikin, kæn otæpanitælig-pa mín. ¹³ Kæn tæmaun-in ræhan iolwæk ten, kæn moor mæni kitiæh kitiæh kæm ilat.* Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Itæmat onækotækæike motol wæk e mæni u o nosæn ætain mætoarus-pæn io ekitælig-pa mín.’

¹⁴ “Mæto ilat æpæh iman ikin koatetæhau suah æh, kæn motahl-ipæn næghatæn kæm kíg asol agín mæmæ, ‘Itæmat esotolkeikeæn mæmæ suah u otæramæra etimat.’ ¹⁵ Mæto kæmilæs-ipær in kol kíg lan, kæn in tæmitælig-pa mín. Kæn in tæmaun-in ræhan iolwæk mín itæm tæmoor ræhan mæni kæm ilat. In tolkeike mæmæ otitun mæmæ ilat kæmotol win e mæni naka nian in tæmætætíg æpæh isæu.

¹⁶ “Kæn etæm tætaupæn tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Iæramæra, næmælæhæu-pa mæni kitiæh e nelmæk, kæn emol win e mæni ten mín.’ ¹⁷ Kæn ræhan etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Ik iolwæk tæwir, næmol wæk

19:7: Luk 15:2

19:8: Eks 22:1; Nam 5:6-7

19:9: Luk 13:16; Wæk 16:31

19:10: Luk

15:4; Jon 3:17; 1 Tim 1:15

* 19:13: Etæm-iasol tæmos-ipæn mæni kitiæh kitiæh kæm ræhan iolwæk ten, kæn mæni kitiæh in tahmen-pæn e wan-hanrit-taosan vatu.

itəm in təwīr. Məto-inu nəmol wək təwīr o nehm wīrən nat itəm natiəkəku, kən roiu oekəghan-in mīn ik məmə onakərəməərə taon ilat ten.’

¹⁸ “Kən etəm tatarisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘Iərəməərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni faif mīn.’ ¹⁹ Kən etəm-iasol təməni-ipən kəm in məmə, ‘Ik onakərəməərə e taon ilat faif.’

²⁰ “Kən iolwək kit mīn təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəməərə, inu rəham məni. Eməlis ətain e napən, kən məhluaig-in wīr, ²¹ məto-inu io iatəgin ik itəm rəham nolən tiəkis. Nakatos natimnat itəm kəsənəmə rəham, kən matəulək e nasumən mīn itəm ik nəməsəfeən ilat.’

²² “Kən etəm-iasol təməni-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək rat! Nəghatən əm rəham tatəgətun məmə nəmol tərət aɡin. Nīnitun rəkis məmə io etəm-iəkis, kən iakatos natimnat itəm kəsənəmə rəhak, kən iatəulək e nasumən mīn itəm eməsəfeən ilat. ²³ ?Tahro nəməsosən rəhak məni muwīn mələhəu-pən e pag, kən nian ekītəlig lan, ekītun nosən rəhak məni ilau profit rəhan?’

²⁴ “Kən təməni-ipən kəm rəhan mīn əh məmə, ‘Otos-irəkis rəhan məni, kən motos-ipən kəm suah u rəhan məni ten.’

²⁵ “Kən ilat kəmotən məmə, ‘Iərəməərə, təsətuatipən məto-inu rəhan məni ten rəkis!’

²⁶ “Kən etəm-iasol təməni-ipən kəm ilat məmə, ‘Iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatos nat kit, kəpanos-ipən mīn neen mīn. Məto etəm rəhan nat kit tikə, kəpanos-irəkis rəhan natimnat rafin. ²⁷ Kən roiu, rəhak tikimīr mīn itəm kəməsotolkeikeən məmə ekuwa kig rəhalat, onəkotit ilat motuwa, kən onəkotohamnu ilat e niganəmtək.’ ”

Iesu təmuwīn Jerusalem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;

Jon 12:12-19)

²⁸ Kən nian Iesu təməghat rəkis un, kən in təmaliwək maupən matuwīn Jerusalem, kən netəmim koatuarisig in. ²⁹ Nian kīnotuwa iuəhkīr o latuənu mil u kəiu, Petfas ne Petani e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən in təməni-ipən kəm rəhan mil etəmim kəiu məmə, ³⁰ “Ian əpəh latuənu itəm kotisi-pən ikin. Ikin əh, onakuehm nəti togki kit itəm kəsasəuən əh lan. Iakis nol lan muasig muea ikin-u. ³¹ Kən okəmə suah kit tətəpəh otəmlau məmə, ‘?Nəkətiəkis togki o naka?’ kən onəkəuən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəməərə rəhatat, in tolkeike məmə otol nat kit lan.’ ”

³² Kən kəmian muehm natimnat rafin tol əm məmə inu Iesu təməni mihīn ne. ³³ Kən nian kəmətiəkis nəti togki, kən netəmim mīn rəha togki kəmotətəpəh olau məmə, “!Ei! ?Nətiəkis nəti togki o naka?” ³⁴ Kən ilau kəmuən-ipən məmə, “Kəp. Iərəməərə tolkeike məmə otol nat kit lan.” ³⁵ Kən kəmuasig muea kəm Iesu, kən kəmuapeg rəhalau kot muəfətain məntəa nəti togki lan, kən muasitu e Iesu tər masuə e nəti togki. ³⁶ Nian təmasuə lan mīnatuwīn, kən rəhan netəmim kotapeg rəhalat mīn kot motəpən-pən e suatip.

³⁷ Nian Iesu tīnatuwa iuəhkīr o Jerusalem mətasuə e togki mateiuaiu e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən netəmim rafin rəhan nīkilat tətəgien, kən mīnətuoun moatənwiwi Uhgīn motəgət əfəməh o nat pispis mīn itəm kəmoatehm in təmatol. ³⁸ Kən koatən məmə, “!Iərəməərə Uhgīn tətətig ilau Kig u itəm tatuwa e nərgin!

!Pəs nəməlinuən tətətig əpəh e nego e neai, kən əpəh ilis ilis aɡin e nego e neai, katiləs-ipər nərɡi İərəmərə Uhgın!”

³⁹ Kən Farisi mın neen itəm kəmotətig əh-ikın kəmotən-ipən kəm in məmə, “İəɡətun. Ən-iaħau rəħam mın netəmim məmə okotəkəm noħlilat.”

⁴⁰ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəm mın u kəsotəɡətən, kən kəpiel mın u, ilat okotəɡət əfəməh.”

Iesu təmasək o netəm Jerusalem

⁴¹ Kən nian Iesu təmuwa iuəħkir təmehm taon əh Jerusalem, kən təmasək o netəm mın əh-ikın əh. ⁴² Kən tatən məmə, “Ei, nat əpnəpın nəmotapəs natımnat itəm tatos-ipa nəməlinuən mətoarus-pa u-roiu, məto okəmə nəkotıtun ilat roiu əm, kən Uhgın otos-ipinə kəm itəmat. Məto kəp. Natımnat mın əh koatəħluaig okol nəkəsotehmən. ⁴³ Məto e nian mın itəm tatuwa otəmat, rəħatəmat tıkimır mın okotuwa kətul kitəlau-in itəmat, okotel nıməptən kətu-pər kol əpətin rəħatəmat taon, kən motaħtosıg-in itəmat lan məmə nəkəsotietən. ⁴⁴ Kən ilat okotərəkin rafın nımə e taon rəħatəmat, kən okotoħamnu itəmat rafın təlmin nısualkələh mın rəħatəmat. Okol kəpiel kit ne rəħa nımə mın osətətulən. Natımnat rafın u otatuwa məto-inu itəmat nəmotəruru nian itəm Uhgın təmuwa məmə in otosmegəh itəmat lan.”

Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e Nımə Rəħa Uhgın

(*Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22*)

⁴⁵ Kən Iesu təmuwın mınatəhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e Nımə Rəħa Uhgın. ⁴⁶ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte rəkis e Naəa Rəħa Uhgın məmə, ‘Rəħak nımə, in nımə rəħa nəfakən kəm io,’ məto itəmat nınoatol tınuwa in ‘nımə kit itəm iakləh mın koatəħluaig ikın.’”

⁴⁷ Kən uarisig lan, e nian mın rafın, Iesu təmatəɡətun əpəh imə e Nımə Rəħa Uhgın. Kən pris əsol mın, ne iəɡətun mın rəħa Lou, ne netəm-iasol mın rəħa noanol mın rəħa İsrəl, kəmotəɡəs-in suatıp məmə okotoħamnu Iesu, ⁴⁸ məto kəməsotehmən suatıp kit məto-inu netəmim rafın kotolkeike pik məmə okoatəto nəghatən mın rəħan, kən nəghatən rəħan tətəskəlim wır rəħalat nətəliɡən.

20

Nətapəħən məmə pah təmegəħan-in Iesu məmə otol wək

(*Mat 21:23-27; Mak 11:27-33*)

¹ Nian kit, Iesu təmatəɡətun netəmim əpəh e Nımə Rəħa Uhgın, kən matən-iarəp nəmnusən təwir rəħa Uhgın kəm netəmim. Kən pris əsol mın, ne iəɡətun mın rəħa Lou, ne netəm-iasol mın rəħa noanol rəħa İsrəl kəmotuwa kehm in, ² kən kəmotətapəh ron məmə, “? Ən-tu kəm itımat məmə pah təmegəħan-in ik nakatol natımnat mın əh? ?Kən pah təmegəħan-in nəpətən əh, Uhgın o etəmim əm?” ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir əm. Io ekətapəh-in mın nəghatən kit kəm itəmat, kən itəmat onəkotaupən motuħalpın-pa kəm io. ⁴ ?Pah təmegəħan-in nəpətən kəm Jon məmə in otol bəptais e netəmim, Uhgın o etəmim əm?”

⁵ Kæn kinoatæn-æn næghatæn u kæm ilat mîn, mînoatæn mæmæ, “Okæmæ kotæn mæmæ Uhgîn tæmegæhan-in, kæn in otæn mæmæ, ‘? Mæto tæhro nækæsoatænæn nîpahrien e Jon?’ ⁶ Mæto okæmæ kitat kotæn mæmæ netæmim æm kæmotegæhan-in, kæn netæm mîn æh okotaht kitat e kæpiel mæto-inu ilat kînotæn rækis nîpahrienæn e Jon mæmæ in ien kit ræha Uhgîn.” ⁷ Kæn ilat kæmotuhalpîn mæmæ, “Itimat esotitunæn mæmæ pah tæmegæhan-in.” ⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæn io mîn, ko esænæn mæmæ pah tæmegæhan-in nepætæn kæm io mæmæ ekatol natimnat mîn u.”

Nimaa næghatæn ræha nasumæn ræha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22;

Mak 12:1-17)

⁹ Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit kæm netæmim mæmæ, “Etæm-iasol kit tæmæfe nol u krep e nasumæn asol ræhan. Kæn in tæmælæhæu-pæn nasumæn u e nelmi netæmim neen, kæn ilat okotol wæk lan, kæn nian ræha næulæk-inæn, okotos-ipæn mæsin kæm in. Kæn tæmuwîn æpæh e nîmæptæn pîsin kit matig minos nian tepæt. ¹⁰ Kæn nian krep tæmol noan kæn kînotæmaræg, etæm-iasol in tæmahl-ipa ræhan kit iolwæk mæmæ in otuwîn mehm netæm koatol wæk e ræhan nasumæn mæmæ okotæhl noa krep, kæn motor kos-ipæn ræha etæm-iasol neen. Mæto netæm mîn æh kæmotætul motaht iolwæk æh, kæn motaht-ipæn titælig mæsoatæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in. ¹¹ Kæn etæm-iasol tæmahl-ipa mîn ræhan kit iolwæk mîn. Kæn ilat kotaht mîn, motol naulisæn rat kæm in, kæn motaht-ipæn titælig mæsoatæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in. ¹² Kæn in tahl-ipæn mîn kit mîn, kæn ilat kæmoatoh katoh kos-ipæn nîmægæm kæm in, kæn motaht-iaræp.

¹³ “Kæn etæm-iasol ræha nasumæn tæmæ, ‘?Ekol naka æh-roiu? Tæwir mæmæ ekahl-ipæn nætik ætuatîp itæm iakolkeike pik, okæm-naka ilat okotîsiai-in.’ Kæn in tæmahl-ipæn.

¹⁴ “Mæto nian netæm mîn æh kæmotæhm, kæmotæn kæm ilat mîn mæmæ, ‘Næti etæm-iasol ilouin tatuwa itæm o nian kit nasumæn tuwa mæmæ ræhan. Pæs kotuwîn motohamnu, kæn kitat okotos nasumæn ræhan mæmæ ræhatat.’ ¹⁵ Kæn kæmotaskælim motewkækan motuwîn æpæh ihluæ e nasumæn, kæn motoh kohamnu.

“?Kæn iæræmæra otol naka kæm netæm mîn æh? ¹⁶ In otuwa moh netæm mîn æh kotîmis, kæn in otælæhæu-pæn nasumæn asol æh otuwîn e nelmi netæm pîsin.”

Kæn nian netæm kæmoatætælig-in in kæmotæto næghatæn æh, kæmotæn mæmæ, “!Pæs okol kæsol agin-æhæn nat æh!”

¹⁷ Mæto Iesu tæmasipæn ætuatîp æm olat, kæn mæn mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,

‘Kæpiel æh itæm netæm ræha nilækinæn nîmæ kæmotæraikin, in tæmuwa kæpiel keike ræha nolæn nîmæ.’

“? Mæto næghatæn u nîpætîn naka? ¹⁸ Netæmim rafin itæm okotiet motorin-pæn ilat e kæpiel æh, kæn okotorapîtpîit ilat motol nîmîsmîsin. Mæto okæmæ kæpiel æh otiet maht suah kit, kæn in otawtæwîtæ mærat agin.”

¹⁹ Kæn iægætun mîn ræha Lou, ne pris asol mîn kæmotitun mæmæ nimaa næghatæn ræhan tatæn ilat, kæn tol næhlan, kæmoategæs-in suatîp mæmæ okotaskælim uæhai æm, kilæs-ipæn e kalapus, mæto kînoatægin netæmim, kæn motapæs.

?Tətuatip məmə netəmim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kən iəgətun min rəha Lou, ne pris asol min koatalkəlik wir o Iesu, moatolkeike məmə okotətu-pən nīpəgnəmtin min neen e nəghatən kit rəhan məmə okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netəmim neen məmə ilat okotuwın motol kəut kəsua kəm Iesu. ²¹ Kən kəut kəsua min kəmotuwın motətapəh o Iesu məmə, “Iəgətun. Itimat ekotitun natimnat min itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netəmim lan, kotətuatip wir. Ik onakəsolan nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin min kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin. Kən ik nakatəghat-in əm nīpahrienən matəgətun netəmim e suatip rəha Uhgın. ²² ?Ən-tu kəm itimat məmə, tətuatip e Lou rəhatat məmə okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

²³ Məto Iesu təmitun əm məmə koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmənipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Otəgətun-tu məni kit kəm io. ?Narmi pah u tətətig e məni u? ?Kən nərgi pah u tətətig e məni u?” Kən kəmotən məmə, “Narmi Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵ Kən in təmənipən kəm ilat məmə, “Inəh natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uhgın, os-ipən kəm Uhgın.”

²⁶ Kən e niganəmti netəmim rafin, nəghatən min itəm koatətapəh-in, okol kəsotiləs-iahauən Iesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm Iesu təmuhalpin, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etəm otimis kən məmegəh min?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kən Satusi min neen kəmotuwa o Iesu. Ilat koatən məmə netəm kəmotimis, okol kəsotəmegəh minən. ²⁸ Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otimis, kən rəhan pətaguıhl tətətig məto kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kən nisualkələh min okotaskəlim nərig min rəha etəm tikə.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepin. Kən itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisig timis, məto kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm tatarisig in, təmit min nəutahlimis un, məto in min təmimis, kən kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kən uarisig lan, pialat kit min tit min nəutahlimis un, məto təmimis min. Kən pian min əh ilat rafin sepin kəmotit pətan un, məto kəsotiləsən nətilat kit, kən kəmotimis rafin. ³² Kən uarisig lan, nəutahlimis təmimis min. ³³ Inəh netəm sepin, ilat pialat min kəmotit pətan əh. ?Məto e Namnun Nian, nian netəmim okotəmegəh min e nımisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kən Iesu təmənipən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nīpitan koatol marit. ³⁵ Məto e nian rəha natigən wi, netəmim itəm Uhgın nıkin tətəgien olat məmə ilat okotəmegəh min e nımisən kən mos ilat muwın kotətig e natigən wi, ko ilat kəsotol minən marit. ³⁶ Ilat okol kəsotimis minən məto-inu ilat okotahmen əm e nagelo min. Kən ilat nenəti Uhgın məto-inu in təmol ilat kotəmegəh min e nımisən. ³⁷ Kən kotitun məmə inu otuwa mol nīpahrienən lan məto-inu, naoa rəha Moses tətəgətun min məmə nian netəmim okotimis, ilat okotəmegəh min. E namsu rəha nig itəm nigəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in Iəməmə

Uhgin mämə in ‘Uhgin rəha Epraham, Uhgin rəha Aisak, ne Uhgin rəha Jekop,’ nat əpnapin iləhal kəməhalimis rəkis nuwəh məsin. ³⁸ Uhgin u, in Uhgin rəha netəm koatəmegəh, məto sənəmə in Uhgin rəha netəm kəmotimis, məto-inu in tatehm netənim rafin mämə ilat koatəmegəh, nat əpnapin okəmə kəmotimis rəkis o koatəmegəh əh.”*

³⁹ Kən iəgətun min rəha Lou neen kəmotən-ipən kəm Iesu mämə, “Təgətun, nəmuhalpin wir pahrien.” ⁴⁰ Kən kəmotəgin o nətəpəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgin təmən mämə otahl-ipa

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mämə, “?Tahro netənim koatən mämə Kristo itəm Uhgin təmən mämə otahl-ipa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴² Məto-inu e Naoa Rəha Napuən Min, † Kig Tefit atip əm təmən mämə, ‘Iərəməə Uhgin təmən kəm rəhak Iərəməə Kristo mämə, “Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiian,

⁴³ mətoarus-pa io ekos-iaəhau rəham tikimir min,

mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” ‡

⁴⁴ Kig Tefit atip təmən mämə Mesaea in rəhan Iərəməə. ?Kən okəmə mipi Tefit atip əm, kən tahro matol rəhan Iərəməə?”

Iesu təməghat-in iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netənim kəmoatətəlig, Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netənim mämə, ⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatəto wir itəmat kən məsotətəu-pənən nolən min rəha iəgətun min rəha Lou. Nīkilat tətəgien mämə okoatuwin-in napən əfəməh min rəha nausitən mämə netənim okoatehm ilat ron. Kən nīkilat tətəgien nian netənim koatos-ipər nelmilat e maket e nisaiian kəm ilat. Kən əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, kotolkeike mämə okotəpələh aupən əpəh təwir ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike mämə okotuwīn kəpələh-pən aupən ikin rəha nisaiian. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nimə min rəha nəutahlimis min. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiə əm mämə netənim okoatəplan ilat ron. Nalpinən rəha netəm min u in otəskasik maprəkis.”

21

Nəutahlimis kit təmos-ipən rəhan məni kəm Uhgin

(Mak 12:41-44)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wir netəm rəhalat nautə tēpət itəm koataii-pən məni e pokis rəha məni əpəh e Nimə Rəha Uhgin, ² kən in təmehm nəutahlimis kit ian-rat təmaii-pən məni əkəku kəiu əm. * ³ Kən Iesu təmən mämə, “Nīpahrienən iatən kəm itəmat mämə, məni itəm pətan u təmaii-pən, in taprəkis-in rəha netənim rafin, ⁴ məto-inu netəm rəhalat nautə tēpət kəmotaii-pən məni neen məto in nat əpnapin əm olat, rəhalat tēpət

20:37: Eks 3:6 * **20:38:** Nat əpnapin nipəti etənim tənimis, məto narmin tətəmegəh əh.

† **20:42:** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol ‡ **20:43:** Nəghatən Kris atuatip tatən mämə, “əkol rəham tikimir min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nipətin u mämə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimir min.” **20:43:** Sam

110:1 * **21:2:** Məni u tahmen-pən e tuente fatu. **21:3:** 2 Kor 8:12

mìn əh-ikin. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin mənı rəhan o nos-nəmtinən nigın nagwənan, kən tikə mìn əh-ikin.”

Nəmtətin mìn rəha

Namnun Nian

(*Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37*)

⁵ Kən rəhan mìn neen netəmim koatəghat-in Nimə Rəha Uhgın itəm rəhan kəpiel asol mìn kotəwir, ne natimnat wir mìn əh imə itəm netəmim kəmos-ıpən kəm Uhgın. Kən Iesu təmən məmə, ⁶ “Itəmat nakoatehm natimnat mìn əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotohalkin-ohalkin kəpiel mìn rəha nimə əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roju.”

⁷ Kən kəmotətapəh ron məmə, “İəgətun. ?Natimnat mìn əh onəghan kotuwa? ?Kən nəmtətin naka otəgətun məmə otəsuwəhən natimnat mìn əh okotuwa?”

⁸ Kən Iesu tatən məmə, “Onəkotəkəike moatəto wir itəmat məmə suah kit otəseiua-inən itəmat, məto-inu netəmim tepət okotuwa motən məmə, ‘!İo, io Kristo u!’ kən neen okotən məmə, ‘Nian rəha natimnat əh tınatuwa iuəhkır.’ Məto əsotuarisig-inən ilat. ⁹ Kən nian onəkotəto namnusən məmə netəmim koatəluagin, o netəmim koatətul moatəmu ilat rəhalat kapman, məto itəmat onəsotəginən. Natimnat mìn əh okotaupən ka pitən, məto sənəmə in Namnun Nian.”

¹⁰ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Noanol mìn neen okotoh noanol pisin neen mìn, kən kapman kit otoh kapman kit. ¹¹ Kən namig asol mìn okotan, kən nəumis otan ikin mìn tepət e nətueintən, kən nimisən əskasik mìn okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netəmim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətin asol mìn e neai.

¹² “Məto nian natimnat mìn u okəsotuwamən əh, netəmim okotaskəlim itəmat, kən motoh itəmat, kən motiləs itəmat kan əpəh e nimə mìn rəha nuəfiminən, ne əpəh e kalapus, kən onakoatətul e niganəmti kig mìn ne netəm-iasol mìn rəha kapman məto-inu itəmat nakoatos nərgək moatən nıpahrien lak. ¹³ Inəh nian ətuatıp məmə nakotən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ¹⁴ Məto əsotətəlig-in paupənən məmə nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat, ¹⁵ məto-inu io ekos-ıpinə nəghatən ətuatıp kəm itəmat kən mos-ıpinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimır mìn okol kəsotuhəlpinən, kən okol kəsotənən məmə nakoateıua. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama mìn, ne piatəmat mìn, ne rəhatəmat noanol mìn, ne iolitəmat mìn okotiləs-ıpən itəmat e nelmi tikimır mìn. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netəmim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Məto noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik motahatətə lak e nian iəkis mìn itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael mìn okotuwa tepət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsuwəhən kən kərəkin agın taon əh Jerusalem. ²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motagım motuwın motəhluag əpəh nitot mìn. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin mìn titəlau e taon əh, onəkəsotuwın mınən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgın otol nalpinən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa

mol nīpahrienən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama mīn itəm nərpiilat əh-ikin, ne itəm mīn u koatapinahin nisualkələh, mətō-inu nərātən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpinən rəha Uhgīn otuwīn kəm netəmim rafin rəha Isrel. ²⁴ Kən okagimnu netəmim e naip, kən nian rəhalat tikimīr mīn kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwīn ikin pišin pišin mīn kən ilat okotuwa slef mīn rəhalat. Kən Iaihlua mīn okotaliwək kən katewig-ewig e Jerusalem motiləs-iəhau netəmim ikin itəm koatātig əh, motərəmərə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun. †

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotuwa e mītgar, ne məwig, ne məhau mīn. Kən ikin-u e nətueintən, netəmim rafin okotəgin nəkərikən rəha nītəhəi ne peau-peau asol mīn. ²⁶ Netəmim okotəgin pik moatimiseah o nərātən asol mīn itəm koatuwa e nətueintən, mətō-inu natimnat rəha neai itəm kotəskasik pik, mətō Uhgīn otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm Nəti Etəmim tateiuaiu e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat mīn u kinotətuoun moatuwa katol nīpahrienən lan, otətul motasipər e neai, mətō-inu otəsuwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in tamuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen mīn. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotapilpil mīn, kən nəkotitun məmə in nian rəha nasumən. ³¹ E nolən kitiaəh əm, okəmə nakotehm natimnat mīn u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsuwəhən, nərəmərəən rəha Uhgīn tuwa.

³² “Nīpahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel ‡ otəsikəən mətōarus-pən natimnat rafin əh okotol nīpahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, mətō nəghatən mīn rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkinən rəhatəmat nian mīn o nolən əmən lafet, motapis lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwirən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat, ³⁵ mətō-inu nian əh otuwa miləs netəmim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Mətō nian rafin onəkotəkəike moatətul matip, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otagien otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, kən lapin mīn in tiet muwīn əpəh Nītōt Rəha Nig U Olif mətəpil əh-ikin. ³⁸ Kən nian mīn rafin laulaugin aɡin, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn.

22

Jutas təmol-salim-in Iesu

(*Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53*)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinatuwa iuəhkir, kən in tinətuoun e lafet rəha Nuhagego-inən. ² Kən pris asol mīn ne ləgətun mīn

21:22: Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig Iesu timis, mopaēl mīn rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 ‡ **21:32:** Netəmim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm koatəmegəh nian Iesu tatəghat. Kitat kəmotətə tahmen netəmim neen mīn itəm koatən məmə tatəghat-in noanol mīn rafin rəha Isrel tatuwīn muwīn isəu.

rəha Lou koateam-in anion suatip məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip məto-inu ilat koatəgin netəmim məmə, kətah nimanin netəmim okotərou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

³ “Kən Setan təmos niki Jutas, u nərgin kit min u Iskariot, in e netəm tuelef rəha Iesu. ⁴ Kən in təmuwin matəghat kəm pris asol min ne netəmiasol min rəha mopael rəha Nimə Rəha Uhgın, mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵ Kən nikilat təmagien, kən kəmotən-iəkis məmə okotos-ipən məni kit kəm in. ⁶ Kən Jutas təmegəhan lan məmə in otol, kən mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netəmim okotikə lan.

Etəmim kaiu rəha Iesu kəmioal əpen-əpenə o lafet rəha Nuhagego-inən (Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

⁷ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinuwa, kən e nian əh, netəmim okotəkəike motoh nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ⁸ Kən Iesu təmaun-in Pita ne Jon, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ian kən mioal əpen-əpenə nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə okotuwin motagwən ikin.”

⁹ Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itımlau oekian hiə mioal əpen-əpenə e nagwənən ikin?”

¹⁰ Kən təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uətəlig wir-tu. Nian itəmlau onakuət-arəpən e taon, kən onakuehm suah kit tatəhun pətəl asol kəmətu-pən nəhau lan. Kən nəkiauarisig-in məhaluwın e nimə kit itəm otuwın ikin. ¹¹ Kən nəkuən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “? İəgətun təmahl-ipa itımlau məmə ekuea muətapəh ron ik məmə noan u in hiə itəm in ne rəhan min netəmim okotuwa motol nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən?” ¹² Kən in otit itəmlau nakian əpəh e noan ilis ikin itəm kınəlin wir rəkis natımnat rafin rəha nagwənən əh-ikin. Kən nəkioal əpen-əpenə nagwənən əh-ikin.”

¹³ Kən kəmian muehm natımnat rafin tahmen əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Namnun nagwənən rəha Iesu ne rəhan min

¹⁴ Kən e nian rəha nagwənən, Iesu təmuwin məpələh e tepil ilat rəhan aposol min. ¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəsuwəhan, okol nəhmən kəm io. Məto nikik tinolkeike pik məmə okotaupən kun nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ¹⁶ İakolkeike pik məmə kitat okotagwən min-nulan məto-inu, okol esagwən minən e nagwənən rəha Nuhagego-inən mətoarus nipəti lafet u tuwa mol nipahrienən lan e nərəmərən rəha Uhgın.”

¹⁷ Kən Iesu təmos kap wain mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən mən məmə, “Otos itəmat rafin, kən motənim, ¹⁸ məto-inu roiu iatən kəm itəmat məmə esənımən wain mətoarus-pən nian natımnat rafin kotatig əhgin nərəmərən rəha Uhgın.”

¹⁹ Kən təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netəmim, kən mən məmə, “Inu nipətik itəm iakatos-ipinə otəmat. Nian rafin onəkotəkəike motol nat u məmə nikitəmat tataht io.”

²⁰ Kən e nolən kitiah əm, nian kəmotagwən rəkis, Iesu təmos kap wain kən təmən məmə, “Kap wain u in nitak itəm otaiu otəmat, kən tatəgətun nəniəkisən wi rəha nasituan rəha Uhgın kəm netəmim. ²¹ Məto

onəkotətəlig wir-tu. Suah kit ukın-u kotagwən kitat min e tepil, kən in otəpanegəhan-in-pən io e nelmi rəhak min tikimır. ²² Io Nəti Etəmim oekəkəike mimis məmə inu Uhgın təmən mihin ne. !Məto awe, nahməən asol tatuwın o etəm tategəhan-in-pən io e nelmi tikimır min!” ²³ Kən kınəotətəpəh-əpəh olat min məmə, “?Kitat pah otol nat əh?”

²⁴ Kən nat kit min, ilat kınəotol nikilat min məmə pah u in ilis pik taprəkis-in ilat. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kig min rəha nətueintən u koatərəməyə e netəmim e rəhalat nəsanənən, kən koataun-in atip ilat məmə ilat ‘Netəm rəha Nasituən.’” ²⁶ Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilis, in otıləs-ıəhau in tahmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul əupən, kən in otuwa iolwək əm kit. ²⁷ ?Pah u in ilis pik, etəmim itəm tətəgwən e tepil, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkotitun məmə etəm tətəgwən e tepil in ilis taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətaliwək kitat min itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.

²⁸ “Itəmat u, nian rafin nəkotatig iuəhkır ron io e nian ekətətig e nian əskasik min. ²⁹ Kən tahmen-pən əm məmə Tata rəhak tatıləs-ipər io məmə ekuwa kig, kən io min iatıləs-ipər itəmat məmə nakotuwa kig min, ³⁰ məmə nakotuwa kəpələh kitat min io, kotəgwən kələh e nian ekuwa mol kig lan. Kən e nian əh, itəmat min onəkotəpələh e jea min rəha kig, kən itəmat onəkotuwa motətul əupən e noanol min tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəməyə elat.”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm Saimon Pita məmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tınətapəh rəkis o Uhgın məmə otegəhan-in məmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətəən in təkəsik lak o kəp. ³² Məto enəfak rəkis ron ik məmə rəham nahatətəən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onəkəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəskasik.”

³³ Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “İərəməyə. İatətul matip məmə ekimnə kilau min ik e kalapus, kən mimis kilau min ik.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapın huə, nian mənig otəsimmənən əh, kən ik onəkən mau kışil məmə nəkəruru io.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən mənı e paos, ne kətım, ne put. ?Təhro? ?Rəhatəmat natimnat təsahmenən, o kəp?” Kən ilat kəmotən məmə, “Kəp.”

³⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto roiu, okəmə suah kit tatos rəhan mənı e paos o kətım, otəkəike mos. Kən etəm təsosən naip rəha nəluəginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmti rəhan kit. ³⁷ İatən kəm itəmat məmə nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tətəghat-in io, kən in otəkəike mol nıpahrienən. In tatən məmə, ‘Netəmim nikilat təht məmə in etəmim kit itəm tətərəkin Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol nıpahrienən əh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kəmotən məmə, “İərəməyə, əplan-tu. Naip rəha nəluəginən kəiu əpəh.” Kən in təmən kəm ilat məmə, “Ah, nahmen. Otəpəs-ta.”

Iesu təmuwın matəfak əpəh e Nitot Rəha Nıg U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Kən Iesu tēmiet e taon muwīn əpəh e Nītot Rəha Nīg U Olif tahmen-pən əm məmə in tatol mihin e nian rafin, kən rəhan mīn netəmim koatətəu-pən. 40 Kən nian in təmuwīn mətəarus-pən əh-ikin əh, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike moatəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.” 41 Kən in təmaliwək mapəs ilat muwīn məsin, kən misin nulan matəfak matən məmə, 42 “Tata, okəmə nīkim tagien, awi, os-irəkis nahməən mīn u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” 43 Kən nagelo kit təmisi-pən e neai muwa mos-ipən nəsanənən kəm Iesu. 44 Kən məto-inu nīkin titahmə pīk, kən rəhan nətəligən tinatol wək pīk, kən təməfak əskasik pīk, kən noəh təmaiu lan məhl matəht nisip tahmen e nita.*

45 Nian təməfak rəkis, in təmətul mītəlig-pən məmə otehm rəhan mīn netəmim, kən təməplan ilat kinotəpīl rəkis. Kinotəpou məto-inu nīkilat titahmə. 46 Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro nakotəpīl? Otaiir motəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.”

Tikimīr mīn rəha Iesu kəmotuwa kīlās
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;

Jon 18:2-11)

47 Nian Iesu təmatəghat əh, nīmanin netəmim kəmotiet-arəpa ikin əh, kən suah əh Jutas, u in etəmim kit e netəm tuelef rəha Iesu, in təmit ilat motuwa, kən təmuwa iuəhkīr məmə otatuilim e Iesu. 48 Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Jutas, io Nəti Etəmim, məto təhro nəmuwa məmə onəkətuilim-pa lak kən e nolən əh megəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimīr mīn?”

49 Kən nian netəmim mīn rəha Iesu kīnotəhm natimnat mīn əh mīnotitun məmə naka əh okol, kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Iərəməərə, oekotəhro? ?Ekotəte ilat e naip, o?” 50 Kən ilat kit təmoəhin naip tətə-rəkis matəlgīn matip rəha slef rəha pris əsol əgin.

51 Məto Iesu təmə, “!Ei! !Nahmen, otapəs əm!” Kən in təmələhəu-pən nelmin e matəlgī suah u, kən mol-wīr mīn.

52 Kən Iesu təməghat kəm pris əsol mīn, ne netəm-iasol mīn rəha mopael rəha Nīmə Rəha Uhgīn, ne etəm-iasol mīn rəha noanol rəha Isrel, u kəmotuwa məmə okotaskəlīm Iesu. In təmən məmə, “?Təhro, nəman? ?Nīkitəmat təht məmə io emit netəmim muwīn kotəluəgin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit, kən nakotəmīk naip əsol mīn rəha nəluəginən ne nəlnal mīn moatuwa məmə onəkotaskəlīm? 53 ?Nian rafin etan əm kitat mīn itəmat e Nīmə Rəha Uhgīn, məto təhro nəsotaskəlīmən io? Məto roiu əh, in nian ətuatip rəhatəmat, kən nəsanənən rəha napinəpən in tatərəməərə.”

Pita təmən məmə
in təruru Iesu

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 Kən kəmotuwa motaskəlīm Iesu motiləs motuwīn e latuənu rəha pris əsol əgin. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwīnən iuəhkīr olat. 55 Netəm mīn əh kəmotahl nīgəm kit əpəh e iat rəha pris əsol əgin, kən motəpələh

* 22:44: E kopi oas mīn neen rəha Nīutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris əupən, nəghatən rəha ves 43-44 tikə. Kəm-naka, sənəmə Luk itəm təmətə ves 43-44, məto suah kit mīn itəm təmətə kopi kit rəha naoa u. 22:54: Mak 14:53-54

kitəlau e nigəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat min. ⁵⁶ Kən pətan əkəku kit u slef rəha pris asol agin, təmuwa mehm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nigəm tətasiəgəpin in, kən nigənəm̄ti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in min ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit min tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik min, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tīnuwa minuwīn rəkis, kən suah kit təməghat əskasik kəm ilat məmə, “!Nīpahrienən məmə suah u təmatuarisig-in Iesu, məto-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Məto Pita təmə, “!Ei! !Esitun agin-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənig təmimnən. ⁶¹ Kən İərəmərə təməuhlin masipən ətuatip matehm Pita. Kən Pita, nikin təməht nəghatən rəha İərəmərə itəm təmən lan məmə, “O lapin əm u, nian mənig otəsimmənən əh, ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita təmiet muwīn ihluə, təmasək təmasək.

*Netəmim kəmotəsan-əsan
e Iesu*

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotəskəlim Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain nigənəm̄tin kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tatoh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tətəp moatərəkin in lan.

Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kən laulaugin agin, netəm-iasol rəha noanol rəha İsrəl, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotuwa kuəfimin e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e nigənəm̄ti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətapəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itemat, kən nəsotənən nīpahrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətapəh otəmat, kən okol nəkəsotuhəlpinən. ⁶⁹ Məto tətouon roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin məpələh əh-ikin rəha nəsanənən ne nisiiən, inəh e nikali Uhgīn matip, Uhgīn u itəm rəhan nəsanənən iahgin.”

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətapəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik Nəti Uhgīn?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Təhro kitat koateam-in nəghatən kit min məmə otasitu e rəhatat nəghatən? Kīnotəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

*Iesu təmətul e
nigənəm̄ti Pailat*

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;

Jon 18:28-38)

¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwīn kəm Pailat. ² Kən moatən-iarəp nīpəgnəm̄tin min itəm otoh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit rəhatat netəmim min, kən mol ilat kotalmə, kən matauhlin rəhalat nətəligən koatol tikimīr ilat kapman rəha Rom, mətahtosig-in itimat məmə esotətouən takis kəm Sisa itəm tətərəmərə e

niməptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhgın təməhl-ipa məmə in kig kit.”

³ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik kig rəha netəm Isrel?” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəməh mihin.”

⁴ Kən Pailat təməh-ipən kəm pris asol mın ne netəmim rafin məmə, “Esehman nıpəgnəmtin kit ne, itəm tatən məmə suah u təməəkkin lou.”

⁵ Məto ilat kotagət əfəməh moatən məmə, “Kəp. Məto suah u tətən əpnəpən matəgətun netəmim rafin ikin mın əh Jutia təmətuoun əpəh Kalili muwa mətoarus-pa ukin-u, kən mol nətəligən rəha netəmim koatəluə motalməl.”

⁶ Kən nian Pailat təməto nəghatən əh, təmətapəh məmə, “?Tahro? ?Suah u in etəm Kalili?” ⁷ Kən nian təməto məmə Iesu təmiet ikin əh itəm Herot Antipas tatəməmə ikin, in təməhl-ipən Iesu məmə otuwın mehm Herot, məto-inu e nian əh, Herot mın in tətətig Jerusalem.

Iesu təmətul e niganəmti Herot Antipas

⁸ Kən nian Herot Antipas təməhm Iesu, nıkin təməgien pik, məto-inu nuwəh məsin in təməkeike məmə otehm. Herot təməto əm namnusan rəhan, kən in təməkeike pik məmə in otehm Iesu otol nat pispis kit. ⁹ Kən o natimnat mın u, Herot Antipas təmətapəh-in nəghatən mın tepət kəm Iesu, məto Iesu təməpnəpən əm məsuhəlpənən rəhan nəghatən. ¹⁰ Kən pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou kəmətətul motəghat əskasik e nıpəgnəmtin mın rəhalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kən uarisig lan, Herot Antipas ne rəhan mın mopaəl kotagət ausit e Iesu, kən moatsan lan. Kən Herot təməh-ipən kəm rəhan mopaəl mın məmə okotuwın-in-pən kot wir kit rəha kig kəm in, kən motit motuwın mın kəm Pailat.

¹² Aupən ikin, Herot Antipas ne Pailat kəmətioal tikimır kəm ilau mın, məto e nian əh, ilau kəmuea minioalkeike ilau mın.

Pailat təməh məmə Iesu otəkəike mımis

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;

Jon 18:39-19:16)

¹³ Kən Pailat təməun-in pris asol mın, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne netəmim rafin, kən ilat rafin kəmotuwa kitəh. ¹⁴ Kən in təməh-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, nəmotiləs motuwa tətul e niganəmtək, kən nəmotən məmə tətəuhlin nətəligən rəha netəmim rəhatəmat koatol tikimır kəm kapman. Məto emakil rəkis nətəligən u e niganəmtitəmat, kən məsehman məmə təmətgəhl lou kit, kən nıpəgnəmtin mın itəm nakoatən lan təsolən nıpəhriənən. ¹⁵ Kən Herot Antipas mın, in təməkil mehm məmə nolən rat kit təsəkul-pənən lan. Tol nəhlan, in təhl-ipa tuwa mın o kitat, kən təpiə əm məmə suah u in təməsolən nat kit itəm tərət məmə in otimis ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kən o nat əh inəh, rəhak mın mopaəl okotalis əm, kən uarisig kotəhl-iarəp tatuwın.”*

¹⁸ Məto ilat rafin kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Otiləs-iarəp suah un kən kohamnu! !Məto ahl-iarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmiləs-ipən e kalapus məto-inu in təmə netəmim kotəluəgin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

23:7: Luk 3:1 * **23:16-17:** E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katilpən nəghatən kit mın ikin-u tatən məmə, “E nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, Pailat in otəkəike məhl-iarəp rəhalat kit etəmim otiet e kalapus.”

²⁰ Məto Pailat in tolkeike məmə otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in təməghat min kəm ilat. ²¹ Məto ilat kəmotagət əfəmäh pik məmə, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Məto Pailat təməghat min kəm ilat minətau kisil lan əh-roiu məmə, “? Tahro? ?Suah u in təmol nat tərət naka? Io esəhmən məmə in təmol nat kit itəm tətətip məmə in otimis ron. Məto rəhak mopaël min, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

²³ Məto ilat koatakəike motəghat əskasik, kən motagət əfəmäh e Pailat məmə otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kinol win e nətəligən rəha Pailat. ²⁴ Kən Pailat təmakil Iesu məmə otəkəike mimis tahmen-pən məmə inəh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmol nətəligən rəhalat, kən təmahil-iarəp Parapas u aypən in təmətatig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Məto təmegəhan-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopaël min məmə ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nimanin netəmin.

Kəmit Iesu kan məmə otimis

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Jon 19:17-27)

²⁶ Kən nian mopaël min kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisi-pən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotaskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwegin məmə otiləs, kən motən-ipən məmə otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nimanin netəmin tepət kəmotaliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən nipitan tepət min koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-aun o Iesu. ²⁸ Məto Iesu təməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nipitan Jerusalem. Əsotasəkən ron io, məto otasək atip otəmat, ne nenətitəmat min. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən məmə, ‘!Otagien itəmat netəm nəsoteməkən o nəsotəpinahinən suakəku!’ ³⁰ E nian əh, netəmin okotən-ipən kəm nitot asol min məmə, ‘Awi, otisas-pa etimat,’ kən okotən-ipən kəm narit min məmə, ‘Awi, otafətain itimat.’ ³¹ ?Məto okəmə nigəm tatuəp nəhlan nian nig nimalin tətamiəmitə əh, kən tahro e nian nig tinəmətu?”†

Mopaël min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

³² Kən mopaël min kəmotiləs suah mil kəiu itəm kəmuətəghl lou kan məmə okotohamnu iləhal Iesu. ³³ Kən kəmotuwa ikin kit, nərgin u Louipil-uipil. Ikin əh, kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotətu-pər iətgəhl lou mil əh-ikin, kit e nikali Iesu matip, kən kit e nikalin mol. ³⁴ Kən Iesu təmə, “Tata. Aluin rəhalat nolən rat min itəm koatol kəm io, kən məsalpinən, məto-inu kəsotitunən nat naka itəm koatol.” Kən kəmotoor rəhan natimnat moaturin taes ron.

³⁵ Kən netəm min u koatətul əh-ikin, moatehm natimnat min u, məto etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotalah əsan e Iesu moatən məmə, “!In təmosmegəh netəmin tepət rəkis. Məto okəmə in Kristo itəm Uhgın təməh məmə otahl-ipa, kən in Etəm Uhgın Təmitəpun, kən pəs in otosmegəh atip in!”

23:29: Luk 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Nol Əpən 6:16 † **23:31:** “Nig nimalin tətamiəmitə əh” tətəpsen-pən Iesu itəm tətətip agin, məto tatos nalpinən. Inu tahmen e nigəm itəm tatuəp. Kən “nig tinəmətu” tətəpsen-pən iol təfagə rat min. Kən uarisig lan, Uhgın otol nalpinən asol kəm ilat. Inu tahmen e nigəm asol agin.

Afin Luk 21:20-24. **23:34:** Sam 22:18; Aes 53:12 **23:35:** Sam 22:7-8

³⁶ Kən mopael m̄in, ilat m̄in koatəghat əsan e Iesu, kən motuwa iuəhkir ron moatətapəh m̄əmə in tolkeike wain u itəm tagin, † ³⁷ moatən m̄əmə, “!Okəmə n̄ipahrienən ik kig rəha noanol m̄in rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

³⁸ Kən nəghatən kit əh-ikin kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən m̄əmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹ Kən iətgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e Iesu, matən m̄əmə, “!Ei! ?Ik Kristo itəm Uhḡin təmən m̄əmə otahl-ipa, o kəp? !Okəmə tol mihin, osmegəh ik kən mosmegəh m̄in itimlau!”

⁴⁰ Məto iətgəhl lou əh kit m̄in təmən-ipən kəm in kit, kən mahtosig-in m̄əmə, “?Tahro? ?Nəsəginən Uhḡin, nat əpnəpin onakimis? Nalpinən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm. ⁴¹ Məto təmətəuatip əm m̄əmə kilau okiamis o rəhalau nolən rat m̄in itəm kəmioal. Məto suah u, in təsolən nat tərət kit ne.”

⁴² Kən təmən-ipən kəm Iesu m̄əmə, “Iesu, o nian onəkuwa matol kig lan, kən n̄ikim otatəht io.” ⁴³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in m̄əmə, “N̄ipahrienən iatən kəm ik, m̄əmə roiu əm kilau min ik əpəh e nego e neai.”

Iesu təm̄imis

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;

Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kən iuəhkir tuelef klok e nərəuiəgən, m̄it nəsasiəən, kən napinəpən t̄inan rafin ikin əh mətoarus-pən tri klok ehnaipən. Kən n̄iməhan itəm tatəkulosig-in-pən Ikin Tasim Agin Ikin e Nimə Rəha Uhḡin, təməhap m̄əs̄in kəiu. ⁴⁶ Kən Iesu təmagət əfəməh m̄əmə, “!Tata. Iatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkis nəghatən əh u, kən rəhan nāmegən tiet.

⁴⁷ Kən nian etəm-iasol rəha mopael m̄in rəha netəm Rom təmehm natimnat m̄in əh, kən in təmənwiwi Uhḡin matən m̄əmə, “!N̄ipahrienən, suah u in tətəuatip pahrien!” ⁴⁸ Kən netəmim itəm kəmotuwa ikin əh m̄əmə okotəplan, nian kəmotəplan natimnat m̄in əh, kəmoatuwin moatəto tərət e n̄ikilat, kən motahtəht man̄ikiləhalat. ⁴⁹ Kən ioli Iesu m̄in, ne n̄ipitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətəu-pən Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu m̄əs̄in kən moatehm natimnat m̄in əh.

Josep təm̄itənim Iesu

(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;

Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kən etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgin u Josep. Aramatia in taon kit rəha Isrel, kən suah əh in etəmim kit rəha kaonsel rəha netəm Isrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətəuatip, kən in etəmim kit təmətəsahgin m̄əmə otəplan nərəmərəən rəha Uhḡin. Kən in təməsəgəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoategəhan-in Iesu m̄əmə okoh. ⁵² Kən in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron m̄əmə otegəhan-in n̄ipəti Iesu tos. ⁵³ Kən Josep təmuwin m̄iləs-iəhau n̄ipəti Iesu e nig kəməluau, mos muwa malpin e n̄iməhan wir kit, nərgin u linen. Kən təm̄iləs muwin mələhəu-pən e n̄ipəg kəpiel itəm kinəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsitənimən əh suah kit ikin. ⁵⁴ In əh e nian rəha noanol m̄in rəha Isrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kən iuəhkir Sapat tətəuoun.

⁵⁵ Kən n̄ipitan itəm kəmotisi-pən Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pən suah un, motuwin motəplan n̄ipəg kəpiel, kən motəplan nolən

† 23:36: Wain u itəm tagin, in nən̄imən rəha ian-rat m̄in.
Hip 6:19-20; 10:19-20

23:36: Sam 69:21

23:44-45:

itəm in tatələhəu-pən min Iesu ikin. ⁵⁶ Kən uarisig, nipitan kəmotitəlig-pən latuənu, kən kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmiəwilat təwir məmə okol-pən e nipəti Iesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.

24

*Iesu təməmegəh min
e nīmīsən*

*(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;
Jon 20:1-10)*

¹ Kən e Sante laulaugin ağin, nipitan kəmotuwın əpəh e suwit, motəmik nat pien-pien min u nəmiəwilat təwir itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwit, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nipəg kəpiel lan, məto kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwın e nipəg kəpiel, məto kəsotehmən nipəti İrəmərə Iesu. ⁴ Kən ilat kinotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kən əmun etəmim kəiu əh-ikin, katuətul ilat min nipitan, kəmian e napən itəm tatipit-ipit. ⁵ Kən nipitan kəmotəgin pik, kəmotisin nulilat motasil-İəhau moatehm nıməptən, kən suah mil kuəmə, “?Təhro nakoategəs-in etəm tətəmegəh u ikin-u ima netəm kəmotimis? ⁶ In tikə ukin-u. !In tınəmegəh min! Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təmən kəm itəmat nian in tətətətig əh əpəh Kalili məmə, ⁷ Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nipahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etəmim tuwın e nelmi iol təfagə rat min, kən okətu-pər e nig kəluau tımis, məto e nian tatol kisil lan, kən in otəmegəh min.” ⁸ Kən nikilat tınəht nəghatən rəha Iesu.

⁹ Kən kəmotiet e suwit motuwın motən-ipən natimnat min əh kəm netəm lefen rəha Iesu, ne rəhan min rafin. ¹⁰ Kən nipitan min əh itəm kəmotən-iarəp natimnat min u kəm aposol min, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nipitan neen min itəm kəmotuwın e suwit. ¹¹ Məto aposol min kəmotəto nəghatən əh təhmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nipətin tikə, kən məsotənən nipahrienən lan.

¹² Məto Pita tətətul maiu muwın əpəh suwit ikin, moeg-og masipən e nipəg kəpiel kən təmehm əm napən itəm kəmalpin nipəti Iesu lan, məto nat kit min tikə əh-ikin. Kən in təmaliwək mıtəlig minatuwın latuənu, kən matətəlig-in pik natimnat min əh.

*E suatip tatuwın Emeas
(Mak 16:12-13)*

¹³ E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha Iesu kəmualiwək mətian latuənu kit, nərgin u Emeas. Latuənu un mətoarus-pən Jerusalem, in iuəhkır o lepen kilometa. ¹⁴ Kən e nian ilau kəmualiwək mətian, kən ilau kəmatuəghat-in natimnat min itəm kəmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kən Iesu təmuwa iuəhkır olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwın. ¹⁶ Məto kəməsiatunən məmə pah əh iləhal min kəmətəhlaliwək məto-inu Uhgın təmahtosig-in nətəligən rəhalau.

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kən əmun kəmuəlahl muətul, niganəmtılau təmərou. ¹⁸ Kən suah mil əh kit, nərgin u Kleopas, təmən-ipən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispis kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat min itəm kəmol ilat e nian min itəm kinotuwın rəkis.”

19 Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “?Natimnat naka min æh?”

Kæn kæmuæn-ipæn kæm in mæmæ, “Natimnat min itæm kæmol e etæm Nasaret æh Iesu. In ien kit ræha Uhgîn, kæn ræhan wæk tæsanæn wir ne ræhan min næghatæn kotæfigæm, kæn niki Uhgîn ne niki netæmim tætagien lan. 20 Mæto ræhatimat pris asol min ne iægætun min ræha Lou kæmotilæs-ipæn e nelmi netæm Rom mæmæ okotakil mæmæ in otimis. Kæn kæmotætupær e nig kælauu timis.

21 “Mæto itimat emotælæhæu-pæn pap ræhatimat nætæligæn tætatig æskasik lan mæmæ in otilæs-irækis itimat noanol min ræha Isrel e nelmi tikimîr min ræhatimat. Kæn roiu in nian tatol kisil lan. 22 Kæn nat kit min, nipitan neen itæm emotan, kæmotol mæmæ narmitimat tæmiwig o næghatæn kit. Roiu laulaugin agin-æh, kæmotuwîn æpæh e suwit itæm kæmitænim Iesu ikin, 23 mæto kæmæsotehmæn nipætîn. Kæn kæmotitælig-pa moatæn mæmæ, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilaiiræn, inæh nagelo mil kæiu katuæn-ipa kæm itimat mæmæ Iesu tatæmegæh.’ 24 Kæn ræhatimat neen netæmim kæmotuwîn e suwit, kæmotehm natimnat rafin agin tætuatip tahmen-pæn æm e næghatæn æh nipitan min æh kæmotæn mihin ne, mæto kæsotehmæn Iesu.”

25 Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Tæs mil. !Ræhatæmlau-kapæ tikæ, kæn nakatiaiuw nifagæ matialæs pik o nænæn nipahrienæn o natimnat itæm ien min ræha Uhgîn kæmotæn! 26 ?Nækiatun o kæp mæmæ, Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa otækæike mos nahmææn e nipætîn, kæn uarisig lan, in tæpanuwîn æpæh e nego e neai mos nærgin ræha nisaiiæn?” 27 Kæn Iesu tæmæn-ipæn wir kæm ilau Naoa Ræha Uhgîn itæm koatæghat-in in, tæmætuoun e naoa ræha Moses kæn muwîn mætoarus-pæn naoa min ræha ien min ræha Uhgîn.

28 Kæn kinætæhaluwa iuæhkîr o latuænu itæm suah mil katian ikin. Kæn kænæuæplan mæmæ Iesu tinætaliwæk minatuwîn mæsætulæn, 29 mæto ilau kætiauæh nikin mæmæ, “Ei, tæwir mæmæ nækætætig kitæhal min ik, mæto-inu tinapinæp rækis, otæsuwæhæn roiu mit taht.” Kæn tæmuwîn minehm ilau mætæhalæpælæh.

30 Kæn kinætæhalæpælæh mæmæ okæhlagwæn, kæn in tæmos pîret mæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæn mæmkas mos-ipæn kæm ilau. 31 Kæn æmun Uhgîn tæmol kænîatun mæmæ in Iesu, kæn æmun in tæmikæ min, kæn kænæsuæplanæn. 32 Kæn kæmuæn-ipæn kæm ilau min mæmæ, “!Ei! ?Nian in tæmatæn-ipa wir Naoa Ræha Uhgîn kæm kilau e suatip, kæn katuæto tæwir lan nikilau tætagien pik, o kæp?”

33 Kæn roiu agin-æh min, kæmuætul miaiet ikin æh miatælig-pæn min Jerusalem. Kæn ikin æh, ilau kæmuehm netæm lepen ræha Iesu ne netæmim neen min ræhan kæmotuwa kuæfimîn rækis ilat min katæpælæh, 34 kæn moatæn mæmæ, “!Nipahrienæn! !Iæræmææ tæmæmegæh min, kæn Saimon Pita* tæmehm rækis!” 35 Kæn ilau kæmuæn-ipæn rafin natimnat itæm kæmol kæm ilau e suatip, kæn muæn-ipæn nian ilau kæmatiatun Iesu lan e nian itæm in tæmatæmkas pîret matos-ipæn kæm ilau.

*Netæmim ræha Iesu min kæmotehm
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;
Jon 20:19-23)*

24:21: Luk 19:11; Wæk 1:6 24:24: Jon 20:3-10 24:26: Luk 9:22 24:27: Sam 22:1-21;

Aes 53 * 24:34: Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ, “Saimon.” 24:34: 1 Kor 15:4-5

³⁶ Kæn nian katuæn æh næghatæn mæn æh, Iesu tæmuwa mætul ilugin-in ilat matæn kæn ilat mæmæ, “Næmælinuæn tætatig otæmat.”

³⁷ Mæto ilat kæmotaut lan kæn mænoatægin, nikilat tæht mæmæ kinotæplan narmæn kit. ³⁸ Mæto in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Tahro ræhatæmat nætæligæn tatærat næhlan? ?Tahro ræhatæmat nætæligæn tatætul pagpag? ³⁹ Otehm-tu nelmæk ne nelkæk mæmæ io æm u. Otea-pa motek nipætik kæn motitun mæmæ io. Narmæ etæmim nipætæn ne nikilkilin tikæ, tæsolæn mæmæ inu nakoatehm io, nipætik ne nikilkilik æh-ikin.”

⁴⁰ Tæmæn næghatæn æh, kæn tæmægætun nelmæn ne nelkin kæn ilat. ⁴¹ Ilat kæsotæn wiræn nipahrienæn lan mæto-inu nikilat tætagien pik, kæn narmilat tatiwig. Kæn in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Nagwænæn kit un nakoatos, o?” ⁴² Kæn kæmotos næm mæsin itæm kæmwaan rækis motos-ipæn kæn in, ⁴³ kæn e niganæmtilat, tæmos mun.

⁴⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Aupæn ikin, nian emætætig æh kitat min itæmat, emæn næghatæn u kæn itæmat mæmæ, nætæmnat rafin itæm koatæghat-in io e Naoa Ræha Uhgîn, okotækæike motuwa motol nipahrienæn lan, inæh næghatæn mæn e naoa ræha Moses, ne naoa mæn ræha ien mæn ræha Uhgîn, ne Naoa Ræha Napuæn Min.”

⁴⁵ Kæn in tæmeræ e ræhalat nætæligæn mæmæ okotitun næghatæn mæn itæm tætatig e Naoa Ræha Uhgîn. ⁴⁶ Kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Næghatæn itæm tætatig e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ netæmim okotol tærat kæn Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, motol tatæto nahmææn e nipætæn matuwæn matuwæn timis, mæto e nian itæm tatol kisil lan, in otæmegæh mæn e nimisæn. ⁴⁷ Kæn e nærgi Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, netæmim okotækæike motæn-iaræp næghatæn æh mæmæ netæmim okotækæike motæuhlin kæn motitælig e ræhalat tæfagæ rat mæn, kæn Uhgîn in otæsalpænæn nitai tæfagæ, kæn maluin ræhalat nolæn rat mæn. Næghatæn u otækæike muwæn kæn noanol mæn rafin æpæh ikin mæn rafin, otætuoun Jerusalem kæn muwæn mætoahgin-pæn ikin mæn rafin e nætueintæn. ⁴⁸ Itæmat næmotehm nætæmnat mæn u, kæn onækotæn-iaræp ætuatip næghatæn mæn lan. ⁴⁹ Kæn ekahl-ipa suah u itæm ræhak Tata tæmæn-iækis mæmæ in otahl-ipa kæn itæmat, inu ræhan Narmæn. Mæto onakoatæsaahgin e taon æh mætoahgin-pæn nakotos næsanænæn ræha Narmæn Ræha Uhgîn, kæn tærioah e næmegæhæn ræhatæmat.”

Uhgîn tæmilæs Iesu

muwæn e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰ Kæn Iesu tæmit ilat motiet e taon motuwæn æh latuænu Petani. Kæn tæmilæs-ipær nelmæn næfak olat. ⁵¹ Kæn nian tæmatæfak olat, kæn tæmapæs ilat nian Uhgîn tæmilæs minatuwæn æpæh ilis e nego e neai. ⁵² Kæn kæmoteiuaiu motæfak-pæn kæn in, kæn uarisig lan, kotitælig-pæn Jerusalem nikilat tætagien. ⁵³ Kæn nian rafin, koatuwæn e Nimæ Ræha Uhgîn moatænwiwi Uhgîn.

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Jon Təməte Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pik in. In təməte naoa min u: Namnusən Təwir İtəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətən rəhalat tuwa məskasık, məto-inu rəhalat nahatətən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Jon in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən netəmim rafin rəha niməfak koatısiyai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotıtun wır rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiua tətən, məto netəmim kotıtun nahtosig-inən nəghatən eiua min e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təməte naoa u o naka? Jon təməte naoa u matən-iarəp wır məmə İesu in nəti Uhgın, kən netəmim rafin itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulin. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp məmə İesu in nəti Uhgın, kən İesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən min neen rəha İesu itəm naoa min rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatıp-in nətəligən min neen itəm netəmim koatən e İesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in İesu

¹ Aupən agin, e nətuounən nian, Nəghatən tinatig rəkis.* Nəghatən u təmətətig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ² E nəukəti nian, in tinəmatig rəkis ilau Uhgın, ³ kən Uhgın təmöl natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, nat kitiah ne tikə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpın napinəpən, kən napinəpən okol təsəprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgın təmahl-ipa tuwa, nərgin u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nıpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpın netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnapın məmə Uhgın təmöl nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikın, məto natiman min koatəuhlin məntaalat kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafin itəm kəmos in nikilat tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhan-in ilat koatuwa nenəti Uhgın min.‡ ¹³ Nenəti Uhgın min əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təməte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves min u. † **1:9:** 1 Jon 2:8 ‡ **1:12:** Kal 3:16

nisualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata mīn, mətō ilat kotaiir wi mīn e Uhgīn, e rəhan nəsənənən əm. §

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətətiḡ kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsənənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsənənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmisipən e Tata Uhgīn. In tərīoah e nəwīrən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərīoah mīn e nīpahriənən.*

¹⁵ Jon tatətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikin tətuarisig-in io, mətō in ilis taprəkis-in io, mətō-inun, nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ ”

¹⁶ Kən in tərīoah e nəwīrən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwīrən əh rəhan, nian rafin in tatos-ipa, matos-ipa, matos-ipa, kəm kitat rafin.

¹⁷ Tol nəhlan mətō-inu Lou itəm Uhgīn təmos-ipa aupən, Moses in suatip ron, mətō Iesu Kristo in suatip rəha nawte-inən nəwīrən əh ne nīpahriənən rəha Uhgīn kəm kitat. †

¹⁸ Suah kit təsehmən Uhgīn nian kit ne. ‡ Mətō Noan Kitiəh Əm, in Uhgīn, itəm in iuəhkīr o noanenau rəha Tata Uhgīn, in təmol əp Uhgīn kəm kitat kən kotitun. §

*Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa
(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;*

Luk 3:15-17)

¹⁹ Kən netəm-iasol mīn e noanol rəha Isrel itəm kotatiḡ Jerusalem, kəmotahl-ipən pris mīn neen ne Lifaet mīn un, netəm kotasitu e pris mīn e Nimə Rəha Uhgīn, məmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, məmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-iarəp in.

²⁰ Nian ilat kəmotətapəh ron, in təməsəhluaig-inən, mətō təmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.”

²¹ Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Mətō Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mīn ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgīn itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?” †

Mətō Jon təmə, “Kəpə.”

²² Kən ilat kəmotən məmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

²³ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgīn Aesea tinəmən-iarəp rəkis aupən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən məmə, Otol-wir suatip rəha Iəramərə.’ ” ‡

²⁴ Nətəmim itəm kəmahl-ipa ilat, Farisi mīn neen əh-ikin, ²⁵ kən ilat kəmotətapəh mīn o Jon məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol bəptais e netəmim?”

²⁶ Kən tuhalpīn matən məmə, “Io iatol bəptais e netəmim e nəhau, mətō suah kit u ikin ilugīn etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. ²⁷ Io etaupən, suah un in tətuarisig, mətō in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen

§ 1:13: Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * 1:14: Fil 2:7; 1 Tim 3:16 † 1:17: Rom 5:21 ‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nöl Əpən 22:4 * 1:21: Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † 1:21: Dut 18:15 ‡ 1:23: Aes 40:3

agin-əhən məmə ekol wək kit rəhan.” § 28 Natımnat mın u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgin u Petani, in tətətig əpəh entənıpən e nəhau Jotan. İkin əh Jon tatol bəptais e netəmim ikin.

Iesu in tahmen e nəti sipsip rəha Uhgın

29 Kəmən lawıgin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mın rəha nətueintən u.† 30 Etəmim u inu, io ematən kəm itəmat məmə, ‘İo etaupən, kən suah kit mın əh-ikin tətuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inu nian eməsaiirən əh, in tınəmatig lilin rəkis.’ 31 Nian io ematəghat-in, kən io mın eməruru məmə in etəmim pah; məto emuwa matol bəptais e netəmim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol mın rəha İsrəl.”

32-33 Jon təmatətul-arəp matən məmə, “Uhgın təmahl-ıpa io məmə io ekol bəptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io mın eməruru məmə suah u inu. Məto Uhgın təmən-ıpa kəm io məmə, ‘Onəkəplan Narmın Rəhak oteuiuiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol bəptais e netəmim e Narmın Rəha Uhgın.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmın Rəha Uhgın təmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meıuiuiu məpələh-pər lan. 34 İo ətuatıp eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-ıarəp məmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgın pahrien.’ ”

Iesu təmətuoun mətaun-in rəhan netəmim

35 Kəmən lawıgin, Jon tətətig əpəh ikin kitıəh əm iləhal rəhan kəıu etəmim. 36 Kən nian nıganəmıti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Ei! !Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın!”

37 Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul matı-auarisig-in Iesu. 38 Kən Iesu teıraıf məplan suah mil un kətuətəu-pən-in, kən in təmə, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?İk nətatig hıə?” (Nəghatən u “Rapai,” nıpətın u “İəgətun.”)

39 Kən Iesu təmən-ıpən məmə, “Pəs kəhaluwın nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmıauarisig-in məhaluwın kuəplan ikin in tətətig ikin. İuəhkır mıtgar tıwıg ehnaıpən, ilau kəmətuan iləhal mın mətoarus tapınəp.

40 Suah mıl u kit itəm təməto Jon, nərgin u Antru, pian u Saimon Pita.

41 Kən roıu agın-əh mın, in təmuwın mehm pian Saimon mıt muwa, kən mən-ıpən kəm in məmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nıpətın u məmə, “Kristo,” itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.)

42 Kən təmıt Saimon muwa o Iesu.

Kən nian nıganəmıti Iesu təmətul lan, kən mən-ıpən kəm in məmə, “İk u inu Saimon, nəti Jon, məto roıu okaun-in ətəgtəg ik məmə ‘Kefas.’ ” (In “Pita”‡ e nəghatən Kris). §

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

43 Kəmən lawıgin mın, Iesu nıkin tınəht məmə otuwın-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ıpən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.”

44 Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. 45 Kən in təmehm Nataniel,

§ 1:27: Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “İo esahmen agın-əhən məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netəmim aupən kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha ıəramərə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agın. * 1:29: Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † 1:29: Hiprus 9:22,26 ‡ 1:42: Nıpətı nərgin u Pita, in “kəpiel.” § 1:42: Mat 16:18

kən tən-ipən kəm in məmә, “Itimat enotəplan suah ilouin, aupən Moses tәмәtә rәkis rәhan nәghatән mīn itәм tatәghat-in e naoa rәha Lou. Kən ien mīn rәha Uhgīn aupən ilat mīn kәmotәtә rәkis nәghatән mīn itәм tatәghat-in. In etәм Nasaret, in nәti Josep, kən nәrgīn u, Iesu.”

⁴⁶ Mәto Nataniel tәмә, “?Naka lan? ?Nikim tәht mәмә nat wir kit otisi-pән e Nasaret? !Kәp!”

Kən Filip tәмә, “Ita, tәwir әm, pәs-tu kian nakәplan-tu.”

⁴⁷ Nian Iesu tәмәplan Nataniel taliwәk matuwa, kən tәмә, “!Suah u, in noanol әtuatip rәha Isrel! !Neiueiuәән tikә lan!”*

⁴⁸ Kən әmun Nataniel tәtapәh o Iesu mәмә, “?Nәmahro mitun mәмә io etәм tol nulan?”

Kən Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Nian ik nәmatәpәlәh e nәukәt nig fik, kән Filip tәsaun-inән әh ik, mәto io enәmәplan rәkis ik.”†

⁴⁹ Kән Nataniel tәмә, “!Iәgәtun! !Ik Nәti Uhgīn! !Ik Kig rәha noanol mīn rәha Isrel!”

⁵⁰ Iesu tәмән-ipән kәм in mәмә, “?Ik nәmatahatәtә lak mәto-inu io emән әm mәмә enәmәplan rәkis ik, nian nәmatәpәlәh-pән әh e nәukәti nig fik? Ik onәpanәplan nat asol mīn taprәkis-in itәм u.” ⁵¹ Kән mән mīn mәмә, “Nipahrienән agīn u iatән-ipinә kәм itәmat mәмә, onәpanotәplan napuә oterәh, kән nagelo mīn rәha Uhgīn koatәр moatuwin e neai, kән moteiuaiu moatuwa o Nәti Etәmim.”‡

2

Marit kit әpәh Kena

¹ Kәмән niәh in, katol marit kit әpәh Kena, latuәnu kit e Kalili. Kән mama rәha Iesu in әpәh ikin ilat mīn. ² Kән ilat kotaun-in-pән mīn Iesu ne rәhan mīn netәmim, mәмә ilat mīn okotuwīn e marit әh. ³ Kән e nian әh, kәmotәnim rafin wain, kән mama rәha Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Rәhalat wain tәmika.” ⁴ Mәto Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “?Pәtan, tәhrol nakatәlәhәu-pa nat u kәм io? Nian rәhak tәsuwamән әh.” ⁵ Mәto rәhan mama tән-ipән kәм iolwәk mīn rәha marit mәмә, “Itәmat onәkotәkәike motol natimnat rafin itәм in otән.” ⁶ Nuwigī nat asol ilat sikis, kәmәlīn әh-ikin әh o nәhau, mәмә netәм Isrel ilat kotәike motaikuas e nelmilat mәмә ilat okotarәtuәh e niganәmti Uhgīn. Nuwigī nat mīn un, kәmol e kәpiel, kән okәмә naka kitiah titun nosән wan-hanrit lita nәhau. ⁷ Kән Iesu tән-ipән kәм netәм koatol wәk mәмә, “Otәtu-pән nәhau e nuwigī nat mīn un.” Kән kәmotәtu ilat kotәrioah wir. ⁸ Kән tән-ipән kәм ilat mәмә, “Otәtu rәkis nәhau neen motos motuwīn kәм etәм tәрәmәrә e marit.” Kән ilat kәmotol mihin.

⁹ Kән nian suah un tәмәnim asgәwin, mәto nәhau tinol rәkis wain lan. Mәto etәmim itәм tәрәmәrә e marit u, in tәruru mәмә kәmos hiә wain u. Netәм mīn әm un itәм kәmotos nәhau motuwa, ilat әm kotitun. Kән etәм tәрәmәrә e marit tәmaun-in etәм tәmol marit, ¹⁰ mән-ipән mәмә, “Nian rafin netәmim kotaupән motos-iarәp wain wir, kән uarisig netәmim kotәnim tәpәt un, kәnu kәpanos-iarәp itәм u tәsәwir pikән. Mәto ik natos әh itәм tәwir muwa mәtoarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kән inu nәmtәtin

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † **1:48:** Nig fik mīn, ilat nig-kitun mīn e nasumән ikin Isrel. Netәmim koatun noalat, kән moatәpәlәh ahgīn nimalilat. Koatәpәlәh ahgīn pik nig fik iuәhkir o nimә rәhalat kән moatәfak mәмә nikilat otatәht nәghatән rәha Naoa Rәha Uhgīn. Nat itәм Iesu tәмән e ves 47 ne 51 in tatәghat-in Nataniel mәмә okәм-naka tәmatәpәlәh ahgīn rәhan nig fik, kән nikin tәmataht nәmegәhән rәha Jekop. ‡ **1:51:** Jen 28:12

itəm Iesu tāmətuoun agin-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in tāməgətun nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netəmim mın, kəmotahatətə əskasik lan.

Iesu tāməhg-iarəp netəmim itəm kotal maket e

Nimə Rəha Uhgın

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;

Luk 19:45-46)

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuaiu muwin e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian mın ne rəhan netəmim mın. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tinuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha noanol mın rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təmər muwin əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgın, Iesu təməplan netəmim itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netəmim okotos-nəmtin. Kən netəmim neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pisin pisin mın. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mitəp netəm mın un ilat rəhalat kau mın ne sipsip mın məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təməhtəg məni rəha netəm mın u itəm koatol senis lan, kən təmähwin-ahwin rəhalat tepil mın. ¹⁶ Kən məhai ilat mın u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “!Otəmik nat mın un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷ Kən netəmim rəhan, nıkilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın, itəm tatən məmə, “!O ekolkeike pik Nimə Rəham e nıkkik, nıkkik tatimis-pən lan.”†

¹⁸ Kən netəm-iasol mın rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmol məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatip kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkin Nimə u Rəha Uhgın, kən nian kisil əm, io ekiləkin mın tətul.”‡

²⁰ Kən netəm-iasol mın un kotəmə, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgın. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgın itəm Iesu tatəghat-in, in nıpətin. ²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən mınəmegəh mın, kən rəhan netəmim mın, nıkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgın, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən mın rəha netəmim

²³ Nian əh Iesu təmətətig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netəmim tepət kəmotəplan nəmtətin mın itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴ Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nıkilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu titun rafin nətəligən rəha netəmim.§

3

Nikotimas təmuwin məplan Iesu

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas.* In Farisi kit.

² Kən nian kit lapin, in təmuwin məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9 ‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29. § **2:25:** Jon 1:47; 6:61; 13:11 * **3:1:** Jon 7:50-51; 19:39-42

māmā, “Iægætun, itimat ekotitun māmā ik iægætun kit itəm Uhgīn təmahl-
ipa ik nakuwa, mæto-inu suah kit okol tæsolən næmtætīn mīn un ik nakatol
okāmā Uhgīn tæsatiġən ron.”

³ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “Nīpahrienən aġīn u iatən-ipīnā kəm
ik māmā, okāmā etāmim kit tæsaiir wiən, okol in tæsəplanən nərəmərəən
rəha Uhgīn.”†

⁴ Kən Nikotimas, narmīn tāmīwīġ pik, kən mætəpəh ron māmā, “?Etəm
tīnol iahġīn rəkis, otəhrol maiir mætətīġ mīn? !In okol təsūwīn mīnən e
nərpī rəhan mama kən maiir-pa mīn!”

⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “Nīpahrienən aġīn u iatən-ipīnā kəm
ik māmā, okāmā etāmim tæsaiir-wiən e nəhau ne Narmīn Rəha Uhgīn, okol
təsūwīnən matīġ aġīn nərəmərəən rəha Uhgīn.‡ ⁶ Nīpətītəm tətaiir əm
e nīta rəha etāmim əm, mæto Narmīn Rəha Uhgīn əm un in tatol māmā
narmītəm tətaiir wi mīn. ⁷ Təsəwīrən māmā narməm otīwīġ mæto-inu
emən-ipīnā kəm ik māmā, ‘Onəkotəkəike motaiir wi mīn.’ ⁸ Tahmen əm
e nīmətāġ tātīsī-pə ikīn kit, matelel nat matuwīn ikīn kit itəm in tolkeike
māmā otuwīn-pən ikīn. Natəto əm, mæto ik nəkəruru māmā tāmīsī-pə hīə,
kən matuwə hīə. Kən e suatīp kitīəh əm, kitat kəsotəplanən Narmīn Rəha
Uhgīn, mæto koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etāmim itəm
təmāiir wi mīn.”§

⁹ Kən əmun, Nikotimas tətəpəh o Iesu māmā, “?Natīmnat mīn un,
otəhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kən Iesu təmā, “Ik iægætun asol rəha netəm Isrel. ?Təhrol nəkəruru
natīmnat mīn u?” ¹¹ Nīpahrienən aġīn u iatən-ipīnā kəm ik māmā,
nəġhatən mīn u itəm ekoatən ilat, itimat ekotitun wīr, kən natīmnat
itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rəkis. Mæto itəmat nəsotahətətəən
e nəġhatən mīn rəhatīmat. ¹² Io iatən əm natīmnat mīn itəm katol e
nətueintən əm u, mæto itəmat nəsotahətətəən e rəhak nəġhatən. ?Kən
okāmā ekən natīmnat mīn itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan
motahətətə lan? ¹³ Suah kit təsūwīnən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-
pa, mən-iarəp nian kit ne. Mæto Nətī Etāmim əm, tāmīsī-pən iman ikīn e
Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun nən-iarəpən.

¹⁴ “Aupən, əpəh ikīn taruən-aruən ikīn, Moses tāmīləs narmi sīnek
kit, mætu-pər ilis e nīġ əfəməh kit, kən mīləs-ipər.* Kən e nolən kitīəh
əm, okəike kīləs-ipər mihīn Nətī Etāmim, ¹⁵ māmā netəm mīn u itəm
okotahətətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulīn. ¹⁶ Tol nəhlan, Uhgīn
təmolkēike pik netāmim e nətueintən, tol-pən in təmos-īpa Nətīn Noan
Kitīəh Əm, māmā netəm mīn u itəm koatahətətə lan, ilat okol kəsotīmīsən,
mæto okotos nəmegəhən itulīn.† ¹⁷ Uhgīn in təməsahl-ipamən Nətīn tuwa
e nətueintən u māmā otən-iarəp nalpīnən rəha nolən rəha netāmim rəha
nətueintən, mæto in təmahl-īpa, māmā otuwa mol suatīp o nosmegəhən
netāmim e nətueintən.

¹⁸ “Etāmim itəm tətahətətə lan, Uhgīn okol təsənən nalpīnən rəhan, mæto
etāmim itəm təsahətətəən lan, Uhgīn tīnən rəkis nalpīnən rəhan, mæto-inu
in təsahətətəən e Nətī Uhgīn Noan Kitīəh Əm. ¹⁹ Uhgīn tətakil netāmim e
nolən u māmā, Nəhag-əhagən tīnuwa rəkis e nətueintən, mæto netāmim

† **3:3:** Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18 ‡ **3:5:** Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § **3:8:** Esik
37:9 * **3:14:** Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † **3:16:** Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10;
1 Jon 4:9-10

kəsotolkeikeən Nəhag-əhagən. Ilat kəmoatolkeike Napinəpən ilə, mətō-inu nian rafin rəhalat nolən, təsətuatipən. ²⁰ Etəmim itəm tatol nolən itəm təsətuatipən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kən in təsuwamən e Nəhag-əhagən, mətō-inu in tapəs məmə Nəhag-əhagən əh otasiəgəpən rəhan nolən mīn.

²¹ Mətō etəmim itəm tatətəu-pən suatip rəha nīpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, məmə Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpən rəhan nolən kən matəgəttun məmə in təmōl ilat e nəsanənən əm rəha Uhgīn.”

Jon Təməghat-in Mīn Iesu

²² Uarisig e natimnat mīn əh, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotuwīn e nītən Jutia. Təmātig nuwəh məsīn ilat mīn ikīn əh, kən matol baptais e netəmim. ²³ Mətō e nian əh, Jon mīn, in tatol baptais e netəmim əpəh ikīn kit iuəhkīr əm o Salim, nərgīn u, Aenon, mətō-inu, ikīn əh, nəhau tēpət ikīn. Kən netəmim koatuwīn ikīn əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsīlās-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətəh e nīganəmti Uhgīn. ²⁶ Kən ilat kəmotuwīn kehṃ Jon, motən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun, ik nəkitun etəmim kit u aupən itəlau mīn əpəh entənīpən-pən ikīn e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tīnatol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kīnoatuwīn ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitəh ne, okəmə Uhgīn əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ Itəmat u noatətul-pa ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.’ Mətō Uhgīn təmahl-ipa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsahgīn məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nīkilat kotagiən lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmən e in kit itəm tətəsahgīn əm matətəlig-in o nətəən nəwian, kən io mīn esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, mətō nīkik tagiən mərioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuaiu.”

³¹ Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in titun əm nənən natimnat mīn u e nətueintən u. Mətō, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətul-arəp o nən-iarəpən natimnat itəm in təməplan kən mīnəto rəkis, mətō etəmim kit ne təsahatətəən e rəhan nəghatən. ³³ Mətō etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətəhatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgīn təmən, in nīpahrienən. ³⁴ Tol nəhlan mətō-inu etəmim əh itəm Uhgīn təmahl-ipa tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən mīn rəha Uhgīn. Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən mīn rəha Uhgīn mətō-inu Uhgīn təmos-ipən Narmīn Rəhan tərīoah lan, okol kəsolən mak lan kəsehṃən namnun. ³⁵ Əwəh, Tata Uhgīn in tolkeike pīk Nətīn əh, kən in tīnələhəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmīn. ³⁶ Etəmim u itəm tətəhatətə e Nəti Uhgīn u, in tatos nəmegəhən itulīn u, namnun tikə. Kən mətō, etəm tətəht nəwīa Nətīn u, in okol təsosən nəmegəhən itulīn u nian kit ne, mətō-inu etəmim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgīn tatuwīn ron namnun tikə.

4

Iesu tãmatãghat kãm pãtan Sameria

¹ Farisi min kãmotãto nãghatãn, mãmã Iesu in tinatiuw-pa netãmim tepãt kìnotuwa ron, kãn in tatol baptais elat tepãt. Rãhalat nãmpa taprãkis-in nãmpa rãha netãmim rãha Jon. ² (Mãto nĩpahrienãn sãnãmã Iesu in tatol baptais elat, netãmim min ãm rãhan ilat kotal baptais e netãmim.) ³ Kãn nian Iesu tinitun mãmã Farisi min kìnõtãto nãghatãn ãh, kãn in tãmiet e Jutia mitãlig-pãn ãpãh Kalili.

⁴ Kãn nian in tãmatuwĩn ikin ãh, tãmãn mã otãkãike muwĩn-pãn Sameria ikin. ⁵ Kãn in tãmuwĩn-pãn e taon kit e Sameria, nãrgĩn un, Saeka. Taon ãh, in iuãhkĩr o nĩmãptãn kit itãm aupãn Jekop in tãmãtatipãn† kãm nãtin u Josep. ⁶ Kãn wel rãha Jekop ãh-ikin. Kãn Iesu tinãpou agĩn, mãto-inu in tãmaliwãk e suatip ãfãmãh, kãn tuwa mãpãlãh-pãr iuãhkĩr o wel, mitãmeg. E nian ãh, in tinol tina.‡

⁷⁻⁸ Kãn rãhan netãmim min kãmotuwĩn ãpãh e taon, mãmã okotos-nãmtĩn nagwãnãn. Kãn pãtan Sameria kit, tãmuwa mãmã otãtu nãhau. Kãn Iesu tãn-ipãn kãm in mãmã, “Eh. Os-ipa-tu nãhau noãn mãsĩn kãm io. Ekolkeike mãmã ekãnĩm.”

⁹ Kãn pãtan Sameria u, tãn-ipãn kãm in mãmã, “!Ei! Ik etãm Isrel un, kãn io pãtan Sameria. ?Tãhrol nakatãtapãh-in-pa nãhau kãm io?” Tãmãn-ipãn nãhlan mãto-inun etãm Jutia ne etãm Sameria kãsũnĩm kãlãhãn nãhau e pãnĩkin kitĩãh.

¹⁰ Kãn Iesu tãn-ipãn kãm in mãmã, “Ik nãkãruru nat naka itãm Uhgĩn tolkeike mãmã otos-ipĩnã kãm ik. Kãn ik mãruru min io, io u, iatãtapãh-in-pĩnã nãhau kãm ik. Okãmã ik nãkitun, ik onakãtapãh-in-pa nãhau ron io. Kãn io oekos-ipĩnã nãhau megãh.”§

¹¹ Kãn pãtan un, tãn-ipãn kãm in mãmã, “Etãm-iasol, ik rãham pãkit tikã, kãn wel u, in ãpãh lãhau isãu. ?Nãhau megãh un nakatãn mã onakãtu ahrol minu lan? ¹² Rãhatat pipi Jekop u aupãn, in tãmos-ipa wel u kãm itat, kãn in tãmãtãtu nãhau ikin nĩmĩn, ilat nenãtin min, ne rãhan min kau min. ?Kãn tãhrol? ?Ik nakaprãkis-in Jekop, o?”

¹³ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm in mãmã, “Netãm koatãnĩm nãhau e wel u, ilat okãpanotoãoa min. ¹⁴ Mãto etãmim itãm otãnĩm nãhau itãm io ekos-ipãn kãm in, okol tãsoãoa minãn nian kit ne.* Nãhau itãm io oekos-ipãn kãm in, in tahmen e nãmti nãhau kit itãm titapũal-apũal mãtaiu ãpãh imã e nĩkin nian rafĩn, mãtos-ipãn nãmegãhãn itulin kãm in, itãm otãsolãn nãnnun.”†

¹⁵ Kãn pãtan un tãn-ipãn kãm in mãmã, “!Etãm-iasol, awi! Os-ipa-tu nãhau un kit kãm io, mãmã io ekãsoãoa minãn nian kit, kãn mãsuwa minãn u ikin-u, mãtu nãhau.”‡

¹⁶ Kãn Iesu tãn-ipãn kãm in mãmã, “Uwĩn maun-in-pãn rãham iagũihl, kãn muea ikin-u.” ¹⁷ Kãn pãtan un tãn-ipãn kãm in mãmã, “Io rãhak

* **4:4:** E nian ãh, tiãkis o netãm Isrel mãmã okotuwĩn ima netãm Sameria, mãto-inu e rãhalat nehãmãn, netãm Sameria ilat kotãmkĩmĩk e nĩgãnãmti Uhgĩn. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 ‡ **4:6:**

E nian ãh, mitgar tinãtul ãtuatip. § **4:10:** Pãtan u tãmãsitun wĩrãn nĩpãti nãghatãn itãm Iesu tãmãn-ipãn mãmã otos-ipãn nãhau megãh. Nãghatãn ãh, nĩpãtin ãtuatip un nãmti nãhau kit itãm talien mitapũal-apũal. Mãto Iesu in tatãghat-in atip in, mãmã Narmĩn Rãhan in tãtos-ipãn nãhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol ãpãn 7:17; 21:6; 22:1,17. * **4:14:**

Jon 6:35 † **4:14:** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38

‡ **4:15:** Jon 6:34

iaguïhl tikæ.” Mæto Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “Nakatən pahrien məmæ rəham iaguïhl tikæ. ¹⁸ Mæto-inu ik, nəmætəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəm lau min nakatuatig u-roiu, sənəmæ rəham ətuatip iaguïhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nīpahrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmæ, “Etəm-iasol, iatəplan məmæ ik ien kit rəha Uhgīn. ²⁰ Tipitimat min aupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgīn əpəh ilis e nitot əpəh, mæto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmæ Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfak.”

²¹ Mæto Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “Pətan, ik onakəkəike mən nīpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmæ itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgīn əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem min. ²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgīn mæto itəmat nəkotəruru in. Mæto itimat ioatəfak kəm Uhgīn u, ekotitun in, mæto-inun suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən netəmim in təmisi-pa etimat, netəm Isrel. ²³ Mæto otəsuwəhən, nīpahrienən məmæ nian əh tinuwa rəkis, nian Narmīn Rəha Uhgīn in otasitu e iəfak pahrien min, mol ilat məmæ ilat okotitun wir Uhgīn məmæ Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən mol ilat məmæ ilat okotəfak kəm in e nikilat pahrien. Mæto-inu Tata Uhgīn in tategəs-in iəfak min itəm koatol nəhlan. ²⁴ Uhgīn in sənəmæ etəmim. Kəpə. In narmīn. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgīn məmæ Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nikilat pahrien e nəsanənən rəha Narmīn Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmæ, “Io enitun məmæ Mesaea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmæ Kristo itəm Uhgīn təmən məmæ otahl-ipa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-iarəpən natimnat rafin kəm kitat.”*

²⁶ Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.” †

²⁷ Kən roiu aɡin-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa min. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Mæto ilat kit təməsətapəhən ron məmæ, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸ Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mītəlig muwin əpəh e taon. Təmuwin matən-ipən kəm netəmim ikin əh məmæ, ²⁹ “Eh. Otuwin-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat min itəm io ematol. ?Okəmæ naka in Kristo itəm Uhgīn təmən məmæ otahl-ipa?” ³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, minoatuwin məmæ okotəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e nagwənən

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nīkin məmæ, “Iəgətun, ik aɡwən kit.”

³² Mæto in tən-ipən kəm ilat məmæ, “Io nīgak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.” §

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kīnoatəpəh-ətapəh olat min məmæ, “? Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwənən kit kəm in, o?”

§ 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9 * 4:25: Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmæ Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkəuən rəha Uhgīn kəm ilat. † 4:26: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikin-u ne ikin tepət min e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgīn təmatən o nən atipən nərgin kəm Moses, matən məmæ, “Io Etatig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmæ in Uhgīn. Iesu in tatən məmæ in Uhgīn, kən matig matən min məmæ in Kristo itəm pətan əh tatən. † 4:26: Jon 8:24; 9:35-37 § 4:32: Job 23:12; Jon 6:27

³⁴ Mæto Iesu tən-ipən kəm ilat məmæ, “Uhgîn təmahl-îpa io iakuwa, kən nagwənən u nigak, məmæ iakatol natimnat itəm in tolkeike məmæ oekol.* Kənu iakol rafin wək min itəm in təmos-îpa məmæ oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmæ, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmæ okotoarus nian rəha nəulək-inən nagwənən e nasumən.’ Məto io iatən-îpinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənən u e nasumən. Roiu əh, nimalilat tinapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu.†

³⁶ “Etəmim rəha nəuləkən tinuwa, minətuoun minatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənən u, in təməulək in o nəmegəhən lilin. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tətəulək in mos matuwa, ilau kəran nīkilau otəgien. ³⁷ Nəghatən kit u katən məmæ, ‘Suah kit tuwin mə otəsum, məto etəm pisin kit min otəulək-in məmīk muwa.’ Nəghatən u, in nīpahrienən. ³⁸ Io emahl-îpən itəmat məmæ onəkotuwīn motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotəsum-inən. Netəm pisin min, ilat kəmotəsum in. Kən itəmat ninoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotəhatətə e Iesu

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotəhatətə e Iesu məto-inu pətan əh tətəmatətul-arəp matən-îpən kəm ilat məmæ, “Iesu təmən-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwīn motəhm, kən kəmotəkəike kəm in məmæ otuwīn motətig ilat min. Kən Iesu təmuwīn moatətig o nian kəiu.

⁴¹ Kən netəmim tepət min kəmotəhatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-îpən kəm pətan u məmæ, “Itimət emotəhatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-îpa, məto roiū əh, ekoatəhatətə lan məto-inu itimət əm emotətə rəhan nəghatən min, kən motitun pahrien məmæ in Iosmegəh rəha nətueintən.”‡

Iesu təmol-wīr nətī etəm-iasol kit rəha kīg

⁴³ Nian Iesu tətətig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmīet muwīn Kalili.

⁴⁴ Məto-inu aupən, in tətətan məmæ ien min rəha Uhgîn, natiməlat min, ilat kəsotisīai-inən ilat. § ⁴⁵ Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwīn Jerusalem moatollafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat min itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwīn Kalili, nīkilat təmagien ron.

⁴⁶ Kən Iesu təmītəlig-pən min e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kīg tətətig ikin. Kən nətīn kit tatimīs. ⁴⁷ Kən nian suah u təməto məmæ Iesu təmīsī-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən

* **4:34:** Jon 5:30, 8:29 † **4:35:** Nian Iesu tətəghat-in nagwənən e nasumən itəm nimalilat tinapə rəkis, in tətən ətuatip əm məmæ, “!Otəplan-tu! Netəmim kinotətul matip rəkis. Sotolan kəmin motapil o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgîn tahmen-pən əm e netəm koatol kəmin o nəuləkən, kən moatən məmæ, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənən təpanəmitə.’ Kəpə, netəmim kinatəul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgîn.” ‡ **4:42:** 1 Jon 4:14 § **4:44:** Nat əpnəpin Iesu təmāiir latuənu Petlehem, e nəptən əsol Jutia, netəmim kotəplan məmæ in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu tətətatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tepət kəsotəhatətəpən pahrien lan, rəhalat nahatətəpən tīmətətətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pisipis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotətig e taon u Saika, ilat kəmotəhatətə pahrien lan, məmæ Iesu in Kristo itəm Uhgîn təmən məmæ otəhl-îpa (Jon 4:40-42).

* **4:46:** Jon 2:1-11

mən-ipən ron məmə oteiuaiu muwīn əpəh Kapaneam kən mol-wir nətīn. Məto-inu suakəku nol otimis.

⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətīn mīn ne natimnat mīn itəm narmitəmat otiwīg ron aupən, kənu uarisig un, nəpanotahətətə lak. Məto okəmə nəsoṭəplanən, okol nəsoṭahətətəən lak.”

⁴⁹ Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətik timis!” ⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uwīn; nətīm otəpanəmegəh.” Kən suah un təmāhatətə e nəghatən rəha Iesu kən mītəlig.

⁵¹ Nian in təmatuwīn əh e suatip, təməplan rəhan iolwək mīn, kən ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku tīnəmegəh rəkis.” ⁵² Kən in təmətapəh olat məmə, “?Təməwir e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmīkə.” ⁵³ Kən suah un, təmītun məmə, e nian ətuatip əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan mīn, kəmotahətətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Jutia, muwa Kalili kən mol nəmtətīn kit.

5

Iesu təmol-wir suah kit əpəh iuəhkir e nəhau Petseta

¹ Uarisig e nian əh, Iesu təmər muwīn e taon u Jerusalem, məto-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikīn əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikīn, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgin məmə Petseta. Kən nimə kit tatəṭul iuəhkir o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkir o ket u e fenis rəha taon u, nərgin u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kən ikīn əh, e feranta mīn, netəm koatimis tēpət koatəpīl əh-ikīn. Neen niganəmtīlat tēpīs, kən neen nelkīlat tərət, neen mīn nīpətīlat nəwtain təmīmīs.* ⁵ Kən suah kit əh-ikīn əh tətəpīl. In təmātīmīs mīnos rəkis nup tate-eit. ⁶ Kən Iesu təplan suah un tətəpīl, kən in mīnītun məmə suah u təmīmīs nuwəh məsīn, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhro? ?Nakolkeike məmə onakəwir?”

⁷ Etəm tatīmīs un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etəmīm tīkə məmə otīlās io meiuaiu muwīn e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafīn, io etalkut pīk məmə ekeiuaiu muwīn e noan əh, məto netəmīm neen ilat kotəprəkīs-in io moteiuaiu motuwīn. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Əṭul! Mos rəham nīmītīwīn maliwək matuwīn.” ⁹ Kən roiu aɡīn suah apon təməwir mīn. Kən maiuaiu rəhan nīmītīwīn mos matuwīn.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,† ¹⁰ kən netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tīnəmegəh e rəhan nīmīsən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatipən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nīmītīwīn.”‡ ¹¹ Kən in tən-ipən kəm netəm mīn u məmə, “Məto suah u təmol-wir io, in təmən-īpa məmə ekos rəhak nīmītīwīn maliwək matuwīn.”

* **5:3-4:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmə, “!Lat koatəpīl ikīn əh moatəsaɡhīn noan əh məmə otəloal. 4 Məto-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgīn tuwa, muwīn e noan əh, kən mol tatəloal. Kən nian okəmə nəhau əh təloal un, etəmīm itəm taupən meiuaiu matuwīn e nəhau, nat əpnəpīn tatos nīmīsən naka, məto rəhan nīmīsən otəwir.” † **5:9:** Sapat: Əplan e tiksonari. ‡ **5:10:** Jer 17:21

¹² Kæn ilat kæmotatapæh ron mæmæ, “?Suah pah apon tæmæn-ipinæ kæm ik mæmæ onækol nat un?”

¹³ Mæto suah un tæruu nærgi Iesu, mæto-inu netæmim tepæt ikin æh, kæn Iesu tæmikæ-pæn æm æh ilugin elat.

¹⁴ Kæn uarisig, Iesu tæmæplan suah un e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn tæn-ipæn kæm in mæmæ, “!Ei! !Ëplan-tu! !Ik ninæwir rækis! Mæto onatæto ik mæmæ næsol minæn tæfagæ rat min. Okæmæ nakol, næratæn kit otilæs min ik, itæm tærat tæhmin min.”

¹⁵ Kæn suah apon tæmuwîn mæn-ipæn kæm netæm-iasol min ræha Isrel mæmæ, “Suah u itæm tæmol-wir io, nærgin un, Iesu.”

¹⁶ Kæn tol næhlan, netæm-iasol ræha netæm Isrel, ilat kînoatitæp-itæp Iesu mæmæ okotol næratæn kæn in, mæto-inu ilat kotæplan in tatol natimnat min tol næhlan e nian ræha Sapat. § ¹⁷ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nian rafin ræhak Tata tatol æh wæk, kæn io min oekatol wæk.”*

¹⁸ Kæn næghatæn u, tol nætæligæn ræhalat tæskasik tæhmin min, mæmæ okotohamnun in timis. Mæto-inu roiu æh, sænæmæ mæmæ tatægæhl æm Lou ræha Sapat, mæto nat in iahgin pik, in tatæn mæmæ ræhan u Tata ætuatip Uhgîn, kæn tol nulan, in matol mæmæ in tahmen ætuatip e Uhgîn. †

*Iesu in tæramæra
mæto-inu in Næti Uhgîn*

¹⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nîpahrienæn agin un iatæn kæm itæmat, Næti Uhgîn tæruu nolæn nat kit e ræhan atip æm nætæligæn. Titun æm nolæn natimnat min un itæm Tata Uhgîn tatol, mæto-inu natimnat rafin u itæm Tata Uhgîn tatol, Nætîn, in min in tatol. † ²⁰ Nætîn titun nolæn næhlan, mæto-inu Tata Uhgîn tolkeike pik Nætîn, kæn in tatægætun kæm in natimnat rafin itæm in tatol. Kæn in otæpanægætun min natimnat min kæm in itæm iahgin min kotaprækis-in in min u, mæmæ otol itæmat narmitæmat tatiwîg pik ron.

²¹ “Mæto-inu Tata Uhgîn tatol netæm kæmotimis ilat koatæmegæh min, kæn e nolæn kitæh æm, Nætîn titun nos-ipænæn næmegæhæn kæm netæmim itæm nîkin tagien mæmæ otos-ipæn kæm ilat. § ²² Mæto-inu sænæmæ Tata Uhgîn itæm in otakil netæmim, mæto in tæmælæhæu-pæn rafin nakilæn e nelmi Nætîn,* † ²³ mæmæ netæmim ilat rafin okotisiai-in Nætîn, tahmen æm mæmæ inun koatisiai-in mihin Tata Uhgîn. Etæmim itæm tæsisia-inæn Nætîn, okol tæsisia-inæn Tata Uhgîn u itæm tæmah-IPA Nætîn. †

²⁴ “Nîpahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, etæmim itæm tatæto ræhak næghatæn, kæn mætahatæta e Uhgîn itæm tæmah-IPA io iakuwa, in tinatos næmegæhæn itulin. In okol tæsetulæn e nîganæmtæk mæmæ oekæn-iaræp nælpinæn ræhan. In tinagin rækis e nimisæn, kæn minuwa o næmegæhæn. § ²⁵ Nîpahrienæn agin u iatæn kæm itæmat, mæmæ o nian kit itæm tatuwa, kæn tinuwa rækis, netæm min u kæmotimis, ilat okotæto næwia Næti Uhgîn, kæn netæm min u ilat kotætælig-in, ilat okotos næmegæhæn.

§ 5:16: E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, kæmætu-pæn næghatæn tol nulan, “kæn ilat kæmoategæs-in suatip o nohamnuæn in.” * 5:17: Jon 14:10

† 5:18: Jon 10:30,33; 19:7 † 5:19: Jon 14:10 § 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 * 5:22: Kitat kotæplan ves 21-22 kæn mitun mæmæ Iesu in otakil kitat rafin, kæn in otos-ipæn næmegæhæn kæm netæm min un itæm nîkin tagien mæmæ otos-ipæn kæm ilat. Mæto Jon 3:17 tatægætun mæmæ Iesu tæmæsuwamæn e nætueintæn o næn-iaræpæn nælpinæn ræhalat, mæto tæmuwa o nos-ipænæn næmegæhæn kæm itat. † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wæk 10:42 † 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23

§ 5:24: Jon 3:18

²⁶ Tata Uhgîn in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitiah əm, in təmol mə Nətin in min Nəukəti Nəmegəhən,* ²⁷ kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmî Nətin məmə in otakil nolən min rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

²⁸ “Təsəwirən məmə narmitəmat otiwig pik o nat u, məto-inu nian əh-ikin tatuwa itəm netəm kəmotimis okotəto nəwia Nətin, ²⁹ kən ilat okotətul e rəhalat min suwit, ilat min u aupən kəmoatol nolən wir min okotəkəike motətul min motos min nəmegəhən, məto itəm min aupən ilat kəmoatol nolən rat min, ilat okotəkəike motətul min e nimisən kən motətul e niganəmti Tata Uhgîn məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpənən.†

³⁰ “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atip əm nəsanənən. Io iakatakil nolən min rəha netəmim min, məto iatol ətuatip əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekıtun mə ekol tətuatip, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgîn itəm təməhl-ipa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o narusanən Iesu

³¹ Okəmə io pisin əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən.§ ³² Məto suah kit min əh-ikin in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekıtun məmə nəghatən min u rəhan itəm tatən lak in nıpahrienən.*

³³ “Aupən, itəmat nəmətəhl-ipən rəhatəmat min netəmim məmə okotuwin motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nıpahrienən.† ³⁴ İatəghat nulan, məto esəgileən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsələn nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgîn otosmegəh itəmat. ³⁵ Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhəg-əhəg wir, kən nıkitəmat təməgien ron o nian təkuəkır əm.

³⁶ “Məto rəhak wək min, ilat min koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motəprəkis-in nəghatən min un Jon təmatən. Wək min un, rəhak Tata təməs-ipa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək min u rəhak, ilat koatan-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təməhl-ipa io.§ ³⁷ Kən Tata Uhgîn itəm təməhl-ipa io, inun itəm tinatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətəən nəwian, kən itəmat nəsotəplanən nıganəmtin. ³⁸ Kən nəghatən rəhan təsatig wirən e nıkitəmat, məto-inun itəmat nəsotəhatətəən lak, io u, itəm in təməhl-ipa io jakuwa.

³⁹ “İtəmat noatafin pik nəghatən min e Naə Rəha Uhgîn, kən motəhatətə e nəghatən min əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tikə. Məto otəplan-tu. Nəghatən min əh e Naə Rəha Uhgîn, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itəmat nakotəpəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolən nat əgin-əh e nənwıwıən rəha netəmim. Kəpə. ⁴² Məto itəmat u inun, io ekıtun wir itəmat, kən io ekıtun wir məmə nolkeikeən rəha Uhgîn

* **5:26:** Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 † **5:29:** Netəmim itəm kotəhatətə e Iesu, koatos nəmegəhən lilin. Netəmim itəm kəsotəhatətəən lan, ilat okotos nalpənən lilin (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natimnat min itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotəhatətə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgîn tatos-ipən nahatətəən kəm netəmim əpnəpin əm, kən matig masitu min elat məmə okoatol natimnat wir min. ‡ **5:30:** Jon 8:16 § **5:31:** Dut 17:6; 19:15 * **5:32:** Jon 8:17-18 † **5:33:** Jon 1:19-28 ‡ **5:34:** 1 Jon 5:9 § **5:36:** Jon 10:25; 14:11

tikæ e nikitæmat. ⁴³ Io emuwa e nærgi Tata ræhak, mæto itæmat næsotosæn io e nikitæmat, nikitæmat tæsagienæn ron io; mæto okæmæ etæmim kit tatuwa e nærgin atip æm, kæn nikitæmat tos, kæn motagian ron. ⁴⁴ Nian rafin itæmat nakotolkeike mæmæ nakotos nænwiwiæn ræhatæmat min, mæto næsotalkut agin-æhan mæmæ onækotol nat kit itæm Uhgîn u, in pisin æm in Uhgîn, otænwiwi itæmat ron. ?Onækotahatætæ ahro nulan lak e nolæn æh?

⁴⁵ “Tæsæwiræn mæmæ nikitæmat otæht mæmæ, io oekæn-iaræp nolæn rat min ræhatæmat e niganæmti Tata Uhgîn. Kæpæ. Mæto Moses ilæ, nian rafin itæmat noatuag-pæn ron,* in otæn-iaræp nolæn rat min ræhatæmat. ⁴⁶ Mæto-inu okæmæ itæmat næmotahatætæ pahrien e næghatæn min ræha Moses, kæn itæmat onækotahatætæ min e ræhak næghatæn min. Mæto-inun, næghatæn min itæm in tæmæte rækis, ilat koatæghat-in io. ⁴⁷ Mæto itæmat næsotahatætææn e næghatæn min itæm in tæmæte, tol næhlan, suatip tikæ agin mæmæ onækotahatætæ lak.

6

Iesu tæmagwæn netæmim tepæt

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu tæmuwîn æpæh entænipæn e næhau asol nærgin un, Lek Kalili. Kæn nærgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kæn nimanin netæmim kæmoatuarisig-in, mæto-inun koatæplan næmtætîn min ræhan, itæm tatol netæmim koatimis koatæto tæwir. ³ Kæn Iesu tæmuwîn æpæh ilis e nitot kit, kæn matæpælæh ikin æh ilat ræhan min netæmim. ⁴ E nian æh, lafet kit ræha netæm Isrel u, kætæun-in mæmæ lafet ræha Nuhagego-inæn tinatuwa iuæhkir.

⁵ Kæn nian Iesu tasipæn æpæh isæu, kæn mæplan nimanin netæmim tepæt ilat koatuwa, kæn in tætapæh o Filip mæmæ, “?Okotæhrol motos pîret tepæt tahmen-in netæm min u mæmæ ilat okotun?” ⁶ In tæmæn asgæwîn æm mæmæ otæplan nahatætææn ræha Filip, mæto in tinitun rækis nat naka itæm in otæpanol.

⁷ Kæn Filip tæn-ipæn kæm in mæmæ, “!Ei! Okæmæ okos-næmtin pîret mæni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* mæto okol tæсахmenæn. Netæm min u rafin ilat okotun æm noan mæsin noan mæsin.”

⁸ Kæn etæmim kit ræha Iesu, pian u Saimon Pita, nærgin u Antru, in tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, ⁹ “Suakæku kit æh-ikin æh, in tatos pîret faif kæmol e pale, ne næm kæiu. Mæto okol tæсахmen-in agin-æhan netæm min æh.”†

¹⁰ Kæn Iesu tæmæ, “Otæn-ipæn-tu kæm netæmim kotæpælæh.” Kæn ikin æh, manuwihl tepæt, kæn ilat kæmotæpælæh. Kæn nampa ræha næman æm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kæn Iesu tæmos pîret, mæn tagkiu kæm Uhgîn ron, kæn mos-ipæn pîret un kæm ilat rafin u koatæpælæh, kæn matig mol min nat kitæh æm e næm. Kæn ilat kæmotun tahmen-in nærpilat.

¹² Kæn nian kinotagwæn rækis, nærpilat tasis, kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “Otuwîn motuwær nimismisi pîret min æh koatis. Tæsæwiræn mæmæ okotærækin.” ¹³ Kæn ilat kæmotuwîn motuwær nimismisi pîret kæn motaii-pæn e kætîm asol min ilat tuelef kotærioah wir.

* 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17 * 6:7: Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan watu.

† 6:9: 2 King 4:42-44 ‡ 6:10: Nipitan ne nisualkælæh ilat min e nimanin, mæto kæmafîn æm næman. Nolæn ræhalat tol næhlan. !Okæmæ naka, netæmim ilat rafin tuente-taosan!

Piret u, in nīmismisi pīret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

¹⁴ Kən nian netəmim kəmotəplan nəmtətin əh itəm Iesu təmol, kən ilat kəmotən məmə, “Nīpahrienən. !Ien pahrien u§ rəha Uhgīn itəm aupən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”* ¹⁵ Kən Iesu təmitun məmə netəm mīn u kotəmə okotuwa motos in motuwīn motəkaike kəm in məmə in otuwa mol kig rəhalat. Kən in təmagim mīn, mapəs ilat muwīn əpəh e nitot, mətən in pīsīn əm.†

*Iesu təmaliwək e
nətuei nəhau*

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nian mītgar təmeiuaiu, netəmim rəha Iesu mīn kəmotēiuaiu motuwīn e lek əh. ¹⁷ Kən tīnapinəp, mətō Iesu tikə, təsuwamən əh. Kən əmun, ilat kəmotuwīn motər e pot kit, kən mīnotasūə lan motaulego mīn e lek un, məmə ilat okotuwīn Kapaneam. ¹⁸ Kən nīmətag asol kit təmətul mīnol nəhau tīnərat-nərat. ¹⁹ Kən nian ilat kəmotasūə motuwīn, tahmen e faif o sikis kilomita, kən ilat kotəplan Iesu taliwək e nətuei nəhau‡ matuwa iuəhkīr o rəhalat pot. Kən ilat kəmotəgīn pīk,§ ²⁰ mətō in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotəgīn pīkən, io u inu.*” ²¹ !Kən nīkilat təmagien o nīləsən in e pot, moatol əmun, roiu agin, mətō pot tīnuwīn e nəwtain nəhau entənīpən-pən ikīn-un kəmotən məmə okotuwīn ikīn!

Netəmim kəmoategəs-in Iesu

²² Kəmən lawīgīn, netəmim mīn itəm kotatīg əh entənīpən-pa ikīn e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə aupən, pot kitīəh əm tatətul ukīn-u. Kən ilat kotītun məmə Iesu təsuwīnən e pot u ilat rəhan mīn netəmim, mətō-inun nian kəmotiet, ilat pīsīn əm moatuwīn. ²³ Kən pot mīn neen, kəmotīsīpən e taon u Taepirīas, ilat kəmotuwa. Ilat kəmotuwar iuəhkīr əm o ikīn-u itəm Ierəmərə təmətul ikīn məfak matən tagkiu o pīret, kən netəmim kəmotun. ²⁴ Kən tol nəhlan, nian ilat kəmotəplan məmə Iesu tīnikə u ikīn-u, kən rəhan mīn netəmim kotīkə, ilat mīn kəmotasūə mīn e pot kit, motuwīn e Kapaneam, moategəs-in.

Iesu in pīret rəha nəmegəhən

²⁵ Nian netəm mīn u kəmotəplan Iesu əpəh entənīpən-pən əpəh e lek u, kotəpəh ron məmə, “?Iəgətun, ik nəmuwa ikīn-u nəghən?”

²⁶ Mətō Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agin iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətin mīn u itəm emol, mətō itəmat nəmotun əm pīret, nərpītəmat tasis. ²⁷ Mətō təsəwīrən məmə itəmat nahgītəmat otīkə o nosən pīret itəm otəpanəmnəmīt mīkə.† Itəmat, nahgītəmat otəkaike mīkə o nosən pīret itəm tətatīg līlīn u, rəha nəmegəhən itəm namnun tikə.‡ Pīret u, inu, Nəti Etəmim otəpanos-ipīnə kəm itəmat; mətō-inu Tata Uhgīn, in təməgətun məmə nīkin tagien o Nətin.”§

§ 6:14: Netəm Isrel ilat kəmotəsahgīn ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhgīn təmos-ipən pīret təmīsī-pər e neai, nərgīn u mana. Kən ilat kəmoatəplan əm Iesu təmol nat pīsīs, magwən ilat e pīret. Rəhalat nətalīgən təmətul-pən o nagwənən (ves 26) ne nəmki-rəkisən ilat e netəm Rom (ves 15). * 6:14: Dut 18:15-19 † 6:15: Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ 6:19: Job 9:8 § 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2

28 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Nolən naka mīn un itəm Uhgīn tolkeike məmə itimat oekotol?”

29 Kən Iesu tən-īpən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotəkaike motahatətə lak, məmə Uhgīn təmahl-īpa io.* Nat u inu Uhgīn in tolkeike.”

30 Kən ilat kəmotətapəh mīn ron məmə, “?Məto ik onəkol nəmtətin naka, məmə itimat ekotəplan kən ekotahatətə lam? ?Ik onəkol nat naka?

31 Nian rəhatat pipi mīn u aupən, ilat kəmotan ikīn taruən-aruən ikīn, ilat kəmotun ‘mana.’† Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, ‘In tatos-īpən pīret itəm tātisi-pən e Nego e Neai məmə ilat okotun.’ ‡

32 Məto Iesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat məmə, sənəmə Moses təmos-īpən pīret u itəm tātisi-pən e Nego e Neai məmə nakotun. Rəhak Tata ilə in tatos-īpənə. Kən inun tatos-īpən pīret pahrien itəm tātisi-pən e Nego e Neai, məmə itəmat onəkotun. 33 Məto-inu pīret rəha Uhgīn, inu in itəm tātisi-pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən.§ Kən pīret u tatos-īpən nəmegəhən kəm netəmim e nətueintən.*”

34 Kən ilat kəmotən-īpən kəm in məmə, “Etəm-iasol, awi os-īpa-tu pīret u kəm itimat nian rafin.”†

35 Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Io u, io‡ Pīret itəm tatos-īpən nəmegəhən. Etəmim otuwa ron io, in nəumis otəsus mīnən. Kən etəmim itəm otahatətə lak, in otəsoaoa mīnən.§ 36 Məto io emən-īpənə rəkis kəm itəmat, məmə nat əpnapīn nəkotəplan io, məto itəmat nəsothahatətən əh lak. 37 Netəmim itəm rəhak Tata tatos-īpa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kən etəmim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-iarəp-ən.* 38 Məto-inu io eməsis-īpənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintən məmə iakol natimnat mīn u io əm ekolkeike. Məto emuwa məmə ekol natimnat mīn u itəm rəhak Tata təmahl-īpa io ekuwa ron. 39 Kən in tolkeike məmə io esəmkarəpən-inən netəm mīn un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeike məmə e namnun nian, io oekol netəm mīn u ilat okotəmegəh mīn e nīmīsən.† 40 Məto-inu rəhak Tata in tolkeike məmə netəmim rafin itəm kotuag-pən o Netīn, kən motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulīn. Kən e namnun nian, io oekol netəm mīn u ilat okotəmegəh mīn e nīmīsən.”

41 O nat u, netəmim nikilat tinətuoun mətagət, məto-inu in tatən məmə, “Io u, Pīret itəm tātisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.” 42 Ilat koatən məmə, “?Təhrol? Suah u in Iesu, nəti Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatən nulan məmə, ‘Io emīsi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

43 Iesu təmən-īpən kəm ilat məmə, “Nīkitəmat təsagət-agətən nulan. 44 Okəmə Tata Uhgīn itəm təmahl-īpa io ekuwa, in təsiuw-pamən etəmim kit tuwa ron io, kən okol etəmim un təsuwa atīpən ron io məmə io oekol in otəmegəh mīn e nīmīsən e namnun nian.‡ 45 Nəghatən itəm ien kit təməte aupən e Naoa rəha Uhgīn, tatən nulan məmə, ‘Uhgīn in otəgətun netəmim rafin.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgīn, in tatuwa ron io.§ 46 Etəmim kitīəh ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgīn. In pīsīn əm un itəm təmīsi-pən lan, təməplan in.* 47 Nīpahrienən agīn u iatən-īpənə

* 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9 ‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2 † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29

kəm itəmat məmə, etənim itəm tətəhatətə lak, in tinos nəmegəhən lilin. 48 Io un, Piret rəha nəmegəhən. † 49 Nat əpnapin tipitəmat min aupən, ilat kəmotun pīret u ‘mana’ əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kinotimis rəkis. 50 Məto Piret itəm tətisi-pən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pisin. Piret u, təmeiuaiu-pa məmə etənim itəm tatun, okol təsimisən. 51 Io u, io Piret itəm tatəmegəh, təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etənim itəm otun Piret u, in otəmegəh matuwīn, matuwīn, namnun tikə; kən Piret u, itəm io oekos-ipən o nəmegəhən rəha netənim e nətueintən, inun, noanuwəhgək.”

52 Nəghatən u təmol netənim kinotətul minoatərgəhəu kəm ilat min, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwəhgīn kitat kotun?”

53 Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nəsotunən noanuwəhgī Nəti Etənim, kən məsotənimən nitan, okol nakəsotosən nəmegəhən. ‡ 54 Etənim itəm tatun əm noanuwəhgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh min e nimisən.* 55 Emən nəhlan, məto-inu noanuwehgək in pīret pahrien nigī netənim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nīmī netənim. 56 Etənim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan. † ‡

57 “Rəhak Tata itəm təməhl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitiəh əm, etənim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. 58 Io u pīret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmənən e pīret u, itəm tipitəmat min aupən kəmoatun. Nat əpnapin məmə ilat kəmoatun pīret əh, məto ilat kinotimis rəkis. Məto etənim itəm tatun pīret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.” § 59 Iesu təməni-iarəp nəghatən min u, nian təmatəgətun netənim əpəh e nimə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netənim min rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

60 Netənim tepət rəha Iesu kəmotətə nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

61 Kən Iesu təmitun atip məmə netənim min rəhan, kinotasiwīn-asiwīn-in nəghatən əh rəhan. Kən in təməni-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ? Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? 62 ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etənim tər matuwīn min ikin əh, in təmisi-pən ikin aupən, təhrol u-roiu? † 63 Narmīn Rəha Uhgīn əm titun nos-ipənən nəmegəhən kəm etənim. ‡ Nəsanənən rəha etənim təruru nolən nat u. Nəghatən min u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən min rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm

† 6:48: Piret əpnapin əm tasitu e nipətītāt məmə kitat okotəmegəh kən motatig, məto Iesu, in Piret rəha nəmegəhən, kən in nəukəti nəmegəhən lilin, itəm tatətəuoun u-roiu. ‡ 6:53: Iesu tətəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhgīn, katanim nitan, nipətīn un, məmə netənim okotəkəikə motahatətə e rəhan nimisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təməni-itəm kitat nikitāt tuəh nipətī Nagwəwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu; Mat 26:26,28.

§ 6:54: Ves 54 in suatip kit min rəha nənən ves 40. Nipətīlāu kuahmən ahmən elau min. In tətəuatip əm məmə nunən noanuwəhgī Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat. * 6:54: Sam 63:5 † 6:56: Nian kitat koatən məmə koatātīg e Iesu, o koatəper-ipən e Iesu, nipətīn u məmə kitat koatātīg e Iesu məsotietən, moatīsi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatāgīl lan, koatīlpīn kitat min. ‡ 6:56: Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 § 6:58: Jon 6:41,51 * 6:59: nimə rəha nuəfiminən: əplan e tiksonari. † 6:62: Jon 3:31; 17:5 ‡ 6:63: Jon 6:68; 2 Korin 3:6

tatos-ipən nāmegəhən kəm netəmim. ⁶⁴ Məto itəmat neen u ikin-u, itəmat nəsotahatəən əh lak.” (Iesu təmən nulan məto-inu in tinitun rəkis e nətuounən məmə netəm pah mīn u kəsotahatəən lan, kən pah un in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimir mīn rəhan.)[§] ⁶⁵ Kən in təmən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgīn təsolən suatip ron.”^{*}

⁶⁶ Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan tēpət kəmotagim, mīnotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətahatətə e Iesu

⁶⁷ Kən Iesu təmətapah o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ?Itəmat mīn nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

⁶⁸ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, itimat oekotuwīn o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nāmegəhən itəm namnun tikə.† ⁶⁹ Kən itimat enotahatətə rəkis lam, kən itimat enotitun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgīn.”[‡]

⁷⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, məto itəmat kitiah u ikin, in iərmis.”[§] ⁷¹ In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-inu in mīn in etəm tuelef kit rəha Iesu, məto uarisig ikin, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimir mīn.*

7

Iesu təməghat ilat pian mīn

¹ Uarisig e natimnat mīn u, Iesu təsolkeikeən məmə otuwīn latuənu mīn e Jutia məmə otol rəhan wək əh-ikin əh, məto-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatətə noa anion kit ron. Kən titəlig muwīn latuənu mīn e nitən Kalili. ² Məto nian tīnuəkīr e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin un, lafet rəha Nolən Makeen.* ³ Kən pia Iesu mīn kəmotən-ipən kəm in məmə, “Təwir məmə nakiet muwīn əpəh Jutia, mə pəs netəmim mīn rəham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispis mīn rəham itəm natol. ⁴ Məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotitun in, okol təsəhluaig-inən rəhan wək mīn. Okəmə natol natimnat mīn u, uwīn mol əp ik, kən təwir agin məmə onəkol pəs netəmim mīn e nətueintən kotəplan.” ⁵ Pian agin-əh mīn pap, ilat mīn kəsotahatəən lan, kən mol koatən nəhlan.†

⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian ətuatip rəhak təsuwamən əh,‡ məto itəmat, nian mīn rafin əm tətəuətəp otəmat. ⁷ Netəmim rəha nətueintən u, ilat okol kəsotətəhauən itəmat, məto io, ilat kotətəhau io,§ məto-inun io iatən-iarəp məmə rəhalat nolən təsətuatipən.* ⁸ Itəmat onəkotuwīn e lafet, məto io okol esuwīn paupənən e lafet əh məto-inun, nian ətuatip rəhak təsuwamən əh.”† ⁹ In təmatən nəghatən u, kən mətatig əpəh Kalili.

Iesu təmuwīn mīn e lafet rəha Nolən Makeen

¹⁰ Kən pia Iesu mīn kəmotəupən motuwīn e lafet əh, uarisig un, Iesu təmuwīn mīn. Məto nian təmuwīn, in təmətan anion əm o netəmim

§ 6:64: Jon 2:25 * 6:65: Jon 3:27; 6:44; 14:6 † 6:68: Jon 6:63 ‡ 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § 6:70: Jon 13:2,27 * 6:71: Jon 17:12 * 7:2: lafet rəha Nolən Makeen: əplan e tiksonari. † 7:5: Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ 7:6: Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § 7:7: Jon 15:18-21 * 7:7: Jon 3:19-20 † 7:8: Jon 7:6

māmə okəsotehmən. ¹¹ Kən e lafet əh, netəm-iasol rəha netəm Jerusalem, koategəs-in in moatətapəh-in əpnapin əm o netəmim māmə, “?Suah əpəh in hiə?”

¹² Kən ikın əh, nımanin netəmim kəmotasiwın-asiwın in. İlat neen kotəmə, “In etəm wir kit,” məto neen kotəmə, “Kəpə, in tateiuə-in əm netəmim əpəh.” ¹³ Məto ilat koatəgin rəhalat netəm-iasol min, † kən kit təməsən-iarəpən İesu əpəh e niki netəmim māmə netəmim okotəto.

¹⁴ Lafet əh, kəmol o wik apiəpiə kit, kən ilugin e lafet u, İesu in təmuwın əpəh e Nımə Rəha Uhgın, matəgətun netəmim. ¹⁵ Kən netəm-iasol rəha netəm İsrəl, narmilət təmiwig pik, kən kotəmə, “?Suah u təmahlol mitun natimnat min u e Naoa Rəha Uhgın? Rəhatat kit etəm-iasol təsəgətunən lan, ne.” ¹⁶ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat māmə, “Nəghatən min u itəm iatəgətun netəmim lan, sənəmə rəhak əm. İlat kotisi-pən e Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io ekuwa.

¹⁷ “Kən okəmə suah kit rəhan nətəligən təkəsik māmə otol natimnat min itəm Uhgın tolkeike, kən in otitun māmə nəghatən min u rəhak, ilat koatisi-pən o Uhgın, sənəmə rəhak atip əm. ¹⁸ Etəmim itəm tatəghat-in atip əm rəhan nətətən, in tətalkut atip əm ron, māmə otiuw rəkis netəmim, kən kotos-ipər nərgin ron. § Məto etəmim itəm tolkeike māmə netəmim okotiləs-ipər nərgi etəm təmahl-ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nıpahrienən, in sənəmə etəm tateiuə. ¹⁹ Moses təmos-ipinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitiah ne təsol-wırən Lou əh ne. ?İtəmat nakotəmə onəkotohamnu io o naka?”*

²⁰ Kən nımanin netəmim kotəmə, “!Nəman! !Narmın rat kit un tətətig lam! ?Pah təmə otoh ik ne?”

²¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat māmə, “Io emol wək kitiah əm, † kən itəmat rafın, narmitəmat tatiwig ron. ²² Məto itəmat min nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses. † (Nıpahrienən, sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tipitəmat min ilat kəmotətuoun.) § ²³ Məto nian rafın, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh e nian rəha Sapat moatol māmə onasotəgəhlən Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wır əgin nıpəti etəmim e nian rəha Sapat? † ²⁴ Otəpəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e nıganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətəuatip.” †

Netəmim kəmoatəghat-in

Kristo

²⁵ Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ? Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu? § ²⁶ Məto otəplan-tu. In tinatəgətun-arəp əm netəmim əpəh e nıganəmti netəmim məto suah kit

† **7:13:** Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 § **7:18:** Jon 5:41; 8:50,54 * **7:19:** Netəm-iasol min rəha netəm İsrəl, kəmoategəs-in suatip o nohamnuən İesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgın tatən-iahau nohamnuən itəm (Eks 20:13). † **7:21:** Jon 7:23; Jon 5:2-9 † **7:22:** Lev 12:3 § **7:22:** Jen 17:9-14; 21:4 * **7:23:** Netəm İsrəl, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pisin elau min, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mitun māmə lou naka un in iahgin. Nat əpnapin māmə kəsəgəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm İsrəl ilat kinotən rəkis māmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. İesu tatən māmə onəsəkitunən itəm, in min un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin min e lou rəha Sapat. † **7:23:** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 † **7:24:** Aes 11:1-3; Jon 8:15 § **7:25:** Jon 7:1

təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka netəm-iasol min kinotitun rəkis məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa? ²⁷ Məto kitat kotitun ikin suah u təmisi-pən ikin. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsitunən ikin in tətisi-pən ikin.”*

²⁸ Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp məmə, “Nikitəmat təht məmə nəkotitun io, kən motitun min ikin emisi-pən ikin, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgın təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgın, in nıpahrienən. Itəmat nəkotəruru in, ²⁹ məto io ekıtun, † məto-inu io emisi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

³⁰ O nat u, ilat kəmotolkeike məmə mopael min okotaskəlım Iesu, məto kit təməsea-pənən mek, məto-inun təsolən əh nian rəhan. † ³¹ Məto e nımanın netəmim ikin əh, ilat tepət kəmotahətətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətin tepət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopael min rəha Nimə Rəha Uhgın kəmotuwa məmə okotaskəlım Iesu

³² Kən nian Farisi min kəmotətə nımanın netəmim kotasiwın-asiwın e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ıpən mopael min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgın məmə okotaskəlım Iesu.* ³³ Kən Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Io ekətətig nian təkəkır əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekıtəlig-pən min o etəm təmahl-ıpa io. ³⁴ E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotehmən io; məto-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

³⁵ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kinotətapəh-ətapəh olat min məmə, “? In otuwın hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ? Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotətig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? ³⁶ In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotehmən in, məto-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwınən ikin. ?Nəghatən u, nıpətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ıpa nəmegəhən pahrien

³⁷ Nəmnun nian rəha lafet əh, in iahgın taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətül əpəh e nıganəmıti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tətəoaə, pəs in otuwa ron io, mənım!† † ³⁸ Etəmim itəm tətəhətətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naə Rəha Uhgın u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ıpən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nıkin, tahmen e nəmti nəhau itəm titapuel-apuəl matər mətaiu e nıkin.’”§ ³⁹ Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Nərmin Rəha Uhgın u uarisig in otəpanos-ıpən kəm netəm min u itəm kotəhətətə lan.* Məto e nian əh,

* **7:27:** Netəmim kotitun məmə Iesu tınepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun məmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nikilat təht məmə in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikin in təmisi-pən ikin. † **7:29:** Mat 11:27 † **7:30:** Mat 26:18 § **7:31:** Jon 2:23; 4:48 * **7:32:** Jon 7:45-48 † **7:37:** “Noəoaən” in nımaa nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhgın tahmen e etəmim itəm tətəoaə təkə mənım nəhau. “!Otuwa ron io, mənım!” in nımaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” † **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § **7:38:** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * **7:39:** Jon 1:33; Wək 2:17,33

Narmîn Rêha Uhgîn, t̄suwam̄n əh e net̄amim, m̄to-inu k̄asil̄as-ip̄ar̄ən əh Iesu.† ‡

Net̄amim k̄amotoor ilat min o Iesu

⁴⁰ Nian net̄amim əh-ikin k̄amot̄ato n̄əghat̄ən u, k̄ən neen kot̄am̄, “Suah u, in ien r̄əha Uhgîn u, aup̄ən k̄amat̄əghat-in.”

⁴¹ M̄to neen min ilat kot̄am̄, “Suah u, in Kristo it̄əm Uhgîn t̄əmən m̄m̄ə otahl-ip̄a.”

M̄to in pis̄in min neen kot̄ən m̄m̄ə, “?N̄ikit̄amat t̄əht m̄m̄ə Kristo it̄əm Uhgîn t̄əmən m̄m̄ə otahl-ip̄a titun nisi-p̄ən̄ən e net̄əm Kalili?§ ⁴² Naoa R̄əha Uhgîn tat̄ən m̄m̄ə Kristo it̄əm Uhgîn t̄əmən m̄m̄ə otahl-ip̄a ot̄ək̄aike masip̄ən e noanol r̄əha Tefit, e taon u Petlehem, im̄ə Tefit aup̄ən.”* ⁴³ Tol n̄əhlan, k̄ən n̄imanin net̄amim min u, k̄amotoor ilat min o Iesu. ⁴⁴ K̄ən neen kot̄am̄ okotask̄əlim in, m̄to et̄amim kit t̄əm̄sea-p̄ən̄ən mek.

Net̄am-iasol min r̄əha net̄əm Isrel k̄am̄sotahat̄at̄əən e Iesu

⁴⁵ K̄ən m̄opael min k̄amot̄it̄əlig motuw̄in o pris̄ asol min ne Farisi min, k̄ən net̄əm-iasol min əh k̄amot̄ətap̄əh olat m̄m̄ə, “?T̄əhrol n̄əsot̄il̄əsən Iesu motuwa?”

⁴⁶ K̄ən m̄opael min un kot̄ən-ip̄ən k̄əm ilat m̄m̄ə, “!Em̄sot̄il̄əsən m̄to-inun suah kit t̄əsəghat̄ən tahmen e suah əh!”

⁴⁷ K̄ən Farisi min k̄amot̄ən-ip̄ən k̄əm ilat m̄m̄ə, “?T̄ahro? ?In tineiū- in min it̄emat? ⁴⁸ ?N̄əmot̄əplan r̄əkis r̄əhatat kit et̄əm-iasol o Farisi kit t̄əmat̄ahat̄ə lan? ⁴⁹ M̄to net̄əm əpn̄ap̄in min, ilat kot̄əruru aḡin Lou r̄əha Moses, tol n̄əhlan, Uhgîn ot̄ərək̄in ilat.”

⁵⁰ K̄ən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikin ilat min. Suah u inu aup̄ən t̄əmuw̄in mat̄əghat k̄əm Iesu.† K̄ən in t̄əmən-ip̄ən k̄əm ilat m̄m̄ə, ⁵¹ “?T̄əhrol? ?T̄ətuatip̄ e Lou r̄əhatat m̄m̄ə kitat okot̄ən-iar̄əp̄ nalpin̄ən r̄əha et̄amim it̄əm kitat k̄əsotaup̄ən̄ən mot̄itun w̄ir, k̄ənu, m̄əsot̄ehm̄ ətuatip̄ən nat̄ naka it̄əm in tatol?”

⁵² K̄ən ilat k̄amot̄ən-ip̄ən k̄əm in m̄m̄ə, “?T̄əhrol? ?Ik min un ik et̄əm Kalili? Uw̄in-tu mafin min Naoa R̄əha Uhgîn. Ik on̄ək̄əplan m̄m̄ə ien kit okol t̄əsisi-p̄ən̄ən Kalili.”

[E kopi oas min neen r̄əha Niutesteman it̄əm k̄əm̄te e n̄əghat̄ən Kris aup̄ən, n̄əghat̄ən u Jon 7:53—8:11 tik̄ə.]

⁵³ K̄ən net̄amim k̄inot̄it̄əlig-p̄ən min motuw̄in latuənu min.

8

¹ M̄to Iesu t̄əmuw̄in əp̄əh e n̄itot u, n̄ərgin un, N̄itot R̄əha N̄ig U Olif.

P̄ətan it̄əm t̄əmap̄il ilau iərman pis̄in u s̄ən̄əm̄ə r̄əhan iərman

² K̄əmən law̄igin, laulaugin aḡin-əh, k̄ən Iesu t̄əmit̄əlig-p̄ən min e Nim̄ə R̄əha Uhgîn. K̄ən net̄amim t̄ep̄ət k̄əmotuwa, motūəfim̄in ilat min ron, k̄ən Iesu t̄əm̄p̄ələh min̄ətuoun mat̄əḡətuon ilat. ³ K̄ən n̄əḡətuon min r̄əha Lou ne Farisi min k̄əmot̄il̄əs p̄ətan kit motuwa ron. K̄ən motol in t̄ətul aup̄ən e n̄igan̄əmt̄ilat. P̄ətan un, net̄amim k̄əmot̄əplan m̄m̄ə in t̄ətap̄il ilau iərman kit s̄ən̄əm̄ə r̄əhan ətuatip̄ iərman. ⁴ K̄ən ilat k̄əmot̄ən-ip̄ən k̄əm Iesu m̄m̄ə,

† **7:39:** E naoa r̄əha Jon, n̄ip̄ət̄in r̄əha n̄il̄əs-ip̄ər̄ən r̄əha Iesu, in nat̄ k̄əiu. Kit u m̄m̄ə, k̄əmil̄əs-ip̄ər̄ Iesu e niḡ k̄əluau. K̄ən nat̄ kit min, kat̄il̄əs-ip̄ər̄ Iesu m̄to-inu t̄əmim̄is, m̄əmeḡəh min e n̄im̄is̄ən, muw̄in mat̄iḡ ilau Tata Uhgîn əp̄əh e nego e neai. K̄ən ikin əh t̄əmos nep̄ət̄ən əhaḡ-əhaḡ ətuatip̄ r̄əhan. ‡ **7:39:** Jon 12:23; 13:31,32 § **7:41:** Jon 1:46 * **7:42:** 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7 † **7:50:** Jon 3:1

“Iægætun, pətan u netəmim kəmotəhtimis in məmə in tətəpil ilau iərman kit u, məto sənəmə rəhan iərman ətuatip. ⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apin motahtimnu.* ?Məto ik, rəham nətəligən təhrol?” ⁶ Ilat kəmotətapəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kən ilat kotitun nakilən nolən rəhan ron. Məto Iesu təpnapin əm, moeg-oeg matəte nat e nisip e noanelmin.

⁷ Ilat kəmoatətapəh-in nəghatən u kəm in, moatuwin moatuwin, kən in tətul, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikin-u, in təsolən nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”† ⁸ Kən in təmoeg-oeg min, matəte nat e nisip e noanelmin. ⁹ Kən nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kinotan kitiah kitiah, moatagim. Naguihl-aguihl min kotaupən moatiet kitiah kitiah, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰ Kən Iesu təmæg-ətuatip min mən-ipən kəm pətan un məmə, “?Pətan, netəm min u kəmotəhruwin? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpinən?”

¹¹ Kən pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kən Iesu tən-ipən məmə, “Io min, okol esən-iarəpən rəham nalpinən. Məto atuwin, mol nammun e nolən rat min.”‡

Iesu in nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən

¹² Kən Iesu təmatəghat min kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən.§ Etəmim itəm tatətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”*

¹³ Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

¹⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nıpahrienən məmə io atip əm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tatətul əh, məto-inun, io ekitun ikin iatısı-pən ikin, kən mitun min ikin iatuwin min ikin,‡ məto itəmat nəkotəruru ikin iatuwin ikin, kən motəruru ikin iatısı-pən ikin. ¹⁵ Itəmat u, nakotakil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Məto io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan. ¹⁶ Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətəuətəp, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itımlau Tata Uhgın itəm təməhl-ipa io, rəhatımlau nakilən in kitiah əm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etəmim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otətətul.§ ¹⁸ Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təməhl-ipa io iakuwa, in min tatol nəfigəmən ron io.”*

¹⁹ Kən tol nəhlan, ilat kinotətapəh ron məmə, “?Məto rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru min rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotitun io un, kən nəkotitun min rəhak Tata.”†

* **8:5:** E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10; Dut 22:22-24). † **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ **8:11:** Jon 3:17; 5:14 § **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 * **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 † **8:13:** Jon 5:31 ‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28 § **8:17:** Dut 19:15 * **8:18:** Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † **8:19:** 1 Jon 2:23

20 Iesu tāmən nəghatən u, nian in tāməgətun netəmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən mənəi ikin e Nimə Rəha Uhgīn. Məto suah kit tāməsuwīnən maskəlīm in, məto-inun təsələn əh nian rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

21 Kən Iesu təmatən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Io ekagīm tənin itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotimis, kən təfagə rat u rəhatəmat† otatig əh etəmat. Ikin əh iakatuwīn ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

22 Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwīn ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin, nīpətīn tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atīp in, o?”

23 Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Imatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meiuaiu-pa. Itəmat netəmim rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u. § 24 Tol nəhlən, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat mīn rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsothahətəən lak məmə Io u inu,* kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat mīn rəhatəmat okotatig agīn-əh etəmat.”†

25 Kən ilat kəmotətapəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekahmən əm məmə inun ematən kəm itəmat aypən, mətoarus-pa u-roiu. 26 Natīmnat tepət itəm ekītun nənən etəmat, kən mītun nakīlən nolən mīn rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nīpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natīmnat mīn itəm eməto ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

27 Məto ilat kəsotītunən məmə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgīn. 28 Tol nəhlən, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotīləs-ipər rəkīs Netī Etəmim un,† nəpanotītun məmə Io u inu. § Kən onəpanotītun mīn məmə esol atīpən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natīmnat itəm Tata Uhgīn tāməgətun io lan.* 29 Etəm təmahl-ipa io ekuwa, in tətatig itīmīlau mīn. In təsapəsən io ekan pīsīn,† məto-inu, nian rafīn, iatol natīmnat mīn itəm nīkīn tagīen ron.”†

30 Nian Iesu təmatən nəghatən mīn əh, netəmim tepət kəmotən nīpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

31 Kən Iesu tāmən-ipən kəm netəm Isrel mīn itəm kəmotən nīpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlīm əskasīk nəghatən mīn u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatīp un, rəhak netəmim mīn. § 32 Kən itəmat onəkotītun nīpahrienən, kən nīpahrienən u, otīkīs itəmat məmə nakəsotuwa-mīnən kol slef.”*

33 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itīmat u noanol mīn rəha Epraham,† itīmat u esotol agīn-əhən slef† mīn rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Nīpahrienən otīkīs itəmat, nakotapīa.’?”

† **8:21:** Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahətəən lan (Jon 9:41). § **8:23:** Jon 3:31 * **8:24:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † **8:24:** Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat mīn rafīn agīn-əh itəm netəmim əh kəmotol. † **8:28:** Jon 3:14; 12:32-33 § **8:28:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * **8:28:** Jon 14:24 † **8:29:** Jon 16:32 † **8:29:** Jon 4:34; 5:30; 6:38 § **8:31:** 2 Jon 1:9 * **8:32:** Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † **8:33:** Luk 3:8 † **8:33:** slef: Əplan e tiksonari.

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netənim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatəməmə elat, kən mətəskəlīm ilat matol ilat koatuwa rəhan slef mīn. § ³⁵ Kən slef, rəhan etəm-iasol təsegəhan-inən məmә otatig e nimə rəhan.* Məto iəməmə tategəhan-in məmә nətīn otətātig e nimə rəhan nian rafin matuwīn matuwīn namnun tikə. ³⁶ ! Tol nəhlan, okəmә Nəti Uhgīn tatikis itəmat, kən tatikis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwaminən kol slef! ³⁷ Ekītun məmә itəmat noanol mīn rəha Epraham, məto noatēgəs-in suatip məmә onəkotohamnu io, məto-inu nəsotolkeikēn məmә onəkotətālig-in rəhak nəghatən. † ³⁸ Io iatən natimnat mīn un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat mīn u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.” ³⁹ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Okəmә itəmat noanol ətuatip mīn rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən mīn, təhmen lan təmatol aupən. Məto itəmat sənəmә noanol ətuatip rəhan. ‡ ⁴⁰ Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgīn, məto itəmat nakotən məmә onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmә nolən rəha Epraham tol nəhlan? ⁴¹ Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Itimat u sənəmә nisualkələh lapin. Uhgīn əm in Tata rəhatimat.”

Nenati Setan

⁴² Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Okəmә Uhgīn pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u. § Məto in sənəmә rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip əm nətāligən, emuwa məto-inu in təmahli-ipa io. ⁴³ ? Məto təhrol nakəsotitunən nipəti nəghatən rəhak? !Məto-inun nəsotolkeike agin-əhən məmә onəkotəto rəhak nəghatən! ⁴⁴ Itəmat, rəhatəmat nolən təhmen əm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən, † tatol əh, in etənim rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nipahrienən, məto-inu nipahrienən tikə lan. Nian in tateiua, in tatol əm rəhan nolən, məto-inu in etənim rəha neiuaən, kən in tata rəha neiua mīn. ⁴⁵ Məto io iatən nipahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsotahatətən e rəhak nəghatən. ⁴⁶ ? Təhrol? ? Itəmat kit u ikin-u titun nəgətunən məmә io emol nolən rat kit? ? Okəmә io ekatən əm nəghatən pahrien mīn, kən təhrol itəmat nəsotahatətən lak? ⁴⁷ Etəmən rəha Uhgīn, in tatətālig-in nəghatən rəha Uhgīn, məto itəmat sənəmә netənim rəha Uhgīn. Tol nəhlan, nəsotətālig-inən nəghatən rəha Uhgīn.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmә, “!Nəman! !Itimat enotəplan ətuatip ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmin rat kit tətātig lam!”

⁴⁹ Məto Iesu təmə, “Narmin rat tikə lak, məto io iatiləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən məto itəmat, nakotərəkin nərgək. ⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərig asol, məto suah kit in tətalkut rən io. Kən in otəpanakil netənim rafin.

§ 8:34: Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * 8:35: Kal 4:30 † 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ 8:39:

Rom 2:28-29; 9:7-9 § 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8 † 8:44: E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmә Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmən-ipən kəm If, məmә, “Ik onəkol nəsimis agin-əhən.” Məto Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgīn təmən e Jen 2:17.

⁵¹ Nīpahrienən aḡin u iatən-īpinə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsimisən nian kit ne.” †

⁵² Kən netəm mīn un kotən-īpən kəm in məmə, “!Roiu enotitun məmə narmīn rat kit tətətig lam! Epraham təmimis, kən ien mīn kəmotimis mīn, məto ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwiam, in okol təsimisən nian kit. ?Nəghatən naka u? ⁵³ ?Ik nakaprəkis-in Epraham u tipitimat tinəmimis rəkis? ?Kən ne ien mīn u kəmotimis? ?Ik nakəmə ik etəmim naka?” §

⁵⁴ Kən Iesu tən-īpən məmə, “Okəmə io əm iatiləs-īpər atip io, kən rəhak nisaiiən in nat əpnəpīn əm. Məto rəhak Tata u itəmat nakoatən məmə in Uhgīn rəhatəmat, inun in tatiləs-īpər io matos-īpən nisaiiən kəm io.

⁵⁵ Itəmat nəkotəruru in, məto io ekītun. Okəmə ekən məmə ekəruru in, kən in otol io məmə io etəmim rəha neiuəən, tahmen əm etəmat. Məto io ekītun in, kən io matol nəwian. ⁵⁶ Tipitəmat u Epraham, nīkin təmagien pīk məmə in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in təmitun məmə rəhak nian otəkəike muwa, kən nīkin təmagien təmagien.”

⁵⁷ Kən netəm mīn u kəmotəhai motəmə, “!Nəman! !Ik nəsosən əh nup fifti ne! ?Nəmahrol məplan Epraham?”*

⁵⁸ Kən Iesu təmə, “Nīpahrienən aḡin u iatən-īpinə kəm itəmat məmə, nian Epraham təməsaiirən əh, məto Io Etətig.” † ‡

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmik kəpiel apīn, motəmə okotaht Iesu lan; § məto Iesu təməhluaiḡ, kən miet e Nīmə Rəha Uhgīn, mīnatuwīn.

9

Iesu təmol-wir nīḡanəmti suah kit

¹ Kən nian kit, Iesu təmaliwək mətan, kən məplan suah kit. Nian təmaiir, məto nīḡanəmtin təpīs. ² Kən netəmim mīn rəha Iesu kəmotən-īpən kəm in məmə, “Iəḡətun, suah u təmaiir məto nīḡanəmtin təpīs. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?”*

³ Məto Iesu təmə, “Nīḡanəmti suah u təmərat, məto sənəmə e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Məto, nīḡanəmti suah u təməpīs nəhlan məmə Uhgīn otəḡətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan. †

⁴ Nian tatian əh, ‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgīn, itəm təmahl-īpa io ekuwa. Nian lapīn otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək. § ⁵ Nian io etətig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”*

⁶ Nian Iesu təmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e nīḡanəmti suah un. ⁷ Kən Iesu mən-īpən kəm in məmə, “Onəkuwīn e noan nəhau Saeloam, kən mau nīḡanəmtim.” (Nərgīn u Sailom, nīpətīn təmə, “Kəmahl-īpən”). Kən suah un təmuwīn, mau nīḡanəmtin. Nian təmitəlig-pa, məto nīḡanəmtin tinəwīr, kən tinəteh m nat. †

⁸ Kən netəmim iman ikin, ne netəm mīn u itəm kotitun in, məmə in etəmim kit nian rafin tateasiə o mənī o netəmim, ilat narmilat təmiwig

† **8:51:** Jon 11:26 § **8:53:** Jon 4:12 * **8:57:** Epraham təmimis mīnos rəkis nup tu-taosan, uarisig Iesu təpanaiir-pa. † **8:58:** Nian Iesu təmən mīn məmə, “Io Etətig,” tatos nərgi Uhgīn (Eks 3:14). Tol nəhlan, tahmen-pən əm məmə in təmən məmə in Uhgīn ətuatip. † **8:58:** Jon 1:1; 17:5; 17:24 § **8:59:** Lev 24:16 * **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4 † **9:4:** Nian Iesu tatən məmə, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, məto-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Məto lapīn tatəpsen-pən rəhan nīmīsən. § **9:4:** Jon 12:35-36 * **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

pik ron. Kæn kinotætəpəh-ətapəh olat min məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o mæni o netəmim?”

⁹ Kæn netəmim neen koatəmə, “Əwəh, in əh.”

Kæn mətə neen kotəmə, “Kəpə. Tahmen əm lan, mətə sənəmə in.”

Mətə suah un təmə, “!Io u inu!”

¹⁰ Kæn ilat kəmotətəpəh ron məmə, “?Niganəmtim təmährol məwīr?”

¹¹ Kæn in təmə, “Suah u, nərgin u Iesu, in təmöl nəmīt neen kæn mol-pən e niganəmtək, kæn mæn məmə, ‘Uwīn əpəh Saeloam, mau niganəmtim.’ Kæn əmun, emuwīn. Nian emau niganəmtək, mətə niganəmtək tinəwīr, enatehm nat.”

¹² Kæn ilat kəmotətəpəh ron məmə, “?Mətə suah un tətətig hiə?”

Kæn in təmə, “!o ekəruru.”

¹³ Kæn netəmim kəmotiləs suah u itəm niganəmtin təməpis əupən, motuwīn kəm Farisi min. ¹⁴ Nian u, itəm Iesu təmöl-pən nəmīt e niganəmti suah kit lan təwīr, in nian rəha Sapat. ¹⁵ Kæn Farisi min kəmotətəpəh ron məmə, “?Nəmahrol niganəmtim təwīr?” Kæn suah un təmən-ipən kəm ilat məmə, “!esu təmöl-pən nəmīt e niganəmtək, kæn ekuwīn mau rəkis, kæn niganəmtək təwīr, iatəplan nat.” ¹⁶ Kæn Farisi min neen kəmotən-ipən məmə, “Suah un təsisi-pənən o Uhgīn, mətə-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Mətə Farisi min neen min kotəmə, “?Mətə tahro? Suah əh sənəmə in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kæn ilat kəmotoor ilat min o nəghatən u. ¹⁷ Kæn ilat kəmotətəpəh min ron məmə, “?Suah əh təmöl-wīr niganəmtim, kæn nikim təht məmə in etəmim naka?” Kæn in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!n ien kit.” ¹⁸ Mətə netəmiasol rəha netəm Isrel kəsotənən nīpahrienən lan məmə suah u əupən niganəmtin təməpis, mətə roiu əh, tinətaiir. Tol nəhlan, ilat kəmotəun-in-pən rəhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kæn kəmotətəpəh olau məmə, “?Təhrol? ?Nətītləu u suah u? ?Itəmləu onakuən-tu məmə nian in təmaiir-pa, kæn niganəmtin təpis? ?Okəmə nīpahrienən, kæn niganəmtin təmährol məwīr?”

²⁰ Kæn rəhan mama ne tata kuəmə, “!itəmləu ekiatun məmə nətītləu əh, kæn itəmləu ekiatun məmə təmaiir-pa, niganəmtin təpis. ²¹ Mətə itəmləu ekuəruru məmə, roiu əh, kəmahrol niganəmtin taiir. Kæn itəmləu ekuəruru min məmə etəmim pah təmöl niganəmtin təwīr. Təwīr məmə itəmat nakotətəpəh ron. In tinəpət rəkis, in titun nənən natimnat min rafin kəm itəmat.” ²² Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, mətə-inu ilau kətuəgin netəmiasol min rəha Isrel, mətə-inu ilat kinotələhəu rəkis nəghatən kit məmə, etəmim itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kæn ilat okotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.

²³ Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən məmə, “!n tinəpət rəkis, təwīr məmə itəmat nakotətəpəh ron, pəs in tən.”

²⁴ O nat u, ilat kəmotəun-in-pən min suah un itəm niganəmtin təməpis əupən, məmə otuwa mətul əupən e niganəmtilat. Kæn kəmotəhai motən məmə, “Ən nīpahrienən kæn ləs-ipər nərgi Uhgīn. Itəmat ekotitun məmə suah u, in iol təfagə rat.”

²⁵ Mətə suah u təmə, “!o ekəruru məmə suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitiah əm itəm io ekitun. Əupən niganəmtək təməpis, mətə roiu enətaiir.”

²⁶ Kæn ilat kinotətəpəh min ron məmə, “?Təmährol ik? ?Təmährol mol-wīr ik, kæn niganəmtim təwīr?”

27 Məto in təmə, “Enəmən-İpənə rəkis kəm itəmat, məto itəmat nəşotətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmə iakən min? ?İtəmat min nakotəmə rəhan u itəmat?”

28 Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan etəmim! !Məto itəmat u, netəmim rəha Moses! † 29 İtəmat ekotitun wir məmə Uhgın təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təmisi-pən hiə.” §

30 Kən suah apon təmə, “!Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wir niganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikin təmisi-pən ikin!

31 Kitat kotitun məmə Uhgın təşotətəlig-inən netəm koatol nolən rat. ! Məto etəm tətisi-ai-in Uhgın, kən matol nəwian, Uhgın tətətəlig-in! * 32 E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətəən əh suah kit məmə təmol-wir İganəmtin əpis kit itəm təmaiir-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwir. 33 Okəmə suah u təməsisi-pənən o Uhgın, okol təsol agin-əh nat kit. Məto tətətip əm məmə in tətisi-pən o Uhgın.” †

34 Kən ilat kəmotəhai min motəmə, “!Nəman! Ik etəmim rəha nolən rat nian rafin əm, tətəuoun e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ? Nakəhrol məmə nakəgətun itəmat?” Kən ilat kəmotəhl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən. †

Nətəligən rəha Farisi min, təhmen e etəm niganəmtin təpis

35 Kən İesu təməto nəghatən məmə kəməhl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kən in təmuwin məplan, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?İk nəkəhatətə e Nəti Etəmim?”

36 Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etəmim un in pah? !Awı! Ən-İpa-tu kəm io, pəs io ekəhatətə lan.” §

37 Kən İesu tən-İpən kəm in məmə, “Roiu əh, ik nınehm rəkis in. Suah u, mə inu io, İatəghat kəm ik u-roiu.” *

38 Kən suah un tən-İpən kəm İesu məmə, “İəməmə, io enatahatətə lam.” Kən in təmisi-pən nulin ron, kən matəfak kəm in. †

39 Kən İesu təmə-İpən kəm in məmə, “İo emuwa e nətueintən u məmə ekakil netəmim motoor ilat, kən tol nəhlan, netəm niganəmtilat təməpis, okotehm nat, kən netəm min u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.” †

40 Kən Farisi min neen əh-İkin, kəmotətə nəghatən lan, kən kotən-İpən kəm in məmə, “?Təhrol? ?İk nakatən məmə niganəmtitəmat min təpis?” §

41 Kən İesu təmə-İpən kəm ilat məmə, “Okəmə niganəmtitəmat təpis, oesənən məmə itəmat nəkotəkəike motos nalpınən o təfagə rat min rəhatəmat. Məto itəmat nakotəmə niganəmtitəmat təwir, nakotehm nat, kən tol nəhlan, təfagə rat min rəhatəmat tətətig əh etəmat.” *

10

İesu təmuəh nimaa nəghatən e etəmim rəha nehmən sipsip

† 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netəm-iasol rəha netəm İşrel, təməwir məmə ilat okotitun məmə İesu təmisi-pən o Uhgın, məto-inu Uhgın əm titun nol-wirən niganəmtin əpis. Məsin min un, Naəa Rəha Uhgın tətən məmə nian Kristo itəm Uhgın təmə-İpənə otəhl-İpa tuwa, kən in otol-wir niganəmtin əpis min okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm İşrel, niganəmtilat təpis o natimnat min rəha Uhgın, kən kotəpəs nətəpənən İesu. * 9:31: Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33: Jon 3:2 † 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26 † 9:38: Mat 28:9 † 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § 9:40: Rom 2:19 * 9:41: Jon 15:22,24; Hip 10:28-31

¹ Kæn tæn mæmæ, “Nīpahrienən agin u iatæn kəm itəmat mæmæ, etənim itəm tatuwīn imæ e noanikulu rəha sipsip, təsuwīn-pənən e ket, mæto in tətaiu əm lan kæn matiwiḡego in mæmæ otuwīn imæ e noanikulu rəha sipsip,* in iakläh ne iohamnu itəm kit.† ² Mæto etənim itəm tatuwīn-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.‡ ³ Etənim itəm tatətul e ket, nian rafin in taterəh e ket o suah u, kæn sipsip mīn kotitun nəwian. Nian rafin in tətaun-in nərgi sipsip mīn kitiəh kitiəh, kæn in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit rəhan mīn rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətaupən-in ilat, kæn sipsip mīn koatuarisig-in, mæto-inu kotitun nəwian. ⁵ Mæto ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kəgim kapəs, mæto-inu ilat kotəruru nəwian.”

⁶ Iesu təmuəh nimaa nəghatən u, mæto ilat kotəruru nīpətīn mæmæ tatən naka.

Iesu in etənim ətuatip rəha nehmən sipsip

⁷ Tol nəhlan, kæn Iesu təmən-ipən mīn kəm ilat mæmæ, “Nīpahrienən agin u iatæn kəm itəmat mæmæ, io u, io Ket rəha sipsip mīn itəm koatuwīn-pən ikin.§ ⁸ Netəm mīn u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netənim rəha naklähən əm ne nohamnuən itəm.* Mæto sipsip mīn kol kəsotətəlig-inən ilat. ⁹ Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikin, mæmæ otuwīn imæ, in otos nəmegəhən. In otuwa imæ, miet muwīn ihluə e io, kæn mos manuwihl wir itəm tamiəmītə lan.† ¹⁰ Mæto iakläh, in tatuwa əm o nat kitiəh əm. In tatuwa mæmæ otakläh kæn mohamnu itəm, kæn mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Mæto io, emuwa mæmæ iakol suatip o nosən nəmegəhən,‡ kæn nəmegəhən u, in tərīoah wir e nəwīrən rafin.

¹¹ “Io u, Etənim rəha Nehm Wirən Sipsip Mīn.§ Etəm wir un, itəm tatehm wir sipsip mīn, in nīkin tagien əm mæmæ otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip mīn.* ¹² Mæto etənim un itəm katətou mæmæ in otatehm sipsip mīn, in sənəmə etəm ətuatip rəha nehmən sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip mīn. Kæn okəmə tarəplan kuri iarupīn kit tatuwa mæmæ otus ilat, kæn in otaiu mapəs ilat. Kæn kuri iarupīn u, tuwīn mus sipsip mīn neen, kæn məhḡatit ilat kotagim kitiəh kitiəh. ¹³ Etəm nəhlan, in otagim mæto-inun katətou əm in o nehmən sipsip mīn, mæto e nīkin, in təsolən nat agin e sipsip mīn.

¹⁴⁻¹⁵ “Io u inu, io Etənim rəha Nehm Wirən Sipsip Mīn. Tata Uhgīn in titun io, kæn io ekītun in,† kæn e nolən kitiəh əm, io ekītun rəhak sipsip mīn, kæn rəhak sipsip mīn ilat kotītun io. Io nīkik tagien əm, mæmæ oekimīs o nosmegəhən ilat. ¹⁶ Kənu rəhak mīn neen əpəh ikin sipsip mīn, itəm kəsotatigən e noanikulu u, mæto io ekəkəike mit mīn ilat kotuwa. Ilat mīn, okəpanotitun nətoən nəwiak. Kənu sipsip mīn u ilat rafin u, okotuwa

* **10:1:** Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm katəhg-ipən sipsip mīn ikin nian rafin lapīn, mæmæ ilat okotatig wir o kuri iarupīn mīn ne laion mīn. † **10:1:** Jon 10:8,10

‡ **10:2:** E ves mīn u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kərən katuəpsen-pən Iesu, kənu iakläh mīn koatəpsen-pən netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel. Kənu sipsip mīn koatəpsen-pən netənim mīn rəha Uhgīn. § **10:7:** Jon 1:51; 14:6 * **10:8:** Jer 12:1; Esik 34:2 † **10:9:** Sam 118:20,22-24

‡ **10:10:** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * **10:11:** Hip 13:20

† **10:14-15:** Mat 11:27

motuəfimin əm ilat mın motol kitiah. Kən etənim kitiah əm, in otatehm ilat. † §

¹⁷ “Rəhak Tata in tolkeike pik io, məto-inu nikik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netənim, məmə uarisig lan, io ekos mın nəmegəhən rəhak.* ¹⁸ Etənim kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, məto io atip əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atip əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atip əm matos mın nepətən məmə ekaskəlīm mın rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.” †

¹⁹ Kən netəm Isrel u, ilat kəmotor mın ilat mın o nəghatən mın u. ²⁰ İlat tepət kotən məmə, “!Suah u narmın rat kit tətətig lan! !Rəhn-kapə tətəlməl! ?Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

²¹ Məto neen mın, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmın rat tətətig lan. ?Nikitəmat təht məmə, narmın rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir mın?” †

Netənim kəmoatətəhau İesu, məto-inu in təmən məmə in Nəti Uhgın

²² Tīnuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Mın Nīmə Rəha Uhgın. § ²³ In əh e nian rəha nətəpən. Kən İesu təmətaliwək e feranta e Nīmə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. ²⁴ Kən netəm Isrel neen kəmotoruwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmə ik Kristo pahrien itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

²⁵ Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, † məto itəmat nəsoatəhatətəən lak. Nəmtətin mın u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak, † ²⁶ məto itəmat nəsoatəhatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmə rəhak mın sipsip mın. § ²⁷ Rəhak sipsip mın ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekitun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. ²⁸ Kən io iatos-ipən nəmegəhən lilin u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsotisimisən nian kit ne. Kən etənim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək.* ²⁹ Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in təsanən taprəkis-in natimnat rafin. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmin. † ³⁰ İtimləu rəhak Tata, itimləu kitiah əm.” †

³¹ Kən netəm Isrel kəmotəmik mın kəpiel apin, məmə okotaht in lan. ³² Məto İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enamol rəkis nəmtətin wir mın tepət e niganəmtitəmat. Nəmtətin mın əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmə io ekol. ?Məto nəmtətin əhrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel apin?”

† **10:16:** Ves 16 u, in tətətig-pən e ves mın 1-5. İkin əh, noanikulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. İesu tətəun-in ilat məmə rəhan mın. Sipsip mın itəm kotatig əh e noanikulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotəhatətəən e İesu. Sipsip mın itəm İesu tətən məmə ilat kəsotəgən e noanikulu u, ilat İahlua mın. Nian in otəun-in ilat, kən ilat mın okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafin okotuwa kol kitiah, kən etənim kitiah əm, inu İesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6

* **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8

† **10:21:** Eks 4:11 § **10:22:** Lafet əh koatol nikilat tatuəh nian kit aupən. Tipilat mın kəmotafəl wir Nīmə Rəha Uhgın, təplə, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən mın məmə lafet rəha Laet Mın, məto-inu netənim kəmotəsiəpən e lait mın tepət e rəhalat latuənu mın. * **10:24:** Luk 22:67-71

† **10:25:** Jon 8:58 † **10:25:** Jon 5:36; 14:11 § **10:26:** Jon 6:44 * **10:28:** Jon 6:39; Rom

8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24 † **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23

³³ Kən ilat kotəmā, “Itimat esotənən mēmā ekotaht ik e kəpiel apin o nat pispis wir min u ik natol. Itimat ekotəmā ekotaht ik mətō-inu nakatən rat Uhgīn. Ik etəmim əm, mətō ik nakatən mēmā ik Uhgīn.”

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat mēmā, “Kəmāte-pən aupən, e rəhatəmāt ətuatip Lou, mēmā Uhgīn təmən-ipən kəm ilat mēmā, “Itəmat uhgīn min.”

³⁵ Kən kitat kotitun mēmā Naoa Rəha Uhgīn, okul təsəuhlinən. Uhgīn təmos-ipən nəghatən rəhan kəm netəmim neen. ? Tol nəhlan, okəmā Uhgīn təmatəghat-in netəm min u, kən mən ilat mēmā uhgīn min, ³⁶ kən nakotəhrol motəhai io moatən mēmā io iatən rat Uhgīn mətō-inu iatən mēmā io Nəti Uhgīn? Io u inu, itəm Tata Uhgīn in təmələhəu-pən io mēmā rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə lak, mēmā otahl-ipa io ekuwa e nətueintən. ³⁷ Okəmā esolən nəmtətin min itəm rəhak Tata tatol, kən sotahatətəən lak. ³⁸ Mətō okəmā iatol nəmtətin min u rəhak Tata tatol, kən nat əpnapin mēmā itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən min, mətō təwir mēmā onəkotahatətə e nəmtətin min rəhak. Kən tol nəhlan, itəmat onəpanotitun wir agin mēmā Tata Uhgīn tətətig lak, kən iakətətig e Tata Uhgīn.”* ³⁹ Tol nəhlan, o nəghatən min u, ilat kəmotolkeike min mēmā okotaskəlim in, mətō in təmiet elat, magim.

⁴⁰ In təmeguəfimīn-pən min e nəwtain nəhau Jotan, muwīn əpəh, aupən, Jon təmol bəptais e netəmim ikin. Kən mətətig ikin əh. ⁴¹ Kən netəmim tətət kəmotuwa ron, kən moatən mēmā, “Jon təməsolən nəmtətin kit ne. Mətō nəghatən min itəm in təmatən e suah u, ilat rafin niphərienən əm.”† ⁴² Kən ikin əh, netəmim tətət kəmotahatətə e Iesu.

11

Lasaros təmimis

¹ Etəm Petani kit, nərgin u Lasaros, tatimis. Petani, in latuənu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otəpənau nelki Iəramərə rəhatat e senta, kən mafəl e noanun, təmiəg.† Kən pətan u, rəhan u kaka Lasaros u tatimis. ³ Tol nəhlan, wini Lasaros mil kuahl-ipən nəghatən o Iesu mēmā, “Etəm-iasol, ik kit u itəm nakolkeike pik,‡ in tatimis.”

⁴ Nian Iesu təmətō nəghatən u, kən in təmā, “Lasaros tatimis, mətō rəhan nimisən əh, okul təsolən in timis agin-əh. Nimisən əh rəhan otol mēmā netəmim okotiləs-ipər motənwiwi Uhgīn ron. Kən nimisən əh otol mēmā netəmim okotiləs-ipər motənwiwi Nəti Uhgīn ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne rəhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tətətō pap mēmā Lasaros tatimis, in təmatig min mos nian kəiu əpəh ikin tətətig ikin. § ⁷ Kən uarisig, tən-ipən kəm rəhan netəmim min mēmā, “Pəs kotitəlīg-pən min Jutia.”

§ **10:34:** E Sam 82:1-2, Uhgīn təmuəh nimaə nəghatən kit mēmā, netəm-iasol min rəha netəmim rəhan, ilat kotahmən e uhgīn min, mətō inu in təmitəpun ilat mēmā ilat okoatətul o Uhgīn, kən motakil rəhan netəmim min. Kəmotakil netəmim mihin, kən tol nəhlan, kən tən elat mēmā, “uhgīn min.” Mətō kəsi, mēmā ilat kəmosotakilan e suatip ətuatip, kən Uhgīn otərəkin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e nəghatən u kəmāte aupən e Sam, kən tatəghat kəm netəm-iasol min roiu.

* **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21 † **10:41:** Jon 1:26-27,30,34 * **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:** Jon 12:3 ‡ **11:3:** Jon 11: 5,36 § **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nəhlan in tətəsahgin minu lan mēmā Lasaros otimis paupən, mətō-inun in otol nahatətəən rəhalal təkaskik min nian in otol Lasaros tinəmegəh min e nimisən. Əplan-tu ves 14-15.

⁸ Mæto rəhan netənim min kotən-ipən kəm in məmæ, “Iəgətun, roiu əm huə, netəm-iasol rəha Jutia kəmotəmæ okotahtimnu ik e kəpiel apin. ? Mæto ik nakən məmæ onakitalig-pən min ikin əh?”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmæ, “Itəmat nəkotitun məmæ tuelef aua e nərəuiəgən. Okəmæ etənim tətaliwək e nərəuiəgən, okol təsorinən nelkin e kəpiel kit, mæto-inu tətəplan nat e nəhag-əhagən rəha nətueintən.*

¹⁰ Mæto okəmæ in tətaliwək lapin, in titun norinən nelkin e kəpiel kit, mæto-inu rəhan nəhag-əhagən tika.” ¹¹ Iesu tinən rəkis nəghatən əh, kən in mən-ipən kəm ilat məmæ, “Kitat kit u Lasaros, in tətəpil. Mæto io oekuwin əh-ikin məhgaiir lan.”†

¹² Kən rəhan min netənim kotən-ipən kəm in məmæ, “Etəm-iasol, okəmæ in tətəpil, kən rəhan nīmīsən otikə. !In otəto təwir min!” ¹³ E nəghatən u rəha Iesu, nīpətin u məmæ Lasaros tinimis rəkis. Mæto ilat nīkilat təht məmæ Lasaros in tətəpil əm. ¹⁴ Kən Iesu təmən-ipən wir məmæ, “Lasaros tinimis rəkis. ¹⁵ Nian nīkik tatuəh itəmat, nīkik tagien məmæ eməsətigən itimlau min, mæto-inu nat u, otasitu etəmat məmæ onəkotahatətə lak. Mæto təwir məmæ pəs kotuwīn motehm in.”

¹⁶ Kən Tomas u, kətaun-in məmæ Mil Mil, in tən-ipən kəm netənim neen min rəha Iesu məmæ, “Təwir, pəs kitat rafin kotuwīn, məmæ kitat rafin okotimis əm kitat min.”

Iesu in nəukəti naiir-pa min e nīmīsən

¹⁷ Nian Iesu təmiet-arəpən Petani, kən təmæto məmæ kəmitənim Lasaros, tinos nian kuwit rəkis. ¹⁸ Latuənu u Petani, in iuəhkīr əm o Jerusalem, okəmæ naka suatip lan tahmen e kilomita kisil, ¹⁹ kən netəm İsrəl tēpət kəmotuwa məmæ okotehm Mata ne Meri motilas-ipər nətaligən rəhalau mæto-inun katuəto tərət o rəhalau kaka təmimis.

²⁰ Kən nian Mata təmæto məmæ Iesu tatuwa, in təmətul muwin məmæ otəplan. Mæto Meri, in təmətəpələh əm imə.‡ ²¹ Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu məmæ, “Etəm-iasol, okəmæ ik nəmətatig ikin-u, okol rəhak kaka təməsimisən. ²² Mæto io enitun əh məmæ nat naka onəkətapəh-in kəm Uhgīn, kən Uhgīn otəpanos-ipinə kəm ik.”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “Rəham kaka otəpanəmegəh min.”

²⁴ Mata təmæ, “Io ekitun məmæ Lasaros otəpanəmegəh min e Namnun Nian, itəm netənim rafin kəmotimis okotaiir-pa min.”§

²⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmæ, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Minən e Nīmīsən, kən io min, io Nəukəti Nəmegəhən. Etənim itəm in otahatətə lak, nat əpnəpin məmæ in təmimis, mæto in otəmegəh min. ²⁶ Kən etənim itəm tətəmegəh kən mətahatətə lak,* in okol təsīmis agin-əhən nian kit ne.† ? Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

²⁷ Mata tən-ipən kəm in məmæ, “Əwəh, İərəmərə. Io enatahatətə lam, məmæ ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmæ otahl-ipa. Ik Nəti Uhgīn. Ik u inun, aupən netənim kəmoatən məmæ ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

²⁸ Nian Mata tinən rəkis nəghatən u, kən muwin məmæ otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwin kən masiwən-in-pən e matəlgin məmæ,

* **11:9:** Jon 8:12; 9:5 † **11:11:** Nīmīsən rəha netəm kotahatətə e Iesu in tahmen əm məmæ kəmotəpil əlu-əlu əm mæto-inu ilat kəmotos nəmegəhən lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18 ‡ **11:20:** Luk 10:38-42 § **11:24:** Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * **11:26:**

Jon 3:15 † **11:26:** Mat 25:46

“Iægætun† tinuwa rækis. Tolkeike mämə otəplan ik.”²⁹ Kən nian Meri tāməto nəghatən u, tāmətul uəhai əm, matuwīn mämə otəplan Iesu.³⁰ Iesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwīn ikin mehm.³¹ Kən nian netəm Isrel mīn u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatiləs-ipər rəhan nətəlīgən, kəmotəplan in tāmətul uəhai əm matuwīn ihluə, kən ilat kotuarisig-in. Nīkilat təht mämə tatuwīn e suwīt, otasək.

³² Meri tāmiet-arəpən u ikin Iesu tatətul ikin, kən nian tāməplan Iesu, in tāmisin nulīn mən-ipən kəm in mämə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatīg ikin-u, kən okol rəhak kaka təsimisən.”

³³ Nian Iesu tāməplan mämə pətan u ne netəmim mīn un ilat min koatasək, in tāməto tərət pīk, nīkin tīfim.³⁴ Kən in tāmətapəh olat mämə, “?Nəmotitənīm hiə?”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in mämə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵ Iesu, nahwi nəmtīn təmaiəh. § ³⁶ Kən netəm Isrel mīn u, ilat kotəmə, “Ei, netəmim. !In təmolkeike pīk agīn-əh suah u taprəkis!”

³⁷ Məto ilat neen mīn koatən mämə, “Suah əh in əh aupən, təmol-wīr iganəmtīn əpis. ?Kən təhrol məsən-iəhauən Lasaros mämə təsimisən?”

Iesu təmosmegəh mīn Lasaros

³⁸ Kən Iesu tāməto mīn tərət pīk, kən in təmuwīn əpəh e suwīt. Ilat kəmotitənīm Lasaros əpəh e nīpəg kəpiel kit, kən motiləs-ipən mīn kəpiel kit mīn motahtosig-in-pən nīpəg kəpiel lan.³⁹ Kən Iesu tən-ipən mämə, “Otahwīn rækis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wīni Lasaros, tən-ipən kəm Iesu mämə, “Etəm-iasol, in tīnəpien rækis. Kəmitənīm tīnos nian kuwīt rækis.”

⁴⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm in mämə, “?Təhrol? ?Ik nīnaluin mämə emən-ipinə rækis kəm ik mämə okəmə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsanənən asol ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgīn?”⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmotahwīn rækis kəpiel. Kən Iesu təmuag-pər kən mämə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəməto rækis rəhak nəghatən.⁴² Kən ekītun mämə e nian rafīn, natətə io. Məto iatən nəghatən u, o netəm mīn u, itəm koatətul tītəlau-in io, mämə ilat okotahatətə mämə ik nəməhl-ipa io.”*⁴³ Kən əmun, nian Iesu tīnən rækis nəghatən u, in təmaun əfəməh mämə, “!Lasaros, ətul miet!”⁴⁴ Kən Lasaros tāmətul miet, matəmīk mətmətīg əm nīməhan mīn u itəm kəməlīs ətāin nelmīn ne nelkīn ne nīganəmtīn ne lan. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat mämə, “Otīkis rækis nīməhan mīn əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotegəs-in suatip mämə okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2;

Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netəm Isrel itəm kəmotuwa o Meri kən motehm natīmnat mīn u itəm Iesu təmol, ilat tepət kəmotahatətə lan.⁴⁶ Məto ilat mīn neen kəmotuwīn o Farisi mīn, kən motən-iarəp kəm ilat rafīn natīmnat mīn itəm Iesu təmol.⁴⁷ Kən o nat u, Farisi mīn u ne pris asol mīn ilat kəmotaskəlīm nuəfīmīnən asol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat mīn mämə, “?Okotəhrol nulan? Suah əh tīnatol nəmtātīn tepət.⁴⁸ Okəmə okotapəs əm, tatol nəhlan, kən netəmim rafīn okotahatətə lan, kən netəm Rom ilat okotuwa motərəkīn Nīmə Rəha Uhgīn ne kantri rəhatat kən motos-irəkīs ilau e nelmītat.”

⁴⁹ Kən ilat kit u, nərgīn u Kaeafas, in pris asol agīn e nup əh. Tol nulan, in təmən mämə, “Itəmat nəkotəruru agīn-əh nat u.⁵⁰ ?Təhrol

itəmat nəsoʔitunən? ʔItəmat nəsoʔitunən məmə təwir məsin otəmat məmə etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə kantri apəpəla otimis?ʔ†

⁵¹ Nian in tinən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol agin e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən in təmən məmə Iesu in otimis o nosmegəhən netəm Isrel.‡

⁵² Kən məto rəhan nımısən, sənəmə o nosmegəhən netəm Isrel əm, məto o nosməgəh mınən nenəti Uhgın mın itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitiah əm. § ⁵³ Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in məmə okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu. ⁵⁴ Kən o nat u, Iesu təsaliwək-arəp mınən ikin mın e Jutia, in təmagim ikin-u, muwin əpəh e taon kit, nərgin u Efraim. Taon u, in iuəhkır əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətatig ikin əh, ilat rəhan mın netəmim.

Netəmim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

⁵⁵ Tinatuwa iuəhkır o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netəmim tepət kınəotiet ikin pisin pisin mın mınəotuwa Jerusalem məmə okotol natimnat mın məmə ilat okotarətuəh† e niganəmti Uhgın, paupən un, məpanotuwın e lafet əh. ⁵⁶ Kən netəm mın əh kınəategəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfimın e Nımə Rəha Uhgın, kınəatəpəh-əpəh olat mın məmə, “ʔKəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Məto e nian əh, pris asol mın ne Farisi mın kəmotələhəu nəghatən kit, məmə okəmə etəmim kit titun ikin Iesu tətətig ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopaəl mın kotuwın motaskəlim.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Nian sikis əh-ikin tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tınitəlig-pa mın Petani, imə Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh mın. ² Kən netəmim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.* Kən Lasaros mın əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatagwən.† ³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigı nat, muwa. Senta u, kəmol e nokı nato.‡ Senta əh, nəmiəwin təwir, kən nəmtin tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwi senta u, təmirəfin nıpəgnoa nımə.§ ⁴ Məto etəmim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır mın, in təməhai ron. In

† 11:50: Jon 18:14 ‡ 11:51: Kaiəfəs tolkeike məmə okohamnu Iesu məto-inu təsolkeikeən məmə netəm Rom okotərəkın kantri rəha netəm Isrel. Məto, in təmatən aupən nat kit itəm otuwa mol nıpahrienən lan, məto in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nıpətin tatəgatun məmə Iesu otəkəike mımıs məmə Uhgın otəsələn nalpınən kəm rəhan netəmim o rəhalat təfagə rat mın.

§ 11:52: Aes 49:6; Jon 10:16 * 11:55: Eks 12:13,23,27 † 11:55: Okotarətuəh, nıpətin un, məmə ilat okotafəl wir ilat mın, məto-inu ilat kotitun məmə ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın.

* 12:2: Luk 10:38-42 † 12:2: Nıpahrienən məmə ilat kəsotəpələhən motagwən. Məto e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotapıl motisin-pən nuwləlmilat e tepıl, kotagwən. ‡ 12:3: Nato in nat kit nəmiəwin tatəpien wir, tahmen e nigpis. § 12:3: Mak 14:3

təmən məmə, ⁵ “?Ik nəkəruru nol-salim-in senta u, mos məni lan, kən mos-
ipən kəm ian-rat mın? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.* ⁶ In
təmən nəhlan, məto sənəmə in tatol nat ağin e ian-rat mın, məto in təmən
əm, məto-inu in iakläh. In tatos kətim rəha məni rəhalat, kən nian neen,
in tatakłäh-in.

⁷ Məto Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkinən rəhan nətəligən. In
təmatəłəhəu wir senta u, məmə otau nıpətik, o nian əh itəm okitənim io
lan. ⁸ Ian rat mın, nian rafin itəmat min ilat nəkotatig.† Məto io, okul
esatigən nian rafin kitat min itəmat.”

Pris asol mın kəmotegəs-in mın suatıp o nohamnuən Lasaros

⁹ Kən nian nımanin netəm Jutia kəmotəto məmə Iesu tətətig latuənu
Petani, kən ilat kınətuwa ikın. Kəsotuwa əmən məmə okotehm Iesu,
məto ilat kotuwa mın məmə okotəplan-tu Lasaros u təmimis, kən Iesu tol
mın təmegəh.‡ ¹⁰ Kən əmun, pris asol mın, kəmotegəhan-in mın məmə
okəkəike kohamnu mın Lasaros, ¹¹ məto-inun nian netəm Isrel tepət
kəmotəplan Lasaros təməmegəh mın, kən ilat kəmotahatətə e Iesu, kən
mınəpəs rəhalat netəm-iasol mın.

Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Kəmən lawigin, nımanin netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem
məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotəto məmə Iesu tətəliwək
mınətuwa e taon. ¹³ Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmik nat
kit tahmen e nımalı nəmıl§ moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatagət
əfəməh moatən məmə,

“!Hosana!”*

!İərəməərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!İərəməərə Uhgın tətətig ilau Kig u rəha netəm Isrel!”†

¹⁴ Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwin.
Natımnat mın u, Naoa Rəha Uhgın tınəmən rəkis məmə,

¹⁵ “Netəm Saeon,‡ itəmat sətəginən.

!Otəplan-tu! !Kig rəhatəmat tatuwa,

in titasue e nəti togki maliwək matuwa!”§

¹⁶ E nian əh, netəmim rəha Iesu ilat kotəruru nıpəti nat u. Məto uarisig,
nian Iesu tınəmegəh mın e nımısən, kən Uhgın tınol əp rəkis nepətən
rəha Iesu, kən nıkilat təpanəht məmə aıpən, kəməte rəkis nəghatən lan
e Naoa Rəha Uhgın, kənu netəmim kınətol nəghatən mın əh tınuwa mınol
nıpahrienən lan.

¹⁷ E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nıpəg kəpiel
məmegəh mın, nımanin netəmim tepət kəmotatig ilat əh-ikın. Kən ilat
əh kəmotətul-arəp mınətən-iarəp natımnat mın u in təmol. ¹⁸ Tol nəhlan,
netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu, məto-inu koatəto məmə

* **12:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu.” † **12:8:** Dut 15:11 ‡ **12:9:**

Jon 11:43,44 § **12:13:** Nımalı nəmıl u in nəmtətin rəha nəptən rəhalat ne nol winən e tıkimir
mın rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturin-urin nımalı nəmıl məto-inu nıkilat tətəht məmə
Iesu in Kristo, kən in tınuwa məmə otəmki-rəkis ilat e nəməməən rəha netəm Rom. * **12:13:**

Nəghatən u, “Hosana,” nıpətın ətuatıp in “Asitu, Uhgın, osmegəh itəmat,” məto e nian rəha Iesu,
nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nıpətın məmə, “!Ənwiwi Uhgın!” Ves u ilat koatən, in təmisi-pən
e Sam 118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49 ‡ **12:15:** Jerusalem u, kəmotəun-in mın məmə Saeon,
məto-inun nərgin əh rəha nitot kit itəm kəmiləkin-pər taon lan. Saeon u, in nərgi Jerusalem kit

mın. § **12:15:** Sek 9:9

in tæmol næmtætîn əh. ¹⁹ Kæn Fārîsî mîn kînoatən-ən kəm îlat mîn məmə, “! Otəplan-tu, okol kitat kəsotol aġîn-əhən nat kit. Roiu əh, netəmîm rafîn e nətouonən kînoatuarîsîġ-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

²⁰ Kæn nian netəmîm kəmotuwîn Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kæn netəm Kris neen mîn əh-îkîn îlat mîn, kəmoatəfak. ²¹ Netəm Kris mîn u kəmotuwa motehm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalîlî. Kæn îlat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.” ²² Kæn Filip tətul muwîn mən-ipən kəm Antru, kæn ilau kəmîan muən-ipən kəm Iesu.

²³ Kæn Iesu təmən-ipən kəm îlat məmə, “Roiu əh, Nəti Etəmîm, rəhan nian tînuwa rəkîs, məmə Uhgîn otol əp rəhan nepətən əhag-əhag. ²⁴ Nîpahrienən aġîn u iatən kəm itəmat məmə, etəmîm otəkəike mîtənim nîkûtî nat e nîsîp kæn otîmîs. Okəmə təsîmîsən, kæn okol təsəwîəən kæn məsəəən. Məto okəmə otîmîs, kæn otəe-in noan tətət, tətət.* ²⁵ Etəm nîkîn tətəht pîk rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etəmîm itəm nîkîn təsəht pîkən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otaskəlîm wîr nəmegəhən rəhan o nəmegəhən lîlîn.† ²⁶ Etəm tolkeike məmə otol wək rəhak, in otəkəike muarîsîġ-in io,‡ kæn okəmə îkîn pəhruən io ekatîġ îkîn, kæn in mîn, in otatîġ îkîn-u.§ Kæn etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgîn otîsîai-in.”

Iesu təməghat-in nîmîsən rəhan

²⁷ Kæn Iesu təmən-ipən kəm îlat məmə, “Roiu əh, nîkîk tîtahmə pîk.* ? Oekahrol mîn-nulan? Okol esənən məmə, ‘Tata, ohrəkîs nahməən itəm tatuwa ron io.’ Natîmnat u inu, io emuwa ron. ²⁸ Tata, ik os-ipər atîp nərgəm.”

Kæn əmun, roiu aġîn-əh, îlat kəmotətə nəwîan kit təmîsî-pən e neai tatən məmə, “!o enîləs-ipər rəkîs nərgək, kæn roiu əh, oekîləs-ipər mîn.”

²⁹ Kæn netəmîm itəm kəmotətul iuəhkîr ron kəmotətə nəwîan əh, kæn îlat neen kotəmə, “!Netəmîm! ?Naka u? ?Kalualuə kit, o?” Məto neen kotəmə, “Nagelo kit əh tatəghat kəm in.”

³⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm îlat məmə, “Nəwîan u, təməsuwamən məmə io ekəto. Məto təmuwa məmə itəmat onəkotətə.† ³¹ Roiu əh tînol nian itəm Uhgîn otakîl nolən rəha netəmîm e nətueintən. Roiu əh, in otəh-îəhau nəsanənən rəha Setan,‡ iərəmərə rəha nətueintən u.§ ³² Nian katîləs-ipər io îlîs,* kæn io oekîuw-pa netəmîm rafîn kotuwa ron io.”† ³³ E nəghatən u, in tînuhapîk e nîmîsən rəhan.‡

³⁴ Kæn netəmîm kəmotən-ipən kəm in motən məmə, “Itîmat enotətə rəkîs e Lou rəhatat, məmə nian Kristo itəm Uhgîn təmən məmə otahl-îpa

* **12:24:** 1 Korin 15:36 † **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:** Jon 14:3; 17:24 * **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 ‡ **12:31:** Nat əpnapîm məmə nîmîsən rəha Iesu təmol məmə okəm-naka Setan təmol wîn, məto nîpahrienən məmə in təsəl wînən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9. § **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2; 6:12 * **12:32:** E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katîləs-ipər io îlîs” nian tətət. Kæn in nîpətîn kəu. Nian tatən “katîləs-ipər io îlîs,” nîpətîn kit in tatəghat-in nîmîsən rəha Iesu e nîġ kəməluau. Kæn nîpətîn kit mîn, e nîġ kəməluau əh, in tatəġətun nəwîrən asol ne nepətən asol rəha Iesu. † **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3

tuwa, in otatig lilin əm, matuwın namnun tikə. § ?Təhrol ik nakatən məmə netəmim okotəkəike motiləs-ıpar Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?"

³⁵ Kən Iesu təmən-ıparən kəm ilat məmə, "Nəhag-əhagən u, tətətig otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətətig otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmə kəpə, kən napinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətaliwək e napinəpən, in təruru ikin in tatuwın ikin. ³⁶ Nian nəhag-əhagən u tətətig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u məmə itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən."*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwın matəhluaiğ. ³⁷ Nat əpnəpın məmə in tinol rəkis nəmtətin tepət e niğanəmti netəm Isrel, məto ilat kəsotahatətəən lan. ³⁸ Ien rəha Uhgın u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa məmə otol nəghatən rəhan tuwa mol nıpahrienən lan. In təmən məmə, "İərəməərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat? ?Ekoatən-ıarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən İərəməərə otol əp kəm pah nahgin itəm təsanən pik o nosmegəhən?"†

³⁹ Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan məto-inu tahmen-pən əm məmə Aesea təmən-ıarəp mın aupən məmə,

⁴⁰ "In təmol ilat məmə niğanəmtilat otəpis.

Okəmə təsəpısən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tinahtosig-in rəkis nikilat.

Okəmə təsolən, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi mın."‡

⁴¹ Ien rəha Uhgın, Aesea u aupən, təmən nulan məto-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in. §

⁴² Kən məto, netəm-iasol mın tepət məsın, ilat mın kəmotahatətə e Iesu. Məto ilat koatəgin nən-ıarəpən məmə ilat kəmotahatətə lan, məto-inun koatəgin Farisi mın məmə okotahl-ıarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən, ⁴³ məto-inu netəm iasol mın u, ilat kotolkeike pik məmə netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in məmə Uhgın nikin otəgiən olat.

Nəghatən rəha Iesu titun nakilən nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, "Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pısın əm lak, məto tətahatətə mın e Uhgın itəm təməhl-ıpa io.

⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan mın Uhgın u təməhl-ıpa io.* ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən. † Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsətiğən e napinəpən. ⁴⁷ Etəmim itəm tatətə rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-ıarəpən rəhan nalpınən, məto-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-ıarəp nalpınən rəha netəmim. Məto emuwa məmə ekosmegəh ilat. ‡ ⁴⁸ Məto etəmim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig məmə in otən-ıarəp rəhan nalpınən. O Namnun Nian, nəghatən mın u rəhak, ilat okotən-ıarəp nalpınən rəhan. § ⁴⁹ Tol nəhlan məto-inu

§ 12:34: Netəmim nikilat tətəht ves mın əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nikilat təsəhtən ves mın itəm koatən məmə Kristo in otaupən mımıs.

* 12:36: Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 † 12:38: Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ 12:40: Aes 6:10

§ 12:41: Aes 6:1-4 * 12:45: Jon 14:8-9 † 12:46: Jon 1:4 ‡ 12:47: Jon 3:17 § 12:48: Jon 5:45

nəghatən min u, sənəmə rəhak pisin əm, məto Tata Uhgın u təmahıl-ıpa io, kən in təmən məmə ekəkəike muwın mən nəhlan, kən mol nəhlan.*
⁵⁰ Kən io enəmitun rəkis məmə nəghatən min u, itəm in təmən-ıpa kəm io, nəmegəhən liliñ tətətiğ lan. Kən tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgın təmən-ıpa kən məğətuñ io elat, məmə ekən mihin.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netənim

¹ Tinuwa mətoarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tinitun məmə rəhan nian tinuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwın mehm Tata Uhgın.* Nian rafin in təmatolkeike pik rəhan netənim u kotatig e nətueintən, kən məto roiu in tatəğətuñ əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netənim min kəmoatəğwən, kən Setan tınatos-ıpən-os-ıpən rəkis kəm Jutas Iskariot, nəti Saimon, məmə in otosalim-in Iesu tuwın e nelmi tikimır min rəhan. ³ Iesu təmitun məmə Tata Uhgın təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmin,† kən tinitun min məmə in təmisi-pən o Uhgın, kən in otəpanitəliğ-pən min o Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən məpeğ rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawıl kit. ⁵ Kən miləs pesin kit, mətu-pən nəhau lan, kən əmun mətuoun mətau nelki rəhan min netənim, kən mətəfəl e tawıl, tawıl u itəm in tatətəut-in.

⁶ Təmol mihin, muwın e Saimon Pita, kən Pita tən-ıpən kəm in məmə, “?İərəməərə, təhrol? Təsəwirən məmə ik onakau nelkək.”

⁷ Məto Iesu tən-ıpən kəm in məmə, “Roiu ik nəkəruru niyəti nat u io iatol, məto uarisig un, onəpanitun niyətin.”

⁸ Kən Pita tən-ıpən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Məto Iesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etənim.”

⁹ Kən Saimon Pita təmən-ıpən kəm in məmə, “!İərəməərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, məto onakau min nelmək ne rəhk-kəpə!”

¹⁰ Kən Iesu tən-ıpən kəm in məmə, “!Kəp! Etəm un tinaig rəkis, in tinəruən rəkis, tinahmen. Təwir əm məmə okəsau minən niyətin; məto io oekəike mau min əm nelkin. Itəmat ninotəruən rəkis. Məto sənəmə itəmat rafin ağıñ-əh.”‡ ¹¹ Iesu tinitun rəkis məmə ilat pah un oteğəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimır min. Tol nəhlan, kən in tən məmə, “Sənəmə itəmat rafin ağıñ-əh.”

¹² Nian Iesu tinau rəkis nelki rəhan netənim min, kən muwın min e rəhan napən, kən muwın min məpələh e nəmeen e tepil. Kən əmun mətapəh olat məmə, “?İtəmat nəkotitun niyəti nat u emol roiu ağıñ etəmat? ¹³ İtəmat nakotaun-in io məmə İəğətuñ ne İərəməərə, kən tətəuatip əm nulan, məto-inun niyəhriənən məmə io u, rəhatəmat İəğətuñ ne rəhatəmat İərəməərə.

¹⁴ “Məto-inu io, io u rəhatəmat İərəməərə ne io İəğətuñ rəhatəmat, kənu io ekau nelkitəmat, kənu itəmat min, onəkotau nelkitəmat min.§ ¹⁵ İo emol məğətuñ itəmat lan, məmə itəmat onəkotol nolən kitiaş əm, məmə inu, emol mihin etəmat. ¹⁶ Niyəhriənən ağıñ u iatən-ıpənə kəm itəmat məmə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu iaıl-ıpən in təsaprəkis-inən etəm titəhləpis.* ¹⁷ Roiu əh, itəmat nəkotitun wir

* 12:49: Jon 14:31 * 13:1: Jon 16:28 † 13:3: Mat 28:18 ‡ 13:10: Jon 13:18 § 13:14:

1 Pita 5:5 * 13:16: Luk 6:40

natimnat min u. Kæn o nat u, okæmæ nækoatol nulan, kæn itæmat onækotos næwîræn o Uhgîn.†

18 “Io esænæn itæmat rafîn.‡ Io ekitun wir itæmat min un itæm io emitæpun itæmat. § Mæto næghatæn u ræha Naoa Ræha Uhgîn, otækaike muwa mol nîpahrienæn lan. Næghatæn u tatæn mæmæ, ‘Etæmim u, aupæn itimlau ematuagwæn kælæh e plet kitiah, mæto roiu, in tinæuhlin ræhan nætæligæn, minatol noa kæm io.’* 19 Io iatæn-iaræp natimnat min u kæm itæmat u-roiu, nian okæsolan æh. Mæto nian okatol, kæn itæmat onækotahatætæ lak, mæmæ Io u inu.† 20 Nîpahrienæn agîn u iatæn-ipinæ kæm itæmat mæmæ, etæmim pah itæm tatos ræhak iahlæpis kæn nîkin tagien ron, tahmen-pæn æm mæmæ in tatos min io, kæn nîkin tagien ron io. Kænu etæmim itæm tatos wir io, kæn nîkin tagien ron io, tahmen-pæn æm mæmæ in tatos wir min ræhak Tata, kæn nîkin tagien ron.”‡

Iesu tæmæn-iaræp mæmæ Jutas in otegæhan-in-pæn in e nelmi tikimîr min

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

21 Nian Iesu tinæn-iaræp rækis næghatæn æh, kæn nîkin tæmæfigæm pik, kæn in tæmæ, “Nîpahrienæn agîn u iatæn-ipinæ kæm itæmat mæmæ, itæmat kit u ikin-u, otegæhan-in-pæn io e nelmi tikimîr min ræhak.”

22 Kæn ræhan netæmim min kæmotætæg-pæn motæplan ilat min. Nîkilat nataht mæmæ kæruru mæmæ in tatæn pah. 23 Kæn ilat kit u itæm Iesu in tolkeike pik, § in tatamæhl* iuæhkîr æm o Iesu. 24 Kæn Saimon Pita, in tæmasgæwin-pæn anion kæm in mæmæ, “Ëtapæh-tu ron, mæmæ etæmim pah æh in tatæn.”

25 Kæn suah æh tæmiæu-iæu muwa iuæhkîr o Iesu, kæn mætæpæh ron mæmæ, “?Iæræmæ, pah un nakatæn?” 26 Kæn Iesu tæmæ, “Io ekæmkas pîret mæsin, kænu meer-pæn e sup, kæn mos-ipæn kæm in, kænu suah u, inun.” Kæn æmun, in tæmæmkas pîret kit, meer-pæn e sup, kæn mos-ipæn kæm Jutas, næti Saimon Iskariot. 27 Kæn Jutas tæmos pîret un. Kæn Setan tinalpin ræhan nætæligæn.

Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Nat u nakæmæ nakol, uwîn uæhai æm mol.”†‡ 28 Netæmim min un ræha Iesu itæm kotæmæhl titælau e tepîl moatagwæn, ilat kæsotitunæn mæmæ Iesu tæmæn-ipæn næghatæn u kæm in o naka. 29 Jutas in titahtu kætîm ræha mæni ræhalat, kæn ilat neen nîkilat tæht mæmæ Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ otuwîn mos-næmtîn nagwænæn neen nigilat o lafet, o okæm-naka tatuwîn otos-ipæn mæni neen kæm ian-rat min. § 30 Kæn nian Jutas tæmos rækis pîret u, tæmætul miet uæhai æm. Kæn tinæpinæp rækis.*

Iesu tæmæn næghatæn wi kit mæmæ okotol

31 Nian Jutas tiniet rækis, kæn Iesu tæmæ, “Roïu æh, Uhgîn tinatîlæs-ipær nærgi Næti Etæmim,† kæn Næti Etæmim tinatîlæs-ipær nærgi Uhgîn. 32 Mæto

† 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10 § 13:18: Jon 15:16 * 13:18:

Sam 41:9 † 13:19: “Io u inu” - ðplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18

§ 13:23: Etæmim itæm naoa u tatæn, in Jon u itæm tætapîl iuæhkîr o Iesu. In u, itæm Iesu tolkeike pik, mæto in tæmæte naoa u, kæn mæsænæn nærgîn. * 13:23: E nolæn ræhalat e nian æh, ilat kotæmæhl næhlan moatagwæn. † 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: ðplan e tiksonari. § 13:29: Jon

12:5-6 * 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23

nian Nəti Etəmim tinol əp rəkis nepətən rəha Uhgın, kən Uhgın atıp əm in otol əp mın nepətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiu əm. †

³³ “Nənətik mın, okol esatigən tuwəh kitat mın itəmat. Kən itəmat onəpanotegəs-in io, məto io iakatən mın əm nəghatən kitiah əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol mın rəha Isrel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, †kin əh ekatuwin ikin, itəmat nəkotəruru nuwinən ikin.” §

³⁴ “Io iatən-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moatol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat mın. † Tahmen-pən əm məmə io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitiah əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat mın. † ³⁵ Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat mın, kən netəmim rafin okotitun məmə itəmat rəhak mın netəmim.” §

Iesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in təruru Iesu
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31;
Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “?İərəməyə, ik onəkuwin hiə?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “†kin əh io ekatuwin ikin, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, məto uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kən Pita tətəpəh ron məmə, “?İərəməyə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, niki tagien əm məmə ekimis ron ik.” ³⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik nakəmə niki tagien əm məmə onakimis ron io? Nipahrienən agin u iatən kəm ik məmə, mənig otəsimmənən əh, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” †

14

Iesu in Suatip o nuwinən o Tata Uhgın

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahməən. Itəmat nəkotəkəike motahətətə e Uhgın,* kən motahətətə mın lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tətət əh-ikin. Nəghatən u in nipahrienən. Okəmə təsol mihinən, okol enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwin, ekol əpen-əpenə rəhatəmat. † ³ Kən məto-inu ekuwin mol apen-pena otəmat, kən io oepanitəlig-pa mın mos itəmat nakotuwa moatətig kitat mın io, † məmə itəmat onəkotətig ikin-u itəm io mın iakətətig ikin. § ⁴ Ikin əh iakatuwin ikin, itəmat ninotitun rəkis suatip rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Tərəməyə, itəmat ekotəruru ikin-un nakatuwin ikin. ?Ekotəhrol nulan motitun suatip tātuwin ikin əh?”

⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatip ron. † Kən io un, nəukəti nipahrienən, † kənu io un, nəukəti nəmegəhən. § Etəmim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwin.* ⁷ Okəmə nəmotitun io, kən nəmotitun mın rəhak Tata. † Kən tol nəhlan, tətəoun roiu, ninotitun rəkis in, kən minotəplan.”

† 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33: Jon 7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † 13:34: Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 † 13:34: Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 § 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20 * 13:36: Jon 14:2 † 13:38: Jon 18:27 * 14:1: Sam 4:5 † 14:2: Hip 11:16 † 14:3: 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § 14:3: Jon 12:26 * 14:6: Jon 6:35 † 14:6: Jon 10:9; Hip 10:20 † 14:6: Jon 1:14 § 14:6: Jon 1:4 * 14:6: Wək 4:12 † 14:7: Jon 1:18; 1 Jon 2:23

⁸ Kæn Filip tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæræmæ, awi ægætun-tu Tata Uhgîn kæn itimat. Nat æm u inu, itimat ekotolkeike.”†

⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Filip, io emætatiḡ tæfæmæh kitat min itemat. Mæto ik nækæruu æh io. Etæmim itæm tatæplan io, in tatæplan Tata Uhgîn. § ?Tæhrol ik nakatæn mæmæ, ‘Awi, ægætun Tata Uhgîn kæn itimat?’* ¹⁰ ?Ik næsahatætæn mæmæ iakatig e Tata Uhgîn, kænu Tata Uhgîn tætatig lak?† Næghatæn min u iakatæn kæm itemat, sænæmæ ræhak æm. Tata Uhgîn u, nian rafin, tætatig lak, inun in tatol ræhan min u wæk. ¹¹ Itemat onækotæike motahatætæ lak nian io iatæn mæmæ iakætatiḡ e Tata Uhgîn, kænu Tata Uhgîn tætatig lak. Mæto okæmæ kæpæ, tæwir mæmæ nakotahatætæ lak o næfigæmæn ræha næmtætîn min itæm ematol. ‡ ¹² Nîpahrienæn aḡin u iatæn kæm itemat mæmæ, etæmim itæm tæhatætæ lak, in otol nolæn wæk min un itæm io ematol. § Ðwæh, in otol nolæn wæk tær tæhmîn min taprækis-in wæk min un itæm io emol, mæto-inun io oekatuwin o Tata Uhgîn. ¹³ Io Nætîn, kæn okæmæ nakoteasiæ-in nat kit e nærgæk, nat æpnæpin okæmæ nakoteasiæ-in nat naka, io epanol,* mæmæ wæk u ræha Nætîn otilæs-ipær nærgi Tata Uhgîn. ¹⁴ Kæn okæmæ onækoteasiæ-in nat kit ron io, e nærgæk, kæn io ekol.”

Iesu tæmæn mæmæ Narmin Ræha Uhgîn otuwa

¹⁵ Kæn Iesu tæmæghat æh matuwîn, matæn mæmæ, “Okæmæ itemat nakotolkeike io, kænu itemat onækotol næghatæn ræhak. † ¹⁶ Kæn io, oekæsiæ o Tata Uhgîn mæmæ in otahl-ipa Iasitu ‡ kit min otæmat. Kæn in otætatiḡ lilîn itemat min. ¹⁷ Suah un inun, in Narmin ræha Nîpahrienæn. § Netæmim ræha nætueintæn u, okol kæsotosæn in e nikilat,* mæto-inu ilat kæsotæplanæn in, motæruu in. Mæto itemat, nækotitun in, mæto-inun in tætatig itemat min. Kæn in otæpanatiḡ e nikitæmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etæmat, okol esapæsæn itemat nækotatiḡ pişin æm, tahmen e suakælh. Io epanitælig-pa min otæmat. ¹⁹ Otæsuwæhæn, netæmim ræha nætueintæn u ilat okæsotæplanæn io. Mæto itemat onæpanotæplan io. † Kæn mæto-inun io epanæmegæh, itemat min onæpanotæmegæh. ‡ ²⁰ O nian ræha natimnat min u, kæn itemat onækotitun mæmæ iakætatiḡ e ræhak Tata. § Kæn itemat nækotatiḡ lak, kænu io ekætatiḡ etæmat.

²¹ “Etæmim itæm tæmos wir næghatæn ræhak, kæn matol, etæmim u inun in tolkeike io. Kæn etæmim itæm tolkeike io, ræhak Tata in otolkeike min in.* Kæn io min oekolkeike in. Kæn io oekol æp io kæm in, mæmæ in otitun esæs io.”

²² Kæn Jutas u, (sænæmæ Jutas Iskariot, mæto iahunin kit), in tæmætapæh ron mæmæ, “?Iæræmæ, ik onakahrol nulan kæn mol æp ik kæm itimat æm, mæto onæsøl æpæn ik kæm netæmim ræha nætueintæn?”†

²³ Mæto Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæmim itæm tolkeike io, in otatol næwiak, kænu ræhak Tata in otolkeike in. Kænu io ne ræhak Tata, itimlau ekueia mætuatiḡ itimæhal min. Kæn itimlau ekioal imatimlau æh-ikîn. ‡

† 14:8: Eks 33:18 § 14:9: Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3

* 14:9: Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † 14:10: Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ 14:11: Jon 5:36; 10:38 § 14:12: Luk 10:17 * 14:13: Mat 7:7 † 14:15: Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ 14:16: Jon 14:26; 15:26; 16:7 § 14:17: Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * 14:17: 1 Korin 2:14 † 14:19: Jon 16:16 ‡ 14:19: Jon 6:57 § 14:20: Jon 10:38; 17:21 * 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † 14:22: Wæk 10:41 ‡ 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Ðpæn 21:3

²⁴ Etämim itäm täsölkeikeän io, in täsölän nāwīak. Nəghatən mīn u itäm nāmōtōtō ematən, emāsən atīpən ilat. Məto emos ilat o rəhək Tata itäm in tāmahl-īpa io ekuwa. §

²⁵ “Io iatən-iarəp nəghatən mīn u kəm itəmat nian etatīg əh kitat mīn itəmat. ²⁶ Məto Narmīn Rəha Uhgīn u, in Iasitu, itəm Tata Uhgīn otahl-īpa e nərgək, in otəgətun itəmat e natīmnat mīn rafīn. Kən in otatol itəmat māmə nikitəmat otatəht natīmnat mīn u itəm iatən kəm itəmat, māsotaluīnən.*

²⁷ “Roiu əh tīnuəkīr māmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nāməlinuən rəhək tətatīg otəmat.† Kənu nāməlinuən u, itəm iakatos-īpīnə, tāsahmənən e nāməlinuən itəm nətueintən u tatos-īpīnə. Itəmat, nikitəmat tāsahmənən kən māsotəgīnən. ²⁸ Itəmat nīnāmōtōtō rəkīs rəhək nəghatən, emən-īpīnə kəm itəmat māmə, ‘Io oepanapəs itəmat, məto uarisīg, oepanītəlig-pa mīn otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nikitəmat otəgīen əm māmə nəkotəplan io iakatuwīn o rəhək Tata, məto-īnu in ilīs taprəkīs-in io. ²⁹ Io iatən-iarəp rəkīs əm natīmnat mīn u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, māmə nian ilat kīnotuwa moatol nīpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. ³⁰ Roiu əh, okol esəghatən təfəməh mīn kəm itəmat, məto-īnun Setan u iərəmərə rəha nətueintən u,‡ in tīnatuwa. In tāsosən nəsanənən māmə otol wīn lak. ³¹ Məto io iatol ətuatīp əm nəwīa Tata Uhgīn māmə netəmim rəha nətueintən okotitun māmə io ekolkeike in. §

“Itəla, pəs kotətul motəgīm ikīn-u, moatuwīn.”

15

Iesu in tahmen e nəkət nig pahrien

¹ Kən Iesu tatən māmə, “Io un,* io ekahmən e nokət nig pahrien. Kən rəhək Tata in tahmen e etəmim itəm tatītāsīlīn nig u.† ² Nelmi nig mīn rafīn itəm kəsotoeən, in tatətə rəkīs ilat, kən nelmi nig mīn rafīn u itəm koatōe, in tətəfəl wīr ilat,‡ māmə ilat okotōe-in noalat tepət. § ³ Itəmat nəkotahmən e nelmi nig u. Kən io enafəl wīr rəkīs itəmat e nəghatən mīn itəm iatən-īpīnə kəm itəmat.* ⁴ Otəper-īpa lak,† kən io oekəper-īpən etəmat. Nelmi nig otəsōeən okəmə in təsəper-īpənən e nəkətīn. E nolən kitīəh əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsōe-īnən noan okəmə nəsoṭəper-īpamən lak.‡

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig mīn, nelmi nig mīn itəm koatətul-pən wīr lak, moatəper-īpa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tatəper-īpa lak kən iatəper-īpən lan, in otōe-in noan tepət. Məto itəmat u, okəmə nəsoṭəper-īpamən lak, okol nəsoṭolən nat kit. § ⁶ Okəmə etəmim təsəper-īpamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kīnərakīn kən tīnapə rəkīs. Nelmi nig mīn tol nəhlan, kitun nəmīkən kərakīn-pən e nigəm, kuwaan ətīp.* ⁷ Okəmə itəmat nakotəper-īpa lak, kən nəghatən mīn rəhək kotəper-īpən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotītun neasiā-īnən. Kən Uhgīn otol kəm ik.† ⁸ Nian nəmegəhən rəhatəmat otōe-in noan

§ 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * 14:26: Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 ‡ 14:30: Jon 12:31 § 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7 ‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56 ‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13 * 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7

tepat, † nat əh in tatilas-ipər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak mın netəmim. §

9 “Tata Uhgın in tolkeike pik io. E nolən kitiah əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. 10 Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən, * kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən mın rəha Tata Uhgın, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. 11 Io ematən-iarəp nəghatən mın u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io nikitətagien. Kənu nikitəmat otətagien otətagien mərioah. † 12 Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat mın, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat. † 13 Suah kit tikə itəm tolkeike pik in kit taprəkis-in etəmim un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otosmegəh in mın neen. § 14 Kən okəmə itəmat nəkotol natimnat mın u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io mın neen. 15 Io oesaun-in mınən itəmat məmə iolwək mın rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat mın itəm rəhan etəm-iasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io mın neen, məto-inun natimnat mın rafin u itəm eməto o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat. * 16 Itəmat nəməsotitəpunən io, məto io emitəpun itəmat. † Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwın motol wək, kən wək rəhatəmat otoa-in noan. † Kən noan un, in otətətig. Tol nəhlan, kən okəmə nakoteasə-in natimnat mın kəm Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat. 17 Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat mın.” §

Netəmim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netəmim rəha Iesu

18 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aupən, ilat kəmotətəhau mihin io. * 19 Okəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u, kən netəmim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io enimitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat. † 20 Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.’ † Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agın ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitiah əm etəmat. § Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Məto ilat kəməsotol agın-əhən rəhak nəghatən mın. 21 İlat okotol natimnat mın nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak mın netəmim. * İlat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgın itəm təmahl-ipa io. †

22 “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat mın. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatapəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən

† 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4 † 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16 * 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 † 15:16: Jon 15:5 § 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19: Jon 13:16; 17:14 † 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3

rat tikæ. †§ 23 Etämim itäm tetähau io, in tetähau min rähak Tata. 24 Emuwa mol wäk min u e niganämtilat itäm kol etäm pisin kit tәмәsolән. Tol nәhlan, ilat kәmotitun mәмә pah u io. Kән nat әnnapin kәmotitun io, mәto koatetähau io, kән tol nәhlan mәмә koatetähau min rähak Tata. Kән roiu, kol kәsotәнән mәмә rәhalat nolән rat tikæ. * 25 Mәto natimnat min әh otәkәike mol nәhlan, kән mol mәмә nәghatән u otuwa pahrien itäm netәм aupән kәmotәte rәkis e naoa rәha Lou. Rәhalat u Lou tatән mәмә, 'Io esolән nat kit elat, mәto ilat kotetähau agin-әh io, moatol timәht kәм io.' †

26 "Mәto nian Iasitu otuwa, in otatән-iarәp io. Narmin rәha Nipahrienән u, tatisi-pән o Tata Uhgин. † Io ekahl-ipa in tuwa otәmat. 27 Kәnu itәmat min, onәkotәkәike motән-iarәp io, § mәto-inu itәmat noatәtig kitat min io e nәtuounән e wäk rähak muwa mәtoarus-pa u-roiu.

16

1 "Io enatән-iarәp natimnat min u kәм itәmat mәмә rәhatәmat nahatәtән otәseiuaiuән. 2 Ilat okәpanotәhg-iarәp itәmat e nimә min rәha nuәfiminән rәhalat; * kән nipahrienән agin, nian әh-ikin tatuwa itäm netәм okotohamnu itәmat, kән nikilat tәht mәмә ilat koatol wäk wir kit rәha Uhgин. † 3 Ilat okotol natimnat min u, mәto-inun ilat kotәruru Tata Uhgин, kән motәruru min io. † 4 Mәto io ekaupән matән-iarәp natimnat min u kәм itәmat. Kән nian ilat kinotәtuoun minatol etәmat, kән nikitәmat otuәh mәмә io enәмән rәkis natimnat min u kәм itәmat."

Wäk min itәм Narmin Rәha Uhgин otәpanol

Kән Iesu tәghat әh matuwin, matән mәмә, "Io emәsән-iarәpән natimnat min u kәм itәmat aupән, mәto-inu emәtәtig kitat min itәmat. 5 Mәto roiu ekitәlig-pән min o rähak Tata itәм tәmahl-ipa io, mәto itәmat kit tәsәtapәhән ron io mәмә, '? Ik onәkuwin hiә?' 6 Mәto roiu, tol nulan mәмә emән natimnat min u kәм itәmat, kән nikitәmat tәmahmә. 7 Mәto io iatән pahrien kәм itәmat mәмә, otәwir pik otәmat mәмә io ekagim tәnin itәmat. Mәto-inu okәмә esagim tәninән itәmat, kән Iasitu § okol tәsuwamән matig itәmat min. Mәto okәмә io ekagim, muwin, kән io ekahl-ipa in tuwa mәtәtig otәmat. * 8 Kән nian in otuwa, kән otәgәtun netәmim rәha nәtueintән mәмә ilat iol tәfagә rat, kән nәtәligән rәhalat tәsahmenән o nolән itәм tәtuatip e niganәmti Uhgин, kән nәtәligән rәhalat tәsahmenән o nakilән nolән rәha netәmim. 9 Narmin u otәgәtun ilat mәмә ilat iol tәfagә rat, † mәto-inu kәsotahatәtән lak. 10 Narmin u otәgәtun kәм ilat mәмә nәtәligән rәhalat in tәsahmenән o rәhalat nәtuatipән e niganәmti Uhgин, † mәto-inu io ekitәlig-pән min o rähak Tata, kән itәmat onәsotehmән io. 11 Narmin u otәgәtun kәм ilat mәмә nәtәligән

† 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tinuwa kән mol әp rәhalat nolән rat, kән mol suatip o nikisән ilat e tәfagә rat. Mәto netәmim rәha nәtueintән kotetähau mәмә Iesu tatol әp nolән rat rәhalat. Tol nәhlan, ilat kotapәs in kән moatitәpun napinәpән maprәkis-in nәhag-әhagән (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4 † 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wäk 26:9-10 † 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 † 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18

rəhalat in təsahmənən o nakilən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhgın in tınakil rəkis iəməmə rəha nətueintən u, Setan. §

¹² “Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. Ilat kotiakis pik əh otəmat.* ¹³ Məto nian Narmın rəha Nipahrienən otuwa,† in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatəto e Tata Uhgın. Kən in otən-iarəpinə min kəm itəmat natimnat min u itəm nian kit okəpanotuwa. ¹⁴ In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otıləs-ipər io. ¹⁵ Natimnat min rafin rəha Tata Uhgın, in rəhak.‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmın u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nipətin kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan min İesu

¹⁶ Kən İesu tən-ipən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan min io.” §

¹⁷ Kən netəmim min neen rəhan, ilat koatətapəh-ətapəh kəm ilat min məmə, “?Nəghatən u, nipətin naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan min io.’ Kən in tən məmə, ‘Məto-inu io iakatuwin o Tata Uhgın.’ ¹⁸ ?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nipətin naka? Kitat kotəruru nəghatən min əh in tatən.”

¹⁹ Kən İesu tinitun rəkis məmə ilat kotalkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? Io emən məmə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Məto uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan min io.’ ?Kən roiu nakotətapəh otəmat min o nipəti nəghatən u? ²⁰ Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nikitəmat otahmə, itəmat onəkotasək pik,* məto nətueintən, nikin otagian. Itəmat onəkotəto tərət pik agın, məto nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e nagienən.† ²¹ Nian okəmə tinuəhkır məmə pətan kit otemək, kən in tatəto tərət, məto-inun tınol nian rəhan məmə otəto nahməən e nipətin. Məto uarisig, okəmə nətin tınaiir rəkis, kən in nikin təsəht minən nahməən əh. In nikin tətagian pik məto-inu nətin tınaiir-pa e nətueintən. ²² E nolən kitiah əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Məto uarisig, kənu io ekəplan min itəmat. Kənu nikitəmat otagian otagian, okol etəmim kit təsol minən itəmat nikitəmat tahmə min. ²³ O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in minən nat kit ron io. Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.‡ ²⁴ Mətoarus-pa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nikitəmat otagian otagian mərıoah.” §

İesu tınol rəkis e natimnat min rəha nətueintən

²⁵ Kən İesu tatəghat əh matuwın matən məmə, “Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat min u, matən kəm itəmat.* Məto nian əh-ikin tatuwa, itəm io ekəsüəh minən nimaa nəghatən lan, məto oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotitun wir in. ²⁶ E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto

§ 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17 ‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18 * 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20 ‡ 16:23: Mat 7:7 § 16:24: Jon 15:7-8 * 16:25: Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6

io esənən məmə io ekuwin e nərgitəmat measiə-in natimnat ron†²⁷ məto-inu Tata Uhgın, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan.²⁸ Io emisi-pən o Tata Uhgın, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet min e nətueintən u, mitalig-pən min o Tata Uhgın.”

²⁹ Kən netənim rəhan min koatən məmə, “!In un! !Roiu əh ik nəsuəh minən nimaa nəghatən! Ik nakatən ətuatip əm kəm itəmat. ³⁰ Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpınən nəghatən min rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itəmat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgın.”

³¹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “?Nipahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?†³² Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikin tatuwa, nipahrienən məmə nian əh tınıet-arəpa rəkis, itəm netənim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwın imatəmat min ikin, motapəs io, io pisin əm. § Məto okol io esan pisin əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itimlau min.* ³³ Io enəmən-iarəp rəkis natimnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteuiui məto-inu nəkotətig lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto sotəginən, motətul məha-məha, § məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

¹ Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə,

“Tata, rəhak nian tinuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakiləs-ipər nərgi Nətim, məmə in min otəpaniləs-ipər nərgəm,* ² məto-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməyə e netənim rafin,† kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.‡ ³ Kən nəmegəhən lilin u, nipətin u məmə netənim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgın pahrien, § kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəmahl-ipa.* ⁴ Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol.‡ ⁵ Tata, roiu əh, tinol nian rəham məmə onakos io ekimnə mətatig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh. §

Iesu təməfak o rəhan min

⁶ “Netəm min u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham min netənim, məto roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak min netənim. İlat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh,

† **16:26:** Kitat kotitun nuwinən o Uhgın e nəfakən, tahmen əm e nisualkələh koatuwin o rəhalat tata min itəm kotalkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitəh əm, inun, məmə Uhgın otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotitun nuwinən measiə-in natimnat o Uhgın. ‡ **16:31:** Jon 4:23 § **16:32:** Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27

* **16:32:** Jon 8:29 † **16:33:** Jon 14:27 ‡ **16:33:** Jon 15:18-21 § **16:33:** Mak 13:9

* **16:33:** Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * **17:1:** Jon 12:23;

13:31,32 † **17:2:** Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ **17:2:** 17:24; Jon 6:37,39 § **17:3:**

Jon 17:25,26 * **17:3:** Fil 3:8 † **17:4:** Jon 13:31 ‡ **17:4:** Jon 19:30 § **17:5:** Jon 1:1-2;

8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * **17:6:** Jon 1:18

ilat kotitun mēmā, natimnat min u itēm ik nāmos-īpa kēm io, ilat koatīspən əm ron ik. ⁸ Ilat kotitun natimnat min u, mətō-inu ik nīnāmən-īpa rākīs nəghatən kēm io, kən io emən-īpən kēm ilat, kən ilat koatos e nīkilat. Kən ilat motitun mēmā nīpahrienən aḡin mēmā io emīsī-pīnə ron ik, kən moatahatətə lak mēmā ik nāmahl-īpa io.

⁹ “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itēm ik nāmos-īpa ilat kēm io, mətō-inun ilat u rəham min. ¹⁰ Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itēm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm min u, ik nəmōl ilat mēmā nəmegəhən rəhalat tatīləs-īpər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatīgən u e nətueintən u. Mətō netəm min u, ilat okotatīg əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatīp aḡin. Awī, nakaskəlīm netəm min u kotatīg wīr e nəsənənən rəha nərgəm u itēm ik nāmos-īpa kēm io, mēmā ilat okotatīg kitīəh əm, tahmen mēmā inu, kilau min ik kitīəh.‡ ¹² Nian io emətātīg itimat min ilat, kən ematīpal wīr§ olat, e nəsənənən rəha nərgəm əm itēm ik nāmos-īpa kēm io. Io ematehm wīr ilat, esaiiroaūnən kit.* Kitīəh əm u itēm təməlue, inun itēm Uḡin otəkəike mərəkīn,† kənu nat əh otol nəhlan, mēmā otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uḡin otuwa mol nīpahrienən.

¹³ “Roiu əh, iatuwa ron ik, mətō iatən nəghatən min u nian etatīg əh e nətueintən, mēmā ilat min, nīkilat otagien otagien, tahmen əm mēmā io nīkik tətāgien. ¹⁴ Io emən-iarəp rəham nəghatən min kēm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ mətō-inun ilat sənəmā netəmim rəha nətueintən,§ tahmen əm mēmā io sənəmā etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik mēmā onakos-irākīs ilat e nətueintən u. Mətō ekolkeike mēmā ik onakahtosīg-in etəm rat u, Setan, mēmā in otəsuwamən mərəkīn ilat. Ik onakīpal wīr* olat.† ¹⁶ Io, sənəmā etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat min sənəmā netəmim rəha nətueintən. ¹⁷ Rəham nəghatən in nīpahrienən rafin. Onəkol rəham nəghatən mēmā in otol wək e nəmegəhən rəhalat mēmā ilat netəmim pəhrien rəham motasim motətuatīp.‡ ¹⁸ Ik nāmahl-īpa io, ekuwa e nətueintən u,§ kən e nolən kitīəh əm, io enatahl-iarəp min ilat, kotuwīn e nətueintən.* ¹⁹ Kən io iatos-īpīnə atīp io mēmā iakatasim o nolən nalpəkauən rəham,† mēmā ekasitu e netəm min u, mēmā ilat min okotasim motətuatīp, kən ilat netəmim pəhrien rəham.‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

²⁰ “Io esəfakən əm o netəm min u, mətō iatəfak min o netəm min u itēm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm min u. ²¹ Tata, io iatəfak olat, mēmā ilat rafin okotuwa kitīəh əm, tahmen-pən əm mēmā inun kilau kitīəh əm, kən iakətātīg-pīnə lam, kən ik nəkətātīg lak. Iatəfak mēmā ilat okotuwa kitīəh əm kitat min ik, mēmā netəmim rəha nətueintən okotahatətə mēmā ik nāmahl-īpa io.§ ²² Ik nīnāmos-īpa rākīs nepətən*

† 17:10: Jon 16:15 ‡ 17:11: Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § 17:12: “Ematīpal wīr,” nīpətīn u, ematehm wīr mēmā nat kit təsərəkīnən, mol protektem elat. * 17:12: Jon 6:39

† 17:12: Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ 17:14: Jon 8:23; 15:19 § 17:14: 1 Pita 2:11 * 17:15:

“Onakīpal wīr,” nīpətīn u, otehm wīr mēmā nat kit təsərəkīnən, mol protektem elat. † 17:15: Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ 17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § 17:18: Jon 3:17

* 17:18: Jon 20:21; Mat 28:18-20 † 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10 § 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14

kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətan rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiah əm tahmen əm məmə kilau kətioal kitiah.† 23 Iakətatig e nīkilat, kən ik nəkətatig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiah əm e natimnat min rafin məmə netəm min u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmə ik nəmahl-ipa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netəmim‡ tahmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

24 “Tata, ik nəmos-ipa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak min, kən io ekolkeike məmə ilat okotitun nuwamən ikin-u itəm io min ekuwin ikin,§ məmə ilat okotəplan nepətan əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətan əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, mətə-inu ik nəmolkeike io aupən agin nian nətueintən u təmatikə əh.†

25 “Tata, ik nakətuatip agin.‡ Netəmim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik,§ mətə io ekitun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotitun məmə ik nəmahl-ipa io. 26 Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotitun wır ik,* kənu io, oiakatakəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otinip wır nīkilat,† kən məmə io atip oiakətatig e nīkilat. Nolkeikeən u iakətəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”‡

18

*Tikimir min rəha Iesu kəmotuwa motaskəlim in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;*

Luk 21:47-53)

1 Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimin-pən entənipən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Kətron. Kən ikin əh, kəmahwinu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmim min kəmotuwın e niki nig min əh.

2 Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimir min, in tinitun rəkis ikin əh, mətə-inu nian neen, Iesu ne rəhan min netəmim ilat koatuəfimin ilat min ikin.* 3 Kən pris asol min ne Fərisi min kəmotahl-ipən mopael min itəm koatətul o Nīmə Rəha Uhgın kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm min əh ilat mopael min neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwın e niki nig olif əh. Ilat koatəmik noanisiə, ne lait min, ne natimnat rəha nəluaginən.†

4 Iesu tinəmitun rəkis məmə natimnat min u, in otuwa tol nulan, mətə in təmaliwək muwin olat, kən mətəpəh olat məmə, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

5 Ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.”‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat min.) 6 Kən nian Iesu

† 17:22: Jon 14:20 ‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26 * 17:24: Netəm koatəfak koatehm nepətan rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Mətə kitat kotitun məmə okəmə otitəlig-pa, kitat okotahmen lan, mətə-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətan əhag-əhag e niganəmtitat (1 Jon 3:2). Nepətan əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətan məmə in Uhgın, nepətan əhag-əhag əh itəm in təmos aupən nətueintən təpanatig. † 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ 17:25: Sam 119:137; Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3 * 17:26: Jon 17:6 † 17:26: E ves u, nipətin kəiu. Kitiah, Iesu tatəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan min netəmim, tahmen əm məmə in tatolkeike Iesu. Mətə in tatəfak min məmə rəhan netəmim min okotolkeike ilat min tahmen əm məmə Tata Uhgın in tatolkeike Iesu. ‡ 17:26: Jon 15:9; Rom 5:5 * 18:2: Luk 21:37; 22:39 † 18:3: Wək 1:16 ‡ 18:5: “Io u inu” - əplan-tu futnot e Jon 4:26. § 18:5: Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8

təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

⁷ Kən Iesu tatig mətapəh mīn olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’† ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netəmim mīn u, koatuwin latuənu.” ⁹ In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tīnəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm mīn u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”§

¹⁰ Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹ Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mītun məmə nahməən u rəhak,* itəm Tata Uhgīn in təmos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.”†

Ilat kəmotiləs Iesu motuwin tətul aupən e niġanəmti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54;

Luk 22:54)

¹² Kən mopael mīn rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael mīn rəha netəm Isrel, kəmotaskəlīm Iesu, kən motəlīs ətain nelmīn. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwin tətul e niġanəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agin e nup əh.‡ ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwir pīk məmə etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis.§

Pita təmən məmə in

tərru Iesu

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;

Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mīn rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mīn rəha Iesu, pris asol agin in titun wir. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nīmə rəha pris asol agin un.

¹⁶ Məto Pita in təmatətul əm e ket. Kən etəmim kit mīn u rəha Iesu, itəm pris asol agin titun wir, in təmīet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətapəh ron məmə, “?Ei, ik mīn un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

* **18:6:** Nol Əpən 1:17 † **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **18:8:** Jon 6:20;

8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12 * **18:11:** Nian Iesu təmə, “Ik onəkəike

mītun məmə nahməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Oesənim-pənan e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nīmāa nəghatən, nīpətin u, məmə Iesu tategəhan-in məmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgīn otol nalpinən kəm in o nolən rat mīn rəha netəmim rafin. † **18:11:** Mat 20:22 ‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman,

katos-ipar pris asol agin mīn kotatul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təməte naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəlīgən əh, motol məmə etəm tatol pris asol agin, okəike katiləs-ipar nītāin, məmə suah kit in otəsərəməərən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmotos-ipar Anas məmə in otuwa pris asol agin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iahau in e rəhan wək, kən motiləs-ipar Kaiəfəs məmə tatos nəməen. Məto Anas in tatos əh nərəməərən e nətəlīgən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol agin. § **18:14:** Jon 11:49-51

18 Kæn e nian əh, in nian rəha nətəpən, kæn iolwæk min rəha pris asol agin, ne mopaël min, ilat kəmotasiepən e noanəmkilip e nigəm, kæn moatətul titəlau in, moatəto. Kæn Pita min, in təmuwin motətul, moatəto nigəm.

Pris asol agin təməghat

kəm Iesu

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Luk 22:66-71)

19 Kæn pris asol agin tatətapəh-in natimnat min o Iesu. Tatətapəh o netənim min rəhan ne nəghatən min rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.*

20 Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən min e niganəmti netənim. Nian rafin, iatəgətun netənim lan, əpəh e nimə min rəha nuəfimənən, kæn əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, itəm netəm Isrel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən min. 21 ? Təhrol nakətapəh-in nulan kəm io? Təwir mə nakuwin mətapəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən min. Təwir nakuwin mətapəh o nəghatən min un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wir natimnat min u itəm ematən.”

22 Nian Iesu təmatən nəghatən əh, kæn mopaël kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgīn, in tatətul əh-ikin, tēmēm nikapin, kæn məmə, “? Nakatən nulan e pris asol agin o naka?”

23 Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwir məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən min kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

24 Kæn əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwin o pris asol agin u Kaeafas. Kæn tatəmīk mətmətīg əm nol itəm kəməlis lan.

Pita tinən min məmə

təruru Iesu

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;

Luk 22:58-62)

25 Kæn Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kæn koatətapəh ron məmə, “? Ei, ik min un, ik etənim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etənim.”

26 Kæn əmun, iolwæk kit rəha pris asol agin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətatip matəlgīn aupən, in təmən məmə, “? Nikik təht məmə eməplan ik itəmat min əpəh e niki nahwinuən, o kəpə?”

27 Məto Pita təmə, “Kəpə. Sənəmə io.”

Kæn roiu agin-əh min, mənīg kit tīmnən.†

Iesu in təmətul aupən e niganəmti Pailat

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;

Luk 23:1-5)

28 Kæn laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwin e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəmərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwinən e nimə rəha etəm ik pisin kit. Okəmə okotuwin imə, kæn ilat koatən məmə ilat kotamkīmīk e niganəmti Uhgīn, kæn ilat okol kəsotunan nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ 29 O nətuakəmən u rəhalat, tol kæn Pailat

* **18:19:** Nat ənpapin məmə Kaiəfas in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətən rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kæn ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6). † **18:27:** Jon 13:38 ‡ **18:28:** Jon 11:55

in tæmiet e ræhan nimæ, muwa ihluæ mæ otæplan ilat. Kæn in tæmætaph mæmæ, “?Nipægnæmti naka un itæmat noatehm-pæn e suah u?”

³⁰ Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ suah u in tæsætghlæn lou, okol esotilæsæn in motuwa kæm ik.”

³¹ Kæn Pailat tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tæwir mæmæ itæmat onækotilæs in motuwîn, kæn itæmat motakil, tætau-pæn lou min ræhatæmat.”

Mæto ilat kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Mæto netæm Rom æm ilat kotegæhan-in mæmæ kitun nohamnuæn etæmim.” ³² Iesu tæmatæn aupæn mæmæ in otimis næhlan, § kæn natimnat min u kæmol mæmæ næghatæn min u ræhan okotuwa motol nipahrienæn.

³³ Kæn æmun Pailat tuwîn min imæ, kæn maun-in Iesu tuwa mætul aupæn-in niganæmtin, kæn tætapæh ron mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik kig ræha netæm Isrel?”*

³⁴ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Ik atip æm nakatætaph nulan, o ik nakatætaph mæto-inu netæmim koatæn-ipinæ io kæm ik?”

³⁵ Kæn Pailat tæn-ipæn mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik nikim tæht mæ io etæm Isrel kit? Netæmim imam ikin æm ne pris asol min ræham, ilat kæmotegæhan-in-pa ik e nelmæk. ?Ik næmol nat naka?”

³⁶ Kæn Iesu tæmæ, “Io, esolæn kig ræha nætueintæn u. Okæmæ io kig kit tahmen e kig min ræha nætueintæn u, kæn ræhak netæmim min okotæmou, motoh netæm min un itæm kotalkeike mæmæ okotos-ipæn io e nelmi netæmiasol ræha netæm Isrel. Mæto io sænæmæ kig kit ræha nætueintæn u.”†

³⁷ Kæn Pailat tætapæh ron mæmæ, “?Mæto nipahrienæn mæmæ ik kig kit?”

Kæn Iesu tæmæ, “Ik næmæn mæmæ io kig kit. Io emaiir-pa e nætueintæn u o nat kitiah æm, mæmæ ekatætul-aræp matæn-iaræp nipahrienæn. † Kæn etæmim itæm nikin tagien mæmæ otætau-pæn nipahrienæn, kæn in tatætæg-in ræhak næghatæn.”§

³⁸ Mæto Pailat tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Naka un, nipahrienæn?”

Pailat tæmakil mæmæ Iesu in tæike mimis
(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kæn Pailat tæmiet min muwîn mehm netæmiasol min ræha netæm Isrel, mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io esæplanæn nolæn rat kit ne e suah u, itæm tatæn mæmæ suah u tæmæækin lou.* ³⁹ Mæto e nolæn ræhatæmat, e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn, nian rafin iatikis suah kit mahl-iaræpæn e kalapus. ?Kæn tæhrol? ?Itæmat nakotalkeike mæmæ io ekegæhan-in kæn mikis kig ræha netæm Isrel?”

⁴⁰ Kæn ilat kotagæt æfæmæh motæn mæmæ, “!Kæpæ! !Itimat ekotapæs suah un, ekototalkeike Parapas!” Parapas un, in iaklæh kit, kæn in tæmatæluagin matohamnu itæm mæmæ otæhg-iaræp kapman ræha Rom. †

19

¹ Kæn Pailat tæmos-ipæn Iesu e nelmi ræhan mopael min, kæn ilat kæmotalisalis.* ² Kæn kæmotæmik nol itæm tol nihlæn-nihlæn, motol hat lan, tahmen e hat ræha kig, kæn motæfauin-pæn e ræhn-kapæ. Kæn motuwîn-in-pæn kot

§ **18:32:** Iesu tæmæn mæmæ in otimis e nig kæmæluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kæn netæm Rom, ilat koatohamnu netæm koatol næratæn, moatætu-pær ilat e nig kæluau. Mæto netæm Rom kæsotegæhan-inæn mæmæ netæm Isrel, ilat kotal mihin. * **18:33:** Mat 2:2; Luk 23:2-3

† **18:36:** Luk 17:21; Jon 6:51 † **18:37:** Jon 3:32 § **18:37:** Jon 8:47 * **18:38:** Luk 23:4 † **18:40:** Wæk 3:14 * **19:1:** Aes 50:6; 53:5

əfəmäh kit kəm in, tol nəgui-naris lan, tahmen e kot rəha kig. ³ Kən ilat motuwa ron, moatol miləh lan, kən moatən məmә, “Ik u inu, kig rəha netəm Isrel. Itimat ekotos-ipən nisaiiən kəm ik.” Kən ilat moatem-pən әm nikapin.

⁴ Kən Pailat tiet min muwin ihluә, kən matən-ipən kəm netәmim mәмә, “Ei, netәmim. Io ekahl-iarәp min suah u tuwa ihluә, mәмә itәmat onәkotәplan-tu mәмә io esehmән nolән rat lan ne.” ⁵ Kən Iesu tәmiet min muwa ihluә. In tatәfauin hat u itәм kәmol e nol itәм tol nihlән-nihlән, tahmen e hat rəha kig, kən matuwin e kot əfəmäh tol nəgui-naris, tahmen e kot rəha kig, kən Pailat tән-ipән kәм ilat mәмә, “!Netәmim! !Otәplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Mәto nian pris asol min ne mopael min itәм koatehm Nimә Rəha Uhgin kәmotәplan, ilat kәmotagәt əfəmäh moatән mәмә, “!Okәht-ipән e nig kәmәluau! !Okәht-ipән e nig kәmәluau!”†

Kən Pailat tәmән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәla, itәmat pisin әm, otilәs motuwin, motәht-ipән in e nig kәmәluau. Mәto io esәplanән nolән rat kit ne lan.”

⁷ Mәto ilat kotәmә, “Rәhatimat kit әh-ikin lou tatән mәмә in otәkәike mimis, mәto-inu in tatән mәмә in Nәti Uhgин.”‡ ⁸ Kən nian Pailat tәmәto nәghatән u, in tәmәgin pik tәhmin min. ⁹ Kән in tәmatig muwin min imә, mәtapәh o Iesu mәмә, “?Ik etәм hiә?”§

Mәto Iesu tәsuhalpinән rәhan nәghatән. ¹⁰ Kән Pailat tән-ipән kәм in mәмә, “?Tәhrol nәsән-ipamән kәм io? ?Ik nәsitunән mәмә io iatos nәsanәнән mәмә ekahl-iarәp ik, kән matos min nәsanәнән mәмә okәht-ipән ik e nig kәmәluau?”

¹¹ Kән Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Okәmә Uhgин tәmәsolән nat u, okol ik onәsos agin-әhән nәsanәнән mәмә onakakil io.* Tol nәhlan, nolән rat rәha suah un itәм tәmos-ipinә io e nelmәм, in tәrat maprәkis-in rәham.”†

¹² Kән tәtuoun e nian әh, Pailat tәmolkeike mәмә otikis Iesu. Mәto netәм-iasol min rәha netәм Isrel koatagәt əfәмäh moatән mәмә, “Okәmә nakikis suah u mahl-iarәp, kән ik sәnәmә etәmim rәha Sisa. Etәmim u itәм tatән mәмә in kig, in tikimir rәha Sisa.”

¹³ Kән nian Pailat tәmәto nәghatән u, kән tәmit Iesu muwa min ihluә. Kән in tәmuwin e ikin kit, nәrgin un, Lou Kәpiel Epin-Epin, e nәghatән Isrel, in Kapata,‡ kән matәpәlәh-pәr jea rәha nakilән. ¹⁴ Tinuәkir mitgar tәtul e tina, e nian әtuatip rәha nol әpen-әpenән o nolән lafet rәha Nuhagego-inән.

Kән Pailat tән-ipән kәм netәм Isrel mәмә, “!Ei netәм min әpә! ! Otәplan-tu! !Suah u in kig rәhatәmat!”§

¹⁵ Mәto ilat kәmotagәt əfәмäh, motән mәмә, “!Ohamnu! !Ohamnu! ! Әht-ipән e nig kәmәluau!”

Kән Pailat tәmән-ipән kәм ilat mәмә, “?Itәmat nakotolkeike mә io ekәht-ipән kig rәhatәmat e nig kәmәluau?” Mәto pris asol min kotәmә, “!Sisa әm un, in rәhatimat kig!”

† **19:6:** Wәk 3:13 ‡ **19:7:** Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33 § **19:9:** Pailat tәmәtapәh nәhlan o nitunән mәмә okәmә naka Iesu in uhgin әkәku kit, o okәм-naka nikin tatәht mәмә Iesu in etәм e nәptән pisin kit kән etәм pisin kit in otakil nolән rәhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpin rәkis rәhan nәghatән, mәto Pailat tәmәsәнән nipahrienән lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7). * **19:11:** Rom 13:1 † **19:11:** Jon 18:30; Wәk 3:13 ‡ **19:13:** Kapata in ikin kit kәmәlin kәpiel itәм tepin-epin min ikin, kol tahmen әm e simen itәм kәmәhlәkin. § **19:14:** Jon 19:19,21-22

16 Kæn Pailat tæmegāhan-in-pæn Iesu tuwīn e nelmilat, mæmæ mopael min ræha Rom okotuwīn motæht-ipæn e nig kæmæluau.

Mopael min kæmotatu-pær Iesu e nig kæmæluau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Luk 23:26-43)

Kæn ilat kæmotilæs Iesu motuwīn. 17 In tatilæs nig kæmæluau ræhan,* matiet matuwīn ikin kit min, nærgin un, Kolkota e næghatæn ræha netæm Isrel. Nipætīn u, “Louipil-uipil.” 18 Kæn ikin æh, kæmotæht-ipæn Iesu e nig kæmæluau. Kæn kæmotatig motæht-ipæn min etæmim kæiu, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol, kæn Iesu in tatakul ilugin elau.

19 Kæn Pailat tæmæn kæte rækis næghatæn kit, kilæs kan kæht-ipæn e ræhn-kapæ nig kæmæluau. Næghatæn u tatæn mæmæ, IESU, ETÆM NASARET, KIG RÆHA NETÆM ISREL.† 20 Kæn netæm Isrel tepæt, ilat kotafin næghatæn u, mæto-inu ikin æh kæmotæht-ipæn Iesu ikin, in iuæhkir æm o taon.‡ Kæn næghatæn u, kæmæte rækis e næghatæn ræha netæm Isrel, ne næghatæn ræha netæm Rom, ne næghatæn ræha netæm Kris. 21 Kæn pris asol min ræha netæm Isrel, kæmotuwīn motæn-ipæn kæm Pailat mæmæ, “Onækəsæteæn mæmæ, ‘Kig ræha netæm Isrel.’ Tæwir mæ onakæte ilæ mæmæ, ‘Suah u in tatæn mæmæ in kig ræha netæm Isrel.’”§

22 Mæto Pailat tæmæ, “Nat itæm emæte, emæte.”

Mopael min kæmotoor natimnat ræha Iesu

23 Kæn nian mopael min kæmotæht-ipæn rækis Iesu e nig kæmæluau, kæn motæmik ræhan natimnat, kæn kæmotoor ilat næmtin kuwit, mæto-inun mopael min ilat kuwit. Mæto kot æfæmæh ræhan, etæmim itæm in tæmol nimæhan, in tæmisilpin-ilpinæn nimæhan lan, in tæmol apiepæ æm nimæhan æh. 24 Kæn mopael min u kinotæn-æn kæm ilat min mæmæ, “Ei, tæsæwiræn mæmæ okotearæsin nat u. Tæwir mæmæ okotatipin æm tais ron. Kæn etæm tatol win lan, in titol ræhan u kot.” Nat u tæmiet mæmæ otol næghatæn ræha Naoa Ræha Uhgin tuwa mol nipahrienæn, u tæmæn mæmæ, “Ilat kæmotæmki-rækis ræhak natimnat. Ilat kæmotoor elat min. Kæn ilat kæmotatipin tais mæmæ otægætun mæmæ pah otos natimnat min æh.”*

Kæn tol næhlan, mopael min kæmotol mihin pahrien.†

Iesu ne ræhan Mama

25 Kæn iuæhkir æm o nig kæmæluau ræha Iesu, nipitan kuwit kæmoatætul æh-ikin. Mama ræha Iesu, ne pia ræhan mama, ne Meri kit min, pætæn ræha Klopas, kæn iahunin kit min Meri pætæn Maktala.‡ 26 Kæn nian Iesu tæmæplan ræhan mama ne suah un itæm in tolkeike pik§ katuætul e nikalin, kæn tæn-ipæn kæm ræhan mama mæmæ, “!Pætæn, nætim un!”

27 Kæn mæn-ipæn kæm suah u mæmæ, “Ik ræham u mama.” Kæn tætuoun e nian æh, suah u tæmit pætæn un mian iman ikin, kæn in tæmatehm wir in, tahmen e ræhan mama ætuatip.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;

Luk 23:44-49)

* 19:17: Luk 14:27 † 19:19: Jon 19:14,21 ‡ 19:20: Hip 13:12 § 19:21: Jon 19:14

* 19:24: Sam 22:18 † 19:24: Jon 19:28,36,37 ‡ 19:25: Luk 8:2; Jon 20:1,18 § 19:26: Jon tatæn atip æm in mæmæ, “suah un itæm in tolkeike pik” (Jon 13:23).

28 Kæn uarisig lan, Iesu tæmitun mæmæ wæk min itæm in tæmuwa mæmæ otol, tinol namnun rækis.* Kæn o nolæn næghatæn min e Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nîpahrienæn lan, in tæmæn mæmæ, “Enoaoa.”†

29 Kæn pesin ækæku kit æh-ikin tatæpælæh, kæmiuw-pæn wain lan u tagîn. Kæn ilat kæmotilæs nat kit tame-ame tahmen e katæn, kæn moteer-pæn e wain un, kæn motatu-pæn e nelmi nig katæn mæ hisop, kæn motilæs-ipær tuwîn iuæhkîr o nohli Iesu, mæmæ otîrim. 30 Kæn nian in tæmænîm wain u mæsin, kæn mæmæ, “!Natîmnat rafin tinol namnun!”‡

Kæn tæmætæg-iæhau, megæhan-in-pæn ræhan namegæn tiet, kæn mimîs.

Suah kit tæmaru nîkali Iesu

31 Nian æh ræha nol æpen-æpenæn, mæto-inu okæn lawîgin un, nian ræha Sapat. (Kæn Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotolkeikeæn mæmæ nîpæti suah milæhal æh okætæhalækul e nig kæmæluau mætoarus-pæn nian æh. Kæn o nat æh, ilat kæmotuwîn motætæpæh o Pailat mæmæ otahl-ipa ræhan min netæmîm, kotuwîn, motætægæhl nelkîlæhal, pæs ilæhal kæhalîmîs uæhai æm. Kænu ilat kotilæs-irækis nîpætîlæhal. 32 Kæn mopael min kæmotaupæn motætægæhl nelki suah mil un kæiu itæm kæmotæht-ipæn ilau e nig kæmæluau ilæhal Iesu.

33 Mæto nian kæmotuwa o Iesu, motæplan mæmæ in tinîmîs rækis. Kæn æmun, ilat kæsotætægæhlæn nelkîn. 34 Kæn mopael kit tæmaru æm nîkalîn e ræhan nîro,* kæn roiu agîn-æh, nîta ne næhau kæmuaiæh ahmen-ahmen æm, mætuateite e nîpætîn.† 35 (Kæn suah kit æh-ikin tatætul,‡ in tæmehm natîmnat min u e nîganæmtîn. Kæn næghatæn min ræha suah u, in tætuatîp, kæn in titun mæmæ in tatæn pahrien. Kæn in tatæn-iaræp mæmæ itæmat min onækotîtun motahatætæ lan.) 36 Natîmnat min u kæmotuwa mæmæ okotol næghatæn e Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nîpahrienæn lan,§ u tatæn mæmæ, “Okol nîkîlîkîlîn kit tæsîtægîtæn.”* 37 Kæn næghatæn kit min e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “!Iat okotæplan suah u itæm kæmotaru.”†

Josep ne Nikotîmas, ilau kæmiatænîm Iesu

38 Kæn uarisig e natîmnat min u, etæm Aramatia kit, nærgîn u, Josep. Josep u, in etæmîm kit ræha Iesu, mæto tatæhluaig-in nat u, mæto-inun tatægîn netæm-iasol ræha netæm Isrel.‡ In tæmuwîn mæplan Pailat, kæn tætapæh ron mæmæ otegæhan-in pæs tilæs-irækis nîpæti Iesu. Kæn æmun, Pailat tæmegæhan-in, kæn in tæmuwîn milæs-irækis. 39 Kæn Nikotîmas, u aupæn in tæmuwîn mæplan Iesu lapîn,§ in tæmuwîn ilau Josep. In tatîtol kætîm kit, tæmærioah e nat pien-pien min u mîr ne alos. Kætîm u tæfigæm tahmen e tate kilo.

40 Kæn ilau kæmîalæs-irækis nîpæti Iesu, mualpîn e nîmæhan wîr kit, nærgîn u lînen. Kæn ilau kæmîoal-pæn mîr ne alos e nîmæhan u, tahmen ætuatîp æm mæ inun netæm Isrel kotalpîn mîhîn nîpæti etæmîm,

* 19:28: Jon 17:4 † 19:28: Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ 19:30: Luk 12:50; Jon 4:34;

17:4 § 19:31: Sapat u, in Sapat keike kit, mæto-inu tæmuwa ætuatîp e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. * 19:34: Sek 12:10; Nol æpæn 1:7 † 19:34: 1 Jon 5:6-8 ‡ 19:35: Aposol

Jon itæm tæmæte naoa u, in tatægæt-in atîp æm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). § 19:36: Jon

19: 24,28,37 * 19:36: Iesu in tahmen e Næti Sîpsîp ræha lafet ræha Nuhagego-inæn kæn nîtan otosmegæh netæmîm ræha Uhgîn. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen mæmæ kæmæsætægæhlæn nîkîlîkîlî nenæti sîpsîp min itæm katoh e lafet ræha Nuhagego-inæn (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolæn kitîah æm, nîkîlîkîlî Iesu kit, tæmæsîtægîtæn. Sam 34:20. † 19:37: Sek 12:10; Nol æpæn 1:7 ‡ 19:38:

Jon 7:13 § 19:39: Jon 3:1-2; 7:50

moatitənim. ⁴¹ Kən ikin əh kəməht-ipən Iesu ikin e nig kəməluau, kəmāhwīn u ikin, kən e ikin əh, nīpəg kəpiel kit əh-ikin, itəm katitənim itəm ikin. Kən ikin əh, kəsītənim-pənən əh suah kit ikin. ⁴² Kən ilau kəmuələhəu-pən nīpəti Iesu e nīpəg kəpiel u, məto-inu nian əh in nian rəha netəm Isrel koatol əpen-əpenə lan o Sapat,* kən nīpəg kəpiel itəm katitənim itəm ikin, in iuahkir əm.

20

Iesu tinəmegəh mīn

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin agin, titəpinəp-apinəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwīn e nīpəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosigin nīpəg kəpiel lan, in kəmāhwīn rəkis. ² Tol nəhlan, kən in təmaiu mītəlig muwīn o Saimon Pita ne etəmim u kit mīn rəha Iesu, u Iesu tolkeike pik, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “İlat kəmotiləs-irəkis nīpəti İərəmərə əpəh e nīpəg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nīpətin.”

³ Kən Pita ne etəmim kit mīn u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nīpəg əh. ⁴ Kəmuaiu əsanən mian, məto suah u kit in təmaiu maupən məprəkis-in Pita, maupən muwīn əpəh nīpəg u ikin. ⁵ Kən in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kən məplan nīməhan wir u linen tatəməhl, məto in təməsuwīnən imə. ⁶ Kən Saimon Pita in təmiet-arəpa mīn, kən megupən uəhai əm imə e nīpəg kəpiel u, kən təməplan nīməhan u koatəməhl, ⁷ kən məplan mīn nīməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Nīməhan u, in təsəməhl-pənən ilat nīməhan mīn un neen, məto in kəmaiu-aiu wir kələhəu pisin. ⁸ Etəmim u rəha Iesu itəm təmaupən, in mīn təmuwīn imə e nīpəg kəpiel, kən in təməplan natimnat mīn u, kən in təmatahatətə məmə Iesu tinəmegəh mīn. ⁹ (Naə Rəha Uhgīn tatən məmə Iesu otəkəike məmegəh mīn e nīmīsən, məto ilat kəsotitun wīrən əh nəghatən əh.)†

Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu

(Mak 16:9-11)

¹⁰ Kən etəmim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian imələu ikin, ¹¹ məto Meri in tatətul iuahkir e nīpəg kəpiel u mətasək. Kən nian in təmətasək əh, kən məməhl-əməhl mətuag-pən əpəh e nīpəg. ¹² Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. İlau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiəh tatəpələh e nəmə rəhn-kapə, kən kitiəh e nəmə nelkin.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?İk natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “İlat kəmotiləs-irəkis nīpəti İərəmərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, məto in təruru məmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ?Nəkətasək o naka? ?İk nategəs-in pah?” Məto pətan u, nīkin təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitasilin nəhwīnuən, kən in təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmīləs-irəkis nīpətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwīn mīləs.”

* 19:42: Əplan-tu futnot e 19:31. * 20:1: Luk 8:2; Jon 19:25 † 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

16 Kən Iesu tən-ipən məmә, “Meri.” Kən Meri tәmeirair, mәtag-pән mәplan, kән mәмә, “!Raponi!” (Inu nәghatән rәha netәм Isrel u, nipәtin tәмә, “Rәhak İәgәtun.”)

17 Kən Iesu tәмән-ipән kәм in mәмә, “Saskәlimән io, mәto-inu io esuwınән әh әpәh ilis o rәhak Tata. Mәto ik, uwın, mehm piak min kән mән-ipән kәм ilat mәмә io enatitәlig-pән ilis o rәhak Tata, kән in min rәhatәmat Tata. In Uhgın rәhak, kән in Uhgın min rәhatәmat.”

18 Kән Meri Maktala tәmuwın mәplan netәmim min rәha Iesu, kән tән-ipән kәм ilat mәмә, “!Suah min әpә! !Io emәplan İәrәmәrә!” Kән in tәмән-iarәp nәghatән min itәм Iesu in tәмән-ipән kәм in.

Netәmim min rәha Iesu kәmotәplan Iesu

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Luk 24:36-49)

19 E Santei ehnaipән, netәmim min rәha Iesu kәmotargәfimın ilat min әpәh e nimә kit, kән motahtosig e toa motol lok lan, mәto-inu ilat koatәgin netәм-iasol rәha netәм Isrel. Kән әmun, Iesu tәmuwa mәtul ilugin elat, kән mән-ipән kәм ilat mәмә, “Pәs nәmәlinuән tәtatig otәmat.”† 20 Kән in tәmurapik nelmin kән mol-pән nıkalin kәм ilat, kән nıkilat tәmagien pik mәto-inu kinotәplan İәrәmәrә.§

21 Kән Iesu tән-ipән min kәм ilat mәмә, “Pәs nәmәlinuән tәtatig otәmat.* Tol mә rәhak Tata tәmahl-ipa io,† e nolән kitiah әm io etahl-ipән itәmat nakoatuwın e nәtueintән.”‡ 22 Kән nian in tinән rәkis nәghatән u, kән in tәmehag-pән elat, kән mәмә, “Itәmat, otos Narmin Rәha Uhgın.§ 23 Okәмә nәkotaluin nolән rat rәha etәmim, kән Uhgın min in otafәl rәkis nolән rat rәhan. Mәto okәмә itәmat nәsotaluinән nolән rat rәha etәmim, kән Uhgın otәsaluinән kән mәsafәl rәkisән.”*

Iesu ne Tomas

24 Kән etәм tuelef u kit rәha Iesu, nәrgın u Tomas, u kәtaun-in mәмә, Mil Mil, in tәmikә e nian Iesu tәmiet-arәpa olat. 25 Kән in min neen, ilat kәmotән-ipән kәм in mәмә, “!Ei, emotәplan rәhatat İәrәmәrә!”

Mәto Tomas tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Okәмә ekәplan nәme nil e nelmin mil, kәnu ekek e noanelmik, kәnu mea-pән e nәme niro e nıkalin, kәnu panahatәtә lan. Mәto okәмә esәplanән, okol esahatәtәән lan.”†

26 Kән tinos wik kitiah rәkis, netәmim min rәha Iesu koatәpәlәh min әpәh imә, e nimә kitiah әm, kән motahtosig e toa, motol lok. Kән Tomas әh-ikin ilat min. Nat әpnapın kәmol lok e toa, mәto Iesu tatig muwa min mәtul ilugin elat mән-ipән mәмә, “Pәs nәmәlinuән tәtatig otәmat.”‡ 27 Kән mән-ipән kәм Tomas mәмә, “Әplan-tu nelmәk. Wa mek e noanelmәм. Kән mәg-әtuatıp-in nelmәм kән mea-pән e nәme niro u e nıkalik. Sәmik mәtmәtigән rәham nahatәtәән rәun, mәto ik onәkәike mәtahatәtә lak.”§

28 Kән Tomas tән-ipән kәм in mәмә, “Ik rәhak İәrәmәrә, kән ik rәhak Uhgın.”*

† 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 § 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26

† 20:21: Jon 3:17 ‡ 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wәk 2:38;

8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * 20:23: Mat 16:19; 18:18 † 20:25: Mak 16:11 ‡ 20:26: Jon 14:27;

20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Әpән 4:11

29 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Ik nəmahatətә lak, mətō-inu nəmәplan io.† Mətō netəm min un kəsotәplanән io, kən ilat kotahatətә lak, ilat okotos nәwirән pahrien, nīkilat tagien pahrien.”‡

Naoa u, kәмәte mәмә netәmim okotahatәtә e Iesu

30 Iesu tәmol nәmtәtin min tepәt e niganәmti rәhan netәmim, itәм kәsәte rәkisән e naoa u.§ 31 Mətō kәмәte nәghatән min u mәмә itәmat onәkotahatәtә* mәмә Iesu in Kristo itәм Uhgин tәмән mәмә otahl-ipa, inu Nәti Uhgин. Kәмәte nәhlan, mәмә itәmat onәkotos nәmegәhән e nәrgин, mətō-inu itәmat noatahatәtә lan.†

21

Iesu tәmol әp in kәм rәhan netәmim ilat sepin

1 Uarisig e natimnat min u, Iesu tәmol әp min in o rәhan min netәmim,* әpәh e nimәklәkil e nīkali lek asol, katән mә Lek Kalili.† Kән tәmol әp in nulan. 2 E nian әh, netәmim min u rәha Iesu kәmotaliwәk kitiәh: Saimon Pita, ne Tomas u kәtaun-in mәмә Mil Mil, ne Nataniel u, etәм Kalili iman latuәnu Kena, ne nәti Sepeti mil,‡ ne etәmim mil kәiu min rәha Iesu. 3 Saimon Pita tән-ipән olat mәмә, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kән ilat kotәmә, “Itәla, pәs kitat rafin kotuwин.” Kән ilat rafin kәmotatite, motuwин e pot kit. Kән Pita tәmapeg rәhan natimnat o wәk. Kән ilat kәmotuwин, motatipin net, motәtoarus tian. Mətō kәsotosән nәм kit ne.§

4 Kән tinatian, kән Iesu tuwa matәtul ipar, mətō rәhan min netәmim, ilat kotәruru mәмә Iesu.*

5 In tәtapәh olat mәмә, “!Nәman! ?Nәsotosән nәм kit, o?”

Kән ilat kotәmә, “Kәpә, nәм tikә.”

6 Kән in tән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәla, otatipin-pән-tu net e matip ikin e nīkali pot u, kән onәkotiuw nәм neen.” Kән әmun, kotatipin-iarәp net, әmun, minotәruru niuw-pәrән, mətō-inu net tinәр minәр minәrioah e nәм.†

7 Kән suah u itәм Iesu tolkeike pik, in tән-ipән kәм Pita mәмә, “!Ei! ! Iәрәmәrә әtuatip әh!” Kән nian Pita tәmәtō nәghatән u, tәmәtәut uәhai әm, kән mәtipән itәhәi, meai muwin ipar. 8 Kән netәmim min u neen rәha Iesu, ilat kәmotuwar e pot, moatiuw net apon tәmәrioah e nәм, mətō-inu bot in iuәhkir әm mәsin o nimәklәkil, tahmen әm hanrit mita. 9 Kән nian ilat kәmotuwин ipar, motәplan nigәм әkәku kit әh-ikin, nәmtahlin tatuәp әh, kән nәм neen әh-ikin, katuwan e nigәм, ne piret әh-ikin. 10 Kән Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Otәmik nәм min un neen itәм nәmotos motuwa.”

11 Kән Saimon Pita tәmuwin min e pot, kән mewkәkan net muwin әpәh ipar. Net u tәrioah e nәм asol min, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kән nat әpnapin mәмә net u tәmәrioah pap e nәм, mətō in tәmәsәhapән. 12 Kән Iesu tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Otuwa motagwән.” Kән ilat kit nīkin tәsәhtән mәмә otәtapәh ron mәмә, “?Ik pah un?” mətō-inu ilat kinotitun

† 20:29: Jon 3:15 ‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Nәghatән Kris әtuatip tatән mәмә Lek Taepirias, in nәrgi Lek Kalili kit min. ‡ 21:2: Nәti Sepeti mil kәiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in tәmәte naoa u. § 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7

əsas məmә in İərәмәрә. ¹³ Kən İesu təmos pıret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən mın nəm.

¹⁴ Kən inu, nian tatol kışıl lan, itəm İesu təmol əp in o rəhan mın netəmim uarisig e nian in təmimis, kən məmegəh mın.[‡]

İesu ne Pita

¹⁵ Nian ilat kınotagwən rəkis, İesu təmətapəh o Saimon Pita, məmә, “Saimon, nəti Jon. ?İk nakolkeike io taprəkis-in netəm mın un?” Pita tən-ipən kəm in məmә, “Əwəh, İərәмәрә, ik nəkitun məmә io ekolkeike pık ik.”[§]

Kən İesu tən-ipən kəm in məmә, “İtəla, ik onakatagwən rəhak nenəti sipsip mın.”

¹⁶ Kən İesu tatig mətapəh mın ron məmә, “Saimon, nəti Jon. ?İk nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm İesu məmә, “Əwəh İərәмәрә, ik nəkitun məmә iakolkeike ik.”

Kən İesu tən-ipən kəm in məmә, “İtəla, ik onakatehm wir rəhak sipsip mın.”^{*}

¹⁷ Kən mətau kışıl lan, İesu tatig mətapəh mın ron məmә, “Saimon, nəti Jon. ?İk nakolkeike io?”[†]

Kən Pita, nikin təmahmə, məto-inu İesu təmətapəh ron mau kışıl, məmә, “?İk nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmә, “İərәмәрә, ik nəkitun natımnat rafın.[‡] İk nəkitun məmә io ekolkeike ik.”

Kən İesu tən-ipən kəm in məmә, “İtəla, ik atagwən rəhak sipsip mın.

¹⁸ “Nıpahrienən agın u iatən kəm ik məmә, aıpən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atıp rəham kətəut, kən mətaliwək matuwın ikın mın rafın itəm nakolkeike məmә nakuwın ikın. Məto nian ik onakaguıhl, onakəg-ətuatıp-in nelməm, kən etəm pışın kit otəlis ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikın ik nəsolkeikeən məmә nakuwın ikın.” ¹⁹ E nəghatən u, İesu təmaıpən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otımis, kən rəhan nımışən,[§] in otıləs-ıpər nərgi Uhgın.^{*}

Kən İesu tən-ipən kəm in məmә, “İtəla, uarisig-in io.”[†]

İesu ne suah un itəm İesu təmolkeike pık

²⁰ Kən Pita teirair məplan etəmim kit rəha İesu u, İesu tolkeike pık, tatarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmiəu-iəu muwa iuəhkır o İesu e nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən mətapəh ron məmә, “?İərəmərә, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmı rəham tıkimır mın?”[‡]

²¹ Nian Pita təməplan in, kən tətəpəh o İesu məmә, “?İərəmərә, məto təhro e suah əh?”

²² Kən İesu tən-ipən kəm in məmә, “?Okəmә io ekolkeike məmә in otatəmegəh muwın mətoarus nian iakıtəlig-pa mın, ik onəkıtun o naka? İk un, ik onəkəike muarisig-in io.”[§]

²³ Kən tol nəhlan o nat u İesu təmən, nəghatən kit əh-ikın katən titələu-itələu e piatat mın məmә, “Etəmim u rəha İesu otəsımışən,” məto İesu təməsənən kəm Pita məmә suah u otəsımışən. In təmən əm məmә, “?

[‡] 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38 * 21:16: Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3 † 21:17: Jon 13:38 ‡ 21:17: Jon 16:30 § 21:19: Katən məmә e nup tate mın tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəmaluau. * 21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † 21:19: Mat 4:19; 16:24 ‡ 21:20: Jon 13:23,25 § 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24

Okəmә, io ekolkeike mәмә in otatәmegәh, mәtoarus-pәn iakitәlig-pa mìn, ik onәkitun o naka?”

²⁴ Etәmim u rәha Iesu in etәmim kitiah әm itәm tatәn-iarәp natimnat mìn u,* kәn in mәte rәkis nәghatәn mìn u. Kәn itimat ekotitun mәмә nәghatәn mìn u tatәn, in nipahrienән әm.†

Namnun nәghatәn

²⁵ Kәn natimnat tepәt mìn әpәh ikin itәm Iesu tәmol‡ kәn okәмә netәmim kәpoatәte rәkis natimnat mìn u ilat rafin e naoa mìn, io, nìkik tәht mәмә rum otikә e nәtueintәn rafin o nәlinән naoa mìn u.

* **21:24:** Jon 15:27 † **21:24:** Nian neen, Jon tatәghat nәhlan, matәn mәмә, “itimat,” mәto in tatәn әm in pìsin әm (19:35; әplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ **21:25:** Jon 20:30

Wək Min Wək Min Rəha Aposol Min Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Wək Min

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. Afin e “Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk” o nitunən məmә Luk in pah.

?Təməte tatuwin kəm pah? Luk təməte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiah əm itəm Luk təməte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təməte” tatuwin kəm in. Nərig u, nipətin təmә, “Etəmin itəm tokeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwin kəm suah u, mətō in titun məmә Iaihlua tepət okotafin min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa min rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nimisən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmә niməfak təmahro mətououn. Naoa u məsin tatəghat-in təpət e wək rəha Pita, kən məsin min tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təməte naoa u o naka? Luk təməte naoa u matən məmә niməfak təmahro min nulan mətououn, kən otahro min nulan niməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotəhm məmә iəfak min okotahruhalpin nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm Iaihlua min itəm kotalkeike məmә okotitun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmә kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmә Luk ne Pol kiolkeike məmә netəmin rafin itəm Rom tatəramərə elat, ilat okotən nipahrienən e Iesu.

Uhgın təmən məmә otahl-ipa

Narmin rəhan

¹Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən min rəha natimnat rafin itəm Iesu təmatol ne matəgətin netəmin lan. ²Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətououn rəhan wək mətōarus Uhgın təmiləs matuwin e Nego e Neai. Mətō aupən, təməsuwinən əh e Nego e Neai, Narmin Rəha Uhgın təmətəsitū lan məmә otəgətin rəhan aposol* min. ³E nian təməmegəh min e nimisən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiah kitiah e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmә okotitun məmә in təməmegəh pahrien e nimisən. Kən e nian min əh, təmatəgətin ilat e nəramərəən rəha Uhgın. ⁴Nian Iesu təmətətig əh ilat min ilat, in təmən-ipən nəghaten kit kəm ilat məmә, “Itəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig motətoarus onəkotos Narmin Rəha Uhgın, u rəhak tata tinəmən-iəkis rəkis məmә otos-ipinə kəm itəmat, tahmen min məmә inu io iatən-ipinə kəm itəmat. ⁵Aupən Jon təmatol bəptais e netəmin e nəhau, mətō otəsuwəhən, Uhgın in otol bəptais etəmat e Narmin Rəhan.”

Uhgın təmiləs Iesu muwin e Nego e Neai

⁶E nian min əh, itəm aposol min kəmotətig ilat Iesu, kəmotətapəh ron məmә, “?Iəramərə, tinuwa e nian ətuatip əh-roiu məmә ik onəkol

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo təmahl-ipa o nən-iarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nipətin tən məmә netəmin tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək ilat min. Kən e naoa u, Pol təmən məmә in min aposol kit rəha Iesu, mətō in təməsaliwəkən ilat netəmin tuelef min əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol.
1:2: Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11

kitat netəm Isrel okotərəmərə min e nitən min rəhatat, o kəp?” ⁷ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian min rəha natimnat min əh, Uhgın təməhluaig-in otəmat, okol itəmat nəsoṭitunən. Rəhak tata pişin əm, in tinitəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸ Məto e nian Narmın Rəha Uhgın otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwın motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikin min əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikin min rafin e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgın təmiləs-irəkis in tinər matuwın e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsoṭəplan minən. ¹⁰ Nian kəmotitəgpər əh e neai moategəs-in, roiu agin-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuət-arəpa muətul ilugin elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmə, “!Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikin-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgın təmiləs-irəkis otəmat miləs mər matuwın e neai, in otəpanitəlig-pa min tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwın.”

Aposol min

¹² Kən aposol min kəmotiet e nitot u katən məmə, Nitot Rəha Nig U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pik, in iuəhkir əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwın e nıpəgnoa nimə kit əpəh ilis lan itəm koatatig ikin. Aposol min əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot, † kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm min əh ne nıpitan min, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu min, ilat koatuwa moatəfak kitiaħ nian tərət.

Etənim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tinuwa minuwın rəkis, kən netəm min u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaħ. İlat tərət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak min ne winik min. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nəghatən kəm Kig Təfit, kən Kig Təfit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netənim motuwın kaskəlim Iesu. Kən nəghatən əh tinuwa əh-roiu minol nıpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat min kitiaħ əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm təmatol mətasitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtin nəptən kit e məni u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmiet morin kən kəhap nərpın nisgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikin məmə, “Akeltama,” nıpətin u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Min, nəghatən kit tatən məmə, “Təwir məmə rəhan nimə tatətul əpnəpın əm, okol etənim kit təsatigən ikin.”

“Kən nəghatən kit min tatən min-nulan məmə, “Təwir məmə etəm pişin kit otuwa mos nəmeen mol wək rəhan.”

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kilesipər suah kit itəm təmehm e niganəmtin nəməgəhən rəha Iesu e nımisən, kən in otuwa min mehm kitat məmə otən-iarəp Iesu məmə in İərəməmə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm

1:6: Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32 **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48 **1:11:** Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53 † **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4 **1:16:** Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-8 **1:20:** Sam 69:25; 109:8

kitat min kəmoatan aupən e nian min u itəm Iərəmərə Iesu təmətaliwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətətig nian Jon təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən baptais etəm, muwa mətoarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis Iesu o kitat miləs mər muwīn e Nego e Neai.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərği etəmim kəiu, kit nərğīn u Josep u nian neen kətaun-in məmə Paspas o Jastas, kən kit min, nərğīn u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəmərə, ik nəkitun niki netəmim rafin. Ik asitu etimat məmə suah mil u, in pəhruən ik nīnəmitəpun rəkis ²⁵ məmə otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapəs məmə otuwīn e suatīp itəm tərət, iman ətuatīp ikin.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturin kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərği Matias təmīet. Kən ilat kəmotiləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tīnol min tuelef aposol ilat rafin.

2

Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kit rəha noanol min rəha Isrel, netəm min u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaħ. ² Kən roiu ağın min, kəmotətə nat kit təmīsi-pər e neai tahmen e nīmətəg asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafin e nīpəgnoa nīmə itəm koatəpələh ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nīgəm təmuəp. Kən ləpləpīn nīgəm min əh, kəmotiwīg motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərīoah mətatīg elat, kən mīnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kīnoatəghat e nəghatən ik pīsin min.

⁵ Kən noanol min neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgīn. Ilat kəmotīsi-pən ik pīsin pīsin min məto kotatīg Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən min əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pīk məto-inu kəmotətə nəghatən min rəhalat itəm netəm min əh koatən. ⁷ Kəmotaut pīk ağın kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Tahro kitat rafin koatətə rəhatat nəghatən min itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pīsin pīsin min tepət. Ikin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatasia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm Ijip, ne netəm Lipia e nīkalīn-pən əh Saerīn ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatīp rəha netəm Isrel, neen netəm pīsin məto koatəfak kəm Uhgīn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Məto kitat rafin kəmotətə ilat koatan nat asol itəm Uhgīn təmōl e nəghatən ik pīsin min rəhatat.” ¹² Narmīlat təmīwīg pīk, rehalat-kapə təmīkə, kən kəmoatətəpəh olat min məmə, “!Ei! ?Naka u tol nulan?”

¹³ Məto neen kəmotalah-əmnū ilat, motən məmə, “Nat koatapis əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepən aposol min, təmagət əfəməh matən-ipən kəm netəmim məmə, “Itəmat rafin noanol min rəha Isrel ne netəm pīsin pīsin min u nakoatatīg Jerusalem, otətəlig-in wir-tu io, pəs ekuhapīk e nīpətī nat əh kəm itəmat. ¹⁵ Itəmat nakoatən məmə netəm min u koatapis.

* **1:21-22:** Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27 **2:1:** Pentekos: Əplan e tiksonari. **2:1:** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6

Məto kəp, kəsotapisən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən tahro ilat koatapis?[†]

¹⁶ “Məto in tol nulan. Ien rəha Uhgın aupən, nərgin u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷ ‘Uhgın təmən məmə, “E namnun nian mən, ekos-ipən rəhak Narmın kəm netəmim rafin. Ilat rafin okotos nəsanənən lan. Nenətətəmat mən, nəman ne nıpitan, ilat okotən-iarəp nəghatən mən rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə mən rəhatəmat, Uhgın otos-ipən nat kit tahmen e napilairən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl mən rəhatəmat okotapilair e napilairən pisin pisin mən. ¹⁸ Sənəmə netəm-iasol mən əm, məto nəman ne nıpitan ilat nolwək mən əm rəhak, kən ekos-ipən Narmın rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən mən rəhak itəm iatos-ipən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis mən əpəh e neai, ne nəmtətin pisin pisin mən e nıməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan. ²⁰ Aupən, mițgar otapınəp kən məwig otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian asol asol ağin rəha İərəməərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh ilat.”’

²² “Noanol mən rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. Itəmat nəkotitun wir nat pispis mən, ne nəmtətin pisin pisin mən itəm İesu təmol e nəsanənən rəha Uhgın, itəm itəmat nəmotəplan. Nətimnat mən əh tatəgətun məmə Uhgın in pisin əm təməhl-ipa İesu tuwa. ²³ E nalpəkauən rəha Uhgın itəm təmol mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e nelmitəmat. Kən itəmat nəmotəhamnu in e nian nəmotegəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotəh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgın təmikis İesu e nəhməən rəha nımisən, kən mol in təmegəh mən e nımisən, məto-inu nımisən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlīmən. ²⁵ Tefit təmən nulan e İesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekitun məmə İərəməərə tətətig itimlau mən. Okol esəginən məto-inu tətətig e nikalik itimlau mən. ²⁶ Məto-inu o nat əh, io nikik tagien pik, matənwiwi ik e nohlik. Kən nikik təməlinu məto-inu ekitun məmə Uhgın otosmegəh nıpətik. ²⁷ Kən okol nəsapisən narmək tətətig ima netəm kəmotimis ikin. Kən okol nəsegəhan-in mənən nıpəti rəham Etəmim Ətuatip məmə otəmnəmit. ²⁸ İk nəməgətun rəkis suatip rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəkol io nikik tətəgien pik nian ekətətig kilau mən ik.’ In əh nəghatən itəm Tefit təmən e İesu aupən.

²⁹ “Piak mən. İakolkeike məmə ekən nat ətuatip kəm itəmat. İaguihl u pipi rəhatat aupən, Kig Tefit, in təmimis rəkis, kən kəmitənim, kən rəhan suwit tətətig imətət ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgın, kən in titun məmə Uhgın təmos noanawil kit kəm in mən-İəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nita rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig Tefit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, in otol təmegəh mən e nımisən, kən Uhgın otəsapəsən narmın tətətig ima netəm kəmotimis ikin, kən nıpətin okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e İesu itəm Uhgın təmol rəkis təmegəh mən e nımisən. !Kən itimat emotəplan e niganəmtitimat! ³³ İesu, rəhan tata təmiləs in mər

† 2:15: Netəm əh kəsotənīmən wain laulaugin, kən etəm tikə itəm tətəpis laulaugin. 2:21: Joel 2:28-32 2:28: Sam 16:8-11 2:29: 1 King 2:10 2:30: 2 Saml 7:12; Sam 89:3-4; 132:11 2:31: Sam 16:10

muwĭn e nĭkalĭn matĭp e ikĭn rĕha nĭsĭaiĭĕn ne nĕsanĕnĕn. Kĕn tahmen-pĕn ĕm mĕmĕ Uhgĭn tĕmĕn-ĭĕkis mĭhĭn aupĕn, ĭn tĕmos-ĭpĕn Narmĭn rĕhan kĕm Iesu mĕmĕ Iesu otos-ĭpĕn kĕm rĕhan mĭn. Kĕn natĭmnat mĭn u, noatĕplan, moatĕto, Narmĭn Rĕha Uhgĭn tatol. ³⁴ Kĭg Tefĭt tĕmĕsuwĭnĕn e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kĕn Tefĭt tĕmĕsĕghat-ĭn atĭpĕn ĭn nĭan ĭn tĕmĕn nĕghatĕn mĭn ĕh mĕmĕ, ‘Iĕrĕmĕrĕ tĕmĕn kĕm rĕhak Iĕrĕmĕrĕ mĕmĕ, “Ėpĕlĕh e nĭkalĭk matĭp, ikĭn rĕha nĭsĭaiĭĕn ne nĕsanĕnĕn, matĕsahgĭn. ³⁵ Oekol rĕham tĭkĭmĭr mĭn mĕmĕ okotahmen e nĭmoulul ĭtĕm nategotain e nĕptĕn, kĕn ik matĕrĕmĕrĕ elat.”’ ³⁶ Itĕmat rafĭn noanol mĭn rĕha Isrel onĕkotĕkĕike motĭtun wĭr mĕmĕ Iesu ĕh ĭtĕm ĭtĕmat nĕmotĕtu-pĕr e nĭg kĕmaluau, ĭn ĕh, Uhgĭn tĕmol mĕmĕ ĭn Iĕrĕmĕrĕ ne Kristo - etĕm ĭtĕm Uhgĭn tĕmĕn mĕmĕ otahl-ĭpa.”

Netĕmĭm tĕpĕt kĕmoatĕn nĭpahriĕnĕn e Iesu

³⁷ Nĕghatĕn u rĕha Pĭta tĕmek pahriĕn nĭkilat, kĕn kotĕtapĕh o Pĭta ne aposol mĭn mĕmĕ, “Pĭatĭmat mĭn. ?Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kĕn Pĭta tĕmĕn-ĭpĕn kĕm ĭlat mĕmĕ, “Onĕkotĕkĕike kĕuhlin nĕtĕligĕn rĕhatĕmat, kĕn kol baptais etĕmat e nĕrgĭ Iesu Kristo, mĕmĕ Uhgĭn otafĕl rĕkis nolĕn rat mĭn rĕhatĕmat. Kĕn Uhgĭn otos-ĭpĭnĕ Narmĭn u kĕm ĭtĕmat, ³⁹ mĕto Uhgĭn tĕmĕn-ĭĕkis nĕghatĕn u otĕmat, ne nenĕtĭtĕmat mĭn, ne namĭpĭtĕmat mĭn ĭtĕm okĕpanotuwa. Nĕnĭĕkisĕn u tĕtatĭg o netĕm mĭn u ĭtĕm Iĕrĕmĕrĕ Uhgĭn rĕhatĕt tĕtaun-ĭn ĭlat.” ⁴⁰ Kĕn Pĭta tatĕn nĕghatĕn wĭr tĕpĕt mĕmĕ otĭuw-pĕ ĭlat kotuwa, kĕn matĕn kĕm ĭlat mĕmĕ, “Onĕkotĭet rĕkis e netĕm un, netĕm kotĕrat mĕmĕ Uhgĭn otĕsolĕn nalpĭnĕn kĕm ĭtĕmat mĭn ĭlat.” ⁴¹ Kĕn ĭlat tĕpĕt ĭtĕm kĕmotĕto nĕghatĕn rĕha Pĭta kĕmotĕn nĭpahriĕnĕn lan, kĕn kĕmol baptais elat. E nĭan ĕh, netĕmĭm tĕpĕt tahmen e tri-taosan kĕmotuwa moatuarĭsĭg-ĭn ĭlat u koatahatĕtĕ e Iesu.

Nalĭwĕkĕn rĕha netĕm mĭn u kĕmoatĕn nĭpahriĕnĕn e Iesu

⁴² Nĭan rafĭn netĕm mĭn u koatĕn nĭpahriĕnĕn e Iesu, koatĕtĕlig-ĭn nĕghatĕn ĭtĕm aposol mĭn koatĕgĕtun ĭlat lan. E nalĭwĕkĕn rĕhalat kĕmoatuwa kĭtĭĕh, e nagwĕnĕn ne Nagwĕnĕn Rĕha Nĕmtĕtĭn Rĕha Iesu, ‡ ne nĕfakĕn. Kĕn nĭan rafĭn nĭkilat tĭĕkis mĕmĕ okotĕkĕike moatol nat ĕh. ⁴³ Aposol mĭn kĕmotol nat pĭspĭs ne nĕmtĕtĭn pĭsĭn pĭsĭn mĭn e nĕsanĕnĕn rĕha Uhgĭn. Kĕn netĕmĭm narmĭlat tĕmĭwĭg pĭk ron. ⁴⁴ Netĕm mĭn u koatahatĕtĕ e Iesu, nĭan rafĭn koatuwa kĭtĭĕh moatawte-ĭn rĕhalat nautĕ mĭn kĕm ĭlat mĭn, ⁴⁵ tahmen e okĕmĕ suah kĭt rĕhan nat kĭt tĭkĕ, kĕn kĭt otol-salĭm-ĭn rĕhan kĭt nautĕ kĕn masĭtu lan. ⁴⁶ Nĭan rafĭn kotuwĭn katĕfak kĭtĭĕh e Nĭmĕ Rĕha Uhgĭn. § Kĕn kĕmotuwĭn e nĭmĕ pĭsĭn pĭsĭn mĭn moatoor nagwĕnĕn nĭgĭlat e nagĭĕnĕn ne nĭkilat pahriĕn, kĕn kĕmotagwĕn mĭn e Nagwĕnĕn Rĕha Nĕmtĕtĭn Rĕha Iesu. ⁴⁷ Kĕn nĭan rafĭn koatĕnwiwĭ Uhgĭn, kĕn netĕmĭm koatĕnwiwĭ ĭlat o rĕhalat nolĕn. Kĕn nĭan rafĭn Iĕrĕmĕrĕ Uhgĭn tatosmegĕh netĕmĭm kotuwa kĭtĭĕh ĭlat netĕm koatahatĕtĕ e Iesu.

3

Uhgĭn tĕmol nat pĭspĭs e etĕm u nelkĭn tĕrat

2:33: Wĕk 5:32; 7:55-56 **2:35:** Sam 110:1 **2:36:** Wĕk 5:30-31 **2:39:** Aes 57:19
2:41: Wĕk 2:47; 4:4 ‡ **2:42:** Nagwĕnĕn Rĕha Nĕmtĕtĭn Rĕha Iesu: Ėplan e tĭksonari. **2:42:**
Wĕk 20:7 **2:44:** Wĕk 4:32-35 § **2:46:** Nĭmĕ Rĕha Uhgĭn - ikĭn ĭtĕm noanol mĭn rĕha Isrel
kotuwa moatĕfak ikĭn kĕm Uhgĭn. **2:47:** Wĕk 6:7; 11:21

¹ Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmuualiwək mətian e Nimə Rəha Uhgīn. ² Suah kit itəm təsaliwəkən e nian təmaiir mətoarus-pa nian əh, kəmiləs ka kahtu e nafiluə e Nimə Rəha Uhgīn u katən məmə Nafiluə Təwir. Nian rafin tateasiə-in məni o netəmim itəm koatuwin imə. ³ Nian təməplan Pita ne Jon kinatian məmə okia imə, in təmətapəh olau məmə okios-ipən məni kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon niganəmtilau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa mehm itimlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nikin tatəht məmə otos məni kit olau.

⁶ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Rəhak məni tikə agin. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ipinə kəm ik. !E nərgi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinə kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, miləs nelmin matip miuw-pər məmə otətul. Kən roiu agin nelkin mil kəmuəg-ətuatip. ⁸ Kən təmətip mər mətul minataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwīn e Nimə Rəha Uhgīn, kən minataliwək matətīpər-ətipər matənwiwi Uhgīn. ⁹ Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgīn. ¹⁰ Nian ilat kīnotitun məmə suah ilouin inəh itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nimə Rəha Uhgīn, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgīn

¹¹ Nian təmatəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nimə Rəha Uhgīn u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon.* ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol min rəha Isrel. ?Təhro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nikitəmat təht məmə itimlau etəm iasim mil kəiu emioal-wir suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pispis u itəm nəmotəplan, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tīpitat min rafin, in təmiləs-ipər nərgi rəhan iolwək lan, Iesu. Inu etəm kitiah əm Iesu itəm nəmotiləs motuwīn o netəm-iasol min rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis məmə okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmə nəsoltolkeikeən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəs Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e niganəmti Uhgīn, kən nəmotətapəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən rafin tətisi-pən ron. Məto Uhgīn təmol təmegah min e nimisən. Kən itəm emotəplan e niganəmtitəmat məmə in nīpahrienən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itimat iotahatətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahatətəən itəm təmos-ipa kəm itimat təmol-wir suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak min. Io ekitun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol min, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsoltitun wirən məmə Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu rəha Uhgīn o nuhapikən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E nəghatən rəha rəhan min ien min, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otahl-ipa, in otəkəike məto nahməən e nīpətin.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min kən motitəlig-pən o Uhgīn məmə in otafəl rəhatəmat nolən rat min, kən məmə ləramərə Uhgīn otos-ipinə namegən ne nəsanənən wi e

3:4: Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18 * **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imə e Nimə Rəha Uhgīn. Ikin əh inəh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgīn. **3:13:** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23 **3:17:** Luk 23:34; 1 Tim 1:13

nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa mīn, etəm itəm Uhgīn təmən rəkis aupən. Iatəghat-in Kristo u Iesu. ²¹ Məto Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətoarus Uhgīn otol-wīr mīn natimnat rafin tahmen-pən e itəm Uhgīn təmən-iəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien mīn aupən agin kəmotən-iarəp.

²² “Kən Moses təmən-iarəp məmə, ‘Iərəməərə Uhgīn otiləs-ipər ien kit mīn etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwian. ²³ Netəm mīn u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgīn otiləs-irəkis ilat o rəhan mīn netəmim kən ilat okotimīs.’ ²⁴ Inu nīpahrienən. Ien mīn rafin kəmotən əm nəghatən kitiəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətoarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən mīn u itəm Uhgīn təmən-ipən kəm rəhan ien mīn aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgīn təmən kəm tipitəmat mīn aupən, in rəhatəmat mīn, məto-inu Uhgīn təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwīr kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mīpim Iosmegəh otol, otos-ipən nəwīrən əh kəm netəmim rafin.’ ²⁶ Nian Uhgīn təmīləs-ipər rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən e nolən əh, in otol təwīr kəm itəmat.”

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mīn, ne etəm tərəməərə e mopaēl mīn itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn, ne Satusi mīn,* kəmotiet-arəpa. ² Nīkilat təmahmə pik məto-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmīmis kən məmegəh mīn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimīs, Uhgīn otosmegəh mīn ilat. ³ Kən kəmotaskəlim ilau, kiləs-ipən ilau e kalapus məto-inu tinəpinəp rəkis, kən okuəməhl əm mətoarus olauwig.† ⁴ Məto netəmim tepət itəm kəmotəto nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuəhkīr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nīganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawīgin, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfīmīn ilat mīn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol agin, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol agin, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, “?Nəmiōs hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e nīki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəməərə e noanol mīn rəha Isrel, ne netəm-iasol mīn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otīmīlau məmə suah u itəm nelkin təmərət təmos hiə nəwīrən, o emuahrol nulan mioal-wīr nelkin. ¹⁰ Itəmat rafin ikīn-u ne noanol mīn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkin tinəwīr rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat

3:19: Wək 2:38 **3:23:** Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18 **3:26:** Wək 13:46 * **4:1:**

Əplan nəghatən mīn əh e tiksonari: pris mīn, ne mopaēl itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn, ne Satusi.

† **4:3:** Okuəməhl mətoarus olawig məto-inu lou təmən məmə suah kit təsolən pas e kot lapīn.

4:4: Wək 2:41 ‡ **4:5:** Lou rəha Moses - lou mīn itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses əpəh nītot Saēnae.

nəmotətu-pər e nig kəməluau, in təmimīs. Məto Uhgīn təmōl təmegəh mīn. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgīn təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha niləkinən nīmə, nakotəmə tərət motərakin, məto roiu in tīnuwa kəpiel keike itəm nīmə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgīn təmos-ipa məmə titun nosmegəhən netəmim, məto Iesu pīsīn əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pik nian kəmotəplan məmə kəsuağinən ilat, nat əpnarīn kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatip məmə suah mīl əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kinotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau məto-inu suah u nelkīn tīnəwir rəkīs tatətul iləhal mīn ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “? Okotəhro suah mīl əh? Netəmim rafīn u Jerusalem kinotitun rəkīs məmə nat pīspīs u kəmol e suah u, in iahgīn pik, okol kəsotən-iamnīnən. ¹⁷ Məto pəs kotən-iəhau əskasik ilau məmə okəsuan-iarəp mīnən nərgi Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pīspīs əh otəsiet mīnən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiaiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa mīn imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsuan-iarəp mīnən nərgi Iesu, kən məsuəgətun mīnən netəmim lan.

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakil məmə tətuatip e niganəmti Uhgīn məmə ekioal nəwīatəmat o nəwīa Uhgīn. ²⁰ Məto itīmīlau okol esuakīmən nohlitīmīlau. Oekuəike muən-iarəp natīmīnat itəm emuəplan e niganəmtitīmīlau kən muəto e matəlgitīmīlau.”

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən mīn kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpīnən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau məto-inu kinotəruru məmə okotəhruəh ilau. Kəmotitun məmə netəmim nīkilat otahmə okəmə ilat okotol nalpīnən kəm ilau, məto-inu netəmim rafīn koatənwiwi Uhgīn o nat pīspīs itəm Uhgīn təmōl e etəm nelkīn təməfaiu ²² nian təmāiir mətoarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkīs-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatīan, kəmiaiet uəhai əm mīan əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatətig ikīn, kən muən-iarəp rafīn nəghatən itəm pris əsol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətō nəghatən əh, ilat rafīn kəmotuwa kitīəh motəfak-pən kəm Uhgīn motən məmə, “Iərəmərə Uhgīn, ik nəmōl neai, ne nīməptən, ne nītəhəi, ne natīmīnat rafīn elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmīn rəham kəm tīpītīmat u aupən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən məmə, ‘?Təhro netəm e nəptən pīsīn pīsīn mīn nīkilat tītahmə pik nəhlan? Təhro ilat koatəte noa məmə okotol nəratən mīn əh, u itəm okol koatol pap, təsuwīnən mīet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəməərə e nītən mīn, koatol əpen-əpenə okotəmou, kən netəm-iasol mīn rəha nətueintən koatuwa kitīəh ilat mīn ilat, məmə okotəmou ilat Iərəmərə Uhgīn ne Iosmegəh itəm in təmən’

²⁷ Iərəmərə Uhgīn, in nīpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən

tĭnuwa mĭnet-arəp, mətō-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol mĭn rəha Isrel, ne Iaihlua mĭn, ilat rafin kəmotuwa kitĭəh ikin-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko məmə okotohamnu Iesu, itəm in rəham iol ətuatip itəm nəmitəpun. ²⁸ Kəmoatəte noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik nĭnəmən rəkis e nəsanənən ne nenatigən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, Iərəmərə, nĭkim tataht nəghatən itəm ilat kəmoatən məmə okotoh itimat, ol itimat rəham iolwək mĭn məmə esotəginən məmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm məmə otol-wĭr netəm koatimis, kən mol nat pĭspĭs mĭn ne nəmtətin pĭsin pĭsin mĭn e nərgĭ Iesu, rəham iol ətuatip.”

³¹ Nĭan kəmotəfak rəkis, kən nat kit təməloal e nĭmə, kən Narmĭn Rəha Uhgĭn təmuwa mərĭoah mətətig elat, kən kĭnoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgĭn məsotəginən.

Netəm kəmoatən nĭpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat mĭn

³² Netəm koatən nĭpahrienən e Iesu rəhalat nətəligən təmuwa kitĭəh. Kit təməsəumĭsən məhluəig-in rəhan nautə mətō kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat mĭn. ³³ Kən aposol mĭn kəmotos nəsanənən e Narmĭn Rəha Uhgĭn kən moatən-iarəp məmə Iərəmərə Iesu təmegəh mĭn e nĭmĭsən. Kən e nəwĭrən rəha Uhgĭn, in tətəsitə elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsikəən, mətō-inu netəmim neen kəmotosalim-in rəhalat nəptən o nĭmə, kən motos-ipən mənĭ lan kəm aposol mĭn, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mĭn u rəhalat nat kit tikə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikin nərgĭn u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepras, aposol mĭn kəmotos-ipən nərgĭ wi kit kəm in, nərgĭn u Panapas, u nĭpətĭn təmə, “etəm tətəsitə matiləs-ipər nətəligən.” ³⁷ In təmosalim-in rəhan kit nəptən, kən məmĭk mənĭ lan muwa məmki-pən kəm aposol mĭn məmə ilat okotoor kəm ilat mĭn.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Mətō suah kit mĭn əh-ikin, nərgĭn u Ananaeas, ne rəhan pətən nərgĭn u Safaera. Ilau mĭn kəmĭoal-salim-in rəhalau kit nĭməptən. ² In təmaskəlĭm anĭon mənĭ məsĭn, kən rəhan pətən əm titun. Kən məmĭk əm məsĭn muwĭn məmki-pən kəm aposol mĭn məmə mənĭ e nəptən rafin. ³ Mətō Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in ĭərmĭs u Setan tatuwa e nĭkim? Nakateiuə-in Narmĭn Rəha Uhgĭn kən mətaskəlĭm anĭon mənĭ məsĭn rəha nĭməptən məmə rəham. ⁴ ?Aupən nĭməsosalim-inən nĭməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nĭan nəmosalim-in, rəham mənĭ lan o kəp? ?Tahro natol nuhlan? !Ik nĭseiūə-inən etəmim, mətō nateiuə-in Uhgĭn!” ⁵ Nĭan Ananaeas təmətō nəghatən əh, əmun mĭsi-pər morĭn rəhan namegən tĭet. Kən netəmim itəm kəmotətō nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm aluə mĭn kəmotuwa motalpin nĭpətĭn motiləs mətĭet motuwĭn kitənim.

⁷ Iuəhkĭr aua kĭsĭl təmuwa muwĭn rəkis, kən rəhan pətən Safaera təmĭet-arəpa məruru məmə rəhan ĭərman tĭnĭmĭs rəkis. ⁸ Kən Pita təmətəpəh ron məmə, “? Ən-tu kəm ĭo məmə mənĭ e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmĭosalim-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Mənĭ rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “? Tahro nəmatioal anion noa kit məmə nakueiua-in Narmın Rəha İərəmərə məmə okol təsitunən nat u nəmioal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənım rəham iərman, ilat u e nafilua koatuwa məmə okotiləs mın ik.” ¹⁰ Kən roiu agın tisi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mımis namegən tiet. Nian netəm alua mın kəmotuwa imə, motəplan tınimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwın kitənım e nıkalı rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha niməfak ne netəm əpnəpın kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

Aposol mın kəmotasitu e netəmim tepət motol-wır rəhalat nımısən

¹² Kən aposol mın kəmotol nəmtətin tepət ne nat pıspis mın e nıganəmti netəmim. Kən netəmim mın u itəm koatən nıpahrienən e İesu kəmoatuwa kitiaħ əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nımə Rəha Uhgın. ¹³ Netəmim kəmoatisiai-in ilat, məto netəm mın u kəsotənən nıpahrienən e İesu kəmotəgin nuwınən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafın netəmim tepət koatuwa moatən nıpahrienən e İesu, nəman ne nıpitan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pıspis mın itəm aposol mın kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nımısən mın moatuwa, kən moatəlin ilat kotapıl e rəhalat pet ne nımıtiwın e suatıp məmə nian Pita otaliwək mapikalın ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpıs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotisi-pən e latuənu mın iuəhkır o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmık rəhalat netəm koatımıs ne netəm itəm narmın rat tətətig elat motuwa, kən aposol mın kəmotəfak elat kən ilat rafın kotəwır.

Netəm-iasol mın kəmotəmki-pən aposol mın e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris asol agın ne rəhan mın netəmim Satusi mın u, ilat e pati kitiaħ, kəmotol pik tıməht elat məto-inu netəmim tepət kınəatəpəs ilat mınəotuwın o aposol mın. ¹⁸ Kən kəmotaut kaskəlım aposol mın kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapın-in, nagelo kit rəha İərəmərə təmuwa merəh e nafilua e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwın e Nımə Rəha Uhgın motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawıgin, kəmotol nəwia nagelo kən mınəotuwın əpəh e Nımə Rəha Uhgın moatən-iarəp nərgı İesu kəm netəmim.

Aposol mın kəmotuwın e kot

Kən pris asol agın ne rəhan mın, kəmotəun-in netəm-iasol mın rəha noanol mın rəha İsrəl, kən ilat kəmotuwa kitiaħ məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mın rəha İsrəl. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəməərə e kalapus məmə okotahl-ıpa aposol mın kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mopael mın kəmotuwın e kalapus, məto aposol mın kotikə. Kən kotitəlig-pa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwın ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosıg, lok tətəkul-pən wır əm lan, kən mopael mın rəha kalapus koatətul katehm wır əm nafilua e kalapus, məto nian emoterəh motuwın imə, məto kıkə-kıkə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətərəməərə e mopael mın itəm koatehm Nımə Rəha Uhgın, ne pris asol mın kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmıkə, mınəotəruru əpnəpın əm məmə nat naka otuwa mın.

5:12: Wək 2:43; 14:3 5:19: Wək 12:7-10 * 5:21: kaonsel - netəm-iasol rəha İsrəl koatiuw-iarəp netəmim ikin e kot.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “! Ei, nəman! ! Netəm mīn ilouin itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgīn koatəgətun netəmim!” ²⁶ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn təmit mopael mīn rəhan motuwīn motəmīk aposol mīn motuwa. Məto kəməsotewkəkənən ilat məto-inu koatəgīn məmə netəm əpnapīn okotaht ilat e kəpiel apīn okəmə okotewkəkən ilat.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul aupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agīn təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁸ “Emotən-iəhau əskasik agīn itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tinaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təməghat rəhalat aposol mīn lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwia Uhgīn, sənəmə nəwia netəmim əm. ³⁰ Itəmat nəmotohamnu rəkis Iesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgīn u rəha tipitat mīn aupən təmol təmegəh mīn e nimisən. ³¹ Uhgīn u inu təmīləs-ipər rəkis Iesu məmə otuwīn matəpələh e nikalin matip, ikin rəha nisiiən ne nəsanənən, məmə in Iərəmərə ne Iosmegəh. Uhgīn təmol nat əh məmə in otol suatip məmə noanol mīn rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mīn, kən in otafəl rəkis nolən rat mīn rəhalat. ³² Kən itimat Narmīn Rəha Uhgīn ekoatən-iarəp natimnat mīn u, kən Uhgīn tatos-ipən Narmīn rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təməw pik rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotohamnu əm ilat. ³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatisiaiən. Kən təmətəpəh o mopael mīn məmə okotit aposol mīn motuwīn ihluə pitən. ³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak mīn, netəm Isrel. Otakil wir noa rəhatəmat məmə onəkotahro netəm mīn u. ³⁶ Wi agīn huə suah kit nərgin u Teutas, təmīet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən iuəhkīr netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəmoahamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah, kən rəhan nətəligən təmuwīn mikə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətəfin netəmim, suah kit mīn nərgin u Jutas, etəm Kalili, in mīn təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotohamnu mīn, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas. ³⁹ Məto okəmə tətisi-pən o Uhgīn, okul kəsotosən nəsanənən məmə okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgīn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol mīn məmə okotuwa imə, kən motən məmə mopael mīn okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik mīn ilat məmə okəsotəghat mīnən kəm netəmim e nərgi Iesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mīn kəmotiet e kaonsel, nikilat tətəgīn, məto-inu Uhgīn təmīsiəi-in ilat kən megəhan-in məmə netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in Iesu. ⁴² Kən nian rafin e Nimə Rəha Uhgīn ne nimə mīn, ilat kəməsotəpəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sepin

¹ Nian neen tinuwa minuwın rəkis, kən netəm rəha Iesu tinatər minatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pisin pisin min, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm Isrel əm. Məto iəfak min itəm koatən əm nəghatən Kris kinoatən nikali iəfak min u netəm Isrel, moatən məmə nian koatoor məni ne nagwənən kəm nəutahlimis min, məto kəsotehm wırən nəutahlimis min rəha itəm min u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol min kəmotəun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “Piak min. Təsəwırən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın məmə itimat ekotimnə katoor məni ne nagwənən kəm nəutahlimis min. ³ Məto roiu, otətgi-arəp-tu etamat min, netəmin sepin u itəm noatisiai-in ilat, kən kotenatig, ne Narmın Rəha Uhgın tərıoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴ Məpəs itimat e nəfakən kəm Uhgın ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgın.”

⁵ Kən ilat rafin nikilat təmagiən, kən motegəhən e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən təskasik e Uhgın ne Narmın Rəha Uhgın tərıoah mətatig lan, kəmotətig-iarəp min Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aypən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin minuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶ Kəmotit ilat motuwın kəm aposol min, kən aposol min kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm netəmin, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tinatəpət-natəpət. E netəm əh, pris min tepət kəmotahatətə e Iesu.

Kəmaskəlim Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərıoah e nəwırən ne nəsanənən rəha Uhgın, təmol nəmtətin tepət ne nat pispis min e niganəmti netəmin. ⁹ Məto netəmin neen e nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm min u noanol min rəha Isrel u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmin neen min u noanol min rəha Isrel u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiah, kən minoatərgəhəu ilat Stipen. Kəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰ Məto Narmın Rəha Uhgın təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhəu rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmin neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “İtimat emotətə məmə Stipen təmə rat Moses ne Uhgın.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmin, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgətun min rəha Lou, kəmotətəhəu Stipen. Kən kəmotuwın kəskəlim motiləs motuwın məmə otətul e niganəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmik netəmin neen motuwa məmə okoteiuə e Stipen. Kən netəm min un kotən məmə, “Nian rafin tatən nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgın, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ İtimat emotətə in təmə məmə Iesu u etəm Nasaret, in otiləs-iəhəu Nimə Rəha Uhgın, kən məuhlin nolən min itəm Moses təmos-ipa kəm kitat aypən ikin.” ¹⁵ Kən netəmin rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətəg-pən

6:1: Wək 4:35 6:7: Wək 2:41; 16:5 * 6:9: “nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis İlat” Netəm min əh, aypən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat. 6:10: Luk 21:15

ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niġanəmtin tənəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol aġin təmətapəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən mīn əh nīpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak mīn ne tata mīn. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis pīk, təmīet-arəpa o tīpītat Epraham nīan in təmətatiġ əpəh Mesopotemia, məsuwīnən əh əpəh Haran.” ³ Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Apəs rəham mīn, ne ikin nətatiġ ikin, muwīn e ikin kit itəm io epanəġətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham təmīet əh Kaltia muwīn mətatiġ əpəh Haran. Təmətatiġ ikin-u kən rəhan tata təmīmis, kən Uhgīn təmīləs muwa e nəptən u itəmat noatatiġ lan əh-roiu. ⁵ Məto təmīsos-ipənən nəptən məsīn huə tahmen e nuwīġi iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgīn təmən-iəkis kəm in məmə otəpanos-ipən rafīn nītən əh kəm in ne namipīn rat mīn. Kən in otuwa imələt aġin ikin, nat əpnəpīn e nīan əh Epraham təmīsiləsən əh nətīn kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nīan kit, noanol mīn rəham okotuwin katig e nəptən pīsīn kit. Okol iapīspīs elat kotal wək kəm netəmim e nəptən pīsīn, okul nahməən kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit.’ ⁷ Məto ekol nalpīnən kəm netəmim itəm koatərəməə elat. Kən uarisig, noanol mīn rəham okotiet e nītən mīn əh motuwa kəfak kəm io e nītən u.’ ⁸ Kən Uhgīn təmən-iəkis məmə in otehm wīr Epraham ne noanol mīn rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətīn kit məmə ilat netəmim rəha Uhgīn. Kən nīan Epraham təmīləs Aisak, kən məhg-ipən nīan təmos nīan eit.* Kən nīan Aisak təmīləs Jekop, kən matig məhg-ipən mīn. Kən nīan Jekop təməmīk nenətīn ilat tuwelef, kən təməhg-ipən mīn ilat. Ilat tuwelef əh, nəukəti nita rəhatat.”

Stipen təməghat-in tīpīlat mīn

⁹ Kən Stipən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm mīn əh, nəukəti nita mīn u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmosalīm-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nīan rafīn, ¹⁰ kən Uhgīn tīləs-irəkis in e nəratən. Nīan təmətul e niġanəmti kig rəha netəm Ijip, kən Uhgīn təmos-ipən nenatigən kəm in kən matig mol mīn məmə kig otolkeike in, kən mol in tatərəməə e nītən Ijip ne netəmim ne natīmnat rafīn rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təman e nītən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tīkə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tīpītat mīn niġilat nagwənən təmīkə. ¹² Nīan Jekop tənəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təmahl-ipən tīpītat mīn əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisig ilat kəmotuwīn mīn, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu ilat kəsotītunən məmə in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian mīn. ¹⁴ Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan mīn məmə okotuwa motatiġ ilat mīn. E netəm əh, ilat rafīn sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan mīn kəmotuwīn kətatiġ Ijip, kən nīan

7:3: Jen 11:31; 12:1 7:4: Jen 11:31—12:5 7:5: Jen 12:7; 15:18; 17:8 7:7: Jen 15:13-14;

Eks 12:40 7:7: Eks 3:12 * 7:8: Nolən rəha netəm Isrel tol mīn-nulan, nīan suakəku iərman təmāiir, e nīan eit, kotəhg-ipən. 7:8: Jen 17:9-14; 21:4 7:9: Jen 37:11,28; 39:2,21-23 7:10: Jen 41:37-44 7:11: Jen 41:54; 42:1-2 7:13: Jen 45:1-4,16 7:14: Jen 45:9-11; 46:27

kəmotatig kətatig kimis ikin. ¹⁶ Kən kəməmīk ilat kan əpəh Sekem kitənīm ilat ikin e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tinos-nəmtin rəkis o noanol mīn rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Tīnatuwa iuəhkīr məmə Uhgīn otosmegəh rəhan netəmīm itəm təmən-iəkis kəm Epraham, kən noanol mīn rəhatat itəm kəmotatig Ijip aupən, roiu əh tīnepət-nepət. ¹⁸ Kən kīg kit mīn rəha Ijip təmətul, in təruru aɡin Josep. ¹⁹ In təmos-iəhau tīpitat mīn e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmōl lou kit məmə okotəmki-arəp nenətīlat mīn ihluə məmə okotīmīs.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təmāiir, kən in suakəku wīr kit e nīganəmti Uhgīn. Rəhan mama ne tata kəmuəhluəig-in anion əpəh imə mios məwīg kisil. ²¹ Nian kəmīlās-iarəp ihluə, nəti kīg pətan təməplan, kən tīlās məmə otehm wīr rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatīgan rafin rəha netəm Ijip, kən nian in təmepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nīkin təht məmə otuwīn-tu muag natiman mīn, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwīn məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nīkin təməht məmə kəm-naka in mīn neen netəm Isrel okotītun məmə Uhgīn təmahl-ipən in məmə otuwīn məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawīgin təməplan mīn noanol kəiu rəha Isrel kətīoh ilau mīn, kən tuwīn məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wīr ilau mīn. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau aɡin mil. ?Tahro natioh itəlau mīn?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmīlās-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matiūw-iarəp itimat?’ ²⁸ ! Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu mīn io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgin miet Ijip magīm muwīn əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapīspīs kit. Nian təmətətig mətatig mit pətan ikin kit, kən mīaləs nətīlau kəiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətətig Mitian mīnos nup foti, kən nian kit tuwīn mətan iuəhkīr o nītōt asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit tēmīet-arəpa ron e nīgəm itəm tatuəp e nīg əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nīgəm əh, narīm təmīwīg pik ron, kən muwīn iuəhkīr məmə otəplan wīr, kən məto Iərəmərə Uhgīn təməghat kəm in məmə, ³² ‘Io Uhgīn rəha tīpīm mīn, Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses təməgin mīnətasiəp mīnətəgin nətag-pənən əh nīgəm ikin. ³³ Kən Iərəmərə Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm məto-inu nəptən ik natətul ikin in tol pīsīn aɡin, məto-inu io əh-ikin. ³⁴ Eməplan nəratən itəm katol e rəhak netəmīm əpəh Ijip, eməto nasəkən rəhalat, kən mīnatite muwa məmə ekəmki-rəkis ilat o netəm Ijip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakitəlig muwīn mīn Ijip.’ ”

Noanol mīn rəha Isrel kəməsotolkeikeən Moses

³⁵ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, “Inu etəm kitīah əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwīan nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmīlās-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matiūw-iarəp itimat?’ Məto Uhgīn pīsīn əm təmahl-ipən suah əh Moses məmə otərəmərə kən

mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo tāmiet-pa ron e niğəm itəm tatuəp e niğ əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmit ilat motiet Ijip, kən in təmöl nat pişpis ne nəmtətin tepət, təmöl əpəh Ijip, ne nian kəmoateguəfimin e nitəhəi u katən məmə Nitəhəi Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitiah əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmə, ‘Uhgın otıləs-ipər ien kit mīn etəmat tahmen lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol mīn rəha Isrel kəmoatan kitiah ilat mīn, kən nagelo təməghat kəm in e Nitot Sinae, kən ilat tipitat mīn kəmoatan. Kən Uhgın təmos-ipən nəghatən keike mīn itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

³⁹ “Məto nian in təmətətiğ əh əpəh e Nitot Sinae, tipitat mīn kəmotəht nəwian, motapəs nətəliğ-inən məto nikilat təmitəliğ-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhgın rəhatat. ?Məto Moses əh inəh, itəm təməmik itat kotiet Ijip, kinotəruru məmə in tinahruwin?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nəti kau kit məmə in otuwa uhgın rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh mīn məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nəti kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhgın təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm miğgar ne məwiğ ne məhau mīn e napuə. Kən nat əh tatəgətun əsas əm nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte e naoa rəha ien mīn rəha Uhgın. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh mīn məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Məto itəmat nəmoatıləs nimə tapolen rəha uhgın eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhgın eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwin isəu motaprəkis-in Pabilon.’ ”

Stipən təməghat e Nimə Rəha Uhgın

⁴⁴ Stipən təmətəkəike matən məmə, “Nian tipitat mīn kəmotətiğ ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nimə Tapolən rəha Uhgın itəm tatəgətun məmə Uhgın tətətiğ ilat mīn. Kən Moses təmöl Nimə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəliğən rəha Uhgın u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tepət uarisig, e nian Josua təmit ilat motuwa məmə okotos-irəkis nitən əh o netəm Kenan, kən kəmotıləs Nimə Tapolən u motuwin e nitən u Uhgın təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotıləs motuwin motətiğ ilat mīn kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmöl kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmöl təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmə Uhgın otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgın otətətiğ ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit təməsolən, məto nətin Kig Solomon təmöl. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis ağın, təsatigən e nimə itəm etəmim əm təmöl, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən məmə,

⁴⁹ ‘Ikin mīn rafin e neai tahmen in əm io məmə iakəpələh ikin mərəməərə, kən nətueintən rafin tahmen in əm məmə ekəf-pən nelkək ikin.

?Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən məmə otahmen-in io?

?Kən ikin pəhruən nəkotitun nolən məmə ekuwin mameg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmöl rafin natimnat mīn əh?

Io pişin əm, io Uhgın emol rafin ilat.’ ”

*Stipen təməhai netəm-iasol**rəha kaonsel*

⁵¹ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, “!Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təkaskik. Rəhatəmat nətəligən tapinəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsotolkeikeən məmə onəkotol nəwia Uhgın. !Itəmat nəkotahmen e tipitət mın itəm koatəht nəwia Narmin Rəha Uhgın! ⁵² ?Ien mın rəha Uhgın aupən, pah tipitəmat mın kəməsotolən nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mın itəm mın u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimır mın kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmotos rəkis Lou rəha Uhgın u aupən nagelo mın kəmotos motuwa, məto itəmat nəməsotətəu-pən aginən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatəto nəghatən mın rəha Stipen, niganəmtilat təmapinəp, nıkilat nahmə nahmə, kən moatəgətəin-pən nəluilat kəm in məto-inu nıkilat nahmə agin. ⁵⁵ Məto Narmin Rəha Uhgın təmərıoah e Stipen, kən titagpər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pik təmıet imə Uhgın ikin, kən məplan Iesu tatətul e nıkalı Uhgın matip, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Ei, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgın taterəh, kən Nəti Etəmim tatətul e nıkalı Uhgın matip, ikin rəha nərəmərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotətəto nəghatən əh, kəmotasıtıg matəlgilat mın e noanelməlat, kən motearıg e Stipen e nəwıalat rafin motaut motaiu motuwın kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mınəatətuoun kətaht e kəpiel apın. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol mın, motəlın-pən iuəhkır o nelki etəm aluə kit, nərgın u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apın, in təməfak məmə, “İərəmərə İesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeıuıu mısın nulın kən masək əfəməh məmə, “İərəmərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tıet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nıkin tətəgien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təmoh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kınatol e nıməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotıet Jerusalem motəgım-pən Jutia ne Sameria, motapəs pısın əm aposol mın koatəgıt Jerusalem. ² Netəmim neen itəm koatəfak əskasık kəmotuwa motıləs Stipen motuwın kıtənim, kən ilat kəmotasək pik ron. ³ Məto Sol təmətuoun mınətərəkın-ərəkın nıməfak, matuwın e nımə mın matewkəkan-iarəp nəman ne nıpitən itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwır əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotıet Jerusalem moatəgım, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın ikin mın rafin itəm ilat koatuwın ikin. ⁵ Filip təmuwın e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. ⁶ Nian nımanın netəmim kəmotətəto Filip, kən motəplan nat pıspıs mın itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkır katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷ Netəmim tepət narmin rat mın

kəmotiet elat. Nian narmīn rat mīn kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netəmim tepət itəm nīpətīlat təmīmīs, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwīr mīn. ⁸ Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatgien.

Saimon u təmol natimnat e nəsanənən rəha iərmīs mīn

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgin u Saimon, in təmatol nat pīspīs tepət e nəsanənən rəha iərmīs mīn, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmīlat təmīwig ron. Təmol nuwəh məsīn. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək mīn əm, kəmoatətag-pən pīk ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgin kit u nərgin u Uhgin Itəm Rəhan Nəsanənən Ilīs.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsīn məto-inu narmīlat tatiwig o natimnat mīn itəm in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotətə nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwīr rəha nərəməərən rəha Uhgin ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nīpahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nīpitan. ¹³ Suah mīn u Saimon, təmən mīn nīpahrienən e Iesu, kən kol baptais mīn lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikīn mīn rafin. Narmīn tatiwig o nat pīspīs mīn ne nəmtətīn mīn itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol mīn əpəh Jerusalem kəmotətə məmə netəm Sameria kīnotahatətə e nəghatən rəha Uhgin, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-arəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmīn Rəha Uhgin otəriəoh mətatig elat, ¹⁶ məto-inu kəmol baptais əm elat e nərgi Iərəməərə Iesu, məto Narmīn Rəha Uhgin təsəriəohən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmīlau elat muəfak elat, kən Narmīn Rəha Uhgin təməriəoh mətatig elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmīn Rəha Uhgin tatuwīn e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mīl katuələhəu-pən nelmīlau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp məni məmə otos-ipən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ios-īpa mīn nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmīn Rəha Uhgin.”

²⁰ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham məni onakian e nigəm asol! Məto-inu ik nīkim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e məni nat u itəm Uhgin tatos-ipən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsīn ne, məto-inu rəham nətəligən təsətutitipən e nigənəmti Uhgin. ²² Əuhlin ik e rəham nolən rat mīn kən məfak-pən kəm Iərəməərə, məta in tafəl rəkīs rəham nolən rat mīn itəm nīkim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmol rəham nətəligən tuwīn ik pīsīn, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkīs.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ipən məmə, “!Awī! Uəfak-pən kəm Iərəməərə ron io məmə natimnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha Iərəməərə ne natimnat itəm in təmol, kən ilau kəmīaiet Sameria mətīan Jerusalem, muətul əgmagim e latuənu mīn rəha Sameria matuən-iarəp mīn namnusən təwīr rəha Iərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

²⁶ Kən nagelo kit rəha Iərəməərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pīs muwīn e suatip tatisi-pən Jerusalem matuwīn Kasa.” (Suatip əh tatəməhl əpəh ikīn taruən-aruən ikīn.) ²⁷ Kən in təmatuwīn əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwīn rəha netəm

Itiopia.* Kən in tatəramərə e mənī rafīn rəha kwīn. Suah u tāmīsi-pən Jerusalem e nāfakən, ²⁸ kən mīnītəlīg matuwīn iman ikīn. Kən in tatəpələh-pər e nat kit katən məmā, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətāfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təmāte. ²⁹ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm Filip məmā, “Uwīn maliwək iuəhkīr o kat əh.”

³⁰ Kən Filip tāmāiu muwīn iuəhkīr ron, mətō suah u tətāfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təmāte. Kən təmətāpəh ron məmā, “?Nəkītun nīpətī nat un nakatāfin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmā, “?Ekahro mītun? Mətō-inu suah kit tikə itəm otuhapīk nīpətī nəghatən u kəm io.” Kən in mətāpəh məmā Filip otər muwīn ilau mīn muəpələh. ³² In təmətāfin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgīn, tatən məmā, “Kəmit tahmen e sipsip kan məmā okohamnu. Kən tahmen e nətī sipsip, təsəghatən nian katətē noanun, Kən in təməpnāpīn əm, māsəghatən.

³³ Kəmōl aulis in, kən nian kəmākil e kot, kisakīl ətuatīpən. Nian kəmōtōhamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətīn tikə.”

³⁴ Kən suah u təmətāpəh o Filip məmā, “?Karmā Aesea təmātəghat atīp in, o etəm pīsīn kit?” ³⁵ Kən Filip təmātuoun e nəghatən kītīəh əm itəm təmətāfin, matən-ipən namnusən təwīr rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmatīan e suatīp muea ikīn kit nəhau əh-ikīn, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmā, “!Əplān-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol baptāis lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-iəhau kat məmā otətul, kən ilau kərən kəmīan əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptāis lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmīn rəha Iərəmərə tīləs-irəkīs Filip. Kən suah un təmīsəplan mīnān, mətō təmītəlīg matuwīn iman ikīn e nagīenən asol e nīkīn. ⁴⁰ Mətō Filip təmāut əm, məplān tatətul əpəh e nītən pəhap ikīn əpəh Astot. Kən in təmātuwīn əpəh e taon mīn matən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu mətōarus in təmīet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol təməplan Iesu e suatīp rəha Tamaskes

(Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol təmātəghat əskasīk matən-iəkīs məmā otōhamnu netəmīm rəha Iesu. In təmūwīn məplān pris asol agīn ² mətāpəh ron məmā otətē naoa kit kəm nīmā rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, məmā okəmā otəplan kit tatətəu-pən Suatīp Rəha Iesu, nat əpnāpīn iərman o pətan, otaskəlīm ilat məlīs ilat məmīk ilat muwīn e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol təmūwa iuəhkīr o Tamaskes, roiū agīn mīn nəhag-əhagən kit tāmīsi-pər e neai tatuəp tahmen e nīpītən muwa masiəgəpīn in ne ikīn mīn tītəlau lan. ⁴ Kən in təmīet morīn e nəptən, kən mətō nəwīa suah kit tatən-ipən kəm in məmā, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

* **8:27:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmā in suah kit itəm kəmāte. E nian əh, okəmā suah kit tatol wək nian rafīn iuəhkīr e Kwīn kit, kən okate məmā otəsītən Kwīn. **8:33:** Aes 53:7-8 † **8:36:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmāte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəmāsətən. Mətō katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmā, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmā, ‘Okəmā nakatən nīpahriənən e Iesu e nīkīm rafīn, ekītun nolən baptāis lam.’ Kən tən məmā, ‘Io iatən nīpahriənən e Iesu, məmā in Nətī Uhgīn pahriən.’” **8:36:** Wək 10:47 **8:40:** Wək 21:8 **9:1:** Wək 8:3

⁵ Kən Sol tətəpəh məmə, “?Ik pah, Iəramərə?” Kən nəwia suah un təmən-
ipən kəm in məmə, “Io Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Məto roiu ətul
muwīn əpəh e taon. Ikin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipinə məmə nat
naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul
kəsəghatən, kəmotəto əm nəwia suah un, məto kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol
tətul, məto niganəmtin tinoapoap, tinəruru nehmən nat. Kən kəmos əm
nelmīn motit motuwīn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kisil təmisehmən nat, kən
təməsəgwənən kən məsənimən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas.
Iəramərə təmaun-in e nat kit tahmen e napilairən, kən mən-ipən kəm in
məmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “Iəramərə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iəramərə tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn əh e nimə rəha Jutas e
suatip asol itəm katən məmə Tətuatip, kən mətapəh o etəmim kit, etəm
Tasas, nərgin u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgīn e nəfakan, ¹² kən Uhgīn
təmos-ipən napilairən kit, kən təməplan etəmim kit, nərgin u Ananaeas,
təmuwa mələhəu-pən nelmīn lan məmə niganəmtin otəwir mīn.”

¹³ Məto Ananaeas təmə, “Iəramərə, eməto nənən tepət e suah əh e rəhan
nolən rat mīn itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən
in təmuwa ikin-u e nərgi pris asol mīn məmə otaskəlīm, məlis netəm
koatahatətə lam.”

¹⁵ Məto Iəramərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwīn! Məto-inu suah
u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm
netəm Iaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kig mīn, ne netəm Isrel.
¹⁶ Kən io epanəgətun in məmə otos nahməən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwīn latuanu muwīn imə, kən mələhəu-pən
nelmīn e Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. Iəramərə Iesu itəm təmiet-
arəp ron ik e suatip nian nəmoatuwa ikin-u, in təmah-IPA io məmə ik
onakehm mīn nat, kən Narmīn Rəha Uhgīn otərioah mətatig lam.” ¹⁸ Roiu
agin, nat kit tahmen e nuwiligi nəm təmiet rəkis e niganəmti Sol, kən in
tinair mīn mīnatehm nat. Kən in təmətul mīnətaliwək, kən kol baptais
lan məmə in nəmtətin rəha nahatətəən. ¹⁹ Kən nian təmun nagwənən
neen, kən nipətin təməsanən mīn.

Sol tinətuoun matən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol təmatig mos nian neen mīn ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes.
²⁰ Təmətuoun mīn əm e nian əh, matən-iarəp nərgi Iesu əpəh e nimə rəha
nuəfiminən rəha netəm Isrel, məmə Iesu in Nəti Uhgīn pahrien.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, kəmotaut pik ron, kən motən
məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu
əpəh Jerusalem aupən, o kəp? Kən in təmuwa ikin-u məmə otaskəlīm ilat
məlis ilat məmik muwīn kəm pris asol mīn. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik maprəkis-in
nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatig Tamaskes, kən matəgətun wir
məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-IPA. Kən ilat
kinotəruru nat okotən. ²³ Nian tepət təmuwa muwīn rəkis, kən netəm
Isrel neen kəmoatəte anion noa kit məmə okotohamnu Sol, ²⁴ məto Sol
təməto noa anion rəhalat. Kən roiu e nərauiəgən ne lapin mīn, netəm Isrel
kotətlosig əpəh e nafiluə rəha fenis kəmol e kəpiel məmə okotohamnu

Sol.* ²⁵ Məto in mīn neen kəmotiləs lapin motaii-pən e kətim asol kit itəm kəmətu-pən təulə lan, motuwīn motiləs-iarəp e nakuhal e fenis. Kən in təmagim muwīn Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwīn Jerusalem, təmalkut məmə otuwīn mətəu-pən netəm rəha Iesu, məto ilat koatəgin, nīkilat təht məmə tateiuə-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu. ²⁷ Məto Panapas təmit muwīn mit-ipən kəm aposol mīn, mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan Sol təməplan İərəməərə Iesu e suatip nian təmatuwīn Tamaskes. Kən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə İərəməərə təməghat kəm Sol, kən təhro nulan in tinatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəginən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwīn ikin mīn əpəh Jerusalem matən-iarəp nərgi İərəməərə Iesu məsəginən. ²⁹ Kəmotəghat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat mīn e nəghatən. Kən kīnoatol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in mīn neen rəha nīməfak kəmotəto, kəmotuwīn motit Sol motuwīn əpəh ləhau iuəhkīr o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagim muwīn əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmətasitu elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatətig kətsiai-in İərəməərə. Kən ilat tinatəpət.

Pita təmol nelki Aeneas təwir mīn

³² Pita təmalıwək muwīn ikin mīn məmə otuag netəm koatahatətə e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwīn məplan netəmim rəha İərəməərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwīn ikin əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nīpətin təmimis tinos nup eit, təsaliwəkən mətapil əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nīmīsən. Ətul, maiu-aiu rəham nīmītiwīn.” Kən roiu agin mīn, Aeneas təməwir mīn mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikin mīn rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmalıwək mətan, kən ilat rafin kīnotəuhlin rəhalat nətəligən kən mīnoatəfak kəm İərəməərə.

Pita təmol Tokas təmegəh mīn

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikin itəm in etəm rəha Iesu, nərgin u Tapita, u nīpətin təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwir kəm netəmim kən mətasitu mīn e ian-rat mīn. ³⁷ Məto e nian əh, nīmīsən kit təmol kən timis. Kən kəmotau kol senis kəm in, kələhəu e nīmə əpəh ilis agin. ³⁸ İkin əh Lita iuəhkīr əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotətə məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuya uəhəi əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwīn əpəh ilis agin. Məto nəutəhlīmīs mīn tərioəh əpəh ikin koatasək ron, kən kəmoatəgətun kəm Pita rəhalat nətimnat itəm pətan əh təməhl nian təmətəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təməhl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu mīsīn nulin matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmimis məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təməiir məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təməa-pən ron

* 9:24: E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tēpət, aupən aupən kəmol fenis asol e kəpiel titəlau e taon. 9:25: 2 Kor 11:32-33 9:26: Kal 1:17-19 9:27: 1 Kor 9:1

maskəlīm miuw-pər məmə otətul e nelkīn mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu ne nəutahlīmīs mīn məmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmaiu mitəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nīpahrienən e Iərəməərə Iesu. ⁴³ Kən Pita təmatīg əh Jopa məsīn ilau suah kit nərgīn u Saimon itəm tatol natimnat e nuwigī kau.

10

Uhgīn təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikīn nərgīn u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatīsī-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tatisiai-in Uhgīn rəha netəm Isrel, in ne rəhan mīn ne rəhan iolwək mīn. In tatos-ipən rəhan mənī tepət kəm ian-rat mīn, kən matəfak kəm Uhgīn rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. In təməplan wīr nagelo kit rəha Uhgīn tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian nīganəmtī Konilias təmətul lan, in təməgīn kən mən məmə, “?Iərəməərə, tahrō?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgīn tīnəplan rəkīs nəfakən rəham ne nəwīrən itəm tatol kəm ian-rat mīn. ⁵ Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgīn u Saimon Pita. ⁶ In tətatīg ilau suah kit nərgīn u Saimon u tatol natimnat e nuwigī kau. Rəhan nīmə tatətul iuəhkīr o itəhəi.”

⁷ Nian nagelo itəm təmatəghat kəm in təməgīn, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwīn Jopa.

Uhgīn təməghat kəm Pita e napīlaiirən

⁹ Kən kəmən lawīgīn, nian mītgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatīp iuəhkīr o taon əh Jopa, Pita təmuwīn əpəh ilīs e nətuei nīmə itəm tepīn-epīn ikīn məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tīnus, kən nian kəmatol əh nīgīn nagwənən, in taiir məto təməplan napīlaiirən kit itəm Uhgīn tatos-īpa. ¹¹ E napīlaiirən əh, təməplan neai təməərəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətaskəlīm nīpəgnəmtīn mīn, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pīsīn pīsīn mīn əh-ikīn itəm kotaliwək ne motakioah, ne mənīg pīsīn pīsīn mīn. ¹³ Kən nəwīa suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!Iərəməərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-īəhau məmə kəsunən tamkīmīk e nīganəmtīm.”

¹⁵ Kən nəwīa suah u təməghat mīn kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkīmīk itəm io Uhgīn iatən məmə təwīr əm, təsamkīmīkən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat mīn əh mau kīsīl, kən roiu agīn mīn, tapolən apon təmər muwīn əpəh e neai.

Pita təmos nīpəti napīlaiirən

¹⁷ Kən Pita nīkīn təmatəht pīk məmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napīlaiirən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias

təmahləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən mīnəhaluwa mīnəhaləplan. Kən mīnəhaluwīn mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətalkut əh məmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmin Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwīn məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal mətə-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwīn mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tatəramərə e moəpel mīn, u Konilias, təmahl-ipa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatip e niganəmti Uhgīn, kən in matəfak mīn kəm Uhgīn. Kən noanol mīn rəha netəm Isrel koatisiai-in pik. Nagelo kit rəha İəramərə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkuwīn əh iman ikin, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwīn imə məmə ilat okotapil əh-ikin.

Pita təmuwīn e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawigin, Pita təmətəu-pən iləhal, kən iəfak mīn neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawigin mīn, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. İkin əh Konilias təmətapəh o rəhan mīn ne netəmim neen məmə okotuwa katəsaħgin Pita. ²⁵ Nian Pita təmatuwīn məmə otuwīn imə, kən Konilias təmīet mīsin nulin e nelki Pita ikin məmə otəfak kəm in. ²⁶ Mətə Pita təmitol-ipər mīn mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita təmatəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tepət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat rafin nəkotitun wīr məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiah ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwīn motətag ilat. Mətə Uhgīn təmən kəm io e napilairən məmə esənən məmə suah kit in tamkimik e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nīkik təmagien əm məmə ekuwa. ?Mətə iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konilias təmə, “Nian kisil tinuwīn rəkis tahmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu aģin suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgīn təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluinən nat wīr mīn itəm ik natol kəm ian-rat mīn. ³² Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit əh-ikin, nərgin u Saimon Pita məmə otuwa. In tətatig e nimə rəha suah kit, nərgin u Saimon, u itəm tatol natimnat mīn e nuwigī kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkir o itəhai.’ ³³ Kən ekahl-ipinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwīr pik məmə ik nəmuwa. İtəmat rafin u ikin-u e niganəmti Uhgīn ioatətəlig-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm İəramərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itəmat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roiu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgīn nīkin tagien olat, ³⁵ mətə nīkin tagien o netəmim ikin mīn rafin itəm koatisiai-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶ “İtəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tatən namnusən təwīr rəha nəməlinuən ilat Uhgīn e İesu Kristo

itəm in Iərəmərə rəha netəm rafin. ³⁷ Itəmat nəkotitun natimnat min itəm Iesu etəm Nasaret təmol əpəh ikin min e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmol natimnat min əh uarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tatən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgın təmitəpun mos-ipən Narmın Rəha Uhgın ne nəsanənən kəm in, kən mətə-inu Uhgın tətətig ilau min, in təmuwin e ikin min matol nat wir min, kən matol-wir netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “Itimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikin min əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotəpər e nig kəməluau kən timis. ⁴⁰ Mətə Uhgın təmol təmegəh min e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh min. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, mətə netəm əm un itəm Uhgın təmitəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiəh itimat min nian təməmegəh min e nimisən.

⁴² “Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgın təmīləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kinotimīs rəkis. ⁴³ Ien min rafin rəha Uhgın aupən kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən nīpahrienən lan, Uhgın otafəl rəkis rəhalat min nolən rat min e nərği in Iesu.”

Narmın Rəha Uhgın təmuwa o Iaihlua min, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmın Rəha Uhgın təmuwa məriəh mətətig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm Isrel itəm koatən nīpahrienən e Iesu itəm kəmotətəpən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pik nian kəmotəplan nat əh məmə Uhgın təmawte-in min Narmın Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kinotitun məmə təmos-ipən Narmın Rəhan kəm ilat mətə-inu kəmotətəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pišin min moatīləs-ipər nərği Uhgın. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “?Pah titun nən-iəhauən netəm min u məmə okəsələn baptais elat? Mətə ilat kinotos rəkis Narmın Rəha Uhgın tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in təmən-ipən məmə okol baptais elat e nərği Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita məmə otətig məsin ilat min.

11

Pita təmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol min ne netəm koatəfak əpəh ikin min e nītən Jutia kəmotətəto məmə Iaihlua min, ilat min kīnoatən nīpahrienən e nəghatən rəha Uhgın. ² Kən nian Pita təmər muwin Jerusalem, mətə netəm rəha iəfak min itəm koatən məmə okəkəike katəhg-ipən netəmim, ilat kīnoatən nīkalin, ³ moatən məmə, “?Tahro ik nəmuwin mətətig e nimə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətəgwən itəmat min ilat?”

⁴ Kən Pita tīnətuoun matən wir kəm ilat namnusən rəha natimnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat məmə, “Nian emətətig Jopa matəfak məplan nat kit tahmen e napilairən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolen asol kit itəm tēmīet e neai kətəskəlīm nīpəgnəmtin min kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶ Emətəg-pən wir e nīpəgnoa nat əh məplan nat megəh pišin pišin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah,

ne nat megəh iarupin min, ne mənig pisin pisin min. ⁷ Kən eməto nəwia suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Məto ekən-ipən kəm in məmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə ekisunən tamkimik e niganəmtim.’

⁹ “Eməto min nəwia suah un təmisipən e neai matən-ipa kəm io məmə, ‘Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iakən məmə təwir əm təsamkimikən.’ ¹⁰ Emuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

¹¹ “Kən roiu agin e nian əh, suah kisil kəhaliet-arəpa e nimə itəm iotatig ikin. Netəm Sisaria kəmotahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa ron io, kit io kan. ¹² Kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipa kəm io məmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnapin iləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat min ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwın kiet-pən əpəh e nimə rəha suah əh Konilias motuwın imə. ¹³ Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgın təmuwa miet-arəpa ron e rəhan nimə, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Ahl-ipən netəmin neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit nərgin u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-ipinə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafin, ik ne rəham min, ne rəham iolwək min, məmə Uhgın otosmegəh itəmat rafin.’

¹⁵ “Kən nian emətuoun matəghat, Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiu marioah matig elat tahmen əm e inu təmuwa min etat aypən. ¹⁶ Kən nikik tatəht nəghatən itəm Iərəmərə təmən məmə, ‘Jon tatol baptais e netəmin e nəhau, məto otəsuwəhən Uhgın tol baptais etəmat e Narmın Rəhan.’ ¹⁷ Kən okəmə Uhgın tatos-ipən kəm ilat Narmın kitiah əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nıpahrienən e Iərəmərə İesu Kristo, io etəmin əm, okol esən-iəhauən Uhgın o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

¹⁸ Nian kəmotətəo nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotətəhau minən, məto kəmotənwiwi Uhgın motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgın tinol rəkis suatip rəha İaihluə min məmə ilat min okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min məmə Uhgın otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan min kəmotəhamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatan nıpahrienən e İesu. Kən iəfak min əh kəmotagim motuwın əpəh ikin min əpəh Fonisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi İesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen netəm Saepras ne Saerin kəmotuwın Antiok motən-iarəp min namnusən təwir rəha Iərəmərə İesu kəm netəm əpnapin əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹ Kən Iərəmərə təmatol wək tətəp e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmin tətəp tətəp kəmotəuhlin ilat motən nıpahrienən e Iərəmərə İesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotətəo namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwın əpəh Antiok. ²³ Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgın təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmin tətəp kəmotən nıpahrienən e İesu, kən Panapas nıkin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e Iərəmərə e nikilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmın Rəha Uhgın tərıoah mətatig

lan, kən rəhan nahatətəən in təkaskik o Uhgīn. Kən in təmasitu e netəmim tepət ikin əh məmə ilat okotən nīpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²⁵ Kən Panapas tēmiet muwīn Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, tēmīt mian əpəh Antiok, kəmuatig ikin o nup kitiəh muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tepət. Ikin əh Antiok kəmātuoun kaun-in netəm rəha Iesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgīn kəmotiet Jerusalem motuwīn əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgīn u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmīn Rəha Uhgīn məmə otəsuwəhən nəumis otan e nītən Rom apiəpiə. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəmə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən mənī naka, tepət o noan məsīn, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol mənī mīn əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmīk mian kəm elta mīn rəha niməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitiəh təmōl nərətən kəm niməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təmahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotaskəlīm netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nīpətīlat. ² Təmahl-ipən rəhan mīn netəmim kəmotuwīn kaskəlīm Jemes pia Jōn kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nīkilat təmagien pik ron. Kən in təmatig maskəlīm mīn Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tīnaskəlīm rəkis Pita, kən təmīləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistin okoatətlosig-in, kuwit kuwit e aua mīn rafin e nərəuiəgən ne lapin. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e nīganəmti netəmim nian lafet tīnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətətig e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgīn.

Uhgīn təmīləs-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapin itəm olawig in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətəpīl ilugin e mopael kəiu, kəmālis nelmīn mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mīn. Kən mopael kəiu kətuətul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷ Roiu əgīn-əh, nagelo kit rəha Iərəmərə tiet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nīkalī Pita kən məhgaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuīsas atip e nelmi Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn e rəham put ne natimnat.” Kən Pita tuwīn elat. Kən tən-ipən mīn kəm in məmə, “Uwīnin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nīpəgnoa kalapus, məto in təsītunən məmə natimnat mīn u nagelo tatol lan in nīpahrienən. Nīkin təht məmə tatehm nat kit tahmen e napīlaiirən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in mīn mopael kit mīn, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmīləkin e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkīr ron kən təmerəh atip kən kəmīaiet-pən ikin. Nian kəmualiwək məsīn mian e suatip, kən əmun nagelo təmīkə mīn.

* **11:25:** Wək 9:30 **11:26:** E nəghatən Kris, nīpəti nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:** Wək 12:25 **12:10:** Wək 5:19

¹¹ Kən Pita in tinitun mēmə sənəmə napilairən, kən tən mēmə, “Roiu enitun atuatip mēmə Iərəmərə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa mīlās-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike mēmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike mēmə okotəplan.”

¹² Nian Pita tinitun mēmə Uhgīn tēmīlās-irəkis in, kən təmuwin əpəh e nimə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgīn tepət kəmotuwa kitiəh moatəfak-pən kəm Uhgīn mēmə otasitu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nīmə əh, kən pətan iolwək kit, nərgin u Rota, təmaiu muwin mēmə karmə pah əh tatəht-əht toa. ¹⁴ Nian təməto nəwia Pita, kən təmitun mēmə in Pita pahrien. Kən nikin təmagien pik agin-əh kən taluin nerəhən e toa məto təmaiu mītəlig muwin məplan netəmim u koatəfak, kən təmən mēmə, “!Ei, netəmim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Məto kotəmə, “Ah. Ik ialmə.” Məto in təmatəkəike matən mēmə, “!Kəp! Iatən pahrien.” Kən ilat kotən mēmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶ Məto Pita tətəkəike mataht-əht toa. Kən kəmotuwīn kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nīkilat təmaut pik ron. ¹⁷ Məto Pita tēmīlās-ipər nelmin mefətutu ilat mēmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat mēmə təmahro nulan Iərəmərə tēmīlās-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat mēmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatət min e nīməfak.” Kən təmīet magim matuwīn ik pisin kit min.

¹⁸ Kəmən lawigin, mopael min itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotəpəh-əpəh olat min, kən minotəruru əfəməh mēmə Pita təmahruwin. ¹⁹ Kən nian Herot təməto mēmə Pita təmikə, kən təmahl-ipən mopael min mēmə okotegəs-in. Məto nian mopael min kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael min itəm kəmotehm kalapus mətəpəh olat mēmə Pita təmahrol magim. Məto ilat kotəruru kən in təmən mēmə okəmīk mopael min əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmīet Jutia muwin e taon kit Sisaria matig ikin o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh tēmīmīs

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mīl əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol min rəha taon mīl əh kəmotuwa kitiəh kən motuwīn mēmə okotəplan kig mēmə okotarū nego, məto-inu netəm iməlat ikin kotuwīn katos-nəmtin nagwənən imə kig ikin. Məto aupən ilat kəmotuwīn motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u Plastus, itəm tatehm wir natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiww-pən mēmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmītəpun lan mēmə otuwīn məplan ilat, kən təmuwin e rəhan natimnat wir min itəm tatəgətun mēmə in tatərəmərə. Kən təmuwa məpələh e ikin imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotagət əfəməh mēmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim məto uhgīn kit!” ²³ Kən roiu agin min nagelo kit rəha Iərəmərə təmoh e nīmīsən əskasik kit məto-inu Herot təmos nənwiwīən o netəmim, kən məsos-ipənən nənwiwīən kəm Uhgīn, kən wom min kəmoton nisgan kən tīmīs.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nīpahrienən e Iesu kəmoatəkəike kətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn e ikin min tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nīpahrienən e Iesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmioal

namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgîn təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E niməfak Antiok, ien mīn əh-ikin ne iəgətun mīn. İlat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapın, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təmepət ilau Herot Antipas u təmatərəməərə e Kalili aypən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm İərəməərə, kən Narmīn Rəha Uhgîn təməni-pən kəm ilat məmə, “İakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ipər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm eməun-in ilau ron.” ³ Kən nian kınotapəs rəkis nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgîn əpəh Saepras

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən məto-inu Narmīn Rəha Uhgîn təməhl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikin əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras. ⁵ Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgîn. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətasitu elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətoarus məhaliət-arəpa e taon Pafos. İkin əh kəməhaləplan noanol kit rəha İsrəl itəm tatol nat pispis e nəsanənən rəha iərmis mīn, kən in ien eiuə, nərgin u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tepət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwīr. Kən in təməhl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, məto-inu tolkeike məmə otətə nəghatən rəha Uhgîn. ⁸ Məto suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgin e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nıpahrienən e İesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmīn Rəha Uhgîn təmərioah e nıkin, kən təmətag-pən ətuatıp o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! İk nəti Setan. İk tıkimir rəha natımnat rafın itəm kotətuatıp. İk nakərioah əm e neıueıuəən ne nəratən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatıp pahrien rəha İərəməərə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, İərəməərə otol nalpınən kit kəm ik məmə nıganəmtim otəpis, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu əgin mīn təməplan norəu ne napınəpən kəmuea mualpın nıganəmtin, kən nıganəmtin təpis əgin. Kən təmətul matea-pən əpnəpın əm məmə suah kit otasitu lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təməni nıpahrienən e İesu məto-inu təməut magien o nəgətunən rəha suah mil e İərəməərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikin Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netəmim kəmotiet Pafos motuwın e nego kit motuwın əpəh taon Perka e ikin Pamfilia. İkin əh Jon Mak təmapəs ilat mıtəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwın əpəh taon Antiok əh-ikin Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwın imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotətə nafinən rəha

Lou ne Ien Min, kən netəm-iasol rəha nimə əh kəmotahl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak mīn. Okəmə itəm kit tatos nəghatən wīr məmə otən tasitu e netəmim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol tətətul mətətutu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol mīn rəha netəm Isrel ne itəmat Iaihlua mīn itəm noatəfak-pən kəm Uhgīn, otətəlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgīn rəha noanol mīn rəha Isrel tətītəpun tītītāt mīn aupən kən mol ilat kotepət nian ilat kəmoatətiḡ əpəh ikin Ijip. Kən e nəsanənən asol rəhan, tətīt-iarəp ilat e nəptən əh. ¹⁸ Kən matehm wīr ilat o nup foti nian kəmotən əpəh ikin taruən-aruən ikin. ¹⁹ In təmōl noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotoh kapman mīn rəha nəptən sepīn itəm kotatiḡ e nītən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tīpitāt mīn məmə rəhatāt. ²⁰ Natimnat mīn əh kəmol nup fo-hanrit-fifti tīnuwa mīnuwīn rəkis. Uarisig e natimnat mīn əh, Uhgīn təmos-ipən kəm noanol mīn rəha Isrel netəm-iasol mīn məmə ilat okotəuhlin elat mətoarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgīn Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotətəpəh kəm Samuel o kig, kən Uhgīn təmos-ipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmisi-pən e noanol rəha Benjamin. Kən in təmərəmə rə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgīn təmīləs-irəkis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwīr lan məmə, ‘Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətuatip itəm io iakolkeike. Kən in otol natimnat rafin itəm io iakolkeike məmə otol.’

²³ “Kən Uhgīn təmōl məmə Iosmegəh kit, inu Iesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmegəh netəm Isrel tahmen-pən əm məmə in təmən-iəkis mihin. ²⁴ Məto uarisig Iesu tətouon rəhan wək, Jon təmaupən mən-iarəp kəm noanol mīn rəha Isrel məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn kən kol bəptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkīr o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmə, ‘? Nīkitəmat təht məmə io pah? Io sənəmə etəm ilouin itəm Uhgīn təmən rəkis. !Kəp! In tətuarisig lak itəm io esahmenən məmə ekapeḡ rəkis rəhan put.’*

²⁶ “Piak mīn itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mīn itəm nəkoatəfak kəm Uhgīn, otətəlig-in wīr, Uhgīn təmahl-ipa kəm kitāt nəghatən u e Iesu məmə in otosmegəh kitāt. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatiḡ Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mīn kəməsotitunən məmə suah əh inəh Iesu, Uhgīn təmahl-ipa məmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnapīn kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat mīn rafin nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn itəm kəmoatən e Iesu, məto ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən məmə okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotən aupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnapīn kəməsotəplanən nat kit məmə otimis ron, məto kəmotətəpəh məmə Pailat otəhamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgīn təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan mīn netəmim kəmotīləs-iəhau e nig kəluau motīləs ka kitənīm e nīpəḡ kəpiel. ³⁰ Məto Uhgīn təmōl in təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Kən e nian tēpət tətiet-arəpa o rəhan mīn netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotən aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu

13:17: Eks 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Nam 14:34; Dut 1:31-32 **13:19:** Dut 7:1; Jos 14:1
13:20: Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12;
 Sam 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16 **13:24:** Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol
 in tatapeḡ rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau aḡin. **13:25:** Jon 1:20,27 **13:28:**
 Mat 27:22-23 **13:29:** Mat 27:59-60

əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatət mīn u noanol mīn rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ipinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgīn təmōl kəm tīpat mīn aupən, ³³ roiu əh, tīnōl rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mīn rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nīmīsən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn e Naoa Rəha Napuan Mīn kəiu tatən məmə, ‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatip.’

³⁴ “Uhgīn təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nīmīsən, kən okol tāsīmīs mīnən, kən nīpətīn otəsəmnəmītən. Tatən məmə, ‘Nīpahrienən, oekos-ipinə nat wir agīn mīn kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pīsīn mīn kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn, Kig Tefit təmən kəm Uhgīn e Iosmegəh məmə, ‘Kən onisegəhan-inən məmə nīpətī Iolwək Ətuatip rəham otəmnəmīt məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmōl natimnat mīn itəm Uhgīn tolkeike. Uarisig ikīn tīmīs, kən kəmitənīm ilat tīpīn mīn, kən nīpətīn təməmnəmīt. ³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, mətō təmatəghat-in Iesu məmə in mīn təmīmīs, mətō Uhgīn təmōl təmegəh mīn, kən nīpətīn təmīsəmnəmītən.

³⁸ “Kən piak mīn, iakolkeike məmə onəkotītun məmə roiu iatən-ipinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgīn otos-irəkis nolən rat mīn rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motītun məmə Iesu pīsīn əm tītun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikīs ilat o nolən rat mīn rəhalat. Mətō suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etəmīm. ⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatətō itəmat məmə nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə, ‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotaut kən motīmīs, mətō-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nīpahrienən lan, nat əpnapīn okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.’ ”

Netəmim kəmotagien o namnusən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kīnatiāiet e nīməfak, netəmim kəmotətapəh olau məmə, “Awi, okol nakuea mīn e Sapat u tatuwa, muən-iarəp mīn nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netəmim kəmotiet e nīmə, ilat tēpət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol mīn rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikīn mīn itəm kəmotapəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motaskəlīm nahatətəən rəhatəmat e Uhgīn.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkir netəmim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotətō nəghatən rəha Uhgīn. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nīmanin netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən mīnōtətəuon moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuaginən kəmuən məmə, “Itīmīlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgīn kəm itəmat pītən, noanol mīn rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgīn, kən itəmat nakoatən

atip əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən lilin. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlua min itəm sənəmə noanol min rəha Isrel,⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm İərəməərə təmos-ıpa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə,

‘İo emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlua min, məmə natən-iarəp kəm netəmim rafin məmə iakolkeike məmə ekos-megəh ilat.’”

⁴⁸ Nian Iaihlua min kəmotəto nəghatən əh, nikilat təmagien ron, kən minoatamnus-amnus kəm ilat min məmə nəghatən rəha İesu İərəməərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgın təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nıpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha İərəməərə təmaiu mitəlau e nitən əh rafin e taon əh.

Noanol min rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol min rəha Isrel neen kəmotuwın motəplan nıpitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol min e taon əh, motiıw-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau imalat ikin. ⁵¹ Məto ilau kəmioah pıspis nəptən e nelkilau tahmen e nəmtətin kit məmə Uhgın təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpınən kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mian e taon əh İkoniam. ⁵² Məto netəm rəha İesu əpəh Antiok, Narmın Rəha Uhgın tatərioah elat, kən ilat nikilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian İkoniam

¹ E İkoniam kəmian min əpəh e nımə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiıw-pa netem Isrel tepət ne netəm Iaihlua tepət min, məmə ilat kəmoatən nıpahrienən e İesu. ² Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nıpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwın o Iaihlua min, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatan nıpahrienən e İesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwıran rəha Uhgın kəm netəmim rafin. Kən İərəməərə təmol ilau kioal nat pıspis ne nəmtətin tepət məmə netəmim okotıtun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pəhrien.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat min, neen kəmotətəu-pən netəm Isrel itəm kəsotənən nıpahrienən e İesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm Isrel ne Iaihlua min, ne netəm-iasol min rəhalat min, kınəotol nəghatən anion kit məmə okotərəkin ilau, kən motahtımmu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotəto nəghatən anion rəhalat, kəmuagım mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Lıstra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin min titəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp namnusən təwir rəha İesu İosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Lıstra

⁸ Kən e Lıstra, suah kit əh-ikin. Nian təmaıir məto nelkin təməfaiu təruru nalıwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, minıtun məmə

suah əh tınatahatətə rəkis məmə nelkīn titun nəwīrən, ¹⁰kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətīp mər kən mīnataliwək.

¹¹Nian nīmanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmōl, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgīn mīn rəhatat kīnotol netəmim in, ilat mīnotuwa imətət ikīn.” ¹²Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nīpətīn təmə in iərəmərə rəha uhgīn mīn rəhalat. Kən kəmotəuhlin mīn nərgi Pol məmə Heremes, nīpətīn u məmə in iəghat asol rəha uhgīn mīn rəhalat. ¹³Nimə rəha narmī nat rəha uhgīn əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgīn əh Sus təmasig kau mīn neen itəm tīnətu-pən rəkis nəguī-nig elat. Kən məmīk ilat muwa e nafiluə rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətīn e kəpiel. Məto in ne nīmanin netəmim kətolkeike məmə kətol sakrifais kəm ilau motol nənwīwīən lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴Məto nian aposol mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natīmnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugīn elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵“!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkotol nat un o naka? Itīm lau etəmim əm təhmen etəmat. Etios nammūsən təwīr matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nakotapəs nəfakən kəm uhgīn mīn u itəm rəhalat nəsanənən tikə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh, mətatig nammun tikə. In pīsīn əm təmōl neai, nəptən, nītəhəi, ne natīmnat rafīn itəm koatatig ikīn mīn rafīn.

¹⁶Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikīn mīn rafīn məmə ilat okotətəu-pən atīp əm suatīp mīn rəhalat. ¹⁷Məto nian rafīn in tatol suatīp kəm ilat məmə ilat kotītun nəplanən rəhan nəwīrən itəm in tatol. In tatol nuhūən tatəfik, matol nagwənən mīn e nasumən, kən koatol nīpətīlat e nian ətuatīp rəhalat. In tatos-īpən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwīr.” ¹⁸Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkīr əm kuakīə o nən-iəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-īpənən nənwīwīən kəm ilau.

¹⁹Kən netəmim neen e noanōl mīn rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pīsītīa ne Ikoniām motiet-pa Līstra motīuw-pa netəmim tēpət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotīlās Pol kən mōtaht e kəpiel, kən motewkəkən ka kərakin-iarəp e taon motapəs tətəməhl. Nīkīlat təht məmə tēmīmīs. ²⁰Məto nian netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul kītəlau in, kən tətul əmun muwīn mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawīgīn, in ne Panapas kəmiāiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmiətəlig-pən Antiok əh Siria

²¹Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp nammūsən təwīr e taon əh Tepe, kən kəmiāiūw-pa netəmim tēpət kotuwa o Iesu. Kən kəmiətəlig muea Līstra, kən uarisig u, kiaiet mīn muea Ikoniām, kən miāiet mīn muea Antiok əh Pīsītīa. ²²Kən ikīn əh, kəmatuəm əskasik netəm rəha Iesu. Kən matīoas-īpən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nəratən tēpət nian koatuwīn e suatīp rəha nuwīnən matig ahgīn nərəmərəən rəha Uhgīn. Məto nat əpnāpīn əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.” ²³Kən e nīməfak mīn e ikīn mīn rafīn itəm ilau katīan ikīn, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən matuapəs

14:11: Wək 28:6 * **14:14:** “kəmuəhap rəhalau natīmnat” in nəmtətīn kit məmə kəmotətə tərət pik e nolən əh **14:15:** Sam 146:6; Wək 10:26 **14:16:** Wək 17:30 **14:17:** Jer 5:24
14:19: Wək 17:13; 2 Kor 11:25 **14:22:** Wək 15:32; 1 Tes 3:3

nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi İərəmərə netəmim itəm kınəotən rəkis nıpahrienən lan.

²⁴ Kən ilau kəmian-pən Pisitia ikin muatite-pa Pamfilia ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwir ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mın e taon kit mın Atalia, ²⁶ kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən motəfak məmə Uhgın otehm wir ilau e ikin mın itəm ilau katian ikin. Kən roiu kınioal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mın, kəmuəun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitiah. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natımnat itəm Uhgın təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan İaihlua mın, ilat kəmotuwa moatən nıpahrienən e İesu. ²⁸ Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha İesu.

15

İafak mın neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatat mın moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihin, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.”

² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mın məmə okotuwin Jerusalem motəplan aposol mın ne elta mın rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwın, kən nian ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə təhro nulan Uhgın tatiuw-pa İaihlua mın koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmol piatat mın ikin əh nıkilat tətəgien pık. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol mın ne elta mın rəha niməfak, kəmotəgien məmə okotos ilat motuwın iməlat mın ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natımnat itəm Uhgın təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisi neen əh-ikin itəm koatən nıpahrienən e İesu, kəmotətul motən məmə, “İaihlua mın, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

*Aposol mın ne netəm-iasol
mın kəmotəghat əpəh Jerusalem*

⁶ Kən aposol mın ne elta mın rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsın, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak mın. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgın təmitəpun io e nıkitat məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəha İesu kəm İaihlua mın məmə okotən nıpahrienən lan. ⁸ Uhgın titun nətəligən rəha netəmim, kən in tinəgətun rəkis məmə nıkin təgien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol mın rəha İsrəl, məto-inu təmos-ıpa Narmın Rəha Uhgın kəm ilat e suatıp kitiah əm itəm təmos-ıpa kəm kitat. ⁹ In təməsol pisinən kəm ilat. !Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat mın məto-inu koatən nıpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tinol rəkis kəm kitat.

10 “?Məto tahro itəmat nakoatuwin e suatip pişin məmə Uhgın nikin otahmə? ?Tahro itəmat ninoatıləs-ipən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tipitat mın kitat rafin kəsotahmenən məmə okotıləs nat figəm əh. 11 Məto kitat koatahatətə məmə Iesu in İərəməyə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwirən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

12 Nəghatən əh təmol ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kinatuamnus-iarəp nat pişpiş mın ne nəmtətın pişin pişin mın itəm Uhgın təmol ilau kioal e niganəmti İaihlua mın.

Jemes təmahtosig-in nəghatən

13 Nian kəmioal namnun nən-iarəpən wək mın rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mın. Otətəlig-in wır-tu rəhak nəghatən. 14 Pita təmən wır agın kəm kitat məmə tahro nulan Uhgın təmiet-pa pitən o İaihlua mın məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mın. 15 Məto nat əh təhmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgın təmən itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgın. Uhgın tatən məmə,

16 ‘Uarisig e natımmat mın əh, oekitəlig-pa mın.

Oekol-wır nego rəha nərəməyəən rəha Kig Tefit u təməhap aypən iuəhkır tamnım.

Nat əpnapın iuəhkır tamnım, məto ekıləs-ipər mılpin mafəl mol təkaskik mın,

17 məmə netəm əpnapın e nitən mın u İaihlua mın, itəm ninəmitəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim mın, ilat okotegəs-in io.

18 İo İərəməyə iatən mihin kən emol netəmim kotıtun rəkis nat əh aypən.’ ”

19 Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu İaihlua mın kınəatəuhlin nətəligən rəhalat mınəatuwa o Uhgın. Kən təsəwirən məmə kitat okotol tiəkis pik mın olat. 20 Məto pəs okotətə naoa kit tuwin kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən mın u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mın u iərmis mın, kən kotamkimik e niganəmti Uhgın. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitən əh-ikin e nipətin. Kən okəsotunən nitən.

21 Okotəkəike motən-iəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətuoun rəkis e Sapat mın rafin, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl. Kən katən-iarəp nəghatən mın əh e taon mın rafin.”

Kəmətə naoa kəm iəfak mın u İaihlua mın

22 Kən aposol mın ne elta mın ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat mın neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwın Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mıl əh netəmim koatısiai-in ilau. 23 Kən kəmotəs-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwın. Naoa tatən məmə,

“İtimat aposol mın ne elta mın rəha niməfak, itimat piatimat u itəmat. İakotən təwir kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u İaihlua mın, məto roiu ninətuwa piatimat mın.

24 İtimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotətə tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwın kən mihin. 25 Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə

itimat kəi u okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwīr pik otat. ²⁶ Iuəhkīr kiamis o wək u rəha Iəramərə rəhatat, Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiəh əm itəm itimat emotəte. ²⁸ Kən Narmin Rəha Uhgīn nīkin tagien ne nīkitimat tagien məmə esotos-ipinə minən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pik otəmat, mətə in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat mīn u iərmis mīn; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou mətə-inu nitan əh-ikīn e nīpətīn; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən mīn əh, onəkotuwīn e suatīp təwīr.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwīt məmə okotuwīn əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha nīməfak e ikīn mīn əh, kən kotuwa kitiəh, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotafin naoa un, nīkīlat təmagien mətə-inu nəghatən əh tāmīlās-ipər nīkīlat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mīl rəha Uhgīn. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat mīn əh mətīalās-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatīg tuwəh məsīn ikīn əh, kən piatat mīn kəmotəuatīpin ilau kən motətəpəh məmə Uhgīn otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiətəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatīg tuwəh məsīn əpəh Antiok, kən ilat netəmim tēpət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iəramərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau mīn

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwīr məmə kiətəlig mīn mian muəplan pialau mīn e taon mīn itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikīn rəha Iəramərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratīg.”

³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit mīn Jon Mak. ³⁸ Mətə Pol təplan məmə təsətəuatīpən, mətə-inu Jon Mak tīnapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlig məsətəu-pənən ilau mətəarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təkaskik e nənən əh, kən muəhap ilau mīn. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepras. ⁴⁰ Mətə Pol təmit Saelas ilau mīn. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iəramərə otehm wīr ilau e rəhan nəwīrən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikīn kən matuem əskasik nīməfak mīn.

16

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmaliwək mīn muwīn əpəh Tepe ne Listra. Kən ikīn əh, etəmim kit əh-ikīn rəha Iesu, nərgīn u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, mətə rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwīr kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau mīn. Kən təməhg-ipən in mətə-inu təməsolkēikēən məmə noanol mīn rəha Isrel nīkīlat otəht rat mətə-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwīn e taon mīn, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgīn nəghatən rəha aposol mīn ne elta mīn itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mītəhaləgətun ilat

məmә okotəkәike katətәu-pән nәghatән mĭn әh. ⁵ Kән e nolән әh, nimәfak mĭn kәmotәskәsik e rәhalat nahatәtәән, kән nian rafin netәmim koatuwa moatepәt e nimәfak.

Pol tәmәplan napilaiirән kit rәha Uhgĭn

⁶ Kән ilәhal kәmәhaluwĭn-pән әpәh Fritia ne Kalesia ikin, mәto-inu Narmĭn Rәha Uhgĭn tәmәsegәhan-inән ilәhal mәмә okәhaluwĭn-pән Esia ikin mәhalән-iarәp nәghatән u әh-ikin. ⁷ Nian kәmәhaluwa iuәhkĭr e ikin Misia ne ikin Pitinia, mәhalolkeike mәмә okәhaluwĭn Pitinia. Mәto Narmĭn rәha Iesu tәsegәhan-inән mәмә okәhaluwĭn. ⁸ Kән kәmәhalaliwәk mәhaluwĭn-pән Misia ikin, kән mәhalatite-pa e taon әh Troas. ⁹ Kән lapĭn in, Pol tәmәplan nat kit tahmen e napilaiirән. Tәmәplan mәмә etәм Masetonia kit tatәtul matәtapәh әskәsik ron mәмә, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etĭmat.” ¹⁰ Nian Pol tĭnәplan rәkis әm nat әh, kән enoataii-pән rәhatimat natĭmnat mәмә ekotuwĭn Masetonia, mәto-inu enoatitun mәмә Uhgĭn tәtaun-in itĭmat mәмә ekotән-iarәp namnusән tәwir rәha Iesu kәm netәm ikin әh.

Litia әpәh Filipae tәmән nĭpahrienән e Iesu

¹¹ Kән emotos nego kit motiet әpәh Troas motaiu әtuatip әm o nitән Samotres. Kән kәmән lawĭgin emotuwĭn motuar e taon Neapolis. ¹² Kән emotiet ikin-u motaliwәk әm motuwĭn әpәh e taon әh Filipae, u tatәmәhl aupән e nitән asol Masetonia. Netәm ikin әh, netәm Rom әtuatip. Kән emotatig mәsin әh-ikin.

¹³ Kән e Sapat, nian rәha nәfakән, emotiet e taon әh kән motuwĭn әpәh lәhau e nәhau kit itәм emotәto mәмә netәmim kotuwĭn ikin katәfak. Kән emotuwĭn moatәpәlәh katәghat itĭmat nĭpĭtan itәм kәmotaupән motuwa katәpәlәh. ¹⁴ Kән pәtan Tuatira kit әh-ikin tatәtәlig-in itĭmat, nәrgĭn u Litia. In pәtan itәм tatol-salĭm-in nĭmәhan nәgui-naris u nian rafin nĭmәhan әh nәmtĭn tiәkis pik. Pәtan әh nian rafin in tatәfak kәm Uhgĭn, kән Iәrәmәrә tәmol nĭkin tĭmәtmәtig mәмә otән nĭpahrienән e nәghatән itәм Pol tatән. ¹⁵ Kән kәmol baptais lan ne rәhan mĭn, ne rәhan iolwәk mĭn. Kән in tәmән-ipa kәm itĭmat mәмә, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig mәsin mәto-inu itәmat nĭnotitun rәkis mәмә io iatән nĭpahrienән e Iәrәmәrә.” Kән in tәmatәkәike kәm itĭmat, kән ekotuwĭn iman ikin.

Kәmilәs-ipән Pol ne Saelas e kalapus әpәh Filipae

¹⁶ Kән nian kit, nian emoatuwĭn ikin rәha nәfakән әh, kән pәtan әkәku kit tәmәplan itĭmat e suatip. In slef rәha netәmim neen itәм kәmotos-nәmtĭn. Pәtan әh narmĭn rat kit tәtatig lan itәм tol in tatән-iarәp natĭmnat itәм otәpanuwa. Kән matol win e mәni tepәt rәha rәhan netәm-iasol mĭn mәto-inu netәmim kotәtou ilat mәмә ilat okotәto rәhan nәghatән. ¹⁷ Kән in tәmatuarisig-in itĭmat Pol, kән matән әfәmәh mәмә, “Netәm u, netәm rәha Uhgĭn u in ilis, ilis pik. Koatән-ipinә kәm itәmat suatip rәha Uhgĭn mәмә in otosmegәh netәmim lan.”

¹⁸ Tәmatol nәhlan etĭmat nian tepәt, mәtoarus nian kit Pol tĭnәto tәrat o nat әh mĭnәpou in. Kән in tәmeirair magәt e narmĭn rat apon mәмә, “E nәrgi Iesu Kristo iatән-ipinә kәm ik mәмә onakiet rәkis e pәtan әkәku un.” Kән roiu agĭn mĭn, narmĭn rat apon tәmĭet e pәtan әkәku әh.

¹⁹ Kәn nian rәhan netәm-iasol itәм koatәrәmәrә lan kĭnotitun mәмә kĭnotakĭә e suatip rәhalat o nolән win e mәni, kәmotәto tәrat. Kән

kəmotaskəlīm Pol ne Saelas motiləs ilau motuwīn əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuətul e niġanəmti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. Ilau kətioal nat tərət tepət u imətət ikin. ²¹ Ilau katuaən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pisin min. Məto suatip min əh kəsotətuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

²² Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat minoatən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopael min məmə okotapeg rəhalau natimnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisig kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagim. ²⁴ Nian etəm rəha nehman kalapus təməto nəghatən əh, təmīləs ilau muwīn e rum kit əpəh imə aġin, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nīpahrienən e Iesu

²⁵ Kən nian tīnəlis kīnkin lapin, Pol ne Saelas katuaəfak, kən ilau katuan napuən min rəha nənwiwiən Uhgīn. Kən netəmim min e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu aġin-əh min, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pik, kən nafilua min e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəməlis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehman kalapus təmāiir, məplan məmə nafilua min rəha kalapus kəmoterəh, nīkin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kīnotagim rafin. Kən miləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan.* ²⁸ Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruaən ik! Itimat rafin əpəh ikin.”

²⁹ Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmāiu muwīn əpəh imə, misin-pən nulīn əpəh e nelki Pol ne Saelas ikin mətasipər. ³⁰ Kən mit ilau məhaliet əpəh ihluə kən mətapəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmə Uhgīn otosmegəh io?” ³¹ Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nīpahrienən e Iəramərə Iesu, kən məmə Uhgīn otosmegəh ik ne rəham min.” ³² Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha Iəramərə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat min. ³³ Nat əpnapin lapin aġin, məto suah əh təmit ilau muwīn maikuas e nīməgəm min e nīpətīlau itəm kəmalis ilau ikin. Kən e nian əm əh, kəmol baptais lan ilat rəhan min. ³⁴ Kən in təmit Pol ne Saelas muwīn əpəh iman ikin mos-ipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan min rafin nīkilat təmagien mərioah məto-inu kəmotən nīpahrienən e Uhgīn.

³⁵ Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən kəm mopael min məmə, “Okotuwīn kerəh e suah mil əh katian.”

³⁶ Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekoterəh etəlau nakatian, kən ialet mətian kən muətul mətig.”

³⁷ Məto Pol təmən-ipən kəm mopael min əh məmə, “?Ei, məto naka əh? Itimlau etəm Rom mil.† Kən etəm rəha kot mil əh kəsuaəplanən nat kit məmə emioal tərət, məto e niġanəmti netəmim kəmotalis itimlau, kən kiləs-ipən itimlau e kalapus. ?Kən roiu kioalkeike məmə oekiaiet anion əm? !Kəp! Ilau əm okuəike mēua ikin-u kən mialəs-iarəp itimlau.”

16:20: Mak 13:9 **16:22:** 2 Kor 11:25; 1 Tes 2:2 * **16:27:** E nian əh, okəmə mopael kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopael əh. **16:27:** Wək 12:18-19

16:30: Wək 2:37 † **16:37:** Okəmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəghatən kit lan, kən lou kit əh-ikin rəhalat məmə aupən kapman otol nalpinən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəghatən katətu-pən lan. Afın e Wək 25:15-16.

³⁸ Kən mopaēl mīn əh kəmotuwīn kən-ipən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nian kəmuəto məmə Pol ne Saelas ilau etəm Rom mil, ilau kəmuəgin pīk. ³⁹ Kən kəmian muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisig kiaiet ilau motiet e nīpəg noa kalapus, kən muən-ipən wir kəm ilau məmə okiaiet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ilau kəmiaiet e kalapus mian e nimə rəha Litia. Ikin əh kəmuəplan piatat ne wīnitat mīn rəha niməfak, kən muəghat māsīn kəm ilat mətialəs-ipər nīkilat. Kən uarisig u, kiaiet mətian.

17

Pol ne Saelas kəmian əpəh Tesalonaeka

¹ Kən Pol ne Saelas kəmuəliwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon əh Tesalonaeka. Ikin əh, nimə rəha nuəfiminən kit əh-ikin rəha netəm Isrel. ² Kən Pol təmol tahmen əm e itəm tatol nian mīn, təmuwīn əpəh imə e nimə əh. Kən e Sapat kīsil ilat netəm əh noanol mīn rəha Isrel kəmoatol nəghatən tēpət o Naoa Rəha Uhgīn. ³ In tatən kəm ilat məmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən wir agin-əh məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, otəpanəto nahməən e nīpətīn, muwa mətoarus mīmīs, kən Uhgīn otəpanosmegəh mīn in e nīmīsən. Iesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.” ⁴ İlat neen kəmotən nīpahrienən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tēpət itəm koatəfak kəm Uhgīn, ne nīpitan asol tēpət itəm koatəramərə e nīpitan mīn, kəmotətəu-pən ilau.

⁵ Məto netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, kəmotətəhak, kən motuwīn moategəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nīkal suatīp mīn ne ikin mīn, motuwa mīnoatos ilat mīn, kən mīnoatol nəratən tēpət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwīn e nimə rəha suah kit nərgīn u Jeson, moteatəp nafilue e nimə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike məmə okotīləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikin əh.

⁶ Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlīm Jeson ne piatat mīn neen motəmki-pən ilat məmə okotətul aupən in netəm-iasol mīn rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən məmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tēpət e ikin mīn, kən mīnuea e taon rəhatat. ⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikin, məto ilat koatətəghl lou rəha Sisa itəm tatəramərə e nītən mīn. İlat koatən məmə İərəməərə kit mīn əh-ikin tətətig, nərgīn u Iesu.” ⁸ Nian noanol mīn rəha Isrel kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mīn əh kīnotəruru əfəməh məmə okotol naka. ⁹ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotol Jeson ne piatat mīn kəmos-īpən mənī neen, məmə in nəniəkīsən kit məmə okəsotol mīnən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwīn.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰ Nian tīnapinəp, kən piatat mīn ikin əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas məmə okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikin əh, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ¹¹ Noanol mīn rəha Isrel ikin əh nətəlīgən rəhalat təwir, maprəkīs-in netəm Tesalonaeka, məto-inu kotolkeike pīk məmə okotətəlīg-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafīn, koatafīn wir e Naoa Rəha Uhgīn, moategəs-in məmə nəghatən rəhalau tətuatīp o kəp. ¹² Məto-inu e nolən əh, kən tēpət kəmotən nīpahrienən e Iesu. Kən nīpitan asol mīn Kris tēpət, ne netəm Kris tēpət kəmotən nīpahrienən e Iesu.

¹³ Məto nian noanol min rəha Isrel əpəh Tesalonaeka kəmotəto məmə Pol tatən-iarəp min nəghatən rəha Uhgın əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa min əpəh ikin mīnoatol netəm Perea kīnotol min tāməht kəm ilau. ¹⁴ Kən e nian əm əh, piatə min kəmotahl-ipən min Pol tuwın əpəh itəhai muwın e nego muwın Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatig əpəh Perea. ¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwın Atens, kīnoatitəlig-pa min Perea, Pol tahləpis ilat məmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti məmə okuaut uəhai əm mian muəplan min in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol təmatəsahgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təməto tərət pik məto-inu nian taliwək mətan ikin əh, məplan ikin əh tərīoah e narmi nat min. ¹⁷ Məto-inu o nat əh, kən in tuwın əpəh e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne Iaihlua min itəm koatəfak kəm Uhgın, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafin in tatuwın ikin katol maket ikin matəghat kəm netəm əpnəpın min əm. ¹⁸ Kən iəgətun min neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sitoik,* ilat min koatəghat. İlat neen koatən məmə, “?Suah əh təmīləs əm nəghatən əpəh kit e suatıp matən, kahrma tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “İtimat ekotəto məmə tatəghat-in uhgin min rəha ikin pisin pisin min.” Koatəghat nəhlan məto-inu Pol tatəghat-in İesu, matən məmə təmimīs məto Uhgın təmosmegəh min.

¹⁹ Kən kəmotəun-in-pən Pol məmə otuwa mətul e niganəmti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nitot əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmə, “Ekotolkeike məmə ekotitun nıpəti nəghatən wi itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən min əh neen, ekotəto məmə tol pisin agin-əh, kən ekotolkeike məmə ekotitun nıpətin.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəm Atens ne netəm ik pisin min itəm kəmotuwa Atens, kotolkeike məmə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi min əh, kən motəuhlin wır nənən lan.

²² Kən Pol tətul e niganəmti netəm rəha kaonsel əh məmə, “Netəm Atens. İo enəplan rəkis məmə rəhatəmat nətəligən tepət tatuwın o uhgin min. ²³ Nian io etaliwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak min ikin ne narmi nat min, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotətepən rəkis e kəpiel kit məmə, İNU İKİN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KİT İTƏM İTİMAT EKOTƏRURU. Məto uhgin itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgın əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴ Uhgın əh inəh təmöl nəptən u, ne natimnat rafin itəm koatətig lan, kən in matərəməyə e neai ne nəptən, in təsətigən e nīməfak min itəm kitat əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsikəən ron itəm kitat netəmim kotitun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pisin əm tatos-ipa nəmegəhən kəm kitat kitiəh kitiəh, matos-ipa natimnat rafin kəm kitat. ²⁶ Aupən, aupən agin-əh, in təmöl əm suah kitiəh əm. Kən netəm rafin ikin min kəmotiet əm e suah əh, kən in pisin əm təmələhəu ilat rafin e ikin min, kən in pisin əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. ²⁷ Uhgın əh təmöl nəhlan məmə kitat rafin okotəkəike kegəs-in məmə okotehm, təhmen e etəmim itəm tateameam əpnəpın əm məmə otehm nat kit. Məto nıpahrienən məmə

17:17: Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sitoik - İəgətun min neen itəm koatəgəs-in nıpahrienən. İlat Epikiurien koatən məmə natimnat itəm tatol suah kit nıkin tagien, inu naukatın rəha nəmegəhən təwir. İlat Sitoik koatən məmə təwir okəmə suah kit təsətəən nagienən ne nahməən e nıkin. **17:25:** 1 King 8:27; Wək 7:48 **17:25:** Sam 50:12

Uhgĭn əh, sənəmə in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən aupən məmə, ‘Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgĭn, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təmətə rəkis napuan kit məmə, ‘Kitat mĭn kitat nenətĭn mĭn.’

²⁹ “Məto-inu kitat nenətĭ Uhgĭn, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatĭpit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmĭn o e rəhan nenatigən. !Kəp!

³⁰ “E nĭan əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhgĭn, tahmen e itəm Uhgĭn təmahtosig-in nĭganəmtĭn məmə otəsəplanən nolən rat mĭn əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikĭn mĭn rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat mĭn nolən rat mĭn.’ ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tinəmitəpun rəkis nĭan itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətuatip. Uhgĭn tĭnitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən mĭn rəha netəmim, kən in tinəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tinol rəkis suah əh təmegəh e nĭmisən.”

³² Nĭan ilat kəmotətə nəghatən məmə Uhgĭn təmol suah kit təmegəh mĭn e nĭmisən, neen kəmotalah-əmnu, məto neen katən məmə, “Itimat ekotolkeike məmə ekotato mĭn rəham nəghatən.” ³³ Kən Pol təmĭet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwĭn kəkul-pən lan, moatən nĭpahrienən e Iesu. Netəm əh kit nərgĭn u Taionisĭəs, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətən kit mĭn nərgĭn u Tamaris, ne netəmim neen mĭn.

18

Pol təmuwĭn Korin

¹ Uarisig e natimnat mĭn əh, Pol təmĭet əh Atens, muwĭn e taon pĭsin kit mĭn, nərgĭn u Korin. ² Ikĭn əh, təməplan suah kit, in noanol rəha Isrel, nərgĭn u Akwila. Təmaiir əpəh Pontas, məto təmuwĭn mətətig əpəh Itali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəmərə e ikĭn mĭn, təmol lou kit məmə noanol mĭn rəha Isrel okotəkəike motĭet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətən Prisila kəmiaiet mueia matuatig əpəh Korin. Kəməsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətətig iləhal mĭn ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən mənĭ tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nĭmə tapolən. ⁴ Kən e nĭan rafin e Sapat, nĭan rəha nəfakən, Pol ne noanol mĭn rəha Isrel ne netəm Kris koatol nəghatən tēpət əpəh e nĭmə rəha nuəfĭmĭnən rəha netəm Isrel, məto-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən nĭpahrienən e Iesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nĭan kəmiaiet-pa ikĭn əh, Pol təmapəs wək kən matən-iarəp əm nĭan rafin namnusən təwĭr matən wĭr kəm noanol mĭn rəha Isrel məmə Iesu in Kristo itəm Uhgĭn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Məto ilat kəmotətəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot asol e nĭganəmtĭlat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nĭan Uhgĭn otakil netəmim e Namnun Nĭan, məto rəhatəmat atip. Tətəuon əh-roiu, ekuwĭn mən-iarəp namnusən təwĭr o İaihluə mĭn.” ⁷ Kən in təmĭet elat muwĭn mətətig e nĭmə rəha suah kit sənəmə noanol rəha Isrel, məto in tatəfak kəm Uhgĭn, nərgĭn u Titias Jastas. Rəhan nĭmə in e nĭkal nĭmə rəha nuəfĭmĭnən rəha netəm

Isrel. ⁸ Kən Krispas u in tatəramərə e nimə əh, in ne rəhan mīn, ilat kəmotahatətə e İəramərə. Kən netəm Korin tepət mīn kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e İesu, kən kol baptais elat.

⁹ Kən nian kit lapin, Pol təməplan nat kit tahmen e napilairən. E napilairən əh, İəramərə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwin mən-iarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰ məto-inu kilau min ik. Netəmim okol kəsotərəkinən ik, məto-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim mīn.” ¹¹ Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiah kən məwīg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgīn.

Netəm Isrel kəmotilas-ipən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitiah motaskəlim Pol motilas motuwīn e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgīn e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətu-pənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekəike məto nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig mīn ne nətimnat mīn rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. Io nīkik təsəgienən məmə ekakil nat tol nəhlan kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlim Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsələn nat kit məmə otən-iahau ilat.

Pol təmitəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmol nəniəkisən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təməte mīn əm noanun matol namnun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. İlat kəmotətapəh ron məmə otətig məsin ilat mīn ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwīn məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmitəlig-pa mīn əpəh Antiok. ²³ Təmatig məsin ikin əh, kən miet mīn maliwək muwīn-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha İesu.

Apolos təmuwīn Efesas ne Korin

²⁴ Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmaiir əpəh Aleksantria, kən in etəm wir kit rəha nəghatən, kən mītun wir mīn nəghatən mīn e Naoa Rəha Uhgīn. ²⁵ İlat kəmoatəgətun rəkis in e suatip rəha İəramərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nīkin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn. Kən nəghatən rəhan e İesu in tətəuatiptətuatip. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aupən. ²⁶ Kən in

təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuəto in, kəmiat məhaluwın əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wir kəm in suatip rəha Uhgın. ²⁷ Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwın əpəh Akaea, kən piatət min əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwın kəm netəm rəha Iesu əpəh Akaea, motəpəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwın əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwın ikin əh, in təmasitu wir elat. Ilat min əh, ilat kəmotahatətə e Iesu e nəwirən rəha Uhgın. ²⁸ Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wir kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wir e Naoa Rəha Uhgın məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. Kən e niganəmti netəmim, təmatoh-iahau nəghatən rəha netəm Isrel.

19

Pol təmuwın min Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatip kit əpəh ilis ikin e nitot min miet-pa əpəh Efesas. İkin əh təməplan netəmim neen rəha Iesu. ² Kən təməpəh olat məmə, “?Tahro? ?Narmin Rəha Uhgın tınuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat esotəto aginən məmə nat kit min əh-ikin Narmin Rəha Uhgın.”

³ Kən Pol təməpəh olat məmə, “?Məto kəmol bəptais ahro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Kəmol bəptais etimat e nolən bəptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən bəptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotəto nəghatən əh, kən kəmol bəptais elat e nərgi İərəməərə Iesu. ⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmin e rəhalat-kapə, Narmin Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kənoatəghat e nəghatən ik pisin min, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kən Pol təmatuwın e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwig kisl matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusan təwir rəha Uhgın məsəginən. Kən ilat min ilat, kəmotol nəghatən tepət məto-inu in tolkeike məmə otiuw-pa ilat o nərəməərəən rəha Uhgın. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kapə tiəkis pik məmə okotən nıpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İərəməərə rəhatat e niganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən min əh, kən Pol təmiet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tiranas, təmatəgətun ikin aıpən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu aıpəpiə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatətig e ikin əh Esia, noanol min rəha Isrel ne netəm əpnəpin əm, ilat rafin kəmotəto nəghatən rəha İərəməərə.

Nənəti Skefa min

¹¹ Kən Uhgın təmol Pol tatol nat pispis min itəm tol pisin agin-əh. ¹² Natimnat rəha Pol tahmen e iagkəsip ne natimnat itəm təmatuwın lan,

netəmim koatəmik moatuwin moatek netəm koatimis lan. Kən nimisən min kəmotəwir, kən narmin rat min kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwin ikin pişin pişin min neen, moatəhg-iarəp narmın rat min e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgi İərəməərə İesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmin rat min məmə, “E nərgi İesu, etəm kitiah əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepın əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol ağın rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmın rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekıtun suah u İesu, kən mıtun min Pol. ?Məto itəmat pah min un?” ¹⁶ Kən suah apon narmın rat tətətiğ lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natimnat məpəg rəkis, kən kotaipiəpiə əm motağim e rəhan nimə kəmotaiğ e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol min rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgin pik. Kən netəmim komotiləs-ipər nərgi İərəməərə İesu tər pik.

¹⁸ Kən netəmim tepət itəm kotahatətə e İesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət min itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmik nərik, ilat min kəmotəmik naoa min rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətip e niganəmti netəmim. Nian netəmim kəmotafin e nəmti naoa min əh, təhmen e fifti-milian fatu ilat rafin. ²⁰ Kən nəghatən rəha İərəməərə təmaiu iahgin e nəsanənən asol rəha Uhgın.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisig e nat əh, Pol tınən e nikin məmə otitəliğ-pən əpəh Jerusalem, məto otuwın-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwın rəkis Jerusalem, ekəike muwin min Rom.” ²² Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məmə okuauyəpən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məşin əpəh ikin Esia.

²³ Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatip rəha İərəməərə. ²⁴ Suah kit əh-ikin itəm tatol natimnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. İkin-u netəmim tepət koatəfak kəm uhgin kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmi nimə min e silfa itəm təhmen e nimə rəha narmi nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salim-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim min.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netəmim min ne netəm pişin itəm koatol wək kitiah əm məmə okotuwa kitiah. Kən tən məmə, “İo min, nəkotitun rəkis məmə koatol win e məni asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motətə məmə təhro nulan suah əh Pol tatərəkin netəmim tepət kən kınəotətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkır ikin min rafin e nitən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgin min itəm netəmim əm koatol e nelmilat, sənəmə uhgin min pahrien. ²⁷ Kən roiu əh, iuəhkır əm tatərəkin suatip rəhatat o nosən məni, kən iuəhkır əm min in tatol məmə netəmim okotəplan rat nimə rəha Atemis, u itəm in ilis pik. Kən namnun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkin nərgin Atemis itəm ilis pik tuwa mol nat əpnəpin əm lan. Məto ikin-u Esia ne ikin min rafin, netəmim koatəfak kəm uhgin u rəhatat.”

²⁸ Nian kəmotətə nəghatən əh, nıkilat təməhmə təməhmə, kən əmun minotəgət əfəməh məmə, “İUre e Atemis u Efesas!” ²⁹ Kən nat əh təmaiu mırəfin taon. Kən netəmim tepət kəmotuwa kitiah motuwın kaskalim etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgilau u, Kaeas ne

Aristakas. Kən kəmotuwīn kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwīn məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha Iesu kəsotegəhan-inən. ³¹ Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwīnen əh netəm əh-ikin.

³² Kən ikin əh, netəmim koatol wilig wilig tepət motagət əfəməh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatən nat pisin. Məto tepət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol mīn neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwīn mətul aypən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmīn matefətutu ilat məmə otən-iarəp nehman rəhan. ³⁴ Məto nian netəmim kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh mīn məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəui.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netəmim! Atemis u, in ughin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin mīn rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wir niməfak rəhan, kən motehm wir kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwir məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwirən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosos suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsualkəh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, ughin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək mīn koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwir məmə okotuwīn kən-iarəp nəghatən rat mīn əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit mīn əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwīn e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Timətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkir kotəməu təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nipətin tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim mīn.

20

Pol təmuwīn əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa kitəh. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwīn əpəh Masetonia. ² Təmuwīn əh-ikin əh tepət ikin kən matos-ipən nəghatən tepət kəm netəmim rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisil ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mətəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol mīn rəha Isrel kinoatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən məpəs nego mətəliwək əm mətəlig-pən Masetonia. ⁴ Netəmim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwīn katəsağin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos

nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwın əpəh Troas, motuwın motəplan ilat kən mətətig motos wik apiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh min əpəh Troas

⁷ E Sarare lapın, emotuwa kitiah məmə ekotəfak, kən moatagwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tatuwın mapəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugi nian lapın. ⁸ Nipəgnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpin-ilpin tər. Kən kəmasiepən e lait tepət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən matən, kən Iutikas, nəpələn tinatos, tinatiuw nəm, əmun məmə e winta misipər muwın morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nipəg noa nimə itəm təməmə ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotəiuaiu motuwın, məto tınimis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwın min əpəh ləhau muwın misin nulin e nikali etəm əluə əh, kən miləs mago-ipa e nelmin mil, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsəhmən. In tınəmegəh min.” ¹¹ Kən Pol təmər min muwın əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu ilat min ilat, kənu motagwən kitiah. Kən tatəghat min kəm ilat mətoarus tian, əmun tatuwın mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm aluə un motuwın latuənu. Nikilat tətəgien məto-inu netəm aluə təməmegəh min.

Kəmotiet Troas motuwın Maelitas

¹³ Kən Pol təmən məmə otaliwək əm muwın əpəh e taon əh Asos, məto itimat ekotuwin e nego motuwın kiləs in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kən əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmiet-pa, ekotit motuwın e nego. Kən itimat rafin motuwın əpəh Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwın ikin əh, kən lawigin ekotuwa katəmahl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawigin min ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawigin min epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol təmən rəkis məmə esotətulən Efesas məto-inu təsolkeikeən məmə ekotan pik əh e nitən Esia. In təmalkut məmə ekotuwin uəhai Jerusalem məmə in otuwın e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol min rəha niməfak əpəh Efesas

¹⁷ Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təməhl-ipən nəghatən əpəh Efesas məmə elta min rəha niməfak okotuwa-tu kəplan. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətoarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha İərəməərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etətig e nian əskasik min, məto-inu noanol min rəha İsrel kətolkeike məmə okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natimnat min itəm otasitu etəmat, məsəhluəig-inən nat kit otəmat, iatən-ipinə rafin e nipəgnoa nimə min kən ihluə e nigəmnəmti netəmim. ²¹ İatən-ipən ətuatip kəm netəm İsrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgın, kən mətəhatətə e rəhatat İərəməərə Iesu Kristo.

²² “Kən roiu əh, enatuwin Jerusalem məto-inu Narmin Rəha Uhgın təmən kəm io məmə ekuwin. Esitunən məmə ekəhratig əh-ikin. ²³ Nat kitiah əm ekitun məmə taon min rafin itəm iatuwin-pən ikin, Narmin

Rəha Uhgīn tatən-īpa kəm io məmə nian ekuwīn ikīn əh ekatīg e nəratən kit kən muwīn e kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat mīn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnapīn əm. Məto iakolkeike pik məmə ekol namnun wək itəm İərəməərə İesu təmos-īpa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwir e nəwīrən rəha Uhgīn.

²⁵ “Emuwīn e ikīn mīn rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən roiu əh ekītun məmə okol nəsotəplan mīnən io nian kit. ²⁶ Kən iatən-īpīnə kəm itəmat əh-roiu e niganəmti Uhgīn məmə, okəmə itəmat kit otuwīn tərət ikīn, məto sənəmə io emol. ²⁷ Emən-īpīnə rafin natimnat kəm itəmat itəm Uhgīn tolkeike məmə onəkotītun.

²⁸ “Onakoatəto wīr itəmat. Kən netəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-īpīnə e nelmitəmat, onəkotəkəike kehm wīr ilat e niməfak rəha Uhgīn tahmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn. İlat mīn əh, Uhgīn təmos-nəmtin ilat e nita nətin.* ²⁹ Enitun rəkis məmə nian ekiet rəkis etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupīn mīn okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha İesu. ³⁰ Itəmat atip mīn əm neen okəpanotətul moteiuə məmə okotit-irəkis netəm rəha İesu. ³¹ Kən onakoatəto wīr itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kisił eməsapəsən nən-īpīnəən nəghatən u kəm itəmat e nian mīn rafin. Kən nian neen, emitasək otəmat.

³² “Kən roiu əh, iatos-īpən itəmat e nelmi Uhgīn, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmolkeike pik itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikīn məmə otol itəmat nakotəskasik, kən mos-īpīnə nəwīrən itəm Uhgīn təmən rəkis məmə otos-īpən kəm rəhan netəmim mīn.

³³ “Io sənəmə etəmim itəm iakolkeike pik məni rəha etəm pisin, o natimnat itəm koatuwīn lan. ³⁴ Itəmat nəkotītun rəkis məmə io atip əm, iatol wək o nosən natimnat itəm io ne netəm koatuarisig-in io kotolkeike o natigan. ³⁵ Nian nəmotəhm rəhak nolən mīn, eməgətun suatip mīn əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha İərəməərə İesu itəm təmən məmə, “Təwir agin o netəm u itəm koatos-īpən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatəsaħgin məmə okos-īpən kəm ilat.”

³⁶ Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu misin nulin kən məfak ilat mīn ilat. ³⁷ Kən kəmotasək pik motaskəlīm Pol katəpah nikapīn motauiatipin. ³⁸ Kəmoatəto tərət pik məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotəhm mīnən niganəmtin. Kən ilat mīn kəmotaliwək motuwīn əpəh nego ikīn.

21

Pol təmuwīn Jerusalem

¹ Nian emotauiatipin rəkis ilat, emotuwīn e nego kən motiet, motaiu ətuatip əm o nitən əkəku əh, Kos. Kən lawigin ekotuwa e nitən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet mīn ikīn əh motuwa mīn e ikīn kit katən məmə Patara, kən motuwar ikīn. ² İkin əh emotəplan nego kit, kīnatən məmə otiet muwīn əpəh Fonisia. Kən ekotətīpən lan motiet mīn. ³ İtimat emotuwā kəplan nitən asol əh Saepras, kən motaiu-pən e nikalin u pis ikīn kən

20:23: Wək 9:16; 21:11 **20:24:** Wək 21:13; 2 Tim 4:7 * **20:28:** Suatip kit mīn o nəuhlinən nəghatən u “nita nətin” in tol min-nulan: “nitən atip.” **20:28:** 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4 **20:29:** Mat 7:15; Jon 10:12 **20:31:** 1 Tes 2:11 **20:34:** 1 Kor 9:11-12 **20:34:** Wək 18:3; 1 Tes 2:9

motaiu e niṭən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natimnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴ Ikin əh emotuwin kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatig itimat min ilat, kos wik apiəpiə kit. Kən Narmın Rəha Uhgın təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmə otəsuwinən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatimat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet minoatuwin, kən netəm rəha Iesu ikin əh, ne rəhalat niṭitan min, ne nətilat min kəmotətəu-pa itimat ekotuwin əpəh itəhai e niməkləkil. Kən motisin nulitimat ikin motəfak, kən motauiatipin itimat min. ⁶ Kən ekotuwin e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmiet Taea maiu o niṭən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwin kəplan piatimat min, kos nian kitiəh. ⁸ Kən lawigin, ekotiet min motuwin kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwin kətatig e nimə rəha Filip u itəm tatuwin ikin min matən-iarəp namnusun təwir. Kən in tətöl sepin lan e netəmin itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasituen e aposol min. ⁹ Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən iərman. Niṭitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotatig nian kisil o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Uhgın əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itimat kən mīləs-irəkis kətəut rəha Pol, kən məlis əfimən atip nelmin ne nelkin lan, kən mən-iarəp məmə Narmın Rəha Uhgın təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha Isrel okotəlis nəhlan suah əh rəhan u kətəut, kən motiləs-ipən e nelmi İaihlua min.” ¹² Nian emotətə nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-İahau əskasik Pol məmə otəsuwinən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “?Tahro nakotasək? Nəkotöl katətgəhl nikik o nuwinən ikin əh. İo esəgin əmən o nuwinən e kalapus o nərgi İərəmərə Iesu, məto İategəhan min məmə ekimis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İərəmərə otöl əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotatig məsin ikin-u, kən uarisig ekotaii-pən rəhatimat natimnat, moataliwək əm motuwin Jerusalem. ¹⁶ Netəmin neen rəha Iesu əpəh Sisaria kəmotətəu-pa itimat motit itimat motuwin e nimə rəha etəm Saepas kit u in etəm rəha Iesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgin u Nason. Kən motapil ikin.

Pol təmuwin məplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatat min nikilat təmagien pik məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawigin Pol ne itimat rafin ekotuwin məmə ekotəplan Jemes. Kən elta min rafin rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwir kəm ilat kən mən-iarəp wır kəm ilat natimnat rafin əgin-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgın təmöl kəm İaihlua min.

²⁰ Nian kəmotətə nəghatən əh, ilat rafin nikilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgın motən-ipən kəm Pol məmə, “İk ninitun rəkis məmə roiu əh netəm Isrel tahmen e taosan tepət kinotitun Iesu, kən ilat rafin kotaskəlim pik Lou rəha Moses. ²¹ İlat kinəmotətə rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol min rəha Isrel əpəh ikin rəha netəm pişin pişin min məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motətə məmə

ik nakatən kəm ilat məmә okəsəhg-ipənən nenətilat mīn, kən kəsətəu-pən mīnən kastom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmә ik nīnuwa ikin-u mətətig. ?Kən okotəhro nulan əh-roiu? ²³ Təwīr məmә onəkol nat u itəm ekotən-ipinə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwīt ikin-u itəm kəmotol nəniəkisən kit ilat Uhgīn. ²⁴ Olawīg nəkəike mit ilat motuwīn, kən mōs-nəmtīn rəhalat nat megəh mīn rəha sakrifais, kən itəmat mīn ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpiə. Nian natol natimnat rafin əh, kən netəmim okotitun məmә kateiua lam, mətə nīpahrienən, ik nataskəlīm əh Lou rəha Moses. ²⁵ Itimat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm Iaihlua mīn itəm kotahatətə e Iesu. Naoa tatən nəhlan məmә ilat okəsotunən nīta, ne nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat mīn, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou mətə-inu nitan əpəh ikin e nīpətin, kən məsotolən təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawīgīn, Pol ne netəm əh kuwīt kotuwīn kol natimnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn məmә otən-ipən kəm pris mīn məmә nian kuwəh əh-ikin tətətig əh məmә Lou tatən, kən pris mīn okotol sakrifais kuwīt tīnahmen-in netəm mīn əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlīm Pol əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn

²⁷ Nian tīnuwa iuəhkīr o nian sepīn itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia aupən, kəmotəplan Pol əpəh e nīməfak, kən kīnotos nīmanīn netəmim rafin əh, kən mōtaskəlīm Pol, ²⁸ motagət əfəməh lan məmә, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah ilouin əpə itəm tatuwīn ikin mīn matagətun netəmim məmә okotətəhau kitat matən kəm ilat mīn məmә Lou rəha Moses in nat əpnapīn əm ne Nīmə Rəha Uhgīn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mīn motuwa ikin-u imətət pīsīn əm ikin e Nīmə Rəha Uhgīn, kən nolən əh təmətgəhl Lou kən mīnol tīnamkīmīk ikin-u.” ²⁹ Kəmotən nəhlan mətə-inu kəmotəplan suah əh Trofīmas etəm Efesas təmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nīkilat təht məmә okəm-naka Pol təmit muela e ikin rəha netəm Isrel e Nīmə Rəha Uhgīn.

³⁰ Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwīn kaskəlīm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən pris mīn kotahtosīg uəhai əm e nafīluə e Nīmə Rəha Uhgīn. ³¹ Nian kəmotalkut məmә okotohamnu Pol, kən etəm tatərəmərə e mopaēl mīn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən məmә katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmāut mēmīk rəhan neen mopaēl mīn ne netəm-iasol mīn lan motaiu motuwīn əpəh netəmim koatəmou ikin. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapīn əm.

³³ Kən etəm tatərəmərə e mopaēl mīn təmuwa o Pol maskəlīm, kən magət e rəhan mopaēl mīn kotuwa motəlis e sen kəiu. Kən motətapəh o netəmim məmә, “?Etəmim pah u? ?Təmol nat tərət naka?” ³⁴ Kən nīmanīn netəmim neen koatən nəghatən pīsīn, neen koatən nəghatən pīsīn. Mətə-inu kīnotəruru ətuatīp nəukətī nəghatən, kən nagətən tīnepət. Etəm tərəmərə e mopaēl mīn apon tīnəruru məmә kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mopaēl mīn məmә otīləs Pol kan e nīmə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tīnategupər-egupər məmә otuwīn imə, kən mopaēl mīn kəmotəpən ron kīlās-ipər, mətə-inu netəmim nīkilat təmahməh pīk məmә okotəh. ³⁶ Ilat rafin kəmoatuarisīg-in moatən əfəməh məmә, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol tāmən nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotilas motuwīn māmə okotegu-pən imə, kən tən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael mīn māmə, “Iakolkeike māmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəmərə e mopael mīn tāmə, “?Nakahro mitun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmə naka ik etəm Ijip ilouin itəm nəmatol nərātən kəm rəhatimat kapman aupən, kən məmīk netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apīn itəm kotohamnu netəmim, kən motuwīn kətatig əpəh ikin taruən-aruən ikin?”

³⁹ Məto Pol tāmə, “Kəp. Io noanol kit rəha Isrel. Emaiir əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəmərəən rəha ikin əh e taon əh. Awi, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm mīn əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikin mīləs-ipər nelmin mefətutu ilat lan māmə okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən Isrel māmə,

22

¹ “Tata mīn ne piak mīn. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.”

² Nian kəmotəto māmə tāməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən təmīkə aɡin-əh, moətətəlig-in.

Kən tən māmə, ³ “Io noanol kit rəha Isrel. Emaiir əpəh Silisia e taon əh Tasas, məto emepət u Jerusalem. Kamaliel tāməgətun io. Tāməgətun wir io e Lou rəha tīpītat mīn māmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natīmnat itəm Uhgīn tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴ Aupən ematoḥ netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha Iesu. Kən mətaskəlīm ilat, nəman ne nīpītan, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən mīn u pris asol aɡin ne netəm-iasol mīn rəha kaonsel rəhatat kotītun nənən māmə nīpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwīn əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwīn ikin əh māmə ekaskəlīm netəm mīn əh rəha Iesu məmīk ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpīnən kəm ilat.

*Pol tāmən-iarəp māmə tāməhro mətəu-pən Iesu
(Wək 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ “E nian mītgar tīnalalin əm, kən enuwa iuəhkīr o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp tərūən tərūən, təmīsi-pən e neai, masiəgəpīn-pīnə io ikin. ⁷ Kən ekīsi-pər morin e nəptən. Məto nəwīa suah kit tatən-ipa kəm io māmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmə, ‘?Məto Iərəmərə, ik pah?’ Kən tāmə, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, məto kəməsotətəən nəwīa suah əh itəm tāməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətəpəh ron māmə, ‘?Iərəmərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən Iərəmərə tən-ipa kəm io māmə, ‘Ətul maliwək muwīn əpəh Tamaskes. Ikin əh, suah kit əh-ikin itəm otən-ipīnə kəm ik natīmnat itəm Uhgīn tīnəmən rəkis māmə ik onəkol.’ ¹¹ Məto-inu nəhag-əhagən əh təsanən pik, kən mol nīganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək mōtīt io ekotuwīn Tamaskes.

¹² “Kən ikin əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas, in suah kit itəm tətəskəlīm wir Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-ikin əh kotīsiāi-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətūl-pa iuəhkīr ron io māmə, ‘Piak Sol, roiu

əh niğanəmtim otəwir min.’ Kən e nian əm əh, niğanəmtək təmaair min enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ipa kəm io məmə, ‘Uhgın rəha tipitə min aupən, in təmitəpun rəkis ik məmə ik onəkəitun natimnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatip əh rəhan, kən məto ətuatip rəhan nəghatən e nöhlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm ik nəməto kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakətəsaħgin naka? Ətul muwin məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat min.’ ”

Uhgın təmahli-ipən Pol kəm netəm u sənəmə netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmə, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. İkin əh, emuwin e Nimə Rəha Uhgın məfak, kən məplan napilaiirən kit itəm Uhgın təmos-ipa. ¹⁸ E napilaiirən əh, eməplan İərəməərə tatən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu aģin miet Jerusalem. Məto-inu netəm ikin-u okul kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Məto ekəmə, ‘İərəməərə, netəm əh kotitun wir məmə aupən ematuwin əpəh e nimə rəha nəfakən rəhalat mətaskəlim netəm u kotahətətə lam muwa mətəlis ilat mətəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən nian netəmim kəmətahtimnu Stipen, kən nitan təmaiu məto-inu təmatən-iarəp ik. Məto io min, ematətul itimat min ilat. Kən nıkkik tətəģien məto-inu kotəht Stipen e kəpiel, kən mətehm rəhalat natimnat.’ ²¹ Məto İərəməərə təmən-ipa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-ipən ik ikin əh kəm İaihlua min.’ ”

²² Kən kəməotətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəməotəto nəghatən əh, motəgət əfəməh məmə, “!Otilas-iarəp suah un, kohamnu! !Təsəwirən məmə otatig!” ²³ Kəməotəkəike motəgət əfəməh motəraikin əpnəpən əm rəhalat natimnat, mətəmik nimoulul kətəraikin əpnəpən əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm tərəməərə mopael min tən məmə okilas kan əpəh e nimə rəha mopael min. Kən təmə okalis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotəgət pik lan nəhlan o naka.

²⁵ Məto nian kəməotietəin wir Pol məmə okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol min əh kit rəha mopael min itəm tatətul iuəhkır ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmə onəkotalis io nian esuwinən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopael min təməto nəghatən əh, təmuwin məplan etəm tərəməərə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəməərə e mopael min əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. İatən pahrien.”

²⁸ Kən etəm tərəməərə e mopael min təmə, “Emətou məni pik o nəģəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” ²⁹ Kən əmun mopael min itəm kəməotətul matip məmə okotalis Pol kəməotaut kani məntaalət ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təmitun məmə Pol in etəm Rom, kən təməģin məto-inu tınəlis rəkis e sen.

Pol təmətul aupən e kaonsel

³⁰ Kən lawıģin, kən etəm tərəməərə e mopael min əh tolkeike məmə otitun ətuatip məmə təhro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən kıkis rəkis sen lan, kən maun-in pris əsol min ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha

netəm Isrel mämə okotəpələh kəghat, kən muwın miləs Pol muwa tətul aupən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən mämə, “Piak mın. E rəhak nəmegəhən aupən mətəorus-pa u-roiu, esətoən mämə nıkkik otəgin mämə emol nat tərət kit e nıganəmti Uhgın.” ² Kən pris asol agın əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhkır ron mämə kit otem-pən nohlin. ³ Məto Pol təmən-ipən kəm in mämə, “!Uhgın otol mihin mın lam! Ik nakahmen e nımə itəm kəmol pen lan tərüən pik əm ihluə, məto tamkımik əpəh imə. ?Tahro natəpələh ikın-u mətakil io e Lou rəhatat, məto ik nəmən mämə kit otem io? Ik nınətəghl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuəhkır o Pol kotəmə, “?Tahro natəghat rat e pris asol agın rəha Uhgın?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak mın. Io esıtun agın-əhən mämə in pris asol agın rəha Uhgın. Məto io ekıtun mämə Naoa Rəha Uhgın tatən nəhlan mämə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’”

⁶ Kən təməplan mämə nəwtain kaonsel məsın ilat Satusi mın, kən nəwtain məsın ilat Farisi mın. Kən in təməghat əfəməh mämə, “Piak mın. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tipik mın, ilat Farisi mın. Məto netəm u kotolkeike əm mämə okotıuw-ıarəp io e kot məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat mämə etəm təmımıs otəpanəmegəh mın.”

⁷ Nıan təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mın kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mınotəhap ilat mın, mınotol nənən kəiu. ⁸ Məto-inu Satusi mın koatən mämə nıan etəmım otımıs, okol təsəmegəh mınən. Kən moatən mämə nagelo tikə, kən narmın tikə. Məto Farisi mın koatən mämə, nat miləhal əh, in nıpahrienən.

⁹ Məto-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwın ilis.

Kən iəgətun mın neen rəha Lou u Farisi mın, kəmotən əskasik mämə, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nıpahrienən mämə narmın kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopael mın əh, təgin mämə okəmə okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsın-earəsın. Kən tahl-ipən rəhan mopael mın mämə okotuwin kıləs-irəkis Pol kıləs kan mın əpəh iməlat ikın.

¹¹ Kən lapın əmun, İərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in mämə, “Nat əh, nat əpnapın əm. Əsəginən. Ik nəmən-ıarəp rəkis io ikın-u Jerusalem. Kən onəköl mihin mın əpəh Rom.”

Netəm Isrel neen kəmotən anion mämə okotohamnu Pol

¹² Kən lawıgin, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion mämə okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkısən kit mämə okəsotagwənən ne motənım nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmə okotətəghl nəniəkısən əh, pəs Uhgın otəh ilat kotımıs. ¹³ İlat taprəkısın foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwın o pris asol mın, ne netəm-ıasol mın rəha nıməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat mämə, “Emotol nəniəkısən kit mämə esotunan nat kit mətəorus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itamat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopael mın rəha Rom motətapəh

ron māmə, otəkəike mīlās mīn Pol muwa u ikin-u, kən moteiuə lan māmə onəkotəplan o natimnat mīn əh rəhan. Kən itimat ekotəhluaiḡ e suatip kətalkəlik māmə okotilās kətah u, kən ekotaskəlim kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nəti winin, təməto nəghatən əh, kən muwin əpəh imə mopael mīn ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopael mīn tuwa, kən tən-ipən kəm in māmə, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwin tehm etəm tərəmərə e mopael mīn. In tatos nəghatən kit māmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopael əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in māmə, “Suah u Pol itəm tətatiḡ e kalapus, təmaun-in io māmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit māmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh, tos nelmi suah apon mian əpəh ikin kit ilau pišin əm, kən mətəpəh ron māmə, “?Naka əh nakəmə nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol mīn əpəh Isrel kəmotegəhan rəkis māmə olawig kotuwa kətəpəh ron ik māmə onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik māmə kaonsel tolkeike māmə otəplan wir mīn-tu nəghatən mīn rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwa kətəhluaiḡ e suatip kətəsahgin. Ilat kəmotol nəniəkisən kit māmə okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən mīnoatətul matip əm əh-roiu māmə okotol nat əh, moatəsahgin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopael mīn apon təmə, “Əsən mīnən kəm suah kit māmə nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwin.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau māmə, “Okian muən kəm mopael mīn ilat rafin fo-hanrit-sepinte māmə okotətul matip o nuwinən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmik niro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkəike kilās hos neen māmə Pol otəpələh elat, kən motilās motuwīn kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wir māmə okəsolan nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təməte naoa kit mos-ipən kəm itəm mil un māmə okotilās kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən māmə,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəmərə e kapman, kən iatən təwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol mīn rəha Isrel kənotaskəlim rəkis, kən iuəhkir kotohamnu. Məto io eməto māmə in etəm Rom, kən ekuwin itimat rəhak mopael mīn kilās-irəkis olat. ²⁸ Emolkeike māmə ekeḡəs-in-tu māmə nat naka təmol təsətuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotilās motuwīn e kaonsel rəhalat. ²⁹ Kən eməplan māmə in təsolən nat tərət kit ne itəm otimis ron, o māmə otuwīn o kalapus ron. Nəghatən mīn itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io māmə netəm Isrel koatol anion noa kit māmə okotohamnu, kən nīkik təht māmə təwir māmə ekahl-ipinə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol timəht kəm in māmə okotimnə kən-ipinə kəm ik nat tərət mīn itəm koatəplan-pən lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopael mīn kəmotol əm məmə inu ne etəm tərəmərə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwīn e taon əh Antipatris lapīn. ³² Kən lawīgīn, mopael mīn itəm kəmotaiu e hos mīn, ilat əm kotiləs Pol motuwīn. Kən mopael neen mīn kəmotitəlig-pa iməlat ikin. ³³ Mopael mīn əh kəmotiləs motuwīn əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmīn. ³⁴ Nian kapman u təmafīn naoa, kən mətapəh o Pol məmə, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmə Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmə, “Nian netəmim okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekən kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopael mīn məmə okotiləs-ipən Pol e nimə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlim əh-ikin.

24

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwīn rəkis, kən pris asol agīn, nərgīn u Ananaeas, təmuwīn Sisaria ilat netəm-iasol mīn neen rəha Isrel ne ienatig e lou,* nərgīn u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwīn kətul e niganəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən mīn itəm nikilat təht məmə Pol təmöl təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-in Pol məmə otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən mīn rəhalat kəm Filiks məmə, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmikən itimat in tatətuatip wīr. Imatimat ikin təməməlinu nuwəh rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən ik nəməg-ətuatip-in rəkis nolən u ikin-u məmə otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat təwīr. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwīr o natimnat mīn əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikəən məmə ekaskəlim pik ik, məto ekətapəh ron ik məmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wīr-tu nəghatən əkuəkīr u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nərətən tərət e ikin mīn e nitən mīn. In tatol itimat netəm Isrel ekotərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgīn tamkīmīk e niganəmti Uhgīn, kən ekotaskəlim.† ⁸ Kən okəmə nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən mīn u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən məmə, “Nəghatən mīn rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhalpīn nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmə otəghat. Kən Pol təghat məmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekitun wīr məmə ik nəmətakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tərət rəkis. Kən tol nəhlan nīkik tagien məmə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwīn Jerusalem mīnos əm nian tuelef əm məmə ekuwīn məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u məmə in nīpahrienən o neiuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa

* **24:1:** Ienatig e lou in suah kit itəm titun wīr lou matəghat e kot. **24:5:** Wək 17:6 † **24:6:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit mīn əh-ikin itəm tatīlpin nəghatən u matən məmə, “Kən emotən məmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Məto Lisias itəm tərəmərə e mopael mīn, təmiləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmoteww rəkis mīn suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit məmə netəmim itəm koatəplan-pən nərətən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.”

24:6: Wək 21:28-30

nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məmə ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən məsotəplanən məmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikin min əpəh e taon. ! Kəp! ¹³ Kən okol təsəgətin ətuatipən kəm ik məmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nīpahrienən, mətə-inu in neiueiuəən.

¹⁴ “Mətə ekītun nən-īpīnən kəm ik məmə nīpahrienən məmə nian iatətəu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmə in nəfakən neiueiəən, io iatəfak kəm Uhgīn rəha tīpītīmat min, kən io iatən nīpahrienən e nəghatən min itəm kəmətə e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəlīgən kəm Uhgīn məmə in otol kəm netəm kəmotīmīs məmə okotəmegəh min, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəlīgən kitīəh əm itəm nīkilat tatəht. ¹⁶ Mətə-inu tol nəhlan, kən etalkut pīk məmə ekol nat naka itəm io ekītun məmə tətūatip e nīganəmti Uhgīn ne netəmim.

¹⁷ “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikin-u Jerusalem, kən emītəlīg-pa min məmə ekos mənī muwīn kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais min əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatip rəkīs e nīganəmti Uhgīn, kəmotəplan io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən sənəmə itīmat netəmim tēpət, kən məsotərgəhəu minən. ¹⁹ Mətə netəm Isrel neen itəm kəmotīsī-pən Esia, kəmoatətul əh-ikin e nian əh. Kən okəmə koatos nəghatən kit tərət lak, təwīr əm məmə ilat okotuwa kətul e nīganəmtim kən-iarəp. ²⁰ Mətə okəmə kəpə, təwīr məmə netəm Isrel min u itəm koatətul ikin-u, okotən-īpīnə ətuatip kəm ik nat naka itəm emol təsahmənən e nian emətul e nīganəmti kaonsel rəhalat. ²¹ Kəmotətəhəu io o nəghatən kitīəh əm məmə nian emətul aupən-in elat, magət əfəməh elat məmə, ‘Itəmat nakotakil io u-roiu mətə-inu io iatən nīpahrienən məmə netəm kəmotīmīs okotəmegəh min.’ ”

²² Suah əh Filiks in titun wīr Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosig-in nəghatən əh məmə, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopael min otiet-pa ikin-u, kən epanos-īpīnə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” ²³ Kən Filiks təmən-īpən kəm etəm tēpət e mopael min məmə okoatehm wīr Pol kən təmegəhan-in rəhan min məmə kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks təmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-īpən kəm ilat məmə okotit Pol motuwa-tu təul aupən in. Kən nian Pol təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-īpən nolən min rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol təmatən-iarəp rəhan nīpəgnəmtīn min kəm ilau məmə otiuw rəhalau nətəlīgən. Kən nian in təməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətūatip, ne nolən itəm suah kit tatərəmərə e rəhan nətəlīgən ne nolən min, ne nian Uhgīn otakil netəmim lan, kən Filiks təməgīn təməgīn kən mən məmə, “Tinahmen. Iet əh. Okəmə ekos nian kit min, kən panaun-in min ik.” ²⁶ Kən nian tēpət tatən-īpən məmə Pol otuwa matuəghat, mətə-inu in tolkeike məmə otətə Pol, mətə nat kit min, nīkin təht məmə okəmə naka Pol otos-īpən mənī neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tinos nup kəiu, Filiks təmeiuaiu e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas təmos nəmeen. Məto Filiks təmapəs Pol tətətig əm e kalapus məmə otol niki netəm Isrel tətagien.

25

Pol təmətapəh məmə otəplan Sisa

¹ Nian Festas təmōl kapman mīnos əm nian kisil, kən miet Sisaria muwīn əpəh Jerusalem. ² İkin əh, pris asol mīn ne netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natimnat neen itəm nikilat təht məmə Pol təmōl təsətuatipən. ³ Kəmotətapəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol titəlig-pən əpəh Jerusalem, məto-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Məto Festas təmə, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekitəlig-pən əh-ikin. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwin Sisaria, kən okəmə Pol təmōl nat kit təsahmenən, kən okotətu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas tətətig mos nian eit o ten ilat mīn ilat, kən mitəlig muwīn əpəh Sisaria. Kən kəmən lawigin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwīn məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tətəpələh ikin. ⁷ Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotisi-pən Jerusalem kəmotətul kitəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, məto suatip tikə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pahrien. ⁸ Kən Pol təmuhalpīn nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nimə Rəha Uhgīn, ne Sisa u tərəmərə e ikin mīn.”

⁹ Məto Festas tolkeike məmə otol niki netəm Isrel tagien kən mətapəh o Pol məmə, “?Nikim tagien məmə onəkuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil rəham nəghatən e nənən mīn u?”

¹⁰ Kən Pol təmə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətəuətīp məmə onakakil nəghatən ikin rəhak. Kən ik nəkitun rəkis məmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmə emətgəhl lou o emol nat kit tərət məmə ekimis ron, kən okol esətapəhən kəm ik məmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Məto okəmə nənən mīn əh koatən lak kəsotətəuətīpən, kən suah kit tikə məmə otos-ipən io e nelmilat. Məto ekolkeike əm məmə Sisa in otakil nənən mīn u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas təməghat e nənən əh məsin ilat rəhan mīn netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəmən məmə nakolkeike məmə onəkuwin məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. İk onəkuwin məplan Sisa.”

Pol təmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mīn təmuwa muwīn, kən Kig Akripa ne winin nərgin u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmə okuəplan Festas muən təwir kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatig ikin əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natimnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmə, “Suah kit u ikin-u e kalapus, itəm Filiks təmīləs-ipən. ¹⁵ Nian emuwīn Jerusalem, kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nīpəgnəmtin neen lan məmə tatol təsətuatipən motətapəh məmə ekən-iarəp məmə in təmōl tərət kən otos nalpīnən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmə, ‘İtimat netəm Rom sənəmə nolən u rəhatimat məmə okotegəhan-in əm etəmim tuwīn

e nelmi netəmim itəm koatən məmә təmöl nat kit təsətuatipən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpın rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.¹⁷ Kən nian netəm Isrel mīn əh kəmotuwa, eməsiuw-pən mīnən, məto kəmən lawiğin əm, kən ekotuwin kəpələh e nimə kot kən moatən-in mīn Pol məmә otuwa mətul aupən.¹⁸ Nian rəhan tikimīr mīn kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmә təmöl nat naka tərət itəm nikik təmataht məmә okotən mihin.¹⁹ İlat kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmimīs kit, nərgin u İesu, itəm Pol tatən məmә suah əh tatəmegəh.²⁰ E natimnat mīn əh, io esitun wirən nənən lan məsin, kən mol ekətapəh o Pol məmә, “?Təhro, nikim tagien məmә nakuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil nənən mīn itəm katən lam?”²¹ Məto Pol təmasegəhanən, kən mətapəh məmә ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən mīn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmә rəhak netəmim okoatehm wir mətoarus ekehm suatip kit, kən panahl-ipən tuwin məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmә, “İo mīn iakolkeike məmә ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmә, “Təwir əm. Olawig nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawiğin, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimə kot, kən netəm-iasol itəm koatərəmərə e mopael mīn, ne netəm-iasol pik mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol mīn rəha nisaiiən. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopael mīn məmә okotuwin motiləs Pol motuwa.²⁴ Kən Festas təmә, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasik lak məmә təsəwirən məmә ekegəhan-in suah əh tətətig, məto təkəike mīmīs.²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpınən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətapəh məmә otuwin məplan Sisa əpəh Rom, kən nikik təht məmә ekegəhan-in.²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatip kit ne e nat u məmә ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa məmә otətul aupən e niganəmtim, Kig Akripa, ne itəmat rafin. İakolkeike məmә ik onakehm mīn-tu kən mītun natimnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafin mīn əh, pəs ekitun nəteən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa.²⁷ Ekitun məmә təsətuatipən məmә ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatipən kəm in məmә nat naka təmöl tərət.”

26

Pol təməghat e niganəmti Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmә, “İk nəkitun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmİLƏS-ipər nelmin mefətutu ilat lan, kən muhalpın rəhalat nəghatən mən məmә,² “Kig Akripa. Nikik tagien pik agin roiu məmә ekətul e niganəmtim, kən mən-iarəp rafin nənən mīn itəm netəm Isrel koatətu-pa lak.³ Nikik tagien məto-inu ik nəkitun wir nolən mīn e kastom rəha netəm Isrel e natimnat mīn itəm ilat koatəghat pik ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətig-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafin kotitun natimnat rafin e rəhak nəmegəhən məmә təhro nulan e rəhak natigən, nian ematəkəku e nətuounən imak ikin e rəhak nəptən, mətoarus-pa uarisig emuwin Jerusalem.⁵ Netəm əh kotitun io nuwəh rəkis, kən okəmә nikilat tagien, kotitun nənən məmә

io Farisi kit nian ematakəku rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi min, ilat koatətəu-pən wir aġin Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkis-in netəmim rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikin-u məmə ik onakakil rəhak nəghatən min məto-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən itəm Uhgīn təmol aupən ilat tipitimat min. ⁷ Nəniəkisən u kitiaħ əm itəm netəm tuelef noanol min rəhatimat itəm kəmoatəfak kəm Uhgīn lapin ne e nərauiəgən məmə okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, məto tahro netəm Isrel min u koatən-ipən nəghatən min əh lak? ⁸ ?Tahro tiəkis pik otəmat o nənən niphahrienən məmə Uhgīn titun nolən etəm təmimis təmegəh min?

⁹ “Aupən, io min eməplan məmə tətuatip məmə ekol natimnat tepət pəs mərəkin suah Iesu, etəm Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol min kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tepət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhan məmə in nat təwir aġin kit. ¹¹ Nian tepət iatuwin e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matol nalpīnən kəm ilat matol məmə ilat okotən rat Iesu. Nīkik təmətahmə pik ematətəhau ilat, kən matitəp ilat nian rafin. Kən kotagim kan e taon isəu min ikin pisin pisin min, məto ematitəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu

(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təməkəike matən məmə, “Nian kit ematuwin əpəh Tamaskes məmə ekol nat əh. Pris asol min koategəhan-in io, kən motən əskasik kəm io məmə ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nīlugi nian, ematuwin e suatip, kən məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpīn io ne netəm koatuarisig-in io. Nagəhagən əh, tatuəp taprəkis-in mītgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motəto nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmə, ‘Sol! Sol! ?Tahro nakatol tərət pik kəm io nulan? Nolən əh in tətərəkīn atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nig kəməgət tasilə lan, məto in tatol wael, kən nig təməha mətaru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətapəh ron məmə, ‘?Məto İərəməərə, ik pah un?’

Kən İərəməərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Məto ətul. Emitəpun rəkis ik məmə ik rəhak etəmim. Kən onəkən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan. ¹⁷ Oekiləs-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi İaihlua min itəm io ekahl-ipən ik məmə onəkuwin mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəike merəh e niganəmtilat məmə okotəuhlin ilat motiet e napinəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha İərmis motuwa o Uhgīn. Kən Uhgīn otafəl rəhalat nolən rat min, məto-inu kəmotən niphahrienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikin ilat netəm u Uhgīn tinəmitəpun rəkis ilat.’ ”

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təməkəike matən məmə, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgīn təmən kəm io e nat kit tahmen e napīliirən. ²⁰ Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwin matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin min e nitən Jutia, ne ima netəm ikin min rafin u İaihlua min. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min motahatətə e Uhgīn, kən motol natimnat itəm

tatəgəṭun məmə kəmotəuhlin pahrien ilat. ²¹ Məto-inu o nat əh, kən netəm Isrel kotiləs io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn motolkeike məmə okotohamnu io.

²² Məto Uhgīn tətasiṭu lak nian rafin mol iatəṭul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mīn rəha Uhgīn kəmoatən məmə otəpanol mihin. ²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, in otəto nahməən e nīpətīn kən panimis. Kən meto inu in otətuoun məmegəh mīn e nīmīsən, kən otəgəṭun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne Iaihlua mīn, məmə nəhag-əhagən u in suatip itəm Uhgīn otosmegəh ilat.”

Pol təmalikut məmə Kig Akripa otitun Iesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “!Pol ik nīnətalməl! !Rəham nītunən tīnəfəməh pik agin, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən mīn u iatən, kotətuatip əm, kən ilat nīpahrienən. ²⁶ Io ekītun nəghat ətuatipən kəm kig, kən okol esaulisən məto-inu ekītun məmə in titun rəkis natimnat mīn u. Ekītun məmə in təmos rafin nəghatən mīn əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmol anion-pən huə kit təkəku ikin. ²⁷ ?Kig Akripa, tahro? ?Nakotən nīpahrienən e nəghatən itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotəte? Ekītun məmə ik nakatən nīpahrienən elat.”

²⁸ Meto kig tən-ipən kəm Pol məmə, “?Nīkim təht məmə e nian əkuəkīr əm huə roiu, nəkītun niuw-pamən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat əpnapīn əm məmə in nian əkuəkīr o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgīn məmə sənəmə ik pīsīn əm, məto netəmim rafin itəm kəmotəto rəhak nəghatən roiu, Uhgīn otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəmālis io lan, esolkeikeən məmə okālis itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig təməṭul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, ³¹ kən motiet, moatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “Suah əh təsolən nat kit tərət məmə in otīmīs ron o muwīn e kalapus ron.”

³² Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Festas məmə, “Nəkītun nahl-iarəpən suah əh, məto in əmun in tolkeike məmə Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael mīn kəmotit Pol motuwīn Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oekotuwīn Itali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen mīn e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael mīn, nərgīn u Julias. In tatərəməərə e mopael wan-hanrit. In e mopael u katən məmə, “Mopael Rəha Sisa.” ² Kən nego kit təmīet əpəh Atramitiam matuwa, kən minatig məmə otitəlig-pən mīn əpəh Esia, kən ekotuwīn lan. Kən etəm Masetonia kit təmətəu-pa itimat, nərgīn u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawīgīn ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwir kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwīn məplan rəhan neen netəmim itəm titun ilat. Kən ilat kəmoatehm wīr Pol.

⁴ Kən ekotiet mīn ikin əh, kən nīmətəg tatiləs itimat, kən motitəlau e nīkali nītən əh Saepiras itəm nītəhəi təmālinu ikin. ⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikin əh, etəm

tərəmərə mopael mīn təmuwīn məplan nego kit itəm təmīet Aleksantria matuwīn Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet mīn, məto e nian tepət nego əh tətaiu mətīg əm. Emotalkut məsīn məmə ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkīr, məto tiəkis, məto-inu ioatīlās pīkən nīmətāg, kən okol esotaiuən motuwīn təhmin. Kən ekotaiu e nīkalīn pis ikīn məmə ekotuwīn Krit. Emotitəlau e poen asol əh nərgīn u Salmone. Kən motitəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, məto tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikīn kit katən məmə, Pasis Wīr, iuəhkīr o taon əh Lasea.

⁹ Məto-inu emotərəkin əm nian wīr tepət təmuwa muwīn, kən nian wīr o nuwīnən e nego tinol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niāmītə, kən itəhəi tərāt. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfəgə, tinuwa rəkis minuwīn e məwīg Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okoatəto wīr ilat, matən məmə, ¹⁰ “Piak mīn. Iatəplan məmə okotatīg e nəratən tepət e naliwəkən u rəhatat. Timətīg əm məmə itəhəi otərəkin kako mīn u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mīn okotimis.”

¹¹ Məto etəm-iasol rəha mopael mīn tatətəlig-in pīk etəm tatīlās nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pīkən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwīr pīkən məmə nego otətul ikīn e nian rəha nətəpən məto-inu nian əh, in nian nītəhəi tətəsəsau pīk lan. Kən ilat tepət kotən məmə təwīr məmə okotiet. Nikilat təməht məmə okotuwīn əpəh e pasis əh Finiks motəhluaiğ ikīn. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmol nohlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikīn, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikīn. Kən nego titun nəməhlən ikīn e nian rəha nəsəsəuən.

Nīmətāg asol təməh ilat

¹³ Kən nīmətāg wīr kit tīnatīsī-pis matelel nat, kən netəm e nego, nīkilat təht məmə nīmətāg əh inəh kotolkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nītən əh Krit. ¹⁴ Məto təsuwəhən, nīmətāg asol kit tīnatuwa mīn, nərgīn u, Luətuəmlae, tātīsī-pən e nəptən apon, ¹⁵ mīnatīlās itimat, mīnatoh nego. Kən nego tīnəruru naiuən mīlās pīkən nīmətāg, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nīmətāg tatīlās itimat.

¹⁶ Emotuwīn-pa Koata ikīn e nīkalīn pis ikīn. Ikīn əh emotəhluaiğ ikīn məsīn, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nəghilat təmīkə o nīlās-ipərən pot. ¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikīn, kən kīetain tiəkis məmə otaskəlīm nego. Ilat kəmotəgīn məto-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnīm pīk, kən nīkilat təht məmə nego otīlās pīkən nīməkləkil ikīn əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nīmətāg tīlās nego matuwīn. ¹⁸ Kəmən lawīgīn kən nīmətāg tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹ Kəmən lawīgīn mīn, kəmotəmki-arəp natīmnat mīn katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen mīn. ²⁰ Kən nian tepət eməsotəplanən mītgar ne məhau mīn lapīn. Kən nīmətāg təmatol əm nulan nīkitimat təht məmə okol esotəmegəh mīnən.

²¹ Nian eməsotəgwənən o nian tepət məsīn, kən Pol tətul aupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotatīgən e nəratən u kən məsotərəkinən natīmnat tepət. ²² Məto roiu ekən-ipinə kəm itəmat məmə əsotəgīnən. Okol kitat kit ikīn-u təsīmīsən, məto nego əm otərāt. ²³ Nagelo kit rəha Uhgīn rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmə, ²⁴ ‘Pol.

Əsəginən. Onəkəike muwın mətul e nıganəm̄ti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Uhgın təwır, kən nıkin tagien məmə otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuə e nego.’ ²⁵ Kən Piak min, əsotəginən. Io etahətətə e Uhgın məmə natımnat min rafin otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ıpa mihin kəm io. ²⁶ Məto nımətəg otıləs-ıpar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhai təmıləs-ıpar nego

²⁷ Tinos nian ilat rafin fotin, kən lapın lan nımətəg tıləs nego muwın əpəh e nitəhai asol Metiterenian. Kən e nalugı nian lapın, netəm koatol wək e nego, nıkilat təht məmə enoatuwa iuəhkır o nəptən kit. ²⁸ Kən kəmotətü-pən nat figəm kit əpəh e nıpəgnəm̄ti təulə kəhlman-əhlman teıuıu məmə okotehm-tu məmə lokamnım o lokıpar. Kən kəmotəplan məmə tahmen e negopagan tate-sepin ilat rafin. Kən motaiu məsin min u kotəhlman-əhlman min, məto tınahmen e negopagan ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmə nego otıləs pıkən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwıt əpəh u arisig moatəfak məmə otian uəhai əm. ³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuwar kagım, kən motıləs-iəhau pot rəha nego moteıuə məmə okotuwın əpəh e nohlin nego kəmki-arəp min iagke neen. ³¹ Məto Pol təmən-ıpən kəm etəm tərəmərə e mopael min ne mopael min məmə, “Okəmə netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ³² Kən mopael min kəmotətətıp təulə, kən pot tiet-pən itəhai.

³³ Tınuwa iuəhkır əm o nianən, kən Pol təmuəh nıkilat məmə okotəkəike kəgwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moategəs məsotunən nat kit. ³⁴ Kən roıu iatən-ıpınə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsətigən e nəratən.” ³⁵ Kən Pol təməmik pıret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgın, kən məmkas mun. ³⁶ Kən nıkilat təməwır mınəotos nəgwənən mınəotun. ³⁷ Itımat rafin tu-hanrı-təpıntə-sıkıs e nego. ³⁸ Nian ilat rafin kəmotəgwən rəkıs, kən motəmık pak fləoa min kəmki-arəp e nego məmə nego otoıgoıg.

Nego təmıləs nıməkləkıl

³⁹ Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkır o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasıs kit u nıməkləkıl kit əh-ıkin. Kən nıkilat təht məmə okotıləs-ıpar nego əh-ıkin. ⁴⁰ Kən kəmotətətıp təulə e iagke min kəpəs ilat kotamnım itəhai. Kən motıkıs rəkıs təulə min itəm kəmälıs ətain nuwəə asol min lan ikin katıləs nego ikin. Kən motıuw-pər niuwən əpəh aupən məmə nımətəg otıləs nego muwar. ⁴¹ Məto ikin əh lokıpar məsin, kən nohli nego təmaru nıməkləkıl, nego təməruru nəloalən. Kən nitəhai tınətəhap-əhap naunısın nego.

⁴² Kən mopael min kınəotən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmık ilat məta neen kotəgım. ⁴³ Məto Julias u tərəmərə elat tolkeıke məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ıpən kəm netəm u kotıtun neaiən məmə okotətıpən paupən əpəh itəhai, moteai par. ⁴⁴ Kən mən-ıpən kəm ilat rafin əh-ıkin məmə okotəmık nımısımsı timpa ne nəwtain nego min itəm nitəhai tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsımısən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsanən əm, kən panotəto uarisig məmə nəptən əh, nərgin u Malta. ² Netəm ikin əh kəmotəwir pik otimat. Kən e nian əh nuhuan təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nigəm asol kit məmə otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətəin məmə otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tətəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat min məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsimisən əpəh itəhəi, məto uhgin u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmə sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netəmim nikilat təht məmə niyəti Pol otasis o otəsuhəhan əh-roiu, tisi-pər morin mīmīs. Kəmoatəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgin kit.

⁷ İkin əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tatərəməə e netəm ikin əh. Təməmik itimat ekotuwin iman ikin, kən matol təwir kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisil. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apən Puplias, tinatimīs matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfak lan, əmun nimisən rəhan təwir min. ⁹ Nian netəmim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimīs kəmotuwa min o Pol. Kən Pol təfak elat kotəwir. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmos-ipa natimnat tepət kəm itimat. Nian enoatol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətəsitə etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatig ikin əh motos məwig kisil, kən emotuwın e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluəig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf əupən narmı uhgin mil əh mil-mil mil, nərgiləu u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit min, nərgin u Retiam. Kən lawigin, nimətag iasi-pis tinatəlel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ İkin əh emotəplan piatə min neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotətəpəh məmə ekotatig itimat min ilat o wik kitəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwın əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatə min itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwın, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. İkin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwıwi Uhgın, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətətig pişin əm e nimə kit, pəs mopael kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha İsrəl məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak min. İo eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne

kastom rəhatat itəm tipitat mīn kəmotəgəṭun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlīm io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotəṭapəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kətolkeike məmə okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm Isrel ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekəṭapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niḡanəmṭi suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak mīn.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəmālis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat mīn neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekətolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nəṭəlīgən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kīnatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin mīn rafin.”

²³ Kən ilat kəmotos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət mīn netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətəṭig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiəpiə əh, matən wīr kəm ilat nərəmərəən Rəha Uhgīn. Kən matən mīn Lou rəha Moses ne ien mīn rəha Uhgīn, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nīpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nīpahrienən lan. ²⁵ Kən mīnoatərgəhəu mīnoatol məmə okotagim mīn. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit mīn kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən kəm ien rəha Uhgīn u Aesea məmə otən-iarəp kəm tipitat mīn aupən, in tətuatip əm. Uhgīn təmən kəm ien məmə,

²⁶ ‘Uwīn mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgīn iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol mīn-nulan məto-inu nīkilat tīniəkis rəkis.
Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne niḡanəmṭilat.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e niḡanəmṭilat ne motəto e matəlgilat,
o kotitun nītunən e nīkilat,
kən motəuhlin ilat motəhatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwīr mīn.’”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wīr məmə Uhgīn təmōl suatip u rəhan o nosmegəhan netəmim. Tīnuwīn rəkis o Iaihlua mīn. Kən netəm mīn əh okotəṭəlīg-in nəghatən əh kən motən nīpahrienən lan.”*

³⁰ Kən e nup kəiu apiəpiə, Pol təmatəṭou əm nimə əh məṭəṭig lan. Kən nīkin tətəḡien o netəmim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəmərəən Rəha Uhgīn, kən matəgəṭun əskasik ilat e nam-nusən təwīr rəha Iərəmərə Iesu Kristo. Kən suah kit tīkə məmə otən-iəhəu o nən-iarəpən nəghatən əh.

28:18: Wək 26:31 **28:19:** Wək 25:11 **28:20:** Wək 26:6-7 **28:22:** Wək 24:14 **28:27:**

Aes 6:9,10 * **28:28:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit mīn əh-ikin itəm tatilpīn nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmōl namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nəṭəlīgən rəhalat təmən kitiah kitiah kən moatərgəhəu.”

Rom Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Rom Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Rom

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm iəfak mın itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwın mehm iəfak mın əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikın, in otəkəike muwın mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat mın e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihlua mın tepət, məto netəm Isrel tepət mın.

?Təməte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwın Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təməte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatıp ətuatıp rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro mın nulan, Iaihlua mın ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitiəh əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmitəpun mīləs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəhan. ² Namnusən təwir u, in tinəmən-iəkis nuwəh rəkis e rəhan ien mın itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat İərəməyə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Tefit. Kən Uhgın təməgətun məmə in Nətin ətuatıp nian təmosmegəh in e nimisən e nəsanənən e wək rəha Narmin asim. ⁵ E Kristo, Uhgın təmol təwir kəm io, mos-ipa kəm io wək wir məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki Iaihlua* mın e noanol mın rafin məmə okotən nıpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otīləs-ipər nərgi Iesu. ⁶ Kən itəmat mın, Uhgın təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne İərəməyə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwıran ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmə otuwın məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgın e Iesu Kristo otəmat rafin agın-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nahatəəən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgın titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluınən itəmat. İatol pik wək rəhan e nıkkik rafin o nən-iarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən iatəfak məmə okəmə in nətəlīgən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatıp kit məmə ekımnə məplan itəmat. ¹¹ İakolkeike pik məmə ekımnə məplan itəmat məmə ekawte-in kəm itəmat nəwıran kit rəha Narmin Rəha Uhgın məmə otol itəmat nakotətul əskasik təhmın mın.

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u “Iaihlua” tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26 **1:10:** Wək 19:21; Rom 15:23

¹² Nipəti nəghatən u məmə, nahatətəən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak min titun nasituən etəmat.

¹³ Piak min ne winik min, təwir məmə nəkotitun məmə nian tepət, rəhak nətəligən təht məmə ekimnə muag itəmat. Məto nian rafin natimnat neen koatahtosig-in io o nimnəən. Iakolkeike məmə rəhak wək o toe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, tahmen e nəmegəhən rəha Iaihlua min ikin pişin pişin min. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotəruru, kən ilat itəm kəmotol-wir skul, ne ilat itəm kəsotol-wirən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik məmə ekən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat min əpəh Rom.

¹⁶ İatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən təwir. Esaulisən məto-inu namnusən təwir in nəsanənən rəha Uhgın o nos-megəhən netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol min rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua min. ¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən təwir, Uhgın təmol əp suatip rəhan məmə Uhgın tatos-ıpən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgın tatol məmə netəmim kotuwa motətuatip e niğanəmtin. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim itəm kotətuatip e niğanəmti Uhgın e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən lilin.”

Neməha tatol Uhgın o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgın e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpınən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. İlat koatətləosig-in nipahrienən rəha Uhgın e nolən rat min rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgın lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgın atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgın e niğanəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niğanəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan nannun tikə, ne nipahrienən məmə in Uhgın, kən motitun nitunən məmə Uhgın in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgın təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnapın ilat kəmotitun Uhgın məsin, məto kəmotapəs nisaiiən məmə in Uhgın, kən məsotənən kəm in məmə nikilat tagien o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nikilat təmatəht nalpəkəuən alməl min məmə Uhgın tahro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa mapınəp, minotəruru suatip itəm Uhgın tolkeike məmə okotitun. ²² Nat əpnapın ilat koatən məmə ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialmə min, ²³ kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kən otəsımisən tətətig lilin, kən minotətuoun moatəfak kəm narmi nat min itəm tahmen e netəmim u okotimis nian kit, o tahmen e mənig min, o nat megəh min koataliwək o koatəkiəh.

²⁴ O nat u, Uhgın təmapəs ilat megəhən-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat min itəm nikilat tolkeike məmə okotol e nipətilat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən min e nipətilat itəm tol əm naulisən. ²⁵ İlat kəmotapəs

1:13: Wək 19:21 **1:16:** Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24

1:17: Hab 2:4; Rom 3:21-22

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28 **1:20:** Job 12:7-9; Sam 19:1

1:21: Efes 4:17-18

1:22:

Jer 10:14; 1 Kor 1:20 **1:23:** Dut 4:15-19; Sam 106:20

nīpahrienān rāha Uhgīn motaskəlīm neiueiuān, kēn moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafin itəm Uhgīn təmol, mətō kəmotapəs nəfakən kəm Uhgīn. Mətō pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən mīn əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgīn, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mīn itəm nīkilat tolkeike məmə okotol e nīpətīlat itəm tol naulisən əm. Nat əpnāpīn nīpitan mīn, mətō ilat kotapəs nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atīp ilat mīn, kēn nat u in nat pīsīn e itəm u Uhgīn təmələhəu. ²⁷ Kēn e nolən ahmen-ahmen əm, nəman mīn, ilat kəmotapəs nitən rəhalat nīpitan mīn, moatolkeike pīk nəman pīsīn mīn. Ilat koatit atīp ilat mīn itəm tol naulisən. Kēn Uhgīn təmos-ipən nalpīnən kəm ilat o rəhalat nolən rat agīn mīn.

²⁸ Kēn nat kit mīn. Mətō-inu ilat kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgīn, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəlīgən təsītunən məmə nat kit in təwir o nat kit in tərət, kēn megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətūatīpən məmə okotol. ²⁹ Nīkilat təmərīoah e nolən rat pīsīn pīsīn mīn rafin, kēn ilat naumis, kēn ilat koategəs-in suatīp o nərəkīnən netəmim. Kēn nīkilat təmərīoah e nolən rat mīn əh: ilat koatetət netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natimnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiueiuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nīkali netəmim, ³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhau Uhgīn, ilat nəgət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koategəs-in suatīp o nolən təfagə rat mīn itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne mama. ³¹ Ilat nenikə, ilat nəghat tīpīk, nolkeikeən rəhalat tikə o netəmim, kēn nat əpnāpīn ilat atīp mīn neen, okol təsətəlīg-inən nasəkən o nasītuan e netəmim. ³² Ilat kotitun pap nəghatən ətuatīp rəha Uhgīn itəm tatən məmə netəm mīn u koatol nolən mīn əh, kotəkəike motīmīs. Mətō ilat koatəkəike e nolən mīn əh, kēn ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nīkilat tagien o netəmim neen mīn itəm koatol nolən rat mīn əh, kēn moatīləs-ipər rəhalat nətəlīgən məmə okotol.

2

*Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnāpīn itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan, † mətō nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atīp nəghatən. Kēn rəhatəmat nəghatən tikə o nuhalpīnən, mətō-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat mīn ahmen-ahmen mīn əm elat. ² Kēn kitat kotitun məmə nian Uhgīn tətakil matuəh matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən mīn əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətūatīp əm. ³ Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nərātən rəhalat, mətō itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kēn okol nəso tagimən nian Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat. ⁴ ! Nīkitəmat təsəht pīkan nolən rəha Uhgīn! In tatol təwir pīk kəm itəmat, kēn məsetəhau uəhaiən itəmat, kēn rəhan nətəlīgən otəmat in təfəməh. Mətō itəmat nəkoatol nat əpnāpīn əm e nolən wīr mīn əh rəhan. Nəkotitun

1:27: Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9 * **2::** E ves mīn u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatīp kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nīkilat təht məmə kotətuatīp e niganəmīti Uhgīn mətō-inu ilat noanol rəha Isrel, kēn koatətəu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihlua mīn, ilat rafin netəm kotərət mətō-inu Iaihlua mīn kəməsotosən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7

o kəp, məmə tatol nolən təwīr mīn kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn.

⁵ Məto rəhatəmat-kapə tiəkis, kən məsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn. Kən o nat u, nakotargətain neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpīnən rəhan e nian Uhgīn otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətəuatip. ⁶ Kən Uhgīn otos-ipən kəm netəmim kitiah kitiah tətəu-pən əm natimnat itəm kəmotol. ⁷ Uhgīn otos-ipən nəmegəhən lilin kəm netəmim itəm koatətul əskasik nian rafin o nolən nat itəm tətəuatip. Netəm mīn əh koatalkut pik o nolən nat wīr məmə Uhgīn otos-ipən kəm ilat nənwīwīən, ne nisīaiiən, ne nəmegəhən itəm namnun tikə. ⁸ Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpīnən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpilat, kən moatəuhlin mənətaalat o nīpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mīn. ⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nəratən ne nian iəkis mīn. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u o Iaihlua mīn. ¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wīr, Uhgīn otos-ipən nənwīwīən, ne nisīaiiən, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua mīn. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnəpīn ilat noanol rəha Isrel o Iaihlua mīn, ilat rafin okotos nat itəm tətəuatip olat, inu nalpīnən o nəwīrən.

¹² Uhgīn otol nalpīnən kəm Iaihlua mīn o nolən rat mīn rəhalat, nat əpnəpīn kəməsotosən Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmos Lou, Uhgīn otakil rəhalat nolən mīn e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan. ¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətəuatip e nīganəmti Uhgīn, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgīn otən məmə ilat kotətəuatip e nīganəmtin. ¹⁴ Nīpahrienən, Iaihlua mīn kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian mīn neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətəuatip, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə lou kit əh-ikin e nīkilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətəuatip, ne nat itəm təsətəuatipən, nat əpnəpīn kəsotosən Lou rəha Moses. ¹⁵ Ilat kotitun məmə nīpəti Lou əh-ikin rəha Uhgīn e nīkilat məto-inu nian ilat koatol təwīr, nīkilat tatəht məmə, “nolən u təwīr,” kən nian koatol nolən rat, nīkilat tatəht məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgīn otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən mīn itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən mīn ne nətəligən anion mīn. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwīr.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgīn, kən in titun mīn əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm Uhgīn tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətəuatip wīr məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pik məmə nakoatit iganəmtin əpis mīn, kən itəmat nakotasiəgəpīn suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikin, ²⁰ kən moatəgətun ialməl mīn ne

2:4: Efes 1:7; 2 Pita 3:15
8:17-18

2:8: 2 Tes 1:8

2:6: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10
2:14: Wək 10:35

2:7: Rom

nisualkələh.† Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne nıpahrienən rafin koatatig lan. ²¹ Təwir əm nakoatəgətun netəm pisin pisin min. ?Məto təhro nəsotəgətun atıpan itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ?Məto təhro nakotakləh? ²² Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto təhro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmi nat min kəməte e nig. ? Məto təhro nakoatakələh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat min? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ?Məto təhro nakotətəghl Lou motərəkin nərgi Uhgın? ²⁴ Inu təhmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! İaihlua min koatən rat nərgi Uhgın o nolən tərət rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ıpanən in nat təwir okəmə nakoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətəghl Lou, kən təhmen əm məmə kəsəhg-ıpanən itəmat. ²⁶ Okəmə İaihlua kit u kəsəhg-ıpanən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgın otəplan suah əh məmə kinəhg-ıpan rəkis. ²⁷ Kən netəmim itəm kəsəhg-ıpanən ilat e nıpətılat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu, nat əpnəpın nəmotos pap Lou itəm kəməte, kən kəməhg-ıpan itəmat, məto nakoatətəghl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmöl nolən rəha netəm Isrel e nıpətın, təsolən məmə in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ıpanən sənəmə nat kit rəha nıpətın. ²⁹ Məto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nıkin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ıpanən, in nat kit rəha nıki etəmim itəm Narmın əm Rəha Uhgın tatol, məto Lou təsolən. Kən sənəmə netəmim itəm koatıləs-ıpər nərgi suah əh, məto Uhgın əm tatıləs-ıpər nərgin.

3

Nian rafin Uhgın tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nıpəti nəhg-ıpanən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nıpətın, kən təhro nakoatən məmə nəhg-ıpanən in nat wir kit? ?Kən o nat naka in nat wir kit məmə suah kit in etəm Isrel?” ² !Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wir agın e nolən min rafin! Nat tətəupən, Uhgın təmələhəu-pən e nelmılat, nəghatən ətuatıp rəhan. ³ In nıpahrienən məmə ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto nolən rəhalat təsolən məmə Uhgın otəsolən rəhan nəghatən. ⁴ !Kəp! Nat əpnəpın netəmim rafin e nətueintən koateıuə, məto Uhgın təseıuəən. Təhmen əm e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in Uhgın matən min-nulan məmə,

“Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə ik nakətuatıp.

Nian netəmim okotakil rəham nolən min, motən məmə nəmol nolən tərət min, məto onatol win elat.”

⁵ Məto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatıpən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun məmə Uhgın tatol tətətuatıp nian rafin. ?Kən okəmə nolən rat rəhatat tatıləs-ıpər nərgi Uhgın, məto in otol nalpınən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatıpən.” ⁶ !Ei, kəp, nətəligən əh in neıueıuəən! ?Okəmə nətəligən əh in nıpahrienən, kən Uhgın otəhro min-nulan makıl muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? ⁷ Kən kəm-naka suah kit otən

† 2:20: Nian Pol tatən “ıganəmtın əpis min,” ne “ıalməl min,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in İaihlua min itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotal nolən min əh. 2:20: 2 Tim 3:5 2:21: Mat 23:3-4 2:24: Aes 52:5 2:26: Kal 5:6 2:29: Dut 30:6; Kol 2:11 3:4: Sam 51:4

məmә, “?Okәмә ekeiuә, kән rәhak neiuәән otәgәtun mәмә Uhgин tәtән әm nıpahrienән, kән netәmim koatәнwiwi in ron, kән tahro nulan Uhgин otakil muәh mälәhәu nәghatән rәhak mәмә emol tәfagә rat?” ⁸ Mәto io ekatән mәмә, okәмә kotәtәu-pән nәtәligән almәl min nәhlan, netәmim kotitun nәнән mәмә, “Pәs kotol nolән rat min mәмә rәhatat nolән rat min okotә-in nәwırән.” Mәto nәghatән u tәrat. Nıpahrienән, netәmim neen koatән rat nәrgәk moateiuә mәмә io iatәghat matәtәu-pән nәtәligән almәl min nәhlan. Uhgин otakil muәh mälәhәu nәghatән rәhalat, kән nәghatән әh in tәtuatıp әm.

Suah kit tikә itәм tәtuatıp wir agin

⁹ ?Kән tahro? ?Kitat okotән naka әh-roiu? ?Nıkitәmat tәht mәмә Uhgин otol tәwir kәм netәм Isrel maprәkis-in Iaihlua min? !Kәp! Emән rәkis mәмә nәsanәнән rәha tәfagә rat tәtәrәmәrә e netәmim rafin, netәм Isrel ne Iaihlua min. ¹⁰ Inu tahmen e Naoa Rәha Uhgин itәм tәtән mәмә, “Suah kit tikә itәм tәtuatıp, kitiәh agin huә ne tikә;

¹¹ Suah kit tikә itәм titun, suah kit tikә itәм tategәs-in Uhgин.

¹² Netәmim rafin agin kәmotәuhlin mәntaalat o Uhgин, ilat kәmotuwa nәlpah min o nolән nәwia Uhgин, suah kit tikә itәм in tatol nәwırән, kitiәh agin huә ne tikә.”

¹³ “Nәghatән rәhalat tahmen e nәpienән rәha suwit itәм tәmoag, Namilat tәrioah e neiuәiuәән.”

“Poesen rәha sinek tәtisip-pән e nohlilat.”

¹⁴ “Nohlilat tәrioah e nau-iәrmis-inән ne nәghatән tarıp.”

¹⁵ “Kotaiu uәhai әm o nohamnuән itәм;

¹⁶ ikin min rafin itәм koatuwin ikin, koatәrәkin natimnat, kән moatol netәmim koatәto tәrat,

¹⁷ kән ilat kotәruru agin suatıp rәha nәmәlinuән.”

¹⁸ “Ilat kәsotәginән Uhgин, kән nisaiiән rәhan tikә agin e nәtәligән rәhalat.”

¹⁹ Kitat kotitun mәмә natimnat rafin itәм Lou tәtән, in rәha netәм itәм Uhgин tәmos-ipән Lou kәм ilat. Tol nәhlan mәмә suah kit tikә titun nuhalpinән nәghatән itәм Uhgин otән. Kән netәmim rafin e nәtueintән otәkәike motәtul aupән e niganәmti Uhgин mәмә in otakil muәh mälәhәu nәghatән rәhalat. ²⁰ Tol nәhlan, etәmim tikә agin itәм Uhgин otән-iarәp mәмә in tәtuatıp e niganәmtin mәto-inu in tәmәtәu-pән Lou. Kәp, mәto e Lou, kitat rafin kotitun mәмә kitat nol tәfagә rat.

Nәtuatıpәn e niganәmti Uhgин tatuwa e nahatәtәән әm

²¹ Mәto roiu, Uhgин tinol-arәp rәkis rәhan suatıp mәмә netәmim okotuwa kәtuatıp e niganәmtin. Suatıp әh sәnәmә inu okotәtәu-pән Lou. Mәto nәghatән min e Lou, ne nәghatән rәha ien min aupән, koatәghat-in suatıp pişin әh. ²² Uhgин tatol suah kit tәtәtuatıp e niganәmtin nian tәtәhatәtә e Iesu Kristo. Kән Uhgин otol kәм netәmim rafin itәм koatahatәtә lan. Netәmim rafin kotәhmen-ahmen әm, ²³ mәto-inu netәmim rafin kәmotol tәfagә rat kән motәmkәkiәh e suatıp rәha nәtuatıpән rәha Uhgин itәм tәwir mәhag-әhag, ²⁴ kән e nәwırән rәhan, Uhgин tәtән әm mәмә ilat rafin itәм koatahatәtә lan, ilat kotәtuatıp әm e niganәmtin, motuwa

netəmim rəhan, tahmen e nalpəkauən rəhan. Ilat kəsotətouən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto Kristo Iesu təmətəuə suatip rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nimisən rəhan. ²⁵ Uhgın təməhl-ipa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpinən ne neməha rəhan o təfagə rat min, nian nitan təmaiu. Kən Uhgın tətəfəl təfagə rat min rəha netəmim nian netəmim kotahatətə məmə Kristo təmimis olat. Uhgın təmol suatip əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətəuatip agin-əh, məto-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpinən o təfagə rat min itəm netəmim kəmotol aupən. ²⁶ Təmol nəhlan məmə otəgətun roiu məmə nolən rəhan in tətəuatip. In təməsaluin əmən təfagə rat min, məto təməhl-ipa Iesu məmə in otos nalpinən o təfagə rat min. Kən Uhgın atip əm tatən məmə netəmim itəm kotahatətə e Iesu, ilat okotətəuatip e nigənəmtin.

²⁷ ? Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in tətəuatip e nigənəmti Uhgın, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəupənən Lou məmə tatuwa mətuatip e nigənəmti Uhgın. Uhgın tatol etəmim tətəuatip e nigənəmtin e nahatətəən əm rəhan. ²⁸ Tol nəhlan məto-inu kitat kotaskəlim əskasik nətəligən məmə etəmim tatətəuatip e nigənəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, məto sənəmə e nətəupənən Lou. ²⁹ Uhgın, in sənəmə Uhgın rəha netəm Isrel əm. In Uhgın min rəha Iaihlua min, ³⁰ məto-inu Uhgın kitiəh əm, itəm in otol netəmim kotətəuatip e nigənəmtin e suatip kitiəh əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm Isrel ne Iaihlua min. ³¹ ?Tahro əh-roiu e Lou əh? ?Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnəpin? !Kəp! Məto nian koatahatətə əm e Uhgın, kən e nolən əh, koatətəupən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uhgın təmol Epraham tətəuatip e nigənəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol min rəha Isrel aupən. Otətəlig-in-tu nat naka itəm Epraham təməhm məmə in suatip rəha nətuatipən e nigənəmti Uhgın. ² Uhgın təmol Epraham tətəuatip e nigənəmtin, məto sənəmə e nolən wir min rəha Epraham. Okəmə nolən wir min rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Məto e nigənəmti Uhgın, okol Epraham təsausitən o nat kit, ³ məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Epraham təmətahatətə e Uhgın, kən Uhgın təmən məmə Epraham in tətəuatip e nigənəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətəuən, rəhan iərəməərə təsənən məmə rəhan nətəuən in presen kit kəm in, məto iərəməərə təkəike mos-ipən nətəuən o rəhan wək. ⁵ Məto kitat kəsotələn wək məmə okotuwa katətəuatip e nigənəmti Uhgın. Kitat kotahatətə əm e Uhgın, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətəuatip e rəhatat nahatətəən. Uhgın pisin əm itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətəuatip e nigənəmtin. ⁶ Təfit in təmətəghat-in nat u nian in təmən-iarəp məmə nəwirən pahrien otuwın o etəm itəm Uhgın tatən məmə in tətəuatip e nigənəmtin, məto sənəmə e nolən wir itəm suah u təmol. In təmən məmə,

⁷ “Nəwirən pahrien tatuwın o netəm u Uhgın təməfəl rəhalat nolən rat, kən in təmaluin rəhalat təfagə rat.

⁸ Nəwīrən pahrien tatuwīn o etəm u itəm İərəmərə təsaskəlīmən e nīkin rəhan təfagə rat.”

⁹ ? Nīkitəmat təht məmə nəwīrən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-ipən ilat, netəm İsrəl, o nəwīrən pahrien əh, in mīn rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, İaihlua mīn? Əwəh, rəha İaihlua mīn. Ematən məmə, Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatip e nīganəmtin məto-inu o rəhan nahatətəən. ¹⁰ ? Kən nəgəhan Uhgīn təmən kəm Epraham məmə in tətuatip, nian kīnəhg-ipən rəkis, o nian kəsəhg-ipənən əh? Uhgīn təmaupən mən nəhlan, uarisig kəpanəhg-ipən. ¹¹ Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətin itəm təməgətun pahrien məmə in tətuatip e nīganəmti Uhgīn e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm kəsəhg-ipənən ilat, məto kotahatətə e Uhgīn. Kən in tatən məmə ilat koatətuatip e nīganəmtin o nahatətəən rəhalat. ¹² Kən in tata rəha netəmim neen mīn, ilat itəm kəməhg-ipən ilat. Məto in sənəmə rəhalat tata məto-inu kəməhg-ipən ilat, məto in rəhalat tata məto-inu ilat mīn koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uhgīn təmol nəniəkisən kəm Epraham ne rəhan noanol mīn məmə nətueintən otuwa rəhan o nian kit. Məto Lou sənəmə suatip itəm nəniəkisən u otuwa mol nīpahrienən lan. In otuwa mol nīpahrienən e nətuatipən itəm təmisi-pən e suatip rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkisən tatuwa mol nīpahrienən o netəmim itəm koatəgile əm e Lou, kən nīkilat təht məmə ilat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnəpīn əm, kən nəniəkisən nīpətīn tikə. ¹⁵ Məto nəghatən u, in nīpahrienən: Lou tatən məmə nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn tatuwīn o netəmim itəm koatətəgəhl Lou, kən ikīn mīn rafin Lou əh-ikīn, netəmim koatətəgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn, kən təsolən məmə nəniəkisən otuwa mol nīpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nīpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotitun nītunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol mīn rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm mīn əm u itəm Uhgīn təmos-ipən Lou kəm ilat, məto rəha netəm mīn u, ilat mīn itəm koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Nəoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tipī noanol tēpət.” E nīganəmti Uhgīn, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgīn u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm kəmotimīs, kən in titun nolən natimnat e nat əgīn tikə.

¹⁸ Nian Uhgīn təmən-īəkis kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tēpət, Epraham təmahatətə e Uhgīn mitun e nīkin məmə nəghatən rəha Uhgīn in nīpahrienən, nat əpnəpīn in tiəkis əgīn məmə nəniəkisən otuwa mol nīpahrienən. Uhgīn təmən məmə, namipīn mīn okotepət motəprəkis. ¹⁹ Nahatətəən rəhan təseiuaiuən, nat əpnəpīn in titun məmə nīpətīn tinəguīhl mīnahmen əm o nīmīsən məto-inu rəhan nup iuəhkīr o wan-hanrit, kən titun məmə Sera tinəprəkis-in ikīn katemək ikīn kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e nəniəkisən

rəha Uhgín. Nípahrienən, rəhan nahatətəən təməwiə muwa məskasik təhmín mìn, kən matos-ipən nənwiwian kəm Uhgín. ²¹ In təmitun wír e níkin məmə Uhgín tatos nəsanənən o nolən rəhan nəniəkisən tuwa mol nípahrienən. ²² O nat əh inəh, “Uhgín təmən məmə Epraham in tətúatíp e niganəmtin o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgín təmən məmə Epraham in tətúatíp e niganəmtin,” kəməsətəən məmə rəha Epraham pisin əm, ²⁴ mətə kəmətə mìn məmə rəhatat, itəm Uhgín otən məmə kitat okotətúatíp e niganəmtin, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh Iesu Iərəmərə rəhatat e nímisən. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa Iesu tuwa mímis o təfagə rat mìn rəhatat, kən Uhgín təmol in təmegəh mìn e nímisən məmə in otol suatíp məmə kitat okotətúatíp e niganəmtin.

5

Nəməlinuən ne nagienən

¹ Tol nəhlan, koatətig e nəməlinuən kitat Uhgín mətə-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətúatíp e niganəmtin. Kən natimnat mìn əh kəmotuwa e Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo. ² E nahatətəən rəhatat, natimnat itəm Kristo təmol, təməmík kitat kotuwa e niganəmti Uhgín məmə okotos nəwírən itəm Uhgín tətawte-in kəm kitat. Kən nəwírən əh, kotətig lan əh-roiu. Kən kitat kotagien mətə-inu kitat kotitun wír agin məmə okotos nepətən əhag-əhag rəha Uhgín. ³ Kən nat kit mìn, kitat kotagien nian kotətig e nian əskasik mìn mətə-inu, kitat kotitun məmə nian əskasik mìn kotasitu etat məmə okotətul əskasik e nəratən. ⁴ Kən nian koatətul əskasik, Uhgín, níkin tagien otat. Kən nian kotitun məmə Uhgín níkin tagien otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgín. ⁵ Kən natimnat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgín ron, kotitun məmə okotuwa kol nípahrienən mətə-inu, in təmos-ipa Narmín Rəhan kəm kitat, kən Narmín tatos-ipa nolkeikəən rəha Uhgín təríoah e níkitat.

⁶ Kən nian rəhatat nəsanənən təmatikə əh o nosmegəh atipən kitat, e nian ətuatíp itəm Uhgín təmən, Kristo təmímis o nosmegəhən kitat netəm rat u kəsotisiai-inən in Uhgín. ⁷ E rəhak nətəligən, in nat tiəkis agin məmə suah kit otegəhan-in məmə in otímis o suah kit mìn itəm rəhan nolən tətúatíp. Mətə kəm-naka suah kit otímis o suah kit mìn itəm rəhan nolən təwír agin o netəmim. ⁸ Mətə Uhgín təməgətun rəhan nolkeikəən kəm kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol əh təfagə rat, kən Kristo təmímis otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgín təmol kitat kotətúatíp e niganəmtin e nita Kristo itəm təmaiu nian təmímis otat. Kən mətə-inu nat u in nípahrienən, kitat kotitun wír məmə Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpínən rəha Uhgín e nannun nian. ¹⁰ Nian kəmotol tikimír kitat Uhgín, mətə in təmol kitat kotuwa iolin mìn e nímisən rəha Nətin. Kən mətə-inu təmol kitat kotuwa iolin mìn, nat kit itəm taprəkis-in inu məmə kitat kotitun wír məmə Uhgín otosmegəh kitat e nalpínən ne neməha rəhan, mətə-inu Kristo tatəmegəh. ¹¹ Kən nat kit mìn, níkitat tagien məmə kəmotuwa kitiah kitat Uhgín e Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo, itəm Uhgín təmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin mìn.

Atam təmiuw-pa nímisən, kən Kristo təmíləs nəmegəhən

¹² Aupən agin, suah u Atam, təmol təfagə rat, kən tol nəhlan, təfagə rat mīsi-pən lan muwa e nətueintən e etəm kitiah əm əh. Kən təfagə rat təmiləs nīmīsən muwa ikin. Kən tol nəhlan, netəmim rafin okotəkəike motimis məto-inu ilat rafin koatol təfagə rat. ¹³ Nipahrien, netəmim kəmotol təfagə rat uarisig Uhgīn təpanos-ipa Lou. Məto nian Lou tikə, okol kəsotətəhlən Lou, mol məmə Uhgīn təsəte rəkīsən təfagə rat mīn rəhalat. ¹⁴ Məto nat əpnəpin Uhgīn təməsəte rəkīsən təfagə rat mīn rəhalat, netəmim itəm koatatig e nian rəha Atam mətoarus-pa Moses, ilat rafin kəmotimis. Əwəh, nat əpanəpin netəm mīn əh kəməsotolən təfagə rat tahmen e təfagə rat rəha Atam, məto ilat rafin kəmotimis.

E nolən mīn neen, Atam in tahmen e Kristo itəm təmuarisig in, məto-inu nat naka itəm Atam təmol, tatuwin o netəmim rafin, tahmen-pən əm məmə nat naka Kristo təmol tatuwin o netəmim rafin. ¹⁵ Məto nat naka itəm Uhgīn təmos-ipa tol pisin agin e təfagə rat rəha Atam. Təfagə rat rəha suah kitiah əm u, Atam, təmiuw-pa nīmīsən o netəmim tepət, kən inu in nat asol. Məto nat asol taprəkis, in nəwīrən asol rəha Uhgīn itəm in təməwte-in o netəmim tepət o nafələn təfagə rat rəhalat, kən nat əh təmuwa e nəwīrən rəha suah kitiah əm u, Iesu Kristo. ¹⁶ Ekən mīn məmə, nəwīrən asol rəha Uhgīn itəm in təməwte-in kəm netəmim, in tol pisin agin e noa təfagə rat rəha suah kitiah əm əh. Suah u təmol təfagə rat kitiah əm, kən Uhgīn təkakil muəh mələhəu nəghatən lan məmə otos nalpīnən. Kən uarisig, nian netəmim tepət kəmotol təfagə rat tepət, məto Uhgīn təmos-ipa nat təwir kəm kitat, kən təmol məmə kitat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁷ Nipahrienən məmə təfagə rat rəha suah kitiah əm, Atam, təmol nīmīsən tatəməmə e netəmim rafin, kən inu nat asol. Məto nat asol kit mīn itəm taprəkis məmə, nat itəm suah kitiah əm, Iesu Kristo, təmol. Netəmim rafin itəm koatos nəwīrən rəha Uhgīn itəm in təməwte-in əpnəpin əm kəm ilat, kən motahatətə məmə Uhgīn tatol ilat kotətuatip e niganəmtin, ilat okotos nəmegəhən lilin. Kən ilat Kristo, okotəməmə.

¹⁸ Əwəh, Atam təmol təfagə rat kit mol məmə, Uhgīn təkakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin məmə okotəkəike motos nalpīnən. Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo təmol nat ətuatip kit, mol suatip məmə netəmim kotitun motuwa motətuatip e niganəmti Uhgīn. Kən nətuatipən əh, tatol məmə netəmim rafin kotitun nosən nəmegəhən lilin. ¹⁹ Netəmim tepət kəmotuwa nol təfagə məto-inu suah əh Atam təməht nəwia Uhgīn. Məto netəmim tətət okotuwa motətuatip e niganəmti Uhgīn məto-inu suah kit mīn, Kristo, təmol nəwia Uhgīn.

²⁰ Uhgīn təmos-ipa Lou məmə təfagə rat otuwa mol iahgin, kən məmə netəmim okotitun nolən rat mīn rəhalat. Məto nian təfagə rat təmuwa mol iahgin, nəwīrən itəm Uhgīn təməwte-in əpnəpin əm təmuwa iahgin təhmin mīn məprəkis, ²¹ məmə nəwīrən otol win e təfagə rat mīn. Təfagə rat təmətəməmə e netəmim rafin matiuw-pa nīmīsən elat. Məto roiu nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat otəməmə, kən nəwīrən əh otol məmə netəmim okotətuatip e niganəmti Uhgīn, kən motos nəmegəhən lilin e Iesu Kristo rəhatat İəməmə.

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

¹ ?Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, təwir məmə koatakəike əm o nolən təfagə rat, məmə nəwirən rəha Uhgın otəwiə mol iahgin təhmin. ² !Kəp, təsətuatipən! Nian təfagə rat tətalkut məmə otiuw-pən kitat tərat ikin, kən nikitat təike məht məmə, təhmen əm məmə kəmotimis rəkis lan, kən okol kəsotolən nəwian roiu. ³ Nəkotitun o kəp məmə, kəmol baptais etat, kən baptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitiah kitat Kristo. Kən nian Kristo təmimis, təhmen əm məmə kitat kotimis kitat min, u nipətin təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in təmimis. ⁴ Tol nəhlan, nian kəmol baptais etat, in təhmen məmə kəmotimis, kən kitənim itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən wi, təhmen əm məmə Uhgın Tata təmosmegəh Kristo e nimisən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, kəmotuwa kitiah kitat min e nimisən rəhan, kən okotuwa min kitiah kitat min e nolən itəm Uhgın təmosmegəh in lan e nimisən. ⁶ Kitat kotitun məmə nian kəməht-ipən Kristo e nig kəməluuu, kəməht-ipən ilat nolən oas min rəhatat məmə, otərəkin nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəsərəməərə minən etat, ⁷ məto-inu etənim itəm təmimis, təsatig ahginən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Məto-inu kəmotimis kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotahatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm təpanuwa. ⁹ Kotahatətə nəhlan məto-inu kotitun məmə Uhgın təmosmegəh Kristo e nimisən, kən tol nəhlan okol təsimis minən. Nimisən təsərəməərə minən lan. ¹⁰ In təmimis mau kitiah əm, kən e nimisən rəhan, təmos-irəkis nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Məto tatəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tatəmegəh məmə otələs-ipər nərgi Uhgın. ¹¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotimis e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsanənən tikə o niuw-pənən itəmat. Məto e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nakotəmegəh e Uhgın məmə onəkotiləs-ipər nərgin e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat tərəməərə e nipətitəmat itəm otəpanimis nian kit. Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwia nətəligən rat rəha nipətitəmat. ¹³ Kən sotegəhan-in minən nolən nipətitəmat min məmə nəkoatol təfagə rat lan. Məto otegəhan-in-pən nəmegəhən rəhatəmat rafin kəm Uhgın, məto-inu itəmat netənim itəm Uhgın təməmki-rəkis itəmat e nimisən məmki-pən itəmat e nəmegəhən. Kən otegəhan-in nolən nipətitəmat min məmə okotol nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat otəsərəməərəən etəmat məto-inu roiu, nəsotatig ahginən Lou itəm təsəsituan etəmat məmə nəsotolən təfagə rat. Məto nakoatig ahgin nəwirən itəm Uhgın tətawte-in kəm itəmat, kən e nəwirən əh, in otəsitə etəmat məmə nəsotolən təfagə rat.

Slef min rəha nolən ətuatip

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat məto-inu, Lou təsərəməərəən etat, məto nəwirən rəha Uhgın itəm tətawte-in kəm kitat tətərəməərə etat. !Kəp, təsətuatipən! ¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nakotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoatol nəwian, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol

nəwian. Suatip kæiu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwin o nimisən. Kən e suatip kit min, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgın, kən suatip u tatuwin o nətuatipən e niganəmti Uhgın. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgın məmə nat əpnəpən aupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, məto uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgın təmikis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tikə o nərəmərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın.

¹⁹ İatəghat e nətəligən min itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəmiasol, məto-inu nətəligən rəhatəmat təsahmənən o nitunən natimnat rəha Uhgın. Aupən ikin, nəmotegəhan-in noli-noli nipətəmat məmə ilat slef rəha nolən min itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tepət. Məto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən min itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhan min. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətuatip e niganəmti Uhgın təsərəməərəən etəmat. ²¹ ?Noan nəwİRən naka nəmosos e nəmegəhan rəhatəmat o nolən tərət min itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat min əh, in nimisən əm! ²² Məto roiu, Uhgın təmikis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef min rəhan, kən noan nəwİRən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgın e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhan lilin. ²³ Tol nəhlan məto-inu nətəuən rəha təfagə rat in nimisən, məto nat itəm Uhgın tatos-İpa in nəmegəhan lilin e Kristo İesu rəhatat İərəməərə.

7

Lou təsərəməərəən e kitat

¹ Piak min ne winik min. İtəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou min koatərəməərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmol marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh İərman nian in tatəmegəh. Məto okəmə İərman əh timis, kən lou rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pİsin kit. ³ Məto okəmə in tatətu-pən İərman pİsin kit nian rəhan İərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan İərman. Məto okəmə rəhan İərman təmİmis, lou əh rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən nat əpnəpən tatətu-pən İərman pİsin, in təsegoafələn rəhan İərman.

⁴ Piak min ne winik min. E nolən ahmen-ahmen əm, məto-inu nİnotol kitİəh itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotİmis itəmat min e nig kəluau. Kən nian nəmotİmis, Lou rəha Moses təsaskəlim minən itəmat u-roiu. Uhgın təmikis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin aɡın e Lou məmə Uhgın otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmən-pən əm e pətan kit itəm rəhan İərman in təmİmis, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah pİsin. Rəhatəmat İərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətu-pən suah pİsin u Kristo, itəm Uhgın təmosmegəh e nimisən. Kən nakotətu-pən in məmə nakoatə noan wİR, itəm in nolən təwİR min itəm koatİsİai-in Uhgın. ⁵ Nian nətəligən rat rəha etəmim* tatərəməərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat min e nipətİtat. Kən nian Lou tatən məmə

6:16: Jon 8:34; 2 Pita 2:19 **6:23:** Rom 5:12,15 **7:4:** Rom 6:2,11 * **7:5:** Netəmim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etəmim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tikə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wİR. Uhgın əm titun nos-İpa nətəligən wi kəm kitat.

okəsotolən nolən rat mīn əh, tol məmə nīkitat tataht pīk nolən rat mīn, kən koatolkeike moatol təhmīn nolən rat mīn. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tərət. Kən noa təfagə rat mīn əh, in nīmīsən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən mīnən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən līlin, məto-inu tahmen əm məmə kitat kəmotimīs e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef mīn rəha Uhgīn, məto kəsotətəu-pənən suatip oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatip wī rəha Narmin Rəha Uhgīn.

Lou tatol məmə netəmim kotol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat tərət məto-inu tatol məmə kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatipən! Io ekītun əm məmə təfagə rat tahro nulan məto-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən məmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pīsīn, kən okol esitunan nolən əh məmə təhrol nulan.† ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pīsīn təmuwa tərət e nīkīk. Məto okəmə Lou təpīkə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpīkə nəhlan, tahmen məmə təmīmīs. ⁹ Aupən ikīn, nian eməruru əh Lou, nīkīk təsəhtən təfagə rat rəhak, emətətig wīr əm. Məto uarisig emitun məmə Lou əh-ikīn, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa məmegəh mīn maskasik, kən enitun məmə ekəike mīmīs o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmə otol etəmim təmegəh, məto nīpahrienən təmiuw-pa əm nīmīsən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiua-in io. Nīkīk təməht məmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən līlin. Məto enəruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekəike mīmīs o təfagə rat mīn rəhak. ¹² Məto Lou tasim təmīsī-pən e Uhgīn, kən nəghatən mīn rəha Lou kəmotīsī-pən e Uhgīn motasim, motətuatip, motəwīr motasitu e netəmim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwīr, məto təmol məmə ekīmīs.” !Məto kəp, təsətuatipən! Nian emitun nəghatən rəha Lou itəm in təwīr, nīkīk təmuwīn o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nīmīsən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmə ekīmīs. Təmol nəhlan məmə ekītun məmə nolən rat mīn rəhak, ilat təfagə rat pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enitun məmə təfagə rat in nat tərət agīn-əh.

¹⁴ Kitat kotitun məmə Lou təmīsī-pən e Uhgīn. Məto io, io etəmim əm. Kən kol-salīm-in io məmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esitunan natimnat itəm iakatol, məto-inu nat wīr mīn itəm iakolkeike məmə ekol, esolən, məto iatol əm naka itəm iatətəhau. ¹⁶ Ekītun wīr məmə təfagə rat rəhak in nat tərət nat əpnəpīn esolkeikeən məmə ekol. Kən nian ekətə tərət e nīkīk o təfagə rat u, in nəmtətīn kit məmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wīr kit. ¹⁷ Tol nəhlan, sənəmə io itəm iatol təfagə rat mīn, məto nolən rəha təfagə rat itəm tətətig e rəhak nətəlīgən nian rafīn, tatol məmə ekol nolən rat mīn. ¹⁸ Ekītun məmə nətəlīgən rat rəhak otəsəgəhan-inən məmə ekol nat wīr kit. Ekītun in nīpahrienən məto-inu iakolkeike məmə ekol nat itəm təwīr, məto okol esolən. ¹⁹ Nat naka iatol sənəmə in nat wīr itəm iakolkeike məmə ekol, məto iatol əm təfagə rat itəm esolkeikeən

7:6: Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən mīn rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən “io,” məto nīpətī nəghatən u məmə in tatəghat-in netəmim rafīn. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5 **7:11:** Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8 **7:15:** Kal 5:17

məmә ekol. ²⁰ Kən okəmә ekol nat naka itəm esolkeikeən məmә ekol, sənәмә io pahrien u iatol, mətō in tәfagә rat itәм tәtatig lak tatol.

²¹ Tol nәhlan, iatәplan mәмә nolән kit tatol wәk e nәmegәhән rәhak nian rafin. Nolan әh tol nәhlan mәмә, nian iakolkeike mәмә ekol nat wir; mətō tәfagә rat huә iuәhkir ron io tatiuw-pән io e tәfagә rat. ²² E nәkik rafin, iakolkeike Lou rәha Uhgин, ²³ mətō iatәplan mין lou kit mין itәм tatol wәk e nәmegәhән rәhak itәм tәtәluagin ilau rәhak nitunән, mәlis io, matol mәмә io slef rәha tәfagә rat itәм tatol wәk e rәhak nәmegәhән. ²⁴ !Kәsi, iatәto tәrat pik agin! ?Karmә pah otilәs-irәkis io e nipәtik u itәм tatuwin o nimisән? ²⁵ !Pәs kotәnwiwi Uhgин. Iesu Kristo rәhatat Iәrәmәrә in otol!

Kән tol nәhlan nәmegәhән rәhak tol min-nulan mәмә, io slef rәha Lou rәha Uhgин e rәhak nәtәligән wi, mətō e nәtәligән rat rәhak, io slef rәha lou rәha tәfagә rat.

8

Nolan rәha nәtәu-pәнән Narmin Rәha Uhgин

¹ Kән nәukәti nәghatән rafin mין әh tol min-nulan, mәмә Uhgин tatән mәмә kitat kotәtuatip e niganәmtin mətō-inu kotahatәtә e nat itәм Kristo tәmol otat. Kән tol nәhlan, Uhgин kol tәsuәhән, kән mәsәlәhәuән nәghatән mәsolән nalpинән kit rәha netәм mין u kәmotuwa kitiaәh ilat Kristo Iesu, ² mətō-inu nәsanәнән rәha Narmin, itәм tatos-ipa nәmegәhән wi kәм kitat e Kristo Iesu, in tәmikis kitat e nәsanәнән rәha tәfagә rat ne nimisән. ³ Lou tәruru nikisән nәhlan kitat, mol kitat kotәtuatip e niganәmti Uhgин mətō-inu, nәtәligән rat rәha etәmim tatol win e nolән itәм Lou tolkeike. !Mətō nat itәм Lou tәruru nolән, Uhgин tәmol! Inu, tәmahl-ipa Nәtin әtuatip kән tәmuwa etәmim mahmen e kitat. Kән Uhgин tәmakil muәh mәlәhәu nәghatән mol nalpинән o tәfagә rat itәм kitat netәmim rafin koatol. In tәmol nәhlan nian tәmol Netin tәmuwa sakrifais o tәfagә rat mין rafin rәhatat. ⁴ Uhgин tәmol nәhlan mәмә, nәghatән әtuatip mין rәha Lou okotuwa motol nipahrienән e nәmegәhән rәhatat itәм kәsotәtәu-pәнән suatip rәha nәtәligән rat rәha etәmim, mətō koatәtәu-pән suatip itәм Narmin Rәha Uhgин tatәgәtun kәм kitat.

⁵ Netәmim itәм koatәtәu-pән nәtәligән rat rәha etәmim, nәtәligән rәhalat tatuwin әm o nat itәм nәtәligән rat rәhalat tolkeike. Mətō netәmim itәм koatәtәu-pән nolән itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike, nәtәligән rәhalat tatuwin әm o nat itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike. ⁶ Okәмә nәtәligән rat rәha etәmim in tatәrәmәrә lan, kән suah әh tatәtәu-pән әm suatip rәha nimisән. Mətō okәмә Narmin Rәha Uhgин tatәrәmәrә e rәhan nәtәligән, kән suah әh tatәtәu-pән suatip rәha nәmegәhән ne nәmәlinuән. ⁷ Tol nәhlan mətō-inu, nәtәligән rat rәha etәmim, tatol tikimир ilau Uhgин, mətō-inu tәsәtәu-pәнән lou mין rәha Uhgин, kән in tәruru agin nәtәu-pәнән. ⁸ Netәmim itәм koatәtәu-pән nәtәligән rat rәha etәmim, okul kәsotolән nәki Uhgин tagien.

⁹ Mətō itәmat nәsotәtәu-pәнән nәtәligән rat rәha etәmim. Okәмә in nipahrienән mәмә Narmin Rәha Uhgин tәtatig etәmat, kән noatәtәu-pән nolән itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike. Etәmim itәм Narmin Rәha Kristo tәsatigән lan, in sәнәмә etәmim rәha Kristo. ¹⁰ Mətō Kristo tәtatig

etamat. Kæn nat æpnapin nipætítamat otækáike mímíis o táfagæ rat, mæto narmítamat tatæmegæh mæto-inu itæmat nækotætúatíp e niganæmti Uhgín. ¹¹ Narmín Ræha Uhgín tætatíg etamat, inu Narmín Ræha Uhgín u itæm tæmol Kristo Iesu tæmegæh mín e nímíisæn. Nípahrienæn, nipætítamat otímíis nian kit. Mæto e Narmín Ræhan, Uhgín otos-ípæn mín næmegæhæn e nipætítamat.

¹² Piak mín ne wínik mín. O natímnat mín æh, kitat kotækáike katíg kætæu-pæn nat itæm Uhgín tolkeike, mæto kæsotatígæn kætæu-pæn nat itæm nætélígæn rat ræha etámím tolkeike mæmæ otol, ¹³ mæto-inu okæmæ nækotatíg motætæu-pæn nat itæm nætélígæn rat ræha etámím tolkeike, nækotækáike motímíis. Mæto okæmæ e Narmín Ræha Uhgín nakotohamnu nolæn ræha etámím, kæn onækotæmegæh, ¹⁴ mæto-inu netámím rafín itæm Narmín Ræha Uhgín tatít ílat, ílat nenæti Uhgín mín. ¹⁵ Itæmat nækotítun mæmæ inu in nípahrienæn mæto-inu, Uhgín tæmos-ípínæ Narmín Ræhan kæm itæmat, kæn Narmín tæsolæn itæmat nakoatégin mín Uhgín, tahmen e slef kit tætégin ræhan etæm-iasol. Kæp, mæto Narmín Ræhan tæmol mæmæ Uhgín tæmæhl itæmat. Kæn Narmín tatol mæmæ kitat kotítun nænæn kæm Uhgín mæmæ, “!Ik ræhatímat tata!” ¹⁶ Kæn Narmín atíp Ræha Uhgín tatæn kæm narmítat mæmæ kitat nenæti Uhgín mín. ¹⁷ Kæn mæto-inu kitat nenætín mín, kitat okotos natímnat wír mín itæm Uhgín tæmælæhæu kalín mæmæ ræhatat. Kæn kitat Kristo okotos natímnat mín æh. Kitat kotítun mæmæ inu nípahrienæn mæto-inu kitat koatæto nahmææn kitat mín, kæn kotítun mæmæ Uhgín otos-ípæn nísiaiæn kæm kitat tahmen e itæm otol e Kristo.

Nepætæn æhag-æhag ræha Uhgín itæm tatuwa

¹⁸ Ekitun mæmæ nahmææn itæm kotatíg lan u-roiu, okotæplan mæmæ ílat nat æpnapin æm nian Uhgín otol-aræp nepætæn æhag-æhag ræhan e næmegæhæn ræhatat. ¹⁹ Nípahrienæn, natímnat rafín itæm Uhgín tæmol, inu næptæn ne natímnat itæm koatæwiæ lan, ne neai, ne nat megæh mín, ílat koatæshgín motolkeike pík mæmæ okotæplan nian itæm Uhgín otol-aræp mæmæ nenætín mín u pah mín. ²⁰ Koatasípæn næhlan mæto-inu Uhgín tæmol mæmæ natímnat rafín itæm in tæmol, ílat koatatíg e nelmi næratæn, motæruu nolæn wæk wír mín itæm ræhalat aupæn íkin. Ílat kæsotolkeikeæn næhlan, mæto in Uhgín itæm tæmol næhlan elat. Kæn in tæmolkeike mæmæ ílat okotælæhæu-pæn ræhalat nætélígæn æskasík lan, ²¹ mæmæ in otíkíis ílat e næmnæmítæn ne nímíisæn itæm ílat kotatíg pahrien lan. Kæn in otíkíis ílat næhlan mæmæ in titun nos-ípænæn nepætæn æhag-æhag kitíæh æm kæm ílat itæm otos-ípæn kæm nenætín mín.

²² Kitat kotítun mæmæ aupæn agín mætoarus-pa æh-roiu, natímnat rafín itæm Uhgín tæmol, koatekímíis tahmen e pætæn kit itæm tatæto nahmææn mæmæ otílæs nætín. ²³ Kæn sænæmæ natímnat mín æm itæm Uhgín tæmol, ílat koatekímíis næhlan. Mæto kitat mín koatekímíis næhlan, nat æpnapin mæmæ Uhgín tæmos-ípa rækíis nat wír kæm kitat, u Narmín Ræhan. Kæn Narmín in mæsín ræha natímnat wír agín mín itæm Uhgín otæpanos-ípa nian kit. Kæn roiu koatæshgín e nian ætuatíp mæmæ Uhgín otegæhan-in rafín kæm kitat natímnat itæm tæmæhl kitat ron. Kæn in otíkíis nípætítat itæm toas, mos-ípa in wí. ²⁴ Tæmætuoun e nian Uhgín tæmosmegæh kitat, kitat koatælæhæu-pæn æskasík ræhatat nætélígæn o natímnat mín æh. ?Okæmæ suah kit tæmos nat

kit itəm in təmatəsahgin, in otəsahgin min o naka? ²⁵ Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəsahgin moatətul əskasik.

²⁶ Kən tahmen məmə nolən əh tətəsitu etat,* Narmin Rəha Uhgın tətəsitu etat e rəhatat nəpouən. Kitat kotəru ru məmə naka koatəkəike kəfak ron, məto Narmin əm Rəha Uhgın tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəghatən tikə lan. ²⁷ Kən Uhgın itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmin Rəhan tatən, məto-inu Narmin Rəhan tatəfak o iəfak min tətəu-pən nətəligən rəha Uhgın.

Nalpəkəuən rəha Uhgın

²⁸ Kitat kotitun məmə, Uhgın tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir min ne nat rat min, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotolkeike Uhgın, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkəuən rəhan. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, aypən aypən agın, Uhgın tinitun rəkis məmə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təmən məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin məmə netəmim tepət okotuwa pian min ne winin min, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. ³⁰ Kən kitat itəm in təmaupən mən məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otələs-ipər mos-ipən nisialian ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikəən asol rəha Uhgın

³¹ ?Okotən min naka e natimnat min əh? Uhgın in kitat min, matol natimnat rafin məmə ilat natimnat wir min e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnapin əm okəmə pah tatol tikimir kəm kitat. ³² In təməsəginən o Nətin ətuatip məmə otimis o kitat rafin, məto in təmegəhan-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat. ³³ ?Pah titun nətu-pa min nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgın itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. ³⁴ ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpinən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit min, Uhgın təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in tatəpələh e nikali Uhgın matip, ikin rəha nisialian ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgın o kitat. ³⁵ ?Naka titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikəən rəha Kristo o kitat? ?Nəratən, o nian iəkis min, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikin tasilə ikin, o nəəp rəha nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə! ³⁶ Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Nəoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın. Nian rafin, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itimat o nərgəm.

Itimat ekotahmen e sipsip min itəm okohamnu ilat.”

³⁷ Nipahrienən, e natimnat min əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win agın. ³⁸ Kən ekıtun məmə nat kit tikə agın titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikəən rəha Uhgın, inu nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis min, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafin, ³⁹ o natimnat əpəh ilis, o

* **8:26:** “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasik e natimnat wir itəm otəpanuwa. **8:27:** Sam 139:1 **8:28:** Efes 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6 **8:31:** Sam 118:6 **8:33:** Aes 50:8-9 **8:36:** Sam 44:22

natimnat ləhau aɡin, o nat kit e natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, okol ilat rafin kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgın itəm koatos o İərəmərə rəhatat Kristo İesu.

9

Pol təmölkeike pik məmə netəm İsrel okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakölkeike məmə ekəghat-in rəhak mın netəmim u noanol mın rəha İsrel, məmə kəmotapəs Kristo. İatən nıpahrienən məto-inu itımlau Kristo kitıəh əm, eseiuəən. Rəhak nətəligən ne Narmın Rəha Uhgın katuən məmə nat u iatən in nıpahrienən. ² Nıkkik təmitəgit kən mətəhmə pik olat nıan rafin. ³ Okəmə io ekıtun nosən nalpınan ne neməha rəha Uhgın, kən inu otasitu o natimak mın məmə okotahatətə e Kristo, kən nıkkik təpagien əm. Nıpahrienən, nıkkik təpagien okəmə Uhgın otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakölkeike pik, okəmə in otasitu natimak mın məmə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natimak mın,” məto-inu e nıpətın, ilat noanol rəha İsrel. ⁴ İlat noanol rəha İsrel, kən natimnat wır mın u rəhalat: Uhgın təməhl ilat məmə nenətın mın, kən təmöl əp rəhan nepətən əhag-əhag kəm ilat, kən mos-ıpən mın nəniəkisən mın rəha nasıtuan,* kən mos-ıpən mın Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nımə Rəha Uhgın, ne nəniəkisən mın. ⁵ Kən tıpılat mın, ilat netəm-iasol mın rəha Uhgın aıpən, kən e nıpətın ikın, Kristo təmısi-pən e noanol rəhalat, kən in Uhgın itəm in ilis e natimnat rafin, itəm okatənwiwi əm nulan kətən namnun tıkə. Əwəh.

Suatıp itəm Uhgın təmitəpun netəmim lan

⁶ Noanol rəha İsrel kəməsotahatətəən e Kristo, məto nolən əh təməsölən məmə Uhgın tateıuə e rəhan nəniəkisən, məto-inu sənəmə ilat rafin itəm kəmotısi-pən e noanol rəha İsrel, ilat netəm İsrel pahrien. ⁷ Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotısi-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Məto Uhgın təmən kəm Epraham məmə, “Noanol ətuatıp rəham otısi-pən e nıta rəha Aısak.” ⁸ Nıpətın nat u məmə, ilat u kəmotaiir e noanol rəha Epraham sənəmə ilat rafin nenəti Uhgın mın. Məto nenəti Uhgın pahrien, ilat netəmim itəm kəmotaiir e nəniəkisən rəha Uhgın. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham. ⁹ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təmən-ıəkis kəm Epraham mın-nulan, “E nıan ətuatıp, oekıtəlig-pa, kən Sera tınıləs rəkis nətin kit ıərman.”

¹⁰ Məto nəghatən təsölən namnun ikın-u. Nəti Sera u Aısak təmit Repeka, kən in təmıləs mil mil kəıu. Rəhalau tata kitıəh əm, pipi rat rəha noanol mın rəha İsrel u Aısak. ¹¹ Məto nıan mil mil u kəməsuaiirən əh, kən məsıoalən əh nat kit itəm təwır o tərət, Uhgın təmən-ıpən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wır məmə Uhgın tıtəpun netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəligən, ¹² məto sənəmə məmə kitat kəmotol nat wır kit or nat tərət kit. Uhgın təmən kəm Repeka məmə, “Nıta rəha nətım asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.” ¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emölkeike Jekop, məto emetəhau Esao.”

9:3: Eks 32:32 **9:4:** Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38 * **9:4:** Nəniəkisən rəha nasıtuan neen tol mın-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (İsrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefıt) 2 Saml 7:5-16; (İsrel - in wi) Jer 31:31-34 **9:7:** Jen 21:12 **9:8:** Kal 4:23 **9:9:** Jen 18:14 **9:12:** Jen 25:23 **9:13:** Mal 1:2-3

14 ?Okotährän əh-roiu? ?Okotən məmə nolən rəha Uhgın təsətuatipən? !Kəp! Kotitun məmə in tatol tətuatip 15 məto-inu Uhgın təmən kəm Moses məmə,

“Oekasəkitun netəmim itəm ekıtəpun ilat,

kən ekol nolən təwır kəm netəmim itəm ekıtəpun ilat.”

16 Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nəniəkisən rəha Uhgın o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koatolkeike pik in, o məto-inu kitat koatol wək ron, kəp. Koatos əm e nasəkitunən rəha Uhgın. 17 E Naoa Rəha Uhgın, in tatən kəm Fero, kig rəha Ijip məmə, “Emiləs-ipər ik o nat kitəh əm u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-iarəp nərgək e nətueintən rafın.” 18 Kən nıpəti nat u məmə, Uhgın tətəsəkitun netəmim neen məto-inu in atip tolkeike məmə otol mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən məto-inu in atip tolkeike məmə otol mihin.

19 Kəm-naka itəmat kit otətapəh ron io məmə, “Okəmə Uhgın tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike motol nəhlan. ?Kən təhro Uhgın tatən məmə ilat kəmotol təfagə rat?” 20 Məto ekuhalpın nəghatən u məmə, ik etəmim əm. Təhro natuhalpın əsanən nəghatən rəha Uhgın. Nikitəmat təht-tu. Nuwigi nat kəmol e noantənımtə, kol təsənən kəm etəm təmol məmə, “?Nəmahro mol io məmə ekol nulan?” 21 Etəmim itəm tatol natımnat e noantənımtə, in titun nosən noantənımtə kit mol nuwigi nat lan kəiu, kit itəm təwır rəha nolən lafet, kən kit mın rəha wək əpnəpın əm.

22 Kən Uhgın titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmə in tolkeike, in titun nolən ilat məmə otərəkin ilat. In tolkeike məmə otol-arəp məmə neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əpnəpın in tatol nəhlan, rəhan nətəligən kaifəməh məsol uəhaiən nalpınən kəm ilat itəm koatol məmə nikin otahmə. 23 Rəhan nətəligən kaifəməh nəhlan məmə in otol-arəp nəwırən asol rəhan kəm netəm mın u itəm in tolkeike məmə otəsəkitun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat əupən əupən aɡın məmə ilat okotatig e nəwırən rəha Uhgın əpəh e nego e neai. 24 Inu kitat rafın itəm in tətıtəpun, kən sənəmə noanol əm rəha Isrel, məto İaihlua mın. 25 Tahmen əm e naka u Uhgın təmən e Naoa u rəha Hosea məmə,

“Netəm mın əh itəm sənəmə rəhak netəmim,

ekaun-in ilat məmə, ‘rəhak mın netəmim.’

Kən netəmim itəm eməsolkeikeən ilat əupən,

ekaun-in ilat məmə, ‘netəmim itəm iakolkeike.’

26 Kən ikın-u ətuatip, itəm emən kəm ilat məmə, ‘Itəmat sənəmə rəhak mın netəmim,’

netəmim okotaun-in ilat məmə, ‘İlat nenəti Uhgın itəm tatəmegəh.’”

27 Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mın rəha Isrel e nian tatən-iarəp məmə,

“Nat əpnəpın netəm Isrel kotepət tahmen e nıməkləkil əpəh itəhəi, məto Uhgın otosmegəh əm ilat noan məsın, 28 məto-inu İərəməərə in otol rafın uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim e nətueintən.”

29 Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən əupən məmə,

“Okamə Iəramərə Əsanən Pik Agin in təsegəhan-inən itat məmə rəhatat nita məsin okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa motahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkin agin ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətəən

³⁰ ?Naka nıpəti nəghatən min u? Nıpətin tol min-nulan məmə, Iaihlua min itəm kəsotalkut əskasikən məmə okotətuatip e niganəmti Uhgın, Uhgın təmol ilat kotətuatip e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. ³¹ Məto netəm Isrel kəmotalkut pik e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətuatip e niganəmti Uhgın. Məto ilat kəsotətuatipən. ³² ?O naka? Məto-inu ilat kəmotalkut pik məmə okotətuatip e niganəmti Uhgın o nolən wir min rəhalat, məto kəsotətu-pən suatip rəha nahatətəən. Ilat koatoh pikən “Kəpiel Rəha Noh Pikənən.” ³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə,

“!Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmə netəmim okotoh pikən,

in kəpiel itəm otol ilat kotəmə.

Məto etəmim itəm tətəhatətə e Suah əh, okol in otəsaulisən nian tatətul e niganəmti Uhgın.”

10

¹ Piak min ne winik min. Iakolkeike pik məmə Uhgın otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin iatəfak ron. ² Io iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pik o nolən natimnat itəm otol niki Uhgın tagien. Məto nolən rəhalat təsisi-pənən e nitunən itəm tətətuatip. ³ Okol ilat kəsotətu-pənən suatip rəha Uhgın məmə ilat okotuwa kətuatip e niganəmtin, məto-inu ilat kotəruru suatip rəhan, kən motalkut məmə okotətu-pənən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən Lou. ⁴ Kristo təmol namnun e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətətuatip e niganəmti Uhgın. In təmol namnun e suatip əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətuatip e niganəmti Uhgın.

Nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. In təmən məmə, “Etəmim itəm tatol natimnat rafin agin-əh itəm Lou tatən, in otos nəmegəhən lilin.”

⁶ Məto suatip rəha nahatətəən məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwin əpəh e nego e neai,” məmə onakegəs-in Kristo mıləs meiuaiu muwa məmə otasitu lam. ⁷ Kən tatən min məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwin əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimis ikin,” məmə nakiləs-iarəp Kristo mol təmegəh min e nimisən. ⁸ ?Məto, tatən min naka? Tatən məmə, “Nəghatən Rəha Uhgın in iuəhkır əm ron ik. In əpəh e nohlim ne nikim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətəən itəm ioatən-iarəp. ⁹ Tol nəhlan məto-inu, okamə nakən-iarəp e nohlim məmə Iesu in Iəramərə, kən okamə nakəhatətə e nikim məmə Uhgın təmosmegəh in e nimisən, kən Uhgın otosmegəh ik. ¹⁰ Kən inu nıpahrienən nəhlan məto-inu Uhgın tatol etəmim kit tətətuatip e niganəmtin nian suah əh tətəhatətə lan pahrien e nikin. Kən Uhgın tatosmegəh etəmim kit nian

9:29: Aes 1:9
Aes 8:14; 28:16

9:32: Aes 8:14
10:5: Lev 18:5

† 9:33: ‘Saeon’ in nəgin kit min rəha Jerusalem.
10:6: Dut 30:13 10:7: Dut 30:13 10:8: Dut 30:14

in tatən-iarəp e nohlin məmæ Iesu in Iərəmərə rəhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmæ, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol ilat okəsotaulisən nian okotətətul e niganəmti Uhgīn.” ¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnəpin okəmæ ik noanol rəha Isrel, o Iaihlua kit, məto-inu Iərəmərə kitiəh əm u tatərəmərə mətawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim rafin itəm koatətapəh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmæ, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgi Iərəmərə məmæ otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ? Məto netəmim okotahro motaun-in Iərəmərə o nosmegəhən ilat, okəmæ kəsotahatətəən lan? ? Kən okotahro motahatətə lan okəmæ kəsotətəon namnusən lan kit? ? Kən okotahro motəto namnusən okəmæ suah kit təsən-iarəpən kəm ilat? ¹⁵ ? Kən netəmim okotahro kən-iarəp namnusən təwir okəmæ Uhgīn təsahl-ipənən ilat? Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmæ, “!In nat wir agin nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən təwir!”

¹⁶ Məto sənəmæ netəm Isrel rafin itəm kəmotos e nikilat namnusən təwir. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təmətə məmæ, “Iərəmərə, netəmim təkəku əm kəmotən nīpahrienən e nəghatən rəhatimat.” ¹⁷ Kən tol nəhlan, nahatətəən tətisi-pən e nat itəm nakatətə, kən nat itəm nakatətə tətisi-pən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ? Məto ekətapəh məmæ, ilat kəmotətə o kəp? Əwəh, kəmotətə. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmæ, “Nəghatən təmuwīn e ikīn mīn rafin e nətueintən, təmuwīn ikīn mīn rafin agin.”

¹⁹ ? Kən ekətapəh əm o nat kit mīn məmæ, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun. Moses təmaupən mən məmæ, “Ekol itəmat nakotetət netəmim e kantri əpnəpin əm itəm ekol təwir kəm ilat,

kən ekol neməha tol itəmat məto-inu ekol təwir kəm kantri mīn itəm kotalməl.”*

²⁰ Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmæ,

“Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io;

Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atip io kəm ilat.”

²¹ Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgīn e netəm Isrel məmæ,

“E nian rafin, nian rafin, eməg-əfəməh-in nelmək məmæ ekasitu etəmat, itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin məntaatəmat ron io.”

11

Uhgīn tətəsakitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ?In pahrien məmæ Uhgīn təməuhlin mentan o rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən məntaan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nita rəha Benjamin. ² Aupən aupən agin, Uhgīn təmitəpun noanol rəha Isrel məmæ in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan mīn netəmim. Kən in təməsəuhlinən məntaan olat. Nəkotitun o kəp məmæ naka Naoa Rəha Uhgīn tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhgīn matən-iarəp nəratən itəm Isrel təmol. ³ In təmæ, “Iərəmərə, kəmotohamnu rəham ien mīn

10:11: Aes 28:16 **10:12:** Efes 3:8 **10:13:** Joel 2:32 **10:15:** Aes 52:7 **10:16:**

Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Nīpahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgīn, məto ilat kəməsotolkeikən məmæ okotətəlig-in. Kən tol nəhlan, Uhgīn təmos-ipən nəghatən kitiəh əm kəm Iaihlua mīn məmæ in otol netəm Isrel kotetət ilat ron.

10:20: Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5

motohalkin-ohalkin rəham olta min. Kən io pisin əm ekətatig, kən moatalkut min məmə okotohamnu io.”⁴ ?Məto Uhgın təmən-ipən naka kəm in? In təmən məmə, “Iataskəlim netəmim sepen-taosan məmə rəhak min, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgın eiueiua u Paal”⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsin əh-ikin itəm Uhgın təmitəpun ilat e rəhan nəwiran. ⁶ Kən okəmə Uhgın tatosmegəh ilat e nəwiran rəhan, kən təməsolan e natimnat təwir min itəm ilat koatol. Məto okəmə təposmegəh ilat məto-inu ilat koatol natimnat wir min, kən nəwiran itəm Uhgın tətawte-in kəm ilat, in tol pisin, kən sənəmə nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətouən əm o rəhalat wək.

⁷ ?Kən tahrō? Netəmim tepət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e niganəmti Uhgın, məto kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhgın təmitəpun, kəmos. Məto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgın təmöl ilat məmə kotapəs nətəən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmöl məmə nətəligən rəhalat tətəpəl əlu-
alu,

kən mol məmə niganəmtilat təpis,
kən mol məmə matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmə,

“Pəs rəhalat nagwənən tepət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm oto-
hasin ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wir okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpənən
kəm ilat.

¹⁰ Pəs niganəmtilat tapinəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitiəh o nərətən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən Iaihlua min

¹¹ ?Kən ekətapəh min məmə, netəm Isrel kəmotoh pikən motiet motorin məmə okol kəsotətul minən? !Kəp! O rəhalat nəmkakiəhən, Uhgın təmöl suatip o nosmegəhən Iaihlua min məmə otol netəm Isrel kotetə netəm min əh, kən motolkeike rəhan nəwiran. ¹² !Tol nəhlan, okəmə Iaihlua min kəmos nəwiran rəha Uhgın məto-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgın, kən netəm Isrel rafin itəm Uhgın təmitəpun rəkis, nian ilat okotahatətə e Kristo, nəwiran rəha Uhgın otuwa mepət!

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua min. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua min, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol məta natimak min netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgın otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Uhgın təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua min kəmotuwa iohlin min. Məto nian in otəmik netəm Isrel kotuwa min ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimis kəmotəmegəh min.

¹⁶ Okəmə netəmim kotələhəu kalin nəwitai piret rəha nagwənən wi məmə rəha Uhgın, kən piret apiəpiə, in min rəha Uhgın.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Uhgın, kən nelmin min, ilat min rəha Uhgın. Nəghatən u, nipətin təmə okəmə Epraham ne mipin min aupən, ilat rəha Uhgın, kən noanol min rəhalat, ilat min rəha Uhgın.

11:3: 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18 **11:8:** Dut 29:4; Aes 29:10

11:10: Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46 * **11:16:** Nəghatən u rəha piret təmisipən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netəmim koatol piret lan, kən motaupən katos-ipən nəwitai piret məsin kəm Uhgın. Kən in tatəghatun məmə piret tapiepiə, in min rəha Uhgın, kən ilat kotitun nunən. Nam 15:19,20

17 Mæto nelmi nig min neen ræha nasum-inæn, Uhgîn tæmatgæhl rækis, inu tahmen e netæmim neen ræha Isrel. Kæn itæmat Iaihlua min, nækotahmen e nelmi nig u olif æpnarin min e nîkinat. Uhgîn tæmilpîn itæmat e næukæti nig mæmæ nakoatos næmelat, kæn roiu nakoatos næwiræn itæm Uhgîn tæmæn-iækis kæm Epraham ne nætin min u in næukæti nig.†

18 Mæto itæmat Iaihlua min, næsotæghat ausitan mæmæ Uhgîn tæmilpîn itæmat e nig itæm tæmatgæhl rækis ikin, u tahmen e netæm Isrel neen. Sotaluinæn mæmæ næukæti nig tætagwæn itæmat, mæto sænæmæ itæmat nelmi nig nakotagwæn næukæti nig. 19 Kæm-naka suah kit otæn mæmæ, “Uhgîn tæmatgæhl rækis nelmi nig min neen mæmæ otîlpîn io ekos næmelat.” 20 In nîpahrienæn, mæto tætatgæhl rækis ilat mæto-inu kæsotahatætææn e Uhgîn. Kæn itæmat nakoatæper-ipæn e næukæti nig e nahatætææn æm ræhatæmat. Tol næhlan, æsotausitan ron, mæto itæmat nækotækæike motægin, 21 mæto-inu Uhgîn tæmatgæhl rækis nelmi nig ætuatîp neen næhlan, kæn okæmæ nækæsotækæikeæn o nosæn nahatætææn æskasîk lan, kæn in otatgæhl rækis itæmat.

22 Otætellig-in nolæn kæræn mil ræha Uhgîn kæm netæmim: in tatol tæwir kæm neen, kæn matælæhæu næghatæn æskasîk kæm neen min. In tæmælæhæu næghatæn æskasîk o netæmim itæm kæmotæht næwian, mæto in tatol tæwir kæm itæmat, okæmæ nækotækæike motahatætæ lan o ræhan næwiræn. Mæto okæmæ nakotapæs nahatætææn lan, kæn in otatgæhl rækis min itæmat. 23 Kæn okæmæ netæm Isrel kotitellig-pa min kahatætæ e Uhgîn, kæn in otîlpîn min ilat e næukætîn, mæto-inu tatos næsanænæn o nolæn næhlan. 24 Kæn nîpæti næghatæn u mæmæ, itæmat Iaihlua min, itæmat nækotahmen e nelmi nig u olif æpnarin æpæh e nîkinat itæm Uhgîn tæmæte rækis, kæn mîlpîn-pæn e nig u olif e nasumæn ræhan. Nolæn æh sænæmæ nolæn ætuatîp kit ræha nig, o nîlæsæn nelmi nig pîsin kit mîlpîn-pæn e nig pîsin kit. Mæto noanol min ræha Isrel, kotahmen e nelmi nig u olif æpæh e nasumæn. Kæn roiu timætîg mæmæ Uhgîn otîlpîn min ilat e næukætîlat ætuatîp.

Uhgîn tætasækitun netæmim rafin

25 Piak min ne winîk min. Iakolkeike mæmæ nækotitun nat anion u mæmæ, itæmat næsotîlæs-ipær pîkæn itæmat. Uhgîn tæmol mæmæ netæmim neen ræha Isrel kæmotapæs nætoæn ræhan næghatæn. Mæto nolæn æh otætætîg æh mætoarus-pa Iaihlua min rafin itæm Uhgîn tæmitæpun, ilat okotahatætæ lan. 26 Kæn e nolæn æh, Uhgîn otosmegæh rafin netæm ræha Isrel. Tahmen æm e itæm Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,

“Etæm otosmegæh netæmim otîsi-pæn e noanol ræha Isrel;‡
in otos-irækis nolæn rat ræha noanol ræha Isrel.

27 Kæn inu næniækisæn ræha nasituæn ræhak kæm ilat mæmæ ekafæl rækis tæfagæ rat ræhalat.”

28 Noanol min ræha Isrel kæmotapæs namnusæn tæwir ræha Iesu Kristo, kæn tol næhlan, ilat kæmotuwa tikimîr min ræha Uhgîn. Mæto nat u in o næwiræn ræhatæmat mæto-inu roiu, Uhgîn tæmos-ipînæ ræhan næwiræn kæm itæmat Iaihlua min. Mæto Uhgîn tatolkeike æh netæm Isrel mæto-inu in tæmitæpun ilat, kæn ilat nîta ræha Epraham, Aisak, ne Jekop. 29 Tol næhlan mæto-inu, nian Uhgîn tæmitæpun rækis netæmim kæn mol tæwir

† 11:17: Næghatæn Kris ætuatîp tatæn mæmæ, “Kæn roiu, nakoatos nahui nig wir ræha næukæti nig u olif.” 11:17: Efes 2:11-19 11:22: Jon 15:2,4 ‡ 11:26: Næghatæn Kris ætuatîp tatæn mæmæ, ‘otîsi-pæn Saeon.’ Saeon in nærgîn kit min ræha Jerusalem, kæn in tatæpsen-pæn noanol ræha Isrel.

11:27: Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34

kəm ilat, okol in təsəuhlin mīnən rəhan nətəligən. ³⁰ Itəmat u Iaihlua mīn itəm aupən nəmoatəht nəwia Uhgīn. Məto roiu, Uhgīn təmasəkītun itəmat məto-inu netəm Isrel kəmotəht nəwian. ³¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Isrel koatəht nəwia Uhgīn roiu, məmə Uhgīn titun nasəkītun mīnən ilat. Tol nəhlan məto-inu roiu ilat koatəplan məmə Uhgīn təmasəkītun itəmat, kən mətə ilat okotolkeike məmə Uhgīn otol mihīn mīn elat. ³² Netəmim rafin koatəht nəwia Uhgīn, kən in tatol məmə rəhalat nolən rat tətəkəlīm ilat rafin agin, ko ilat atip kəsotikisən ilat. In təmōl nəhlan məmə in titun nasəkītunən ilat rafin.

Nolən rəha Uhgīn in təwīr agin

³³ !Otəplan-tu! !Nəwīrən rəha Uhgīn kəm netəmim, ne nenatigən rəhan, ne nitunən rəhan, ilat rafin kotepət agin-əh! Kitat kotəruru nitunən nolən rəha nətəligən rəhan, ne rəhan suatip mīn. Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

³⁴ “Suah kit tikə itəm titun natimnat itəm tətətig e nətəligən rəha Uhgīn.

Kən suah kit tikə itəm in titun nos-ipənən nəghatən kit məmə otasitu e Uhgīn.”

³⁵ “Suah kit tikə itəm titun nos-ipən atipən rəhan kit nat kit kəm Uhgīn məto-inu, natimnat rafin agin rəha Uhgīn rəkis.”

³⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn təmōl natimnat rafin, kən natimnat rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətəkəlīm ilat, kən natimnat rafin in təmōl məmə rəhan. !Pəs kitat kotos-ipən nənwīwīən kəm in tatuwīn matuwīn namnun tikə! Əwəh.

12

Sakrifais itəm nəmegəhən tətətig lan

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Məto-inu Uhgīn təmasəkītun kitat, ekətapəh əskasik otəmat məmə nakotos-ipən nīpətītəmat rafin kəm Uhgīn tahmen e sakrifais kit itəm tatəmegəh, kən nəmōtələhəu kalīn məmə rəhan, kən nīkīn tətəgīn lan. Inu suatip ətuatip itəm onəkotəfak kəm Uhgīn lan. ² Sotosən nolən rəha netəmim e nətueintən, məto otegəhan-in pəs Uhgīn otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwīr. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotītun nakilən, kən nitunən, kən nītəpunən nolən wīr mīn itəm Uhgīn tolkeike, inu nolən mīn itəm kotəwīr, ne nolən mīn itəm kotol nīkīn tagīn, ne nolən mīn itəm kotətuatip.

³ Kən e nəwīrən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin məmə sotiləs-ipər atipən nətəligən rəhatəmat. Məto e nətəligən ətuatip, otəplan nəsanənən mīn itəm Uhgīn təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsanənən mīn əh, otəplan rəhatəmat nolən mīn, kən motakīl motəplan məmə rəhatəmat nolən mīn kotəwīr motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp.

⁴ Suah kit nīpətīn kitiəh əm, məto tatos nolīn-olin tēpət, kən nolīn-olin nīpətīn mīn əh, rəhalat əh-ikīn wək pīsīn pīsīn mīn itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tēpət, məto kotuwa nīpətīn kitiəh əm lan, kən motagīle atip əm e kitat mīn. ⁶ Kən Uhgīn təmos-ipə nəsanənən o nolən wək pīsīn pīsīn mīn tətəu-pən nəwīrən rəhan itəm

təməwte-in kəm kitat. Uhgın tatos-ipən kəm suah kit nəsanənən o nəniarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatip kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən mın əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsanənən o nasituan, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsanənən o nəgətuən, pəs in təgətuən; ⁸ okəmə in tatos nəsanənən o nıləs-ipərən nətəligən, pəs in tiləs-ipər; okəmə in tatos nəsanənən o nos-ipənən məni, pəs in tos-ipən tēpət; okəmə in tatos nəsanənən o nitən niməfak, pəs in tol e nıkin rafin; okəmə in tatos nəsanənən o nasəkıtunən, pəs in tol e nıkin agien.

Suatip reha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otətəhau nolən rat mın, kən motəskəlim əskasik nolən wır mın. ¹⁰ Otolkeike itəmat mın tahmen məmə itəmat piatəmat ne wınitəmat mın. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pik məmə onəkotisiai-in itəmat mın. ¹¹ Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgın e nikitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otagien məto-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgın. Kən nian nəratən tatuwa, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin. ¹³ Otawte-in kəm netəmim rəha Uhgın nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol təwır kəm iapispis mın itəm koatuwa imatəmat ikin.

¹⁴ Otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwırən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotaun-inən nəratən tuwa olat, məto otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwırən kəm ilat. ¹⁵ Otagien itəmat netəm koatagien. Kən otasək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafin, nikitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nikitəmat otagien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nikitəmat təsəhtən məmə nakotenatig wır.

¹⁷ Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat, əsotalpınən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafin okotəplan məmə tətəuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafin itəm nəkotitun nolən məmə itəmat nəkotatig e nəməlinuən itəmat netəmim rafin. ¹⁹ Piak mın ne wınik mın. Sotalpınən nitai təfagə rəha suah kit, məto otapəs əm məmə Uhgın otəpanələhəu nalpınən ne neməha kəm in, məto-inu e Naoa Rəha Uhgın, İarəmərə tatan məmə, “In rəhak pisin əm wək o nalpınən nitai təfagə. Io ekol nəhlan.” ²⁰ Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə, “Okəmə rəham tikimır nəumis tatus, os-ipən nagwənən kəm in; okəmə in tatoəoa, os-ipən nat kit kəm in tənım. Nian natol natimnat mın u, in otaulis pik lan.”

²¹ Sotegəhan-inən məmə nolən tərət otətoarus itəmat mıləs-iəhau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwır otıləs-iəhau nolən tərət.

13

Nəramərəən rəha kapman

12:8: 1 Kor 12:4-11; 1 Pita 4:10-11 **12:10:** 1 Pita 1:22 **12:12:** 1 Tes 5:16-18 **12:13:** Hip 13:2 **12:14:** Mat 5:44; 1 Kor 4:12 **12:16:** Prov 3:7 **12:17:** 1 Tes 5:15 **12:19:** Dut 32:35; Mat 5:39 **12:20:** Prov 25:21-22; Mat 5:44

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig ahgin kapman, məto-inu nepətən o nərəmərəən rafin tətisi-pən e Uhgın, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgın pisin əm tətıləs-ipər. ² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tətəht nəwia kapman, in tətəht nəwia nat itəm Uhgın təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpınən olat. ³ Tol nəhlan məto-inu kapman itəm Uhgın təmələhəu təsolən netəmim itəm koatol nolən wır kotəgin, məto tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsotolkeikeən məmə nəkotəgin netəm-iasol min rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wır min, kən ilat okotıləs-ipər itəmat ron. ⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək min rəha Uhgın itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwir kəm itəmat. Məto okəmə nəkotol tərət, nəkotəkəike motəgin, məto-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpınən. İlat iolwək min rəha Uhgın itəm otol neməha ne nalpınən rəha Uhgın kəm netəm koatol tərət. ⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig ahgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotəsən nalpınən, kən kit min u, məto-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiah əm, otətou-pən takis kəm kapman, məto-inu netəm-iasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgın, kən inu wək rəhalat. ⁷ Otos-ipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətuatip məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis pisin pisin min, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisialien, otisial-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəmərəən, kən otatig ahgin.

Nolkeikeən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon min. Məto kaon kitiah əm tətəkəike mətətig otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat min, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tikə, məto-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən. ⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etəmim,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwinən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen min əh-ikın. Məto nəghatən kitiah əm in nəukətılət rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.” ¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolən nəratən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmim itəm tatolkeike netəmim, in tatol nıpəti Lou rafin koatuwa motol nıpahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun wır nian koatətig lan u-roiu. Nian tınatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapılən, məto-inu nosmegəhən rəhatat tınatuwa iuəhkır, maprəkis-in nian kitat kinotahatətə. ¹² Napınəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napınəpən, kən motaskəlım nolən wır min rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopael kit itəm tətaskəlım wır rəhan naip rəha nəluaginən. ¹³ Pəs kitat kotol nolən wır min, tahmen e netəmim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat min, məsotapısən, məsotit əpnapın itəmat min, kən məsotolən nolən alməl min, məsotərgəhəuən, məsotetətən kitat min. ¹⁴ Məto oteğəhən-in məmə İərəmərə İesu Kristo otərəmərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip min o nolən təfagə rat min itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

13:1: Prov 8:15; Taet 3:1 **13:3:** 1 Pita 2:13-14 **13:7:** Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12:** 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11

14

Nəghatən rəha netəm min u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən

¹ Nikitəmat tətagien əm məmə nakotos iəfak min neen kotuwa motəplan itəmat, nat ənnapin rəhalat nahatətəən təsəskasikən, kən motəruru okəmə niki Uhgın təsagienən o kəp, o nolən min neen itəm netəmim neen koatən-iahau. Nakotos ilat kotuwa, məto esolkeikeən məmə nakotərgəhəu o nətəligən min rəhalat. ² Etəmim kit, e rəhan nahatətəən, təwir əm məmə in otun nagwənən rafin. Məto etəmim kit min, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən nikin təht məmə in titun nunən nagwənən e nasumən əm, mapəs nunən mit. ³ Etəmim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otəplan rat etəmim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otən kəm etəmim itəm tatun natimnat rafin məmə, in tatol nolən rat, məto-inu Uhgın nikin tagien əm ron. ⁴ Təsəwirən məmə ik natən məmə iolwək rəha suah kit min təmol nolən tərət. Rəhan atip əm iərəməərə otən məmə təmol təwir o tərət.* Kən in otol təwir məto-inu Iərəməərə titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wir min.

⁵ Suah kit in tən məmə nian kitiah əm in rəha Uhgın taprəkis-in nian rafin, məto suah kit min tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etəmim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etəmim kit itəm tatən məmə nian kitiah əm in rəha Uhgın, in tatol o niləs-ipərən Iərəməərə. Kən etəm tatun mit, tatun o niləs-ipərən Iərəməərə, məto-inu tatən kəm Uhgın məmə nikin tagien o nigın nagwənən. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in min tapəs nunən o niləs-ipərən Iərəməərə, kən in min tatən kəm Uhgın məmə nikin tagien o nigın nagwənən. ⁷ Suah kit təsərəməərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat ənnapin in tatəmegəh, o in təmimis. ⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o niləs-ipərən Iərəməərə, kən okəmə kotimis, kəmotimis o niləs-ipərən Iərəməərə. Kən tol nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha Iərəməərə. ⁹ Kristo təmimis matig məmegəh min, məmə in Iərəməərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis rəkis.

¹⁰ Kən təsəwirən məmə nakən nikali iəfak kit min məmə təmol nolən tərət e natimnat min əh. Kən təsəwirən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu kitat rafin okotətul aupən e nigənəmti Uhgın məmə in otakil kitat.

¹¹ Tahmen e Iərəməərə tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə,
 “Inu niphrienən, tahmen məmə in niphrienən məmə iatəmegəh,
 netəmim rafin okotisin nulilat kəm io,
 kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgın.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiah kitiah okotətul e nigənəmti Uhgın o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nikali suah kit məmə rəhan nolən in tafagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io emuwa kitiah itimlau Iərəməərə İesu, kən o nat u, io ekitun wir məmə nagwənən rafin kotəwir o nunən, kəsotolən suah kit tamkimik e nigənəmti Uhgın. Məto okəmə suah kit nikin təht məmə nat kit tamkimik e nigənəmti Uhgın, nat əh tamkimik atip əm ron. ¹⁵ Okəmə piam kit tatəto tərət pik o nat kit itəm nəmun, kən

14:1: Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit.
 “Iolwək” tatəpsen-pən kitat iəfak min, kən “iərəməərə” tatəpsen-pən Uhgın. Nipəti nəghatən məmə Uhgın otakil kitat, məto təsəwirən məmə kitat okotakil kitat min. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12
14:5: Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20 **14:10:** 2 Kor 5:10 **14:11:** Aes 45:23; Fil 2:10-11
14:14: Wək 10:15; Taet 1:15

nəsaliwəkən e suatip rəha nolkeikeən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkın pian kit itəm Kristo təmimis ron. ¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwir, okəghat-in məmə in nat tərət. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nərəməərən rəha Uhgın sənəmə nat rəha nagwənən ne nənimən, məto in nat kit rəha nətuatipən e niganəmti Uhgın, ne nəməlinuən, ne nagienən e Narmin Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol niki Uhgın tətagien, kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwir, kən nikilat tagien əm ron.

¹⁹ Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwin o nəməlinuən, kən tatiləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. ²⁰ Əsərəkınən wək rəha Uhgın o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwir, məsotamkimikən e niganəmti Uhgın. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən. ²¹ Kən tol nəhlan, təwir məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolən nat kit mın itəm otol piatəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

²² Kən okəmə itəmat nakotos nətəligən kit o natimnat mın u, otaskəlim anion əm itəmat Uhgın. Suah kit tətətig e nəwirən pahrien nian in tatol əm natimnat itəm in titun məmə tətətip məmə in otol. ²³ Məto etəmim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətətip o nunən o kəp, təwir məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgın otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nikin təsəhtən məmə in nat ətuatip, rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmə suah kit tatol nat kit itəm nikin təht məmə in tərət, in tatol təfagə rat.

15

Niləs-ipərən nətəligən rəha iəfak pisin pisin mın

¹ Kitat neen, nahatətəən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun məmə nat əlkələh mın əh, ilat nat əpnapin əm. Məto okol kitat kəsotəkəikeən o nolən natimnat mın əh məmə nikitat tətagien lan. Nikitat təkəike məht piətət mın ne winitat mın itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat mın əh. ² Kitat okotəkəike motol nolən itəm otol niki netəm pisin tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik. ³ Pəs kotol nəhlan məto-inu Kristo mın, in təməsolən nolən kit məmə in atip nikin otətagien lan. Məto in təmol natimnat rafin agin itəm Uhgın nikin tolkeike, kən o natimnat mın u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nən ratən mın itəm netəm pisin pisin mın koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natimnat mın əh itəm kəməte əupən e Naoa Rəha Uhgın, kəməte mın məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəupən əskasik nətəligən rəhatat e Uhgın. Kən kitat kotitun nolən əh məto-inu koatətul əskasik e nian iəkis mın, kən Naoa Rəha Uhgın tatiləs-ipər nətəligən rəhatat.

⁵ Uhgın pisin əm tətəsitə etət məmə koatətul əskasik e nian iəkis mın, kən in pisin əm tatiləs-ipər nətəligən rəhatat. Kən roiū, iatətapəh ron məmə in otəsitə etəmat e nətəligən rəhatəmat məmə otuwa mol kitiəh əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu. ⁶ Kən iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəligən kitiəh əm, məmə nəwiatat titun nuwəmən mahmen e nəwia suah kitiəh əm o niləs-ipərən nərgi Uhgın, itəm in Uhgın ne Tata rəha İərəmərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iafak min neen e nikin agien mämə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm mämə Kristo təmos itəmat e nikin agien. Otol nəhlan mämə netənim okotənwiji Uhgın lan. ⁸ Sotaluinən nat u mämə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm Isrel mämə otəgəton mämə Uhgın tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu mämə nəniəkisən min rəhan kəm tipı netəm Isrel aupən, ilat kəmotuwa nıpahrienən. ⁹ Kən təmuwa mämə Iaihlua min okotənwiji Uhgın o rəhan nasəkitunən, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən mämə,

“Tol nəhlan, oekilas-ipər nərgəm e niki Iaihlua min, oekan napuan min mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kən tatən min mämə,

“Otagien, Iaihlua min, itəmat rəhan min netənim.”

¹¹ Kən tatən min mämə,

“Itəmat Iaihlua min otənwiji İərəmərə,

kən itəmat rafin noanol min rəha nətueintən otənwiji in.”

¹² Kən Aesea tatən min mämə,

“Noanol rəha Jese aupən otər min* ”

kən Uhgın otıləs-ipər in mämə otərəmərə e noanol min rəha nitən min rafin.

Kən Iaihlua min okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhalat lan.”

¹³ Uhgın təmasitu o kitat mämə okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Pəs in otol mämə nikitəmat otər mərioah e nagienən ne nəməlinuən nian nakoatahatətə lan mämə, e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın, onakoatələhəu-pən əskasik pik təhmin rəhatəmat nətəligən e Uhgın.

Pol in aposol rəha Iaihlua min

¹⁴ Piak min ne winik min. Ekitun wir mämə nəmegəhən rəhatəmat təmər mərioah e nəwirən, kən nəmotos nitunən rafin, kən nəkotahmen o nəgətonən itəmat min. ¹⁵ Məto e naoa u rəhak, eməsəhluaig-inən nat kit, emən-iarəp e niki rafin natimnat min u kəm itəmat, kən molkeike mämə nikitəmat otəkəike matəht nəghatən min əh. Tətuatıp əm mämə iatəghat nəhlan, məto-inu Uhgın təmasitu lak e rəhan əm nəwirən ¹⁶ mämə io ekuwa iolwək rəha Kristo İesu o nən-iarəpən namnusən təwir kəm Iaihlua min. Io ekahmen e pris kit itəm iatən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın mämə, Iaihlua min itəm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir min itəm Narmın Rəha Uhgın təmələhəu kalın mämə rəha Uhgın, kən Uhgın nikin tagien o nosən.

¹⁷ Kən e wək rafin itəm iatol o Uhgın, iatəghat ausit məto-inu in Kristo İesu əm itəm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitan o nat kit min, ekəghat ausit əm o natimnat wir itəm Kristo təmol nian emol rəhan wək o nıləsən Iaihlua min kotuwa motol nəwia Uhgın. Kristo təmol wək e rəhak nəghatən, ne rəhak nolən min, ¹⁹ kən təmol wək e nəsanənən rəha nəmtətin min ne nat pispis min, kən təmol ilat rafin e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwir rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwin mətoarus-pən kantri u İirikam. ²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike mämə ekuwin mən-iarəp namnusən təwir e ikin min neen itəm kəsəto-agin-əhən nərgi Kristo ikin. Esolkeikeən mämə ekol wək e ikin

15:7: Rom 14:1 **15:8:** Mat 15:24 **15:9:** 2 Saml 22:50; Sam 18:49; Wək 3:25 **15:10:**

Dut 32:43 **15:11:** Sam 117:1 * **15:12:** Jese in tata rəha Kig Tefit **15:12:** Aes 11:10; Nol Əpən 5:5 **15:16:** Rom 1:5; 11:13

kit itəm suah kit tīnuwīn rākis ikin mən-iarəp namnusən təwīr. ²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatəghat-in Kristo məmə, “Netəmim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwīr kəm ilat, ilat okotəplan in, kən netəmim itəm kəsotətəən əh namnusən təwīr, ilat okotitun.”
²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwīnən ik pīsīn pīsīn mīn tətəhtosīg-in io o nīmənən məplan itəmat.

Nətəligən rəha Pol o nuwīnən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikin-u tīnol namnun, kən e nup tepət rākis, iakolkeike pik məmə ekīmənə məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nīkik tatəht məmə ekīmənə məplan itəmat nian ekuwīn əpəh kantri u Spen. Kən nian ekīmənə kotaulim o nian əkuəkīr əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwīn Jerusalem o nasituən e iəfak mīn əh-ikin, ²⁶ məto-inu iəfak mīn əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nīkilat təmagien o nos-ipamən rəhalat mənī məmə ekasitu e ian-rat mīn e nīməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nīkilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e iehl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihlua mīn kəmotos nəwīrən rəha Uhgīn e suatip rəha netəm Isrel, kən Iaihlua mīn okotəkəike motasitu e netəm Isrel e rəhalat mənī. ²⁸ Oekos mənī itəm ilat kəmotos-ipa, muwīn mōs-ipən kəm iəfak mīn əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwīn əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekīmənə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mītəlau imatəmat ikin, ekītun məmə iatos natīmnat wīr tepət e Kristo məmə ekos-ipinə kəm itəmat, kən itəmat onəkotətə təwīr lan.

³⁰ Piak mīn ne wīnik mīn, məto-inu kitat koatahatətə e Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo, kən Narmīn Rəha Uhgīn tatol məmə kitat koatolkeike kitat mīn, ekətəpəh əskasik otəmat məmə nəkoatəfak ron io kəm Uhgīn, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak. ³¹ Otəfak məmə Uhgīn otasitu lak mahtosīg-in netəm Jutia itəm kəsotənən nīpahrienən e namnusən təwīr məmə, okəsotərəkinən io. Kən otəfak mīn məmə nian ekuwīn miet-pən Jerusalem, netəm mīn u koatahatətə e Kristo, nīkilat otagien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgīn tolkeike mihin, ekīmənə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin aģin-əh, nīkitat otagien. ³³ Pəs Uhgīn itəm in nəukətī nəməlinuən tətətig itəmat mīn. Əwəh.

16

Pol tətəuiatipin in mīn neen

¹ Io iatən-ipinə kəm itəmat məmə wīnitat u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e nīməfak əpəh Kegkria, in pətan wīr kit. ² Iakətəpəh otəmat məmə nian in otīmənə, onəkotagien əm ron e nərgi Iərəmərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuatip məmə netəmim rəha Uhgīn okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit tīkə, təwīr məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwīr kəm Prisila ne Akwila, itəm itīməhal emətəhalol wək kitəh rəha Kristo Iesu. ⁴ Iuəhkīr kiamīs o nasituən lak. Sənəmə io pīsīn

əm, mæto io ne Iaihlua mīn rafin u koatəfak, itimat ekotənwiwi Uhgīn olau.

⁵ Kən otən təwir kəm niməfak itəm kəmotuəfīmīn e rəhalau nimə. Otən təwir kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwir kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwir kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal min ilau eməhaluwīn e kalapus. Aposol min koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuəpən-in io muahatətə e Kristo.

⁸ Otən təwir kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iərəmərə.

⁹ Otən təwir kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiah e Kristo, kən otən təwir kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwir kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis min. Otən təwir kəm Aristopolas ne noanol min rəhan, ne rəhan iolwək min.

¹¹ Otən təwir kəm Herotian, rəhak ətuatip.

Otən təwir kəm Nasisas ne rəhan min, ne rəhan iolwək min itəm koatəfak kəm Iərəmərə.

¹² Otən təwir kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha Iərəmərə.

Otən təwir kəm io kit u Persis, pətan kit min itəm tatol pik wək rəha Iərəmərə.

¹³ Otən təwir kəm Rufas, iəfak wir kit rəha Iərəmərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwir kəm io tahmen e rəhak ətuatip mama.

¹⁴ Otən təwir kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat min itəm ilat min koatətig.

¹⁵ Otən təwir kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne winin, ne Olimpas, ne iəfak min rafin itəm ilat min kotatig.

¹⁶ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwir kəm itəmat.

¹⁷ Piak min ne winik min. Iakətapəh əskasik otəmat məmə nakoatəto wir itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat min, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pisin agin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ mæto-inu netəm kotol nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha Iərəmərə Kristo, mæto koatol wək əm o nat nipətilat tolkeike. Ilat koatən wir nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiuə, kən matərəkin nətəligən rəha netəmim tepət itəm kotəruwu nat. ¹⁹ Netəmim kinotəto rəkis namnəsən məmə itəmat nəkoatol nəwia Kristo. Tol nəhlan, nikip tagien pik otəmat. Mæto iakolkeike pik məmə nakotenatig e nolən ətuatip min, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat min. ²⁰ Uhgīn itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətain Setan, kən in otatig əm ləhau e nelkitəmat. Pəs nəwirən rəha Iərəmərə Iesu tətətig itəmat min.

²¹ Timoti itəm itimlau min etioal wək kitiah, tatən təwir kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak min, kəhalən min təwir kəm itəmat.

²² Io Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwir kəm itəmat u kitat kitiah e Iərəmərə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwir kəm itəmat. Io Pol, ekətətig e rəhan nimə, kən netəm rəha niməfak kotuəfīmīn iman ikin.

Erastas u etəm tatərəmərə e məni rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau mın katuən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotənwiwi Uhgın. In titun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwir rəha İesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgın u itəm tatəmegəh nian rafın, kən in təmən məmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mın aupən kəmotəte e naoa mın rəhalat, kən netəmim okotitun. Ekotən-iarəp məmə noanol mın rafın e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgın, kən tol nəhlan moatol əm nəwian. ²⁷ Uhgın pisin əm in Uhgın, kən in pisin əm in tenatig. !Pəs kotənwiwi Uhgın nian rafın namnun tikə, o nat itəm İesu Kristo təmoll! Əwəh.

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mäte tuwin kəm iəfak min ikin Korin

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Korin in taon asol kit. Ikin əh, netəmim tepət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tepət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat min kəmotər lan, kən nolən rat min tepət e taon əh. Niməfak rəha Korin, Iaihlua min kotepət lan. Pol təmətuoun niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Məto roiu əh, nəratən asol min neen tənətig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat min, kən neen koatos nətəligən min itəm kəsotətuatipən. Kəmotətapəh o Pol o natimnat min neen itəm ilat kəsotitun wirən, kən in təmäte naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmäte naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat min itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmäte naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat min rafin təmərioah wir lan. Nolən rat min neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmäte naoa u məmə otən-iarəp nolən rat min itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pişin min neen min. In təməhən kəm ilat məmə okotahro min nulan motəkəike kitəlig-pa min o Uhgın, kən nolən naka u tətətuatip itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha Iesu.

Pol təməhən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmaun-in kən mütəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itimlau piətət Sostenes. ² Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, itəmat itəm Uhgın təmələhəu kalin məmə rəhan min e Kristo Iesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan min, itəmat min netəm e ikin min rafin itəm koatəfak kəm Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo itəm in Iərəməərə rəhatat rafin. ³ Pəs Uhgın Tata rəhatat ne Iərəməərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməhənwiwi Uhgın e nəfakən

⁴ Nian rafin iatən kəm Uhgın məmə nikik tagien otəmat məto-inu təməwte-in rəhan nəwirən kəm itəmat e Kristo Iesu. ⁵ Təməwte-in rəhan nəwirən u tepət kəm itəmat e nolən min rafin, e nasituən o nəh-iarəpən ne nitunən nəghatən rəhan. ⁶ Təmol nəhlan məto-inu, nəmotəpən məmə namnusən e Kristo in nıpahrienən. ⁷ Tol nəhlan, nian nəkoatətul matip moatəzahgin nuwəmən rəha Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo, Uhgın tatos-ipinə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmın o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin min əh itəm kotətuatip o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸ Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasik mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo, itəm tatuwa min lan. ⁹ Kən Uhgın otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tatol rəhan nəghatən. In Uhgın itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitiəh itəmat Nətin Iesu Kristo u Iərəməərə rəhatat.

Netāmim rəha niməfak kəmotəhap ilat min

¹⁰ Iatətapəh əskasik otəmat, piak min ne winik min, e nərgi Iəramərə Iesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat min, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitəh e nətəligən ne nikin kitəh. ¹¹ Piak min ne winik min, iatən nəhlan məto-inu netāmim neen rəha Kloe* kəmotən-iarəp kəm io məmə itəmat nakoatərgəhəu. ¹² Nipəti nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pol,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Apolos,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pita,” neen min kotən məmə, “Itimat ekoatuarisig-in Kristo.” ¹³ ?Nikitəmat təht məmə nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ?Nikitəmat təht məmə io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ?O kəmol baptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴ Io iakən tagkiu kəm Uhgın məmə io eməsolən baptais etəmat kit, məto emol baptais əm e Krispas ne Kaeas. ¹⁵ Nīkik tagien nəhlan məto-inu suah kit okol təsənən məmə kəmol baptais lan e nərgək. ¹⁶ Ei, emaluin, emol baptais min e Stefanas ne rəhan min. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmə emol baptais min e suah kit o kəp. ¹⁷ Nipəti nəghatən min u məmə, Kristo təsahl-ipamən io məmə ekol baptais e netāmim, məto təmahl-ipa io məmə ekən-iarəp əm namnəsən təwir. Kən esən-iarəp əmən e nitunən rəha etāmim məto-inu, esolkeikeən məmə nəghatən e nimisən rəha Kristo e nig kəməluau in otoigoig.

¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, nəghatən e nimisən rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatip rəha nuwinən e nigəm asol, məto o kitat itəm Uhgın tatosmegəh kitat, in nəsanənən əm rəha Uhgın. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “To ekərəkin aɡin nenatigən rəha netəm kotenatig, kən mahtosig-in nitunən rəha netəm kotitun pik nat.”

²⁰ ?Netəm kotenatig hiə? ?Iəgətun min rəha Lou hiə? ?Netāmim itəm kotitun wir suatip rəha nəghatən hiə? Uhgın təmol nenatigən rəha nətueintən tīnuwa rəkis nalməl əmən. ²¹ Tol nəhlan məto-inu, e nenatigən rəha Uhgın, təmol məmə netāmim rəha nətueintən okəsotitun in e nenatigən əm rəhalat. Məto in təmol məmə nəghatən alməl min rəhatimat otosmegəh netāmim itəm koatən nipahrienən lan. ²² Noanol min rəha Isrel koatətapəh-in nat pispis min, kən Iaihlua min koategəs-in nenatigən məmə okotəplan Uhgın, ²³ məto kitat koatən-iarəp əm nimisən rəha Kristo e nig kəməluau, kən nəghatən u in tahmen e kəpiel e suatip itəm tatol noanol min rəha Isrel koatəmə, kən in tahmen e nalmələn kəm Iaihlua min. ²⁴ Məto o netəm min un itəm Uhgın təmaun-in ilat, noanol min rəha Isrel neen ne Iaihlua min neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uhgın ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, nalmələn rəha Uhgın in tenatig taprəkis-in nenatigən rafin rəha netāmim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafin rəha netāmim.

²⁶ Piak min ne winik min, nikitəmat otəkəike məht məmə itəmat netəm ahro nian Uhgın təmaun-in itəmat. Itəmat tepət nəsotenatigən e niganəmti netāmim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmə itəmat nenəti netəm-iasol neen. ²⁷ Məto Uhgın tatitəpun nat alməl min e

1:10: Fil 2:2 * 1:11: Kloe in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netāmim koatisiai-in.
 1:12: Wək 18:24-28; 1 Kor 3:4 1:14: Wək 18:8; Rom 16:23 1:16: 1 Kor 16:15 1:18:
 Rom 1:16 1:19: Aes 29:14 1:20: Job 12:17; Aes 19:12; 33:18; 44:25 1:21: Mat 11:25
 1:23: Rom 9:32; 1 Kor 2:14 1:24: Kol 2:3 1:25: 2 Kor 13:4 1:26: Mat 11:25; Jem 2:5

nätueintän mämä okotol aulis netäm kotenatig, kən mitəpun nat əpuu min e nätueintän mämä okotol aulis netäm kotəsanən. ²⁸ In təmitəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netəmim, ilat nat əpnəpin əm, ne itəm netəmim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh mämə in otol nat keike e nətəligən rəha netəmim, kəmotuwa nat əpnəpin əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan mämə suah kit otəsəghat ausitən e niganəmti Uhgın. ³⁰ Məto-inu e nəwia Uhgın, itəmat nəmotuwa kitiah itəmat Kristo Iesu. Kən Kristo təmuwa o kitat mämə nenatigən rəha Uhgın, inəh e Kristo, Uhgın təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kən mələhəu kalin kitat mämə rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən, “Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm Iərəməərə təmol lan.”

2

¹ Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian emətətig kitat min itəmat, nikik təskasik mämə esən-iarəp minən nat kit, məto Iesu Kristo əm, ne nimisən rəhan e nig kəluau. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətəsiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusən təwir, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol min itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgın ne wək rəha Narmın Rəha Uhgın. ⁵ Emol nəhlan mämə nahatətən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgın.

Nenatigən rəha Narmın Rəha Uhgın

⁶ Məto in nıpahrienən mämə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməərə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnəpin min əm. ⁷ Kəp. Itimat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgın aupən itəm təmatəməhl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluaig, kən Uhgın təmol nalpəkauən aupən aupən agin mämə, nenatigən əh, in otol nəwirən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməərə e nəptən əh-roiu, ilat kinotəruru nalpəkauən əh rəha Uhgın, məto okəmə ilat kinəmotitun, ko kəsotətu-pərən Iərəməərə rəha nəwirən rafin e nig kəməluau. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgın tatən mämə, “Suah kit təsəplanən, suah kit təsətəən, suah kit təsitunən nat naka itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotolkeike in,” ¹⁰ məto Uhgın təmol əp nalpəkauən anion əh rəhan kəm kitat e Narmın. Kən Narmın titun natimnat rafin, kən mitun min natimnat rəha Uhgın itəm etəmim kit okol təsitunən. ¹¹ ?Tol nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmın əm? ?E nolən kitiah əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgın, məto Narmın əm? ¹² Uhgın təməsos-ipamən kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nätueintən, məto təmos-ipa Narmın itəm tətisi-pən ron. In təmos-ipa kəm kitat mämə kitat okotitun nat naka itəm Uhgın təmos-ipa əpnəpin əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat ioatən,

kən nenatigən rəha netəmim təsəgətunən itimat e nəghatən mīn əh, məto Narmīn Rəha Uhgīn təməgətun itimat, kən ekotən-iarəp natimnən pahrien rəha Narmīn Rəha Uhgīn e nəghatən mīn itəm təmisi-pən lan.

¹⁴ Etəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn tikə lan, okol təsosən natimnat itəm tətisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn məto-inu ilat nat alməl mīn əm kəm in, kən okol in təsitunən ilat məto-inu Narmīn Rəha Uhgīn əm titun nasituən e netəmim o nitunən natimnat rəha Uhgīn. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmīn Rəha Uhgīn kotəplan motitun natimnat mīn əh, məto netəm əpnəpīn, ko koatəplan məsotitun aɡin-əhən kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“?Pah u titun nətəligən rəha İərəməərə məmə in otəgətun in?”

Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e niməfak

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Nian emətətig kitat mīn itəmat, okol esəghatən kəm itəmat təhmen e netəmim itəm kīnotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat e Narmīn Rəha Uhgīn, kəp. Eməghat kəm itəmat təhmen məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat təhmen məmə itəmat nisualkələh əm e nəmegəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, təhmen məmə emətagwən itəmat e melek əm, eməsos-ipinə nagwənən əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotahmenən o nunən. Kən nīpahrienən, itəmat nəsotahmenən əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat təhmen əm e rəha netəmim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkoatətet itəmat mīn, kən moatərgəhəu, kən təhmen əm məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm u. Nəkotahmen e netəm əpnəpīn mīn. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “İo rəha Pol,” kən kit mīn tən məmə, “İo rəha Apolos,” nolən əh tatəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? Itimlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasitu etəmat o nuwamən o İesu. Itimlau etioal əm wək itəm İərəməərə təmos-ipa pisin pisin kəm itimlau məmə ekioal. ⁶ Təhmen məmə io eməfe nikutin nat, kən Apolos in tətəu e nəhau, məto Uhgīn tatol tatəwiə. ⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm tatəfe nat, o etəm tətəu e nəhau, in nat əpnəpīn əm, məto Uhgīn pisin əm in nat keike itəm tatol natimnat koatəmegəh moatəwiə. ⁸ Etəm tatəfe, ne etəm tətəu, katian əm o nat kitiah əm. Kən Uhgīn otətou ilau kitiah kitiah e rəhaləu wək pisin pisin mīn. ⁹ Itimlau iolwək mil rəha Uhgīn, kən itəmat nəkotahmen e nasumən rəha Uhgīn, o nimə rəha Uhgīn.

¹⁰ E nəwīrən itəm Uhgīn təməwte-in kəm io, emiləkin wir nelki nimə təhmen e etəm titun wir niləkinən nimə. Kən suah kit mīn tatiləkin nimə məsin. Məto ilat rafin okotəkəike moatəhm wir wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit mīn itəm tol pisin e inu itəm kīniləkin rəkis. Kən nelki nimə u in İesu Kristo. ¹² Okəmə suah kit tiləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in İesu Kristo, kən in titun niləkinən e iaen u kol tatipit-ipit, o e silfa, o e kəpiel nəmtin tiəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniah. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan

wək rəhan, mətō-inu e nian Iesu tatuwa mīn, rəhan wək otuwa e nəhag-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwir or tərət. ¹⁴ Okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətəuən. ¹⁵ Mətō okəmə nigəm təmūs rəhan nimə, kən rəhan natimnat rafin təmikə. In əm, Uhgīn otosmegəh, mətō tahmen-ahmen əm e suah kit itəm taiu mətəgīm e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotitun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgīn, kən Narmin Rəha Uhgīn tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkīn nimə rəha Uhgīn, kən Uhgīn otərəkīn in, mətō-inu nimə rəha Uhgīn, in rəhan pīsīn əm. Kən nimə u rəha Uhgīn, itəmat.

¹⁸ Təsəwīrən məmə suah kit tateiuə-in atip in. Okəmə suah kit nīkin təht məmə in tenatig u-roiu e niganəm̄ti netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit e niganəm̄tilat məmə in otuwa ienatig pahrien. ¹⁹ Tol nəhlan mətō-inu nenatigən rəha netəmim rəha nətueintən, in talməl pik e niganəm̄ti Uhgīn. Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Uhgīn tatol noanikulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tatən məmə in tenatig wīr, kən Uhgīn taskəlīm in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgīn tatən mīn məmə, “Iərəməərə titun məmə, nətəligən rəha netəm̄ kotenatig, ilat nat əpnəpīn əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotiləs-ipər atip itəmat ron. Uhgīn tatos-ipən natimnat rafin rəhatəmat məmə otasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nimīsən, o nian roiu, o nian itəm tatuwa, ilat rafin rəhatəmat məmə Uhgīn otol təwir kəm̄ itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Kristo, kən Kristo in rəha Uhgīn.

4

Aposol mīn rəha Kristo

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itimat tahmen e iolwək mīn rəha Kristo itəm Uhgīn təmələhəu-pən e nelmitimat məmə itimat ekotol əp nalpəkəuən anion rəha Uhgīn. ² Kən netəmim itəm koatehm natimnat rəha etəm-iasol kit, ilat kotəkəike motol rəhalat wək təwir məmə nian etəm-iasol tatəplan rəhalat wək, kən titun nahatətəən elat. ³ E io, in nat əpnəpīn əm okəmə itəmat, o netəm̄ pīsīn neen kotən-iarəp nətəligən rəhalat e rəhak wək. Kən io atip esahmenən o nakilən rəhak wək. ⁴ E rəhak nətəligən, məmə emol əm nat itəm in təwir, mətō nat u təsənən məmə io ekətuatip. Iərəməərə əm tətəuatip o nakilən rəhak wək. ⁵ Tol nəhlan, sotautautən o nakilən natimnat. Nakoatəzahgin e nian Iərəməərə otuwa lan. In otəmki-pən e nəhag-əhagən natimnat itəm koatəhluaig e napinəpən, kən in otol-arəp nat naka tətətig e niki netəmim o nolən mīn rəhalat. E nian əh Uhgīn otənwiwi ilat kitīəh kitīəh.

⁶ Piak mīn ne winik mīn. Emən-ipinə nəghatən mīn əh kəm̄ itəmat etimlau Apolos məmə itəmat onəkotos nītunən ikīn, kən okəmə nakotos nīpətī nəghatən mīn u, “Nəkotəkəike motol əm nəghatən mīn itəm kinətə rəkis,” kən nəsotos-ipərən netəm̄-iasol neen motos-iahau neen. ⁷ ?Tahro? ?Itəmat ilis taprəkis-in netəmim mīn rafin? ?Itəmat nakoatos natimnat neen itəm Uhgīn təsos-ipinə kəm̄ itəmat? !Kəp! ?Kən tahro nakoatəghat ausit o natimnat itəm Uhgīn təmos-ipinə kəm̄ itəmat tahmen əm məmə itəmat əm nəmotol natimnat mīn əh?

⁸ Nikitəmat təhat məmə ninotos rafin rəkis natimnat rəha Uhgın. Nikitəmat təhat məmə ninotos rafin rəkis nautə rəha Uhgın. Nolən rəhatəmat tahmen məmə nəmotuwa kig min rəha Uhgın, məto itimat ekotatig ləhau əm. !Məto kəp, sənəmə nıpahrienən! !Nəman! Okəmə nıpahrienən məmə itəmat nəmotuwa kig min rəha Uhgın, nikitəmat otəgien pik, kən okəmə tol nəhlan, itimat min ekotol kig kitat min itəmat. Məto təsolən mihin. ⁹ Itimat aposol min, məto nıkkik təht məmə Uhgın təmələhəu itimat əpəh ləhau agin-əh, ioatətig tahmen e netəm itəm kəmakil rəkis məmə okotəkəike mətımis. Nıkkik təht nəhlan məto-inu tahmen məmə ekoatətul e nıganəmti nagelo min ne netəmim rafin məmə ilat okotəplan nolən rəha nımisən rəhatimat.* ¹⁰ !Netəmim tətət koatən məmə itimat ialməl min o nərgi Kristo, məto nikitəmat təht məmə itəmat nakotenatig wir e Kristo! Məto sənəmə nıpahrienən. !Netəmim tətət koatən məmə rəhatimat nətətən tikə, məto nakoatəghat ausit məmə rəhatəmat nətətən iahgin! Məto sənəmə nıpahrienən. Netəmim tətət koatısiai-in itəmat, məto katən rat itimat.

¹¹ Məto, inu nıpahrienən. Mətoarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoaoa, kən ekoatuwin e natimnat kəmotəhap-əhap, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nımə tikə. ¹² Itimat atıp əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, məto itimat ekotəfak o nəwirən olat. Nian netəmim koatol nətətən kəm itimat, məto itimat ekotəpnapın əm. ¹³ Nian netəmim koatən rat itimat, məto itimat ekoatəghat wir əm kəm ilat. Mətoarus-pa roiu itimat ekotahmen e nuwitik rəha netəmim rafin, o namkimik rəha nətueintən rafin.

*İlat okotəkəike kətəu-pən
nolən rəha Pol*

¹⁴ Esətən nəghatən min u məmə ekol itəmat nakotaulis, məto məmə otəhgair etəmat, məto-inu itəmat nənətik min itəm ekolkeike itəmat. ¹⁵ Rəhatəmat iəgətun tətət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotahmen əm e rəhatəmat tata kalın ten-taosan, məto rəhatəmat tata ətuatıp kitıəh əm, inu io, məto-inu e Kristo İesu emuwa rəhatəmat tata ətuatıp nian emən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat aıpən. ¹⁶ Tol nəhlan, ekətapəh əskasik otəmat məmə onəkotətəu-pa rəhak nolən min. ¹⁷ Məto-inu o nat u, etahl-ıpınə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətaiu əskasik e İərəmərə. In otən min kəm itəmat suatıp rəha nəmegəhən rəhak e Kristo İesu itəm tətətəu-pən natimnat itəm iatəgətun e nıməfak min rafin ikın min rafin.

¹⁸ Itəmat neen koatən məmə esımnə minən, kən motausit pik o rəhatəmat nətətən. ¹⁹ Məto otəsuwəhən, ekəike mımnə məplan itəmat okəmə İərəmərə təgəhən-in io. Kən ekəsəplan əmən nəghatən min itəm netəm iausit min koatən, məto ekəplan nəsanənən rəhalat. ²⁰ Məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın sənəmə in nat kit rəha nəghatən, məto in nat kit rəha nəsanənən. ²¹ ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekımnə malis itəmat, o ekımnə e nolkeikəən ne narmın rəha nəmeiən?

* **4:9:** Nian kig kit təmol win e nəluəginən, minatıtalig matit rəhan mopael min ne rəhan tikimır min. Rəhan mopael min kotuarisig-in, kən tikimır min kotuarisig-in ilat, kən netəmim rafin kotıtun məmə tikimır min okotımis. Netəmim kəmotol lafet kit, kən netəmim rafin koatəplan tikimır min atıp koatoh ilat min, o kəm-naka koatol fait ilat nat iarupın min tahmen e laion. Kən Pol tatən məmə in ne rəhan min netəmim kotahmen e tikimır min itəm okotımis, kən netəmim rafin koatəplan. **4:11:** 2 Kor 11:23-27 **4:12:** Mat 5:44; 2 Tes 3:8 **4:15:** Kal 4:19

4:16: Fil 3:17 **4:17:** Wək 19:22 **4:20:** 1 Kor 2:4

5

Pian kit, rəhan nolən tərət aɡin

¹ Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nikitəmat tətəkləh-in pətan kit, kən təmol e nolən tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnapin kəsotəfakən. In tətəkləh-in pətan wi rəha rəhan tata. ² ! Kən itəmat nakotausit ron məmə təwir əm! Nəsotətoən tərət, məto onəkotəkəike motəto tərət o nolən əh, kən nəsotahl-iarəpən suah əh, məto onəkotəkəike motahl-iarəp itəm təmol nolən rat əh e nikitəmat.

³ Nat əpnapin esatigən kitat min itəmat, məto e narmin etatig kitat min itəmat, kən tahmen əm okəmə kitat koatatig, enən rəkis e nərgi İəməmə İesu məmə naka in tətuatip məmə kitat okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitiah, kən e narmin, etatig kitat min itəmat, kən nian nəsənənən rəha İəməmə rəhatat İesu in əh-ikin kitat min, ⁵ kən otələs-ipən suah u əh-roiu e nelmi Setan məmə otərakin nipətin, məto İəməmə otosmegəh narmin nian in tatuwa min e namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nəsutən tərət. ?Nəkotitun o kəp məmə, is noan məsin əm tətəlapik apiəpiə flao itəm kəmətig? ⁷ Otərakin rəkis is oas min rəhatəmat məmə itəmat flaoa wi itəm kəmətig u is tikə lan, kən nipahrienən itəmat nəkotahmen ətuatip e piret əh. Tol nəhlan məto-inu Kristo itəm in nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimis rəkis tahmen e sakrifais o nolən rat min rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, məto kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən tərət min itəm netəmim kotolkeike pik nolən kəm netəmim, ne nolən rat min rafin. Məto pəs kotol lafet e Piret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol nipahrienən motətuatip.

⁹ Eməte rəkis naoa kəm itəmat məmə nəsotan kələhən itəmat netəm koatakləh-in pətan. ¹⁰ Esən-iaəhauən məmə nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnapin nolən rəhalat tol min-nulan: ilat koatakləh-in pətan, ilat naumis, ilat iakləh min e neiuəən, kən ilat koatəfak kəm narmi nat min. Okəmə nəsotanən itəmat min ilat, kən nəkotəkəike motiet ikin-u e nətueintən. ¹¹ Məto nipəti naoa itəm eməte kəm itəmat məmə onəsotan kələhən itəmat suah kit itəm tatən məmə in piatəmat kit, məto in tətəkləh-in pətan, o in tətəumis, o in tatəfak kəm narmi nat min, o in tatən rat netəmim, o in tətəpis nian tepət, o in tətəkləh-in e neiuəuəən. Əsotolən nat kit itəmat min ilat, nat əpnapin in nat əkəku əm tahmen e nəkotəgwən kitiah.

¹² Sənəmə in rəhak kit wək məmə ekakil netəm kəsotəfakən. Məto in wək rəhatəmat məmə onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e niməfak itəm koatol təfəgə e nolən min u. ¹³ Uəgin otakil netəm İaiəluə min, məto Naoa Rəha Uəgin tatən məmə, “Otahl-iarəp e nikitəmat etəm tatol nolən rat.”

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmə itəmat kəiu kuəhai ilau min, in tol naulisən məmə otələs muwin kəm netəm kəsotəfakən məmə okotiuw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Məto nəkotəkəike motiləs motuwın kəm iəfak min. ² ? Nəkotitun o kəp məmə iəfak min, ilat okotakil netəmim e nətueintən? ? Kən okəmə itəmat onəkotakil netəmim e nətueintən, kən təhro nikitəmat təht məmə nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh min? ³ ?

Nəkotitun o kəp məmə, kitat okotakil nagelo mın? !Kən natimnat mın rəha nətueintən, ilat kotimətiḡ əm o nakilən! ⁴?Kən tol nəhlan, okəmə nakoatərgəhəu o nətəligən mın neen, təhro nakoatuwin o netəm ihluə məmə ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? Ilat kəsotosən nisaiian rəha niməfak məto-inu ilat kəsotahmenən məmə okotakil nat əsol mın neen təhmen e kitat. ⁵Iatən nəhlan məmə nakotaulis lan. ?Təhro? ?Itəmat kit tikə itəm tenətiḡ məmə in titun nələhəuən nənən mın əh? ⁶!Məto kəp! Itəmat piak mın nakoatuwin o netəm ihluə məmə ilat okotakil rəhatəmat nərgəhəuən mın. Kəsi.

⁷Itəmat nakoatuwin o suah kit məmə otakil rəhatəmat nərgəhəuən. Inu tatəḡətun məmə nəmotəmkakiəh e suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhatəmat. ?Təhro? Okəmə suah kit tatol tərət kəm ik, təwir məmə nakaluin əm. Okəmə tateiuə-in ik mətakləh-in ik, aluin mın əm. ⁸Məto kəp. Itəmat piatəmat mın əm, məto itəmat atip nəkoatol tərət kəm itəmat mın, kən moateiuə-in itəmat mın motakləh kəm itəmat mın.

⁹?Nəkotitun o kəp məmə, netəm koatol nəratən, okol kəsotuwinən e nəramərəən rəha Uhgın? Əsotətəlig-inən neiueiuəən. Inu nıpahrienən məmə netəm koatakləh-in pətan, ne netəm koatəfak kəm narmi nat mın, ne nəman itəm kinotol marit rəkis koatakləh-in pətan, ne nəman itəm koatit atip ilat mın, ¹⁰ne iakləh mın, ne naumis mın, ne netəm koatpis e wain, ne netəm koatəghat rat e nərgi netənim, ne netəm koateiuə motakləh kəm netənim, ilat okol kəsotuwinən e nəramərəən rəha Uhgın. ¹¹Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Məto, Narmın Rəha Uhgın rəhatat təmafəl itəmat, mələhəu kalin itəmat məmə rəhan, mol itəmat nəkotətuatip e nıganəmtin e nərgi İərəməə İesu Kristo.

Nolən rəha nakləh-inən pətan in təfagə rat

¹²Netənim neen koatən məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Məto, sənəmə ilat rafin kotasitu etəmat. Suah kit tatən mın məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Məto, okol esegəhan-inən məmə nat neen okotərəməərə e rəhak nəmegəhən. ¹³Netənim neen koatən məmə, “Nəgwənən in nat təwir rəha nərpitəm, kən nərpitəm in tolkeike nəgwənən. Kən təhmen əm, okəmə nıpətıtət tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nitən pətan in təwir əm.” Nat mil əh, nəgwənən ne nərpitəm, kuəwir, nat əpnapın məmə Uhgın otol namnun ilau kərən. Məto Uhgın təsosipamən nıpətıtət məmə kotitəp nıpitan. Uhgın təmos-ıpa nıpətıtət məmə kotisiai-in İərəməərə lan, kən İərəməərə in tərəməərə e nıpətıtət. ¹⁴E rəhan nəsanənən, Uhgın təmosmegəh İərəməərə e nımisən, kən in otosmegəh mın kitat.

¹⁵?Nəkotitun o kəp məmə, nıpətıtəmat, ilat rəha Kristo pisin əm? ?Kən nıkitəmat təht məmə ekiləs nıpətik itəm in kitiaş ilau Kristo, kən mol kioal kitiaş ilau pətan rəha suatip? !Kəp! Okol təsolən mihin. ¹⁶?Kən nəkotitun o kəp məmə, etəm tətən ilau pətan rəha suatip, ilau katuea kitiaş əm e nıpətin? Məto-inu nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İlau okuea nıpətin kitiaş əm.” ¹⁷Məto etəm itəm tatol kitiaş ilau İərəməərə, tatuwa kitiaş ilau min e narmın.

¹⁸Otaḡim rəkis otuwin isəu o nolən rəha nıtəpən nıpitan. Nolən rat rafin itəm suah kit tatol itəm tol pisin e itəm u, in təsərəkinən nıpətin. Məto itəm u tatərəkin nıpətin. ¹⁹?Nəkotitun o kəp məmə, nıpətıtəmat in nımə kit

rəha Uhgín itəm Narmin Rəha Uhgín tətətig ikín, kən Uhgín təmos-ipinə Narmin kəm itəmat, mətətig etəmat? Kən itəmat sənəmə rəhatəmat atip u itəmat. ²⁰ Uhgín təmətou rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtin tiəkis. Tol nəhlan, otisiai-in Uhgín e nolən min rəha nípətitəmat.

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-ipinə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotəte kəm io. Əwəh, in təwir məmə etənim kit təsolən marit. ² Məto netənim tepət itəm koatitəp pətan, tol nəhlan, təwir məmə etənim otəkəike mos atip rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan iərman. ³ Iərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan iərman okəmə iərman tolkeike. ⁴ Pətan təsərəməərə atipən e nípətin, məto rəhan iərman tətərəməərə lan. Kən tahmen-ahmen əm e iərman, in təsərəməərə atipən e nípətin, məto rəhan pətan tətərəməərə lan. ⁵ Təsəwirən məmə pətan o iərman təgin o nípətin okəmə kit tolkeike. Məto okəmə ilau kərən kuegəhan məmə təwir əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwir əm. Məto okueike muea min kitiəh. Okəmə kəsioalən, kən Setan otehm suatip o nos-ipən-os-ipənən kəm ilau. İatən nəhlan məto-inu itəmat rafin nəsoəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmə lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwir məmə netənim rafin okəsotolən marit tahmen lak. Məto Uhgín tatol suatip pisin pisin min kəm kitat kitiəh kitiəh, kən tatol məmə neen koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən iatən kəm netəm kəsotolən marit ne nətəhlimis min məmə, təwir məmə koatan əm məmə io ne. ⁹ Məto okəmə tiəkis olat məmə okotaliwək e suatip ətuatip, kən təwir məmə okotəkəike motol marit pəs nikilat təsəht pikən.

¹⁰ İtəmat itəm nəmotol marit, ekən-ipinə nəghatən u kəm itəmat, sənəmə rəhak məto rəha İərəməərə məmə, pətan otəsəpəsən rəhan iərman. ¹¹ Məto okəmə in otol, kən təwir məmə otəsətəu-pən minən suah kit min, o okəmə təhro, titəlig-pən min əm o rəhan iərman. Kən iərman otəsəpəsən rəhan pətan.

¹² İtəmat itəm rəhatəmat nəman o nípitan kəsotəfakən, inu rəhak əm nəghatən, sənəmə rəha İərəməərə, məmə okəmə itəmat kit, rəhan pətan təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, iərman otəsəpəsən. ¹³ Kən okəmə itəmat kit, rəhan iərman təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, pətan otəsəpəsən. ¹⁴ Otol nəhlan məto-inu nian pətan kit tatəfak, kən Uhgín tatələhəu kalin min rəhan iərman məmə rəha Uhgín. Kən nian iərman kit tatəfak, kən Uhgín tatələhəu kalin min rəhan pətan məmə rəha Uhgín. Okəmə təsolən nulan, kən rəhatəmat nisualkələh, ilat rəha nətueintən əm, məto tol nəhlan, Uhgín tatələhəu kalin ilat məmə rəhan min, məto-inu təmələhəu kalin rəkis tata ne mama.

¹⁵ Məto okəmə etəm təsəfakən tolkeike məmə otəpəs rəhan pətan o iərman itəm tatəfak, egəhan in əm. Etəm tatəfak, iərman o pətan, Uhgín təsəskəlīmən ilat e marit əh. Məto, Uhgín təmaun-in itat məmə okotətig mətig e nəməlinuən. ¹⁶ Pətan, kəm-naka Uhgín otosmegəh rəham iərman e nolən təwir rəham. Kən iərman, kəm-naka Uhgín otosmegəh rəham pətan e nolən təwir rəham.

¹⁷ Mæto in æm u, nian Uhgin tæmaun-in itæmat, næmotatig e natigæn pisin pisin min itæm Iæramæræ tæmælæhæu, kæn tæwir mæmæ nækotatig æm lan. Inu ræhak næghatæn iatælæhæu kæn nimæfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgin tæmaun-in suah kit, okæmæ kæmæhg-ipæn in, kæn otæsæhluaiḡ-inæn næhg-ipænæn itæm kæmol lan. Kæn nian Uhgin tæmaun-in suah kit min, okæmæ kæsæhg-ipænæn, kæn tæwir mæmæ tæsegæs-inæn mæmæ okæhg-ipæn. ¹⁹ In nat æpnapin æm okæmæ kæmæhg-ipæn suah kit o kæsæhg-ipænæn. Nat keike mæmæ kitat kotætæu-pæn æm næghatæn min ræha Uhgin. ²⁰ Nian Uhgin tæmaun-in itæmat, næmotatig e natigæn pisin pisin min, kæn tæwir mæmæ nækotatig æm elat.

²¹ ?Nian Uhgin tæmaun-in ik, ik slef æm kit? Nikum tæsæht pikæn, mæto okæmæ nækitun nætæu-pænæn suatip itæm kæmikis slef min lan, ætæu-pæn æm. ²² Tol næhlan mæto-inu etæm slef æm nian Iæramæræ tæmaun-in, in etæm ræha Iæramæræ itæm kæmikis rækis, kæn tahmen-ahmen æm, etæm itæm sænæmæ slef kit nian Iæramæræ tæmaun-in, in slef æm ræha Kristo. ²³ Uhgin tæmætou rækis itæmat e nætæuæn itæm næmtin tiækis. Sotolæn mæmæ itæmat nakotuwa slef min ræha netæmim. ²⁴ Piak min ne winik min, nian Uhgin tæmaun-in itæmat, næmotatig e natigæn pisin pisin min, kæn tæwir mæmæ nækotatig æm elat itæmat Uhgin.

²⁵ Inu næghatæn kit ræhatæmat netæm wi itæm næsotolæn marit. Esos ætuatipæn næghatæn kit o Iæramæræ, mæto iakæn æm ræhak nætæligæn. Mæto itæmat nækotitun mæmæ ræhak næghatæn in nipahrienæn, mæto-inu Iæramæræ tæmasækitun io. ²⁶ Mæto-inu o næratæn asol itæm nækotatig lan, ræhak nætæligæn tol min-nulan mæmæ, nækotatig æm nulan nækotatig mihin u-roiu. ²⁷ ?Tahro? ?Næmol marit? Segæs-inæn suatip o napæsæn ræham pætan. ?Tahro? ?Næsolan marit? Segæs-inæn suatip o nosæn ræham kit pætan. ²⁸ Mæto okæmæ natol marit, næsolan tæfagæ rat. Kæn okæmæ pætan wi tatol marit, in tæsolæn tæfagæ rat. Mæto netæm kæmotol marit, okotatig e næratæn tæpæt e ræhalat natigæn, kæn iakolkeike mæmæ næsotuwæn e næratæn min æh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nipætæi næghatæn ræhak. Natigæn ræha netæmim e nætæueintæn in tinækuækir æm. Kæn roiu ne matuwæn, netæm kæmotol marit, okæsotætælig-in pikæn nolæn ræha marit ræhalat. ³⁰ Kæn okæmæ suah kit tætasæk, tæwir mæmæ otaliwæk e næmegæhæn ræhan tahmen mæmæ tæsasækæn. Kæn okæmæ suah kit nikin tagien, in otaliwæk tahmen mæmæ nikin tæsagienæn. Kæn okæmæ suah kit tatos-næmtin nat kit, tæwir mæmæ nikin tæht mæmæ sænæmæ ræhan. ³¹ Kæn tæwir mæmæ netæmim itæm koatol bisnes e nætæueintæn, ilat okotætælig-in mæmæ ræhalat bisnes in nat æpnapin æm, mæto-inu nætæueintæn ne næwiræn ræhan otæpanikæ.

³² Iakolkeike mæmæ nikitæmat tæsæht pikæn nat kit ræha nætæueintæn u. Tol næhlan, okæmæ suah kit tæsolæn marit, nikin tatæht pik wæk ræha Iæramæræ mæmæ tahro nulan mol Iæramæræ nikin tagien o wæk itæm in tatol. ³³ Mæto etæm tæmol marit, nikin tatæht pik æm natimnat ræha nætæueintæn mæmæ otahro nulan mol niki ræhan pætan tagien, ³⁴ kæn ræhan nætæligæn tatuwæn o nat kæiu, ræhan pætan ne wæk ræha Iæramæræ. Kæn pætan itæm tæsolæn marit, o pætan wi, nikin tatæht pik wæk ræha Iæramæræ mæmæ tahro nulan in otætuakæm o Iæramæræ e nipætæn ne narmin. Mæto pætan itæm tæmol marit, in tatætælig-in pik æm natimnat ræha nætæueintæn mæmæ otahro nulan mol ræhan iærman nikin tagien.

³⁵ Iatən-ipinə nəghatən mīn u o nəwīrən atip rəhatəmat, sənəmə iatən-
iəhau itəmat, məto məmə nakotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən itəm
tətuatip, kən nikitəmat tatəht pik wək rəha Iərəmərə.

³⁶ Məto okəmə iərman kit ne pətan wi kit, kinən-ikis məmə ilau okioal
marit, kən iərman təmə okuəpəs pitən, məto roiu nikin təht məmə təsolən
nolən ətuatip e pətan əh, kən okəmə pətan əh tətətig wīr əm o nup mīn
neen, kən iərman nikin təht məmə təike mol-tə marit e pətan əh, kən təwir
əm, in titun nolən. In təsolən təfagə rat. Məto təwir məmə in otol marit.
³⁷ Kən okəmə kəiu mīn nəhlan kioalkeike məmə okioal marit, məto iərman
nikin tinəht rəkis məmə okuəpəs marit, kən suah kit tikə itəm tatəkəike
kəm in məmə in tapəs marit, məto iərman əm in tatərəməre e nikin, kən
nikin tinəht rəkis məmə otəsolən marit e pətan əh, suah əh, in mīn tatol
nolən ətuatip. ³⁸ Tol nəhlan, iərman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol
ətuatip, məto iərman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprəkis.

³⁹ Pətan otəkəike mətətig ilau rəhan iərman e nian rafin, məto okəmə
rəhan iərman timis, in titun nolən marit e suah kit mīn itəm in tolkeike,
məto nat kitiah əm, in təike mol marit e iərman kit itəm tatəfak kəm
Iərəmərə. ⁴⁰ Məto e rəhak nətəligən, okəmə in tətətig əm nəhlan məsolən
marit, kən nikin otagien taprəkis-in okəmə in tatol marit. Kən nikik təht
məmə Narmīn Rəha Uhgīn tətətig mīn lak mos-ipa nəghatən əh kəm io.

8

Nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat mīn

¹ Kən roiu, iakəghat e nagwənən mīn itəm katol-pən sakrifais lan kəm
narmi nat mīn. Kitat kotitun məmə, “kitat rafin koatos nitunən.”
“Nitunən” in nat kit itəm suah kit tətəusit ron, məto nolkeikeən tatiləkin
matiləs-ipər etəmim. ² Okəmə suah kit nikin təht məmə in titun pik nat,
məto in təsitunən əh natimnat itəm in otəkəike mitun. ³ Məto etəmim itəm
tolkeike Uhgīn, Uhgīn titun in.

⁴ ?Kən tahro e nagwənən mīn itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi
nat mīn? Kitat kotitun məmə narmi nat in nat əpnapin əm kit e
nətueintən, kən uhgīn əlkələh mīn kotikə, məto Uhgīn kitiah əm. ⁵ Katən
məmə, “uhgīn əlkələh” mīn ne “iərəmərə əlkələh” mīn tepət əh-ikin. Inu
neiuəən əm. Məto nīpahrienən netəmim neen koatəfak kəm ilat. Məto
nat əpnapin okəmə uhgīn əlkələh mīn əh-ikin, əpəh e neai o əpəh ləhau e
nətueintən, ⁶ məto o kitat, Uhgīn kitiah əm, Tata Uhgīn. Natimnat rafin
təmiş-pən lan, kən təmos-ipa nəmegəhən kəm kitat məmə kitat okotol
nəwian. Kən Iərəmərə kitiah əm, Iesu Kristo, kən Uhgīn təmol natimnat
rafin agin e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Məto sənəmə netəmim rafin kotitun nəghatən u. Aupən, netəmim
neen kəmotəfak kəm narmi nat mīn nian rafin. Məto roiu, nian koatun
mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmi nat, nikilat təht məmə koatəfak
kəm uhgīn əlkələh mīn pahrien. Kən ilat koatəto məmə koatol təfagə
rat məto-inu nikilat təsəskasikən. ⁸ Məto nagwənən təsolən kitat kotuwa
iuhkīr o Uhgīn. Okəmə kəsotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha
Uhgīn kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwir əm, nəkotitun nətəu-pənən suatip itəm nakotolkeike, məto
oatəto itəmat. Sotolən nat kit itəm nakotolkeike məto in otol məmə
piatəmat kit o wīnitəmat kit itəm nikin təsəskasikən təme e rəhan

nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu okəmə suah kit itəm nikin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nitunən əh, kən nakotuwin e nimə rəha narmi nat min məmə nakotagwən, kən tahro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otuw-pən rəhan nətəligən, kən in min otuwin mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nitunən itəm nikitəmat təht məmə nakoatos, in tatərakin etəm nikin təsəskasikən. Məto in piatat kit itəm Kristo təmimis ron. ¹² Nian nəkoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərakin nikin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tatəmə e rəhan nəmegəhən, kən təwir məmə esun minən mit nian kit ne məmə otəsəməən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpın nəghatən itəm katətu-pən lan

¹ ?Nikitəmat təht məmə ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ! Əwəh! ?Io aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan İesu İərəməərə rəhatat e niganəmtək, o kəp? !Əwəh! ?İtəmat u noa rəhak wək e İərəməərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netəmim neen koatən məmə sənəmə io aposol, məto nıpahrienən, itəmat nəsoıtıtun nənən nəhlan, məto-inu nəmegəhən rəhatəmat e İərəməərə tatəgətun məmə io aposol kit.

³ Ekuhalpın nəghatən rəha netəmim neen itəm koatən məmə io sənəmə aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol min koatətapəh otəmat o nagwənən ne nat okənım ne, in ətuatıp o kəp? Əwəh, itəmat nəkotıtun. ⁵ Aposol min neen, ne pia İərəməərə min, ne Pita, * rəhalat nıpitan itəm koatəfak koatuarisig-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha İərəməərə. ?In tətuatıp məmə kitat kotol tahmen-ahmen əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotıtun. ⁶ ?O nikitəmat təht məmə io əm ne Panapas, itımlau pısın əm ekuəkəike mioal atıp wək o natıgən rəhatımlau?

⁷ Otətəlig-in-tu, tol nəhlan. ?Pah tatol mopael məto təsolkeikeən məmə katətu in lan? ?O, pah tətasum məsunən nagwənən lan? ?O, pah tətagwən nat megəh min məsunən əh kit ne?

⁸ ?Nikitəmat təht məmə natımnat min itəm iatəghat-in, koatısi-pən əm o nətəligən rəha netəmim? !Kəp! Lou tatən nat kitiəh əm. ⁹ Kəmətə e Lou rəha Moses məmə, “Nian nakotasig kau motuwa məmə otol wək mewigewig e wit, sotəlisən nohlın pəs ton nımisısi wit neen.”† ?Tahro? ? Niki Uhgın tatəht əm kau min, ¹⁰ o nikin tatəht min kitat? Əwəh, kəmosıpa lou u o rəhatat nəwirən, məto-inu netəm itəm kotaupən motəfe nat e nasumən, ne netəm koatuarisig motəulək ikin, ilat rafın nətəligən rəhalat kitiəh əm məmə okotos nagwənən e nasumən u. ¹¹ E wək min rəhatımat, tahmen əm məmə emotasum kit məmə itəmat nəkotagwən ikin, inu nagwənən rəha narmıtəmat. ?Kən tahro, tiəkis otəmat məmə nakotosıpa nagwənən neen rəha nıpətin kəm itımat? ¹² Netəm pısın neen kotıtun nətəpəh-inən nagwənən otəmat, kən in tətuatıp əm, məto ilat koatol wək rəha Uhgın. ?Kən tahro e itımat? !Nətəpəhən rəhatımat in tətuatıp agın!

Məto itımat esətölən kəm itəmat məmə itımat ekotıtun mihin nolən. Məto itımat ekotol natımnat rafın itəm ekotıtun nolən, nat əpnarıp in

8:9: Rom 14:13-15; Kal 5:13 **8:11:** Rom 14:15,20 **8:13:** Rom 14:21 **9:1:** Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor 15:8-9 **9:2:** 2 Kor 3:2-3 **9:4:** Luk 10:8 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, *Kefas itəm in nərgın kit min rəha Pita † **9:9:** wit: Əplan e tiksonari. **9:9:** Dut 25:4; 1 Tim 5:18 **9:10:** 2 Tim 2:6 **9:11:** Rom 15:27

tiäkis, mämä esotahtosig-inən namnusən təwir rəha Kristo. ¹³ ?Nəkotitun o kəp mämä, netəmim itəm koatol wək e Nimə Rəha Uhgın, koatos nigilat ikin nagwənən? Kən netəmim itəm koatol wək e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nigilat ikin nagwənən. ¹⁴ E suatip kitiah əm, İrəməmə təmən mämä, netəmim itəm koatən-iarəp namnusən təwir, rəhalat natimnat o natigən otəkaike misi-pən ikin.

¹⁵ Məto esətapəh-inən kəm itəmat o nat naka itəm tətuatip əm kən ekıtun nətapəh-inən. Eməsəteən naoa u mämä itəmat nəkotol natimnat min neen əh kəm io. İatausit məsin mämä iatən-iarəp namnusən təwir kəsətouən io lan. Kən esolkeike agin-əhən mämä ekətəu-pən suatip pisin. Nimisən in təwir taprəkis-in suatip pisin. ¹⁶ Məto esausitən mämä iatən-iarəp namnusən təwir məto-inu, ekaike mən-iarəp. !Kəsi, nahməən asol otuwa ron io okəmə esən-iarəpən namnusən təwir! ¹⁷ Okəmə iatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın məto-inu iakolkeike mol nulan, kən tətuatip mämä ekos nətouən lan. Məto in Uhgın əm itəm təmitəpun io mämä ekol wək u, kən tol nəhlan, ekaike mol. ¹⁸ ?Kən rəhak nətouən in naka? In əm u, mämä nian ekən-iarəp namnusən təwir, ekən-iarəp əpnəpın əm, məsosən nətouən lan, kən tol nəhlan esətapəhən o nat kit, nat əpnəpın in tətuatip mämä ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəməməən lak, məto io emos-İəhau atip io mämä io slef əm rəha netəmim rafin mämä ekiuw-pa tətət kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətan itimat netəm İsrəl, emuwa mahmen e netəm İsrəl mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Kən nat əpnəpın Lou təsərəməməən lak, nian emətan itimat netəm koatətəu-pən Lou, emuwa mahmen elat, mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emətan itimat netəm kəsətətəu-pənən Lou, emuwa mahmen elat. Məto esəraakinən lou rəha Uhgın, kəp. Lou rəha Kristo tətərəməməə lak. Emol nəhlan mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emətan itimat netəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən, emuwa mahmen elat mämä ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa mahmen e netəmim rafin mämä e nolən min rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ İatol nəhlan o namnusən təwir mämä io min ekos natimnat wir min rəhan.

²⁴ ? Nəkotitun o kəp mämä, e naiuən, netəmim rafin koataiu, məto kitiah əm tatol win? Kən təwir mämä nakotaiu e nolən rəha naiuən itəm nakotalkut pik mämä onəkotol win. ²⁵ Netəmim itəm kotolkeike mämä kotuwın e naiuən, kotətuakəm əskasik o rəhalat naiuən. Koatol mämä okotol win e nat kit itəm otəpanikə, məto kitat koatol mämä kitat okotol win e nat kit itəm tətətig lilin. ²⁶ Tol nəhlan, tahmen e naiuən, esaiu əpnəpınən, kən tahmen e boksig, esəht-arəpənən tahmen e etəmim tətəht magoagəp. ²⁷ !Kəp! İatətuakəm kəm nıpətik mämä otuwa rəhak slef. İatol nəhlan mämä, nian emən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim tətət rəkis mämä ilat okotuwa e naiuən əh, kən io ekəsuwamən mahmen e etəmim itəm tətətəghl lou rəha naiuən kən kəraakin e naiuən.

10

Pol təmən-iarəp nolən rəha netəm İsrəl aupən

¹ Piak min ne winik min, iakolkeike mämä nəkotitun mämä nian tıpitimat min kəmotiet İjip, ilat rafin, mal napuə təmətəghl olat, kən ilat rafin

kəmotuwīn-pən itəhəi u katən məmə Nitəhəi Asiə. ² Kən e mal napuə ne nitəhəi, Uhgīn təmōl baptais elat rafin məmə okotuwa netəmim rəha Moses. ³ Kən ilat rafin kəmotun nagwənən kitiah əm itəm təmisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn, ⁴ kən motənim nəhau kitiah əm itəm təmisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn, mətō-inu kəmotənim nəhau e kəpiel rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm təmətan ilat min ilat, kən kəpiel əh in Kristo. ⁵ Nat əpnəpin ilat kəmotol nəhlan, mətō Uhgīn nīkin təməsəgienən olat tepət, kən ilat tepət kəmotimīs əpəh ikīn pīsīn pīsīn min taruən-aruən ikīn.

⁶ Kən Uhgīn təmegəhan-in natimnat min əh məmə ilat nəmtətīn min məmə otəhgaiir etat motəgətun itat, kən okəsotolən tikirilat motələhəu-pən rəhatat nətəligən e nolən rat min tahmen e itəm kəmotol əupən. ⁷ Əsotətəu-pənən nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min tahmen elat neen kəmoatol əupən. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Netəmim kəmotəpələh məmə okotəgwən motənim, kən motətul məmə okotol danis u tiuw-pən ilat tərət ikīn.” ⁸ Tərət məmə kitat okotit anion nīpitan tahmen elat neen kəmoatol əupən, kən ilat rafin tuente-tri-taosan kəmotimīs e nian kitiah əm. ⁹ Tərət məmə kitat okotol natimnat itəm otīuw neməha rəha Iəramərə* tahmen elat neen kəmoatol əupən, kən sīnek tus ilat kotimīs. ¹⁰ Tərət məmə nakotən nīkali Uhgīn tahmen elat neen kəmoatol əupən, kən nagelo rəha nīmīsən tohamnu ilat.

¹¹ Kən Uhgīn təmegəhan-in natimnat min əh məmə otuwa e nəmegəhən rəhalat, məmə ilat nəmtətīn min, kən kəmətē ilat məmə okotəhgaiir etat motəgətun itat, itəm koatətig roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkīr. ¹² Kən okəmə nīkitəmat təht məmə nakotətul əskasik, oatəto wir itəmat, mətō-inu itəmat min nəkotitun nəmēən e nolən rat min əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihīn e netəmim rafin. Mətō nian rafin, Uhgīn tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhan-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhən rəhatəmat məmə in təskasik maprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Mətō nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgīn otol suatip kit məmə onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, məmə nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nəratən.

Narmi nat min ne iəfak min

¹⁴ Tol nəhlan rəhak min, otəgim rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min. ¹⁵ Itəmat netəm kotenatig, kən otakil atip nəghatən rəhak məmə in təwir o tərət. ¹⁶ Nian kitat kotəgwən e Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu, kən motən kəm Uhgīn məmə nīkitat tagien o nənimən, kən moatənim nənimən əh, tahmen məmə kitat koatuwa moatol kitiah kitat Kristo e nitan. ?Iatən pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun pīret itəm kotəmkas katoor, kitat koatuwa kitiah kitat Kristo. ?Iatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netəmim tepət, mətō kotahmen e nīpətīn kitiah əm, mətō-inu pīret kitiah əm, kən kitat rafin koatun əm pīret əh.

¹⁸ Nīkitəmat tatəht nolən rəha netəm Isrel. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhgīn, kən netəmim neen koatun mit itəm kəmol sakrifais lan,

10:1: Eks 14:22 **10:3:** Jon 6:31; Eks 16:4,35 **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11 **10:5:** Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19 **10:8:** Nam 25:1-9

* **10:9:** Tatəghat o nolən rəha netəmim itəm koatol nolən rat kit, kən nolən rat kit min, tatuwin matuwīn məmə okotəplan okəmə Uhgīn otol nalpinən o kəp. **10:9:** Eks 17:2 **10:9:** Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10 **10:16:** Mat 26:26-28 **10:17:** Rom 12:5

tahmen əm məmə ilat rafin kəmotuwa kitiah ilat Uhgın e sakrifais əh. ? Inu nıpahrienən, o kəp? Əwəh, in nıpahrienən.

¹⁹ ?Naka nıpəti rəhak nəghatən mın? ?Tahro? ?Iakatən məmə mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat mın nəsanənən əh-ikin rəhalat, o kəp? Kəp. ?O tahro? ?Iakatan məmə narmi nat mın, ilat uhgın əlkələh mın neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Məto iakatən məmə nian netəmim koatol sakrifais kəm narmi nat mın, koatol kəm iərmis mın, kəsotolən kəm Uhgın. Kən esolkeikeən məmə nakotuwa kitiah itəmat iərmis mın. ²¹ Okol nəsuwınən mun pıret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, kən matig muwın mın e nıməfak rəha narmi nat mın mun sakrifais ne wain rəha iərmis mın ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Tahro? ?Nəkoatol məmə İəməmə otetət itəmat tahmen e netəm İsrəl? ?Nikitəmat təht məmə nəsanənən rəhatat tepət maprəkis-in rəha Uhgın?

²³ İtəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natımnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə, sənəmə ilat rafin koatasitu etəmat. İtəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natımnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə sənəmə ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhən rəhatəmat. ²⁴ Təsəwirən məmə itəmat kit tategəs-in atıp rəhan nəwıran, məto tatakəike megəs-in mın rəha netəmim mın neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salım-in e maket, kən məsətəpəh-inən nəghatən lan məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat mın, o kəp. Kən nikitəmat təsəht pıkən. ²⁶ Nolən əh təwir əm məto-inu Nəoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nətueintən ne natımnat rafin əh-ikin, ilat rəha İəməmə.”

²⁷ Kən okəmə etəm təsəfakən kit tətəpəh-in ik məmə nakuwın e rəhan nımə muəgwən, kən nıkim tagien məmə onəkuwın, un əm nagwənən naka itəm tatos-ıpinə, məsətəpəhən məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat mın o kəp. Nıkim təsəht pıkən. ²⁸ Məto okəmə kit tən-ıpinə kəm ik məmə, “Kəmol sakrifais e mit u kəm narmi nat mın,” kən təwir məmə nəsunən. Nıkim otatəht suah əh, ne nətəligən rəhan. ²⁹ Sənəmə nat tərət ron ik, məto in nat tərət e nətəligən rəhan əm. ?Məto tahro nətəligən rəha suah kit mın otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosig-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhgın məmə nıkkik tagien o nagwənən, tahro okən rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhgın məmə nıkkik tagien lan?

³¹ Nəukəti nəghatən rafin əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakəgwən, o nakənim, nəkəike mol ilat rafin e nolən itəm otıləs-ıpər nərgi Uhgın lan. ³² Solən məmə suah kit təmə e rəhan nəmegəhən, okəmə in noanol rəha İsrəl, o İaihlua, o suah kit e nıməfak rəha Uhgın. ³³ Otol nolən əh tahmen e nolən rəhak itəm İatalkut məmə ekol nıki netəmim rafin kotagien e nolən mın rafin. İatol nəhlan məto-inu esegəs-in atıpən rəhak nəwıran, məto rəha netəmim tepət, məmə Uhgın otosmegəh ilat.

11

¹ Otəsgəwın io tahmen məmə io İatəsgəwın Kristo.

Nolən rəha nəfakən

² İatənwiwi itəmat məto-inu nəsotaluınən io e natımnat rafin itəm emol kən məgətun, kən naskəlımən nəgətunən mın tahmen əm məmə eməgətun itəmat lan.

10:18: Lev 7:6 **10:19:** 1 Kor 8:4 **10:20:** Dut 32:17; Nol Əpən 9:20 **10:21:** 2 Kor 6:15-16 **10:22:** Dut 32:21 **10:23:** 1 Kor 6:12 **10:24:** Rom 15:1-2 **10:26:** Sam 24:1
10:28: 1 Kor 8:7 **10:30:** 1 Tim 4:4 **10:31:** Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13 **10:33:** 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16

³ Məto iakolkeike məmə itəmat rafin nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafin in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan iərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhgın itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfətain rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ⁵ Məto pətan tatol aulis rəhan iərman okəmə təsəfətainən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Nolən əh tahmen əm məmə təmak rəhn-kapə.* ⁶ ! Okəmə pətan kit təsətolkeikeən məmə otəfətain rəhn-kapə nəhlan, təwir məmə otəte əm noanun! Məto okəmə in tətəulis o nəteən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təwir məmə otəfətain rəhn-kapə. ⁷ Təwir məmə suah kit təsəfətainən rəhn-kapə məto-inu nian Uhgın təmol etəmim, etəmim təmos narmi Uhgın, kən matol-arəp nəwirən rəha Uhgın; məto pətan tatol-arəp nəwirən rəha iərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan məto-inu iərman təsisi-pənən e pətan, məto pətan təmisi-pən e iərman, ⁹ kən Uhgın təməsolən iərman məmə in iasitu rəha pətan, məto təmol pətan məmə in iasitu rəha iərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfətain rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tətisi-in rəhan iərman məto-inu nagelo min koatəplan.

¹¹ Məto o kitat u kəmotuwa kitiah kitat İərəmərə, pətan təsatig atipən e iərman, kən iərman min təsatig atipən e pətan, ¹² məto-inu pətan təmisi-pən e iərman, kən tahmen min əm, iərman, pətan təmiləs. Məto natimnat rafin təmisi-pən o Uhgın.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətuatip məmə pətan itəm tatəfak kəm Uhgın təsəfətainən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafin kotitun məmə iərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Məto okəmə pətan kit noanun kaifəməh, nikin tagien lan kən kətisi-in in lan, məto-inu noanun əh Uhgın təmos-ipən məmə otəfətain rəhn-kapə. ¹⁶ Məto okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit min tike e itəm u, kən niməfak pisin pisin min rafin koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən min itəm ekən kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwiən itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsasituən, məto tatərakın əm itəmat. ¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatuəfimin itəmat min məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat min. Kən nikik təht məmə o nəghatən min əh, neen nıpahrienən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən min otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatip məmə pah tatəfak pahrien.

²⁰ ! Nian nakoatuəfimin itəmat min, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotəgwən, itəmat kitiah kitiah koatəkəike əm kəsəsahginən ilat min neen. Kit nəumis tatus əh, kit tinapis rəkis. ²² ?Rəhatəmat latuənu tike məmə nakotaupən motəgwən ikin? ?O itəmat nəsotisii-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat min? ?Kən ekən məmə naka kəm itəmat? ?Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis agin-əh!

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəmərə. E lapın əh uarisig kəgəhan-in-pən e nelmi tikimər min, in təmos

11:3: Jen 3:16; Efes 5:23 * **11:5:** Okəmə pətan kit təmak rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə katol nalpinən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə in pətan rəha nausitən. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23 **11:18:** 1 Kor 1:10-12

p̄iret, ²⁴ k̄an m̄an k̄am Uhḡin tagkiu ron, k̄an m̄amkas, k̄an m̄am̄a, “Inu n̄ip̄et̄ik it̄am ot̄it̄aḡit ot̄emat. Otol m̄ihin k̄an n̄ikit̄emat tat̄eht̄ io.” ²⁵ E nol̄an kit̄īah̄ əm, n̄ian k̄inot̄agw̄ən r̄əkis, in tos kap wain m̄an m̄am̄a, “Kap wain u in n̄aniak̄is̄ən wi r̄əha nas̄ituan it̄am tatuwa e n̄itak. Otol m̄ihin n̄ian rafin nakoat̄ən̄im, n̄ikit̄emat tat̄eht̄ io.” ²⁶ O nat əh, n̄ian rafin nakotun p̄iret u, o nakot̄ən̄im kap wain u, on̄akot̄ək̄aike mot̄ən-iar̄əp̄ n̄imis̄ən r̄əha Īər̄əm̄ərə m̄ətoarus tit̄əlig-pa m̄in.

²⁷ Tol n̄əhlan, et̄əmim pah it̄am tatun p̄iret o tat̄ən̄im kap wain u r̄əha Īər̄əm̄ərə e nol̄an kit̄ it̄am t̄əs̄ətuat̄ip̄ən, in tatol t̄əfaḡə o n̄ər̄ək̄in̄ən n̄ip̄ət̄in ne n̄ita Īər̄əm̄ərə. ²⁸ Et̄əmim ot̄ək̄aike makil r̄əhan n̄əmeḡəh̄ən pit̄ən, uaris̄ig t̄əpanun p̄iret ne m̄ən̄im kap wain, ²⁹ m̄əto-inu et̄əmim it̄am tatun mat̄ən̄im, m̄əto n̄ikin t̄əs̄əht̄ w̄ir̄ən n̄ip̄ət̄i Īər̄əm̄ərə, nun̄ən ne n̄ən̄im̄ən it̄am in tatol tatiuw-pa at̄ip̄ əm nalp̄in̄ən k̄əm in. ³⁰ M̄əto o nat əh, it̄emat t̄ep̄ət̄ nakot̄əp̄ou mat̄im̄is, k̄an it̄emat neen k̄inot̄im̄is r̄əkis. ³¹ M̄əto ok̄əm̄ə kitat kotakil at̄ip̄ nol̄an m̄in r̄əhatat, Īər̄əm̄ərə t̄əsak̄il̄ən kitat mol nalp̄in̄ən k̄əm kitat. ³² N̄ian Īər̄əm̄ərə takil kitat mol nalp̄in̄ən k̄əm kitat, in tatol m̄am̄ə kitat okot̄ətuat̄ip̄, m̄am̄ə n̄ian in otakil net̄əmim e n̄ətūeint̄ən m̄ən nalp̄in̄ən r̄əhalat m̄am̄ə okot̄im̄is, k̄an kitat ok̄əsotos̄ən nalp̄in̄ən əh kitat m̄in ilat.

³³ Tol n̄əhlan piak̄ m̄in ne w̄inik̄ m̄in, n̄ian nakotuwa kit̄īah̄ m̄am̄ə nakotagw̄ən, ot̄əsah̄gin it̄emat m̄in. ³⁴ Ok̄əm̄ə suah kit̄ n̄əum̄is nus, t̄aw̄ir̄ m̄am̄ə otagw̄ən iman̄ ikin latūənu, m̄am̄ə n̄ian nakoat̄ūəfim̄in, Uhḡin ot̄əsos-ip̄ən̄ən nalp̄in̄ən k̄əm it̄emat o nol̄an m̄in əh r̄əhat̄emat. N̄ian ek̄im̄n̄ə, oekos-ip̄in̄ə suat̄ip̄ e nat̄im̄nat̄ p̄is̄in̄ neen m̄in it̄am nakoat̄ətap̄əh̄ ron.

12

N̄asan̄ən̄ən p̄is̄in̄ p̄is̄in̄ m̄in r̄əha Nar̄m̄in R̄əha Uhḡin

¹ Piak̄ m̄in ne w̄inik̄ m̄in, p̄əs ek̄əghat e n̄asan̄ən̄ən p̄is̄in̄ p̄is̄in̄ m̄in r̄əha Nar̄m̄in R̄əha Uhḡin it̄am tatos-ipa k̄əm kitat, m̄əto-inu iakolkeike m̄am̄ə it̄emat n̄akot̄ək̄aike mot̄itun. ² It̄emat n̄akot̄itun m̄am̄ə aup̄ən, n̄ian n̄əm̄əsot̄əfak̄ən k̄əm Uhḡin, katiuw-p̄ən r̄əhat̄emat n̄ət̄əliḡən katit̄ it̄emat e suat̄ip̄ o n̄əfak̄ən k̄əm nar̄m̄i nat̄ m̄in it̄am k̄əsot̄əghat̄ən. ³ Tol n̄əhlan, ek̄ən k̄əm it̄emat m̄am̄ə suah kit̄ tik̄ə it̄am tat̄əghat e n̄asan̄ən̄ən r̄əha Nar̄m̄in R̄əha Uhḡin mat̄ən rat̄ Iesu, k̄ən suah kit̄ m̄in okol t̄əs̄ən̄ən m̄am̄ə, “Iesu in Īər̄əm̄ərə,” m̄əto Nar̄m̄in R̄əha Uhḡin, in əm tol et̄əmim tat̄ən.

⁴ N̄asan̄ən̄ən p̄is̄in̄ p̄is̄in̄ m̄in r̄əha Nar̄m̄in R̄əha Uhḡin it̄am tatos-ipa k̄əm kitat, m̄əto koat̄is̄i-p̄ən e Nar̄m̄in R̄əha Uhḡin kit̄īah̄ əm. ⁵ Kitat koatol w̄ək̄ p̄is̄in̄ p̄is̄in̄ t̄ep̄ət̄, m̄əto Īər̄əm̄ərə kit̄īah̄ əm it̄am koatol w̄ək̄ r̄əhan. ⁶ Kitat koatol w̄ək̄ e nol̄an p̄is̄in̄ p̄is̄in̄ t̄ep̄ət̄, m̄əto in Uhḡin kit̄īah̄ əm it̄am tatol w̄ək̄ e n̄əmeḡəh̄ən r̄əha net̄əmim rafin m̄am̄ə ilat okoatol w̄ək̄ m̄in əh rafin.

⁷ K̄ən Nar̄m̄in R̄əha Uhḡin tatos-ipa r̄əhan n̄asan̄ən̄ən p̄is̄in̄ p̄is̄in̄ m̄in k̄əm kitat kit̄īah̄ kit̄īah̄ m̄am̄ə kitat okot̄asitu etat rafin. ⁸ O suah kit̄, Nar̄m̄in tatos-ip̄ən̄ən n̄əghat̄ən r̄əha nenat̄iḡən. K̄ən kit̄ m̄in, Nar̄m̄in kit̄īah̄ əm tatos-ip̄ən̄ən n̄əghat̄ən r̄əha n̄itun̄ən nat. ⁹ K̄ən kit̄ m̄in, Nar̄m̄in kit̄īah̄ əm tatos-ip̄ən̄ən nahat̄ət̄ən. K̄ən kit̄ m̄in, Nar̄m̄in kit̄īah̄ əh tatos-ip̄ən̄ən n̄asan̄ən̄ən o nol-wir̄ən̄ən n̄imis̄ən. ¹⁰ K̄ən kit̄ m̄in, tatos-ip̄ən̄ən n̄asan̄ən̄ən o nol̄an nat p̄is̄p̄is̄ m̄in. K̄ən kit̄ m̄in, tatos-ip̄ən̄ən n̄əghat̄ən m̄in it̄am Uhḡin

tatos-ipa. Kæn kit min, tatos-ipæn næsanænæn o nakilæn narmin pisin pisin min. Kæn kit min, tatos-ipæn næsanænæn ræha nænæn næghatæn ik pisin min.* Kæn kit min æh, tatos-ipæn næsanænæn o nænæn nipætæi næghatæn ik pisin min æh. ¹¹ Næsanænæn min æh ilat rafin, koatisi-pæn æm e Narmin kitiah æm, kæn tatos-ipa kæm kitat kitiah kitiah e suatip min itæm in æm tolkeike.

¹² Nipæti etæmim in kitiah æm, mæto nolin-olin tepæt; kæn nat æpnapin nolin-olin pisin pisin min, ilat koatilpin e nipætin kitiah æm. Kæn tol næhlan, tahmen-amen æm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol min ræha Isrel, kitat neen Iaihlua min, neen slef min æm, neen sænæmæ slef min, mæto Narmin Ræha Uhgîn kitiah æm tæmol baptais e kitat rafin agin-æh mæmæ, kæmotuwa nipæti Kristo kitiah æm, kæn kitat kæmotos Narmin Ræha Uhgîn u kitiah æm.

¹⁴ Otætælig-in, nipæti etæmim kæmæsolæn nolin kitiah æm, mæto nolin tepæt. ¹⁵ Okæmæ nelkin tatæn mæmæ, “Sænæmæ io nelmin, kæn tol næhlan, sænæmæ io noli nipætin kit,” kæn næghatæn ræhan tæsolæn mæmæ nelkin in sænæmæ nolin nipætin mæsin. ¹⁶ Kæn okæmæ matælgîn tæn mæmæ, “Sænæmæ io niganæmtin, kæn tol næhlan, sænæmæ io noli nipætin kit,” kæn næghatæn ræhan tæsolæn mæmæ matælgîn in sænæmæ noli nipætin mæsin. ¹⁷ ?Okæmæ nipætin in niganæmtin rafin æm, kæn otahro mæto nat? ?Kæn okæmæ nipætin in matælgîn rafin æm, kæn otahro mæto næmiæwin nat? ¹⁸ Mæto kæp, Uhgîn tæmoor nolin-olin nipætin ilat rafin itæm in tolkeike mæmæ ilat okotol mihin. ¹⁹ ?Okæmæ ilat rafin nolin kitiah æm, kæn nipætin pæhruæn ikin? ²⁰ Mæto nipahrienæn, nolin-olin tepæt, mæto nipætin kitiah æm.

²¹ Niganæmtin okol tæsanæn kæm nelmin mæmæ, “Io ekapæs ik, io enahmen rækis.” Kæn ræhn-kapæ okol tæsanæn kæm nelkin mil mæmæ, “Io ekapæs itæmlau, io enahmen rækis.” ²² Tæsolæn næhlan. Nolin-olin nipætitat itæm nikitat tæht mæmæ ilat kotæpou agin, ilat nat keike o nipætitat. ²³ Kæn nolin-olin nipætitat itæm nikitat tæht mæmæ ilat nat æpnapin æm, koatol nolæn ræha nisaiiæn elat. Kæn nolin-olin ræha naulisæn, kitat koatehm wir ilat. ²⁴ Mæto nolin-olin nipætitat itæm tæsolæn naulisæn, kitat kæsotolæn nat agin elat. Mæto Uhgîn tæmuæfimin nolin-olin nipætitat min, kæn matisiai-in nolin-olin min itæm kitat koatehm-pæn æm ilat. ²⁵ Kæn e nolæn æh, nolin-olin nipætitat okæsotæhap-æhapæn ilat min, mæto ilat okoatehm wir ilat min rafin. ²⁶ Okæmæ nolin mæsin tatæto nahmææn, kæn nolin min ilat rafin okotæto nahmææn ilat min. Kæn okæmæ nolin mæsin katos-ipæn nisaiiæn kæn in, kæn nolin min rafin okotagien ilat min.

²⁷ Nipæti næghatæn u mæmæ itæmat nipæti Kristo, kæn itæmat rafin kitiah kitiah, itæmat nolin min ræha nipæti Kristo. ²⁸ Kæn e nimæfak, Uhgîn tæmaupæn mælæhæu-pæn aposol min, kæn uarisig un, ien min, kæn uarisig un, iægatun min. Kæn tæmælæhæu-pæn netæm koatol nat pispis, ne ilat itæm koatol-wir nimisæn min, kæn netæm kotasitu e netæmim, kæn netæm kotenatig itæm kotasitu o nænæn ræha nimæfak, kæn netæm koatæghat e næghatæn ikin pisin min. ²⁹ ?Netæmim rafin aposol min? ?O netæmim rafin ien min? ?O netæmim rafin iægatun min? ?O netæmim rafin nol nat pispis? ³⁰ ?O netæmim rafin koatol-wir nimisæn min? ?O netæmim rafin koatæghat e næghatæn ik pisin min? ?O netæmim rafin koatæn-iaræp nipæti næghatæn

* **12:10:** Næsanænæn ræha nænæn næghatæn ik pisin min, tatæghat-in næghatæn min itæm suah kit tæsitunæn. Æplan-tu 1 Kor 13:1, ne Wæk 2:4. **12:11:** 1 Kor 7:7 **12:12:** 1 Kor 10:17 **12:13:** Kal 3:28 **12:27:** Rom 12:5 **12:28:** Efes 4:11-12

ik pisin min? Kəp, təsolən nəhlan. ³¹ Məto təwir məmə nakotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatəmat o nosən nəsanənən pisin pisin min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa, ilat min əh itəm kotəwir agin.

Məto roiu ekən-ipinə suatip wir agin-əh.

13

Nolkeikəən

¹ Okəmə iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pisin min, o nəghatən rəha nagelo min, məto esosən nolkeikəən e nıkkik, iatəghat pik əm tahmen e suah kit itəm tatoh nuwigı dram, o tatoh əpnapın əm bel. ² Okəmə iatos nəsanənən itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa o nən-iarəpən nəghatən min itəm Uhgın tatos-ipa, məto esosən nolkeikəən e nıkkik, io nat əpnapın əm. Kən okəmə ekıtun nat anion rafın ne nitunən rafın, məto esosən nolkeikəən e nıkkik, io nat əpnapın əm. Kən okəmə rəhak nahatətəən təkəsik məmə otol nitot kit tiet, məto esosən nolkeikəən e nıkkik, io nat əpnapın əm. ³ Okəmə ekəmki-pən rafın rəhak natımnat kəm ian-rat min, o ekegəhan-in nıpətık məmə nıgəm otus, məto esosən nolkeikəən e nıkkik, esolən win e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeikəən tol nulan: suah kit rəhan nətəligən təfəməh, kən matol təwir kəm netəmim, kən məsetəhakən e netəmim, kən məsos-ıpər atıpən, kən məsausıt pikən, ⁵ kən məsol-pənən netəmim, məsalkutən o nərpin, kən nıkin təsəhmə uəhaiən, kən təsəskəlım-ıəkısən e nıkin nəratən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nıkin təsəgienən o nolən rat min, məto nıkin tagien əm o nolən wir min rəha nıpahrienən. ⁷ Nolən rəha nokeikəən tol nulan: nat əpnapın suatıp rəha suah kit tiəkıs, məto nian rafın suah əh tatətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətəən nian kit, kən nian rafın tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən e Uhgın, rəhan nahatətəən tatətul əm nulan e nian rəha nəratən.

⁸ Nolən rəha nolkeikəən nımnun tıkə. Məto rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, otəpanıkə. Rəha nəghatən ik pisin min, okotəpanıkə. Rəha nitunən nat, otəpanıkə. ⁹ Tol nəhlan məto-inu nitunən rəhatat noan məsın əm, kən koatən-ıarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa noan məsın əm. ¹⁰ Məto nian İesu Kristo otuwa min mol ətuatıp natımnat rafın, kən nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ıpa roiu okotıkə. ¹¹ Nian ematəkəku, ematəghat tahmen e suakəku, kən nitunən rəhak tahmen e rəha suakəku, kən nolən rəha nətəligən rəhak tahmen e rəha suakəku. Məto nian emuwa mol etəm-ıasol in io, emələhəu nolən min rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsın əm tahmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Məto e nian əh, kitat okotəplan əsas nıganəmtı Uhgın. Roiu, ekıtun noan məsın əm, məto e nian əh, epanıtun əsas natımnat rafın, tahmen məmə Uhgın titun mıhın io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən mıləhal u kısıl kətəhalətul: nolən rəha nahatətəən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik nətəligən e Uhgın, ne nolən rəha nolkeikəən. Məto itəm təwir pik agin eləhal, in nolən rəha nolkeikəən.

14

Nən-ıarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, ne nənən nəghatən ik pisin min

¹ Otalkut askasik mämə nolkeikeən otərəmərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut askasik mämə onəkotəs nəsanənən mīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatos-īpa, kən otalkut pik təhmīn mīn o nəsanənən rəha nən-īarəpən nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa. ² Ekən nəhlan məto-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn, təsəghatən kəm netəmīm, məto tatəghat əm kəm Uhgīn. Pahrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, məto in tatən-īarəp nəghatən anion mīn e Narmīn Rəha Uhgīn. ³ Məto netəmīm rafīn itəm kotən-īarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa, koatən kəm netəmīm o niləkīnən ilat, o niləs-īpərən nətəlīgən rəhalat, kən o nasitūən mīləs-īpər nīkilat. ⁴ Etəmīm itəm tatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn, tatīləkīn atīp əm in, məto etəmīm itəm tatən-īarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa, tatīləkīn nīməfak. ⁵ Iakolkeike mämə itəmat rafīn agīn-əh nakotəghat e nəghatən ik pīsīn mīn, məto təwīr pik mämə nakotən-īarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa. Etəmīm itəm tatən-īarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa, in tətasitū pik e nīməfak taprəkīs-in etəmīm itəm tatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn mətoarus in tən nīpətīn mämə otīləkīn nīməfak.

⁶ Piak mīn ne wīnīk mīn. ? Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pīsīn mīn, təhro nulan io iakəwīr otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluag aupən, o esosən nītunən neen, o nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlīg-in o natīmnat təhmen e nau itəm kətahl, o kita itəm katoh. Natīmnat mīn əh kəsotəmegəhən, etəmīm əm tatol ilat kotagət. Məto okəmə kəsotagət ətuatīpən, kən itəmat onəkotəruru mämə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwī təsagət ətuatīpən, kən netəmīm okotəruru mämə kotəkəike motol əpen-əpenə o nəluaginən. ⁹ Məto təhmen əm etəmat. ? Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netəmīm kotəruru, təhro nulan okotitun nīpətī nəghatən nakoatən? Itəmat onəkotəghat əm kəm magoagəp, məto netəmīm kəsotəsən nīpətīn. ¹⁰ Pahrien mämə nəghatən mīn tətət e nətueintən, məto ilat rafīn nīpətīlat əh-īkīn. ¹¹ Kən okəmə esitunən nīpətī nəghatən itəm suah kit tatən-īpa kəm io, io iapīspīs kəm in, kən in iapīspīs kəm io. ¹² Təhmen əm etəmat. Itəmat nakotolkeike nəsanənən mīn rəha Narmīn Rəha Uhgīn, kən tol nəhlan, otalkut mämə nakotīləkīn nīməfak e nəsanənən mīn itəm okotasitū pik lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn, otəkəike məfak mīn mämə Uhgīn otos-īpən nīpətī nəghatən u mämə otən-īarəp kəm nīməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pīsīn mīn, nīkīk tatəfak məto nətəlīgən rəhak tatətul əpnarīn əm. ¹⁵ ?Kən ekahro? Ekəfak e nīkīk, məto ekəfak mīn e nətəlīgən rəhak. Kən ekan napuən e nīkīk, məto ekan mīn napuən e nətəlīgən rəhak. ¹⁶ ? Okəmə nakatənwiwi Uhgīn e nīkīm e nəghatən pīsīn, təhro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wīr Uhgīn, məto nəsiləkīnən etəmīm pīsīn kit mīn.

¹⁸ Iatən tagkiu kəm Uhgīn mämə iatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn taprəkīs-in itəmat rafīn. ¹⁹ Məto e nīməfak, okəmə iatəgətun netəmīm e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwīr agīn maprəkīs-in mämə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pīsīn itəm kīnotəruru.

²⁰ Piak mīn ne wīnīk mīn. Sotolən nətəlīgən rəhatəmat təhmen e nīsualkələh. Təwīr mämə nəkotəhmen e nīsualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəlīgən rəhatəmat, təwīr mämə nakotīmətə. ²¹ Kəmətə nəhlan e Lou rəha Moses mämə,

“Ekol mämə netəm koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmin.

Kən ilat okotəto nəghatən min rəha iapispis min,

Məto nat əpnapin ilat okotəto nat əh itəm tol pisin, okol kəsotətəlig-inən io. İəməmə tətən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətin kit rəha netəmin itəm kəsotəfakən, sənəmə nəmtətin kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tətən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmə rəha netəm kəsotəfakən. ²³ ?Tol nəhlan, okəmə niməfak apiəpiə tatuəfimin, kən netəmin rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən mämə itəmat nakotalmə, o kəp? ²⁴ Məto okəmə etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmin rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun mämə in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluəig otuwa e nəhag-əhagən. O nat əh, in otiet morin e nisialiən matəfak kəm Uhgın, matən-iarəp mämə, “!İtəmat pahrien Uhgın nakoatan!”

Nələhəu ətuatipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iakən nipəti rəhak nəghatən min roiu. Nian itəmat rafin nakotuwa kitiəh e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitiəh kitiəh rəhatəmat əh-ikin wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluəig aupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatən nipəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkinən niməfak təskasik. ²⁷ Okəmə netəmin neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nipəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmə etəmin tikə o nən-iarəpən nipəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Uhgın.

²⁹ Təwir mämə ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmin neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmə Uhgın tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluəig aupən tatuwa o suah kit itəm tatəpələh, təwir mämə etəm təmaupən matəghat otapəs nəghatən. ³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kit otaupən məghat, kənu kit min, u kit min mämə nakotəgətun netəmin rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat. ³² Sotaluinən mämə ien min koatəməmə e nikilat mämə kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətuatip o nənən, ³³ məto-inu Uhgın sənəmə in Uhgın rəha nolən nəruruən e nat, məto in Uhgın rəha nəməlinuən, tahmen e niməfak min rafin.

³⁴ Nian katəfak lan, nipitan okəsotəgətən, məto-inu təsətuatipən mämə okotəghat. Məto okotəkəike moatətəlig-in netəm-iasol rəha niməfak, tahmen əm e itəm Lou tətən mihin. ³⁵ Okəmə kotalkeike mämə kotitun nat kit, okotəkəike kətapəh o rəhalat nəman min əpəh latuənu, məto-inu tol naulisən mämə pətan otəghat əpəh e niməfak.

³⁶ ?Təhro? ?Nikitəmat təht mämə nəghatən rəha Uhgın təmaupən miet-ərəpa otəmat? ?O nikitəmat təht mämə nəghatən rəha Uhgın təmuwa əm

otəmat? ³⁷ Okəmə itəmat kit nikin təht məmə in ien kit, o Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nəsanənən kit kəm in, in otəkəike mən nıpahrienən e nəghatən itəm iatəte kəm itəmat məmə in nəwia İərəməyə. ³⁸ Okəmə tapəs nənən nıpahrienən e nəghatən u, in okəsən minən nıpahrienən e rəhan nəghatən.

³⁹ Tol nəhlan, piak mın ne winik mın, təwir məmə nakotolkeike məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, kən məsotətlosig-inən nənən nəghatən ik pisin mın. ⁴⁰ Məto e natimnat rafın agın itəm nəkoatol e nəfakən, otol e nolən itəm in tətuatıp o niməfak, motətəu-pən wir nolən rəha nəfakən.

15

Kristo təməmegəh mın e nimisən

¹ Piak mın ne winik mın. İakolkeike məmə ekən-iarəp mın kəm itəmat namnusən təwir itəm ematən-iarəp kəm itəmat əupən, nəmotos e nikitəmat, kən motos rəhatəmat ikin nətulən lan. ² Okəmə nakotaskəlīm əskasik namnusən təwir ətuatıp itəm io emən-iarəp kəm itəmat, Uhgın otosmegəh itəmat lan. Məto okəmə nakotapəs nat ətuatıp, motahətətə e nəghatən pisin, kən nahatətəən rəhatəmat in nat əpnəpın əm.

³ Natimnat itəm io eməto, ilat nat keike, kən enən-ıpinə rəkis kəm itəmat məmə, Kristo təmimis o rəhatat nolən rat mın təhmen e Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis mihin, ⁴ kəmitənim, kən təmegəh mın e nimisən e nian itəm tatol kışil lan təhmen əm e Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis mihin, ⁵ kən təmaupən miet-arəp o Pita, uarisig u, o rəhan netəm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in təmiet-arəp mın o piətət mın taprəkis-in faif-hanrit e nian kitışə əm, u ilat tepət koatəmegəh əh, məto neen kinotimis rəkis. ⁷ Kən uarisig, tiet-arəpa o Jemes, kən o aposol mın rafın. ⁸ Kən uarisig elat rafın, in təmiet-arəpa mın ron io, nat əpnəpın io ekahmen e suakəku itəm təsaiirən e nian ətuatıp rəhan.

⁹ Tol nəhlan, io ləhau agın e aposol mın rafın, kən esahmenən məmə netəmim okotaun-in io məmə io aposol kit, məto-inu ematol nəratən kəm niməfak rəha Uhgın əupən. ¹⁰ Məto e nəwirən itəm Uhgın təmawte-in kəm io, emuwa mahmen nulan roiu, kən nəwirən əh təsuwa əpnəpınən məto noan əh-ikin. Nıpahrienən, emol wək taprəkis-in rafın aposol mın, məto sənəmə e rəhak əm nəsanənən, məto e nəwirən əm itəm Uhgın təmawte-in kəm io. ¹¹ Nat əpnəpın io emən-iarəp, o ilat kəmotən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat, məto nəghatən u inu itəm iatən-iarəp, namnusən təwir itəm nəmotən nıpahrienən lan.

Nəmegəhən e nimisən rəha netəm kəmotimis

¹² ? Məto okəmə kəmatən-iarəp məmə Kristo təməmegəh mın e nimisən, kən təhro itəmat neen nakoatən məmə netəm kəmotimis okul kəsotəmegəh minən? ¹³ Məto okəmə nəghatən rəhatəmat in nıpahrienən, məmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, kən okul Kristo mın təsəmegəhən e nimisən. ¹⁴ Kən okəmə Kristo təsəmegəhən e nimisən, kən wək rəhatimat o nən-iarəpən namnusən təwir, in nat əpnəpın əm, təhmen mın əm e nahatətəən rəhatəmat. ¹⁵ Nat kit mın nəhlan, okəmə Kristo təsəmegəhən e nimisən, itimat emoateiuə e Uhgın məto-inu emotən-iarəp

māmə Uhgín təmosmegəh Kristo e nīmīsən. Məto okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nīmīsən, kən okol Uhgín təsosmegəh Kristo e nīmīsən. ¹⁶ Məto-inu okəmə netəm kəmotimis ko kəsotəmegəh minən e nīmīsən, kən okol Kristo təsəmegəh minən e nīmīsən. ¹⁷ Kən okəmə Kristo təsəmegəh minən e nīmīsən, kən nahatətəən rəhatəmat nīpətīn tīkə, kən itəmat noatatīg əh e təfagə rat min. ¹⁸ Kən netənim itəm kəmotən nīpahrienən e Kristo itəm kīnotimis rəkīs, ilat min kəmotakīəh. ¹⁹ !Okəmə koatələhəu-pən əskasīk rəhatat nətəlīgən e Kristo o nəmegəhən əm rəhatat e nətueintən, kəsi, təwīr māmə netənim okotəto tərət otəmat maprəkīs-in netənim rafin məto-inu, kəm-naka kitat kəmotəmkakīə!

²⁰ ! Məto kəp! Nīpahrienən māmə Kristo təməmegəh min pahrien e nīmīsən. In təmaupən e netəm rafin itəm kəmotimis kən məmegəh min e nīmīsən, kən okol təsimis minən.* ²¹ Otətəlīg-in. Nīmīsən tīnuwa e nətueintən e etənim kit, kən e suatīp kitīəh əm, nəmegəh minən e nīmīsən təmuwa e etənim kit. ²² Tol nəhlan, netənim rafin okotimis məto-inu kəmotīsī-pən e Atam, kən tahmen-ahmen əm, netənim rafin itəm kəmotuwa kitīəh ilat Kristo okotəmegəh min. ²³ Məto ilat min u, okotəmegəh min e nian ətuatīp rəhalat. Kristo in təmaupən məmegəh min, kən nian in otuwa min, rəhan min okotəmegəh min. ²⁴ Kən namnun nian otuwa. In otərəkin nərəməərəən rafin, ne nepətən rafin, ne nəsanənən rafin. Uarisīg lan, in otəhlman-pən nərəməərəən rəhan e nelmi Uhgín Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təkə matərəməərə mətoarus məmki-pa rəhan tīkīmīr min meguətāin ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tīkīmīr itəm otərəkin, in nīmīsən. Kən nīmīsən otīkə min, ²⁷ məto-inu “tīnəmki-pa natīmnat rafin meguətāin e nelkin.” Otətəlīg-in-tu, nian tatən māmə natīmnat rafin agīn-əh tīnateguətāin e nelkin, nəkotəplan māmə sənəmə Tata Uhgín min əh-ikin e nelkin. In Uhgín itəm təmələhəu-pən natīmnat rafin agīn-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nian Uhgín tīnol natīmnat min əh, kən Nətīn atīp otuwa ləhau e nərəməərəən rəha Uhgín itəm təmələhəu-pən natīmnat rafin e nelkin, māmə Uhgín əm otərəməərə e natīmnat rafin.

²⁹ Otətəlīg-in-tu. ?Təhro e netənim itəm katol baptāis elat o netəm kīnotimis rəkīs? ?Okəmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən nian kit, kən təhro katol baptāis e netənim olat?† ³⁰ ?Kən tahmen əm etimat, təhro ioatīləs pīkən nian əskasīk min e nəmegəhən rəhatimat nian rafin? ³¹ ! Iatos noanawīl, piak min ne wīnik min, māmə netənim kotalkut māmə okotohamnu io e nian tepət! Nəkotītun māmə inu nīpahrienən tahmen-ahmen māmə iatausit o nahatətəən rəhatəmat e Kristo Iesu Iərəməərə rəhatat. ³² ?Okəmə eməluagin e nat megəh min itəm koaton itəm əpəh Efesas‡ o nətəlīgən rəha netənim əm, emol wīn e naka? Okəmə netəm kəmotimis kəsotəmegəh minən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən māmə,
“Pəs kotagwən motənim,
məto-inu olawīg kotimis.”

* **15:20:** Kristo in tahmen e nəniəkīsən rəha Uhgín māmə netənim rafin okotəmegəh min e nīmīsən. **15:21:** Rom 5:12 **15:23:** 1 Tes 4:16; Nol əpən 20:5 **15:25:** Mat 22:44

15:26: Nol əpən 20:14 **15:27:** Sam 8:6 † **15:29:** Pol təsən ətuatīpən māmə in tolkeike māmə netənim okotol baptāis elat o netənim itəm kīnotimis rəkīs, məto təmən əm māmə netənim neen kəmoatol nəhlan. Kən kitat roiu, tīkīs o nītunən nīpətī nəghatən u. **15:30:** Rom 8:36

‡ **15:32:** Pol tatəghat o tīkīmīr min rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat megəh min pahrien. **15:32:** Aes 22:13

33 Sotolən netəmim koteiuə-in itəmat. Inu nīpahrienən itəm suah kit tāmən, “Nian netəm rəhalat nolən təwīr koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat koatərkīn nolən wīr rəhalat.” 34 Otītəlig-pa mīn motos ətuatīp nenatīgən rəhatəmat itəm tətuatīp māmə nəkotol mīhin, kən motəhlman təfagə rat mīn, mətə-inu itəmat neen kotərruru əh Uhgīn, kən inu nat kit rəha naulisən.

Nipəti etəm təmimīs tatəmegəh mīn

35 Mətə okāmə netəmim neen kotətapəh māmə, “? Etəm təmimīs okotəmegəh ahro nulan? ?Okotos nīpəti naka motuwa?” 36 !Nəghatən əh talməl! Nīkuti nat itəm nəməfə, otəkəike mīmīs pitən, uarisig u təpanəmegəh. 37 Nian nakafə nīkuti nat, nəsfəən nəukətīn itəm otuwa, mətə nīkuti nat əm, kəm-naka in nīkuti wit o nat pīsīn kit. 38 Mətə Uhgīn tol tatəwīə e nəukətīn itəm in tolkeike mīhin, kən e nīkutin nat rafīn, in əm tatos-īpa nīpətīlat. 39 Nīpətīlat rafīn kəsotahmen-ahmenən. Nīpəti etəmim tol pīsīn e rəha nat megəh mīn, ne mənīg mīn, ne nəm itəhəi. 40 Əpəh e neai, natīmnat əh-īkīn, kən e nətueintən natīmnat mīn əh-īkīn tol pīsīn. Nian kotəplan nat əpəh ilis e neai māmə in təwīr, rəhan nəwīrən in tol pīsīn e nəwīrən rəha nat əpəh ləhau e nətueintən. 41 Kən nəhag-əhagən rəha mītgar tol pīsīn e nəmīhlən rəha məwīg ne nasiəən rəha məhau mīn. Kən nasiəən rəha məhau mīn neen, kotol pīsīn e rəha neen mīn.

42 Kən tahmen-ahmen əm e nīpəti netəm kəmotimīs itəm koatəmegəh mīn. Nīpətīn itəm kəmitənīm otəmnəmīt, mətə nian otəmegəh mīn, otəsəmnəmīt mīnən. 43 Nian katītənīm, in nat kit itəm netəmim kəsotolkeikeən, mətə nian otəmegəh mīn, in nat kit itəm netəmim okotəplan rəhan nəwīrən. Nian katītənīm, nəsanənən rəhan tikə, mətə nian otəmegəh mīn, təsanən. 44 Nian katītənīm nīpətītāt, in nat rəha nətueintən, mətə nian otəmegəh mīn, in nat rəha nego e neai. Okāmə nīpətīn əh-īkīn rəha nətueintən, rəha nego e neai mīn əh-īkīn. 45 Naoa Rəha Uhgīn tatən māmə, “Etəm tətaupən agīn-əh, Atam, təmuwa mos namegəh.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmīn u tatos-īpa nəmegəhən. 46 Nat rəha narmīn təməsaupənən muwa, mətə nat rəha nətueintən, uarisig lan nat rəha narmīn təpanuwa. 47 Etəm təmaupən agīn, kəmol e nīmoulul rəha nīməptən, mətə etəm tətuarisig u Kristo, təmīsī-pən e nego e neai. 48 Netəmim rafīn rəha nətueintən, nīpətītāt kotahmen e nīpəti Atam, mətə netəmim itəm okotuwin e nego e neai, nīpətītāt okotahmen e nīpəti Kristo, etəm u təmīsī-pən ikīn. 49 Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

50 Iatən-iarəp kəm itəmat, piak mīn ne wīnik mīn māmə, nīpətīn ne nīta etəmim otasuwinən e nəramərəən rəha Uhgīn, kən tahmen-ahmen əm, nat itəm otəmnəmīt otəsosən nat itəm tətātīg līlīn. 51 Otətəlig-īn-tu, kən oekən nat anion māmə, sənəmə kitat rafīn okotīmīs, mətə Uhgīn otol nīpətītāt rafīn tuwiwi, 52 in otol uəhai əm tahmen e nīpītən, nian namnu təwi rəha Uhgīn otasək, mətə-inu təwi otasək, kən netəm kəmotīmīs okotəmegəh mīn məsotīmīs mīnən, kən Uhgīn otol nīpətītāt tuwiwi. 53 Tol nəhlan mətə-inu, nat itəm otəmnəmīt otəkəike muwin e nat itəm otəsəmnəmītən, kən nat itəm otīmīs otəkəike muwin e nat itəm otəsīmīsən mətātīg līlīn. 54 Nian nat itəm tətəmnəmīt təmuwin e nat itəm

təsəmnəmītən, ne nat itəm otimis təmuwīn e nat itəm otəsimisən mətətiḡ liliṅ, kən nəḡhatən itəm kəməte otuwa nīpahrienən, tatən məmə, “Nəluaginən tiṅol namnun. Uḡḡin təmōl win aḡin. Nīmīsən tiṅikə.”

55 “!Ei, Nīmīsən! ?Onakahrol nulan mōl win etimat?”

!Ei, Nīmīsən! ?Onakahrol nulan mōl itimat?”

56 Təfagə rat in tahmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nīmīsən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənən rəhan tēpət. 57 !Məto pəs kotənwiwi Uḡḡin! Tatol məmə kitat koatol win e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo.

58 Tol nəhlan, piak mīn ne wīnik mīn, otətul əskasik. Sotegəhan-inən nat kit təloal etamat. Nian rafin, otol wək rəha Iərəmərə e nikitamat rafin, məto-inu nəkotitun məmə wək rəha Iərəmərə itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnəpin əm.

16

Məni o nasituən e iəfak mīn əpəh Jerusalem

1 Roiu iakən məni o nasituən e iəfak mīn əpəh Jerusalem. Otol tahmen əm məmə emən mihin kəm niməfak mīn əpəh profens əh Kalesia. 2 E Sante mīn rafin, itəmat rafin kitiah kitiah otəkəike mələhəu kalin məni neen. Etəmim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalin tēpət, kən etəmim itəm tatos məni əkəku, otələhəu kalin noan məsin. Tol nəhlan, nian ekimnə, okol nəkəsotalkut mīnən o nolən məni ilat rafin nian kitiah əm. 3 Kən otətḡi-arəp itəmat neen məmə okotəmik məni motuwīn, kən nian ekimnə, ekəte naoa mən-iarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-ipən ilat kotəmik məni motuwīn əpəh ikin. 4 Okəmə ekəplan məmə təwīr məmə io mīn ekuwīn, kən ilat okotətəu-pa io.

Naliwəkən mīn rəha netəm-iasol mīn neen

5 Uarisig epanimnə muag itəmat, ekuwīn-pən Masetonia, məto-inu ekaupən muwīn muag niməfak mīn əpəh ikin. 6 Kəm-naka ekatig məsin kitat mīn itəmat, mə kəmə tahro, koatatig əm mətoarus nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotitun nasituən lak e rəhak naliwəkən itəm iatuwīn-pən mīn ikin. 7 Esolkeikeən məmə ekimnə məplan itəmat u miet mīn, məto iakolkeike məmə ekimnə kotatig məsin okəmə Iərəmərə tegəhan-in io. 8 Məto etatig əm Efesas mətoarus nian rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənən Wi, 9 məto-inu Uḡḡin təmerəh e suatip asol ron io məmə ekol wək təwīr itəm oteo-in noan tēpət, nat əpnəpin netəmim tēpət kotalkut məmə okotahtosig-in io o nolən wək.

10 Okəmə Timoti tīmnə məplan itəmat, otol təwīr kəm in motos-ipən nisaiiən kəm in, məto-inu in tatol wək rəha Iərəmərə tahmen əm lak. 11 Sotolən məmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasitu lan e rəhan naliwəkən məmə otitəlig-pa ron io. Iatəsahḡin piatat mīn ilat Timoti məmə okotuwa mōtehm io.

12 Kən e piatat Apolos, emətəpəh əskasik məmə in otəkəike mətəu-pən piatat mīn mīmnə məplan itəmat. In təsolkeikeən pik məmə otimnə əh-roiu, məto in otimnə e nian itəm tətəuatip ron.

13 Otegəs. Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəḡinən. Motol nətəliḡən rəhatəmat təskasik. 14 Natimnat rafin aḡin itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikeən.

¹⁵ Itəmat nəkotitun məmə Stefanas ne rəhan mın, ilat kəmotəupən motən nıpahrienən e Iesu əpəh Akaea, kən ilat kotalkut əskasık o nasituən e iəfak mın. İatən əskasık kəm itəmat piak mın məmə, ¹⁶ otisiai-in ilat tətəmal nəwialat, ne netəmim rafin itəm koatol pik wək o niməfak. ¹⁷ Nıkkik təmagien nian Stefanas, ne Fotunatas, ne Akaeas kəməhaliet-arəpa, məto-inu nat əpnapın itəmat nakotikə, məto nian eməplan iləhal, təhmen əm məmə eməplan itəmat. ¹⁸ İləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən təhmen əm məmə kəməhalol etəmat. Netəm kotol nəhlan, okəike kisiai-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Niməfak mın e profens əpəh Esia koatən təwır kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik məmə okuən təwır kəm itəmat e nərgi İərəməərə ilat iəfak mın itəm kəmotuəfimin e nimə rəhalau. ²⁰ Piatat mın rafin ikin-u koatən təwır kəm itəmat. Otən təwır kəm itəmat mın təhmen məmə itəmat kitiaş əm e Kristo.

²¹ İo Pol, iatos pen matətə əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwır kəm itəmat.

²² Okəmə suah kit tətəsolkeikəən İərəməərə, pəs nalpınən rəha Uhgın tatuwin ron.

!İərəməərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs İərəməərə Iesu tawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ipinə rəhak nolkeikəən kəm itəmat rafin e Kristo Iesu. Əwəh.

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Korin

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak min rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tinəməte rəkis naoa kisil mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwit lan. Məto naoa itəm tatol kitiəh, ne naoa itəm tatol kisil, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat min rəhalat, kən in təməgətuwin min ilat e natimnat pisin min neen. Ilat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikin, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat min nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm mənəi.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətuwin məmə in aposol kit, kən Uhgın in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətəuati əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in tolkeike məmə otən-iəhau nəgətuwin eiueiue min itəm koatəti Korin.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmitəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itimlau piətət Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, ne iəfak min ilat rafin əpəh ikin Akaea. ² Pəs Uhgın Tata rəhatat ne Iəramərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Uhgın itəm tatol kepin netəmin

³ Pəs kotənwiwi Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha Iəramərə rəhatat Iesu Kristo. In Tata itəm in nəukətin nasəkitunən, kən in Uhgın itəm nol kepinən rafin tətisi-pən ron. ⁴ In tatol kepin kitat e nəratən rafin rəhatat məmə kitat kotitun nol kepinən netəmin e nəratən pisin pisin min. Kən kitat kotol kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Uhgın təmol kəm kitat. ⁵ Tahmen əm e nahməən itəm Kristo təmos, təmuwa min e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiəh əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwin min o netəmin pisin pisin min. ⁶ Okəmə itimat ekoatəto nahməən, nahməən əh tatuwa otimat nian ekoatən-iarəp namnusən təwir, kən namnusən təwir əh otol kepin itəmat məsmegəh itəmat. Okəmə Uhgın təmol kepin itimat, tatol məmə itimat ekotitun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatəe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nahməən kitiəh əm itəm kitat kotatig lan, tətəsitu etəmat məmə onəkotatig əskasik matuwin. ⁷ Itimat emotəlahəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən o Uhgın otəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafin koatəti e natigən kitiəh əm məmə, itəmat nakoatəto nahməən itəm ekoatəti lan, kən tahmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiəh əm rəha Uhgın itəm emotos.

⁸ Piak min ne winik min, ekotolkeike mamə nakotitun wir nian əskasik min itəm emotatig lan e profens ikin Esia. Nəratən asol min kəmotu itimat, taprəkis-in nəsanənən rəhatimat, təmol nikitimat təht mamə okəm-naka ekotimis. ⁹ Nipahrienən, itimat emotəto mamə kinəgəhan-in rəkis itimat mamə ekotimis. Məto nian əskasik min əh kəmotuwa mamə esotagileən etimat, məto ekotagile e Uhgın itəm tatol etəm təmimis təmegəh min. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nəratən asol əh itəm təmatuwın o nimisən, kən in otosmegəh itimat e nəratən itəm otəpanuwa. Emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən lan mamə in otosmegəh min itimat. ¹¹ Kən in otol nəhlan nian nakotəfak otimat mamə, netəmim tepət okotənwiwi Uhgın o natimnat wir itəm in otol kəm itimat məto-inu netəmim tepət kəmotəfak otimat.

Pol təməuhlin rəhan nətəligən o rəhan naliwəkən

¹² Roiu ekən nəghatən u məsaulisən mamə, e nətəligən rəhatimat, nikitimat təht mamə esotolən nat kit tərət e nolən rəhatimat. E nolən min rafin itəm emotol, itimat emotətəu-pən suatip itəm Uhgın təmitəpun mamə emotəghat ətuatip əm moatən əhag-əhag nəghatən. Emotol nolən əh kəm netəm əpnəpın əm rəha nətueintən, kən motol taprəkis kəm itəmat. Esotəghatən e nitunən əm rəhatimat rəha nətueintən, məto emotagile əm e nəwirən rəha Uhgın. ¹³⁻¹⁴ İatən nəhlan məto-inu, esotətəən nəghatən kit itəm tiəkis otəmat o nəfinən, o nitunən nipətin. Roiu, nəkotitun məsin nətəligən rəhatimat, məto iakolkeike pik mamə nian kit onəkotitun rafin. Kən e nolən əh, nian İərəməərə İesu otuwa min, itəmat onəkotəgıen otimat təhmen min mamə itimat ekotəgıen otəmat.

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu enitun mamə nakotəgıen otimat, nıkkik təht mamə nian ekatuwin Masetonia, ekaupən mımınə məplan itəmat, kən nian ekıtəlig Masetonia, ekımnə min məplan itəmat. Tol nəhlan, nakatos nəwirən mau kəlu. Kən uarisig e itəm min əh, onəkotasıtu lak motahl-ıpan io ekuwin nitən Jutia. ¹⁷ ?Nikitəmat təht mamə, nian emol nətəligən min əh, məto emol əpnəpın əm? ?O, kəm-naka nətəligən rəhak təmısi-pən e nolən rəha nətueintən, təhmen e netəmim itəm koatən “əwəh” ne “kəp” e nəghatən kitiəh əm?

¹⁸ İtəmat nəkotitun mamə Uhgın nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən io min, rəhak nəghatən kəm itəmat sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” ¹⁹ məto-inu rəhak nəghatən o Nəti Uhgın İesu Kristo, itəm eməhalən-ıarəp kəm itəmat itiməhal Saelas ne Timoti, sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” məto e Kristo, nian rafin rəhak nəghatən in “əwəh,” in nipahrienən. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpın nəniəkisən kuwəh Uhgın təmol, ilat kotuwa nipahrienən e Kristo, inu nəghatən “əwəh” rəha Uhgın. Tol nəhlan, e Kristo, kitat koatən “Amen, Əwəh” kəm Uhgın, kən moatılas-ıpər nərgin lan. ²¹ Uhgın əm tatol itimat ekoatətul əskasik e Kristo kitat min itəmat. In təmitəpun kitat, ²² kən təmol mak e nəmegəhən rəhatat mamə kitat rəhan min, kən təmələhəu-pən rəhan Narmın e nıkkıtat mamə kitat okotitun roiu mamə rəhan nəniəkisən min, ilat rafin okotuwa nipahrienən e nəmegəhən rəhatat o nian kit.

²³ Kən roiu, okəmə esənən nipahrienən, pəs Uhgın otol nalpınən kəm io. Eməsuwamən Korin məto-inu esolkeikeən mamə ekən nəghatən əskasik kit kəm itəmat. ²⁴ Esotolkeikeən mamə ekotərəməərə e nahatətəən

rəhatəmat, kəp. Məto ekotol wək kitat min itəmat o nagiənən rəhatəmat, məto-inu itəmat ninoatətul əskasik rəkis e nahatətəən rəhatəmat.

2

¹ Tol nəhlan, enən rəkis e nīkik məmə okol esimnə minən məplan itəmat mol nīkitəmat tahmə. ² ?Emən nəhlan məto-inu, okəmə ekol nīkitəmat tahmə, pah u ikin-un otol io nīkik tagien? Itəmat əm, itəm emol nīkitəmat tahmə. ³ Kən eməte naoa əh, məmə nian ekimnə, esətoən tərət e nīkik. Esolkeikeən məmə netəmim itəm okotəkəike motol nīkik tagien, ilat okotol məmə ekəto tərət. Eməte naoa əh e nolən əh, məto-inu enitun məmə kitat kitiah əm, kən nian nīkik tagien, kən nīkitəmat min tagien. ⁴ Tol nəhlan, nian eməte naoa əh kəm itəmat, nīkik təpou pik otəmat, kən nīkik titəgit, nahui nəmtək taiəh otəmat. Esəteən naoa əh məmə otol nīkitəmat təpou, məto eməte məmə onəkotitun rəhak nolkeikeən asol otəmat.

Aluin nolən rat min rəha nol təfagə

⁵ Etəmim itəm təmol nəratən, təmol io ekəto tərət, məto təmol itəmat rafin nakotəto tərət pik, məto esolkeikeən məmə nəghatən rəhak e nat u in təkəsik pik. ⁶ Nalpinən itəm itəmat tərət nəmos-ipən kəm in tinahmen. ⁷ Məto roiu əh, nəkotəkəike motaluin rəhan nolən rat kən motol-wir nīkin, məmə nīkin otəsəpou pikən mol təme e rəhan nəmegəhən. ⁸ İatətapəh əskasik otəmat məmə nakotuwin motol təwir kəm in məmə in otitun rəhatəmat nolkeikeən ron. ⁹ Eməte naoa əh kəm itəmat məmə ekəplan məmə onəkotol nəwiak e natimnat rafin, o kəp. ¹⁰ Okəmə itəmat nəkotaluin nolən rat rəha suah kit, io min ekaluin rəhan nolən. Okəmə suah əh təmol nat tərət neen məmə io ekəkəike maluin rəhan nolən, məto enaluin rəkis rəhan nolən e niganəmti Kristo. Emol nəhlan məmə otasitu etəmat ¹¹ məmə Setan otəsərəkīnən kitat e rəhan neıueıuəən min, məto-inu kitat kotitun rəkis rəhan nətəligən o nolən nəratən.

Netəmim itəm koatən-iarəp namnusən təwir

¹² Nian emuwın əpəh Troas o nən-iarəpən namnusən təwir rəha Kristo, eməplan məmə İərəmərə təmol saatip kəm io. ¹³ Məto esatig əməlinuən e rəhak nətəligən məto-inu, eməsəplanən piak Taetas ikin əh. Kən emauiatipin ilat, miet muwin Masetonia.

¹⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın, məto-inu in təmol win e rəhan tīkimir min e nəluaginən. Kən tahmen e kig kit itəm təmol win e nəluaginən minatitəlig matit rəhan mopael min ne rəhan tīkimir min, Uhgın tatit itimat e Kristo. Kən itimat rəhan min netəmim itəm ioatən-iarəp nenatigən rəha Kristo, kən nenatigən əh in tahmen e nəmiəwin kit itəm tatuwin ikin pisin-pisin min. ¹⁵ E niganəmti Uhgın, itimat ekotahmen e nəmiəwin rəha Kristo kəm netəmim rafin, netəmim itəm Uhgın tatosmegəh ilat, ne netəmim itəm okotuwin e nalpinən rəha Uhgın. ¹⁶ İtimat nəmiəwin rəha nımisən kəm neen itəm tatəgətun ilat məmə okotimis. Kən itimat nəmiəwin rəha nəmegəhən kəm neen, itəm tatəgətun ilat məmə Uhgın otosmegəh ilat. ? Kən pah u titun nolən wək asol əh? ¹⁷ Məto itimat esotahmenən e netəm əpnəpin min, itəm koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın o nos əmən məni. Kəp, məto Uhgın təmahl-ıpən itimat, kən e Kristo, itimat ekotən-iarəp namnusən təwir e niganəmti Uhgın, kən nəghatən rəhatəmat təmişipən e nīkitəmat itəm tətutip əm.

3

1 Okamə naka nikitamat təht məmə enoatiləs-ipər itimat məmə itəmat onəkotegəhan lan. Netənim neen okotəkəike motos naoa kit itəm kəməte elat nian koatuwin o netəm kotəruru ilat. ?Tahro nikitamat təht məmə suah kit otəkəike mətə naoa nəhlan etimat kəm itəmat? ?O, tahro itəmat əm nakotolkeike məmə onəkotətə? !Kəp! 2 Itəmat atip əm nəkotahmen e naoa itəm tatol əp wək rəhatimat. Naoa əh kəməte-pən e nikitimat, itəm netənim rafin koatafin kən moatitun. 3 Itəmat noa rəha wək rəhatimat. Kən nəmegəhən rəhatəmat tatəgətun məmə itəmat naoa kətafin itəm Kristo təmətə. Kristo təmətə naoa əh e Narmin Rəha Uhgın itəm tatəmegəh, mətə təsətəen e nelmi etənim. Kən in təməsətə-pənən e kəpiel epin-epin, mətə təmətə-pən e niki netənim.*

4 Itimat esotəginən o nənən nəhlan otəmat mətə-inu itimat ioatətig e Kristo, kən moatahatətə əskasik e Uhgın. 5 Nikitimat təsəhtən məmə itimat əm ekotahmen o nolən wək u, ne noan rəha wək. Mətə Uhgın əm tatol məmə itimat ekotitun nolən wək. 6 In təmol məmə itimat ekotahmen məmə ekotuwa rəhan iolwək min rəha nəniəkisən wi rəha nasituən itəm Uhgın təmən. Nəniəkisən wi əh təsisi-pənən e Lou itəm kəmətə, mətə təmisi-pən e Narmin Rəha Uhgın, mətə-inu Lou itəm kəmətə tatol məmə netənim koatuwin o nimisən, mətə Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa nəmegəhən.

Nəhag-əhagən rəha Nəniəkisən Wi Rəha Nasituən

7 Otətəlig-in-tu. Nian Uhgın təmətə Lou e kəpiel, mos-ipən kəm Moses, nəhag-əhagən əh-ikin rəha Uhgın, kən nəhag-əhagən əh təmalpin niğanəmti Moses, kən netəm Isrel okol kəsotəplanən niğanəmtin, nat əpnəpin nəhag-əhagən tinateiuaiu. Kən okamə wək rəha Lou in suatip itəm tatuwin o nimisən, mətə in təhag-əhag, 8 kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın otəhag-əhag pik. 9 !Okamə wək itəm kəmakil netənim məmə otəkəike motimis, in tatəhag-əhag, kən wək itəm tatol netənim kotətuatip e niğanəmti Uhgın, in tatəhag-əhag pik agin! 10 Nipahrienən, nəniəkisin oas rəha nasituən itəm təməhag-əhag aupən, roiu in təsəhag-əhagən, mətə-inu nəniəkisin wi itəm təhag-əhag pik agin, tınəprəkis-in itəm aupən. 11 !Kən okamə wək rəha Lou itəm otəpanikə, tınuwa e nəhag-əhagən, kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın itəm otatig lilin, tatəhag-əhag pik agin-əh!

12 Tol nəhlan, mətə-inu emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən e wək əh rəha Narmin Rəha Uhgın, nətəligən rəhatimat təskasik e Uhgın, kən məsotəginən o nən-iarəpən rəhan nəghatən. 13 Itimat esotahmenən e Moses, itəm təmətalpin niğanəmtin e niməhan agege məmə netəm Isrel okəsotəplanən məmə nəhag-əhagən teiuaiu muwin mikə. 14 Mətə Uhgın təmol nətəligən rəhalat tiəkis. Kən mətəarus-pa əh-roiu, niməhan əh tətahtosig-in nətəligən rəhalat nian kotəfin Naoa Rəha Nəniəkisən Oas.† Uhgın təsos-irəkisən əh niməhan əh, mətə-inu təsos-irəkis əm e Kristo. 15 Əwəh, mətəarus-pa əh-roiu ne, nian kotəfin Lou rəha Moses, niməhan kit tatəfətain nikilat. 16 Mətə okamə etənim pah təuhlin mətag-pən o İərəmərə, niməhan əh otiet rəkis. 17 Otətəlig-in-tu, İərəmərə əh, in Narmin.

3:1: Wək 18:27; 2 Kor 5:12 3:2: 1 Kor 9:2 * 3:3: Nian Pol tatəghat e nəghatən “kəməsətə-pənən e kəpiel epin-epin,” tatəghat e Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, kən Moses təmətə e kəpiel. 3:3: Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27 3:4: Wək 20:31 3:6: Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 3:7: Eks 34:29 3:9: Dut 27:26; Rom 1:17 3:11: Luk 22:31

3:12: Wək 14:27; 1 Kor 16:9 3:13: Eks 34:33 † 3:14: “Naoa Rəha Nəniəkisən Oas” in “Oltesteman.” 3:16: Eks 34:34

Kən ikin Narmin rəha İrəməərə tətətiḡ ikin, in tatikis kitat. ¹⁸ Kən kitat, itəm kəsəfətəinən niḡanəmtitə e niməhan, koatəplan nəhag-əhagən asol rəha İrəməərə, kən netənim koatəplan nəhag-əhagən əh e nəmegəhən rəhatat. Kən in tatəuhlin nəmegəhən rəhatat məmə okotuwa kahmen lan e nəhag-əhagən itəm rəhan nəsanənən tətər tətər. Kən nəhag-əhagən əh təmisi-pən o İrəməərə itəm in Narmin Rəha Uhgın.

4

Nat keike e kipəhau oas

¹ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən o wək u məto-inu itimat emotos e nasəkitunən rəha Uhgın. ² Məto e nolən rəhatimat esotegəhan-inən nolən itəm tatəhluaiḡ ne nolən aulis min. Ko esoteiuəən məsotəuhlinən nəghatən rəha Uhgın. !Kəp! Məto itimat ioatən ətuatip əm niḡahrienən, kən e nolən əh, e niḡanəmti Uhgın, emotol-arəp e niḡanəmti netənim rafin məmə rəhatimat nolən in tətətuatip. ³ Kən okəm-naka namnusən təwir itəm ekoatən-iarəp in tatəhluaiḡ o netənim neen, məto kəp, tatəhluaiḡ əm o netənim itəm koatətəu-pən suatip o nuwınən e niḡəm asol. ⁴ Koatətəu-pən suatip əh məto-inu Setan, u in İərmis itəm tətərəməərə e nətueintən u, təməfətəin nətəliḡən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wir rəha namnusən təwir itəm tatuəp mətəsiəḡəpın ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhgın in tahro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atipən itimat, məto ioatən-iarəp İesu Kristo məmə in İrəməərə, kən itimat iolwək min rəhatəmat o nəḡi İesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgın u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp məsiəḡəpın ikin tapinəp ikin,” in təməsiəḡəpın e nikitat məmə kitat kotitun nəhmən nəsanənən, ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgın, kən kitat koatehm natimnat min əh e niḡanəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kipəhau oas, inu niḡətətat. Tol nəhlan məmə otəḡətun məmə nəsanənən wir əh taprəkis, təmisi-pən e Uhgın, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatiləs pikən itimat e suatip min rafin, məto təsərəkinən itimat. Nian neen ekotəruru suatip, məto esotəpəsən nalkutən. ⁹ Netənim koatol nəratən kəm itimat, məto Uhgın təsapəsən itimat. Koatoh itimat, məto kəsotərəkinən itimat. ¹⁰ İkin pəhruən ioatuwin ikin, katohamnu niḡətətimat tahmen e kəmoḡamnu İesu. Tol nəhlan məmə, netənim okotəplan nəmegəhən rəha İesu e niḡətətat. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafin kətegəhan-in itimat məmə ekotimis o nəḡi İesu. Tol nəhlan məmə netənim okotəplan rəhan nəmegəhən e niḡətətat itəm otəpanimis nian kit. ¹² Kənu, nian rafin itimat ioatiləs pikən niḡisən məmə itəmat onəkotitun nəmegəhən itulin.

¹³ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Emahətətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitəh əm rəha nahətətəən, itimat min ekotəhətətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ məto-inu itimat ekotitun məmə, etəm təmol İrəməərə İesu təmegəh min e niḡisən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafin kotəmegəh min e niḡisən kitat İesu, kən məf-iarəp kitat e niḡanəmtin. ¹⁵ Natimnat rafin u o nəwirən rəhatəmat, kən nian nəwirən rəha Uhgın tatiuw-pa netənim tepət təhmın min okotuwa o Kristo, kən okotos-ipən nənwiwiən tepət kəm Uhgın, kən okotiləs-ipər nəḡin ilis ilis aḡin.

¹⁶ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən. Nat əpnapin məmə nıpətıtat tateiuaiu roiu, məto Uhgın tatol nikitimat tatuwiwi nian rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu, nərətən itəm koatatig lan, ilat nat əpnapin əm, kəsotatigən tuwəh. Məto noalat in nəhag-əhagən wir itəm otətatig lili, kən in təwir məfigəm taprəkis-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, niganəmtitāt kəsotətulən e nat itəm katəplan, məto koatətul e nat itəm kəsəplanən, məto-inu nat itəm katəplan in nat rəha roiu əm, otəpanikə, məto nat itəm kəsəplanən in namnun tikə.

5

Nıpətin wi əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotitun məmə nıpətıtat in tahmen e nimə tapolən itəm kitat kotatig lan ikin-u e nətueintən, kən nian kit otəmnəmīt mərət. Kən nian nimə tapolən əh tikə e nətueintən, məto əpəh e nego e neai, rəhatat nimə wi əh-ikin itəm sənəmə etəmim təmol, məto Uhgın əm təmol, nıpətıtat wi itəm otatig lili. ² Məto roiu e nıpətıtat rəha nətueintən, koatəhg nikitat, kən kotalkeike pik məmə nian otatuwa itəm kitat okotuwin e nıpətıtat wi rəha nego e neai, tahmen e kitat koatuwin e natimnat wi. ³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə kitat okotuwa narmın əm nıpətin tikə, məto okotos nıpətin wi rəha nego e neai. ⁴ Nıpətıtat itəm otimis tol kitat koatekimis moatehag rəha nəpouən, məto sənəmə koatolkeike məmə okotimis kən nıpətıtat otikə, kəp. Məto kitat kotalkeike məmə okotuwin e nıpətıtat wi məmə nəmegəhən lili otəwiək nıpətıtat rəha nətueintən itəm otimis. ⁵ Kən Uhgın pisin əm təmol kitat o natimnat min əh, kən təmos-ipa Narmın Rəhan məmə otəgətun wir kəm kitat məmə rəhan nəniəkisən min otuwa pahrien.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəligən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun wir məmə nian koatos əm nıpətin rəha nətueintən u, kitat koatətul əh ihluə imə İərəmərə ikin rəhatat. ⁷ Kitat kotatig e nətueintən e nahatətəən e Uhgın, sənəmə e natimnat itəm koatəplan. ⁸ İatən məmə nətəligən rəhatat təskasik, kən kotalkeike məmə kotapəs nıpətıtat motuwin e nimə wi rəhatat kitat İərəmərə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatig e nıpətıtat, o okəmə kotapəs nıpətıtat rəha nətueintən, kitat kotalkut pik məmə kotol natimnat itəm koatol niki İərəmərə tagien. ¹⁰ Kotol nəhlan məto-inu kitat rafin okotəkəike motətul aupən e Kristo məmə in otakil rəhatat nolən min, kən kitat kitiəh kitiəh okotos nətouən tətəu-pən natimnat itəm kəmotol e nətueintən, okəmə nat təwir o nat tərət.

Ien əhrui min rəha Uhgın

¹¹ Kən roiu əh, məto-inu ekotisiai-in İərəmərə, kən motalkut məmə ekotiww-pa netəmim. Uhgın titun itimat ne wək rəhatimat, kən ekotalkeike məmə itəmat min onəkotitun wir itimat. ¹² Esotalkeikeən məmə ekotiləs-ipər itimat e niganəmtitəmat, məto ekotos-ipinə rəhatimat nətəligən məmə okəm-naka nikitimat otagien otimat. Kən roiu, nəkotitun nuhalpınən nəghatən rəha netəmim itəm kotalisit o nolən itəm netəmim koatəplan, məto nikiilat təsəhtən nat itəm tətətig e niki etəmim. ¹³ Okəmə itimat ialmə min, məto o nərgi Uhgın. Kən okəmə rəhatimat nətəligən tətətip əm, in nat kit itəm otasitu etəmat.

¹⁴ Tol nàhlan mato-inu, nolkeikean rəha Kristo tatəramərə etimat, mato-inu itimat ekotitun wir məmə suah kitiaə əm təməmis o netənim rafin, kən tol nàhlan, netənim rafin kinotimis. ¹⁵ Kən təməmis o netənim rafin məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapəs nolən natimnat itəm ilat əm kotolkeike, mato ilat kotəkəike motol nolən min itəm Iesu tolkeike, u etəm təməmis olat kən məmegəh min e nimisən.

¹⁶ Tol nàhlan, roiu ne, itimat esotakilən netənim e nolən itəm netənim rəha nətueintən kotakil netənim lan. Nat əpnapin nian kit emotakil Kristo e nolən əh, mato roiu esotolən. ¹⁷ Tol nàhlan, okəmə suah kit təmuwa kitiaə ilau Kristo, in təmuwa etənim wi. !Nat oas təkəkə, kən nat wi tinuwa! ¹⁸ Natimnat rafin min əh tətisi-pən e Uhgīn. Aupən kitat tikimīr min kitat Uhgīn, mato e Kristo, in təməmīk kitat kotuwa iuəhkīr ron, mol kitat iolin min. Kən təmos-ipa kəm itimat wək u rəha niuw-pamən tikimīr min rəha Uhgīn okotuwa iolin min. ¹⁹ Inu tatən məmə Uhgīn təmiuw-pa rəhan tikimīr min e nətueintən məmə okotuwa iolin min e Kristo, kən məsafin minən rəhalat nolən rat min. Kən təmos-ipa kəm itimat nəghatən u rəha niuw-pamən tikimīr min rəhan okotuwa iolin min.

²⁰ Tol nàhlan, itimat ien əhruin min rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgīn tətəun-in netənim e nəwiatimat. Kən ioatəpəh əskasik otəmat e nərgi Kristo məmə: nakotapəs nolə tikimīr, kən motuwa ioli Uhgīn min. ²¹ Uhgīn təmol suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat min rəhatat, məmə e in, kitat okotətuatip e niganəmti Uhgīn.

6

¹ Məto-inu itimat ioatol wək kitiaə itimat Uhgīn, ekotəpəh əskasik otəmat məmə nian Uhgīn tətawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat, nəsosən tahmen in nat əpnapin əm, ² mato-inu Uhgīn tatən məmə,

“E nian ətuatip, eməto ik,

kən e nian rəha nosmegəhən, emasitu lam.”

Iakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuatip rəha Uhgīn, roiu in nian rəha nosmegəhən.

Nian əskasik min e nəmegəhən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətəən, mato-inu esotolkeikean məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən min rafin e nəmegəhən rəhatimat koatəgətun məmə itimat iolwək min pahrien rəha Uhgīn: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nəratən, ne nian iəkis min, ne nian itimat ekotəto tərat. ⁵ Netənim kəmotoh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotapilən lapin, kən nəumis tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamkimik, itimat ekotenatig, nətəligən rəhatimat kaifəməh, ekotol təwir kəm netənim, Narmīn Rəha Uhgīn tatə e nikitimat, kən ekotolkeike netənim e nolkeikean pahrien. ⁷ Ekoatən əm nīpahrienən, kən nəsanənən rəha Uhgīn tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuatip in tahmen e natimnat rəha nəluaginən o nohən ne nətlosigən. ⁸ Netənim neen koatisiai-in itimat, neen koatehm-əhau itimat, neen koatan rat itimat, neen koatən wir itimat, neen koatən məmə itimat ekoateiuə məmə itimat iolwək min rəha Uhgīn, mato itimat iolwək min pahrien rəhan. ⁹ Netənim neen kəsotegəhan-inən məmə itimat aposol min pahrien, mato netənim

tepat koatan mamə itimat aposol min pahrien. Nian rafin nimisən tatitəp itimat, mətə ekoatəmegəh əh. Katoh itimat, mətə kəsohamnuən əh itimat. ¹⁰ Nikitimat təpou, mətə nian rafin ekotagien əh. Rəhatimat nautə tikə, mətə itimat ekotol netəmin tepət rəhalat nautə tepət. Rəhatimat nat kit tikə, mətə ekoatos natimnat rafin.

¹¹ Piak min əpəh Korin, emotən rafin nəghatən kəm itəmat kəsəpəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafin. ¹² Itimat esotahtosiginən nolkeikeən rəhatimat otəmat, mətə itəmat notahtosig-in rəhatəmat otimat. ¹³ Roiu əh, iatəghat kəm itəmat mamə itəmat nenətik ətuatip. Tətuatip əm mamə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitəmat rafin.

¹⁴ Sotənən kəm netəm kəsətəfakən mamə nəkoatol wək kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuatip ne nolən tərət kiatur nol kələhən nat kit? ?O, nəhagəhagən ne napinəpən kiatur nuwamən məpələh kələh muəghat? !Kəp! ¹⁵ Kən e nolən kitiəh əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəghatən kitiəh nian kit. ?Iəfak ne etəm təsəfakən kiatur nolən nat e nətəligən kitiəh? ! Kəp! ¹⁶ E Nimə Rəha Uhgın, ikin kit tikə əh-ikin o narmi nat min, mətə-inu kitat u Nimə Rəha Uhgın itəm tatəmegəh. Kən Uhgın təmən mamə,

“Ekatig itimat min ilat,
kən maliwək itimat min ilat,
kən ekuwa io Uhgın rəhalat,
kən ilat okotuwa rəhak netəminim.”

¹⁷ Kən Iərəməərə təmən mamə,
“Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat.
Kən məsotekən nat itəm tamkimik e niganəmti Uhgın,
kən nikik tagien mamə ekos itəmat.”

¹⁸ “Kən ekuwa rəhatəmat tata,
kən itəmat onəkotuwa nenətik min,” inu nəghatən rəha Iərəməərə itəm in ilis agin.

7

¹ Iolik min. Nəniəkisən min u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nikitat, motos-irəkis natimnat rafin itəm koatol nipətitat ne narmitat kotamkimik. Kən pəs kotələhəu kalin kitat mamə rəha Uhgın əm motətəupən rafin suatip itəm nikin otagien lan.

Niki Pol təmagien olat

² Oterəh e nikitəmat kəm itimat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotiuw-pənən suah kit tərət ikin, esotalkutən mamə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko. ³ Esənən nəghatən u mətə-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat mamə ekotolkeike pik itəmat nian rafin, kən nat əpnaripin nimisən o nəwirən otuwa e nəmegəhən rəhatimat, mətə itəmat əpəh imə e nikitimat. ⁴ Io etahatətə əskasik etəmat. Iatausit otəmat. Itəmat nəmotiləsipər pik rəhak nətəligən. Emos nəratən tepət təmuwa e rəhak nəmegəhən, mətə nikik tagien maprəkis otəmat.

⁵ Tol nəhlan mətə-inu, nian emotuwa Masetonia, esotamegən, mətə nian rafin, nəratən tatiləs itimat təmisi-pən ikin pisin pisin min. E nəmegəhən rəhatimat, netəmin kəmotəmu motol nəratən kəm itimat, kən itimat ekoatəgin. ⁶ Mətə Uhgın tatol kepın netəmin itəm nətəligən rəhalat təpou, kən təmol kepın itimat e nuwamən rəha Taetas. ⁷ Kən

sənəmə e nuwamən əm rəhan itəm təmöl nikitimat tagien, məto e nəghatən wir rəha nol kepinən itəm nəmotən-ipən kəm in. In təmən-ipa kəm itimat məmə itəmat nakotolkeike pik məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nikitəmat tatəto tərət o nəghatən rəhak, kən təmən məmə nakolkeike pik io moatətul əskasik o nərgək. Nian eməto, nagienən e nīkik təmər mərioah.

⁸ Nat əpnapin okəmə rəhak naoa aupən təmöl itəmat nakotəto tərət, məto esətəən tərət ron. Məto aupən, eməto tərət ron, məto-inu eməplan məmə naoa u təmöl itəmat nakotəto tərət, məto rəha nian əkuəkir əm. ⁹ Məto roiu, nīkik tagien, kən sənəmə məmə nəmotəto tərət, kəp. Nīkik tagien məmə nian nəmotəto tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Nipahrienən, Uhgın tolkeike məmə kitat okotəto tərət o nolən tol min-nulan. Kən məto-inu nəmotəuhlin itəmat, kən natimnat itəm emotən aupən kəm itimat təməsolən məmə nəmotakiah e rəhatimat nahatətəən.

¹⁰ Kən nian koatəto tərət e nolən itəm Uhgın tolkeike, kən kotəuhlin kitat e rəhatat nolən rat, kən Uhgın tatosmegəh kitat. Kən nīkitat otəsəpouən o nolən əh. Məto nian koatəto tərət e nolən rəha nətueintən, tatiuw-pən kitat e nīmīsən. ¹¹ Otəplan-tu nəmegəhən rəhatəmat nian nəmotəto tərət e nolən itəm Uhgın tolkeike. Nolən əh, noan tepət: nakotolkeike motalkut əskasik məmə nəkotol nolən ətuatip, kən motoalkut əskasik məmə nokotəg-ətuatip-in rəhatəmat nolən rat min, kən motetəhau nolən rat min, kən narmitəmat təmiwīg nəmotəut motəgin nolən rat min. Nəmotolkeike məmə nəkotəplan min io, kən nakotolkeike pik məmə nakotətul əskasik o nərgək. Kən nəmoatətul matip məmə nəkotol nalpinən kəm netəm kotol nolən rat. E nolən min rafin rəhatəmat, nəmotəgətun məmə nəsotolən nat kit tərət e natimnat u. ¹² Kən eməte naoa u kəm itəmat, məto esətəən o suah u itəm təmöl nolən rat, kən esətəən o suah u itəm in təmərəkın. Kəp. Eməte ilə məmə itəmat onəkotəplan əsas e niganəmti Uhgın məmə nəkoatətul əskasik o nərgitimat. ¹³ Natimnat rafin min əh koatiləs-ipər nətəligən rəhatimat.

Sənəmə itimat əm itəm nəmoatiləs-ipər nətəligən, məto nikitimat tagien pik o Taetas, məto-inu nīkin tagien məmə nəmoatiləs-ipər min nətəligən rəhan. ¹⁴ Emən-ipən kəm in məmə etausit pik otəmat, kən itəmat nəməsotolən io ekaulis. Natimnat rafin itəm emotən kəm itəmat, ilat nipahrienən. Kən e nolən kitiəh əm, natimnat rafin itəm emotən kəm Taetas etəmat, kən motausit ron, ilat min nipahrienən. ¹⁵ Taetas, nīkin tatəht əh məmə itəmat rafin agin-əh nəmotol nəwian, kən moatəgin moatasiəp nian nəmotəgəhan-in məmə otuwa məplan itəmat. Kən nian nīkin tatəht natimnat min əh, nolkeikeən rəhan otəmat tatər təhmin min. ¹⁶ Nīkik tagien pik məto-inu etahatətə əskasik etəmat məmə nəkoatol naka itəm tətuatip.

8

Pol təmətəpəh məmə okotawte

¹ Piak min ne winik min, ekotolkeike məmə nəkotitun nəwirən rəha Uhgın itəm təmawte-in kəm nīməfak min əpəh Masetonia məmə ilat kotitun nasituən e netəmin neen min. ² Ilat kəmotatig e nəratən asol kit ne nian əskasik min, kən nat əpnapin ilat nan rat rəhalat nautə tikə agin, məto nəmegəhən rəhalat tərrioah wir e nagienən. Kən nan ratən ne

nagianən kəmuoe-in nolən təwīr. E nolən əh, kəmotərakin məni tēpət motos-ipən kəm iəfak mīn əpəh ikīn mīn. ³ Iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kəmosos-ipən tēpət, taprəkis-in itəm netəmim nīkilat təht məmə okul kəsotolən. Kən ilat atip kəmotol. ⁴ Kəmotətapəh amul otimat məmə itimat ekotegəhan pəs ilat kotasitu e wək rəha nos-ipən məni kəm iəfak mīn əpəh Jerusalem. ⁵ Kəmotaupən kos-ipən nəmegəhən rəhalat kəm Iərmərə, kən uarisig, kəm itimat, e nolən itəm Uhgīn tolkeike. Nīkitimat təsəhtən məmə okotol tēpət nəhlan, mətə kəmotol.

⁶ Kən tol nəhlan, emotuəh nīki Taetas məmə otitəlig-pīnə otəmat. In təmaupən məghat kəm itəmat o nolən nat u, kən tol nəhlan, emotətapəh məmə in otəghat kəm itəmat məmə nəkotol namnun wək wīr rəha nawteən əh itəm nəmotətuoun. ⁷ E natimnat mīn u rafin, itəmat nəmotol təwīr pīk maprəkis, inu nahatətəən rəhatəmat, ne nəghatən rəhatəmat, ne nītunən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən, ne nolkeikeən rəhatəmat otimat. Kən roiu, iakolkeike məmə nəkotol wək kit mīn e nolən təwīr pīk maprəkis, inu wək wīr rəha nawteən.

⁸ Esənən məmə nəkotəkəike motol. Mətə emotəgətun kəm itəmat məmə netəm pīsīn pīsīn mīn nīkilat tagien o nasituən e wək əh. Kən roiu əh, iakolkeike məmə ekisilu wīr məmə nolkeikeən rəhatəmat in nīpahrienən tahmen elat, o kəp. ⁹ Itəmat nəkotitun wīr nəwīrən rəha Iərmərə Iesu Kristo itəm təmawte-in kəm itəmat, məmə nat əpnarīn rəhan nautə tēpət, mətə təmol otəmat məmə in rəhan nautə tikə. Kən mətə-inu təmol məmə rəhan nautə tikə, kən mol itəmat rəhatəmat nautə tēpət.

¹⁰ Kən inu rəhak nətəligən e natimnat mīn u, itəm otasitu etəmat. Otol namnun e wək itəm nəmotətuoun e nup uarisig. Nīkitəmat təmaupən məht məmə nəkotol wək əh, kən itəmat nəmotəupən motətuoun motol. ¹¹ Tol nəhlan, roiu otol namnun wək u rəha nos-ipənən. Kən rəhatəmat nətəligən o nolən wək u itəm nakotolkeike pīk məmə nəkotol, in otuwa nīpahrienən, kən itəmat onəkotol e rəhatəmat atip natimnat. ¹² Okəmə nīkitəmat tagien o nos-ipənən, kən Uhgīn nīkin tagien o nosən natimnat əm itəm nakoatos moatos-ipən. Kən in təsətapəh-inən natimnat itəm tikə otəmat.

¹³ Esotolkeikeən məmə nəmegəhən rəha netəmim neen otimətig mətə-inu kəmosos rəhatəmat məni, mətə nəmegəhən rəhatəmat in otīəkis mətə-inu nəmotasitu elat. Kəp. Iakolkeike məmə tahmen-ahmen əm otəmat rafin. ¹⁴ Roiu, itəmat nakoatos tēpət kən motitun nasituən elat. Kən o nian mīn neen, ilat kotitun noorən kəm itəmat okəmə rəhatəmat tikə. Kən itəmat nakotahmen-ahmen əm, ¹⁵ tahmen e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Netəmim itəm kəmotəulək tēpət, tahmen əm, təsaprəkisən.

Kən netəmim itəm kəmotəulək noan-məsīn, rəhan nagwənen tahmen əm, təsikəən.”

Taetas təmuwīn Korin

¹⁶ Iatanwīwi Uhgīn məmə təmələhəu-pən e nīki Taetas nətəligən o nasituən etəmat, tahmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan mətə-inu Taetas, nīkin tagien o nīmənən məplan itəmat tahmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkis-in itəm əh, nīkin tagien pīk o nasituən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən məmə in otimnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itimat ekotahl-ipīnə mīn piətət kit mīn tīmənə ilau mīn. Suah u, netəm e nīməfak mīn koatīsiə-in o rəhan wək o nən-iarəpən namnusən təwīr. ¹⁹ Kən taprəkis-in inu, nīməfak

min kəmotitəpun məmə otuwa itimat min o niləsən mənī u muwīn əpəh. Kən itimat ekotərəmərə lan o noorən məmə otiləs-ipər nərǵi İərəmərə, kən matəǵətun məmə nikitimat otagian pik o nasituən. ²⁰ Itimat esotolkeikeən məmə suah kit otən rat itimat o nolən rəha noorən mənī asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itimat ekotalkut pik məmə ekotol nat itəm tətuatip, mətə sənəmə e niǵanəmti İərəmərə əm, mətə e niǵanəmti netəmim min.

²² Kən ekotahl-ipinə piətət kit min iləhal suah mil u. Suah əh, e wək tepət ne nolən tepət, emotisilu wīr məmə in tolkeike pik məmə otasitu. Kən roiu, in tolkeike pik məmə otasitu mətə-inu in tətahatətə pik etəmat. ²³ Kən o Taetas, itimlau min ekioal wək kitiah əm, kən in min tatol wək e nikitəmat o nasituən etəmat. Kən o piətət min, ilat ien əhrui n rəha niməfak min, kən nolən wīr min e nəmegəhən rəhalat koatisiai-in Kristo. ²⁴ Tol nəhlan, otol rəhatəmat nolən kəm suah miləhal əh məmə nakotolkeike pahrien iləhal, kən iləhal okəhalitun o nat naka itimat ekotausit otəmat. Kən otol-wīr kəm ilat məmə niməfak min okotəplan.

9

¹ Okəmə esətəən naoa u kəm itəmat, in təwīr əm mətə-inu nəkotitun rəkis wək u rəha nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. ² İatən nəhlan mətə-inu io ekitun məmə nakotolkeike məmə onəkotasitu. Kən ematiləs-ipər nolən wīr rəhatəmat o netəm Masetonia, matən kəm ilat məmə e nup itəm tinuwīn rəkis, itəmat əpəh Akaea, nəmoatətul matip o nos-ipənən. Kən nian kəmotəplan məmə nikitəmat tagien pik o nasituən, təmol min ilat tepət kotolkeike məmə okotasitu min.

³ Mətə roiu, etahl-ipinə piətət miləhal u məmə iləhal okəhaləplan itəmat məmə itəmat onəkotol nat itəm nəmotən, təhmen əm məmə emən mihin, kən tol nəhlan rəhatimat nəǵhatən o niləs-ipərən nolən wīr rəhatəmat, sənəmə nat əpnəpin əm. ⁴ Mətə okəmə nəsotolən, kən nian ekimnə itimat netəm Masetonia neen, kən okotəplan məmə itəmat nəsotolən əh, kən nolən əh otol itimat ekotaulis, mətə-inu itimat enoatiləs-ipər rəkis itəmat. Kən otol itəmat nakotaulis taprəkis. ⁵ Tol nəhlan, nikik təht məmə ekəkəike mətəpəh o piətət miləhal məmə okotimnə rəkis pitən kəplan itəmat, kən motol namnun wək o nəmki-pamən mənī asol itəm nəmotən-iəkis məmə nakotos-ipən. Mətə iakolkeike məmə in nos-ipənən kit itəm tətisi-pən atip e nikitəmat, sənəmə suah kit tətəkəike kəm itəmat məmə nakotos-ipən.

Nolən nawteən

⁶ Sotaluinən nat u. Etəm tatəfe noan məsīn, matəulək-in noan məsīn. Kən etəm tatəfe tepət, matəulək-in tepət. ⁷ İtəmat kitiah kitiah nakəkəike mos-ipən nat naka nəmən e nikim məmə nakos-ipən. Okəmə nikim təsəǵiənən ron, təsəwirən məmə nakos-ipən. Kən okəmə nakos-ipən mətə-inu suah kit tətəkəike kəm ik məmə nakos-ipən, in min təsəwirən. Ekən nəhlan mətə-inu Uhgīn tolkeike etəm u tatos-ipən e nikin pahrien. ⁸ Kən Uhgīn titun nawte-inən nəwirən rafin aǵin kəm itəmat məmə e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itəm tətuatip məmə nəkotəkəike motos, kən moatos tepət min əh-ikin məmə nakotoor kəm netəmim. ⁹ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “In tatoor rəhan natimnat tepət kəm ian-rat min, kən rəhan nolən ətuatip tətətig liliin.”

¹⁰ Kæn Uhgîn itəm tatos-ipæn nîkuti nat o etəm tatəfe, kæn matos-ipînə pîret o nunən, e suatîp kitîah əm in otos-ipînə nat tepət kəm itəmat mol in tepət mîn məmə, itəmat nəkotitun nasituən e netəmim neen mîn, kæn in otol noan tepət itəm təmisi-pæn e nolən ətuatîp rəhatəmat. ¹¹ E natimnat rafin e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgîn otos-ipæn rəhan nəwirən kəm itəmat məmə itəmat nəkotitun nawteən e nian rafin. Kæn nian ekotoor rəhatəmat nasituən, netəmim okotənwiwi Uhgîn ron.

¹² Wək u itəm itəmat nəkotol, tatos-ipæn mənî o nagwənən kəm netəmim rəha Uhgîn u nəumis tatus ilat, məto tatol nat wir kit mîn taprəkis, inu nənwiwiən itəm təmar mərioah e nîki netəmim matuwîn o Uhgîn. ¹³ Nian nəkotol wək u, natol-arəp nolən rəhatəmat kəm netəmim tepət. Kæn ilat okotiləs-ipər nərği Uhgîn ron, məto-inu itəmat nəkotol pahrien nolən rəha netəmim itəm koatən nîpahrienən e nammusən təwir rəha Kristo. Kæn okotiləs-ipər nərği Uhgîn o nawteən rəhatəmat e mənî asol kəm ilat ne netəmim rafin. ¹⁴ Kæn nian koatəfak otəmat, nîkilat tuwîn otəmat məto-inu Uhgîn təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat taprəkis agin-əh məmə nəmotasitu pîk elat. ¹⁵ !Pəs kotən kəm Uhgîn məmə nîkitat tagien o Nətin itəm təmos-îpa kəm kitat, u in nat təwir agin maprəkis!

10

Pol təmuhalpîn nəghatən e rəhan wək

¹ Io Pol, io atîp, iatəkəike e nat kit kəm itəmat. Netəmim neen koatən məmə nian kitat mîn itəmat, rəhak nətəligən in ləhau əm, məto nian ekiet rəkis etəmat, rəhak nolən təkasiq pîk. Kristo, in rəhan nətəligən ləhau, kæn in etəm mətig. Kæn e nolən kitîah əm, ² iatətapəh otəmat məmə, onəkotol nolən rəhatəmat tətuatîp məmə nian ekimnə, məsəhai pîkən itəmat. Məto ekitun məmə ekəhai netəmim neen u koatən məmə ekoatətəu-pən nolən rəha nətueintən u, ³ məto-inu nat əpnəpîn ekotatig e nətueintən u, itimat esotəluaginən e nolən rəha nətueintən u. ⁴ Natimnat rəha nəluaginən itəm itimat ekoatəluagin lan, sənəmə nat itəm nətueintən koatəluagin lan. Kəp, natimnat rəhatimat, ilat koatos nəsanənən rəha Uhgîn o nərəkinən ikîn tiəkis o nuwînən ikîn ima tikimîr mîn. ⁵ Itimat ekoatərəkîn nəghatən eiueiuə mîn ne nətəligən ausit mîn, ilat rafin itəm koatən-îəhau netəmim o nitunən Uhgîn. Nətəligən mîn rafin itəm tikimîr mîn rəha Uhgîn, itimat ekoatəluagin elat, motol win elat, motol məmə ilat rafin okotol nəwia Kristo. ⁶ Kæn nian itəmat nakotətəu-pən wir nəwia Kristo, itimat ekoatətul matîp o nolən nalpînən kəm netəmim rafin itəm koatəht nəwian.

⁷ Itəmat nakoatəplan nat itəm ihluə, məto nəkotəruru nîpətin. Okəmə suah kit titun pahrien məmə in etəmim rəha Kristo, kæn in otətəlig-in wir mîn məmə itimat mîn rəha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat əpnəpîn iatəghat ausit məsîn o nepətan itəm İərəmərə təmos-îpa, okol esaulisən ron. Təmos-îpa o niləkinən itəmat, sənəmə o niləs-îəhauən itəmat. ⁹ Esolkeikeən məmə nîkitəmat təht məmə ekəte naoa mîn kəm itəmat e nolən itəm netəmim neen koatən, məmə otol itəmat nakotəgin. ¹⁰ İlat kotən rat io məmə, “Rəhan naoa təfigəm kæn masilə, məto nian tətən kitat mîn, in sənəmə etəm əskasiq kit, kæn rəhan nəghatən in nat əpnəpîn əm.” ¹¹ Netəm tol nəhlan kotəkəike motitun məmə, nolən rəhatimat itəm koatəplan e

naoa min emotahl-ipən nian itimat isəu, məto nian ekotimnə, ekotol rafin nolən min əh.

¹² Esotolkeikeən məmə ekotəplan ahmen itimat ne netəm pisin neen itəm koatıləs-ipər atip ilat. !Kəsi, itimat esotahmenən! !Kəp, iatəsan əm! Nian ilat atip əm koatəplan ahmen ilat min, kən koatakıl atip əm ilat min, tol rəhalat nitunən talməl. ¹³ Məto itimat, esotəghat ausitən taprəkis e nepətən rəhatimat, məto ekotəghat ausit e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən məmə rəhatimat, kən wək u, itəmat min əpəh ikin. ¹⁴ Kən nəghat ausitən e nepətən rəhatimat otəmat in ətuatip əm, in təsepət pikən. Okəmə esotuwmən otəmat, okol esotəghatən nəhlan. Məto nıpahrienən, emotaupən motuwa mətoarus-pa itəmat nian emotan moatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo. ¹⁵ Netənim neen koatəghat ausit o wək itəm suah pisin təmol. Məto itimat ekoatəghat ausit əm e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən kəm itimat. Itimat emotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatimat məmə nahatəən rəhatəmat otəwiə təhmın min, kən tol nəhlan, rəhatimat wək e nıkitəmat otol iahgin mepət, ¹⁶ kən tol nəhlan, ekotitun nuwinən motən-iarəp namnusən təwir e ikin min e nıkalı imatəmat ikin muwin təhmın min. Kən e nolən əh, itimat esotolən wək e ikin kit itəm suah kit tinol wək rəkis ikin, kən məsotəghat ausitən o wək rəha etəm pisin. ¹⁷ Məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Pəs etəm tatəghat ausit, in otəghat ausit əm e natimnat itəm İərəmərə təmol.” ¹⁸ İatən nəhlan məto-inu, kəsisiai-inən etənim itəm tatıləs-ipər atip in, məto kəsisiai-in əm etənim itəm İərəmərə tatıləs-ipər.

11

Pol ne aposol eiueiua min

¹ İakolkeike məmə nakotegəhan-in io pəs ekən rəhak məsin nalmələn kəm itəmat. Məto pahrien, noatol rəkis. ² İatehm wir itəmat, məsolkeikeən məmə suah kit min otəmki-rəkis itəmat e nelmək, kən nolən əh rəhak təmisi-pən əm o Uhgın. İo tata rəhatəmat, kən itəmat nəkotahmen e pətan əkəku wi kit itəm kinən rəkis məmə okos rəham kətim kan məmə otətaupən suah kitıəh əm, nərgin u Kristo. Kən iatehm wir rəhak pətan əkəku əh məmə ekegəhan-in-pən in kəm rəhan iərman, kən in təruru əh iərman.

³ Məto iatəgin məmə onəkotahmen e İf itəm Setan təmeiua in e nəghatən ətehen. İatəgin məmə suah kit otiuw-pən rəhatəmat nətəligən tuwin ik pisin, kən nakotapəs rəhatəmat nolkeikeən o Kristo, itəm in tətuatip məplə wir. ⁴ İatən nəhlan məto-inu okəmə suah kit tatuwa otəmat matən-iarəp İesu itəm tol pisin e İesu itəm ekoatən-iarəp, o okəmə itəmat nakoatos narmın itəm tol pisin e Narmın nəmotos rəkis, o nakotəto namnusən təwir itəm tol pisin e itəm nəmotos rəkis, məto itəmat ialməl min, nakotegəhan-in əm. ⁵ Aposol min əh itəm itəmat nakoatən məmə ilat “aposol min ilis pik,” məto e rəhak nətəligən esəplanən məmə ilat ilis maprəkis-in io. ⁶ Okəmə naka kəsəgətun wirən io e nəghatən, məto ekitun wir nəukətin namnusən təwir. Itimat emotəgətun nat əh kəm itəmat e nolən min rafin nian tepət.

⁷ Nian ematən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, esolən məmə nakotətu nat kit. İo atip əm emos-ıəhau io o niləs-ipərən itəmat. ?Kən tahro? ?Nolən əh in təfagə rat kit? !Kəp! ⁸ Nian ematol wək

10:13: Rom 12:3

10:17: Jer 9:24; 1 Kor 1:31

10:18: 1 Kor 4:4

11:2: Efes 5:26-27

11:3: Jen 3:4,13

11:4: Kal 1:8-9

11:5: 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11

11:6: 1 Kor 2:1,13

11:7: 1 Kor 9:18

kitat min itəmat, niməfak min ik pisin kəmoatətou io. Iuəhkir tahmen məmə emakläh-in ilat məmə ekasitu etəmat. ⁹ Kən nian kəmoatan, kən rəhak nat kit tikə, esətapəhan o suah kit o nasituən mətə-inu piatət min itəm kəmotisi-pən Masetonia kəmotosi-ipa natimnat itəm rəhak tikə. Tol nəhlan, esətapəh-inən nat kit otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Tahmen e nīpahrienən rəha Kristo tətətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tikə ikin min rafin əpəh Akaea o nən-iahauən io o nəghat ausitən o nəsətapəh-inən nasituən. ¹¹ ? Kən tahro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, mətə-inu esolkeikeən itəmat? !Kəp! Uhgin titun məmə ekolkeike pik itəmat.

¹² Netəmin neen kotolkeike məmə nikitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itəm koatəghat ausit ron. Mətə iakatəkəike o nolən rəha nəsətapəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiuə min, kən koateiuə-in netəmin e wək rəhalat. ! Kən ilat koatan tahmen məmə ilat aposol min pahrien rəha Kristo, mətə kəp! ¹⁴ Mətə kəsotautən e nolən əh, mətə-inu Setan atip, tətən tahmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itəm okotaut lan, okəmə iolwək min rəha Setan kotan tahmen məmə ilat iolwək min rəha nolən tətətip. E namnun nian, ilat okotos rəhalat nətəuən tətəu-pən nolən min rəhalat.

¹⁶ Ekisimatip min. Pəs suah kit tikə nikin təht məmə io ialmə. Mətə okəmə nikitəmat təht nəhlan, kən otegəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialmə məsin, kən ekəghat ausit məsin. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itəm Iərəmə rə təmən-ipa kəm io məmə ekən. Mətə iatəghat əm tahmen e ialmə kit. ¹⁸ Netəmin tətət koatəghat ausit o nolən min rəha nətueintən, kən tol nəhlan, io min, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotenatig wir, kən tol nəhlan, motegəhan-in məmə iaməl min kotəgətun itəmat! ²⁰ Nakotegəhan-in əm okəmə suah əpnəpin kit tatol itəmat slef, o okəmə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atip in, o tatem-pən niganəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat min əh!

Rəhak nəghatən in talməl, mətə nolən naka itəm netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io min, ekəghat ausit ron. ²² ?Tahro? ?Ilat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io min. ?Koatən məmə ilat netəm Isrel? Io min. ? Koatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io min. ²³ ?Koatən məmə ilat iolwək min rəha Kristo? Io min, mətə ekaprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat tahmen e ialmə kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tətət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkir ekimis nian tətət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha Isrel kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kisiil, kəmalis io e nikilkil. Nian kit kəmaht io e kəpiel apin. Nian kisiil emuwin e nego kən nego tammın, kən nian kit emeai əpəh itəhəi lokamnın o nian apiəpiə kit, lapin ne nərauiegən. ²⁶ Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkir narua əsol tiləs io ekimis, kən emətətig ikin tasilə ikin imaa iakläh min, kən ikin tasilə ikin imaa natimak min noanol rəha Isrel, kən ikin tasilə ikin imaa Iaihlua min, kən ikin tasilə ikin e taon əsol, kən ikin tasilə ikin e ikin taruən-aruən ikin, kən ikin tasilə ikin əpəh itəhəi, kən ikin tasilə ikin imaa piak eiueiuə min. ²⁷ Emol pik wək, kən nian tətət esapilən lapin. Nian min neen, nəumis tus io, kən

11:9: 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16 * **11:19:** E ves 19-21, Pol tatəghat əsan ilat. Nīpahrienən, in tatan-iahau ilat. **11:22:** Fil 3:5 **11:23:** Wək 16:23 **11:24:** Dut 25:3 **11:25:** Wək 16:22; 14:19 **11:26:** Wək 9:23; 14:5

mətoəəə, kən nian tepət nigak nagwənanə tikə. Kən nian tepət iatətəp, kən rəhak natimnat təsahmenən o nətəpən. ²⁸ Kən taprəkis-in natimnat min əh, nian rafin nikik təht pik niməfak min rafin. ²⁹ Okəmə suah kit rəhan nəmegəhən teiuaiu, kən io min, rəhak nəmegəhən teiuaiu. Okəmə suah kit tatit suah kit min e təfagə rat, kən nikik titahmə pik ron.

³⁰ Okəmə ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəgətun məmə rəhak nəsanənən tikə. ³¹ Kən Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha İərəməərə İesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian min rafin namnun tikə, titun məmə io, eseiuan. ³² Əpəh Tamaskes, etəm-iasol rəha Kig Aretas təməlin rəhan mopael min o nehm wırən nafiluə rəha taon məmə okotegəs-in motaskəlim motiləs-ipən io e kalapus. ³³ Məto kəmiləs-ipən io e kətim asol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis asol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwin əpəh ləhau, kən inəh suatip emagim lan.

12

Nihlin kit ne nat kit tahmen e napilairən

¹ Ekəike matəghat ausit, nat əpnəpən təsolən win e nat kit ikin, məto ekəkeike matən natimnat min tahmen e napilairən ne nəghatən wi min itəm İərəməərə təmol əp kəm io. ² Ekəitun iəfak kit itəm tətahatətə e Kristo.* E nup fotin tinuwın rəkis, Uhgın təmiləs muwin əpəh ilis e nego e neai.† İəkəruru okəmə nıpətin tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun. ³ Kən ekən min məmə iəkəruru okəmə nıpətin tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun. Məto ekəitun məmə suah əh, ⁴ Uhgın təmiləs muwin əpəh iman ikin.‡ Kən in təməto nat anion min itəm təsətuatipən məmə etənim rəha nətueintən otən. ⁵ Ekəghat ausit o etəm tol nəhlan, məto esəghat ausit atipən ron io, məto ekəghat ausit əm o rəhak nolən min itəm nəsanənən tikə elat. ⁶ Məto okəmə ekən məmə ekəghat ausit, okol esalmələn, məto-inu ekəghat-in nıpahrienən. Məto esəghat ausitən nəhlan, kən tol nəhlan, suah kit tikə itəm otiləs-ipər io ilis taprəkis nat itəm tətuatip. İakolkeike məmə otəplan ahmen io e nat naka itəm ekən, o ekol.

⁷ Uhgın təsolkeikeən məmə etausit o nəghatən wi min itəm in təmol əp kəm io, kən nəghatən min əh kotəwir maprəkis. Kən tol nəhlan təməhl-ipa nəratən kəm io tahmen e nihlin kit tətəru nıpətik. Nəratən əh in iahləpis rəha Setan məmə tol nahməən e nıpətik, kən tol nəhlan esausitən. ⁸ Emuəh niki İərəməərə mau kisil məmə otiləs-irəkis ron io. ⁹ Məto tən kəm io məmə, “Rəhak nəwırən asol titun naskəlimən ik, məto-inu nian rəham nəsanənən tikə, nəsanənən rəhak titun nuwamən mol iahgin e rəham nəmegəhən.” Tol nəhlan, etagien pik məmə ekəghat ausit e rəhak nəmegəhən itəm nəsanənən tikə, məmə nəsanənən rəha Kristo otatig e nəmegəhən rəhak. ¹⁰ O nat əh, etagien nian nəsanənən tikə e nıpətik, kən etagien nian katən rat io, kən etagien e nian iəkis min, kən etagien nian katol nəratən kəm io, kən etagien e nian itəm tiəkis ron io. Etagien elat rafin o nərgi Kristo, məto-inu nian rəhak nəsanənən tikə, kən iatəsanən.

¹¹ Emol nolən rəha ialmə, məto itəmat əm nəmoatakəike kəm io məmə ekol. Nəməsotiləs-ipərən nərgək, məto təpəwir pik okəmə nəmotol mihin,

11:33: Wək 9:23-25 * **12:2:** Pol tatəghat-in atip. † **12:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “neai tatol kisil lan.” Məto nıpətin tatən məmə “nego e neai u in ikin rəha Uhgın.” ‡ **12:4:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Paradaes” itəm nıpətin tatən məmə “nego e neai,” ikin itəm netənim itəm kotətuatip koatuwin ikin nian okotimis. **12:7:** Job 2:6 **12:9:** Fil 4:11-13

mæto-inu io sənəmæ ləhau e “apostol min ilis pik” e nat kit əkəku əm, nat əpnəpin io etəm əpnəpin əm. ¹² Nian emətan kitat min itəmat, ematol natimnat itəm tatəgətun io məmæ io apostol pahrien kit. Ematol nəmtətin min, ne nat asol min itəm tol narmi netəmim tatiwig, ne nat pispis min e nikitəmat, kən emol e nətəligən rəhak kaifəmæh. ¹³ Nat kitiah əm eməsəsolən e nikitəmat, eməsətapəh-inən mənə kit otəmat. !Otaluin o təfagə rat u rəhak!§

¹⁴ Roiu iatətul matip məmæ ekimnə muag itəmat itəm otol kisil lan. Kən ekəsətapəh-inən mənə kit otəmat, mæto-inu esotolkeikeən rəhatəmat nautə, mæto iakolkeike əm itəmat. Otətəlig-in-tu. Sənəmæ wək rəha suakəku məmæ otehm wir rəhan tata ne mama. Mæto in wək rəha tata ne mama məmæ okuehm wir rəhalau suakəku. ¹⁵ Tol nəhlan, niki tagien məmæ ekos-ipinə rafin rəhak natimnat otəmat, kən mos-ipən min rəhak nəmegəhən otəmat. Rəhak nolkeikeən otəmat in tepət, mæto rəhatəmat ron io in təkəku əm. !Inu təsətuatipən! ¹⁶ Pəs kotən məmæ esətapəh-inən mənə kit otəmat. Mæto itəmat neen koatən məmæ emos natimnat otəmat e nolən eko-eko. ¹⁷ ?Təhro? ?Io emos natimnat e nolən eko-eko nian emahl-ipən netəmim kəm itəmat, o kəp? !Kəp! ¹⁸ Emuəh niki Taetas məmæ otuwın otəmat, kən mahl-ipən piətət kit ilau min. ?Taetas təsəsin natimnat otəmat e nolən eko-eko, o kəp? ?Nəkotitun o kəp məmæ, rəhatimlau nətəligən kitiah əm, kən matioal nolən kitiah əm?

¹⁹ Kəm-naka nikitəmat təht məmæ e nəghatən min rafin əh, emotuhəlpin nəghatən kəm itəmat itəm suah kit təmən otimat. Kəp. E niganəmti Uhgın, emoatəghat tahmen e netəm rəha Kristo. Kən iolik min, natimnat rafin itəm koatol, koatol məmæ itəmat nakotəsanən. ²⁰ Iatən nəhlan mæto-inu iatəgin məmæ nian ekimnə, kəm-naka ekəplan məmæ nəsolən məmæ inu iakolkeike mihin. Kən itəmat min nəkotəplan məmæ io esolən məmæ inu nakotolkeike mihin. Iatəgin məmæ ekəplan itəmat neen kotərgəhəu, neen koatetət, neen koatəmərət e neməha, neen kotəhap-əhap ilat min, neen koatən rat netəmim, neen koatən nikalın netəmim, neen koatausit, neen koatol əpnəpin nat. ²¹ Iatəgin məmæ nian ekimnə min, rəhak Uhgın otiləsiəhəu io e niganəmtitəmat, kən niki otitəgit kən ekəsək otəmat neen itəm nəmotol nolən rat aupən, kən məsotəuhlinən ilat o nolən rat min rəhalat itəm koatol nian rafin, inu koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, kən nəman ne nipiətən koatan anion, kən koatol nəhlan əpnəpin əm.

13

Namnun nəghatən rəha Pol o nəghaiirən elat

¹ Inu rəhak naliwəkən itəm tatol kisil lan otəmat. Naə Rəha Uhgın tatən məmæ, “Nian suah kit tatətu-pən nəghatən e suah kit min, etəmim kəiu o kisil okotəkəike motən nəghatən kitiah, kən tol nəhlan netəmim kotitun məmæ nəghatən koatətu-pən lan, in niphərienən.”* ² Nian emimnə otəmat itəm tatol kəiu lan, emən-iarəp rəkis nəghatən o nəghaiirən e netəm koatol təfagə rat ne itəmat rafin, məmæ okotapəs təfagə rat min. Kən roiu ekən min nian io əpəh isəu. Nian ekimnə min, ekol nalpinən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan mæto-inu nikitəmat təht məmæ rəhak nəsanənən tikə, kən itəmat kotolkeike motitun əsas məmæ

12:11: 2 Kor 11:5 **12:12:** Rom 15:19 § **12:13:** Pol tatol milə elat e nəghatən u. **12:13:** 2 Kor 11:9 **12:18:** 2 Kor 8:6,16-18 **12:21:** 2 Kor 13:2 * **13:1:** Dut 19:15 Kəm-naka, Pol tatən məmæ rəhan naliwəkən kisil tahmen e nəghatən rəha netəmim kəiu o kisil. **13:1:** Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19

nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat min, məto rəhan nəsanənən təpət e nikitəmat. ⁴ Nipahrienən, nian kəmətu-pər e nig kəluau, rəhan nəsanənən tikə e nipətin. Məto tatəmegəh roiu e nəsanənən rəha Uhgın. Kən e nolən kitiaħ, rəhatimat nəsanənən tikə e nipətitimat, məto itimat ekotəmegəh itimat Kristo e nəsanənən rəha Uhgın, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ Itəmat atip, otakil wır nəmegəhən rəhatəmat məmə rəhatəmat nahatətəən in pahrien, o kəp. Itəmat atip, nakotehm wır rəhatəmat nolən. ? Nəkotitun o kəp, məmə Kristo Iesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? ! Məto okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətəu-pənən nolən rəha nahatətəən, kən Kristo təsatigən e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəu-pən əskasik rəhak nətəligən məmə onəkotəplan məmə itimat aposol min pahrien. ⁷ Kən roiu, ekotəfak kəm Uhgın məmə itəmat kit təsolən nat kit tərət. Esotolkeikəən nəhlan məmə otəgətun məmə rəhatimat wək e nikitəmat in təwır mətuatip. Məto ekotolkeike məmə itəmat nəkoatol nolən itəm tətuatip, nat əpnəpın netənim neen koatən məmə wək rəhatimat tərət. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okol itimat esotolən nat kit itəm tahtosig-in nipahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tatiləs-ipər nipahrienən. ⁹ Nikitimat tagien nian itimat ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tatətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimat otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatip ətuatip. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekəte nəhlan o nat kit. İəməmə tinos-ipa rəkis nepətən kəm io, məto esolkeikəən məmə nian ekimnə otəmat, ekəike mōl əskasik etəmat e nepətən əh. In təmos-ipa nepətən əh məmə ekiləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkın itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak min ne winik min. Inu rəhak namnun nəghatən. Otagien. Otəuhlin rəhatəmat nolən min. Otəto rəhak nəghatən. Otuwa e nətəligən kitiaħ. Otətig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikəən ne nəməlinuən otətig itəmat min.

¹² Otən təwır kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiaħ əm e Kristo. ¹³ İəfak min rafin koatən-ipinə təwır kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İəməmə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafin. Kən pəs Uhgın otos-ipən rəhan nolkeikəən kəm itəmat rafin. Kən pəs Narmın Rəha Uhgın otol nikitəmat rafin tol kitiaħ.

Kalesia

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Kalesia

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Kalesia

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak min itəm kotatig pis ikin e nitən Kalesia, inu Ikoniam, Listra, ne Tepe. Pol in təmətuoun niməfak min əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən nīpahrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən nīpahrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmə Iaihlua min itəm kotən nīpahrienən e Iesu, okotəkəike kətəupən lou min rəha Moses, tahmen e nəhg-ipənən. Ilat kəmoatən məmə Iaihlua min okəkəike kəhg-ipən ilat okəmə kotolkeike məmə okotuwa kətuatip e niganəmti Uhgın.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u, məmə otəg-ətuatip-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmə Iaihlua min okotəkəike kətəupən lou rəha Moses okəmə ilat kotolkeike məmə Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmə iəfak min okotitun məmə nahatətəən in suatip itəm Uhgın təmol məmə etəmim otətuatip e niganəmtin, kən in tatosmegəh ilat e nikin agien. Məto nolən rəha nəhg-ipənən, o nolən rəha wək əskasik min, o nolən rəha nətəupənən lou, kəsotosmegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən min əh. Kən moatən məmə təwir əm məmə Iaihlua min okəsotətəupənən lou rəha Moses. Afin e Wək Min 15:1-35.

Pol təmətuoun matəghat kəm ilat

¹⁻² Piak min ne winik min itəm nəkoatəfak latuənu pisin pisin min ikin Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatəte naoa u, mitahl-ipinə kəm itəmat. Io ne piatat min neen itəm koatəfak u ikin-u, ekotolkeike məmə ekotən “təwir” kəm itəmat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmiələs-ipər io məmə io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmiləs-ipər Iesu taiir-pa min e rəhan nimisən. Sənəmə etəmim əpnəpin əm kit təmaun-in io kən mīləs-ipər io, məto Uhgın. !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u Iərəmərə rəhatat, ilau okuawte-in nəwirən rəhalau kəm itəmat kən muələhəu nəməlinuən tətətig otəmat. ⁴ Iesu Kristo təmegəhan-in atip məmə in otimis o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkis itat e nolən rat min ne nətəligən rat min rəha nətueintən. In təmimis məto-inu Tata Uhgın tolkeike məmə in otol mihin. ⁵ Tol nəhlan, təwir mə kitat okotənwiwi pik Uhgın u rəhatat, tatuwin, matuwın, namnun tikə. Əwəh. Pəs otol mihin.

Namnusən Təwir kitiah əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat məto-inu roiu agin-əh huə Uhgın təmaun-in pap itəmat e nəwirən rəha Iesu, təməwte-in-pinə əpnəpin əm kəm itəmat. Məto roiu itəmat nakotapəs Uhgın, moatəgim, moatətəupən nəghatən eiueiua min. ⁷ Nəghatən min əh sənəmə Namnusən Təwir rəha

Uhgîn. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwir rəha Uhgîn moatən in pisin, kən katən məmə in namnusən təwir, kən katiuw kalin itəmat lan, kən katəəkīn rəhatəmat nətəligən lan. !Məto Namnusən Təwir kitiah əm, kən kit min tikə! ⁸ Nat əpnapin okəmə io, o nagelo kit rəha nego e neai tətəmnus-iarəp nəghatən pisin kit min, itəm təsahmenən e inun emotən-iarəp rəkis kəm itəmat aupən, pəs Uhgîn otīləs-ipən e Nigəm Asol. ⁹ Kən ekisimatip min, matən məmə, okəmə suah kit otəmnus-iarəp nəghatən pisin u, təsahmenən e Namnusən Təwir itəm itəmat nīnəmotitun rəkis, pəs Uhgîn otīləs-ipən e Nigəm Asol.

¹⁰ Rəhak nəghatən əh in təkəsik, kən nat əpnapin əm okəmə netəmim neen kəsotəgienən ron io. Iakolkeike əm məmə niki Uhgîn otəgien o nəghatən rəhak. Okəmə iatəghat əh məmə netəmim neen nīkilat otəgien ron io, kən ko sənəmə io iolwək pahrien kit rəha Kristo.

Uhgîn Təmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mə ekən-ipinə ətuatip kəm itəmat məmə Namnusən Təwir itəm iatən-iarəp nian rafin sənəmə nat kit itəm təmisi-pən e nətəligən rəha etəmim əm. ¹² Namnusən Təwir u, sənəmə suah kit təmos-ipa kəm io, kən məgətun io lan, məto Iesu Kristo əm in təmerəh e rəhk-kapə.

¹³ Itəmat nīnəmotitun rəkis rəhak nolən min itəm ematol aupən e nian ematəfak itəmat netəm Isrel. Kən emən mə oekoh rafin netəmim min rəha Iesu, mərəkīn-ərəkīn agin nīməfak, kən matol nalpinən əskasik kəm ilat. ¹⁴ E nian əh, io ematətul-iəkis o nəukət kastom rəha netəm Isrel, itəm rəhak pipi min kəmotəgətun io lan aupən. Eməitun taprəkis-in io min neen, itəm emotair ahmen.

¹⁵ Nat əpnapin ematəəkīn pap rəhan min netəmim, məto Uhgîn təmasəkītun io. Aupən ikin təmītəpun kən mawle rəkis io e nian emətətig əh e nərpī rəhak mama. Kən təmuwa e nian ətuatip rəhan, in təmaun-in io mə ekuwa io, rəhan etəmim. ¹⁶ Kən Uhgîn təmerəh e rəhk-kapə, məgətun io e nətin Iesu, məmə oekitun wir in, kən muwin mamnus-iarəp Namnusən Təwir rəhan kəm netəm min u sənəmə ilat netəm Isrel, katən ilat məmə Iaihlua min. E nian əh, io eməsuwīnən mehm suah kit mə otəgətun io e Namnusən Təwir əh. ¹⁷ Kən io eməsuwīnən əpəh ilis Jerusalem məmə oekehm netəm min u kəmoatol aposol aupən. Eməsuwīnən mə okotəgətun io e Namnusən Təwir rəha Iesu. E nian əh, io eməsou-pis-pən əpəh ikin kit Arepia, kən matig mītəlig-pa min muwin əm latuənu kit, nərgin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwīn, matuwīn nup kisil kīnəhaluwa minəhaluwīn rəkis un, kən io ematig mītəlig-pən min Jerusalem məmə ekehm Pita. Kən eməsətigən tuwəh, emuatig mios nian fiftin əm. ¹⁹ Kən e nian əh, emehm əm Jemes u, pia Iesu, Iərəmərə rəhatat, məto eməsəplanən aposol min u neen. ²⁰ Iatən pahrien e niganəmti Uhgîn məmə nəghatən u, nīpahrienən, sənəmə neiuəən.

²¹⁻²² Eməsətigən tuwəh əpəh ilis Jerusalem. Kən uarisig un, emuwīn əpəh nītən Siria ne Silisia. Kən e nian əh, netəmim itəm koatəfak kəm Kristo latuənu pisin pisin min nītən Jutia, (nītən asol rəha Jerusalem), ilat kəməsəplanən əh io motəruru niganəmtək. ²³ Məto kəmoatəto əm namnusən u, netəmim neen kəmoatən məmə, “Suah əpəh in əpəh, rəhatat tikimīr, təmatoh itat o nəfakən, matəəkīn nəmegəhən rəhatat, kən

matakut mēmā otērākin mīn rēhatat nahatētēən. Məto roiu əh, in mīn tīnatən-iarəp Namnusən Təwir rəha Iesu.” ²⁴ Kən ilat kəmotənwiwi pīk Uhgīn o natimnat mīn itəm in təmōl e rəhak nəmegəhən, in təməuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol mīn neen kəmotegəhan-in wək rəha Pol

¹⁻² Tatuwin, matuwin minos nup fotin tinuwa minuwīn rəkis un, kən Uhgīn təmən-ipa kəm io mēmā ekəike mītəlig-pən mīn əpəh ilis Jerusalem. Kən itimlau Panapas emian kən miat Taetas itiməhal mīn məhaluwīn. Kən eməhaluwīn kiet-arəpən Jerusalem, emotuəfimīn itimat netəm-iasol mīn əm rəha niməfak. Nian emotəpələh e nuəfimīnən əh, io ematən-ipən wīr nəghatən mīn itəm ekuwin matən-iarəp kəm Iaihlua mīn, ilat sənəmā netəm Isrel. Emən-ipən wīr natimnat mīn rafin agin kəm ilat məto-inu esolkeikeən mēmā nīkilat otəht mēmā rəhak nəghatən təsətuatipən, kən moatən rat rəhak wək, tol nat əpnarīn əm lan, noan tikə. ³ Kən e nian əh, nīkik təmātəht pīk mēmā kətah okotəhai io mə ekəike mən-ipən kəm Iaihlua mīn, mēmā okəike kəhg-ipən ilat. Məto kəməsotənən. Kən io kit u, Taetas, in etəm Kris, sənəmā etəm Isrel, kəsəhg-ipənən əh. Məto ilat kəməsotənən mə okəike kəhg-ipən.

⁴ Nənən rəha nəhg-ipənən təmisi-pən e netəmim neen kəmoateiua əm mēmā ilat piatāt mīn. Kən ilat kəmotalkəlik wīr mēmā okotehm-tu mēmā itimat ekoatətəu-pən əh Lou, o kəp. Məto itimat enotiet rəkis mīnotuwīn o Iesu Kristo, kən mīnotol kitīəh itimat mīn, kən itimat sənəmā slef rəha Lou. Məto netəm mīn əh, nīkilat təməsagienən o rəhatimat nəghatən mīn, kən motolkeike mēmā okotəgo-pən itat rafin e Lou ne kastom rəha nəfakən rəha netəm Isrel. Kən kəmotən mēmā okəike kəhg-ipən Iaihlua mīn tahmən e Taetas. ⁵ Məto emotən-iahau ilat məsotolən mēmā rəhalat nəghatən otər maprəkis-in rəhatimat. Kən itimat emotaskəlim əskasik nəghatən pahrien tətətig e Namnusən Təwir, mēmā itəmat onəkotitun wīr.

⁶ Kən netəmim neen əh-ikīn katən ilat mēmā ilat netəm-iasol mīn rəha niməfak, (məto e nehmən rəhak, etəm tatos nərig asol, ne etəm təsosən nərig asol, ilau kuahmən ahmən əm. Kən e niganəmti Uhgīn, in təsəfinən nərig mīn əh). Kən netəm mīn əh kəməsotəgətunən io e nəghatən wi kit, mēmā ekuwin mamnus-iarəp. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotolən, məto-inun ilat kəmotitun əm mēmā, e nəsanənən rəha Uhgīn, in tēmīləs-ipər io mēmā io aposol, kən mītahləpis-pən io mə ekuwin mən-iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua mīn. Kən e nəsanənən əh, tēmīləs-ipər rəkis mīhin Pita, mēmā in mīn in aposol. In otatən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəm Isrel.

⁹ Kən Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal mēmā nəukəti niməfak mīləhal. Nian kəməhaləplan, kən məhalitun mēmā e nəwīrən rəha Uhgīn, in təmos-ipa wək u e nelmək. Kən kəhaluwa məhalol sekhan etimlau Panapas mēmā itimat ekotol əm kitīəh. Kən emotən mə oekotoor wək mīn. Itimlau oekian muamnus-iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua mīn, kən iləhal okəhaluwīn məhalən-iarəp kəm netəm Isrel. ¹⁰ Kən ilat kəmotən-ipa əm nəghatən kitīəh əm mēmā nīkitimlau otəkəike matəht ian-rat mīn əpəh Jerusalem mēmā ekuasitu elat. Məto, nīkik tīnagien rəkis o wək əh.

Pol təməhai Pita

2:1-2: Wək 15:2 **2:4:** Kal 1:7; 5:1,13 **2:7-8:** Wək 22:21 * **2:9:** Nəghatən Kris ətuatip tātən nərgi Pita ikīn-u mēmā, “Sifas.” **2:10:** Wək 11:29-30

11-14 Kən uarisig un, emitəlig-pən əpəh ləhau taon kit Antiok. Nian emətatig ikin əh, kən Pita təmuarisig mīn muwa. Kən Pita təmətagwən ilat in mīn neen koatəfak, məto ilat Iaihlua mīn. Kən nian netəmim mīn rəha Jemes, itəm kəmotisi-pən Jerusalem motiet-arəpa, ilat kəmotəhai Pita, motəmə, “Iaihlua mīn u, okəike kəhg-ipən ilat. Məto okəmə kəsolan, Uhgīn okol təsasituən elat.” Kən nəghatən u kəmoatən təmərəkin Pita, mol taulis kən məgin nuwīn mīnən magwən təlmin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Kən nolən rat əh Pita təmol, miuw e kitat mīn neen əpəh Antiok, ilat iəfak mīn u noanol mīn rəha Isrel, ilat mīn kəmotos o Pita moatol nolən rəha etəmim itəm tatəghat e nolən kəiu, kən moatəgin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Motatig kiuw mīn e Panapas, təgin mīn ilat. Kən e nian eməplan məmə ilat kīnəsotətəu-pən ətuatipən suatip itəm Namnusən Təwir tatən, kən eməhai-pən əm Pita e niganəmtilat, matən-ipən əskasik məmə, “Nat əpnəpīn ik etəm Isrel, məto nəsosən əh rəhatat nolən. ?Kən tahro natakeike kəm netəm mīn u kəsəhg-ipənən ilat məmə okəhg-ipən ilat?”

Etəmim itəm otatəhatə e Iesu, Uhgīn in otasitu lan

15 Kən e nian əh, io emən-ipən wīr kəm Pita məmə nīpahrienən məmə itīmlau emiasipən ətuatip e noanol rəha netəm Isrel. Itīmlau sənəmə Iaihlua mīl itəm netəm Isrel nīkilat tataht məmə ilat rafin nol təfagə məto-inu kəsotətəu-pənən e lou. 16 Məto roiu ekiatun məmə Uhgīn təsəfinən etəmim kit məmə in tətəuətīp e niganəmtīn məto-inu in tatətəu-pən ətuatip Lou rəha netəm Isrel. Etəmim itəm tətəhatətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətəuətīp e niganəmtī Uhgīn. Nətəligən əh in əh, tol itimat mīn netəm Isrel, oekotəkəike motəhatətə əm e Iesu Kristo məmə ekotəuətīp e niganəmtī Uhgīn. Uhgīn təsəfinən itimat məto-inu ekotətəu-pən Lou, məto in tətafin əm itimat məto-inu ekotəhatətə e Iesu Kristo. Etəmim kit okol təsətuatipən e niganəmtī Uhgīn məto-inu in tatətəu-pən pik Lou.

17 Itimat u netəm Isrel, kən ekotəhatətə e Iesu Kristo məmə ekotuwa motəuətīp e niganəmtī Uhgīn. Məto netəm Isrel neen, nīkilat tataht məmə itimat nol təfagə məto-inu esotətəu-pənən lou. ?Tol nəhlan, in Kristo itəm tatol məmə itimat nol təfagə, o kəp? !Kəp! Sənəmə tol mīn nəhlan. 18 Məto təfagə pahrien in tol mīn nulan, okəmə ekītəlig-pən mīn matətəu-pən lou. Okəmə ekatol mīn nəhlan, kən io esətuatipən e niganəmtī Uhgīn. Nolən əh tatəgətun əsas əm məmə io iol təfagə rat. 19-20 Tol nəhlan məto-inu, nian emalkut pik o nətəu-pənən Lou, kən eməplan məmə nolən u təsəhmenən məmə tatol io ekətuatip e niganəmtī Uhgīn. Tol nəhlan, eməpəs nətəu-pənən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen məmə emīmīs, kən roiu e nəmegəhən wī rəhak, Lou təsərəməərən lak. Emol nəhlan məmə ekol əm nətəligən rəha Uhgīn. In tahmen məmə itīmlau Kristo, kəmətu-pər itīmlau mīn e nig kəməluau. Nəmegəhən oas rəhak təmīmīs. Məto emaiir-pa mīn itīmlau Kristo. Kən roiu u, sənəmə io iatəmegəh, məto Kristo in tatəmegəh e nīkik. Kən e nəmegəhən rafin rəhak, ekətəhatətə əm e Nəti Uhgīn, itəm təmolkeike pik io, kən muwa mīmīs mos megəh io. 21 Nolkeikeən u, Uhgīn təməwte-in-pa kəm itat, in iahgin pik. Kən okol esərəkinən nolkeikeən əh itəm Uhgīn təməwte-in-pa əpnəpīn əm. Məto iatəplan məmə itəmat mīn neen, nəkoatətəu-pən Lou mə otol itəmat nəkotəuətīp e niganəmtī Uhgīn. Məto okəmə nəkoatol nəhlan, kən itəmat nəkotol nat əpnəpīn əm e nīmīsən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotapəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat nīnotalməl pik! ?Pah təmasig itəmat matuwīn e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wīr pap kəm itəmat məmə Iesu təmos nahməən e rəhan nīmīsən otəmat, mətə tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kəm itəmat kən miuw rəkis itəmat mol itəmat nīnotalməl pik? ² ?Otən-tu kəm io məmə, Uhgīn təmos-ipinə Narmīn Rəhan kəm itəmat mətə-inu itəmat nakotətəu-pən Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipinə kəm itəmat mətə-inu itəmat nakotahatətə e Namnusən Təwīr rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahro? ?Nakotalməl pik nəpo lan? Itəmat nəmotətuoun wīr nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasituən rəha Narmīn Rəha Uhgīn, kən mətə roiu, itəmat nīnotalkut məmə onəkotapəs, kən motuwa netəm ətuatip e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmoatəto nahməən tēpət mətə-inu nəmotahatətə e Namnusən Təwīr. ?Nəmotəto nahməən əh əpnəpīn əm? Kəp, nahməən əh sənəmə rəha nat əpnəpīn əm. ⁵ Narmīn Rəha Uhgīn təməsolən nat pīspīs mīn kəm itəmat mətə-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmol mətə-inu itəmat nəmotətəto Namnusən Təwīr rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotahatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otəteliğin-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgīn təməghat-in-iarəp rəkis minū lan məmə:

“Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan, Uhgīn təmən məmə in tətəuatip e nīganəmtīn.”

⁷ E suatip kitīah əm, netəmim itəm koatahatətə e Uhgīn, in tətəfin ilat məmə kotahmən e noanol ətuatip rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgīn təmən rəkis auppən məmə Uhgīn otos Iaihlūə mīn, kotuwa ron mol ilat kotətuatip e nīganəmtīn e nahatətəən rəhalat. Auppən, Naoa Rəha Uhgīn təmən-iarəp nəghatən wīr kit kəm Epraham məmə:

“Otīsī-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwīrən e netəmim rəha noanol mīn rafīn e nətueintən.”

⁹ Kən Uhgīn təmawte-in rəhan nəwīrən kəm Epraham mətə-inu in təmahatətə əskasik lan. E suatip kitīah mīn əm, Uhgīn tītun nawte-inən nəwīrən kəm netəmim itəm koatahatətə pahriən lan.

¹⁰ Mətə netəmim mīn un, itəm nīkilat tatəht məmə ilat okotos nəmegəhən mətə-inun ilat koatətəu-pən rafīn nat naka itəm Lou tatən, netəm mīn əh, ilat kīnotatīg rəkis e nəlmi nəratən. Tahmən-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə:

“Netəmim itəm kəsotol ətuatipən natīmnat mīn rafīn itəm kotatīg e naoa rəha Lou, ilat kīnotatīg rəkis e nəlmi nəratən, kən okotəkəike motos nalpīnən kit.”

¹¹ Kən tol nəhlan, tətəuatip əm o kitat məmə kən suah kit tīkə itəm tatuwa tətəuatip e nīganəmtī Uhgīn mətə-inu in təmətəu-pən Lou, mətə Naoa Rəha Uhgīn tatən min-nulan məmə:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgīn, in tatuwa tətəuatip e nīganəmtīn, kən in otos nəmegəhən pahriən.”

¹² Nəghatən əh, tatəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgīn. Nolən rəha nətəu-pənən Lou, in təsahmən-ahmənən e nolən rəha nahatətəən e Uhgīn.

In əh, məto-inu nolən rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim itəm tolkeike məmə otos nəmegəhən pahrien məto-inu tatətəu-pən ətuatip Lou, in otəkəike mol natimnat mın rafin agın itəm Lou tatən.”

¹³ Netəmim rafin agın kəsotol ətuatipən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhəu nalpınən tətətig o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nəlmi nəratən. Məto Iesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nəlmi nəratən əh. Iesu in təmos nalpınən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim kit, itəm kəməhamnu kətu-pər e nig, nolən əh tatəgətun-pən məmə Uhgın in təmol nalpınən kəm in.”

¹⁴ Məto roiu, Iesu təmimis nəhlan məmə netəmim əpnəpın mın rafin, ilat okotatig e nəwırən itəm Uhgın təmən kəm Epraham məmə, in otosipən kəm noanol mın rəhan. Kən nat əh tol nəhlan məmə inu roiu kitat netəm kotahatətə e Iesu, kitat kotitun nosən Narmın Rəha Uhgın itəm Uhgın təmən məmə otos-ipən kəm netəmim.

Uhgın təmaupən mol nəniəkisən rəhan, məto Lou təmuarisig təsafələn

¹⁵⁻¹⁶ Piak mın ne wınık mın, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətu-pənən kit mın. E suatip kitiəh əm, Uhgın təmol nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol. Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgın təmən-iəkis noanol mın rafin rəha Epraham, məto təmən əm məmə etəmim kitiəh əm otisi-pən e rəhan noanol, etəmim u, in Iesu Kristo. ¹⁷ Kən rəhak nəghatən, nıpətın tol nulan məmə, əupən, Uhgın təmən-iəkis məmə otətəskəlīm nəghatən rəhalau Epraham, məto uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwın rəkis, kən Lou təmuwa. Məto Lou əh, okol təsərəkinən nəghatən itəm in təmən kəm Epraham, okol təsafələn nəniəkisən rəha Uhgın. ¹⁸ Kən okəmə kitat kotatig e nəwırən rəha Uhgın məto-inun kitat koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol əupən in nat əpnəpın əm. Məto təsolən nəhlan. Məto-inu kitat kotəplan Epraham in təmətatig e nəwırən mın rəha Uhgın məto-inu in təmaskəlīm-iəkis nəniəkisən rəha Uhgın.

Lou rəhan əh-ikin wək

¹⁹ Suah kit otəpanətəpəh məmə, “?Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgın təmosipən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekıtun nənən kəm itəmat u-roiu məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol kəm Epraham in təmaupən matig, məto Lou in təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotitun məmə kitat nol təfagə rat. Məto Uhgın təmələhəu Lou əh məmə otatig matuwın matuwın mətoarus etəmim u noanol rəha Epraham otaiir-pa otat. Kitat kotitun məmə Lou əh, rəhan wək təwır, məto nikitat otəkəike matəht məmə Lou əh, Uhgın təmaupən mos-ipən kəm nagelo mın, uarisig təpanos-ipən kəm etəmim kit u Moses. Moses, in suatip o nosipa mın Lou kəm itat. Məto nian Uhgın təmol nəniəkisən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. ²⁰ Uhgın in təməsolən suatip kit məmə suah un otəghat kəm Epraham. Məto in ətuatip əm təməghat mən-ipən nəniəkisən rəhan e nıganəmti Epraham.

²¹ Kən sənəmə Lou əh təmuwa mə otərəkin nəniəkisən rəha Uhgın. Kəpə, təsolən nəhlan. Okəmə Lou titun nos-ipamən nəmegəhən wi kəm kitat,

kən kitat kapotitun nuwamən kətuatip e niganəmti Uhgīn. Məto təsol mihinən. ²² Məto Lou kit tol nəhlan tikə. Məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə nolən rat təməlis rafin kitat. Kən kitat rafin koatətgəhl Lou mīn. Tol nəhlan məmə, suatip kitiah əm məmə kitat okotos nəwīrən mīn rəha Uhgīn itəm təmən-iəkis rəkis. Kən suatip u məmə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nian u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses, in təmataskəlīm kitat tiəkis, tahmen əm mə kitat kəmotatig e kalapus, mətoarus-pa u-roiu, Uhgīn təmerəh e niganəmtitāt kotəplan suatip rəha nahatətəən. ²⁴ Kən Lou əh, in tahmen əm e etəm-iasol kit itəm təmatərəmərə etat, muwa mətoarus-pən nian Kristo təmuwa, məmə e nian əh, kitat kīnotuwa motətuatip e niganəmti Uhgīn, məto-inun, kitat kəmotahatətə lan. ²⁵ Məto roiu əh, Lou okol təsərəmərə mīnən etat, məto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tinəmuwa rəkis.

Itəmat rafin kitiah əm e Iesu

²⁶ Kən məto-inun itəmat nəmotahatətə e Iesu Kristo, itəmat rafin, nenəti Uhgīn mīn. ²⁷ Kən kinol baptais rəkis etəmat, məmə itəmat nakotuwa motol kitiah itəmat mīn. Tol nəhlan məmə, itəmat nīnotos nolən wīr mīn rəha Iesu tahmen əm məmə nəmotəlpin nīpətītəmat e natimnat wī. ²⁸ Kən itəmat rafin əgin nəmotuwa motol kitiah itəmat Iesu Kristo, kən itəmat rafin nīnotahmen əm. Təwīr məmə kitat kəsotoor mīnən netəmīm, nat əpnəpīn okəmə in etəm Isrel o in Iaihlua kit, in slef kit o in sənəmə slef kit, in iərman kit o in pətan kit. ²⁹ Itəmat rafin netəmīm rəha Iesu. Tol nəhlan, itəmat noanol mīn pahrien rəha Epraham. Kən e suatip kitiah əm, nəwīrən mīn itəm Uhgīn təmən-iəkis kəm Epraham, itəmat onəkotos motatig lan.

4

Kitat nenəti Uhgīn

¹ Roiu əh, oekəghat məsin mīn e nolən rəhatat, oekən muəh nīmaa nəghatən lan. Okəmə suah kit, in otimis kənu nətin in otos rəhan nəwīrən mīn rafin, məto okəmə nətin tatəkəku əh, kənu kol təsosən nəwīrən rəhan. Nətin tahmen əm e slef kit, nat əpnəpīn rəhan nəwīrən mīn rafin. ² In otəkəike mətatig əm e nelmi rəhan mīn, tatuwīn matuwīn mətoarus-pən nian rəhan tata təmən in mīnitun nosən natimnat mīn itəm rəhan tata təmələhəu kəm in. ³ Kənu kitat mīn kotahmen-pən əm nəhlan. Aupən kitat kotahmen əm e suakəku əh. Kitat slef mīn rəha iərmiş mīn itəm kəmoatərəmərə etat. ⁴ Məto tinuwa e nian ətuatip itəm Uhgīn təmən, kən Uhgīn təmahl-ipa nətin tuwa, pətan kit təmələs taiir-pa e nətueintən, kən in matətəu-pən wīr natimnat rafin itəm Lou in tatən. ⁵ Təmol nəhlan məmə otikis rəkis kitat u, Lou təməlis ətain itat, kənu Uhgīn otəhl kitat, mīləs-irəkis kitat tahmen əm e nenətin ətuatip mīn.

⁶ Kənu roiu əh, Uhgīn tolkeike məmə in otol pəs kitat kotitun məmə kitat nenətin mīn, təmahl-ipa Narmīn rəha Nətin təmuwa e nīkitat mīn rafin, kən matol itat kotaun-in Uhgīn məmə, “Tata.” ⁷ O nat əh, kitat sənəmə slef mīn əm, məto kitat nenəti Uhgīn pahrien mīn. In tatos-ipa natimnat wīr mīn kəm kitat, itəm in tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin mīn.

3:21: Rom 8:2-4 3:23: Kal 4:3 3:24: Rom 10:4 3:26: Jon 1:12 3:27: Rom 6:3
 3:28: Rom 10:12 3:29: Rom 4:13 4:3: Kol 2:20 4:5: Jon 1:14; Rom 1:3 4:7: Rom 8:15-17

Pol nikin titahmə o netəm Kalesia

⁸ Aupən itəmat nəmotəruru Uhgın. Itəmat nəmoatəfak əm iərmis min məmə rəhatəmat uhgın min, ilat kəmotəlis ətain itəmat, məto ilat sənəmə ilat uhgın pahrien min. ⁹ Məto roiu əh, ninotitun Uhgın. O təwir ilə məmə ekən nəhlan məmə Uhgın tinitun rəkis itəmat. ?Məto ekolkeike məmə ekətapəh-tu otəmat məmə nəkotitəlig-pən min o iərmis min o naka? Rəhalat nəsanənən tikə, kənu kol kəsotolən-ta nat wır kit kəm itəmat nian kit ne. Təhrol nakotəmə ilat okoatəlis min itəmat? ¹⁰ ?Təhrol itəmat nakotətəu-pən nətuakəmən rəhalat e nian min rəhalat, ne məwig min rəhalat, ne nian asim min, ne nup min rəhalat o naka? ?Nikitəmat təht məmə okol Uhgın nikin tagien otəmat ron? ¹¹ !Kəsi nəman! !Io ekatəgin agin otəmat! !Ekatəplan mə emol wək pik etəmat o nat əpnəpin əm!

¹²⁻¹³ Piak min ne winik min, io ekatən əskasik kəm itəmat məmə, aupən itəmat nəməsotatigən e Lou kit, kən io emuwa mehm itəmat koatig, emos nolən rəhatəmat. Eməsətəu-pənən Lou. Kən roiu, ekolkeike məmə itəmat min onəkotos nolən rəhak, ekəsolən məmə Lou otaskəlim pik io tiəkis. Itəmat nikitəmat təht u, aupən nian io ematən-iarəp Namnusən Təwir kəm itəmat, məto-inu nimisən rəhak təmol, kən ekətatig kitat min itəmat. Məto nat əpnəpin məmə io ematimis e nian əh, məto itəmat nəməsotolən io ekəto tərət. ¹⁴ Nimisən rəhak təmaləkiamtə itəmat, məto itəmat nikitəmat təməsəht ratən io, kən məsotən ratən io. Itəmat nəmoatos wır io moatuwin e nipəg noanimə min rəhatəmat, təhmen əm məmə io nagelo kit rəha Uhgın, o io, io Iesu Kristo.

¹⁵ Aupən, itəmat nəmoatolkeike pik io, eməplan məmə okol napotitun nolən nat u, nəpotos-iarəp əm niganəmtək u tərət, kawluin ilau itəm təwir kit rəhatəmat, pəs tasitu lak. ?Məto tinəhrol əh-roiu? ¹⁶ Nīkik təht məmə, okəmə naka nəghatən min pahrien rəhak təmol itəmat nakotətəhau io.

¹⁷ İəgətun eiue min un, koatalkut pik məmə onəkotəuhlin rəhatəmat nətəligən moatətəu-pən ilat. Məto ilat kəsotolən məmə otasitu etəmat. Kotolkeike əm məmə okotiuw rəkis itəmat ron io məmə itəmat onəkotalkut pik o nətəu-pənən ilat. ¹⁸ In nat təwir məmə nakotalkut pik o nolən natimnat, məto nəkotəkəike motalkut o nat itəm in təwir, nat əpnəpin ekətatig kitat min itəmat, o esatigən kitat min itəmat.

¹⁹ Io min neen, io iatəto tərət agin-əh otəmat təhmen-pən əm e pətan itəm məntaan tinatahmə məmə otemək, matuwın matuwın mətoarus itəmat nakotos nolən ətuatip rəha Iesu Kristo e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁰ Ekolkeike pik məmə ekətatig kitat min itəmat u-roiu məto-inu okəmə ekətatig, okol esagət pikən etəmat. Məto roiu etatig isəu otəmat nəhlan, kən məruru mə ekəhrol nulan masitu etəmat.

Namsu rəha Heka ne Sera

²¹ Itəmat netəm nakotolkeike pik nətəu-pənən Lou, onəkotuhəlpin-tu rəhak nəghatən. ?Nəmotəto rəkis nat naka itəm Lou tatan, o nəsotətəən əh? ²² In tatən Epraham itəm təmiləs nətin iərman kəiu. Kit itəm slef rəha pətan rəhan təmiləs, kən kit rəhan pətan ətuatip təmiləs, sənəmə in slef məto pətan əh rəhan. ²³ Suakəku itəm pətan slef təmiləs in təmaiir e nətəligən əm rəha netəmin. Məto suakəku itəm pətan ətuatip əh rəhan təmiləs, in təmaiir məto-inu Uhgın in tinəmən-İəkis rəkis məmə pətan əh otiləs. ²⁴⁻²⁵ Kən kitat kotitun nənən namsu rəha pətan mil əh kən motəuhlin-pa nipətən etat. Pətan mil əh ilau katuəgətun nənən mil itəm

Uhgîn tæmol kæm netæmim. Pætæn u Heka, in ne nætîn mîn ilat slef mîn æm, okætälækiæmtæ ilat. Kæn pætæn æh Heka, in tahmen e nænæn itæm Uhgîn tæmol e nitot Sinae æpæh e nitæn asol Arepia, ikin æh inæh Uhgîn tæmos-ipæn Lou ikin kæm Moses. Kæn in tahmen mîn e taon asol kit u Jerusalem itæm netæm ikin kotaskælim æskasik Lou, kæn ilat kotahmen e slef mîn itæm Lou tatælis ætain ilat. ²⁶ Mæto Jerusalem kit mîn æpæh ilis e neai, in tahmen e pætæn itæm sænæmæ slef, itæm Lou tæsælis ætainæn, kæn in mama ræhatat. ²⁷ Inu næghatæn kit e Naoa Ræha Uhgîn tatæn næhlan mæmæ,

“!Ik u inu, nimægi-nig, agien!

Ik u inu, næmæsætoæn nahmææn kit o nemækæn, agæt æfæmæ, mæto-inun nikim tætagien!

Ik næmæsælæsæn suakæku nian kit ne, mæto roiu æh, nenætîm mîn tinol tæpæt tæpæt agin, taprækis-in nenæti pætæn itæm ræhan iærman tæsapæsæn.”

²⁸ Piak mîn ne winik mîn, itæmat nenæti Uhgîn mîn mæto-inun tæmæn-iækis mæmæ otol mihîn. Itæmat onækotahmen e Aisak u aupæn, næti Sera. ²⁹ Kæn aupæn suakæku u Ismael, næti Heka, itæm tæmaiir e nætæligæn æm ræha netæmim, in tæmatærækin pik suakæku u Aisak itæm tæmaiir e wæk ræha Narmîn Ræha Uhgîn. Kænu roiu ne, nolæn æh tatuwin æm nulan, ilat itæm slef ræha Lou koatærækin kitat itæm kæmotaiir wi e Narmîn Ræha Uhgîn e nahatætææn. ³⁰ ?Mæto Naoa Ræha Uhgîn tæmæn mæmæ naka? In tæmæn mæmæ,

“Ik onakækæike mahl-iaræp pætæn un slef ne nætîn. Ilau kuagim rækis u ikin-u, mæto-inun, næti pætæn æh, in okol tæsosæn næwiræn kit ræha tata. Næwiræn mîn rafin ræha tata otuwin kæm næti pætæn itæm sænæmæ slef.”

³¹ Mæto kitat u, kitat sænæmæ nenæti pætæn slef, kitat nenæti pætæn itæm sænæmæ slef.

5

Iesu tæmikis rækis ræhan mîn netæmim

¹ Nian Iesu Kristo tæmikis rækis itat, tæmol kitat mæmæ Lou tæsælis ætainæn kitat. O nat æh inæh, itæmat onækotæike motætul æskasik. Sotætæu-pænæn Lou, mæmæ otæræmære etæmat. Lou æh, titalækiamtæ itæmat, mæmæ itæmat onækotuwîn motol wæk mîn ræhan.

² Otætælig-in-tu io. Io Pol iatæn næghatæn u kæm itæmat. Okæmæ itæmat onækotegæhan mæmæ ilat okotæhg-ipæn itæmat, kænu nat u itæm Iesu tæmol tæsasitu aginæn etæmat. ³ Kæn io iatagæt æskasik otæmat mæmæ etæmim itæm otegæhan mæmæ okæhg-ipæn in, in otos-ipæn atip æm in e nelmi Lou. Kæn etæmim itæm tætatig e nelmi Lou, otækæike matætæu-pæn rafin agin natimnat mîn itæm Lou tatæn mæmæ otol. ⁴ Itæmat u, itæm nakotalkut-alkut o nætæu-pænæn Lou mæmæ otol itæmat nækotætætæt e niganæmti Uhgîn, itæmat ninotæte rækis atip itæmat o Iesu Kristo. Itæmat ninotæhæn-ipæn rækis mæntaatæmat o næwiræn ræha Uhgîn. ⁵ Kæn mæto kitat u, okotælhæu-pæn æm ræhatat nætæligæn e Uhgîn, pæs in otol kitat kotætætæt e niganæmtin, mæto-inun kitat kotahatætæ æm e Iesu Kristo. Kæn Narmîn Ræha Uhgîn, in otol itat koatætul æskasik kæn motæshgin mætoarus nat un otiet-aræpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pæn e Iesu Kristo, nat æpnæpin okæmæ etæmim kæmæhg-ipæn o kæsæhg-ipænæn, mæto nat asol un, in ræhatat æm nahatætææn e Iesu

4:26: Hip 12:22; Nol ðpæn 21:2,10
Jen 21:10; Jon 8:35

4:27: Aes 54:1

4:28: Jen 15:4-5; Rom 9:7

4:30:

Kristo. Nahatətəən əh, in tol kitat kotalkeike Uhgın, motatig katol min nolkeikeən kəm netəmim min.

⁷⁻⁸ Aupən, eməplan itəmat kən mitun məmə itəmat nakotaiu əsanən e suatip ətuatip e nəmegəhən rəhatəmat, məmə nakotətoarus mak, məto roiu, nəmotitəlig. Uhgın təmaun-in rəkis itəmat. ?Tol nəhlan, ekolkeike məmə ekətapəh-tu məmə, pah min kotaiuosig e rəhatəmat suatip, moat-iuw kalin itəmat məmə onakoatətəu-pən min Lou? !Ekıtun məmə okol Uhgın təsən-iəhauən itəmat nəhlan!

⁹ In tahmen e nəghatən kit itəm katən nulan məmə, “İlat kəmotis noanig rat kit, tınətəwiə, matərəkın nətəligən rəhatəmat.” ¹⁰ Məto ekıtun məmə nıpahrienən İərəməərə in otol nətəligən rəhatəmat tuwa min mol kitıəh kitat min io. Kən io ekıtun wır məmə etəmim u itəm tatərəkın rəhatəmat nətəligən nulan, nat əpnapın in etəm-iasol o in etəm ahrol kit, məto Uhgın otol nalpınən kit kəm in.

¹¹ Piak min ne winik min, nəghatən neen itəm katən məmə io, ekatan-iarəp əh məmə netəm kəmotahatətə e Uhgın okəike kəhg-ipən ilat məmə Uhgın otasitu elat. Məto nəghatən əh, sənəmə nıpahrienən. Okəmə io ekatan-iarəp nəhlan, kən netəm min u itəm koatan itəmat min ilat, nıkilat otagiən əm ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm İsrel neen, koatərəkın əh io, koatıtəp io, moatoh io, məto-inun io iatən-iarəp məmə nımısən rəha İesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² !E rəhak nətəligən, netəm min un itəm koatərəkın nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, təwır məmə ilat okotuwin motətə-atıp ilat min!

¹³ Məto piak min ne winik min, Uhgın təmaun-in itəmat, kən mikis rəkis itəmat, məmə Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses in otəsəlisən itəmat. ! Otətə wır itəmat! Nıkitəmat otəsəhtən məmə, “Təwır, io enagım rəkis e Lou əh. Roiu əh, io ekıtun nolən natımnat rafın itəm nıkkik tolkeike.” Itəmat, onakəsotənən nəhlan. Məto nolkeikeən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nıkitəmat tagiən məmə onəkotasitu etəmat min.

¹⁴ Nolən əh, in tatətəu-pən wır nəghatən kit rəha Lou, u itəm tıtargəfımın rafın nəghatən pısın pısın min rəha Lou, in tatən məmə, “İk, onakolkeike netəmim rafın, kən matol təwır kəm ilat, tahmen əm mə ik nakatol atıp kəm ik.” ¹⁵ Itəmat onəkotəkəike katətə wır itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol tıməht kəm itəmat min, nəkotahmen əm e kəl min, koatus atıp əm ilat min, kən nəghatən rəhatəmat otərəkın itəmat.

Nolən rəha Narmın Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmim

¹⁶ Io, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. Itəmat, Narmın Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat aupən rəhatəmat, itəm nəmotos kaiir-pa. ¹⁷ Nolən rat aupən əh, inun, nəkoatol natımnat tərət itəm nıkitəmat tolkeike. Məto nolən əh, in tetəhau nolən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən Narmın Rəha Uhgın in təsolkeike mınən nolən rat aupən kəmotos kaiir-pa moatol. Nolən mil əh kətıoal təməht kəm ilau min, kən tatol məmə nəkəsotolən nolən wır min itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluinən nat kit, okəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlis ətain mınən itəmat.

¹⁹ Kitat kotıtun əm nolən rat aupən rəha netəmim itəm kəmotos kaiir-pa moatol. Nıpıtən ne nəman ne, koatit anıon ilat min; kən ilat koatol nolən rat rafın itəm tol naulısən o nənən; rəhalat nətəligən tatuwin pık o nolən

rat min əh. ²⁰ Ilat koatəfak kəm narmi nat min, moatəmik nərik, moatos təmafah rat min, moatol kilepa, ne. Kənu moatol min timəht, moatəmu, moatetet, moatol neməha, moatos-ipər atip əm ilat, moatoor ilat min, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pisin pisin, kən ilat koatəhai ilat min. ²¹ Nəkilat tətəkləh-in natimnat rəha netəm pisin, moatənim nənimən min kətapis lan, kən moatol lafet katagien lan o nolən nat tərət min əm, moatol min natimnat tərət min tol nəhlan. !Ilatən min tahmən-pən əm məmə emən aupən məmə, oatəto wir itəmat! Məto netəm koatol nolən min əh, okol ilat kəsotuwmən motatig ahgin nərəməərən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Məto noa Narmın Rəha Uhgın itəm tatəwiə e nəmegəhən rəha netəmim rəha Uhgın, in tol nulan. Ilat koatolkeike netəmim, kən nəkilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nəkilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasəkitun etəmim, kən rəhalat nolən in təwir təwir. Kən netəmim kotitun mə ilat netəm ətuatip, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nian nətəligən rat tatig elat, ilat kotətul əskasik, məsotolən natimnat rafin itəm ilat atip kotolkeike nolən. Nolən min u, ilat kotəwir pik, kən nəghatən kit tikə o Lou kit, məmə otən-iəhau itəmat məmə onəkəsotolən natimnat min əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha Iesu Kristo, kitat kinəmotapəs rəkis nolən rat min rəhatat, u kəmoatol natimnat min itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ipən nətəligən rat min rəhatat e nig kəməluu.

²⁵ !Kotəplan-tu! Narmın Rəha Uhgın in təmos-ipa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwir məmə kitat okotaliwək e nolən wir min rəhan. ²⁶ Tərət məmə kitat okotausit motos-ipər pik kitat, motiuw-pər nərətən, moatetet kitat min.

6

Təwir məmə kotasitu e katipa əfigəm rəhatat min

¹ Piak min ne winik min, okəmə itəmat kit təme e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkəike motasitu lan motəg-ətuatip-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nəkitəmat min titəhmə ron. Məto otəto min itəmat, məmə nat kitiah əm itəm itəmat nakotən-iəhau etəmim ron, otəsəko-pa minən otəmat. ² Itəmat onəkotasitu nəhlan etəmat min. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat min. Okəmə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəupən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwirən məmə kitat okotos-ipər atip kitat. Okəmə suah kit nəkin tətəht mə "Io, io etəm agin-əh kit," etəmim un, nəkin tətəiuə-in, məto in təruru məsəplanən məmə in nat əpnəpin əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəike motəplan wir-tu natimnat itəm noatol min. Tol nulan məmə, okol etəmim kit in təsakil atipən rəhan wək ne wək rəha suah kit min. Məto in otəkəike mehm wir rəhan pisin əm wək aupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək min tol pisin pisin. Kən ilat koatos katipa əfigəm pisin pisin min e nəmegəhən rəhalat kitiah kitiah. Məto təwir məmə etəmim kitiah nəkin otəgien o rəhan wək, okəmə rəhan wək təwir əm.

⁶ Itəmat u, təwir məmə itəmat onəkotawte-in natimnat min neen kəm rəhatəmat nəgətun min, itəm koatəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın.

⁷ Oatəto itəmat, soteiuə-in atipən itəmat min məmə itəmat nəkotitun nolən nat əpnəpən kit itəm nikitəmat rat aupən nakotolkeike. Kən okol nəkəsotolən ialməl e Uhgın. Ik nəmis noanig naka e rəham nasumən, kən ik onakəhl atip min noan, mun. ⁸ Etənim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmos kəiir-pa moatol, tahmen e noanig rat e rəhan nəmegəhən, in otəkəike məhl noan tərət mun, kənu noanig un, otəe-in, nıpətın u, Nımisən. Məto etənim itəm tatis noanig wır, itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən, Narmın Rəha Uhgın otol toe-in, noan wır kit, kən in otəhl. Nərgin noanig un, in Nəmegəhən Lilin itəm namnun tikə.

⁹ Sotəpou-inən nolən itəm təwır, məto-inu kitat okotəhl noanig wır əh, e nian ətuatip rəhan, okəmə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian min rafin itəm kotitun nolən, pəs koatol təwır kəm netənim rafin, kən motatig katol tepət min kəm netəm min u kotahmen e piatat min ne winitat min e Iesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təmən kəm ilat

¹¹ Oekəte rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* Itəmat onəkotəplan məmə leta min rəhak, ilat iahgin min. ¹² Netəm Isrel u koatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, ilat kətausit əm e niganəmtilat min neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitiəh əm, məmə netəm Isrel neen min okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit min, netəm min əh, kotolkeike məmə okəhg-ipən itəmat məto-inu kətausit əm məmə okotol win etəmat lan. Kən motiuw kalın itəmat, nakotitəlig motuwın min e nelmi Lou rəha netəm Isrel. Məto otəplan-tu, ilat min kəsotətəu-pən wırən natimnat min itəm Lou tatən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wi atipən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike məmə ekənwiwi əm nat naka İərəmərə Iesu Kristo təmol e nian in tənimis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən min rəha nətueintən okol kəsotiuw rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueintən itəm kəsotahatətəən e Uhgın, ilat kəsotolkeikəən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okəmə Uhgın in otol suah kit tuwa in etəm wi, kən in otol suah əh, tətuatip e niganəmtin, nat əpnəpən okəmə kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən. ¹⁶ Kən roiu, ekatəfak o netəm min u koatətəu-pən wır nəghatən u, ilat noanol ətuatip min rəha Uhgın. İatəfak məmə, pəs nəməlinuən rəha Uhgın ne rəhan nasəkitunən otatig olat.

¹⁷ Rəhak u namnun nəghatən. Io esolkeikəən məmə suah kit otən min nat tərət lak. Məto-inun iatəmik əh nəmə nıməgəm itəm kəmaht io e kəpiel apın kən kəmalis io. Nəmə nıməgəm min u, tatəgətun məmə io, slef rəha Iesu.

¹⁸ Piak min ne winik min, iatəfak məmə İərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən otəmat. Əwəh.

6:8: Rom 8:13 * **6:11:** Nian Pol təməte naoa u, in təməghat, kən suah kit min təməte rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatəte atip e nelmin. **6:15:** Kal 5:6; 2 Kor 5:17 **6:17:** 2 Kor 4:10

Efesas

Naoa itəm Pol təmæte tuwin kəm iəfak min ikin Efesas

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Efesas

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwin kəm pah? Təmæte naoa u tatuwin kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmæ ilat okotahl-ipən tuwin kəm niməfak pisin pisin min iuəhkir.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol təmæsəteən naoa u məmæ otəg-ətuatip-in nərətən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təmæte əm məmæ otələs-ipər nətəligən rəhalat. Pol təmətuoun niməfak əpəh Efesas, kən mətətig ilat min ilat o nup kisil. Kən in tolkeike pik ilat, kən ilat kotolkeike pik in. Efesas in taon asol kit e nitən asol u Esia, kən in rum wir kit məmæ Pol otən-iarəp nəghatən ikin rəha Ughin.

?Təmæte naoa u o naka? Pol tolkeike məmæ otələs-ipər nətəligən rəhalat. In tolkeike məmæ otən-iarəp nolən ətuatip, ne wək rəha niməfak itəm in nīpəti Iesu Kristo, kən nəghatən u tatuwin kəm niməfak e ikin min rafin.

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Ughin təmitəpun rəkis məmæ rəhan. Iatan təwir kəm itəmat rafin iəfak min əpəh Efesas itəm nakoataskəlim əskasik nahatətəən rəhatəmat e Kristo Iesu. ² Pəs Ughin u Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwīrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwīrən itəm Ughin təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwīən tuwin o Ughin u Tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmitat nəwīrən rafin rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, mətə-inu nian Ughin təməsələn əh neai ne niməptən, mətə in təmitəpun kitat məmæ kotuwa kitəh kitat Kristo, kən məmæ e niganəmtin, kitat kotətuatip kən kəsehm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Mətə-inu Ughin tolkeike pik kitat, uarisig in təmol natimnat, mətə in təmitəpun rəkis kitat məmæ okotuwa nenətīn min e Iesu Kristo. Nat əh tatətəu-pən əm nəwīan ne nat naka itəm in tolkeike. ⁶ Təmöl nəhlan məmæ kitat okotənwiwi Ughin o rəhan nəwīrən itəm in təwir taprəkis, nəwīrən əh itəm təmawte-in əpnapin əm kəm kitat e Nətīn itəm in tolkeike pik. ⁷ Mətə-inu nita Kristo təmaiu, kitat kəmotuwa kitəh lan, kən Ughin təmikis kitat e rəhatat nolən rat min, inəh təmafəl rəkis nolən rat min rəhatat. !Nīpahrienən, nəwīrən rəha Ughin in iahgin taprəkis! ⁸ Kən təmos-ipa nəwīrən əh itəm təfigəm maprəkis.

E nenatigən ne nitunən min rafin rəhan, ⁹ nikin tagien məmæ təmol əp kəm kitat nat anion e nalpəkauən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkauən. E nian ətuatip rəhan, in otəhlman natimnat rafin e neai ne niməptən okotuwa ləhau e nərəmərəən rəha Kristo.

¹¹ Ughin tatol natimnat rafin tatuwa tahmen əm məmæ inu təmən mihin. Aupən aupən agin in təmitəpun kitat məmæ okotuwa rəhan min nian təmiuw-pa kitat kotuwa kol kitəh kitat Kristo. ¹² Təmöl nəhlan

məmә itimat noanol mīn rəha Isrel u emotaupən katahatətə e Kristo, itimat ekotol məmә katiləs-ipər nərǵi Uhgīn. ¹³ Kən itəmat Iaihlua mīn, nəmotuwa kitiah itəmat Kristo nian itəmat nəmotətə nəghatən pahrien, namnusen rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgīn təmos-ipən Narmīn Rəhan kəm itəmat tahmen e nəmtətin kit məmә itəmat rəhan mīn. ¹⁴ Məto-inu kitat kəmos Narmīn Rəha Uhgīn, kən kitat kotitun wir məmә Uhgīn otos-ipa natimnat wir mīn kəm kitat itəm in təmən-iəkis məmә in otol mihin. Kitat okotos natimnat mīn əh nian Uhgīn otikis kitat u rəhan mīn. Inu otol məmә netəmim okotənwīwi Uhgīn məto-inu in ilis taprəkis.

Nənwīwīən ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu o natimnat mīn u, iatəfak otəmat nian rafin mətoarus-pa u-roiu, kən iatən tagkiu kəm Uhgīn otəmat. Nolən əh emətuoun nian eməto namnusen o rəhatəmat nahatətəən e Iəramərə Iesu, ne rəhatəmat nolkeikəən o iəfak mīn rafin. ¹⁷ Iatəfak otəmat kəm Uhgīn itəm in Uhgīn rəha Iəramərə Iesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwīwi katisiai-in pik agin. Iatəfak məmә in otos-ipinə narmīn rəha nenatigən ne nitunən məmә nəkotitun wir in təhmīn mīn.

¹⁸ Kən iatəfak mīn məmә in oterəh e rəhatəmat nətəligən məmә onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, itəmat itəm Uhgīn təmaun-in. Kən iatəfak mīn məmә onəkotitun məmә Uhgīn otos-ipinə nat təwir taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak mīn məmә onəkotitun nəsanənən rəhan məmә in iahgin pik agin, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nīpahrienən e Iesu. Kən nəsanənən əh in tahmen əm e rəhan nəsanənən asol ²⁰ itəm təmol Iesu təmegəh mīn e nīmīsən, kən təmol məmә in təmuwa matəpələh e nīkali Uhgīn matip e nego e neai, ikin rəha nəsanənən ne nīsiiaiən. ²¹ Kən Iesu in ilis e netəm-iasol mīn ne nepətən mīn rafin, ne nəramərəən ne nəsanənən rafin, ne nərig mīn rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa. ²² Kən Uhgīn təmələhəu-pən natimnat rafin agin ləhau e nelkin, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e nīməfak. ²³ Kən nīməfak in nīpəti Iesu, kən nalpəkauən rəha Uhgīn o Kristo tatuwa nīpahrienən e nīməfak, kən e nolən kitiah əm, nalpəkauən rəha Uhgīn o natimnat rafin tatuwa pahrien e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ Itəmat u, aupən tahmen əm məmә nəmotimis məto-inu nəmotəht nəwīa Uhgīn, kən motol nolən rat mīn. ² Nəmotan motol nolən tərət rəha nətueintən, kən moatol nəwīa etəm tərəmərə e nəsanənən rəha nəratən rəha magoagəp. In əm əh narmīn rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koatəht nəwīa Uhgīn. ³ Itimat mīn emotatig nəhlan itimat mīn ilat nian kit aupən. Nīkitimat tolkeike nolən rat mīn, kən itimat emotol nəratən əh itəm kəmotol nīkitimat tagien. Nat naka itəm təmisi-pən e nīkitimat ne nətəligən rat mīn rəhatimat, məto itimat emotətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, məto nolən rat tinatig rəkis e nīkitimat, tahmen e netəm əpnəpīn mīn. Kən nīki Uhgīn titəhmə o nolən rat mīn rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpīnən kəm itimat. ⁴ Məto Uhgīn, in

1:14: 2 Kor 1:22 **1:17:** Kol 1:9 **1:19:** Kol 1:11 **1:20:** Sam 110:1; 2 Kor 13:4; Kol 2:12
1:21: Kol 1:16; 2:10 **1:22:** Sam 8:6 **1:23:** Rom 12:5; Efes 4:10,15; Kol 1:18 **2:2:** Kol 3:7; Taet 3:3 **2:3:** Kol 3:6

tarioah e nolkeikean o kitat, kan rahan nasakitunan o kitat in iahgin pik.
⁵ Kan nat apnapin e nian ah kamotimis e narmitat o rəhatat nolən rat min, məto in təmol kitat kotəmegəh kitat Kristo məto-inu in tolkeike pik kitat. (Otətəlig-in-tu. E nəwiran rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kan Uhgın təmiləs-ipər kitat, kitat Kristo, kan təmol məmə kitat kotəpələh kitat Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgın təmol nəhlan məmə e nian itəm otəpanuwa, in otəgətun rəhan nəwiran itəm in iahgin taprəkis agin-əh, kan kitat koatəplan rəhan nəwiran e nolən wir rəhan kəm kitat e Kristo Iesu. ⁸ E nəwiran asol rəha Uhgın itəm təmawte-in kəm itəmat, in təmosmegəh itəmat e nahatətəən, kan natimnat min əh, sənəmə itəmat atip nəmotol, məto in nat kit itəm Uhgın tatos-ipa apnapin əm kəm itəmat, ⁹ sənəmə e wək kit itəm itəmat nəmotol, kan tol nəhlan ko suah kit təsos-ipər atipən in ron. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu in Uhgın itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, kan in təmol kitat e Kristo Iesu məmə kitat okotol wək min itəm kotəwir. Wək min u, Uhgın tinol apen-apenə rəkis lan məmə kitat okotol ilat.

ilat kamotuwa kitiah e Kristo

¹¹ Tol nəhlan, itəmat onəsotaluinən məmə nian nəmotaiir, kan itəmat sənəmə noanol rəha Isrel. Kan netəm Isrel itəm kinəhg-ipən rəkis ilat, ilat kamotən məmə itəmat Iaihlua min məto-inu kəsəhg-ipənən itəmat. Məto nat u, in nat kit itəm katol əm e nipəti etəmin. ¹² Kan onəsotaluinən məmə e nian əh, itəmat nəmotətul isəu o Kristo, itəmat sənəmə netəm Isrel ətuatip, məto itəmat Iaihlua min əm, kan nəniəkisən min rəha nasituən rəha Uhgın kəm netəm Isrel aupən itəm kəməlis ilat lan e Uhgın, okol təsuwamən məmə rəhatəmat. Nəmegəhən rəhatəmat e nətueintən u in təmol nəhlan məmə, nat kit tikə məmə onəkotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, kan itəmat nəmotəruru agin Uhgın. ¹³ Məto itəmat itəm aupən nəmotan isəu o Uhgın, nəmotuwa kitiah itəmat Kristo Iesu, kan roiu nəmotuwa pahrien o Uhgın e nita Kristo.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu Kristo pisin əm təmələhəu nəməlinuən, təməlis noanol rəha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah məmə ilat netəm kitiah min əm. Aupən, Lou rəha noanol min rəha Isrel in tahmen-pən əm e noanapinat iəkis kit itəm təmatoor ilat kan matol məmə ilat koatol tikimər. Məto Kristo təmətəwin noanapinat əh. ¹⁵ Təmol nəhlan nian in təmimis e nig kaməluau, kan təmol məmə kitat okotapəs nətəu-pənən Lou min rafin rəha noanol min rəha Isrel məmə okotətuatip e niganəmti Uhgın. Kristo təmol nəhlan məmə in otol noanol min rəha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah lan. Kan e nolən əh, in təmələhəu nəməlinuən. ¹⁶ Kan e nimisən rəhan e nig kaməluau, Kristo təmiləs ilat kotuwa kitiah, kan mit ilat motitəlig-pən o Uhgın, kan mol rəhalat timəht tauke. ¹⁷ In təmuwa matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u aupən nəmotatig isəu o Uhgın, kan matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u emotatig iuəhkir o Uhgın. ¹⁸ Kan roiu o nat naka itəm Kristo təmol, kitat rafin noanol min rəha Isrel ne Iaihlua min, kotitun nuwamən o Tata Uhgın e Narmin Rəhan kitiah əm.

¹⁹ Kan tol nəhlan, sənəmə itəmat iapispis min o netəm ihlua, məto roiu itəmat natig e nego e neai itəmat netəm koatahatətə e Iesu, kan itəmat nenəti Uhgın min. ²⁰ Kitat kotahmen e nimə kit rəha Uhgın itəm nelki nimə in Kristo Iesu, kan aposol min ne ien min, ilat nelmi nimə asol min,

21-22 Kæn Kristo tatilpin itæmat Iaihlua min e nimæ æh tahmen e nelmi nimæ min, kæn tatilækin nelmi nimæ min rafin mæmæ ilat okotuwa nimæ ætuatip ræha næfakæn o Iæramæra, itæm Uhgîn tætatig ikin e Narmîn Ræhan.

3

Pol tæmæn-iaræp nalpækauæn anion ræha Uhgîn

¹ O næghatæn min æh, emæn-iaræp namnusæn ræha Kristo Iesu kæm itæmat u sænæmæ noanol min ræha Isrel, kæn roiu etatig e kalapus ron. ² Itæmat nækotitun rækis mæmæ Uhgîn tæmos-ipa wæk asol u kæm io mæmæ ekæn-iaræp næwiræn ræhan kæm itæmat. ³ Tahmen e næghatæn itæm emæte rækis kæm itæmat, iatæn mæmæ Uhgîn pisin æm tæmol æp nat anion ræhan kæm io. ⁴ Nian onækotafin næghatæn æh, kæn onækotitun ræhak nitunæn e nipæti næghatæn ræha nalpækauæn anion ræha Uhgîn. ⁵ Uhgîn tæmæsol æpæn nat u kæm netæm aupæn, mæto roiu tinol æp e Ræhan Narmîn kæm ræhan min aposol min ne ien min itæm tæmitæpun rækis. ⁶ Nat anion æh mæmæ e namnusæn tæwir æm, netæm u sænæmæ noanol min ræha Isrel, ilat min kæmotuwa kahmen e netæm Isrel o nosæn næwiræn ræha Uhgîn, kæn ilat kæmotuwa kitiah, kæn koatos kælæh næwiræn ræha Uhgîn e næniækisæn ræhan e Kristo Iesu.

⁷ Io emuwa iolwæk ræha namnusæn tæwir æh e næwiræn asol itæm Uhgîn tæmos-ipa æpnæpin æm kæm io e næsanænæn asol ræhan. ⁸ Nat æpnæpin io læhau agin e netæmim rafin ræha Uhgîn, mæto e næwiræn ræhan, Uhgîn tæmos-ipa wæk u, mæmæ ekæn-iaræp kæm itæmat u sænæmæ noanol min ræha Isrel, næwiræn min ræha Kristo itæm ko kitat kæsotitunæn ilat rafin mæto-inu ilat tepæt namnun tikæ, ⁹ kæn ekol æp kæm netæmim rafin nolæn itæm Uhgîn tæmol ræhan nalpækauæn anion otuwa met-aræp. Uhgîn u tæmol natimnat rafin, in tæmatæhluaig-in nalpækauæn æh nuwæh rækis. ¹⁰ In tæmol næhlan mæmæ roiu in otol-aræp kæm iæramæra min ne nepætæn min æpæh e magoagæp ræhan nenatigæn itæm suatip ræhan tepæt tepæt. Kæn ilat okotæplan ræhan nenatigæn nian okotehm nimæfak. ¹¹ Inu nalpækauæn ræhan itæm tætatig lili, kæn tæmuwa nipahrienæn e Kristo Iesu, Iæramæra ræhatat. ¹² Kæn mæto-inu o Kristo ne ræhatat nahatætæn lan, kitat kotitun nuwamæn nian rafin motætul e niganæmti Uhgîn mæsotæginæn. ¹³ Tol næhlan, ekætæpæh otæmat mæmæ sotolæn mæmæ nætæligæn ræhatæmat teiuaiu o næratæn itæm ekætætig lan ikin-u. Iatæto nahmææn otæmat, kæn in otasitu e ræhatæmat næmegæhæn.

Næfakæn ræha Pol

¹⁴ O natimnat min æh itæm io emæn rækis, kæn iatisin nulæk matæfak kæm Uhgîn Tata, ¹⁵ itæm in tæmol noanol min rafin e nætueintæn ne æpæh e nego e neai. ¹⁶ Næsanænæn ne nolkeikeæn ne nenatigæn ræha Uhgîn in tepæt tæwir taprækis, kæn ekætæpæh o Uhgîn mæmæ Narmîn Ræhan otol nikitæmat tæsanæn e nat wir min æh ræhan ¹⁷ mæmæ e nahatætæn ræhatæmat e Kristo, in otætætig kitiah e nikitæmat. Kæn iatæfak min mæmæ næmegæhæn ræhatæmat oteiuaiu mamnim wir e nolkeikeæn ræha Uhgîn ¹⁸ mæmæ itæmat netæm rafin itæm nakoatahatætæ e Kristo, onækotehm wir nolkeikeæn asol ræha Kristo, e næfæmæhæn ræhan, ne nepætæn ræhan, ne ræhan næræn ilis, ne ræhan neuiaiuæn læhau. ¹⁹ Nolkeikeæn æh ræha Kristo, okol

kəsotitun rafinən məto-inu in iahgin pik, məto iatəfak məmə onəkotitun wır nolkeikəən əh məmə Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhatəmat e nolən wır mın rafin rəhan.

²⁰ !Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Uhgın! E nəsanənən rəhan itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, in titun nolən natimnat taprəkis-in agin natimnat rafin itəm nikitat tataht o koatətapəh ron. ²¹ Pəs kitat niməfak kotal kitiah kitat Kristo Iesu moatənwiwi Uhgın nian rafin matuwın matuwın namnun tikə. !Əwəh!

4

Kitat kitiah e Kristo

¹ Tol nəhlan, io Pol u ekətətig e kalapus o İərəmərə, iatətapəh əskasik otəmat məmə nəkotatig e nəmegəhən kit itəm tətəuatip e naunən itəm Uhgın təmaun-in itəmat lan. ² Otos-İəhau atip itəmat e natimnat rafin, kən motuwa itəmat netəm mətig, kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh, kən nian suah kit otol nat kit təsahmənən e nigənəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahtmə uəhaiən ron e nolkeikəən rəha Uhgın. ³ Narmın Rəha Uhgın təmeafimın itəmat, tol nəhlan onəkotalkut əskasik məmə nəkotatig kitiah e nəməlinuən. ⁴ Kitat nıpətın kitiah əm, kən Narmın Rəha Uhgın kitiah əm, kən itəmat noatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nat kitiah əm, nəwırən itəm Uhgın təmaun-in itəmat ron. ⁵ Kən İərəmərə kitiah əm, nəgətunən kitiah əm, baptais kitiah əm; ⁶ kən kitat koatəfak kəm Uhgın kitiah əm u in rəhatat rafin Tata. In tatarəmərə rafin e kitat, kən tatol rəhan wək e nəmegəhən rafin rəhatat, kən mətətig e nikitat rafin.

⁷ Məto e kitat rafin agin kitiah kitiah, Kristo təmoor rəhan nəsanənən o nolən wək pisin pisin mın. ⁸ Tol nəhlan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian in təmə ilis agin,

kən mit-iarəp rəhan tikimır mın itəm təmol win elat.

Kən təmos-ipən nat wır kəm netəmim.”

⁹ Əplan-tu nəghatən əh məmə, “In təmə.” Nıpətın təmə, Kristo təmaupən meiuaiu ləhau agin, ikin-u e nətueintən. ¹⁰ Suah u itəm təmeiuaiu-pa, in etəm kitiah əm itəm in təmə mın ilis agin-əh maprəkis-in neai məmə in otatig ikin mın rafin.

¹¹ In etəm kitiah əm itəm in təmos-ipən nəsanənən rəhan kəm netəmim pisin pisin mın məmə neen okotuwa aposol mın, neen okotuwa ien mın, neen okotuwa netəmim rəha nən-iarəpən namnusən təwır, neen okotuwa pasta mın ne iəgətun mın.

¹² Kristo təmol nəhlan məmə ilat okotasitu motol əpen-əpenə e netəmim rəha niməfak, kən netəm rəha niməfak okotol wək rəha Uhgın məmə nıpəti Kristo otəskasik,

¹³ mətoarus kitat rafin kotuwa motol kitiah e nahatətəən rəhatat, ne nitunən e Nəti Uhgın, kən moatəpət motuwa motahmən e Kristo itəm in tətəuatip agin. ¹⁴ Kən məmə kitat okotapəs nolən mın rəha nisualkələh itəm nian rafin koatəuhlin rəhalat nətəligən e nat kinotahatətə rəkis lan, tahmən e kinu kit itəm peau-peau mın kotahl əpnəpın əm kətan. Nətəligən rəhatəmat tatol nəhlan məto-inu suah kit

tətəgətun nat pisin, o suah kit mın tatiuw rəhatəmat nətəligən e nəghatən rəhan itəm nikitəmat təht məmə in təwır, məto e nıpahrienən, suah əh tateiuə.

¹⁵ Məto kəp, kitat okəsotolən nəhlan. Okotən əm nıpahrienən e nolkeikəən, kən e nolən əh, e natimnat rafin itəm koatol, okotəpət

4:1: Kol 1:10

4:2: Kol 3:12-13

4:3: Kol 3:14-15

4:6: 1 Kor 12:6

4:7: Rom 12:3,6

4:8: Sam 68:18

4:9: Jon 3:13

4:11: 1 Kor 12:28

4:13: Kol 1:28

motuwa motahmen e Kristo, itəm in rəhn-kapə niməfak. ¹⁶ Kən Kristo tatol məmə rəhan min netəmim kotuwa kitiaḥ, tahmen-pən əm e noanol min itəm koatilpin nipəti etəmim. Nian nolin-olin nipətin koatol-wir wək ətuatip rəhalat e nolkeikeən, mol nipətin tatepət matəskasik.

Nolən wi rəha iəfak min

¹⁷ E nərgi İərəməərə iatən əskasik kəm itəmat məmə onəsotətəu-pən minən nolən rəha netəm min u kəsotənən nipahrienən e Uhgın. Nətəligən rəhalat tol nat əpnapın lan. ¹⁸ Nitunən rəhalat tətən əm əpəḥ tapinəp ikin, kən moatan iəsəu o nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ipa mətə-inu rəhalat-kapə tiəkis kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, kən kinotəruu nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat min, kən minotegəhan-in nolən rat min koatərəməərə e nəmegəhən rəhalat, tahmen e nitəpən nipitan, ne nolən min nəhlan. Kən nian rafin koatolkeike min məmə okotol təhmin min.

²⁰ !Mətə nian kəmatəgətun itəmat e Kristo, nəgətunən in tol pisin agin-əḥ e inəḥ! ²¹ Kəmatəgətun itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan min, kən kəgətun itəmat e nipahrienən itəm tətətig lan. ²² Kən kəməgətun itəmat nəhlan e nolən min rəhatəmat aupən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas min itəm kotərat tahmen e nat pien kit, kən nolkeikeən tərət min atip koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi min. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike motuwa netəm wi min e nolən min rəhatəmat, itəm Uhgın təmol məmə okotahmen lan, inu nolən min itəm nikin tətəgien lan, ne nolən min ətuatip pahrien.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafin nəkotəkəike motapəs nolən rəha neiueiuəən, mətə nakotən nipahrienən kəm itəmat min, mətə-inu kitat nolin-olin nipəti Kristo. ²⁶ Nian nikim titahmə, əsolən nolən rat, kən aluin uəhai əm məsolən neməha tətətig lam mətəarus mitgar tuwin miwig, ²⁷ kən əsos-ipənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləḥ otəkəike məhlman nolən əḥ, mətə in otəkəike mol atip nat e nelmin, məmə in otol win e nat wir kit itəm titun nos-ipənən kəm ian-rat min.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlım, mətə ən əm nat wir itəm otasitu e netəmim nian kotaliwək e suatip pisin min, məmə nəghatən əḥ otawte-in nəwirən rəha Uhgın kəm ilat. ³⁰ Əsotolən Narmın Rəha Uhgın tətə nahməən o nolən rəhatəmat, mətə-inu in nəmtətin rəhatəmat məmə itəmat rəha Uhgın, kən in otələs-irəkis itəmat e nolən rat min e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafin natımnat min u: nahməən e nikitəmat itəm tətətig tatuwəḥ; ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netəmim; ne nolən rəha nikitəmat ne nohlitəmat titatipərəḥ pik tahmen e kalueluə; ne nolən rəha nərgəḥəuən; ne nolən min rafin itəm okotol nəratən kəm netəmim. ³² Mətə otəwir otəmat min, kən motol nikitəmat tımətəmətig otəmat min. Kən motaluin nolən rat min itəm nəkoatol etəmat min, tahmen-pən əm məmə Uhgın təmaluin rəhatəmat nolən rat min e Kristo.

5

Nəmegəhən e nəhag-əhagən

4:16: Kol 1:18; 2:19 **4:17:** Rom 1:21; 1 Pita 1:14 **4:22:** Rom 8:13; Kol 3:9 **4:23:** Rom 12:2 **4:24:** Jen 1:26; Kol 3:10 **4:25:** Sek 8:16; Kol 3:8-9 **4:26:** Sam 4:4; Jem 1:19-20
4:29: Kol 4:6 **4:30:** Aes 63:10; Efes 1:13-14; 1 Tes 5:19 **4:31:** Kol 3:8 **4:32:** Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13

¹ Tol nǎhlan, otalkut ǎskasik mǎmǎ onǎkotasgǎwǎn Uhgǎn mǎto-inu itǎmat nenǎti Uhgǎn mǎn itǎm in tolkeike pik itǎmat. ² Kǎn otaskǎlim ǎskasik nolǎn rǎha nolkeikeǎn, tahmen ǎm mǎmǎ Kristo tǎmolkeike mǎhǎn kitǎt kǎn muwa mǎmǎ otat, kǎn nimǎsǎn rǎhan tahmen e sakrifais kit nǎmǎiwǎn tǎwir itǎm katos-ipǎn kǎm Uhgǎn mol nǎkin tagien lan.

³ Mǎto-inu itǎmat netǎmim rǎha Uhgǎn itǎm nǎkotǎtuatǎp, kǎn itǎmat nǎsotolǎn ǎgin nolǎn rat kit mǎmǎ okǎn rat itǎmat ron, iatǎn nolǎn rat mǎn tahmen e nǎpǎtan ne nǎman ne, koatit anion ilat mǎn; ne nolǎn rat rafin itǎm tol naulisǎn o nǎnǎn; ne netǎmim naumis. ⁴ Kǎn tǎsǎwǎrǎn mǎmǎ nakotǎn nǎghatǎn itǎm taulis o nǎnǎn, o nǎghatǎn almǎl mǎn, o nǎsanǎn, o nǎpǎoǎn. Tǎsǎtuatǎpǎn mǎmǎ nakotǎn nǎghatǎn rat mǎn ǎh, mǎto otǎn nǎghatǎn wir mǎn kǎm Uhgǎn, mǎmǎ nǎkitǎmat tagien o natǎmnat itǎm in tǎmol otǎmat. ⁵ Kǎn nǎkotǎkǎike motitun nat u mǎmǎ, netǎmim itǎm koatitǎp nǎpǎtan, o netǎmim itǎm koatol nolǎn rat itǎm tol naulisǎn o nǎnǎn, o netǎm naumis, ilat mǎn ǎh ko kǎsotuwǎnǎn e nǎrǎmǎrǎn rǎha Kristo ne Uhgǎn, (netǎm naumis kotahmen e netǎm koatǎfak kǎm narmi nat mǎn, rǎhalat nautǎ in uhgǎn rǎhalat). ⁶ Sotegǎhan-inǎn mǎmǎ suah kit otiuw-pǎn itǎmat e nǎghatǎn eiueiuǎ mǎn rǎhan itǎm nǎpahrienǎn lan tikǎ. Mǎto-inu o nolǎn rat mǎn ǎh, Uhgǎn nǎkin otǎrat kǎn otol nǎlpǎnǎn kǎm netǎmim itǎm koatǎht nǎwǎian. ⁷ Tol nǎhlan, ǎsotuwǎnǎn motǎn kǎlǎh itǎmat mǎn ilat motol nolǎn rat mǎn itǎm koatol.

⁸ Nǎn kit aupǎn, nǎpinǎpǎn tǎtǎrǎmǎrǎ etǎmat, mǎto roiu itǎmat nǎnotuwa o Kristo kǎn nǎhǎg-ǎhǎgǎn tinatǎrǎmǎrǎ etǎmat. Kǎn tol nǎhlan, otǎn tahmen e netǎm rǎha nǎhǎg-ǎhǎgǎn, ⁹ mǎto-inu nǎhǎg-ǎhǎgǎn e nǎmegǎhǎn rǎhatǎmat tatǎe-in nǎwǎrǎn, ne nǎtuatǎpǎn, ne nǎpahrienǎn. ¹⁰ Kǎn otalkut mǎmǎ onǎkotegǎs-in motitun nolǎn mǎn itǎm okotol Uhgǎn nǎkin tagien lan. ¹¹ ǎsotǎtu-pǎnǎn netǎmim rǎha nǎpinǎpǎn motol nolǎn rat mǎn itǎmat mǎn ilat. Noa tǎwir mǎn e nolǎn mǎn ǎh tikǎ. Mǎto otǎmki-pa nolǎn mǎn ǎh e nǎhǎg-ǎhǎgǎn, kǎn netǎmim okotitun mǎmǎ nolǎn mǎn ǎh kotǎrat. ¹² In naulisǎn ǎsol o nǎn-iarǎpǎn nolǎn anion mǎn rǎha netǎm u itǎm koatǎht nǎwǎia Uhgǎn. ¹³ Mǎto natǎmnat rafin itǎm okotuwa e nǎhǎg-ǎhǎgǎn, netǎmim kotǎplan wir mǎmǎ ilat kotǎhro nulan. ¹⁴ Tol nǎhlan mǎto-inu nǎn nǎhǎg-ǎhǎgǎn tatol ǎp nat kit, kǎn in mǎn tatuwa nǎhǎg-ǎhǎgǎn. O nat u inu katǎn mǎmǎ,

“Itǎmat u noatǎpǎl, otǎiir-ta,
otǎmegǎh e nimǎsǎn,
pǎs Kristo otǎsiǎgǎpǎn itǎmat.”

¹⁵ Kǎn oatǎto wir itǎmat, mǎsotatǎgǎn mǎmǎ netǎm kotalmǎl ne, mǎto nǎkotatǎg e nenatǎgǎn, ¹⁶ kǎn nǎn rafin okǎmǎ nǎkotǎplan suatǎp o nolǎn nǎwǎrǎn kit, otol, mǎto-inu roiu kotatǎg e nǎn rǎha nǎratǎn tepǎt. ¹⁷ Kǎn tol mǎn-nǎhlan, sotalmǎlǎn-ta, mǎto otǎkǎike motalkut mǎmǎ onǎkotitun nat nǎka itǎm lǎrǎmǎrǎ tolkeike. ¹⁸ Sotǎpǎsǎn e ǎlikol mǎto-inu otiuw-pǎn itǎmat e nalmǎlǎn, mǎto tǎwir mǎmǎ nǎmegǎhǎn rǎhatǎmat otǎrioah ǎm e Narmi Rǎha Uhgǎn. ¹⁹ Otǎghat kǎm itǎmat mǎn e nǎpuǎn mǎn e Nǎoa rǎha Nǎpuǎn, ne nǎpuǎn mǎn rǎha nimǎfak, ne nǎpuǎn mǎn itǎm tǎtǎsi-pǎn e Narmi Rǎha Uhgǎn. Otǎn, kǎn otǎn nǎpuǎn mǎn e nǎkitǎmat

kəm ləramərə,²⁰ kən nəkotəkaike moatən kəm Tata Uhgîn məmә nikitəmat tagien o natimnat rafin, kən otən e nərgi ləramərə Iesu Kristo.

Nolən rəha netəm kəmotol marit

²¹ Otətəlig-in kən motol nəghatən rəhatəmat min məto-inu nakotisiai-in Kristo.

²² Itəmat nīpitan itəm nīnotol marit rəkis, otətəlig-in kən motol nəghatən rəha nəman min rəhatəmat məmә noatol kəm ləramərə. ²³ Otol nəhlan məto-inu iərman in tərəmərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəmərə e niməfak u nīpətin, kən in rəhan Iosmegəh. ²⁴ Niməfak tatətəlig-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nīpitan itəm kinotol marit rəkis okotəkaike kətəlig-in kən motol nəghatən rəha rəhalat min nəman e natimnat rafin.

²⁵ Kən itəmat nəman itəm nīnotol marit rəkis, otolkeike rəhatəmat nīpitan tahmen əm məmә Kristo təmolkeike niməfak, kən mos-ipən rəhan nəmegəhən ron. ²⁶ Təmol nəhlan məmә in otol niməfak otətuatip, kən təmaikuas lan e nəghatən rəha Uhgîn, tahmen e nəhau tətəikuas e netənim. ²⁷ Təmol min nəhlan məmә Kristo titun nosən rəhan niməfak muwa ron, kən niməfak u tətətuatip wir, kən kəsehm-pənən nolən rat kit lan, kən in təwir məhag-əhag. Niməfak əh in tahmen e pətan kit itəm kəmol-pən malə-malə kəm in məmә otol marit, kən nat kit tikə e nīpətin itəm təsətuatipən. ²⁸ Kən e suatip kitiaəh əm, nəman okotəkaike motolkeike rəhalat nīpitan min tahmen məmә koatolkeike atip əm nīpətilat. Etəm itəm tolkeike pik rəhan pətan, tolkeike atip in. ²⁹ Otətəlig-in-tu, suah kit tikə itəm tatətəhau atip nīpətin, məto in tətəgwən wir kən matehm wir, tahmen əm məmә Kristo tatol kəm niməfak, ³⁰ məto-inu kitat nəwtain nīpətin. ³¹ Naoa Rəha Uhgîn tatən məmә, “O nat əh, suah kit otiet rəkis e rəhan tata ne mama, kən mol kitiaəh ilau rəhan pətan, kən ilau okuea tahmen e nīpətin kitiaəh əm.” ³² Nəghatən əh in nəghatən wir kit itəm təfigəm, kən nīpətin tatəhluəig. Məto iatən məmә in nimaa nəghatən kit məmә Kristo ne niməfak, ilau kitiaəh. ³³ Məto nəghatən əh tatuwa min otəmat. Kən itəmat nəman kitiaəh kitiaəh onəkotolkeike rəhatəmat nīpitan min tahmen e nakotolkeike atip min itəmat. Kən nīpitan, nəkotəkaike motisiai-in rəhatəmat nəman.

6

Nolən rəha nisualkələh ne tata ne mama

¹ Itəmat nisualkələh. Otol nəwia tətə ne mama rəhatəmat məto-inu rəha ləramərə u itəmat, kən nolən əh in tətətuatip məmә itəmat nəkotol.

² Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgîn tatən məmә, “Otos-ipən nisaiəhən kəm rəhatəmat tata ne mama.” Inu tatətul aupən e lou min itəm nəniəkisən kit tətətig lan, kən nəniəkisən əh tatən nəhlan məmә, ³ okəmә nəkotol nəhlan, “natimnat min e nəmegəhən rəhatəmat okotaiu wir, kən natigən rəhatəmat e nətueintən u otəfəməh.”

⁴ Tata min. Əsotolən nolən əskasik e nenətitəmat min məmә otol nīkilat təpou mahmə, məto ehm wir ilat, mæg-ətuatip-in nolən min rəhalat, kən mægətun ilat e suatip rəha ləramərə.

Nolən rəha slef min ne rəhalat etəm-iasol min

5:20: Kol 3:17 **5:21:** 1 Pita 5:5 **5:22:** Kol 3:18; 1 Pita 3:1 **5:23:** 1 Kor 11:3; Efes 1:22
5:25: Kol 3:19; 1 Pita 3:7 **5:26:** Taet 3:5 **5:27:** 2 Kor 11:2; Kol 1:22 **5:31:** Jen 2:24;
 Mat 19:5 **5:32:** Nol Əpən 19:7 **6:1:** Kol 3:20 **6:3:** Dut 5:16 **6:4:** Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21

⁵ Slef mīn. Otol nāwīa netām-iasol mīn rāhatāmat e nātueintān u, otol e nīsiāiān, ne nāginān, kān otol e nīkitāmat pahrien tahmen ām māmā rāhatāmat etām-iasol in Kristo. ⁶ Kān otol nāwīalat, mātō sānāmā nīān ām itām ilat koatehm itāmat lan māmā nīkilat otātagien otāmat. Mātō otol nāwīalat tahmen māmā itāmat slef mīn rāha Kristo, kān moatol nolān mīn itām Uhgīn tolkeike e nīkitāmat pahrien. ⁷ Otol rāhatāmat wāk e nīkitāmat rafin tahmen-pān ām mā noatol wāk rāha Iērāmārā, sānāmā noatol wāk rāha etāmim ām, ⁸ mātō-inu nākotitun māmā Iērāmārā otos-ipinā nātouān kām netāmim rafin e nat wīr mīn itām kāmotol, nat āpnāpīn okāmā in slef kit o in etām āpnāpīn ām kit.

⁹ Kān itāmat netām-iasol mīn. Otehm mihīn mīn ām rāhatāmat slef mīn e suatīp kitīāh ām. Ōsotāghat āskasīkān kām ilat māmā ilat okotol nāwīam, mātō-inu nākotitun māmā Etām-iasol rāhalat ne rāhatāmat in kitīāh ām āpāh e nego e neai, kān in tatol tahmen-ahmen ām kām netāmim rafin.

Nuwīnān e natīmnat rāha Uhgīn o nāluaginān

¹⁰ Namnun nāghatān rāhak tol min-nulan. Otātul āskasīk e Iērāmārā ne rāhan nāsānān āsol. ¹¹ Otuwīn e natīmnat rafin rāha Uhgīn o nāluaginān māmā nākotitun nosān nātulān rāhatāmat nīān Setan tatol nalpākauān e neīueīuān o nohān itāmat. ¹² Iatān nāhlan mātō-inu kitat kāsotāluaginān kitat netāmim rāha nātueintān, mātō koatāluagin kitat nat pīsīn itām kāsotāplanān, ināh iērāmārā mīn, ne nepātān mīn, ne nat itām kotāsānān e nāratān rāha nāpīnāpān roīu e nātueintān, ne iārmīs mīn e magoagāp. ¹³ Tol nāhlan, otuwīn e natīmnat rafin rāha Uhgīn o nāluaginān māmā nīān nāratān itām Setan tatol otuwa, nākotitun nosān nātulān rāhatāmat, kān nīān nāmōl āpēn-āpēnā rafin o nāluaginān, nākotitun nosān nātulān rāhatāmat.

¹⁴ ! Kān, otol āpēn-āpēnā! Nīān nakotātul āskasīk o nāluaginān, rāhatāmat natīmnat rāha nāluaginān tol min-nulan:

Otaskālīm āskasīk nāghatān pahrien, inu tahmen e kātātū itām nāmōtālīs nālugītāmat lan.

Otol nolān rāhatāmat otātuatīp e nīgānāmtī Uhgīn e nahatātān, inu tahmen e iāen itām tatātlosīg-in mānīkīlāhatām.

¹⁵ Otol rāhatāmat nātāligān tāsкасīk e namnusān tāwīr rāha nāmālinuān, inu tahmen e put āskasīk itām tātāsītū etāmat o nātulān.

¹⁶ Kān nat kit mīn e in mīn āh, otahatātā āskasīk e Uhgīn, inu tahmen e sil u in timba āsol kit itām titun nahtosīg-inān māwīāmīs nīgām e nāgānīn nīfagā rāha Setan itām tatuāp.

¹⁷ Otān nīpahrienān e nōsmegāhān rāha Uhgīn, inu tahmen māmā natuwīn e hat āskasīk kāmōl e iāen itām tatāfētāin rāhn-kapātām.

Otitun wīr Naoa Rāha Uhgīn, inu tahmen māmā nakos e nāip rāha nāluaginān itām Narmīn Rāha Uhgīn tatos-ipinā kām itāmat.

¹⁸ Kān otegāhan-in māmā Narmīn Rāha Uhgīn otit itāmat e rāhatāmat nāghatān kām Uhgīn e nīān rafin, kān otāghat kām Uhgīn e nāfakān e nolān pīsīn pīsīn mīn ne nāpāpāhān mīn. Tol nāhlan, otegās wīr, kān mōtāfak nīān rafin o iāfak mīn rafin.

¹⁹ Kān otāfak mīn ron io māmā nīān rafin itām iatāghat, kān Uhgīn otos-ipa nāghatān kām io, māmā esāginān o nān-īārāpān nat anīon rāha

6:5: Kol 3:22-23; Taet 2:9-10; 1 Pita 2:18 **6:8:** 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25 **6:9:** Rom 2:11; Kol 4:1 **6:11:** Rom 13:12; 2 Kor 10:4 **6:12:** 1 Pita 5:8-9 **6:14:** Aes 11:5; 59:17; 1 Tes 5:8
6:15: Rom 10:15 **6:17:** Hip 4:12 **6:18:** Luk 18:1; Kol 4:2; 1 Tes 5:17

namnusən təwīr itəm Uhgīn təmōl əp kəm kitat. ²⁰ Kən roiu, io ien əhruin rəha Iesu Kristo, mətō ekətatig əm e kalapus kəmālis io e sen u iaen, mətō-inu iatən-iarəp namnusən təwīr əh. Ekəike mən-iarəp namnusən təwīr əh məsəginən, kən otəfak ron io məmə ekol min-nulan.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹⁻²² Io iakolkeike məmə itəmat nakotətō namnusən rəhak, kən tol nəhlan, ekahl-ipinə Tikikas timnə. In piətət keike kit itəm tətaiu əskasik e wək rəha Iərəməərə ikin-u. In otən-iarəp namnusən rəhatimat kəm itəmat məmə io etəhratig nulan, kən namnusən əh otīləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ Pəs Uhgīn Tata ne Iərəməərə Iesu Kristo okios-ipinə nəməlinuən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən. ²⁴ Pəs Uhgīn otawte-in nəwīrən rəhan kəm netəmim rafin itəm kotalkeike rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo e nolkeikeən itəm namnun tikə.

Filipae

Naoa itəm Pol təmæte tuwin kəm iəfak min ikin Filipae

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Filipae

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwin kəm pah? Təmæte tatuwin kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol in təmætuoun niməfak əpəh Filipae e rəhan naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Nian Pol təmætatiḡ e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmæ otəmik məni neen muwin kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmætuoun mahl-ipən məni kəm Pol.

?Təmæte naoa u o naka? Pol təmæte naoa u məmæ otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natimnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmæ otilas-ipər nətəliḡən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmæ suatip kitiaḡ əm məmæ okotagiən lan. Iesu Kristo pišin əm titun nolən ilat nikilat tagiən, nat əpnəpən məmæ koatatiḡ e nian wir o nian iəkis.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatuən təwir kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon min. ² Pəs Uhgīn u Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ Iakolkeike mə iakən kəm itəmat məmæ nian min rafin itəm nikik təht itəmat, iatən kəm rəhak Uhgīn məmæ nikik tagiən otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagiənən, ⁵ mətə-inu rəhatəmat nawtəən təmasitu lak e wək rəha nannusən təwir, e nətuounən, nian nəmotahatətə e nannusən təwir, mətəarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekitun wir məmæ Uhgīn itəm təmætuoun wək təwir e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol nannun lan e nian Kristo Iesu otitəliḡ-pa min.

⁷ Nian rafin, iakolkeike pik itəmat, kən ekəike mətə nagiənən nəhlan mətə-inu itəmat nəmotuwa kotol kitiaḡ e nəwirən rəha Uhgīn o wək itəm təmos-ipa kəm io. E nian emətatiḡ e kalapus, ne nian emətan əm matətul-arəp o nannusən təwir məmæ in nīpahriənən, mətə itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Uhgīn titun məmæ iatən pahriən məmæ iakolkeike məmæ ekəplan itəmat, mətə-inu iakolkeike pik itəmat, tahmen əm məmæ Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmæ rəhatəmat nolkeikeən otəwiə təhmīn min e nitunən nat ne nenatigən rafin ¹⁰ məmæ itəmat onəkotitun nehmən nat naka in təwir pik agin-əh, kən məmæ onəkotətuatip wir, kasehm-pənən nat tərət kit etəmat e nian itəm Kristo otuwa min lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otəe-in noan nəwirən ne nətuatipən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwiwiən ne niləs-ipərən nərgi Uhgīn.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotətə nannusən təwir

¹² Io min neen, iakolkeike mämә onәkotitun mämә nat әpnapin nahmәән naka itәм kәmol lak, mәto tәmasitu pik o nән-iarәpән namnusән tәwir kәм netәmim tepәt, ¹³ mәto-inu tol nәhlan, mopael min itәм koatehm nimә rәha Sisa, ne netәм pisin pisin min tepәt, kinotitun rәkis mämә io etatig e kalapus mәto-inu io iolwәk rәha Kristo. ¹⁴ Kән rәhak natigән e kalapus tәmol mämә iәfak min iuәhkir ilat rafin kәmotahatәtә әskasik tәhmın min e Iәrәmәrә, kән matol nәtәligән rәhalat tәskasik o nән-iarәpән nәghatән rәha Uhgın mәsotәginән.

¹⁵ Nipahrienән, neen kәmotән-iarәp namnusән tәwir rәha Kristo mәto-inu koatetet io kән motolkeike mämә okotaprәkis-in io. Mәto neen koatән-iarәp әm namnusән tәwir rәha Kristo e nәtәligән әtuatip. ¹⁶ Itәм min u nәtәligән rәhalat tәtuatip әm, ilat koatән-iarәp namnusән tәwir mәto-inu kotolkeike io, kән motitun mämә Uhgın tәmәlәhәu-pән io ikin-u e kalapus mämә iatәtul-arәp o namnusән tәwir mämә in nipahrienән. ¹⁷ Mәto neen itәм koatetet io, kәsotән-iarәpән Kristo e nikilat pahrien, mәto koatol әm mәto-inu kotolkeike mämә okotilәs-ipәр atip ilat, kән nikilat tәht mämә okotol nәratән kәм io roiu, nian etatig e kalapus. ¹⁸ Mәto nat әh, nat әpnapin әm. Okәмә koatol e nikilat pahrien o kәp, mәto nat asol mämә koatән-iarәp namnusән tәwir rәha Kristo, kән inu tatol nikik tәtagien.

¹⁹ Pahrien, kән nikik otagien min mәto-inu ekitun mämә e noa nәfakән rәhatәmat, ne nasituән rәha Narmın rәha Iesu Kristo, in otosmegәh io e nәratән u, ²⁰ tahmen әm mämә iakolkeike pik kән matәlәhәu-pән rәhak nәtәligән mämә oesolән nat kit itәм otol aulis io e niganәmti Uhgın. Mәto roiu ne nian rafin, nikik tәskasik mämә okәмә iatәmegәh o ekimis, mәto iatisiai-in Kristo e nәmegәhән rәhak. ²¹ Tol nәhlan mәto-inu nәmegәhән rәhak in Kristo әm, kән okәмә ekimis, in nat tәwir taprәkis. ²² Okәмә iatәmegәh әh, in tәwir o nolән wәk mәsin min rәha Uhgın e nәtueintән. ?Kән ekitәpun itәм pәhruән? !Iәkәruru! ²³ Roiu әh suatip kәiu katuәmәhl aupән in io, mәto iakolkeike ilau kәрән. Iakolkeike pik mämә iakapәs natigән ikin-u muwin mәplan Kristo itәм in tәwir agın maprәkis-in natigән u ikin-u. ²⁴ Mәto iakәplan mämә ekәike mәtatig ikin-u o nasituән etәmat. ²⁵ Kән mәto-inu ekitun mämә inu in nipahrienән, kән ekitun mämә oekәtatig kitat min itәmat, o nasituән etәmat mämә nahatәtәән rәhatәmat otәwiә e nagienән. ²⁶ Kән e nolән әh, nian ekuwa min mәplan itәmat, nikitәmat otagien nakotәнwiwi Kristo Iesu, mәto-inu io emitәlig-pa min otәmat.

Nәtulән әskasik

²⁷ Kән nat asol, itәmat onәkotәkәike motol mämә nolән min rafin e nәmegәhән rәhatәmat koatos-ipән nisiiaiән kәм namnusән tәwir rәha Kristo. Kән, nat әpnapin okәмә ekimnә o esimnәән, pәs oekәto mämә nakotәtul әskasik e nәtәligән kitiah әm, kән mämә itәmat rafin, itәmat nakotalkut e nәtәligән kitiah әm o nән-iarәpән namnusән tәwir, ²⁸ kән mämә nәsotәginән rәhatәmat tikimir min. Inu nәmtәtin kit olat mämә Uhgın otәrәkin ilat, mәto in otosmegәh itәmat. Uhgın otol natimnat min әh rafin. ²⁹ Otol nәhlan mәto-inu in tәmegәhan-in mämә onәkotahatәtә e Kristo, kән nat kit min, mämә onәkotos min nahmәән ron. ³⁰ Kitat

rafin koatatiḡ e nāmouən kitiaḡ əm, itəm nāmotəplan e rəhak nāmegəhən aupən, kən roiu nakoatəto māmə ekətatig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatip rəha Iesu Kristo

¹ ?Nikitamat təkaskik e Kristo mətə-inu noatol kitiaḡ itəmat min, o kəp? ! Əwəh! ?Nakoatəto təwir e nolkeikeən rəhan, o kəp? ! Əwəh! ?Moatauilim itəmat Narmin Rəha Uḡin, o kəp? ! Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkitun itəmat min, o kəp? ! Əwəh! ² Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa kitiaḡ; kən motolkeike itəmat min; kən motuwa kitiaḡ e narmin ne nətəligən o natimnat itəm nakoatuwin ron. Kənu, okəmə nəkəotol natimnat min əh, in otol nīkik tagien pik agin. ³ E nolən kitiaḡ əm, sotolən nat kit māmə itəmat nakotəwir motaprəkis-in itəmat min neen, kən sotolən nat kit māmə nakotiləs-ipər atip itəmat lan. Mətə otos-iəhau atip itəmat, kən otətəlig-in pik itəmat min neen taprəkis-in itəmat əm. ⁴ Kən otasitu etəmat min e nāmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən māmə suah kit tatehm atip əm rəhan nāmegəhən.

⁵ Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha Iesu itəm tol min-nulan:

⁶ Kristo in tahmen əm e Uḡin

mətə in təməsalkutən māmə in otaskəlim nepətən rəha Uḡin,

⁷ mətə təmapəs rəhan nepətən, kən təmuwa mahmen e iolwək əm kit, kən təmaür e nətueintən muwa etəmin əm kit.

⁸ Kən nian in etəmin kit, nīpətən tahmen əm etat, in təmos-iəhau atip in mol nəwia Tata Uḡin e natimnat rafin muwa mətəarus mimis, itəm kəmol aulis in e nīmīsən e nig kəluau.

⁹ Mətə-inu təmol nəhlan, Uḡin təmiləs-ipər agin in, kən mos-ipən nərig kəm in itəm taprəkis-in nərig min rafin,

¹⁰ māmə e nərgi Iesu, natimnat rafin itəm koatəmegəh ikin min rafin e neai, ne nətueintən, ne niki nitən ləhau ikin, okotisin nulilat motosipən nisaiiən kəm in,

¹¹ kən ilat rafin okotən-iarəp māmə Iesu Kristo in İərəmərə, o nos-ipənən nisaiiən kəm Tata Uḡin.

Itəmat nəkəotahmen e nəhag-əhagən e nitən min

¹² Rəhak netəmin min itəm iakolkeike pik, nian emətan kitat min itəmat, itəmat nəmoatol nəwiak nian rafin. Kən roiu, mətə-inu etatig isəu otəmat, itəmat atip nəkotəkəike motalkut əskasik māmə nəkəotol nəwiak e natimnat min u: mətə-inu ninotitun rəkis nolən əh rəha Kristo, otalkut əskasik o nətəu-pənən suatip rəha nosmegəhən. Otətəu-pən suatip əh e niganəmti Uḡin motasiəp motəgin. ¹³ Kən otətəu-pən suatip əh mətə-inu Uḡin tatol wək e nāmegəhən rəhatəmat māmə onəkotolkeike māmə nəkəotol nəwian, kən tatos-ipinə nəsanənən kəm itəmat māmə onəkotol pahrien nəwian.

¹⁴ E natimnat rafin itəm nəkəotol, sotəghat-əghatən ron, kən məsotərgəhəuən ron ¹⁵ māmə nāmegəhən rəhatəmat otətəuətəp wir, kən kəsehm-pənən nəratən kit lan, kən itəmat nenəti Uḡin itəm nolən eko-eko tikə etəmat, itəm nəkəotatiḡ e nəlugi netəm koteko-eko, iapənəp min. Kən itəmat nakotəhag-əhag tahmen e məhau min e nətueintən ¹⁶ itəm

nakotaskəlīm wir nəghatən e nəmegəhən. Ken otol natimnat min əh rafin məmə nian Kristo tatuwa min, kən ekausit otəmat, kən oekitun məmə esaiu əpnəpinən, nahgik təsikəən o nat əpnəpin əm. ¹⁷ Nələn rəhatəmat rəha nahatətəən e Uhgīn tahmen e sakrifais* kit kəm Uhgīn. Okəm-naka ekimis, kən muwa mahmen e sakrifais e wain itəm katəhtəg-pən ilau sakrifais rəhatəmat. Məto nat əpnəpin əm, nīkik tagien əm kitat min itəmat. ¹⁸ Kən e nolən kitiah əm, nikitəmat təkəike magien itəmat min io.

Timoti ne Epafrotaetas

¹⁹ Okəmə Iərəmərə Iesu tegəhan-in, iakolkeike məmə ekahl-ipinə Timoti timnə məplan itəmat məmə nian iakəto namnusən etəmat, kən io min, nīkik otagian. ²⁰ Suah kit tikə min u ikin-u itəm rəhan nətəligən tahmen e rəha Timoti, itəm nikin tatəht pik itəmat. ²¹ Netəm pisin pisin koatətəlig-in atip əm wək min rəhalat, məsotətəlig-inən wək rəha Iesu Kristo. ²² Məto itəmat nəkotitun məmə nian rafin tahro nulan Timoti tatol wək rəha Uhgīn, kən rəhan wək in təwir, kən tahmen e suakəku tatol wək ilau rəhan tata, in təmasitu lak e wək rəha namnusən təwir. ²³ Məto-inu o nat əh, nīkik tatəht məmə nian oekitun məmə rəhak natigən otahro nulan, oekahl-ipinə uəhai əm timnə mehm itəmat, ²⁴ kən ekahatətə e Iərəmərə məmə otəsuwəhən io min ekimnə mehm itəmat.

²⁵ Məto nīkik təht məmə ekəike mahl-ipinə Epafrotaetas titəlig-pinə məplan itəmat. In piak itəm iatuea kitiah matioal wək kitiah, kən matuəluagin e nəluaginən kitiah rəha Uhgīn. Aupən nəmotahl-ipa e nərgitəmat məmə otuwa mən-iarəp kəm io namnusən rəhatəmat, kən məmə otasitu lak. ²⁶ Məto roiu, in tolkeike pik məmə otəplan rafin itəmat, kən matətə tərət pik məto-inu itəmat nənətə rəkis məmə in tatimis. ²⁷ Pahrien, in təmatimis pik, iuəhkir əm timis. Məto Uhgīn təmasəkitun, məto sənəmə in əm, məto io min, kən təmahtosig-in nat əh itəm otol nīkik titəgit pik. ²⁸ Məto-inu o nat əh, nīkik tagien pik o nahl-ipinəən məmə nikitəmat otagian nian onəkotəplan, kən məmə io ekaluin nīkik təsəht minən. ²⁹ Nikitəmat otəkəike magien məmə onəkotəplan min, tahmen məmə in piatəmat kit e Iərəmərə. Kən otos-ipən nisiiəən kəm netəm kotahmen əm lan, ³⁰ məto-inu iuəhkir in timis o wək rəha Kristo, məsəginən o rəhan nəmegəhən e nian əskasik min məmə in otasitu lak, nian rəhatəmat suatip tikə o nasituən.

3

Suatip pahrien o nosən nolən atuatip

¹ Rəhak min netəmim itəm iakolkeike pik, inu namnun nəghatən rəhak. Otagian o Iərəmərə. Kən ekəte min əm nəghatən kitiah itəm eməte kəm itəmat aupən, məto sənəmə in nat tiəkis ron io, kən in otasitu etəmat mahtosig-in itəmat o nəghatən eiueiue min.

² Roiu, iatən kəm itəmat məmə, !Oatəto kuri min əh! !Oatəto netəm koatol nolən rat min! !Oatəto netəm koatəte itəm! Ilat koatən məmə okəike kəhg-ipən suah kit məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Netəm

2:16: Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian tepət netəm Isrel koatoh nat megəh min motuwaan e nigəm əpəh e Nimə Rəha Uhgīn məmə okotəfak. Nian neen koatəhtəg-pən wain o nəhau e nat megəh itəm nigəm tatus tahmen e nos-ipənən kəm Uhgīn. **2:18:** Fil 3:1; 4:4 **2:21:** 2 Tim 4:10 **2:25:** Fil 4:18

mīn əh kotahmen e kuri iarupīn mīn itəm koatol nəratən.* ³ Məto kitat u nenəti Uhgīn pahrien mīn itəm in təməte rəkis nolən rat mīn e nīkitat, kən Narmīn Rəha Uhgīn tatol məmə kitat kotitun nəfakən kəm Uhgīn e rəhatat nəmegəhən. Kən kitat kotasit pik e Kristo Iesu kən motagile əm lan, məto sənəmə in nat kit itəm kitat atip kəmotol e nīpətitat o nosmegəhən itat. ⁴ Məto aupən, rəhak natimnat nəhlan tēpət itəm emətagile lan o nosmegəhən io. Kən okəmə suah kit nīkin təht məmə titun nagile əmən e natimnat tol nəhlan, məto rəhak natimnat kotal nəhlan taprəkis agin-əh. ⁵ Nian emos nian eit ətuatip, kən kəməhg-ipən io. Kən io etəm Isrel, emisi-pən e noanol rəha Benjamin, tipik mīn ilat mīn netəm Isrel ətuatip, kən io mīn iatətəu-pən suatip kitiah. Aupən, io Farisi kit, kən iatətəu-pən wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nīkik rafin məmə ekol Uhgīn nīkin tagien məmə emol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu. Kəməsehm-pa-mən nat tərət kit ne e nəmegəhən rəhak məto-inu emətəu-pən rafin lou mīn rəha nat Isrel. ⁷ Məto natimnat mīn rafin əh itəm emətagile elat aupən, kən nīkik təht ilat kotəwir pik agin, məto roiu əh iatəplan məmə ilat nat əpnəpin əm məto-inu enitun nat itəm Kristo təmol.

⁸ Məto təsolən nammun ikin əh. Kən roiu etakil məmə natimnat rafin agin, ilat nat əpnəpin əm məto-inu iatəplan nat kit itəm in təwir pik agin, məmə ekitun Kristo Iesu, Iərəməərə rəhak. Emapəs rafin ilat o Kristo. İatakil ilat təhmen e nəme nərik məmə ekitun wir Kristo, ⁹ kən məmə ekioal kitiah itimlau mīn. Uhgīn təsəplanən io məmə ekətuatip məto-inu io atip emətəu-pən ətuatip Lou, məto in tatəplan io məmə ekətuatip məto-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgīn tatol məmə io etəm ətuatip e nahatətəən rəhak. ¹⁰ İakolkeike məmə ekitun təhmīn mīn Kristo, ne nəsanənən itəm Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən, kən iakolkeike məmə ekuwa iuahkīr ron nian ekəto nahməən təhmen e nahməən itəm in təməto. Kən iakolkeike məmə ekuwa mahmen lan e nīmīsən rəhan, ¹¹ kən e suatip əh, ekitun nələhəu-pən əskasikən rəhak nətəligən lan məmə, io mīn, Uhgīn otol ekəmegəh mīn.

Pol təmalkut əskasik məmə in otitun təhmīn Kristo

¹² Esənən məmə enos rəkis natimnat mīn əh, kən məmə e nəmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Məto emitəp mətalkut pik məmə ekos maskəlīm natimnat mīn əh məmə rəhak, məto-inu Kristo Iesu təmitəp io kən maskəlīm tiəkis, təmol io rəhan, məmə ekos natimnat mīn əh. ¹³ Pīak mīn, esənən məmə enos rəkis natimnat mīn əh. Kəp. Məto nat kitiah əm itəm etalkut ron, məmə ekaluīn natimnat e məntaak, mətalkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kən təhmen e suah kit itəm tətaiu məmə in otol win o nosən nat kit, kən io etaiu o nosən noan nalkutən rəhak, kən noan nalkutən əh in nəmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgīn təmaun-in io məmə ekos.

¹⁵ Kən kitat rafin itəm kīnotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhatat, okotəkəike motaskəlīm nətəligən mīn əh. Məto okəmə itəmat neen nətəligən rəhatəmat tol pīsīn e nat u, pəs Uhgīn otol tagəhag kəm itəmat nətəligən itəm tətuatip. ¹⁶ Məto nat keike məmə kotətəu-pən suatip itəm kīnotitun rəkis.

* **3:2:** Netəmim neen e noanol rəha Isrel kəmotəgətun e nīməfak məmə okəike kəhg-ipən suah kit, kən in təike mətəu-pən Lou rəha netəm Isrel məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Məto Pol təsolkeikeən ilat məto ilat koateiuə matərəkīn nahatətəən rəha nīməfak. **3:3:** Rom 2:29 **3:4:** Wək 22:3 **3:5:** Luk 1:59; Wək 23:6; 2 Kor 11:22 **3:6:** Wək 8:3 **3:7:** Mat 13:44-46 **3:9:** Rom 3:21-22 **3:10:** Rom 6:3-5; 8:17 **3:12:** 1 Tim 6:12,19 **3:14:** 1 Kor 9:24 **3:15:** 1 Kor 2:6

¹⁷ Piak min, otuwa kitiah mototau-pən nəme nelkək, itəm itimat emotol rəkis nəkotəplan, kən otisilu wir netəm koatitəp nəme nelkitimat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək məto-inu enən-ipinə rəkis kəm itəmat nian tepət, kən roiu nahui nəmtək tətaiu ron məmā, netəmim tepət rəhalat naliwəkən tatəgətuən məmā ilat tikimir min rəha nammusən təwir rəha Kristo məmā in təmimis e nig kəməluau. ¹⁹ Uhgīn otərəkin ilat. Koatətəlig-in pik əm nərpilat, məmā in uhgīn rəhalat, kən motausit o nolən natimnat itəm tol naulisən, kən nətəligən rəhalat tatuwin pik əm o natimnat rəha nətueintən. ²⁰ Məto kitat netəm rəha nego e neai, koatəsahgin Iosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u Iərəmərə Iesu Kristo. ²¹ Kən in otəuhlin nipətitat rəha nətueintən u, inu nagwənən nigī mətikolo, kən mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nīmīsən. In otol nəhlan e nəsanənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəmərəən.

4

¹ Tol nəhlan, rəhak min, otətul eskasik mihin nulan e Iərəmərə. Iakolkeike itəmat kən molkeike pik məmā ekəplan min itəmat. Rəhak min netəmim, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətuatip tatol nikik tətəgien, kən itəmat noa wək rəhak itəm təwir agin.

Pol təmiləs-ipər nətəligən rəhalat

² Iuotia ne Sintike, awi, okol nəkuəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhən e nətəligən rəhatəmlau məto-inu rəha Iərəmərə kərən u itəmlau.

³ Əwəh, kən ik min, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rəkis, iakolkeike məmā nakasitu e pətan mül u, məto-inu emol pik wək itiməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp nammusən təwir rəha Iesu Kristo, itimat Klemen ne piak min neen min itəm kəmotasitu e wək. Uhgīn təməte nərgilat e naoa rəha nəmegəhən.

⁴ Otagien o Iərəmərə nian rafin. !Kən ekən min, otagien! ⁵ Otol kəm netəmim məmā okotəplan məmā itəmat netəm mətig. Kən məsotaluinən məmā otəsuwəhən Iərəmərə titəlig-pa min. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min, məto e natimnat min rafin, otəfak-pən əm kəm Uhgīn o nat naka itəm nakotolkeike. Kən nian nakotəfak moatətapəh ron, otən kəm in məmā nikitəmat tagien o rəhan nəwirən. ⁷ Kən Uhgīn otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iahgin pik taprəkis-in nitunən rafin rəha netəmim. Kən nəməlinuən əh otərəməərə wir e nikitəmat ne nətəligən rəhatəmat məto-inu nakoatahatətə e Kristo Iesu.

⁸ Kən roiu piak min, otətəlig-in natimnat min itəm tol nipahrienən, itəm tətəskəlīm nisaiiən, itəm tətuatip, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat kotolkeike, itəm nərgilat kotəwir, itəm kotəwir pik, itəm netəmim koatənwiwi. Otətəlig-in natimnat min əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətuən itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kən otol min nat naka itəm io emən, kən otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nəhlan, kən Uhgīn itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otitan itəmat min e nian min rafin.

Pol nikin tagien o nasituən rəhalat

3:17: 1 Kor 4:16 **3:19:** Rom 16:18 **3:20:** Efes 2:6,19 **3:21:** 1 Kor 15:28,42-53 **4:1:** 1 Tes 2:19-20 **4:3:** Luk 10:20 **4:5:** Hip 10:25; Jem 5:8-9 **4:6:** Mat 6:25-34; Kol 4:2
4:7: Aes 26:3; Jon 14:27; Kol 3:15 **4:9:** Rom 16:20

¹⁰ Nīkik tagien iatənwiwi Iəramərə məto-inu nuwəh məsin nəməsotasituən lak, məto əh-roiu nīkitəmat tataht mīn io. Nīpahrienən nəmoatətəlig-in pīk io, məto suatip tikə məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u məto-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Məto-inu roiu ekitun məmə nīkik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekitun suatip rəha nagienən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tepət. Enitun rəkis suatip anion əh e nian rafin, okəmə nīgak nagwənən tepət o noan məsin əm, okəmə rəhak nautə tepət o noan məsin əm. ¹³ Məto-inu Kristo tatos-ipa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekitun naliwəkən e nəwirən o nəratən.

¹⁴ Məto itəmat nəmotol nolən təwir nian nəmotasitu lak e nəratən itəm emətətig lan. ¹⁵ Nīpahrienən, itəmat netəm Filipae ninotitun rəkis məmə nian nəmətuoun motəto namnusən təwir e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e mənī. Nīməfak mīn tikə itəm təmos-ipa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwīn iuəhkīr əm, e taon Tesalonaeka, mətətig əpəh ikīn, nəmotahl-ipa mīn mənī kəm io, kən sənəmə mau kitiəh əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in mənī məmə nakotos-ipa kəm io, məto iakolkeike məmə Uhgīn otəplan nəwirən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin mənī itəm nəmotahl-ipa kəm io, kən in tahmen maprəkis məto-inu nian Epafrotaetas təməmīk natimnat mīn u muwa kəm io, roiu rəhak natimnat rafin tepət. Itəmat nəmotos-ipən nat kit kəm Uhgīn tahmen e sakrifais itəm nəmiəwīn təwir. In tatos əm, nīkin tətəgien ron. ¹⁹ Kən Uhgīn rəhak in otos-ipinə kəm itəmat natimnat rafin itəm tətətip o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafin nos-ipənən koatisi-pən e rəhan nautə tepət təwir, kən moatuwa e Kristo Iesu.

²⁰ Pəs netəmim rafin okotisiai-in Uhgīn Tata rəhatat tatuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹ Iatən təwir kəm itəmat rafin itəm nakoatahatətə e Kristo Iesu. Piatat mīn ilat mīn io u ikīn-u koatən mīn təwir kəm itəmat. ²² Netəm rafin itəm koatahatətə e Kristo Iesu, koatən-ipinə təwir kəm itəmat, kən ilat mīn əpəh e nīmə rəha Sisa koatən təwir pīk kəm itəmat. ²³ Pəs Iəramərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

Kolosi

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Kolosi

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Kolosi

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitən asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Katən məmə okəm-naka Epafra təmätuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwinən məplan niməfak əh, məto iəgətun eiueiua neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəike kətəu-pən suatip neen rəha nagwənən ne nənimən, kən kəfak kəm nagelo min, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pik. Koatən məmə koatos nitunən neen itəm koatəhluai, moatən məmə nitunən ne nolən rəha etəmin in nat kit itəm iahgin pik.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otoh nəgətunən eiueiua min itəm koatatig e niməfak. Molkeike məmə otən-iarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, kən iəfak min okəsotagileən e nəgətunən eiueiua min əh, məto-inu ilat nat əpnəpin əm.

Pol təmätuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmitəpun rəkis io məmə rəhan. Itimlau piətət Timoti etuatig, ² kən nikitimlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ipinə kəm itəmat netəmin rəha Uhgın əpəh Kolosi, inu piak min ne winik min e Kristo itəm nakotahətətə əskasik lan. Itimlau iatuəfak məmə nəwiran ne nəməlinuən rəha Uhgın Tata rəhatat in otəkəike mətatig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgın u tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo, kən nian rafin ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, məto-inu emotəto ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təkəsik ron ne nolkeikeən rəhatəmat tatuwin o netəmin itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeikeən rəhatəmat tol min-nulan məto-inu nəkotitun wir e nikitəmat məmə Uhgın otos-ipinə kəm itəmat nat naka itəm in təmol əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotəto rəkis natimnat min əh e nəghatən pahrien, inu namnusən təwir rəha Iesu Kristo. ⁶ Ikin min e nətueintən u, namnusən təwir tatoe-in noan matəwiə matol wi nəmegəhən rəha netəmin. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotəto motitun nipharienən əh e nəwiran rəha Uhgın, kən tatəwiə min matoe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafra, tinən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmin wir kit itəm tatos rəhatimlau nəghatən. In etəmin kit tatətul əskasik o nolən wək rəha Kristo kən mətasitu etəmat. ⁸ In təmən kəm itimlau nolkeikeən rəhatəmat itəm tatuwin o netəmin itəm Narmin Rəha Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat.

⁹ Tol min-nulan, e nian itəmat emoatəto namnusən əh, kən ekoatəfak e nian rafin otəmat. Ekoatəpəh-in o Uhgın məmə in otətəlmən itəmat e rəhan nətəligən ne nenatigən pəs nəkotitun wir nəwian. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə naliwəkən rəhatəmat otos-ipən nisaiiən kəm Uhgın pəs tol

nikin tətəgien ron. Məto-inu nəmegəhən rəhatəmat tətə-in noan itəm təwir o wək rafin rəha Uhgın itəm noatol. Pəs Uhgın otasitu etəmat məmə nəkotitun wir in. ¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgın otol itəmat nakotasanən e nian nərətən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat təfəməh, kən nagienən tətətig etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimat itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətəuatip, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgın itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netəmim rafin itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgın. ¹³ Kən Uhgın təmol nəhlan nian in təmiləs-irəkis kitat e nərəmərəən rəha napinəpən, minol kitat kinotuwa e nərəmərəən rəha Nətin itəm in tolkeike pik. ¹⁴ Kən nətin təmikis kitat e nalpınən rəha təfagə, inəh təmafəl kitat e təfagə rat min rəhatat.

*Kristo in ilis taprəkis-in
natimnat rafin*

¹⁵ Nəti Uhgın tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netəmim kəsotehmən. Aupən aupən agin, nian niməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, məto Nətin, in tinimaupən matig rəkis, kən tol-pən in, in ilis tatərəməə o natimnat rafin min u.

¹⁶ In ilis məto-inu in təmol natimnat rafin e nətueintən u, ne neai, natimnat itəm katehm ilat o kəsehmən ilat, inəh nagelo min, ne iərmis min, ne narmın rat min, ne iərəməə min rafin. Kən in təmol natimnat min rafin u məmə rəhan.

¹⁷ Kən in tinimaupən matig rəkis e natimnat rafin. Kən natimnat min rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətəskəlīm ilat.

¹⁸ Kən in əm tətətul aupən o niməfak, kən niməfak in tatol wək tahmen-pən e nipətin, kən in rəhn-kapə.

Kən in nəukəti niməfak, inəh in etəmim itəm in təmaupən nəmegəh lilin e nimisən.

Tol nəhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Məto-inu e nəwia Uhgın, nəmegəhən ne nəsanənən rafin rəhan tətətig əm e Kristo, kən Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kən e Kristo, Uhgın təmələhəu nəməlinuən nian nita Kristo təmaiu e nig kəməluau, kən netəmim, ne nat meğəh min, ne nagelo min, ne iərmis min, ne natimnat rafin kəmotuwa kuəfimin ilat min e nərəmərəən rəha Uhgın.

E Kristo əm Uhgın təmol natimnat min əh.

²¹ Aupən ikin, itəmat nəmoatətul isəu o Uhgın, kən itəmat tikimır min rəhan e nətəligən rəhatəmat, kən nəmoatol təfagə rat. ²² Məto roiu əh, Uhgın təmol məmə itəmat nəmotuwa kol kitəh itəmat min e nimisən rəha Kristo itəm nipətin təməkul e nig kəməluau. Uhgın təmol mihin əh lan məmə otos itəmat nakotuwa iuəhkır ron, kən motətəuatip e niganəmtin, kən rəhatəmat nolən rat tikə, kən okol suah kit təsən ratən itəmat. ²³ Natimnat min u tol nəhlan okəmə itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən e Iesu. Nəmoatəto namnusən təwir itəm tətəgətun natimnat itəm Uhgın otol kəm itəmat əpəh e nego e neai, kən rəhatəmat nətəligən otəkəike matətul əskasik e natimnat min əh. Namnusən təwir u, itəm

nəmotəto rəkis, kəməmnus-iarəp ikin min e nətueintən, kən io Pol, Uhgın təmaun-in io məmə iatən-iarəp namnusən təwir əh.

²⁴ Nīkik tagien məmə ekatəto nahməən e nīpətīk o rəhatəmat nahatətəən. Kristo təməto nahməən e nīpətīn məmə nīməfak otaiir. Kən e suatīp kitīəh əm, io min iatəto nahməən e nīpətīk o nīpətī Kristo, inu in nīməfak, məmə otəwīə məskasik. Kən tol min-nəhlan, wək itəm İesu təmətuoun, iakolkeike məmə iakasitu e wək rəha İesu o nīməfak, kən matəto nahməən ron.

²⁵ Uhgın əm təmīləs-ipər io məmə ekol wək e nīməfak rəhan. Roiu əh, ekitun nasituan etəmat o wək itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelmək. Rəhak wək məmə iatən-iarəp nəghatən min rafin rəha Uhgın pəs nəkotitun wīr, ²⁶ nəghatən əh in nalpəkau anionən rəha Uhgın itəm təmətləhluəig o netəmim rafin əupən ikin, məto roiu əh Uhgın tīnuhapīk nīpətīn kəm rəhan netəmim. ²⁷ Kən Uhgın nīkin tagien əm məmə otən-iarəp natimnat wīr min rəha İesu kəm itəmat, netəm naihlua min u kəsənən mə itəmat netəm İsrəl, məmə onəkotitun min. Nalpəkau anionən itəm təwir rəha Uhgın, in tol min-nulan, Kristo təmos nīkitəmat, kən nəkotitun motahatətə lan məmə onəkotos rəhan nəwīrən itəm təwir agin-əh əpəh e nego e neai. ²⁸ Kən itimat ekoatən-iarəp Kristo kəm netəmim rafin. Kən ekoatən əskasik moatəghaiir e nīkilat, kən moatəgətun ilat e nenatīgən wīr, məmə ilat kotuwa iəfak min itəm koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən e Kristo. ²⁹ İatol wək əskasik o nat əh, kən e nian rafin iatol wək əskasik pīk e nəsanənən asol rəha Kristo itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak.

2

Nəkotəkəike motahatətə əskasik e İesu

¹ İakolkeike məmə nəkotitun mə iatol wək əskasik pīk otəmat netəm Kolosi, ne netəm Laotisia, ne neen min itəm koatəfak məto esəhmən ilat. ² İatol wək nəhlan o nīləs-ipərən nətəligən rəhatəmat rafin, nian itəmat nəkotīlpin wīr nīkitəmat məmə nīkitəmat otol kitīəh əm, kən natimnat min u in tatuwa nian nakoatolkeike itəmat min. Kən iatol wək məmə itəmat rafin onəkotos nītunən təwir itəm otol nīkitəmat təsanən, kən in otol min məmə nəkotitun wīr nəghatən pahrien rəha Uhgın itəm əupən təmətləhluəig məto roiu tīnet-arəp. Kən nalpəkauən anion əh, in Kristo, ³ itəm Uhgın təmərgətəin nenatīgən ne nītunən wīr min rafin rəhan tətətig lan. ⁴ İo iatəghat nulan kəm itəmat o nahtosig-inən nəghatən eıueıuə min rəha netəmim itəm tətəhen o niuw-rəkisən rəhatəmat nətəligən. ⁵ Tol mə etatīg pap isəu otəmat, məto nīkik tatəht pīk itəmat. Kən nīkik tagien pīk məto-inu eməto məmə rəhatəmat nətəligən kitīəh əm, kən itəmat nəkotahatətə əskasik əm e Kristo.

Rəhatəmat nəmegəhən otəkəike mətatīg əm e Kristo.

⁶ Məto-inu itəmat nəmotos Kristo İesu məmə in İərəməə rəhatəmat, kən nəkotəkəike moatətəu-pən əskasik in. ⁷ Otaskəlīm Kristo tīəkis tahmen e noki nig tateıuıu mīləs nəptən, kən pəs rəhatəmat nəmegəhən təwīə məskasik lan. Pəs rəhatəmat nahatətəən otəkəike məwīə matəskasik e nian rafin, nahatətəən inu kəməgətun itəmat lan əupən. Kən nian rafin okotəike moatən kəm Uhgın məmə nīkitəmat təmər mərıoah e nagienən o natimnat itəm təmol otəmat.

⁸ Oatəto wir itəmat məmə netənim kəsotatuən itəmat e iəgətun eiueiuən rəhalat. Nəgətun eiueiuən əh tatətəu-pən nətəligən rəha netənim əm ne nəukəti lou min itəm tatəghat-in natimnat rəha nətueintən əm. Nəghatən min əh tətisi-pən o nətəligən oas min rəha netənim, məto kəsotisi-pənən o Kristo.

⁹ Kən Kristo in Uhgın. Kən in təmuwa mos nıpəti etənim tahmen e kitat, kən natimnat rafın rəha Uhgın tətətig lan.

¹⁰ Kən nian nəmotahatətə e Kristo, kən Uhgın in təmos-ipən natimnat rafın rəha nəwırən kəm itəmat. Kən Kristo tatəramərə e netənim ne natimnat rafın itəm koatəramərə e nətueintən ne neai. ¹¹ Kən nat kit min e Kristo, nian itəmat nəmotahatətə lan, kən in təməhg-ipən itəmat. Məto sənəmə nəhg-ipənən rəha nıpətin itəm netənim koatol, məto nəhg-ipənən rəha nıkitəmat itəm Iesu tatol. In təməte rəkis nətəligən ne nolən rat min e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e nian itəm kəmau-təlimin itəmat e nəhau, in nəmtətin kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfagə rat rəhatəmat koatimis kən katitənim ilat Iesu, kən Uhgın təməmegəh min e nəmegəhən wi min itəmat Iesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanənən asol rəha Uhgın itəm təmol Iesu təmegəh min e nımısən.

¹³ Aupən ikın, nian Uhgın təməsəte rəkisən əh nolən rat min e nıkitəmat, kən e nıganəmtin, itəmat nəmotimis rəkis o nolən rat min əh. Məto nian nəmotuwa kol kitiəh itəmat Iesu, kən Uhgın tosmegəh min itəmat min. Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tatən məmə okotimis o nolən rat min əh, kən tatətu-pa nıpəgnəmti nəghatən min kəm kitat. Məto Uhgın təməht-ipən nəghatən min əh e nig kəməluau, kən nəsanənən rəhalat tıka. ¹⁵ E nig kəməluau-in, Kristo in təmol win e nəsanənən rəha iəramərə min rafın, kən təmərəkin nəramərəən rəha iərmis min tahmen-pən mə in təmol win elat e nəluaginən asol kit. Kən roiu əh, in təmol rəhan tıkimir min kəmotuwa nat əpnəpın əm e nıganəmti netənim.

Iesu tatəramərə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlig-inən nəghatən rəha netənim itəm kotələhəu-osig məmə nəkəsotolən natimnat neen, məsotunən nəgwənən u o məsotənimən nat u. Əsotətəlig-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nakol natimnat min u e nian asim min, o e nian rəha məwıg wi min, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou min u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e narmi nat kit itəm otəpanuwa, məto nıpəti natimnat rafın tətətig e Kristo. ¹⁸ Netənim neen kətausit pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaiirən min neen itəm nıpətilat tətig. İlat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natimnat neen itəm tatəgətun məmə rəhatəmat nətəligən teiuaiu, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo min. Əsotətəu-pənən nətəligən min rəhalat. Nətəligən min əh etənim əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotəkəiəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm min əh koatos-ipər ilat o nat nıpətin tıka. ¹⁹ Netəm min əh kəsotəkəlimən Iesu tıakis. Məto Iesu tahmen-pən mə in rəhn-kapə nıməfak kənu nıməfak in nıpəti Iesu. E nolən kitiəh tahmen-pən e nıpəti etənim, itəm tatılpin ikın e noanol min tatuwin e nıkilkilin, kən Iesu tatol mihin əm nat kitiəh e nıməfak rəhan mə nıməfak otəskasik, kən matəwiə e nəməgəhən wir itəm Uhgın tatol tətəwiə.

2:9: Jon 1:14,16 **2:10:** Efes 1:21-22 **2:11:** Rom 2:29 **2:12:** Rom 6:4 **2:13:** Efes 2:1,4-5 **2:14:** Efes 2:14-16; 1 Pita 2:24 **2:16:** Rom 14:1-13 **2:17:** Hip 8:5 **2:19:** Efes 2:21; 4:16

Nəmotos nəmegəhən wi məto-inu itəmat nəmotol kitiah e Iesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e Iesu, in tahmen mə nəmotimis itəmat min. Kən məto-inu lou təsuwinən o etənim itəm təmimis, kən nəukəti lou min itəm tatəghat-in natimnat rəha nətueintən əm, nəsanənən rəhalat tikə məmə okotərəmə e etəmat. Tol min-nəhlan, iatəpəh otəmat məmə, tahro itəmat nəkoatətəu-pən lou min rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas min itəm koatən məmə, ²¹ “Əsaskəlimən nat u,” o “Əsun asgəwinən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Məto nəghatən min u təmisi-pən əm e nətəligən rəha etənim. İlat koatəghat-in əm natimnat rəha nətueintən u, tahmen-pən e nagwənən neen, ne nənimən neen. Məto natimnat min un, okul təsasituən, kən təsarəkinən nikitəmat, məto-inu e nian onəkotos o nakotun, kən tikə min. ²³ Ekitun mə nian nakoatehm nəghatən min əh, nakotəmə kətah nəghatən aɡin-əh min neen. İlat koatən məmə netənim okotəfak min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəligən teiuaiu min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən min məmə netənim okotəike moatehm wir nıpətəlat min-nulan o nəhlan e nolən itəm in tiəkis o nıpətəlat. Məto iatən-ipinə kəm itəmat məmə nəghatən min əh, rəhalat nəsanənən tikə məmə otahtosig-in nətəligən rat min ne nolən rat min itəm netənim koatol e nıpətəlat.

3

¹ Məto-inu Uhgın təmosmegəh min itəmat min Kristo, kən tol mihin nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nikitəmat tətətig əskasik e natimnat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgın, ikin əh Iesu tatəpələh ikin e nikali Uhgın matip, ikin əh, ikin rəha nəsanənən ne nisaiian. ² İtəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətətig əm e nego rəha Uhgın, pəs nətəligən rəhatəmat otəsətigən e natimnat rəha nətueintən u, ³ məto-inu itəmat nəmotimis itəmat Kristo, kən nəmegəhən pahrien rəhatəmat koatəhluaig ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgın. Nəmegəhən wi u, netənim kəsotəplanən. ⁴ Nəmegəhən pahrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otitəlig-pa min, kən Uhgın otəgətun Kristo kitat min kəm netənim rafin, kən ilat okotəplan nəwirən ne nəsanənən rəhan.

Suatip ətuatip

⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motapəs aɡin nolən tərət min rəha nətueintən, nolən tərət tol min-nulan: nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; ilat koatol nolən tərət tol naulisən o nənən; ilat koatolkeike pik ilat min o nolən tərət; təfagə rat tepət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmi nat min. ⁶ Nolən rat min əh tatol niki Uhgın titəhmə, kən in otol nalpənən asol kəm netənim itəm koatol nolən rat min əh. ⁷ Aupən ikin, nolən rat min əh koatərəmə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-irəkis ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol min-nəhlan: nikitəmat təsarətən; nikitəmat ne nohlitəmat təsatipərəh pikən tahmen e kaluəluə; əsolən tərət kəm netənim; əsən ratən netənim; əsənən nəghatən itəm tol naulisən o nənən. ⁹ Soteiuə-inən itəmat min məto-inu itəmat nəmotapeg rəkis nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən min, ¹⁰ kən nəmotuwın-in nətəligən wi. Uhgın tatos-ipinə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotuwa motol əm mə in ne. Kən pəs

nəkotitun wir in. ¹¹ Məto e natimnat min əh, in nat əpnapin əm okəmə ik etəm Isrel, o sənəmə ik etəm Isrel; okəm kəməhg-ipən ik o kəsəhg-ipənən ik; okəmə nəmol-wir skul o nəsol-wirən skul; okəmə ik slef əm kit o ik nakatəməə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig min e nəmegəhən rəhatat rafin.

¹² Uhgın təmolkeike itəmat, kən mitəpun itəmat məmə rəhan min. Kən tol min-nulan: onəkotəkəike motasəkitun netəmim; motol təwir kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig ləhau; itəmat netəm mətig; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən min əh, təhmen-pən mə nakoatuwin-in napən wir rəha Uhgın. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmənən e niganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron. Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm timis e nikin, məto in otəkəike maluin kən in mol təwir əm kəm suah un. Səskəlīm-iəkisən e nikim nolən tərət rəha etəmim itəm təmol kəm ik, məto ol təwir əm kəm in, təhmen-pən əm mə İərəmərə təmisəskəlīm-iəkisən nolən tərət rəhatat e nikin, məto in təmol təwir əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike mətig e nikitəmat, in nolkeikeən. Otos motuwın-in təhmen-pən mə napən wir rəha Uhgın. Nian onəkotolkeike itəmat min, kən tol itəmat nakoatuwa kitəh. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tətəməə e nikitəmat, məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakotuwa kol kitəh, kən nakoatətig əm e nəməlinuən. Kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən e nətəligən təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotapəsən. Otan napuən min e Naoa rəha Napuən, ne napuən min rəha niməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Nərmən Rəha Uhgın. Otan ilat rafin təhmen-pən e nənwiwın kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwın kəm Uhgın. İnəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig matəmegəh matəwiə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natimnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgi İərəmərə İesu. Kən nian rafin itəmat onəkotəkəike motən kəm Uhgın, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm İesu təmol kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nipitan, otisiai-in nəməməəən rəha iəguıhl min rəhatəmat, təhmen-pən əm mə pətan u in iəfak in otəkəike mol mihin.

¹⁹ Kən nəman, otolkeike rəhatəmat nipitagwəhl, kən motol təwir kəm ilat, məto əsotolən rəhatəmat nəməməəən məmə otərəkin rəhatəmat nipitaguihl min.

²⁰ Nisualkələh, otisiai-in rəhatəmat tata ne mama, məto-inu İərəmərə rəhatat nikin tətəgien o nolən əh.

²¹ Itəmat tata min, esotolən nalpinən taprəkis-in nəratən itəm nisualkələh koatol, məmə nikilat otahmə ron. Məto okəmə nəkoatol nəhlan elat, kən rəhalat nətəligən in otatite.

Nolən rəha slefne rəhan iərəmərə

²² Slef min, nian rafin onəkotəkəike motol nəwiə netəm-iasol min rəhatəmat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nikilat otətəgien otəmat. Məto itəmat onəkotəkəike motol wək e nikitəmat

pahrien rəha nos-ipənən nisialien kəm Uhgın. ²³ Wək naka itəm nəkoatol, otol e nikitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İərəməyə rəhatat, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm. ²⁴ Məto-inu onəkotəkəike motitun wır məmə İərəməyə rəhatat in otos-ipa nətouən ətuatip rəha natimnat min itəm nəkoatol ilat. Nətouən əh Uhgın tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin min. ?Kən nəkotitun nat u? Nəkotol wək rəha suah inəh İərəməyə pahrien rəhatat, in İərəməyə Kristo. ²⁵ Məto etəmim itəm tatol nolən tərət, in otos ətuatip min noan nətouən rəhan o nolən tərət, məto-inu Uhgın, in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

4

¹ Netəm-iasol min itəm koatərəməyə, onəkotəkəike motol tətuatip kən mahmen kəm rəhatəmat slef min, məto-inu itəmat min nəkotəkəike motitun məmə rəhatəmat min Etəm-iasol in tətətig min əpəh e nego e neai.

Pol təməgətun ilat

² Itəmat onəkotəkəike moatəghat-pən kəm Uhgın e nəfakən e nian rafin. Kən nian onakoatəfak, rəhatəmat nətəligən otəkəike mətatig lan, kən nian rafin ağin nəkotəkəike moatən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat. ³ Kən io iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motəfak min otimat min, məmə Uhgın oterəh e suatip mə ekotan-iarəp nalpəkau anionən rəha Uhgın e Kristo. Məto-inu ematan-iarəp nəghatən u inu kən kahtosig-in-pən io ron e kalapus. ⁴ Otəfak məmə iatən-iarəp nəghatən əh tətuatip kən məpiə wır tahmen əm mə ekəike mol mihin.

⁵ Itəmat netəm noatəfak, pəs netəm kəsotəfakən kotəhm-pən İesu e nolən min rəhatəmat, kən e nian rafin onəkotəkəike moatəhm wır mə nolən, ne nəghatən min rəhatəmat in otiuw İaihlua min kotuwa o İesu. ⁶ Itəmat nəkotəkəike moatəghat wır kəm ilat e nəghatən min əm u itəm təwir kən mətehen, kən pəs ilat okotəto nəghatən min əh mə kotəwir. Kən itəmat onəkotəkəike motitun wır suatip min o nuhalpinən nəghatən min rəhalat itəm koatəpəh o rəhatəmat nahatətəən o İesu.

Pol təməhl-ipinə təs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etəhl-ipinə piətət etəm təwir, Tikikas, in tatimnə otəmat o nat kəiu əm məmə in otamnus nəghatən rafin rəhatimət kəm itəmat, kən in otol nikitəmat təmegəh. In piətət kit itəm io ekolkeike pik. Nian rafin in tətətul matip o nasituən lak e wək rəha İərəməyə. ⁹ In tatimnə ilau piətət Onesimas. Nian rafin in tətəhatətə əskasik e İesu, kən itəmat ekotolkeike pik in. In etəmim kit rəhatəmat. İlau okuən kəm itəmat namnusən rəha natimnat rafin ikin-u.

Namnun nəghatən rəha Pol təmuwın kəm ilat

¹⁰ Aristakas in tətətig e kalapus itəmlau min. In tətəhl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. Kən Mak, in pia Panapas, in min tətəhl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. Itəmat nənamotos rəkis rəhak nəghatən ron. Okəmə in otimnə rəhatəmat ikin, kən nəkotit motuwın moatəhm wır. ¹¹ Kən Josua Jastas, in min tətəhl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. E noanol min rəha İsrəl itəm koatəhatətə e İesu, suah miləhal əm əh, iləhal kətəhalasitu

3:22: Efes 6:5-8 **3:25:** Rom 2:11 **4:1:** Efes 6:9 **4:2:** Efes 6:18; Fil 4:6 **4:3:** Rom 15:30; Efes 6:19 **4:5:** Efes 5:15-16 **4:6:** Efes 4:29; 1 Pita 3:15 **4:7-8:** Efes 6:21-22
4:9: Flm 10-12 **4:10:** Wək 12:12; 13:13; 15:37-39; 2 Tim 4:11

lak o wək rəha nego rəha Uhgín. Kən suah miləhal əh, iləhal kətəhalasitu pik lak e nian əskasik mìn itəm tatuwa e rəhak nəmegəhən.

¹² Epafras in rəhatəmat kit etəmim, in mìn tətahl-ipinə nəghatən wir kəm itəmat. In etəmim kit nian rafin tatol wək rəha Iesu Kristo, kən e nian rafin in tatəfak əskasik otəmat. In tatətapəh o Uhgín məmə itəmat onakoatətul əskasik kən motimətə motitun wir natimnat rafin itəm Uhgín tolkeike. ¹³ Ekıtun nənən kəm itəmat məmə suah u in tatol wək əskasik o nasituən etəmat, ne netəm Laotisia, ne netəm Hierapolis. ¹⁴ Tokita Luk etəm kitat kotolkeike pik, ne suah u Temas, ilau mìn katuah-ipinə nəghatən wir kəm itəmat.

¹⁵ Otahl-ipən mìn rəhak nəghatən wir kəm piətət ne winitat mìn əpəh Laotisia, ne pətan əh Nimfa, ne netəm koatəfak e nian mìn rafin əh rəhan ikin. ¹⁶ Məto e nian onəkotafin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motahl-ipən kəm netəm Laotisia mə ilat okotafin mìn kəm netəmim rəha niməfak əh-ikin. Kən e nolən kitiəh mìn, itəmat onəkotəkəike motafin mìn naoa rəha netəm Laotisia. ¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-ipən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm ləramərə rəhatat in təmos-ipən kəm in məmə otol.

¹⁸ Io Pol, iatos pen matətə əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Sotaluinən sen itəm kəməlis io lan e kalapus. Pəs Uhgín otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwirən tətətig otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak mın ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Pol təmətuoun niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kisił əm tinuwın rəkis, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwiə e nəmegəhən rəhalat. İlat neen, kəmotuwın e nian iəkis mın məto-inu kotahatətə e Kristo. Kən neen kəsotitun wırən nian itəm İesu otitəlig-pa mın lan e nətueintən. Neen nikiłat təht məmə İesu otuwa uəhai mın əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimis uarisig e İesu titəlig-pa mın, okahro ilat.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u məmə otılıs-ipər nətəligən rəhalat, kən mól nahatətəən rəhalat təskasik. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətuatıp e nitəlig-pa mınən rəha İesu Kristo.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiəh o Tata Uhgın ne İəramərə İesu Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakən rəhatiməhal. ³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgın, nikitiməhal tagien məto-inu nian rafin nikitiməhal tətəht nat kisił, kit u rəhatəmat wək itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskasik o nasituən e netəmim itəm tətisi-pən e nolkeikeən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən rəhatəmat e nian iəkis mın itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan məto-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İəramərə İesu Kristo.

⁴ Piak mın ne wınik mın itəm Uhgın tolkeike itəmat. Nikitiməhal tagien mın otəmat məto-inu ekəhalitun məmə Uhgın təmitəpun itəmat.

⁵ Kən ekəhalitun nat u, məto-inu namnusun təwir itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, məto təmuwa mın e nəsanənən, ne Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wır məmə in nıpahrienən. Kən nian emotatig kitat mın itəmat, nəkotitun məmə nolən rəhatimat in təwir məmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəmat nəkotasgəwin itiməhal ne İəramərə e nolən u: nəmotos pap nahməən asol, məto nəmotos nəghatən e nikin agien itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipinə. ⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatıp wır kit kəm iəfak mın əpəh Masetonia ne Akaea məmə kotasgəwin itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın tahmen e təwi təmasək kəto ikin mın rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, məto netəmim ikin mın rafin kotitun rəhatəmat nahatətəən. ?Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp namnusun rəha nahatətəən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, məto-inu ilat atıp koatən-iarəp məmə nian emotuwa moatəplan itəmat, nikitəmat tagien o nətoən nəghatən rəhatiməhal.

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in ‘Silvanus’ **1:1:** Wək 17:1-9 **1:3:** 1 Kor 13:13; Kol 1:4-6 **1:5:** 1 Kor 2:4-5 **1:6:** Wək 17:5-9

Koatən-iarəp məmə itəmat nəmotəuhlin məntaatəmat o narmi nat min, kən motuarisig-in Uhgın itəm tatəmegəh, kən in Uhgın pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsa hgin Nətin u Iesu, itəm təmiş-pən e nego e neai, kən Uhgın təmosmegəh in e nimisən, kən in otosmegəh kitat o nalpınən ne neməha rəha Uhgın itəm tatuwa.

2

Wəkrəha Pol əpəh Tesalonaeka

¹ Piak min ne winik min. Nəkotitun məmə nian itiməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatiməhal, in sənəmə tol nat əpnəpın əm, məto təmol noan. ² Kən itəmat nəkotitun məmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itiməhal, kən motəhai motən rat itiməhal, məto Uhgın rəhatat təmasitu etiməhal, kən itiməhal esəhaləginən nən-iarəpən rəhan namnusən təwir kəm itəmat, nat əpnəpın netəmim kəmotalkut məmə okotən-iəhau itiməhal. ³ Tol nəhlan məto-inu rəhatiməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsietən e nətəligən rat min o nikin itəm təsətuatıpən, kən esəhlalkutən o neiuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Məto nian etəhaləghat, ekəhalitun məmə Uhgın təmuag-pən rəkis e nikitiməhal, kən təmən məmə itiməhal etəhalahmən məmə etəhalən-iarəp namnusən təwir, kən in təmələhəu-pən e nelmitiməhal. Kən ekəsəhləghatən məmə netəmim nikitat otagien otiməhal, məto etəhaləghat məmə Uhgın nikin otagien otiməhal, kən in Uhgın itəm tatuag-pən e nikitiməhal. ⁵ Nəkotitun məmə itiməhal esəhaluwamən otəmat məmə ekəhaliuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen min. Kən esəhalən-iarəpən namnusən təwir kəm itəmat məmə ekəhalos rəhatəmat məni. Kən Uhgın, in titun nikitiməhal məmə nəghatən u in nıpahrienən. ⁶ Itiməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etəmim əpnəpın əm kit otıləs-ıpər itiməhal.

⁷ Kən nat kit min, məto-inu itiməhal aposol min rəha Kristo, ekəhalitun nənən məmə nəkotəkaike motisiai-in itiməhal təhmen e etəm-iasol miləhal, məto eməsəhalolən. Nian etəhlatig kitat min itəmat, nolən rəhatiməhal timətig təhmen e mama kit itəm tatehm wır nətin min. ⁸ Nikitiməhal tagien məmə ekəhalən-iarəp namnusən təwir, məto sənəmə məmə ekəhalən-iarəp əm, məto eməhalol natimnat rafin itəm ekəhalitun nolən məmə otasitu etəmat. In təhmen məmə eməhalos-ıpınə nəmegəhən rəhatiməhal, məto-inu itiməhal eməhalolkeike itəmat, kən nəmotuwa rəhatiməhal netəmim. ⁹ Piak min ne winik min. ? Nikitəmat tatət, o kəp, wək əskasik itəm eməhalol? Nian itiməhal emətəhlamnus-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, itiməhal eməhalol wək e nelmitiməhal laulaugin mətoarus-pən lapın məmə esəhalətapəh-inən nat kit otəmat.

¹⁰ Itəmat ne Uhgın, nəmotəplan kən motitun nən-iarəpən məmə nian emətəhlatig kitat min itəmat iəfak min, nolən rəhatiməhal in tətuatıp, kən Uhgın tətəgien lan, kən etəmim kit təsosən nıpəgnəmtin kit itəm tərət otiməhal. ¹¹ Itəmat nəkotitun məmə itiməhal eməhalol təwir kəm itəmat rafin təhmen e tata kit tatehm wır nenətin min. ¹² Kən e nolən kitiəh əm, etəhalem əskasik itəmat, kən mətəhalıləs-ıpər rəhatəmat nətəligən, mətəhalətapəh əskasik məmə nəmegəhən rəhatəmat otətuatıp e nıganəmti Uhgın, kən nikin tagien lan. Uhgın u, tətaun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəməgəhən ne nəwırən rəhan.

¹³ Kæn nian rafin, itimæhal ekæhalæn tagkiu kæm Uhgîn mæto-inu nian næmotos næghatæn ræha Uhgîn itæm næmotæto otimæhal, kæn motos tatig e nikitæmat, kæn nikitæmat tæstætæn mæmæ in næghatæn ræha netæmim æm, mæto nikitæmat tæht mæmæ in næghatæn ræha Uhgîn, kæn pahrien in næghatæn ræhan. Kæn næghatæn u tatol wæk e næmegæhæn ræhatæmat, netæm nakoatæn nipahrienæn lan. ¹⁴ Kæn piak min ne winik min, næmotos næratæn tahmen e nimæfak min ræha Uhgîn e Kristo Iesu æpæh Jutia aupæn. Nat æpnæpin mæmæ ilat netæmim imatæmat atip ikin, mæto ilat kæmotol terat kæm itæmat tahmen æm e noanol min ræha Isrel kæmotol tærat kæm iæfak min æpæh Jutia. ¹⁵ Kæmotohæmnu Iæræmære Iesu, ne ien min, kæn motæhg-iaræp itimæmat ekotiet. Nolæn ræhalat tatol niki Uhgîn tæsægienæn, kæn ilat tikimær min o netæmim rafin, ¹⁶ mæto-inu kotalkut mæmæ okotæn-iæhau itimæto o næghatæn kæm Iæihluæ min mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat. E nolæn æh, ilat koatuargætæn ræhalat nolæn rat mætoarus tahmen. Mæto roiu æh, nemæha ne nalpinæn ræha Uhgîn tinuwa olat.

Pol tæmolkeike mæmæ otæplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian emæhaluwîn isæu otæmat nian noan mæsin æm, mæto emæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat. Nipahrienæn, nipætitat isæu otat min, mæto nætæligæn ræhatat kitiaæh. Kæn emæhlalkut pik mæmæ ekæhalitælig mæhalæplan itæmat, ¹⁸ mæto-inu emæhalolkeike mæmæ ekæhalimnæ otæmat. Io, Pol, emalkut nian tepæt, mæto Setan tæmahtosig-in suatip otimæhal. ¹⁹ ?Tahro ekæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat? ?Tol næhlan mæto-inu, nian Iæræmære Iesu otuwa min, pah min un emæhalæhæu-pæn nætæligæn æskasik ræhatimæhal elat mæmæ ilat noa wæk wir ræhatimæhal? ?Kæn nikitimæhal otægien min o pah min? ?Kæn pah min un in ræhatimæhal nætouæn itæm nikitimæhal otægien elat? ?Itæmat, o kæp? Æwæh, itæmat u. ²⁰ Nipahrienæn, itimæhal ekæhlausit otæmat, kæn nikitimæhal tagien otæmat.

3

¹ Tol næhlan, nian nikitimæhal tæmæpou kæn iuæhkir nikitimæhal titægît, mæto-inu itimæhal ekæhalæruru mæmæ nækotatig tæwir æm o kæp, kæn itimæhal emæhalælis næghatæn mæmæ io ne Saelas ekætuatig Atens, ² emuah-ipinæ Timoti mæmæ in otimnæ mæplan itæmat. In piatat kit itæm tatol wæk ræha Uhgîn itimæhal min o næn-iaræpæn næghatæn ræha Uhgîn. In tæminæh otæmat mæmæ otasitu etæmat milæs-ipær ræhatæmat nætæligæn, kæn mol itæmat nækoatætul æskasik e ræhatæmat nahatætæn, ³ mæmæ næratæn itæm tatuwa roiu, okol tæsolæn nikitæmat tæht pik. Nækotitun rækis mæmæ in nætæligæn ræha Uhgîn mæmæ netæmim okotol tærat etat næhlan. ⁴ Nipahrienæn, nian emætæhlatig kitat min itæmat, emæhalækæike mætæhalæn kæm itæmat mæmæ okol tærat kæm kitat. Kæn itæmat nækotitun wir mæmæ tinuwa mol nipahrien lan tahmen æm mæmæ itimæhal emæhalæn mihin. ⁵ O nat æh, nian nikitimæhal tæmæpou kæn iuæhkir nikitimæhal titægît, kæn emæhl-ipinæ Timoti mæmæ otimnæ mæplan-tu ræhatæmat nahatætæn, mæmæ tatæskasik æh, o kæp. Ekatægîn mæmæ e suatip kit, Setan u etæmim ræha nos-ipæn-os-ipænæn, in tos-ipæn-os-ipæn kæm itæmat, kæn wæk ræhatimæhal in tol nat æpnæpin æm.

Timoti tæmæn-iaræp namnusæn tæwir

⁶ Kæn roiu æh, Timoti tæmítelig-pa min otímlau, kæn matos namnusæn tæwír e ræhatæmat nahatætææn ne nolkeikeæn. Tæmæn-ipa kæn itímlau mæmæ níkitæmat tæht æh itímæhal e nægienæn, kæn motolkeike mæmæ nækotæplan itímæhal, tahmen æm mæmæ itímæhal ekæhalolkeike mæmæ ekæhalæplan itæmat. ⁷ Tol næhlan, piak min ne wínik min, nat æpnapín emæhlatig e næratæn, kæn mætæhalæto nahmææn, mæto namnusæn ræha nahatætææn ræhatæmat tæmílæs-ipær ræhatímæhal nætéligen otæmat. ⁸ Nian emæhalos namnusæn mæmæ nækoatætul æskasík æh o Iæræmæ, kæn ekæhalæto mæmæ enæhalos min næmegæhæn. ⁹ Nian ekæhalætul e niganæmti Uhgín, nægienæn ræhatímæhal otæmat in íahgin, kæn ekæhalæn kæn Uhgín mæmæ níkitímæhal tagien pik otæmat. ¹⁰ E nian rafín, nærauiegæn ne lapín, etæhalæfak æskasík mæmæ ekæhalæplan min itæmat, kæn mæhalægætun itæmat e nat naka nækotæruru æh mæmæ ræhatæmat nahatætææn otæwíæ mæskasík.

¹¹ Kæn pæs ræhatat Uhgín atíp, u Tata ræhatat, ne Iæræmæ Iesu ræhatat, kíal suatíp ræhatímæhal mæmæ ekæhalímínæ mæhalehm itæmat. ¹² Pæs Iæræmæ tol nolkeikeæn ræhatæmat otepæt mær mærioah otæmat ne netæmím rafín, tahmen e nolkeikeæn ræhatímæhal otæmat tepæt. ¹³ Pæs in tol níkitæmat tæsanæn mæmæ, nian Iæræmæ Iesu tatuwa min ílat ræhan min netæmím, kæn nækotætul e niganæmti ræhatat Uhgín u Tata ræhatat, kæn nækotætúatíp kæn nolæn kit tikæ mæmæ otílæs pikæn itæmat.

4

Næmegæhæn ræhatæmat tækæike mol Uhgín níkin tagien

¹ Piak min ne wínik min, roiu ekæike mæghat e natímnat min neen. Emæhalægætun rækis etæmat nolæn naka itæm nækotol mæmæ Uhgín níkin otægien otæmat. Kæn pahrien, nækoatol mihin. Kæn roiu etæhalætapæh otæmat kæn mætæhalætapæh æskasík e Iæræmæ Iesu mæmæ nækoatol æm nulan tatuwín matuwín mæsin min. ² Otol næhlan mæto-inu itæmat nækotítun suatíp itæm emæhalægætun itæmat lan e næræmæææn ræha Iæræmæ Iesu.

³ Nætéligen ræha Uhgín mæmæ in tæmælæhæu kalín itæmat mæmæ ræhan min mæmæ nækoatol nat itæm tætuatíp wír: sotætæu-pænæn suatíp ræha nípitan ne næman itæm koatit aníon ílat min. ⁴ Itæmat kítiæh kítiæh nækotækæike motæræmæ e nípætítæmat e nolæn itæm tæwír mætuatíp kæn kátisial-in. ⁵ Sotolæn nolæn ræha nætæu-pænæn nætéligen æskasík o níit aníonæn pætan o íærman. Nolæn æh ræha netæm kæsotæfakæn kotæruru Uhgín. ⁶ Kæn e natímnat min æh, sotolæn tærat e píatæmat min o naklæh-inæn pætan ræha suah písin. Iæræmæ otol nalpínæn kæn netæm min u itæm kotol nolæn min itæm tol næhlan, kæn enæhalæn rækis nat u kæn itæmat o næhgáíræn etæmat. ⁷ Tol næhlan mæto-inu Uhgín tæmæsaun-inæn kítat mæmæ okotamkímík e niganæmtín, mæto okotatig e næmegæhæn itæm kæmotælæhæu kalín mæmæ ræhan. ⁸ Tol næhlan, etæm tætuæhlin mæntaan e nægætunæn æh, sænæmæ tætuæhlin mæntaan kæn etæmím, mæto tætuæhlin mæntaan kæn Uhgín itæm tæmos-ipa Narmín Ræhan kæn itæmat.

⁹ Nækotítun rækis nolæn ræha nolkeikeæn itæmat íæfak min, kæn inu sænæmæ nat kit itæm ekækæike mæte e naoa, mæto-inu Uhgín tæmægætun rækis itæmat o nolkeikeæn itæmat min. ¹⁰ Kæn pahrien, nækotolkeike píatat min rafín íkín Masetonia. Mæto, piak min ne wínik min, ekæhalætapæh æskasík mæmæ nækotol mihin tatuwín nulan mæsin min.

¹¹ Itamat nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nəkotol wək e nelmitəmat tahmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otiuw-pa nisaiian rəha netəm ihluə min, kən itəmat nəso tagileən e suah kit.

Nuwamən rəha Iərəməərə

¹³ Piak min ne winik min. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm min u itəm kəmotimis. Kən esəhalolkeikeən məmə itəmat nakotasək tahmen e netəmim itəm kəsotələhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotahatətə məmə Iesu təmimis kən nəmegəh min, kən nikitat titun məmə nian Iesu otuwa min, kən Uhgın otol məmə, netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e Iesu nian kəmotimis, okotuwa min ilat Iesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha Iərəməərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motatig mətoarus nuwamən rəha Iərəməərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm kəmotaupən kəmotimis. ¹⁶ Məto Iərəməərə ətuatip əm oteiuaiu-pa e nego e neai, kən mən-iarəp əfəməh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otagət əfəməh, kən netəmim okotətə təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e Iesu nian kəmotimis, okotəmegəh motaupən motər. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegəh əh motatig, okotər kitat min ilat e nimal napuə məmə okotəplan Iərəməərə e magoagəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat Iərəməərə namnun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otıləs-ipər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² məto-inu itəmat nəkotitun rəkis məmə Nian Rəha Iərəməərə otuwa tahmen e iakləh itəm tatuwa lapin, nian netəmim kotəruru. ³ Nian netəmim koatən məmə, “Natimnat rafin təməlinu, kən nəratən tikə,” kən nəratən otuwa olat uəhai əm, tahmen e pətan itəm məntaan titəhmə o neməkən, kən okol netəmim kəsotagimən.

⁴ Məto piak min ne winik min, nəso tətulən e napinəpən e natimnat min əh, kən nuwamən rəha nian əh otəsolən itəmat nəkotəut tahmen e nuwamən rəha iakləh kit. ⁵ Itəmat rafin nenəti nəhag-əhagən ne nenəti nianən. Kitat sənəmə netəmim rəha lapin ne napinəpən. ⁶ Kən tol nəhlan, pəs kəsotolən tahmen e netəm min u kotapil, məto pəs kotaiir kən moatehm wir rəhatat nətəligən ne rəhatat nolən min, ⁷ məto-inu netəm min u koatapil, ilat koatapil lapin, kən netəm min u itəm koatapis, ilat koatapis lapin. ⁸ Məto pəs kitat kotərəməərə e rəhatat nolən min, məto-inu kitat netəm rəha nianən. Pəs kotaskəlim nolən rəha nahatətəən ne nolkeikeən, inu tahmen e mopael kit itəm tatuwin-in iaen kit itəm tatətlosig-in manikiləhatəm, kən pəs kotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Uhgın, inu tahmen e mopael kit itəm tatuwin-in hat əskasik kəmol e iaen itəm tatəfətain rəhn-kapətəm.

⁹ Pəs kotol nəhlan məto-inu Uhgın təsitəpunən kitat məmə neməha ne nalpinən rəhan otuwa otat, məto təmitəpun kitat məmə in otosmegəh kitat e rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo. ¹⁰ Təmimis otat məmə kitat kotitun natigən kitiah kitat min okəmə koatəmegəh o kəmotimis. ¹¹ Tol nəhlan,

otilas-ipær rəhatəmat min nətəligən, kən otasitu etəmat min məmə natol nahatətəən rəhatəmat təskasik. Pahrien, inu nolən itəmat nəkotol u-roiu.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekəhalətapəh otəmat məmə nakotisiai-in netəm min u koatol wək əskasik itəmat min ilat, moatərəməərə etəmat e İərəməərə, kən moatən kəm itəmat nian nəkoatol tərət. ¹³ Otisiai-in wir ilat motolkeike ilat o wək itəm koatol, kən motatig e nəməlinuən itəmat min itəmat min. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, etəhalətapəh əskasik məmə nakotəghat əskasik kəm netəm min u kəsotolən nat kit. Otiləs-ipær nətəligən rəha netəm nikilat təpou. Otasitu e netəm itəm rəhalat nəsanənən tikə. Otol rəhatəmat nətəligən təfəməh kəm netəmim rafin. ¹⁵ Okəmə suah kit otol nat kit təsahmenən etəmat, kən itəmat nəsotalpinən nitai nəratən, məto nian rafin, itəmat nəkotəkəike motalkut məmə nəkoatol təwir kəm itəmat min ne netəmim pisin min.

¹⁶ Nikitəmat otəkəike mətagien nian rafin; ¹⁷ kən moatəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin; ¹⁸ kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tagien, nat əpnəpin nəkotatig e nəwırən, o nəratən. Otol nat miləhal əh məto-inu iləhal nəwia Uhgın otəmat e Kristo İesu.

¹⁹ Sotahləmisən nigəm rəha Narmın Rəha Uhgın; ²⁰ əsotənən məmə nəghatən itəm Uhgın təmos-ipinə kəm suah kit, in tol nat əpnəpin əm lan. ²¹ Otəplan wir kən motakil wir natimnat rafin, kən otaskəlim tiəkis nat itəm təwir; ²² kən motapəs natimnat rafin itəm tərət.

²³ Pəs Uhgın pisin əm itəm in Uhgın rəha nəməlinuən, otol itəmat məmə rəhan pisin əm un itəmat. Pəs Uhgın otol məmə narmın rafin rəhatəmat, ne nəmegəhən rafin rəhatəmat, ne nıpətitəmat rafin okotətuatıp məmə nıpəgnəmtin tikə otəkul-pən etəmat nian rəhatat İərəməərə İesu Kristo tatuwa min. ²⁴ Etəm tətəun-in itəmat, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol natimnat min əh.

²⁵ Piak min ne winik min. Otəfak otimat. ²⁶ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ²⁷ E nərgi İərəməərə, iatən əskasik kəm itəmat məmə nakotəfin naoa u kəm piak min ne winik min rafin.

²⁸ Pəs rəhatat İərəməərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

2 Tesalonaeka

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəkis tepət, kən neen nīkilat tatəht məmə inəh nəmtətin itəm tatəgətun məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa min. Kəsotitun wirən nīpəti naoa aupən rəha Pol (inu 1 Tesalonaeka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa uəhai əm, kən ko kəsotol wək pikən. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatip nətəligən rəhalat e nītəlig-pa minən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiah o Uhgīn rəhatat Tata, ne Iərəmərə Iesu Kristo.

² Pəs Uhgīn Tata, ne Iərəmərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak min ne winik min. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgīn məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tətəuətīp əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pik itəmat min, kən nolkeikeən ne nahatətəən əh katutəwiə matuər mətian mətian. ⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgīn e ikin min rafin məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motaskəlīm əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpin netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahmən tepət.

⁵ Natimnat min əh tatəgətun məmə nolən rəha Uhgīn o nakilən netəmim, in tətəuətīp əm. Nakoatos nahmən o nərəmərəən rəha Uhgīn, kən noan nətul əskasikən e nəratən rəhatəmat, Uhgīn ofafin itəmat məmə nakotahmen-in nuwinən e nərəmərəən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgīn in tətəuətīp, kən in otol nalpinən kəm ilat u koatol nəratən kəm itəmat, ⁷ kən o nian kit in otos-īpinə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahmən, kitat min itəmat. Natimnat min əh okotuwa motol nīpahrienən nian Uhgīn otol-arəp Iərəmərə Iesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nigəm itəm tatuəp pik ilat rəhan nagelo min itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpinən kəm itəm min u kotəruru Uhgīn kən məsotətəu-pənən nammusən təwir rəha Iərəmərə Iesu rəhatat. ⁹ Uhgīn otol nalpinən kəm ilat e nəratən itəm nammun tikə. Kən otahtosiɡ-in lilin ilat

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19 **1:6:** Rom 12:19 **1:7:** 1 Tes 3:13 **1:8:** Aes 66:15

e niganəmti İəramərə ne nəhag-əhagən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian İesu tatuwa min. In otos nənwiwiən o natimnat itəm təmol kəm İəfak min rəhan, kən narmilat otiwig ron, itəmat min itəmat min ilat məto-inu nəmotahatətə e rəhatiməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natimnat min u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otafin itəmat məmə nakotahmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəu-pən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan. ¹² İtiməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi İəramərə İesu o natimnat itəm təmol e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natimnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne İəramərə İesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat İəramərə İesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otuəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətapəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotautən e nəghatən eiua kit itəm katən məmə itiməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o naoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha İəramərə tinuwa rəkis. ³ Sotolən etəmin kit teiua-in itəmat e nəghatən kit, məto-inu nian əh otəsuwamən mətoarus nian itəm netəmin okotuwa tikimir min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pahrien tətəu-pən əm rəhan nalpəkauən aupən rəkis. ⁴ In otuwa tikimir e natimnat rafin itəm netəmin koatəfak ron, ne natimnat rafin itəm koatən məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atip in ilis e natimnat min rafin. Kən in otuwın məpələh e Nimə Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

⁵ ?Tahro? ?Nəmotaluin məmə nian emətətig kitat min itəmat, emətənipinə natimnat min u? ⁶ Kən ninotitun nat naka itəm tətəhtosig-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. ⁷ Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agin tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosig-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətoarus-pən Uhgın otos-irəkis. ⁸ Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm İəramərə İesu otərəkin in e nimətag e nohlin, kən mərəkin agin e nəhag-əhagən rəha nuwamən rəhan. ⁹ Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setan, kən in otol nat pisipis eiueiua min, ne nəmtətin eiueiua min, ne nat eiueiua min itəm otol narmi netəmin tatiwig, ¹⁰ ne nəratən pisin pisin min rafin itəm koteiua-in netəm min u itəm kotaliwək e suatip tatuwin e nalpinən. Uhgın otərəkin ilat məto-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikəən nıpahrienən itəm titun nosmegəhən ilat. ¹¹ O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsanən itəm tatol nətəligən rəhalat tatəluə. Tahl-ipən nat əh məmə okotən nıpahrienən e neueiueən. ¹² Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nalpinən rəha netəmin rafin itəm kəsotənən nıpahrienən e nıpahrienən, məto koatəto təwir agin nian koatol nolən min itəm tərət.

İəfak min okotəkəike motətul əskasik

¹³ Piak min ne winik min itam Iarəmarə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Ughin otəmat, məto-inu e nətuounən Ughin təmitəpun itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmin Rəhan itəm tatələhəu kalin itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nahatətəən rəhatəmat e nīpahrienən. ¹⁴ Ughin təmaun-in itəmat o natimnat min əh e namnusən təwir itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitiah kitat rəhatat Iarəmarə Iesu Kristo e rəhan nisiiən, ne nəsanənən, ne nəhag-əhagən. ¹⁵ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik kən motaskəlim nəgətunən itəm eməhalos-ipinə kəm itəmat e nəghatən itəm təmiet e nohlitiməhal, o nəghatən itəm nəmotəfin e naoa eməhalahl-ipinə.

¹⁶ Ughin rəhatat Tata təmolkeike kitat, kən e nəwirən rəhan təmiləs-ipər nikitat namnun tikə, kən təmol məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Kən pəs rəhatat Iarəmarə Iesu Kristo atip ilau Ughin Tata, ¹⁷ okialəs-ipər nikitəmat kən mioal itəmat nakotəsanən e nolən wir min rafin ne nəghatən wir min rafin.

3

Pol təmatəpəh o nəfakən

¹ Piak min ne winik min. Inu namnun nəghatən. Otəfak otiməhal məmə nəghatən rəha Iarəmarə otuwīn uəhai əm ikin min rafin, kən netəmim okotisiai-in motətəu-pən, təhmen əm etəmat itəm nəmotisiai-in motətəu-pən. ² Kən otəfak otiməhal məmə Ughin otiləs-irəkis itiməhal o netəm rat, məto-inu sənəmə netəmim rafin kotahatətə e Iarəmarə. ³ Məto Iarəmarə, nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən in otol itəmat nakotəsanən, kən mətehm wir itəmat o Setan məmə otəsərəkinən itəmat. ⁴ Kən kitat kotitun wir e Iarəmarə məmə roiu itəmat nəkoatol nat naka itəm eməhalən, kən nəkoatol əm nulan moatuwin moatuwin. ⁵ Pəs Ughin otit nikitəmat e suatip rəha nolkeikəən rəha Ughin ne nolən rəha Kristo o nətul əskasikən nian nəratən otuwa.

Əsolən nolən rəha nəlpahən

⁶ Piak min ne winik min. E nərgi Iarəmarə Iesu Kristo, etəhalən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o piatat min itəm koatol nolən rəha nəlpahən, kən məsotətigən motətəu-pən nəgətunən itəm nəmotos otiməhal. ⁷ Itəmat atip nəkotitun məmə nəkotəkəike motətəu-pən nolən itəm eməhalol. Nian emətəhlatig kitat min itəmat, eməsəhaləlpahən, ⁸ kən eməhalos-nəmtin nagwənən o netəmim, eməsəhalos əpnəpinən. Məto eməhalol wək pik, lapin ne lenian, eməhalol wək e nelmitiməhal məmə esəhalos-ipinəən wək əskasik otəmat o nehmən itiməhal. ⁹ Tətuatip otiməhal məmə ekəhaləpəh otəmat məmə nakoatehm itiməhal, məto itiməhal eməsəhalolən nəhlan məto-inu itiməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləgətun itəmat e nolən itəm tətuatip məmə nakotətəu-pən. ¹⁰ Kən nian emətəhlatig əh kitat min itəmat, eməhalos-ipinə lou u məmə, “Okəmə etəmim tapəs wək, okol kəsos-ipənən nagwənən kəm in.”

¹¹ Ekəhalən nəhlan məto-inu eməhaləto məmə netəmim neen un itəmat min ilat koatəlpah, ilat kəsotolən wək kit, ilat iəghat tipik min, məto kəsotolən wək. ¹² E nərgi Iarəmarə Iesu Kristo, ekəhalən kən məhaluəh

niki netəmim itəm kotal nəhlan məmə okotəkəike motapəs negəsən motatig mətig əm, kən motol wək o nətouən nagwənən nigilat. ¹³ Kən itəmat piak min ne winik min, əsotəpouən o nolən nat itəm tətuatip.

¹⁴ Okəmə suah kit təsətəu-pənən rəhatiməhal nəghatən e naoa u, kən nəkotəkəike motol məmə netəmim okotitun məmə in pah. Kən məsotuwinən iuəhkir ron məmə nəkotol in taulis o nolən rəhan. ¹⁵ Məto nəsotəplanən in məmə rəhatəmat kit tikiwir, məto in piatəmat kit, kən təwir məmə nakotəhgaiir lan.

Namnun nəghatən

¹⁶ Kən pəs İərəməərə rəha nəməlinuən, in pişin əm otos-ipinə nəməlinuən nian rafin e nolən min rafin. Pəs İərəməərə tətatig itəmat min itəmat rafin.

¹⁷ Io Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat. Kən e naoa min rafin ekəte nəhlan məmə nəkotitun in naoa rəhak. Inu nolən rəha nəteən rəhak.

¹⁸ Pəs rəhatat İərəməərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwİRən kəm itəmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən məte tuwın kəm Timoti Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmāiir e taon u Listra. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin kation əpəh ikin min matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pik Timoti, tol nəhlan kən in tətəun-in Timoti məmə təhmen e nətin ətuatip.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol təməto məmə iəgətuən eiueiua neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahl-ipən Timoti məmə otuwın mäg-ətuatip-in neiuəən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa təhmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat əpnəpın məmə in etəm aluə əm. Nəgətuən eiueiua min əh koatəgətuən məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəligən rəhalat e nolən rəha netəmim o nosən nəmegəhən itəm nammun tikə. Koatən məmə netəmim okotəkəike motitun nıpəti nəghatən anion min, kən motol natimnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u matən-iarəp nətəligən neen rəhan kəm Timoti matiləs-ipər rəhan nətəligən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolən wir min rəha nəfakən, ne nehm wirən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wir min itəm netəm-iasol min rəha niməfak ne iəfak min u okotətəu-pən. Kən nammun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wir kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətuatip wir.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatən təwir kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu məto-inu Uhgın u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nıpəti nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Uhgın otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpis io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo təhmen ahmen əm, kən tol nəhlan in təhmen-pən əm məmə ik nətik pahrien. Pəs Uhgın Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, İəramərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwirən kəm ik, kən muasəkitun ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətig ron ik.

Pol təmolkeike məmə Timoti otahtosig-in iəgətuən eiueiua min

³ Aupən ikin e nian ematuwın Masetonia, kən io emən kəm ik məmə io ekolkeike pik məmə onakətətig Efesas, kən rəhak nətəligən tatol əm min-nulan. Netəmim neen əh-ikin kotətig itəm ilat koatəgətuən netəmim e nəghatən min itəm kotərat. Məto ik onakahtosig-in ilat məmə okəsotolən nolən əh. ⁴ İlat okotəkəike motapəs nolən min əh itəm koatən nəghatən eiueiua min itəm koatəghat-in noanol min aupən ikin. Nəghatən min əh in tatiuw-pa əm timəht, məto in to təsasituən e netəmim məmə ilat okotitun nalpəkəuən rəha Uhgın inu okotəhatətə əm lan. ⁵ Məto noa nəghatən u məmə nolkeikəən tatər e nikitəmat. Nolkeikəən tatər e niki suah kit nian nıkin təwir təfagə rat tikə lan, kən in titun məmə nolən rat kit təsatigən lan,

kən tətahatətə pahrien əm e Iesu. ⁶Netəmim neen kınotapəs nolən ətuatıp u, kən ilat kınotəruru rəkis rəhalat suatıp, məto koatətəu-pən nəghatən alməl mın əh. ⁷Ilat kotalkeike məmə netəmim koatən məmə ilat kotenatıp wır e Lou rəha Uhgın, məto ilat kəsotitun wırən nıpətı nəghatən itəm koatən, ne nəghatən mın itəm koatən pik ilat.

⁸Kitat kotitun wır Lou rəha Uhgın məmə təwır okəmə kitat kotitun wır wək rəha Lou kən moatətəu-pən e nolən itəm Uhgın tolkeike. ⁹Nian rafın kitat okotəkəike motitun məmə Lou təməsuwamən o netəm kotətuatıp, məto Lou in rəha netəm rat ne netəm koatəht Lou: netəm kəsotisiainan Uhgın ne nol təfagə rat; netəm rəhalat nolən teko-eko kotəuhlin mentalat o nəfakən; netəm kəmotohamnu rəhalat tata ne mama; netəm koatohamnu itəm; ¹⁰nəman ne nıpitan itəm kınotol marıt rəkis, məto koatan əpnapın; nəman koatit atıp ilat mın kən nıpitan koatit atıp ilat mın; netəmim katosalim-in iolwək mın məmə okotos məni elat; ne netəm koateiueiua, ne netəm koateiueiua e nian koatəghat e kot; ne netəm koatol nolən pısın neen mın. Əwəh, in nıpahrienən məmə Lou in rəha netəmim itəm koatol natımnat rafın əh itəm tətərəkın nəghatən mın itəm kotətuatıp. ¹¹Nəghatən ətuatıp mın u, koatısi-pən e namnusən təwır moepən rəha Uhgın, Uhgın etəm təwır tətuatıp. Namnusən u in təmos-ıpa kəm io məmə ekən-ıarəp.

Pol nıkin təmagien o Kristo

¹²Io ekatən tagkiu kəm Kristo Iesu, İərəmərə rəhatat, itəm tatos-ıpa nəsanənən kəm io o wək u, məto-inu in tatehm io məmə iakaskəlım wır wək rəhan kən məsapəsən, kən in təməhləu-pa wək u mətəhləpıs io məmə ekol. ¹³Aupən ematəghat rat e nərgın, kən ematoh nəfak matol tərət kəm Iesu. Nat əpnapın io ematol pap mın-nulan məto in təməsəkıtun io məto-inu io eməsənən əh nıpahrienən lan, kən eməruru məmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴Məto nolkeikeən rəha İərəmərə rəhatat in ıahgın ıahgın pik ron io, məprəkis-in nolən rat mın rəhak. Kən tatətəlmın nıkik o nahatətən lan ne nolkeikeən itəm tətısi-pən o Kristo Iesu.

¹⁵Inu nəghatən tətən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nıpahrienən lan: Kristo Iesu təmuwa e nətueintən məmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat agın taprəkis-in rafın ilat. ¹⁶Məto Uhgın təməsəkıtun io, etəm rat agın, təhmen e nəmtətin kit itəm tatəgətun məmə nətəligən rəhan kaifəməh, namnun tıkə, tatuwın o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotehm kən motuarısıg-in suatıp kitiəh əm məmə okotahatətə e Iesu kən in tosmegəh ilat mos-ıpən nəmegəhən lılın kəm ilat. ¹⁷!Kotənwiwi Uhgın! Pəs kotısiainan Uhgın rəhatat. In İərəmərə lılın; in təsımısən; kəsehmən in; kən in pısın əm in Uhgın. Pəs koatıləs-ıpər nərgın tatuwın matuwın matuwın namnun tıkə. Əwəh.

¹⁸Kən ınəh nətik Timoti. Inu rəhak nəghatən təhmen-pən e nəghatən rəha ıen mın itəm kəmoatən kəm ik aupən. Ik onakəkəike məskəlım nəghatən mın əh pəs tol rəham nətəligən təskasıq, kən ik onakəluagin wır e nəluaginən rəha nahatətən. ¹⁹Askəlım rəham nahatətən təskasıq, kən ol nolən itəm ik nəkıtun məmə in tətuatıp e nıganəmtı Uhgın. Məto netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotitun məmə tərət, kən kəmotərəkın rəkis rəhalat nahatətən, təhmen e suah kit itəm tatıləs nego matər e nımas tətəhap-əhap agın matərat. ²⁰Suah mıl u Haemeneus ne Aleksanta ılau kəmian motol kitiəh əm ilat netəm mın u. Io enegəhan-in rəkis ılau

məmә katuәмәhl-pән e nelmі Setan məmә okiatun məmә okәsuән ratән Uhgін.

2

Nolән rәha nәfakән

¹ Nat aupән itәм ekolkeike məmә ekән, in tol nulan. Io iatән әskasik kәм itәmat məmә itәmat nәkotәkәike moatәfak kәм Uhgін o netәmim rafin, kән motән kәм Uhgін məmә nikitimat tәtagien o natimnat itәм in tәmol ilat. ² Kән e nian rafin itәmat onәkotәkәike moatәfak o netәм koatәрәmәрә ne netәм-iasol mін rәhatat məmә kitat rafin okotatig e nәmalinuән kән motatig mәtig, pәs kitat kotisiai-in wir Uhgін kән rәhatat naliwәkән in tәtuatip. ³ Nolән rәha nәfakән mін u in tәwir pik, kән in otol Uhgін Iosmegәh rәhatat nikin otagien lan. ⁴ Uhgін u, in tolkeike mәмә otosmegәh netәmim rafin, kән molkeike mәмә ilat okotitun motән niphrienән e nәghatән pahrien rәhan.

⁵ Otәfak o netәmim rafin mәмә ilat okotahatәtә e Uhgін mәto-inu Uhgін kitiәh әm tәtatig, kән suah kitiәh әm tәtәtul in suatip o nosән netәmim muwін kotal kitiәh ilat Uhgін, etәmim әh Kristo Iesu. ⁶ E nian әtuatip, in әm tәmos-ipa rәhan nәmegәhән o nәtouән suatip rәha netәmim rafin mәмә otikis ilat e tәfagә rat rәhalat. Kән inu tәtәgәtun mәмә Uhgін tolkeike mәмә otosmegәh netәmim rafin. ⁷ Kән o nәghatән әh, Uhgін tәmilәs-ipәр io mәмә io aposol kit rәhan o nән-iarәpән namnusән tәwir u kәм Iaihluә mін, netәmim itәм kәsәнән mәмә netәм Isrel, kән tәmilәs-ipәр io mәмә iәgәtun kit rәha nahatәtән pahrien. Io iatән pahrien, eseieiuәән. ⁸ Kән ikin mін rafin, iakolkeike mәмә nәman okotәghat kәм Uhgін e nәfakән. Kән nian koatilәs-ipәр nelmilat mәмә okotәfak kәм Uhgін, iakolkeike mәмә nәmegәhән rәhalat otәtuatip, kән nikilat tәsahmән, kән mәsotәhaiән ilat mін.

⁹ Kән io iakolkeike mәмә nipitan u iәfak mін okotuwін e rәhalat napән itәм tәtuatip kән matәfәtain wir ilat, mәsotiuwән nәtәligән rәha nәman, kән mәsotolән mәмә netәmim okotehm o nausitән. Kән ilat kәsotolән noanulat mәмә okotausit ron. Kән ilat kәsotuwін-inән natimnat mін o niuwән nәtәligән rәha netәmim, iatән natimnat mін tahmen-pән e napән mін itәм nәmtilat tiәkis, o nat kit kәmol e iaen u kol tatipit-ipit, o nat kit kәmol e perel inu kәpiel itәм nәmtin tiәkis. ¹⁰ Mәto iakolkeike mәмә nipitan u iәfak mін, rәhalat nәtәligән otәsuwінән o malә-malә rәha nipәtilat o nehmән, mәto okotol malә-malә e nәmegәhән rәhalat, inәh ilat okotol nolән mін itәм otasitu e netәmim, nolән mін itәм tәtuatip o nipitan itәм koatән mәмә ilat koatәfak kәм Uhgін.

¹¹ Nian nәman okoatәgәtun e nimәfak, nipitan okotәkәike moatәtәlig-in mәsotagәtән, kән motәkәike motos-iәhau ilat, kән motisiai-in iәgәtun mін, kән motәtәu-pән iәgәtun mін әh itәм koatәgәtun. ¹² Io esegәhan-inән nipitan mәмә okotәgәtun kән motәрәmәрә e nәman. Ilat okotәkәike kәsәghatән, ¹³ mәto-inu aupән ikin, Uhgін tәmaupән mol Atam, uarisig ikin tәpanol If. ¹⁴ Kән sәnәmә Atam u Setan tәmeiuә-in aupән kән tol nәwian, mәto If u tәmol nәwia Setan kән mәtgәhl lou rәha Uhgін. ¹⁵ Mәto Uhgін otosmegәh nipitan nian ilat koatol әtuatip wәk rәhalat, inu nemәkән ne nehm wirән nisualkәlәh. In otosmegәh ilat okәmә

koataskəlim əskasik nolən rəha nahatətəən, ne nolən rəha nolkeikeən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətəuatip.

3

Netəm-iasol min rəha niməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, “Okəmə etəmim kit tolkeike məmə in otuwa etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in təmolkeike wək kit itəm təwīr.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkəike kəsehm-pənən nolən rat kit lan;

in rəhan pətan kitiəh əm;

tatehm wīr nəmegəhən rəhan nian rafin;

tatol natimnat e nitunən;

katisiai-in;

tatehm wīr netəmim itəm koatuwin iman ikin;

in iəgətun wīr kit;

³ sənəmə etəmim kit rəha napisən o nəmouən;

məto in etəm mətig;

sənəmə in etəmim rəhan nəghatən titatiperəh pik tahmen e kaluəluə;

nikin təsuwin pikən e mənī;

⁴ in otəkəike matərəməərə wīr e rəhan min, kən mol məmə rəhan nisualkələh koatol nəwian moatisiai-in wīr. ⁵ ?Məto okəmə in təruru nəməmə wīrən o rəhan min, kən in otaroh nəhlan məməmə o niməfak rəha Uhgīn?

⁶ Etəm tətəhatətə wi e Iesu, in təsahmənən məmə otos wək u məta in tatos-ipər pik in, kən Uhgīn tol nalpīnən kəm in tol məmə təmol mihin e Setan u iausit pik.

⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolən otəkəike məwīr mətuatip məmə netəm kəsotəfakan okotən məmə in etəm təwīr. Okəmə təsol mihinən, məta noanikulu rəha Setan toh pikən, kən nərgīn in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolən kitiəh əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkəike mətuatip wīr, kən moatən əm nīpahrienən e nian rafin. Netəm koatapis o kotolkeike pik mənī, kəsotahmənən o naskəlimən wək u. ⁹ İlat netəmim itəm kotitun məmə nolən rat kit təsatigən elat, kən moataskəlim əskasik nəghatən pahrien min rəha Iesu Kristo itəm Uhgīn təmol əp. ¹⁰ Netəm kotol nəhlan, niməfak otəkəike makil wīr rəhalat nəmegəhən, okəmə kəsehm-pənən nat kit tərət elat, kən ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Məto nīpitan rəha netəm koatasitu e wək rəha niməfak, ilat min okotəkəike motol rəhalat nəmegəhən tətəuatip wīr. Təsəwīrən məmə ilat nīpitan iən nīkalitəm, o nīpitan rəha napisən, məto ilat nīpitan itəm netəmim koatahatətə elat e nian rafin. ¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon, in otəkəike mos rəhan pətan kitiəh əm, kən in otəkəike matərəməərə wīr e rəhan min nisualkələh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wīr wək u rəha dikon, nərgīlat in otəwīr lan, kən rəhalat nətəligən in otəskasik pik o naskəlimən nahatətəən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukətin nahatətəən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatətə naoa u kəm ik, nīkik tatəht məmə, otəsəwəhən kən ekimnə mehm ik. ¹⁵ Məto okəmə esimnə uəhaiən, kən naoa u in otən natimnat rafin itəm kitat nenəti Uhgīn okotətəu-pən. Inu kitat u nəfak,

kən Uhg̃in rəhatat tatəmegəh mətatig namnun tikə. Kitat netəm nəfak u kotaskəlīm nəghatən pahrien, kən matehm w̃ir. ¹⁶ Ñipahrienən, nəghatən pahrien rəha Iesu Kristo itəm Uhg̃in təmol əp, in nat p̃isp̃is itəm in iahgin, kən tol nəhlan:

Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.

Kən Narm̃in Rəha Uhg̃in tatəgətun w̃ir məmə Iesu tətuatip̃ w̃ir.

Kən nagelo m̃in kəmotehm in.

Kən katən-iarəp namnusən təwir rəhan kəm netəmim ikin p̃isin p̃isin m̃in.

Kən netəmim rəha nətueintən u kotahatətə lan.

Kən Uhg̃in təmos muw̃in ilis e neai mətuatig ilau m̃in.

4

Iəgətun eiueiua m̃in

¹ Narm̃in Rəha Uhg̃in tatən-iarəp w̃ir məmə e nian m̃in uarisig Iesu otəpanuwa lan, netəmim tepət okotapəs nətəu-pənən nolən pahrien rəha nahatətəən e Uhg̃in. Ilat okotətəu-pən narm̃in eiueiua m̃in kən motətəu-pən nəgətunən rəha iərmis m̃in. ² Nəgətunən m̃in əh koat̃isi-pən o iəgətun m̃in itəm koatən məmə rəhalat nəghatən in ñipahrienən, məto ilat koateiueiua, kən məsotolən nat itəm koatən. Netəm m̃in əh, nətəligən rəhalat teko-eko agin, kən kinotəruru nakilən məmə nəghatən pahrien hiə kən nəghatən eiueiua hiə. ³ Ilat koatəgətun netəmim moatən məmə okəsotolən marit, kən moatəgətun ilat məmə okəsotunən nagwənən m̃in neen. Məto Uhg̃in təmol nagwənən m̃in əh məmə okotun ilat. Kən kitat u koatəfak kotitun ñipahrienən, kotitun nosən, kəfak kənwiwi Uhg̃in ron, kən motun, ⁴ məto-inu natimnat rafin itəm Uhg̃in təmol ilat kotəw̃ir əm. Nat kit tikə məmə okəsotunən. Kitat kotitun nunən natimnat rafin okəmə kitat koatəfak moatənwiwi Uhg̃in ron, ⁵ məto-inu Naoa Rəha Uhg̃in tatən məmə ilat kotəw̃ir, kən kitat koatəfak ron. Kən roiu, nagwənən m̃in əh kotəw̃ir əm.

Iolwək təwir rəha Kristo Iesu

⁶ Okəmə natən-iarəp nəghatən u kəm piatat m̃in ne winitat m̃in, kən ik iolwək təwir kit rəha Kristo Iesu. Kən tatəgətun məmə ik etəmim kit itəm natun nəghatən w̃ir m̃in rəha nahatətəən ne nəgətunən ətuatip̃ matəmegəh lan, kən rəham nəmegəhən tatətəu-pən nəghatən m̃in əh rafin. ⁷ Apəs, əsətəlig-inən nəghatən eiueiua m̃in itəm nətəligən rəha Uhg̃in tikə lan, nəghatən m̃in u tahmen namsu əpnəpin m̃in itəm ñipət̃in tikə. Məto əgətun atip̃ rəham nəmegəhən məmə tatətəu-pən Naoa Rəha Uhg̃in. ⁸ Nolən rəha nehm w̃irən ñipət̃im məmə in otəsanən, in təwir o natimnat m̃in neen, məto okəmə natəgətun atip̃ rəham nəmegəhən e nolən rəha Uhg̃in, kən in təwir məmə otasitu e natimnat rafin e nəmegəhən rəha nətueintən u, ne rəha nəmegəhən lilin. ⁹ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən ñipahrienən lan. ¹⁰ Kənu kitat koatol p̃ik wək o iəgətun atip̃ən rəhatat nəmegəhən e nolən əh, məto-inu kinotahatətə rəkis e Uhg̃in u tatəmegəh kən mətatig itulin, kən in Iosmegəh rəha netəmim rafin, məto in tatosmegəh əm netəm m̃in u itəm koatahatətə lan.

¹¹ Əgətun natimnat m̃in əh kəm netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə okotəkəike moatətəu-pən. ¹² Pəs netəmim okəsotehm əhauən ik məto-inu ik etəm aluə əm kit. Məto ol rəham nəmegəhən tətuatip̃ w̃ir məmə netəmim okotəplan məmə ik etəm mətə, kən ilat kotitun nətəu-pənən ik

e nəghatən mīn, ne naliwəkən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən, ne nolən ətuatip. ¹³ Ol natimnat mīn əh, kən nat kisil mīn, ol iləhal u məmə rəham wək okəhalətul aupən e rəham nəmegəhən mətoarus ekimnə: afin Naoa Rəha Uhgīn kəm netəmim, kən mən-iarəp Naoa Rəha Uhgīn, kən məgətun Naoa Rəha Uhgīn. ¹⁴ Timoti, Uhgīn təmos-ipinə kəm ik rəhan nasituən o nolən wək rəhan nian elta mīn rəha niməfak kəmotələhəu-pən nelmilat lam, kən ien mīn neen rəhalat kəmotən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn təmən lam. Əsapəsən nasituən əh.

¹⁵ Ik onakəkəike matol wək mīn u, kən rəham nətəligən otəkəike mətatig əskasik e natimnat mīn u pəs netəmim kotitun nehmən məmə rəham nəmegəhən ne rəham wək tatəwə wir. ¹⁶ Atehm wir nolən mīn e nəmegəhən rəham, kən ol rəham nəgətunən məmə in tatətuatip e nian rafin. Onakəkəike mətalkut əskasik məmə onəkol natimnat mīn əh, məto-inu okəmə nakol, kən onakosmegəh itəmat netəm koatətəlig-in ik.

5

Nolən rəha nisiiən o nəghatən kəm netəmim

¹ Səghat əskasikən e iaguīhl mīn, məto əghat kəm ilat e nisiiən məmə nakiuw rəhalat nətəligən, tahmen əm mə ilat rəham tata ətuatip mīn. E nolən kitiah mīn əm, ol tahmen əm kəm netəm aluə tahmen məmə ilat piəm ətuatip mīn. ² Əghat mətig e nisiiən kəm nipiaguīhl mīn tahmen məmə rəham mama ətuatip mīn. Rəham nəghatən ne nolən mīn kəm nīpitan itəm koatətəm aluə otəkəike mətuatip agin, tahmen məmə ilat winim mīn.

Nolən rəha nehm wirən nəutahlimis mīn

³ Niməfak otəkəike mətehm wir nəutahlimis mīn itəm rəhan mīn kotikə agin o nehmən ilat. ⁴ Məto nəutahlimis kit u nenətīn mīn əh-ikin o nīpīn mīn əh-ikin, ilat okotəkəike motitun paupən məmə wək rəha netəm koatəfak, ilat okotaupən motehm wir atip rəhalat mīn. Nolən u tahmen əm məmə koatətou rəhalat kaon kəm rəhalat mama ne tata ne pipi mīn, kən inəh Uhgīn nīkin tagien ron.

⁵ Məto nəutahlimis itəm tətətig in pisin agin əm, etəmim tikə o nehmən in, in tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgīn. In əh e nian rafin, lapin ne e nərauiəgən, in tatəfak kəm Uhgīn məmə otətəsitu lan. ⁶ Məto nəutahlimis u tatətəlig-in pik natimnat rəha nīpətīn o nətoən təwir lan, in tatəmegəh, məto e narmīn tahmen məmə in tinimis rəkis. ⁷ Ik onakəkəike mən-ipən nəghatən mīn əh kəm niməfak məmə ilat okotəkəike motol pəs netəmim kəsotən ratən ilat. ⁸ Suah kit otəkəike mehm wir rəhan mīn, kən maupən mehm wir rəhan ətuatip mīn. Məto okəmə in təsolən, tatəgətun məmə təməuhlin məntaan e nolən rəha nəfakən, in tətətə maprəkis-in etəm təsəfakən.

⁹ Okəmə nakəte-pən nərgi nəutahlimis kit e naoa rəha nasituən məmə niməfak otəsitu elat, rəhan nup in otəkəike mos sikiste, kən rəhan iərman kitiah əm aupən. ¹⁰ Kən in pətəguīhl kit itəm netəmim koatīsiai-in o rəhan nolən wir ne nasituən mīn itəm in tatol, tahmen məmə in tatehm wir rəhan nisualkələh; kən nian iapīspis mīn okotuwa iman ikin, tatol təwir kəm ilat; kən matos-iaəhu atip in mətəsitu e netəm koatəfak;* kən

4:12: Taet 2:15 **4:14:** 2 Tim 1:6 * **5:10:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən tətəikuas e nelki netəmim rəha Uhgīn.” - Nolən əh tatəgətun məmə in pətən kit tatos-iaəhu atip in; kən nīkin tagien o nasituən e netəmim.

mətasitu e ian-rat min; kən rəhan nətəligən təskasik məmə otol wək min itəm təwir.

¹¹ Məto səte-pənən nərgi nəutahlimis min itəm kəsotipitaguihlən əh e naoa rəha nasituən, məto-inu uarisig ikin okəmə nətəligən rəha nol minən marit tinuwa məskasik e nikilat minaprəkis-in nətəligən rəhalat e Kristo, kən ilat kotəmə okotol min marit. ¹² Kən Uhgın in otakil mol nalpinən kəm ilat məto-inu kəmotətgəhl rəhalat noanawil itəm kəmotol kəm in aupən. † ¹³ Kən nat tərət kit min, məta ilat koatəpou kən motos nolən rəha nuwinən e nimə min rafin moatən nəghatən itəm nipətin tikə. Uarisig ilat kotuwa motərat pik o nosən musmus e nəghatən rəha suah pisin o nosən muwin məhləmisin niməmə mənig lan, kən ilat kotolkeike məmə okotən pik nəghatən rəha netəm pisin, kən ilat koatən nəghatən min neen itəm təsahmenən məmə okotən. ¹⁴ Kən io ekatən kəm nəutahlimis min itəm kəsotipitaguihlən məmə təwir ilat okotol min marit, kən motiləs nisualkələh, kən okotehm wir rəhalat min. Kən okəmə kotol nəhlan, kən məsotos-ipənən kuhal kit kəm rəhatat tikimir min məmə okotən rat kitat. ¹⁵ Məto nəutahlimis neen kinotapəs rəkis suatip ətuatip kən moatətəu-pən Setan. ¹⁶ Nipitan u iəfak min okotəkəike moatehm wir nəutahlimis min rəhalat, məsotəhlman-pənən ilat kəm niməfak məmə otatehm ilat. Kən niməfak in otatehm əm nəutahlimis min u rəhalat netəmim kotikə aɡin məmə okoatehm ilat.

Wək rəha netəm-iasol rəha niməfak

¹⁷ Elta min itəm koatərəməmə wir e wək rəha niməfak, niməfak otəkəike misiai-in ilat, kən matətou ilat. Kən iəgətun min ne netəm koatən-iarəp Naoa Rəha Uhgın, ilat koatətul aupən məmə okisiyai-in ilat. ¹⁸ Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian kau kit tatol wək kit rəham, kən okəmə tolkeike məmə otun kit, sahtosis-inən.” Kən tatən min məmə, “Nian suah kit tatol wək, məto okəike kətou in lan.”

¹⁹ Əsətəlig-inən nəghatən rəha etəmim kitiəh əm itəm tatən məmə elta kit rəha niməfak təmol nolən rat, məto okəmə etəmim kəiu o kisil katəhalən, kən nakətəlig-in rəhaləhal nəghatən. ²⁰ Kən okəmə etəm-iasol kit rəha niməfak tatol nat kit tərət, kən natəghat əskasik kəm in e niganəmti netəmim rafin rəha niməfak, kən tol nəhlan netəmim okotəgin o nolən nat tərət min.

²¹ E niganəmti Uhgın, ne Iesu, ne nagelo min itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, io ekatən əskasik kəm ik məmə ik onakəkəike mətəu-pən nəghatən rəhak e nolən itəm in tətəuatip. Ik onakəsolən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin min kəm suah kit. Məto onəköl tahmen ahmen əm kəm ilat rafin.

²² Əsələs-ipər ueiuəhaiən etəmim məmə in otos wək rəha niməfak, inu nakoatələhəu-pən nelmitəmat moatəfak lan. Məto-inu okəmə in suah kit itəm rəhan əh-ikin nolən rat, kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik min nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matəuatip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netəmim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgın otol nalpinən kəm ilat. Məto neen rəhalat təfagə rat tatəhluəig əh-roiu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmen əm,

† **5:12:** E nian əh, nəutahlimis min neen kəmos noanawil rəhalat kəm Uhgın məmə okəsotolən marit, kən ilat okotol əm wək rəha niməfak. Kən okəmə nəutahlimis kit tolkeike məmə in otol marit min, kən in otətəghl rəhan noanawil itəm təmol kəm Uhgın. **5:13:** 2 Tes 3:11 **5:14:** 1 Kor 7:9 **5:18:** Dut 25:4; Mat 10:10; 1 Kor 9:9 **5:19:** 2 Kor 13:1 **5:20:** Efes 5:11

nian tepət wək itəm təwir min, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ikın itəm koatəhluaiğ əh-roiu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwirən məmə onakənim əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatimın. Məto təwir məmə onakənim wain noan məsin pəs in tasitu e nərpeəm.

6

Nolən ətuatip o slef min

¹ Slef min itəm koatəfak okotəkəike motisiai-in netəm-iasol min rəhalat. Nolən əh in otahtosig-in naihluə, məmə kəsotən ratən nərği Uhgın, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef min itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatat əm kit,” kən ilat məsotisiai-in wırən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmin min e nıkilat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiueiuəən min ne natimnat wir min pahrien

Natimnat min u, ik onakəkəike matəgətun netəmim lan. Kən e nian rafin ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Məto netəmim neen koatəgətun nəghatən neen itəm tol pisin e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgətunən rəha İerəmərə rəhatat İesu Kristo, in neiueiuəən, kən koatən məmə nəgətunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike, in neiueiuəən. ⁴ Netəm min əh koatol nəhlan ilat kəsotitun ağin-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. İlat kotalməl o nuwınən məghat pik o nəghatən min itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən min itəm netəmim koatətəhau ilat min ron. Nolən u in tatol netəmim koatetet ilat min, kən motəhap-əhap ilat min, kən moatəghat rat e nərğilat min, kən moatətəlig rat elat min. ⁵ Kən e nian rafin ilat koatol timəht. Inu nolən rəha netəmim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəluə e nəghatən pahrien. İlat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Uhgın in suatip kit o nosən məni ne nautə min.

⁶ Məto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos məni ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Uhgın tolkeike, kən mo-tagien əm, nat əpnarın rəhatat nautə noan məsin o tepət, ⁷ məto-inu nian kitat kəmotaiir-pa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimis lan, okol kəsotos minən nat kit motitəlig. ⁸ Məto okəmə nigıtat nagwənən ne napən tahmen əm, kən kitat kotagien. ⁹ Netəmim itəm kotalkeike pik məmə rəhalat nautə otepət, in timətig əm olat məmə okotol nolən rat min tepət. In tahmen-pən e noanikulu tətəhasın ilat e noakəmihl rəha nərətən, kən ilat kotalkeike məmə okotol natimnat tepət rəha nalmələn, kən natimnat tepət itəm tərət olat. Kən nolkeikəən rəha natimnat rat min əh okoatərəkın-rəkın nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Məto-inu nolən rəha nolkeike pikən məni, in nəukətın natimnat rat tepət. Kən netəmim neen ilat koatətul-iəkis o nətəu-pənən suatip u, kən ilat kinotuwin rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat min neen itəm tatarəkın atip nıkilat, kən moatətə tərət lan.

Nəghatən wir rəha Pol tatuwin kəm Timoti

¹¹ Məto ik Timoti, etəm rəha Uhgın, aiu muwin isəu o nolən rat min əh. İk onakəkəike malkut pik o nətəu-pənən nolən ətuatip, itəm

Uhgin tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasik, kən ik onakəkəike molkeike netəmim. Askəlim rəham nahatətəən tatuwin əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətig kit. ¹² Onakəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlim nəmegəhən lilin itəm Uhgin təmaun-in ik ron. Aupən ikin in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e Iesu e niganəmti netəmim tepət.

¹³ E niganəmti Uhgin, itəm tatos-ipa nəmegəhən kəm natimnat rafin, ne niganəmti Kristo Iesu itəm təmən-iarəp wir nəghatən pahrien e niganəmti Pontias Pailat, iatəghat əskasik kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat min u, kən məsapəsən kit mətoarus-pən İərəməərə rəhatat Iesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatip itəm Uhgin təmitəpun. Uhgin itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafin, in pisin əm tətərəməərə e natimnat rafin. In Kig rəha kig min rafin, kən İərəməərə rəha İərəməərə min rafin. ¹⁶ In əm təsimisən mətatig lilin, rəhan nətuounən tikə, kən namnun tikə. İkin tətatig ikin, nəhag-əhagən tasiə mitalau in, kən okol kəsənən iuhkir ron. Suah kit təsehmən əh in, kən okol suah kit təsehmən nian kit. Nian rafin kitat okotəkəike motisiai-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nəərəməərən matuwın matuwın namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tepət

¹⁷ Əghat əskasik kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tepət. Ən məmə ilat okəsotiləs-ipər pikən ilat, kən kəsotahatətəən e rəhalat məni u tepət rəha roiu əm, məto olawig ne tikə min. İlat okotəkəike motahatətə əm e Uhgin itəm tatos-ipa natimnat wir tepət kəm kitat məmə kitat okotəto təwir lan. ¹⁸ Əghat əskasik kəm ilat məmə okotimətə e nolən təwir, ne nasituən wir min. Kən nikilat otəkəike magien o nawteən kəm netəmim. ¹⁹ E nolən əh, in tahmen məmə ilat koatələhəu natimnat wir min tepət, tahmen-pən əm məmə kəmotasa wir o nəmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nəmegəhən, itəm nəmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike mətehm wir natimnat min itəm Uhgin təmələhəu-pən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən min itəm nıpətilat tikə kən kəsotos-ipənən nisiiian kəm Uhgin, kən nəghatən min itəm kəsotətuatipən e Naoa Rəha Uhgin. Nəghatən min əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netəmim neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə min əh, kən minotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgin otawte-in rəhan nəwiran kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kəi u lan itəm Pol təməte tuwın kəm Timoti

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat min əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafın. Afın e “Namnusən Əkuəkır Rəha Naoa u 1 Timoti” o nitunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlīm Pol əpəh Rom, in təsətətigən e kalapus, məto in təmətətig e rəhan kit nimə, kən mopael min kəmotatig ilat min motehm məmə in otəsəgimən. Namnun japta rəha Wək Min tətəghat-in nian min əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətan o nup kəi u. Məto roiu əh, tinuwın min e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tətət ikin pahrien. Naoa rəha Wək Min təsəghat-inən nian əh, naoa tinol namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikin, kən tiəkis o netəmim o nuwınən mətəg-pən-in. Luk əm ilau min. Pol təmolkeike məmə Timoti otuwa mehm məto-inu in rəhan fren wır. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmik naoa min rəhan.

?Təməte naoa u o naka? Pol təmītun məmə otəsuwəhən kohamnu in timis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmī netəm-iasol pisin min neen tahmen e Timoti. Nian iəkis min koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətəskəlīm Namnusən Təwır, kən matətul əskasik e nahatətəən rəhan, kən məsəginən nən-iarəpən Namnusən Təwır, kən in otətul matip o nətoən nahməən e nipətın okəmə nəratən otuwa.

Pol təmən təwır kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Ughin təmītəpun rəkis io məmə rəhan, kən mahl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nəniəkisən rəha nəmegəhən lilin e Kristo Iesu. ² Iatən təwır kəm ik Timoti, nətik itəm iakolkeike pik ik. Pəs Ughin Tata ne Kristo Iesu rəhatat İəramərə okuawte-in rəhalau nəwırən, ne nasəkıtunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmıləs-ipər nətəligən rəha Timoti

³ Nian rafın, lapın ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Ughin ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tipik min, kən ekıtun məmə nolən rat kit təsətigən lak. ⁴ Nıkkik tatuəh nahui nəmtəm, kən iakolkeike pik məmə ekəplan min ik pəs nıkkik otəgıen. ⁵ Nıkkik tatuəh nahatətəən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətəən itəm təmaupən mətatig e rəham pipi Lois ne rəham mama İunis, kən ekıtun məmə roiu in tınətətig lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən min kəm ik məmə onakelel nıgəm rəha nəsanənən itəm Ughin təmos-ıpinə o nolən rəhan wək. Ughin təmos-ıpinə nəsanənən əh nian emələhəu-pən nelmək matəfak-pınə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, məto-inu Ughin təsos-ıpamən kəm kitat nıkin rəha nəgınen, məto təmos-ıpa nıkin rəha nəsanənən, ne nıkin rəha nolkeikeən, ne nıkin itəm tatol nolən min itəm in titun məmə kotətuatıp.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən İərəmərə, kən əsaulis-inən io itəm etatig e kalapus o nərgin. Məto e nəsanənən itəm Uhgın tatos-ipinə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwir. ⁹ Uhgın təmosmegəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotasim, kən təməsolən o nat kit itəm kitat kəmotol, məto in təmol e rəhan atip nətəligən, ne nəwİRən. Nian Uhgın təməsolən əh nətueintən ne, məto in təmələhəu rəkis nalpəkəuən məmə in otawte-in rəhan nəwİRən kəm kitat e Kristo İesu, ¹⁰ məto roiu, in təmol əp nəwİRən əh kəm kitat e nuwamən rəha İosmegəh rəhatat, Kristo İesu. Kən Kristo təmərakin nimisən ne rəhan nəsanənən, kən təmasiəgəpən nəmegəhən u namnun tikə, kən kitat koatehm e namnusən təwir. ¹¹ Kən Uhgın təmitəpun io məmə io iəghat, ne aposol, ne iəgətun o namnusən təwir əh. ¹² Tol nəhlan iatəto pik nahməən ron u ikin-u e kalapus. Məto esaulis-inən, məto-inu ekıtun məmə pah u iatahatətə lan, kən mitun wir məmə in titun nehm wİRən nat naka itəm in təmələhəu-pa e nelmək o namnun nian.*

¹³ Ətəu-pən əm suatip rəha nəgətunən u tətuatip itəm emən kəm ik, kən ol nat u e nahatətəən ne nolkeikəən e Kristo İesu. ¹⁴ E nasituaən rəha Narmin Rəha Uhgın itəm tətətig e nikitat, kən atehm wir nat wir itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelməm.

¹⁵ Nəkitun məmə rəhak min netəmim əpəh Esia, ilat Fukelas ne Hermo-kenes, ilat rafin kəmotagım rəkis motapəs io.

¹⁶ Pəs İərəmərə otasakitun Onesiforas ne rəhan min, məto-inu nian tepət təmətasitu lak matiləs-ipər rəhak nətəligən. Kən təməsaulisən məmə emətətig e kalapus. ¹⁷ Nipahrienən, nian in təmuwa Rom, təmeam-in io, təmeam-in io mətoarus-pən məplan io. ¹⁸ !Pəs İərəmərə otasakitun in e namnun nian! Ik nəkitun wir natimnat wir min itəm təmol kəm io əpəh Efesas.

2

Mopael təwir rəha Kristo İesu

¹ Ik u nətik, pəs Uhgın otol nıkim təsanən e nəwİRən itəm tatisi-pən e Kristo İesu. ² Nəməto rəkis natimnat min u itəm eməgətun itəmat lan e nıganəmti netəmim tepət. Kən os rəhak nəghatən mələhəu-pən e nelmi netəmim neen itəm natən nıpahrienən elat, kən ilat okotıtun nəgətunən netəmim neen min lan. ³ Nian nəratən tatuwa, məto ətul əskasik kitat min ik, tahmen e mopael wir kit rəha Kristo İesu. ⁴ E nian rəha nəluaginən, mopael kit təsolən natimnat rəha nəmegəhən rəha netəmim əpnapın əm, məto tatol əm wək rəha mopael məto-inu, in tolkeike məmə rəhan etəm-iasol rəha mopael, nıkin otagian lan. ⁵ E nolən kitiəh, etəm tətaiu məmə in otol win, in otəkəike mətəu-pən lou min rəha naiuaən, məto okəmə təsolən, kən in otəsosən nətəuən rəha nol winən. ⁶ Tətuatip əm min-nulan məmə etəm tatol pik wək e nasumən, in otaupən məulək-in. ⁷ Ətəlig-in wir nat naka iatən kəm ik, məto-inu İərəmərə otasitu lam o nitunən nıpətı nəghatən min u.

⁸ Atətəlig-in İesu Kristo u noanol rəha Tefit, kən Uhgın təmosmegəh in e nimisən. Kən inu namnusən təwir iatən-iarəp. ⁹ Kən iatəto nahməən o namnusən təwir əh, kən nıpahrienən, kəməlis io e sen tahmen-pən

1:9: Efes 2:8-9; Taet 3:5 **1:10:** Hip 2:14 **1:11:** 1 Tim 2:7 * **1:12:** Suatip pisin o nəuhlınən ves 12b: “kən mitun wir məmə in titun nehm wİRən nat naka itəm io emələhəu-pən e nelmin o namnun nian.” **1:14:** 1 Tim 6:20 **2:3:** 2 Tim 1:8 **2:5:** 2 Tim 4:8 **2:6:** 1 Kor 9:7 **2:8:** Rom 1:3; 1 Kor 15:4

məmə io iakläh kit o iohamnu itəm. Məto kəsəlisən nəghatən rəha Uhgìn. ¹⁰ Tol nəhlan, iatətul əskasik e nahməən mìn rafin o netəmim itəm Uhgìn təmitəpun ilat, məmə in otosmegəh ilat e Kristo Iesu, kən ilat okotatig e nəwirən itəm təhag-əhag rəha Uhgìn, itəm namnun tikə.

¹¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, Okəmə kotuwa kitiah e Kristo e nimisən rəhan, kən okotəmegəh mìn kitat min.

¹² Okəmə koatətul əskasik e nian iəkis mìn, kən kitat okotəməmə mìn kitat min.

Okəmə kitat kotən-iamnin in, kən in otən-iamnin kitat.

¹³ Okəmə kitat kəsotolən rəhatat noanawil, məto in tatol rəhan noanawil, məto-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

Iolwək təwir rəha Uhgìn

¹⁴ Natimnat mìn u, onəkəike matən matisimatip lan kəm rəham mìn netəmim. Ən əskasik kəm ilat nəhlan məmə, “Iatən e nərgin Uhgìn məmə itəmat nəsotərgəhəuən o nipəti nəghatən mìn.” Nərgəhəuən nəhlan təsasituən e suah kit, məto tatərakin əm netəmim itəm koatəto. ¹⁵ Alkut əskasik məmə onəkuwa iolwək təwir itəm nian Uhgìn tatəplan rəham wək, in titun nənən məmə, “Əwəh, nəmol təwir,” kən nəsaulisən o rəham wək, məto-inu natəgətuən ətuatip nəghatən rəha nipahrienən. ¹⁶ Məto apəs nəghatən əpnəpin mìn əm itəm kotərat məsotisiai-inən Uhgìn, məto-inu netəmim itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwin matuwin əm o nolən mìn itəm kəsotisiai-inən Uhgìn. ¹⁷ Nəgətuənən rəhalat in tahmen-pən əm e nīməgəm pien itəm tatəməhal matepət matol iahgin. Təs mil u kioal min-nulan, ilau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkarəpən rəkis e suatip rəha nipahrienən. Katuən məmə Uhgìn təmol kitat kotəmegəh mìn rəkis e nimisən, kən okol Uhgìn təsos-ipa mìnən nipətətat wi mìn nian Iesu tatuwa mìn. Kən təs mil u katuərakin nahatətən rəha netəmim neen. ¹⁹ Məto tol pap nəhlan, nīmə itəm Uhgìn tatiləkin tatətul tiəkis, kən təməte-pən lan məmə, “Iəməmə tətun netəm mìn u rəhan mìn,” ne “Netəm mìn u koatən məmə ilat netəm rəha Iəməmə, okotəkəike motapəs nolən rat mìn.”

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nīmə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pisin pisin mìn tepət. Kəmol neen e iəu n kol tatipit-ipit, neen e silfa, neen e nig, neen e nīməptən. Wək rəha neen, in wək asol itəm kəisiai-in. Kən wək rəha neen, in wək əpnəpin əm itəm tol naulisən. ²¹ Okəmə suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwiwi mətapəs nolən rəha naulisən, in titun nolən wək asol itəm kəisiai-in, kən Uhgìn otələhəu kalin məmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə məmə otol wək mìn itəm kotəwir.

²² Aiu muwin isəu o nolən rat mìn itəm tatəwiə e niki netəm alua. Kən ətəu-pən wir suatip rəha natimnat mìn u: nolən itəm tətəuatip, ne nahatətən, ne nolkeikəən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm mìn u itəm koatəpəh o nasituən rəha Iəməmə e nikilat itəm təwir. ²³ Apəs magim rəkis e nəghatən əlm mìn itəm nipətəlat tikə. Nəghatən mìn əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwək rəha Iəməmə, okol in təsərgəhəuən, məto in tətəkəike matol təwir kəm

netəmim rafin, kən otəkəike muwa etəm rəha nəgətunən, kən rəhan nətəligən kaifəmäh. ²⁵ Okəmә netəmim neen koatən rat rəhan nəgətunən, kən in otəkəike mägätun wir ilat e nolən mätig әm. Kən okәм-naka Uhgın oteghan-in mәмә ilat okotəuhlin rəhalat nәmegəhән, mәмә ilat okotitun nıpahrienән, ²⁶ kən ilat okotuwa min e nətəligən tәwir, kən motagim rәkis-in noanıkulu rəha Setan, itәм tәmaskәlim ilat kən koatol nәwian.

3

Nolən rat min iuəhkır o Namnun Nian

¹ Mәto onәkәike mitun nəghatән u mәмә nian әskasık min okotuwa iuəhkır o Namnun Nian. ² Tol nəhlan mәto-inu, netəmim okoatətəlig-in atıp әm ilat, kən ilat okotolkeike pik mәni. Netəmim okotausit, moatosipər atıp әm ilat. Ilat okotән rat netəmim ne Uhgın, kən ilat okotəht nәwia tata ne mama, kən okәsotәнән mәмә nıkilat tәtagien o nat itәм katol kәм ilat, kən okәsotisiiai-inән Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikeән kәм netəmim otikә, kән okәsotaluinән nәрatән itәм suah kit otol kәм ilat. Ilat okotәрәkin nәrgi netəmim. Okәsotәрәmәрәән e nolән min rəhalat. Nıkilat otagien әm o nәрәkinән netəmim. Okotetəhau nat itәм in tәwir. ⁴ Ilat kәut kәsue min, kən okotol natımnat rat neen mәto kәsotətəlig-inән mәмә nat naka otiet lan. Kən ilat okotiläs-ipər atıp ilat, kən ilat okotolkeike pik natımnat o nәtoән tәwir e nıpәtilat, mәto ilat okәsotolkeikeән Uhgın. ⁵ Okotol nolән min rəha iәfak min mәмә netəmim okotәplan, mәto ilat okәsotolkeikeән mәмә nәsanәнән rəha Uhgın otəuhlin rəhalat nәmegəhән mol kotuwiwi. Uwin isәu o netәм min u.

⁶ Apәs әm ilat mәto-inu neen koatehm suatıp o nuwinән latuәnu min, kən moatiuw rәkis nətəligән rəha nıpitan itәм rəhalat nətəligән tәsәskasıkән. Tәfagә rat min rəha nıpitan min u, in tiәkis pik olat, kən nolән rat min tepәt itәм ilat koatolkeike, koatiuw-pән ilat. ⁷ Kән nıpitan min әh koatətəlig-in wir e nəghatән min rafin rəha netәм min әh, mәto ko kәsotitunән nəghatән rəha nıpahrienән. ⁸ Aupән ikın, Janes ne Jampres kәmatioal timəht kәм Moses,* kән e nolән kitıәh min әm, netәм min әh koatəht nəghatән rəha nıpahrienән. Netәм min u, rəhalat nətəligән tәrioah e nolән rat min, kән nolән rəha nahatətәән rəhalat in neıueıuә-әmән. ⁹ Mәto nəgätun eıueıuәән rəhalat, ko tәsәtulән tuwäh, mәto-inu netəmim rafin okotәplan mәмә ilat kәsotitunән nat itәм koatəghat-in, kotahmen-pән әm e suah mil әh.

Nəghatән rəha Pol kәм Timoti

¹⁰ Mәto ik, Timoti, ik nәмәtәu-pән rəhak nəgätunән, ne nolән rəha nәmegəhән rəhak, ne nat naka itәм ekolkeike mәмә ekol, ne rəhak nahatətәән, ne nolән rəha nətəligән rəhak itәм tәfәмäh, ne rəhak nolkeikeән, ne nәtul әskasıkән rəhak, ¹¹ kән nәkitun nian iәkis min itәм koatuwa e rəhak nәmegəhән, ne nolән tarat min itәм katol lak. Kән nәkitun nolән iәkis min itәм kәmol lak әpәh Antiok, ne Ikoniam, ne Listra. Mәto İәрәmәрә tәmilәs-irәkis io e natımnat min әh rafin. ¹² Nıpahrienән, netəmim rafin itәм kotolkeike mәмә okotol nolән itәм Uhgın tolkeike, kән motol e Kristo İesu, netəmim okotol tarat kәм ilat, ¹³ mәto nian kitıәh min әm, nol tәfagә rat min ne netәм rəha neıueıuәән, ilat okotol nolән

3:1: 1 Tim 4:1 **3:5:** Mat 7:15,21; Taet 1:16 * **3:8:** Janes ne Jampres, ilau iamık nәrik mil rəha kig rəha İjip. **3:8:** Eks 7:11 **3:11:** Wәk 13:50; 14:5; 14:19 **3:11:** Sam 34:19 **3:12:** Mat 16:24; Jon 15:20; Wәk 14:22

rat motuwın kol itəm in tərət aġın. İlat netəmim kateiuə-in ilat,† kən ilat okoteiuə-in pik aġın-əh netəmim.

¹⁴ Məto ik, Timoti, onakəkəike matətəu-pən əm natımnat wır mın itəm kəməgətun ik lan itəm nəmən əskasik rəkis nıpahrienən lan, məto-inu ik nəkitun wır netəmim itəm kəmotəgətun ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmatəkəku mətoarus-pa u-roiu, nəmitun Naoa Rəha Uġın itəm titun nos-ipənən nenatıgən məmə nəkitun nosən nəmegəhən lili lan o nahatətəən e Kristo İesu. ¹⁶ Nəghatən mın rafın e Naoa Rəha Uġın, kəmotisi-pən əm e nohli Uġın, kən koatasitu etat. Koatəgətun kitat, moatəniəp nolən rat mın rəhatat, moatəg-ətuatip-in kitat, kən moatəgətun kitat e nolən mın itəm kotətuatip. ¹⁷ Koatasitu etat nəhlan məmə, kitat netəm rəha Uġın, okotos nasituən rafın mın əh, kən motuwa netəmim itəm kotitun nolən wək mın rafın itəm kotəwır.

4

¹ Timoti, oekən-ipinə nəghatən keike kit kəm ik e nıganəmti Uġın ne Kristo İesu itəm otakil nolən rəha netəmim rafın, netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis, kən oekən-ipinə nəghatən u məto-inu in otuwa mın matərəməə. Kən inəh, iakatakəike matən kəm ik məmə, ² ən-iarəp nəghatən rəha Uġın, kən ətul matip o nən-iarəpən, nat əpnapın məmə otimətig əm, o tiəkis. Əg-ətuatip-in nolən rəha netəmim, kən ən-iarəp nolən rat mın, kən mıləs-ipər nətəligən rəha netəmim, kən nian natol wək mın u, rəham nətəligən otəkəike məfəməh, kən rəham nəgətunən otəkəike mətuatip məwır. ³ Nəkəike mol nəhlan məto-inu, nian itəm tatuwa, netəmim okəsolkeikeən məmə okotətəlig-in nəghatən pahrien. Məto ilat okotos iəgətun pişin pişin mın itəm okotəgətun nəghatən mın itəm ilat əm kətolkeike. ⁴ Kən ilat okotəuhlin matəlgilat o nətəlig-inən nəghatən pahrien, kən motuwın moatətəlig-in namsu eiueiuə mın.

⁵ Məto ik, atehm wır rəham nətəligən ne rəham nolən mın e nian mın rafın, nat əpnapın nat pişin pişin mın koatuwa e rəham nəmegəhən, kən ətul əskasik nian nəratən tatuwa, kən uwın mən-iarəp namnusən təwır, kən ol rafın wək itəm Uġın təmos-ipən kəm ik məmə onəköl.

⁶ Timoti, ol natımnat mın əh, məto-inu otəsuwəhən, io ekimis. Kən roiu nəmegəhən rəhak tahmen e wain itəm kinatəhtəg-pən e olta məmə oköl sakrifais lan. ⁷ E rəhak fait wır rəha nahatətəən, ematipin wır nelmək, kən e rəhak naiuən, io emaiu wır rəkis mətoarus-pa namnun naiuən, kən io emataskəlim wır nolən ətuatip rəha nahatətəən kən eməsəpənən wək rəha nən-iarəpən namnusən təwır. ⁸ Kən roiu, İərəməə itəm rəhan nakilən tətuatip wır, in təmol əpen-əpenə e nətouən rəhak, inu hat rəha etəm tatol win e rəhan naiuən, kən in otəfauin-pa kəm io e nian rəha nakilən məto-inu in təmakil io məmə rəhak nəmegəhən tətuatip. Kən sənəmə io pişin əm, məto otos-ipən kəm netəmim rafın itəm kətolkeike moatəsahġın məmə in otuwa mın.

Pol təmən-iarəp namnusən rəha in mın neen

⁹ Eam-in uəhai əm rəham suatip məmə onəkuwa mehm io, ¹⁰ məto-inu Temas, u tolkeike pik nətueintən u, in təmapəs io maiu muwın Tesalonaeka. Kresens tinuwın rəkis əpəh Kalesia, kən Taetas tinuwın rəkis Talmesia. ¹¹ Məto Luk pişin əm itımlau mın. Təwır məmə nian

† 3:13: Setan o netəmim pişin mın okoteiuə-in ilat. 3:16: Rom 15:4 4:3: 1 Tim 4:1 4:6: Fil 2:17 4:7: 1 Tim 6:12 4:8: 1 Kor 9:24-25

nakuwa, onakit Mak itəmlau min, məto-inu in titun nasituən e wək rəhak. ¹² Emahl-ipən rəkis Tikikas tuwın əpəh Efesas. ¹³ Kən nian nakatuwa, onakos rəhak kot itəm emələhəu kəm Kapas əpəh Troas, kən onakos min rəhak naoa min itəm kəmaiu-aiu, kən iakolkeike pik min məmə onakos naoa min u kəmöl e nuwigi sipsip.

¹⁴ Suah u Aleksanta itəm etənim rəha nolən wək e iaen, in təmatol tərat kəm io. İərəmərə otos-ipən nitai nətouən rəhan o natimnat min əh. ¹⁵ Kən ik min, atəto ik o suah əh, məto-inu tətəhtosig-in nəghatən min rəhatat.

¹⁶ Nian emaupən mətul e kot məmə ekən-iarəp nəghatən min rəhak, suah kit təməsətul-arəpən masitu lak, məto netənim rafin kəmotagım motapəs io. Pəs Uhgın nikin otəsəhtən natimnat rafin itəm ilat kəmoatol. ¹⁷ Məto İərəmərə təmətul e nıkalık mos-ipa nəsanənən kəm io məmə ekən-iarəp wır nəghatən rəhan, kən pəs İaihlua min okotəto. Kən təmiləs-iarəp io e nəhli laion. ¹⁸ İərəmərə otıləs-irəkis io e nəratən min rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlim wır io, kən mıləs io ekuwın e nərəmərəən rəhan əpəh ilis e nego e neai. Pəs kotıləs-ipər nərgın tatuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹⁹ İatən təwır kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan min. ²⁰ Erastas təməsətəu-pa-mən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig məto-inu in tatimis. ²¹ Alkut pik məmə nakuwa uəhai əm ikın-u, uarisig in nian rəha nətəpən. İupulas tatən təwır kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klotia, ne piətət min rafin ikın-u koatən təwır kəm ik.

²² Pəs İərəmərə tətətig itəmat min. Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm Taetas Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Taetas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Pol təmäte naoa u tatuwin kəm Taetas. Taetas in Iaihlua kit itəm təmähätətə e Kristo. Pol təmiuw-pa in o Kristo, kən Taetas təmöl wək tepət ilau Pol tahmen əm e Timoti. Koatehm nərgin nian tepət e Niutesteman.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikin-u. Pol təmiet min, məto təmən-ipən kəm Taetas məmə in otətətig mol rafin wək min ikin əh. Krit in nəptən kit itəm tərīoah wir e nolən rat min, tahmen məmə inu netəmim koateiua pik nian rafin, moatəgwən pik, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eiua tepət məmə okotos məni lan.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otasitu e Taetas e rəhan min wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəike mīləs-ipər netəmim məmə okotuwa elta min o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm min u kəsotətəu-pənən nətəligən rəha Taetas. Kən mos-ipən nəgətunən neen rəha nahatətəən ne naliwəkən ətuatip. Kən in təmən məmə Timoti otahtosig-in wir nəgətunən eiua min. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ipa etəmim kit tuwa masitu e niməfak, kən Taetas in otəkəike muwa min masitu e Pol.

Pol təmən təwir kəm Taetas

¹ Taetas. Io Pol, iatəte naoa u kəm ik. Io slef kit rəha Ughin, kən io aposol kit rəha Iesu Kristo. Təmahl-ipa io məmə ekasitu e netəmim itəm Ughin təmītəpun rəkis ilat məmə rəhan min, mīləs-ipər nahatətəən rəhalat, masitu elat məmə okotitun nəgətunən pahrien. Nian netəmim koatətəu-pən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətuatip kotahmen-pən e nolən itəm Ughin tolkeike. ² Kitat kotitun nīpahrienən əh, kən mətahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəligən tətətig əskasik rəkis məmə okotos nəmegəhən lilin. Aupən aupən agin itəm Ughin təməsolən əh natimnat rafin, məto Ughin tīnəmən rəkis nəmegəhən lilin əh, məmə in otol mihin. Kən kitat kotitun məmə in təseiuan nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatip itəm Ughin təmən, in təmöl məmə netəmim okotitun nəghatən rəhan. Ilat kotitun məto-inu Ughin Iosmegəh rəhatat təmən mələhəu nəghatən kit məmə təmos-ipa wək u tətətig e nelmək məmə io ekən-iarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lilin.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətəən kitīəh, kən e nolən rəha nahatətəən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakən məmə Ughin Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwīrən kəm ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətig ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emiet Krit, kən emələhəu ik nəkətətig məmə onəköl rafin wək itəm tətətig, kən məmə onakīləs-ipər elta min rəha niməfak, e taon min rafin e nitən Krit tahmen əm mə inu emən mihin kəm ik. ⁶ Elta min

rəha niməfak okəike kəsehm-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kitiəh əm, kən rəhalat nisualkələh okotəkəike motahatətə e Uhgīn, kən məsotan əpnəpinən motol natimnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwīa rəhalat tata ne mama məmə netəmim okotən rat ilat ron. ⁷ Nəmegəhən rəha elta mīn rəha niməfak otəkəike mətuatip wīr mətō-inu ilat koatos wək asol rəha Uhgīn. Ilat itəm koatehm wīr netəmim okotəkəike motol mihīn məmə kəsotiləs-ipər atipən ilat motol rəhalat nəghatən məmə netəmim okotəgin, kən nikilat təsahmə uəhaiən. Sənəmə ilat netəmim rəha napīsən o nəmouən, kən sənəmə ilat netəmim rəha nosən mənī e neiueiuən.

⁸ Mətō nəmegəhən rəhalat in otəkəike mol min-nulan. Ilat okotəkəike moatehm wīr netəmim itəm koatuwa əh rəhalat ikīn. Ilat netəm koltokeike mə okotol əm natimnat itəm təwīr, kən nolən rəhalat in tatəgətun mə ilat netəm mətə, kən kotenatig. Ilat netəm rəha nətəu-pənən nəghatən rəha Uhgīn. Rəhalat nəmegəhən in otəkəike mətuatip wīr e niganəmti Uhgīn. Ilat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwīr. ⁹ Ilat okotəkəike motahatətə əskasik e nəghatən rəha namnusən təwīr məmə in nīpahrienən təhmen-pən mə kəməgətun ilat lan. Kən inəh, ilat kotenatig wīr o nəgətunən netəmim e nəgətunən pahrien itəm tətəuətīp məmə ilat okotətəu-pən. Kən nian netəmim neen okoatən nəghatən mīn itəm tol pīsīn e nəgətunən pahrien, kən netəm-iasol mīn rəha niməfak okotəgətun ətuatīp ilat motən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neiueiuən.

¹⁰ Iatəghat min-nulan mətō-inu netəmim tepət e niməfak əpəh Krit kotətəhau nəgətunən pahrien u. Ilat, nəghatən rəhalat titatīpərəh pīk təhmen e kaluəluə, mətō nuhuən lan tikə, kən moatiuw rəkis netəmim neen e nəgətunən eiueiuə mīn rəhalat. Netəmim tepət itəm koatən məmə okəkəike kəhg-ipən netəmim, ilat iəgətun eiueiuə mīn. ¹¹ Ahtosig-in nəghatən rəhalat məmə okəsotəgətunən e niməfak nəgətunən əh kotərət itəm kəsotətuatīpən məmə okotəgətun, mətō-inu nəgətunən rəhalat tətərəkīn-rəkīn nəhatətəən rəha noanol mīn rafīn rəha netəmim neen. Ilat koatəgətun neiueiuən əh mətō-inu kotalkeike məmə okotos mənī lan, mətō kəsotaulīsən lan. ¹² Etəm Krit kit aupən, in ien kit rəhalat, in mīn təmən min-nulan məmə, “Netəm Krit, ilat netəm rəha neiueiuən nian rafīn. Kən ilat kotəhmen e kuri iarupīn mīn. Kən ilat nəlpəh, nian rafīn kotalkeike məmə kotəgwən əm lan.” ¹³ Mətō nəghatən rəha ien u, in tol əm nīpahrienən. Kən tol nəhlan, əhai ilat mən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neiueiuən, pəs ilat okotəhatətə əm e nəghatən pahrien, ¹⁴ kən ilat okəsotətəu-pənən noanage rəha netəm Isrel ne nəghatən rəha netəm koatəpəs nəghatən pahrien. ¹⁵ Kən nəkotitun məmə netəmim itəm kotətuatīp e niganəmti Uhgīn, nat tikə itəm otol ilat kotəmkimik. Mətō netəmim itəm koatəmkimik e niganəmti Uhgīn mətō-inu ilat kəsotəhatətəən e Iesu, kən nolən kit tikə itəm otol ilat kotətuatīp. Kən tol min-nəhlan, nətəligən ne nikilat kərən kəsətuatīpən, kən ilat kotəruru nakilən nat itəm təwīr, ne nat itəm tərət. ¹⁶ Ilat koatən məmə kotitun Uhgīn, mətō nolən rəhalat tatəgətun məmə koateiuə, ilat koatəuhlin məntaalat kəm Uhgīn. Netəm mīn əh kotərət aɡīn, kotalməl koatəht nəwīa Uhgīn, kən okol ilat kəsotolən nat wīr kit ne.

1:9: 1 Tim 3:2-7; 2 Tim 2:24-26

1:10: 1 Tim 4:7

1:11: 2 Tim 3:5-6; 1 Pita 5:2

1:13: 2

Tim 4:2

1:14: 1 Tim 4:7

1:16: 1 Jon 1:6; 2:4

2

Nəgətunən itəm tətuatip

¹ Məto ik Taetas, ik onəkəike məgətun wir netəmim e nəgətunən itəm tətətu-pən nəghatən ətuatip e Iesu. ² Ik onəkəike məgətun iaguihl min məmə e naliwəkən rəhalat, ilat okotan mətig, kən məsotənim pikən wain, kən nolən rəhalat otəkəike mətuatip wir pəs netəmim okotisiai-in ilat, kən ilat okotəkəike moatətul əskasik kən moatol natimnat e nenatigən. Nahatətən rəhalat otəkəike mamnim wir e nəghatən rəha Uhgın. Kən ilat okotəkəike motolkeike netəmim. Kən motəkəike kətul tiəkis e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitiah əm, nəkəike məgətun wir nipiitaguihl min məmə ilat okotəkəike motol nolən itəm tətuatip məmə otos-ipən nisaiian kəm Uhgın. Kən ilat okəsotənən nikali netəmim. Kən sənəmə nipitan rəha napisən. Məto ilat otəkəike motəgətun nəmegəhən ətuatip. ⁴ Inəh, ilat okotəgətun nipitan min e suatip itəm ilat okotolkeike rəhalat min nəman ne nenətilat min. ⁵ Ilat okotəkəike motəgətun nipitan məmə ilat nipitan mətig itəm nəmegəhən rəhalat in tətuatip, kən ilat kəsotan əpnəpinən, kən moatisiai-in rəhalat nəman min, kən moatehm wir natimnat min rəha latuənu, kən ilat moatol təwir kəm netəmim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otahtosig-in netəmim məmə kəsotən ratən nəgətunən rəha Uhgın.

⁶ Kən e suatip kitiah min, otəghat əskasik kəm netəm aluə məmə ilat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁷ Kən ik, e natimnat rafin, onəköl əm nat ətuatip min, pəs ilat okotətəu-pən nat naka itəm ik nakatol. Nian onakəgətun, nəmegəhən rəham otəkəike mətuatip, mol nəghatən rəham təfigəm. ⁸ Ik onəkəkəike matən əm nəghatən pahrien itəm netəmim okol kəsotəplanən məntaa rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tikimir min okotaulis lan məto-inu ilat kəsotehm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wir slef min məmə ilat okotol nəwia rəhalat etəm-iasol min e natimnat rafin, məmə nikilat otagien o wək rəhalat. Slef min okəsotənən nitai nəghaten rəha etəm-iasol min rəhalat, ¹⁰ kən məsotəkləhən kəm ilat, məto nian rafin ilat okotəkəike moatol natimnat ətuatip min, məmə rəhalat etəm-iasol min okotən niphahrienən e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natimnat rafin, otəgətun məmə nəgətunən rəha Uhgın, Iosmegəh rəhatat in tətuatip məwir.

¹¹ Ik onəkəkəike məgətun natimnat min əh rafin məto-inu Uhgın təmerəh rəkis e suatip kəm netəmim rafin məmə otosmegəh ilat lan nian tətawte-in rəhan nəwİRən kəm ilat. ¹² NəwİRən əh rəha Uhgın tətəgətun məmə nian kitat koatatig əh e nətueintən, kotəkəike motapəs nətəu-pənən nolən rat min ne natimnat rat min rəha nətueintən itəm koatəwiə e nikitat, məto okotan mətig, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip wir motahmen-pən mə kitat netəmim rəha Uhgın. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəike matol min-nulan nian kitat okoatəsaHgın nian Iesu Kristo, rəhatat Uhgın ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa min lan e nəsanənən ne nəwİRən. Nian əh in təwir aGın, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol nikitat tətagien. ¹⁴ Iesu nikin təmagien məmə otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nəsanənən rəha nolən rat min rafin, kən

mafəl wir kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotolkeike məmə koatol əm nat itəm təwir.

¹⁵ Natimnat min u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəligən rəhalat məmə okoatətəu-pən lərəmərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəu-pən nəghatən eiueiuə min. Ughin təmos-ipinə wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmə etəmim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak min

¹ Taetas, ən-ipən wir min kəm rəham netəmim məmə okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netəmim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuan o nərəkinən nərgi netəmim, kən okəsotolən timəht, məto ilat nan mətig əm kən moatol təwir kəm netəmim, kən motos-iəhau rəhalat nətəligən moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan məto aypən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Ughin təmasitu etat nian kitat min kəmoatol nolən rat min əh, kitat ialmə min. Kəməsotolən nəwia Ughin. Nos-ipən-os-ipənən rəha nəratən təmərakin kitat. Kən nolən rat min rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatərəməərə etat. Kitat kəmoatol əm nəwialat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natimnat min rəha netəm pisin. Nolən rat rəhatat təmol məmə netəmim kotətəhau kitat, kən kitat kəmoatətəhau kitat min.

⁴ Məto nian nolkeikeən ne nəwirən rəha Ughin Iosmegəh rəhatat təmiet-arəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, məto sənəmə təmol məto-inu kitat netəm ətuatip. !Kəp! In təmosmegəh kitat məto-inu təmasakitun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmın Rəha Ughin təmafəl rəkis nolən rat min kən kotair wi min, kən Narmın təməwiək-in nikitat. ⁶ Narmın u inu, Iesu Kristo Iosmegəh rəhatat in suatip məmə Ughin tatətəlmın nikitat tətər lan e nikin agien. ⁷ In təmol kitat kotətəuatip e niganəmtin e nəwirən rəhan məmə okotahatətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kitat kotatig itulən kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wir netəmim lan məmə okotitun wir. Nəgətunən min əh okotasitu e iəfak min məmə rəhalat nətəligən otətətig əskasik əm e nolən natimnat itəm təwir. Nəgətunən min u ilat kotəwir kən okotasitu wir e netəmim. ⁹ Məto apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwin muwin miləs tipilat rat agin min; kən moatetet ilat min kən moatən-iəhau ilat min o nipəti nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u məto-inu okol təsasituən e suah kit ne, kən rəhan nəwirən tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwin məghat əskasik kəm in kən mən-iəhau. Məto okəmə tatol min, kən nakuwin min mən-iəhau min. Okəmə nəmən-iəhau pap mau kəiu, məto in tatakəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isəu ron motapəs. ¹¹ Məto ik nəkitun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəligən tərət kən tatol keko-eko, kən matol təfagə rat e niganəmti Ughin. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

2:14: Eks 19:5; Dut 7:6; Esik 37:23; Kal 1:4; 1 Pita 2:9 **2:15:** 1 Tim 4:12 **3:1:** Rom 13:1-7;
1 Pita 2:13-14 **3:3:** 1 Kor 6:9-11; Efes 2:1-2; 5:8 **3:5:** 2 Tim 1:9; Hip 10:22 **3:6:** Wək
2:17-18 **3:9:** 2 Tim 2:14,16 **3:10:** Mat 18:15-17

¹² Oekahl-ipinā suah mil u kit, Atemas o Tikikas otimnā mehm ik. Nian otimnā, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mā onakimnā mehm io əpəh taon Nikopolis, məto-inu io emolkeike məmə ekuwin matig ikin e nian rəha nətəpən. ¹³ Kən etəmim kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatig e lou,* ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, məto ik onakasitu elau məmə natimnat rafin rəhalau otəkəike mətatig.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike motitun wir suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwir məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen itəm rəhalat natimnat təsahmenən. Təsəwirən məmə ilat kotatig əpnəpən əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatatig koatahl-ipinā nəghatən wir kəm itəmat. Kən ən təwir kəm iəfak min itəm kotolkeike itimat.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

3:12: Efes 6:21-22; Kol 4:7-8 * **3:13:** Ienatig e lou - Suah kit itəm titun wir lou rəha kot, kən in tatəghat rəha netəmim itəm koatuwin e kot. **3:13:** Wək 18:24; 1 Kor 3:5-6 **3:14:** Efes 4:28

Filimon

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm Filimon Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filimon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. Ilau fren wir. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, netəmim tepət koatos slef. Kən iəfak min neen min, ilat min koatos slef min. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgin u, Onesimas. Məto Onesimas, in təmākləh-in mənī neen rəha Filimon, kən əmun, in magim. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, lou rəha Rom tatən mə Filimon titun nohamnuən tımīs. Məto Onesimas təmāplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Namnusən Təwir kəm in, kən təmāhatətə e Iesu Kristo. Kən Onesimas in təmasitu e Pol. Kən Pol təmāhl-ipən in titəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpin Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e Iesu Kristo.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluin nolən rəha Onesimas, kən mos in titətəlig-pa min. Nat əpnəpin məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e Iesu Kristo.

¹ Io Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo Iesu, itimlau piətət Timoti, iatuən təwir kəm ik Filimon. Ik iolitimlau itəm ekioalkeike pək, kən kitəhal kətəhalol wək kitəh əm rəha Iesu. ² Kən iatuən təwir kəm winitat Apia, ne Akipas itəm kitat mopael min koatəluagin rəha Uhgın, kən iatuən təwir kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nimə. ³ Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İəramərə Iesu Kristo okuawte-in nəwıwən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian min rafin itəm iatəfak ron ik, matən tagkiu kəm Uhgın ron ik, ⁵ məto-inu eməto nahatətən rəham e İəramərə Iesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwin o nəfak min rafin. ⁶ Kən iatəplan nolən rəham, məmə natawte e nikim agien məto-inu e rəham nahatətən. Kən iatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkitun wir kən mos nat wir min rafin rəha Uhgın itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, iatəfak nəhlan məto-inu rəham nolkeikeən təmöl niki nəfak min koatəto təwir, kən nian eməto, io min, nikik təmagien kən tatiləs-ıpər rəhak nətəligən lan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəginən o nənən kəm ik məmə onəkol nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. İatətapəh-in əm e nolkeikeən. Io iaguıhl kit, etatig e kalapus o Kristo Iesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nıpahrienən məmə nakos e nikim agien. Suah əh in təmuwa tahmen-pən e nətik nian emətatig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsol wək wıwən kəm ik, məto roiu in titun nolən wək təwir kəm kilau kərən.*

1:2: Kol 4:17; 2 Tim 2:3 **1:7:** 2 Kor 7:4 **1:10:** 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgin u “Onesimas” in təmə, “etəm itəm titun nolən wək wir.”

¹² Kæn roiu, etahl-ipinæ min suah u, etəm itəm iakolkeike pik. ¹³ Okəmæ tətätig itimlau min, nikik tagien ron, kæn in otatos næmeem mätasitu lak nian etätig ikin-u e kalapus o namnusæn tæwir. ¹⁴ Mæto esolkeikeæn mämæ ekol nat kit itəm ik næsegəhan-inæn. Kæn okəmæ natol nat wir, iakolkeike mämæ in tətisi-pæn æm e nikim agien, mæto sænæmæ nat io iatəkæike kəm ik mämæ nakol.

¹⁵ Esitunæn, okəm-naka Onesimas tæmagim e nian ækuækir u mämæ onakos min in titätig-pa min nætuatig agin-əh, ¹⁶ mæto sænæmæ in otol min æm slef rəham, kəp. Mæto roiu əh, in suah wir taprækis-in slef kit, in pialau etəm tæwir. Io iakoleike pik in, mæto ik onakolkeike pik in taprækis, mæto-inu in rəham slef, kæn in piam e Iærəmərə.

¹⁷ Nakatehm io mämæ kəmuea kitiəh e wək ne nolkeikeæn rəha Kristo, kæn tol nəhlan, iatətapəh mämæ nian in otimnə, nakos in e nikim agien tahmen-pæn æm mämæ io. ¹⁸ Okəmæ tæmol nat kit tərət kəm ik, o tæmos rəham nat kit kæn mæsətouan, pəs nəkələhəu-pæn tətätig e kaon rəhak. ¹⁹ Kæn əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək — *pəs io epanatou*. Mæto tæwir mämæ næsaluinæn rəham kaon asol agin kəm io, itəm tol min-nulan, emasitu lam kæn næmos rəham næmegəhan lilin. ²⁰ Piak, iakolkeike mämæ onakətuouon matətou rəham kaon† kəm io, kæn ol nat u iatətapəh-in e nærgi Iærəmərə, kæn ol nikik tətəto tæwir e Kristo. ²¹ Iatəte naoa u kəm ik mæto-inu ekitun mämæ onəkol nəwiak, kæn onəkol taprækis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kæn nat kit min, afəl rəhak kit rum mæto-inu emələhəu-pæn rəhak nətəligən e Uhgın mämæ in otos io ekitəlig-pinæ min otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafra, itimlau min etuatig e kalapus o nærgi Kristo Iesu, kæn in tatən tæwir kəm itəmat. ²⁴ Kæn Mak, ne Aristakas, ne Temas, ne Luk, itəm itimat ekoatol wək kitiəh, ilat min koatən tæwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Iærəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

1:16: 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikin-u “mæto rəham kaon” in iuəhkir æm e nærgi Onesimas. **1:22:** Fil 1:25; 2:24 **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwın kəm noanol rəha Isrel Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsətəən nərğın e naoa. Etəm təməte təməsəplanən İesu Kristo. Məto təməto Nəmnusən Təwır o netəmim pisin-pisin mın itəm kəmotəplan İesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel əupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiətun nat tahmen e suah u. Kən ilau iahğın e nıməfak. Netəmim neen, nıkilat təht məmə Pol təməte, məto nıkitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəu-pən nərğın, məto nərğın tikə e naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kota-hatətə e Kristo İesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsın e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wırən nəukəti Nəmnusən Təwır.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkın netəm Isrel itəm koatahatətə e İesu Kristo. Nıkilat təpou ron. Təwır məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in nıpahrienən, kən İesu in Kristo itəm Uğın təmən məmə otahl-ıpa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e nıməfak, nıkilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e İesu Kristo. Məto nolən mın nəhlan rəha Oltesteman, ilat nərmin mın əm rəha natımnat mın itəm İesu otol. Kəmotəte naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə İesu Kristo in ilis taprəkis-in natımnat rafın, tahmen-pən e ien mın, ne nagelo mın, ne Moses, ne Aron ne pris mın. Nolən rəha nahatətəən e İesu Kristo in təwır pık taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nıpahrienən məto-inu natımnat rafın rəha Oltesteman təmuwa mol nıpahrienən lan e İesu Kristo. Kən nımısən rəhan in tahmen əm məmə otos-ırəkis nolən rat mın rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uğın kəm itat

¹ Əupən ikın, Uğın təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tipitat mın e nian tepət ne suatıp pisin pisin mın. ² Məto roiu əh, kınotegu-pən e nəmnun nian,† kən tınatəghat ətuatıp əm kəm kitat e Nətın, itəm in təmıləs-ıpər məmə otərəmərə e nautə rafın rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətın əh, in təmol natımnat rafın e nətueıntən.§ ³ Nətı Uğın in nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəha Uğın.* In təməru ətuatıp rəhan tata e natımnat rafın.† In tatəmık ətain natımnat rafın e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmımıs rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat mın,§ kən in tatəpələh e rəhn matıp kıg, ikın rəha nepətən ne nısiailən, e nego e neai.*

Nətı Uğın u, in ilis taprəkis-in nagelo mın

* 1:1: Hip 2:2 † 1:2: 1 Pita 1:20 ‡ 1:2: Sam 2:8 § 1:2: Jon 1:1-3; Kol 1:16 * 1:3: Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 † 1:3: Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ 1:3: Kol 1:17 § 1:3: Taet 2:14 * 1:3: Fil 2:5-11; Kol 1:15-18.

⁴ Tol nəhlan, Uhgîn təmîlās-ipər rəkis Nətin u, kən in îlis taprəkis-in nagelo mîn, tahmen-pən məmə nəriḡ u itəm Uhgîn təmos-ipən kəm in, in îlis pîk taprəkis-in nərḡîlat rafin.† ⁵ Uhgîn təməsən aḡin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik nətîk.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

Məto in təməḡhat nulan kəm İesu. Kən Uhgîn təməsən aḡin-əhən kəm nagelo kit məmə,

“Io tata rəham,

kən ik onəkuwa nətîk.”

Məto in təməḡhat nəhlan kəm İesu.§

⁶ Məto e nian Uhgîn tahl-ipa Nətin itəm təmaupən maiir* tuwa e nətueintən, kən in tən məmə,

“Pəs rəhak rafin nagelo mîn,

nîpînəḡîlat taru nisîp e nisîaiiən, motənwiwi in.”

⁷ Nian Uhgîn tatəḡhat-in nagelo mîn, in tatən məmə,

“Io emol rəhak nagelo mîn

îlat kotahmen e nîmətag itəm tətən ikîn mîn rafin, matol rəhak wək.

İlat iolwək mîn rəhak, tahmen e niḡəm.”†‡

⁸ Məto təmatəḡhat-in Nətin kən matən məmə,

“Uhgîn, rəham nərəməərəən otətətiḡ lîlin, namnun tikə.

Kən nətuatipən in nəlnal rəha nərəməərəən rəham.

⁹ Ik nəmolkēike əm nətuatipən

kən metəhau nolən eko-eko mîn.

Tol nəhlan, io u, rəham ətuatip Uhgîn,

io emələhəu aupən ik, kən ik îlis e ik mîn neen.

Kən emol-pən oel e rəhm-kapə, tatəḡətun məmə ik kîḡ,

matol nîkim tagien taprəkis-in ik mîn neen.”§

¹⁰ Kən Uhgîn tatən-ipən mîn kəm in məmə,

“Tərəməərə, e nətuoənən, ik nəmol nətueintən u, mol in təkaskîk.

Kən e nelməm atip əm,

ik nəmol natîmnat rafin itəm kotatiḡ e neai.

¹¹ Natîmnat mîn u rafin, îlat okəpanotikə,

îlat okotoas tahmen e nîməhan itəm təməmənəmî,

məto ik nətatiḡ lîlin əm.*

¹² Ik onakaiu-aiu îlat,

tahmen əm məmə etəmim təmauiui rəhan nîməhan.

İk onakəuhlin natîmnat mîn u,

tahmen e etəmim təmîkis rəhan nîməhan,

məmə in otətəut-in in pisin.

Məto ik, nəkətatiḡ lîlin əm nulan,

kən okol nəsîmîsən nian kit.”†

¹³ Uhgîn təməsən-ipən aḡin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

† 1:4: Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ 1:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 § 1:5: Mat

3:17 * 1:6: Katən məmə in təmaupən maiir məto-inu təmaupən maiir e pian mîn. Katəḡhat-in nəhlan İesu, məto-inun in təmaupən matig, uarisig natîmnat mîn rafin (Əplan mîn Kolosi 1:15). Tol nəhlan, kən natîmnat rafin mîn, in rəhan əm. Tatos nepətən ne nisîaiiən nəhlan tahmen e suakəkə itəm təmaupən maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29. † 1:7: Sam 104:4 ‡ 1:7: Nîmətag ne niḡəm kəmueia nian Uhgîn təmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21. § 1:9: Sam 45:6-7 * 1:11: Aes

34:4; 51:6; Nol Əpən 6:12-17 † 1:12: Sam 102:25-27

“Ik əpələh e rəhak matip, ikin rəha nepətən ne nisaiian, kən matəsaḡin.

Pəs io ekos-iəhau rəham tikimīr mīn,

mol ilat kotahmen e nīməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” † §

¹⁴ Məto nagelo mīn, ilat iolwək mīn əm. Nagelo mīn, ilat narmīn mīn itəm Uḡin təmah-l-ipa məmə okoatehm netəmim itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nəh-iəhauən itəm o nuwinən e naiəh

¹ Iesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə kitat okotətəlig-in wir nat naka itəm kitat kəmotəto, * məmə naiəh rəha nitəhəi təsiləsən kitat. ² Nəghatən † itəm nagelo mīn kəmoatən-iarəp † in nīpahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpīnən o nətgəhlən Lou ne nalpah-inən nolən nat Lou tatən. ³ ? Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan motaḡim okəmə kitat kotol nat əpnapīn əm e nosmegəhən asol əh rəha Iesu? Nosmegəhən u, itəm Iəramərə təmaupən mən-iarəp, kən netəm mīn u itəm kəmotəto, ilat kəmotəgatun kəm kitat məmə in nīpahrienən. § ⁴ Uḡin təmatig mol mīn nəfigəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətīn mīn, ne natimnat mīn itəm narmī netəmim tatiwīg ron, ne nat pispīs mīn, ne nos-īpamən nəsanənən mīn rəha Narmīn Rəha Uḡin o nolən wək. *

Iesu təmuwa mahmen e pian mīn

⁵ Nagelo mīn okol kəsotərəmərəən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in. † ⁶ Məto-inu Naoa Rəha Uḡin tatən məmə,

“Etəmim in nat əpnapīn əm, məto ik, nikim tatəht in, ik nəsaluinən,

kən ik natehm wir nəti etəmim. †

⁷ E nian əkuəkīr əm itəm ik nəmos-iəhau in, teiuaiu ləhau e nagelo mīn, kənu mos-īpən nəramərəən ne nepətən ne nisaiian kəm in.

⁸ Kən ik mos-īpən nepətən məmə in otərəmərə e natimnat rafin.” § *

Roiu əh, tatən məmə, “natimnat rafin,” nīpətīn un məmə Uḡin təsapəsən nat kitiəh ne məmə etəmim təsərəmərəən lan. Məto kitat kəsotəhman əh natimnat mīn əh kotuwa. ⁹ Məto nat kitiəh kitat kəmotəhm, inu Iesu, itəm “e nian əkuəkīr əm nəmos-iəhau in teiuaiu ləhau e nagelo mīn” kən roiu əh “kinos-īpən nepətən ne nisaiian kəm in” məto-inun in təmos nahməən mīmīs o kitat. Əwəh, e nəwirən rəha Uḡin, Iesu təmīmīs o netəmim rafin e nətueintən. †

¹⁰ Uḡin təmol natimnat rafin məto-inun in təmolkeike mihin, kən natimnat rafin kotatig-pən e nelmīn. † Kən təwir aḡin məmə Uḡin təmol Iesu u, təmaupən mohatip nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nahməən e nīmīsən, məmə in tətuatip aḡin § o nəmikən nenəti Uḡin mīn tēpət kotuwīn katig e nəhag-əhagən rəha nəwirən ne nəsanənən rəhan.*

† 1:13: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimīr mīn ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpaləh matəfīpar nelkəm lan,” kən nīpətīn u məmə, “Oekol ik ilis aḡin taprəkīs-in rəham tikimīr mīn.” § 1:13: Sam 110:1 * 2:1: Rom 11:22 † 2:2: Nəghatan u tatəghat-in, in Lou rəha Moses. † 2:2: Wək 7:53 § 2:3: Hip 10:28-29; 12:25 * 2:4: Mak 16:20 † 2:5: Netəm Isrel

ilat koatən məmə nīpahrienən məmə nagelo mīn ilat koatərəmərə roiu ikin mīn rafin e nətueintən; Dut 32:8. † 2:6: “nəti etəmim,” inu Iesu. § 2:8: Sam 8:4-6 * 2:8: Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † 2:9: Fil 2:8-9 † 2:10: Rom 11:36 § 2:10: Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * 2:10:

Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7

11 Iesu in tatol rəhan netəmim kotasim, məmə rəha Uhgın əm, rəhalat nolən rat tikə.† Kən Iesu ne rəhan mın netəmim, rəhalat tata kitiah əm. Tol nəhlan kən Iesu in təsaulisən məmə otaun-in ilat u məmə pian mın ne winin mın.‡ 12 In təmən-ipən kəm Uhgın məmə, “Io oekən-iarəp ik kəm piak mın ne winik mın ne natimnat mın itəm ik nəmol.

Oekan napuan mənwiwi ik e nuəfiminən asol e niganəmtilat.”§

13 In tatən mın məmə,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgın.”*

Kən matən mın məmə,

“Io u, itimat nisualkələh itəm Uhgın təmos-ipa kəm io.”†

14 Nisualkələh mın əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nıpətılət ne nitalat əh-ikin. İlat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təməkəike muwa e nətueintən mos nıpətın ne nıtan tahmen əm elat məmə in otuwa pialat pahrien.‡ Təmol nəhlan məmə in otimis, kən nımısən rəhan, in otərəkin nəsanənən rəha İərmis, itəm tətəskəlīm nəsanənən rəha nımısən. § 15 Məto-inu netəmim koatəgin nımısən. * Nəginən rəhalat tətəskəlīm ətain ilat nian rafın, tahmen əm məmə ilat slef mın. Məto Iesu in təmımıs məmə otıuw rəkis netəm mın u, məmə sənəmə ilat slef mın. In təmıkis ilat. 16 Kotıtun əsas məmə sənəmə in təmasitu e nagelo mın, məto in təmasitu e noanol mın rəha Epraham.†

17 Iesu təike mos nıpətın ne nıtan nəhlan, məmə in otuwa mol tahmen e pian mın e nolən mın rafın,‡ məmə in titun nasəkıtunən§ kitat, kən koatəgile lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətun məmə in pris asol agin pahrien, tatol wək rəha Uhgın, kən məmə in otılpin neməha rəha Uhgın. 18 Kən roiu əh, nian Setan tatos-ipən-os-ipən kəm ilat, kən Iesu titun nasıtun elat, məto-inu in mın, in tınəto tərət rəkis nian Setan təmos-ipən-os-ipən kəm in.*

3

Iesu in taprəkis-in Moses

1 Piak mın ne winik mın, Uhgın tinaun-in* kələh kitat mın itəmat o nuwinən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətasitu nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pik Iesu əh, in aposol kən in pris asol agin rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. 2 Uhgın təmiləs-ipər Iesu məmə in otol wək u, kən in təmol nəwia Uhgın e natimnat rafın, tahmen e Moses aıpən təmol nəwia Uhgın e rəhan wək rafın, məmə in otatehm wir nimə, inu netəmim rəha Uhgın.† 3 İlau kərən kətioal nəwia Uhgın, məto etəm təmiləkın nimə, netəmim koatıləs-ipər nərgin ron taprəkis-in nimə itəm in təmol. Kən e nolən kitiah əm, tətuatıp məmə Uhgın otıləs-ipər Iesu taprəkis-in Moses. 4 Kən nimə mın rafın, netəmim koatıləkın, məto Uhgın in təmiləkın natimnat rafın itəm tətətig. 5 Moses in iolwək kit e nıpəgnoa nimə rəha Uhgın, itəm tatol nəwia Uhgın, matehm nimə rəhan, inu netəmim rəha Uhgın. Kən

† 2:11: Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ 2:11: Mat 28:10 § 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Aes 8:17
 † 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10;
 1 Jon 3:8 * 2:15: 2 Tim 1:7 † 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15;
 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7

nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natimnat itəm Uhgīn otəpanəgətun.
 6 Kristo, in mīn tatol nəwia Uhgīn. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen
 e Moses. In Nətin, kən tatos nepətən o nərəmərəən e rəhan nīmə. Kən
 okəmə kitat kəsotəgīnən, kən motalkut məmə okotətul əskasik† o nat un
 itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən
 nīpahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nīmə. §

Oatehm məha-məha itəmat mīn e nahatətəən rəhatəmat

7 Nəghatən u inu, Narmin Rəha Uhgīn təmən e Naoa Rəha Uhgīn məmə,
 “Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,

8 məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pīk,

tahmen e tipitəmat mīn ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgīn,
 nian ilat kəmoatek asgəwīn Uhgīn e ikin taruən-aruən ikin.*

9 Ikin əh, tipitəmat mīn kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak
 nəsanənən,

nat əpnapīn ilat kəmotəplan pap natimnat mīn itəm emol o nup foti.†

10 Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə,

‘Nīkilat tətən isəu ron io nian rafin.

Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’

11 Neməha təmōl io,

kən ekos noanawīl kit mən məmə,

‘Ilat okol kəsotuwīnən e ikin katos namegən ron io ikin.’ † §

12 Piak mīn ne wīnik mīn, oatehm wīr itəmat mīn o nat u. Otol
 məmə nīkitəmat atip otəsəratən kən kit təsapəsən nahatətəən, mol məmə
 nəkotəuhlin-pən itəmat isəu o Uhgīn itəm tatəmegəh. 13 Uhgīn təmən
 “Roiu əm,” kən nian u “roiū” tətətig əh. Tol nəhlan, nəkotəkəike

moatəghat roiū kəm itəmat mīn, moatehm məha-məha itəmat mīn nian
 rafin, məmə nolən rat otəseiūə-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o
 Uhgīn. 14 Məto-inu okəmə kitat kotətul tīmtīm mətoarus-pən namnun,

motahatətə e Uhgīn təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu kəmotətuoun
 motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun məmə kitat kīnoatos kələh natimnat
 mīn rəha Kristo. 15 Məto sotaluīnən nəghatən itəm kəmən,

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian

məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pīk,

tahmen e tipitəmat mīn ilat kəmoatol mihin aupən

moatəht nəwia Uhgīn.”*

16 ?Kən pah mīn un itəm kəmotəto pap nəwia Uhgīn, məsotolən? Ilat

un Moses təmit-irəkis ilat Ijip.† 17 ?Pah mīn un kəmotol Uhgīn neməha

tol o nup foti? Ilat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimis

moatəməhl əpnapīn əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.† 18 ?Kən pah mīn

un Uhgīn təmatəghat kəm ilat, matos noanawīl məmə ilat okəsotuwīnən

motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm

kəmotəht nəwian. § 19 Kən kitat koatəplan məmə kəməsegəhan-inən

ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat

kəsotahatətəən lan.

† 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5 * 3:8: Eks 17:1-7; Nam 20:2-5

† 3:9: Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36 † 3:11: Nam 14:21-23 § 3:11: Sam 95:7-11 * 3:15:

Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † 3:16: Nam 14:1-35 † 3:17: Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § 3:18:

Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11

4

Ikin katos namegən o Uhgın ikin

¹ Məto kitat u, Uhgın təmən-iäkis räkis məmə kitat kotitun nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniäkisən u, tatətül əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol mətan təsosən namegən əh. ² Məto-inu kitat kinotəto räkis namnusun təwir məmə Uhgın təmol əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsasiuən elat, məto-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətəən lan. ³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwınən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm mın u itəm kəsotahatətəən lan, Uhgın təmən məmə,

“Neməha təmol io, kən ekos noanawil kit, mən məmə,

‘İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.’”*

Təmən nəhlan, nat əpnapın məmə tinol əpen-əpenə räkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴ Kitat kotitun məmə tinol əpen-əpenə räkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgın in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmol nətueintən, kən e nian sepin lan, Uhgın təmameg e rəhan wək.”† ⁵ Məto ikin mın neen e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatən məmə, “İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.”‡

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgın ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwin ikin. Məto netəm mın u aupən itəm kəmotəto namnusun təwir, ilat kəmotəmik-arəpən-in nuwınən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwia Uhgın. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgın təmələhəu mın nian kit mın o nuwınən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgın təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə,

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian

məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik.”§

⁸ Nikitəmat tuəh-tu suah u Josua* aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwin Kenan, kənu Uhgın okul təsən mınən məmə otələhəu nian kit mın məmə in nian rəha nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin.† ⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pisin kit mın, nian əh-ikin tətətig əh o rəhan netəmim məmə okotuwin motos namegən, e nolən kitiah əm itəm Uhgın təmameg mihin e rəhan wək mın aupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwin imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgın itəm təmameg e rəhan wək aupən.‡ ¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasik məmə okotuwin imə motos namegən u. Təsəwırən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgın,§ in tətəmegəh məsanən mıtahləpik e wək rəhan.* Kən in tahmen e naip tasilə e nıkalın kərən mil.† In titun nətarərəhən matəplan nətəligən mın ne nıkin pisin pisin mın e netəmim, tahmen əm e naip itəm tətətarərəh matəplan ikin tatilpin mın ikin e

* 4:3: Sam 95:11; Hip 3:11 † 4:4: Jen 2:2 ‡ 4:5: Sam 95:11 § 4:7: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8

* 4:8: Josua in nərgin kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgin u İesu, nərgiləu tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhan rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm İesu otəpanol, mos-ıpa namegən pəhrien kəm kitat. † 4:8: Dut 31:7; Jos 22:4 ‡ 4:10: Jen 2:2; Hip 4:4 § 4:12: 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 * 4:12: Aes 55:11; Jer 23:29 † 4:12: Efes 6:17

nīkilkilitām ne nāhau imā agin. In tətakil nətəligən mīn ne nolən anion mīn e nīkitām. † ¹³ Uhgīn tatəplan natimnat rafin e nətueintən tahmen əm māmə kəməte kitalkin-italkin katəpik, koatəmāhl piəpiə əm. Kitat okotəkaike motən-iarəp rafin agin natimnat itəm kəmotol kəm Uhgīn u inu. §

Iesu in təmuwa pris asol agin itəm təwir maprəkis, mətə-inu in Uhgīn pap, mətə təmuwa etənim

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlīm-iəkis nahatətəən rəhatat itəm kīnoatən-iarəp rəkis, mətə-inu kitat koatos pris asol agin kit rəhatat in iahgin. Inu Iesu, Nəti Uhgīn, itəm tinuwīn rəkis imā e nego e neai.* ¹⁵ Mətə-inu rəhatat pris asol agin, in Pris kit itəm tatəto wīr nīkitat, matəto wīr otəhrol kitat kəsotahmenən, mətə-inu natimnat rafin itəm tatek asgəwīn kitat e nəmegəhən, natimnat kitiəh mīn əm, kīnotek asgəwīn rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agin, in tīnitun rəkis rəhatat nəpouən mīn. † Mətə nat kitiəh əm un, in təsolən nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəginən o nuwamən iuəhkīr o jea rəha kīg † u, tətawte-in rəhan nəwīrən kəm kitat. Kən ikīn əh, in otasəkītun itat, kən mos-ipa nəwīrən kəm kitat e nīkin agien, e nian rəha nəratən otuwa otat. §

5

¹ Kitat kotitun māmə nian rafin Uhgīn tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in māmə otuwa pris asol agin, māmə in suatip rəha netəmim okotuwīn o Uhgīn. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgīn, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat mīn.* ² Roiu əh, mətə-inu pris asol agin u in etənim kit, in titun nolən timətīg əm o netəmim, † nat əpnəpīn māmə ilat kotəruru agin nat itəm tətəuatip, ilat kotəgim rəkis e suatip, mətə-inu in mīn, in təsahmenən, in tatol təfagə rat † nian tərət. ³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol māmə e nian rəha sakrifais, in otəkaike mol sakrifais o rəhan atip təfagə, kən matīg mol mīn rəha netəmim mīn. §

⁴ Suah kit okol təsənən māmə in otol wək rəha pris asol agin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgīn otəkaike maun-in rəhan kit etənim māmə in otol wək u, tahmen əm māmə inu təmaun-in mihin Eron aupən.* † ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in māmə in pris asol agin. Mətə Uhgīn in təmitəpun, kən mən-ipən kəm in māmə, “Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.” †

⁶ Kən ikīn kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn, § in tatən māmə

† **4:12:** 1 Kor 4:5 § **4:13:** Nol Əpən 2:23 * **4:14:** Hip 7:25 † **4:15:** Hip 2:17 † **4:16:** Jea rəha kīg u, in Uhgīn tatəpələh ikīn, kən matərəmərə, mətə o natimnat mīn itəm Iesu təmöl, jea rəha kīg u, in tatuwa tahmen e Ikīn Katilpīn Neməha rəha Uhgīn Ikīn itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikīn əh inəh, itəm Uhgīn tətəsəkītun kənu matəhlman nəwīrən rəhan ikīn kəm itat kən mətəfəl rəkis nolən rat mīn rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaui otat, kən təmərəkīn-rəkīn rəhan neməha. § **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 * **5:1:** Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † **5:2:** Hip 2:17-18 † **5:2:** Hip 4:15; 7:28 § **5:3:** Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * **5:4:** Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatip wək itəm pris asol agin mīn kəmotol aupən, muwa mətəorus nian netəm Rom kəmotərəkīn Nīmə Rəha Uhgīn e nup fote tinuwīn rəkis uarisig Iesu təpanimis. † **5:4:** Eks 28:1; Nam 18:7 † **5:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § **5:6:** Sam 110:4

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən,*†
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwīn matuwīn namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgīn, matətapəh-in nasituən, mətəsək əfəməh, nahui nəmtīn titaiəh. Uhgīn tatos nəsənənən o nosmegəhən in e nīmīsən. Kən in təmatīsiəi-in Uhgīn, kən matol nəwian,‡ kən o nat u, Uhgīn təməto in. § ⁸ Nat əpnapīn məmə Kristo in Nəti Uhgīn, məto in təməto nahmən. Tol nəhlan, nahmən rəha Iesu, təmol in titun wīr nīpəti nolən nəwia Uhgīn,* ⁹ kən təmuwa etəm ətuatīp rəha nolən wək rəha pris asol agin rəhatat. Kən in təmol suatīp o nosmegəhən līlīn rəhan netəm mīn u koatol nəwian, matos wīr ilat, matuwīn matuwīn namnun tikə. ¹⁰ Kən Uhgīn təmos-īpən nərig u kəm in, məmə in pris asol agin tahmen əm e suah u Melkisetek aupən.†

¹¹ Itimat emotos nəghatən tēpət mə ekotən-īpīnə kəm itəmat, məmə Iesu in pris asol agin tahmen e Melkisetek. Məto tiəkis pīk o nən wīrən ilat rafin kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pīk nətoən nat kit kən mītun. ¹² Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwīr məmə itəmat nīnotuwa rəkis iəgətun mīn rəha nəghatən rəha Uhgīn. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəgətun mīn itəmat, tətuoən mīn e nəukətīn nəghatən mīn rəha Uhgīn. Nīpahriənən u, itəmat nīnotahmen-in rəkis nunən nagwənən əskasik mīn, məto nəkotahmen əm məmə kətapinahin əh itəmat.‡ ¹³ Məto e netəm mīn u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətəmētīg, itəm koatəkəku əh, kəsotenatīg wīrən əh o nītunən nəgətunən mīn rəha nolən ətuatīp. ¹⁴ Məto nagwənən əskasik in nīgī netəm rəhalat nītunən tīnimətə rəkis, itəm kəmotīuw rəhalat nətəlīgən o nītunən natimnat pīsīn pīsīn mīn itəm tətuatīp ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwīr,§ in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwīr məmə kitat okəsotəgətun mīnən nəukətī* nəgətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəike moatuwīn məmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kīnotəuhlin rəkis kitat e nolən mīn itəm kotitun nit-īpənən item e nīmīsən.† Kitat kīnotahatətə rəkis e Uhgīn. Tahmen əm məmə kīnotafəl rəkis nəme nīmə. Nian əh-roiu in rəha nəgpəhap-inən nīmə. ² Kitat kīnotītun rəkis nəgətunən mīn rəha nolən pīsīn pīsīn mīn rəha naikuasən, kən mīnotītun rəkis nəgətunən mīn rəha nələhəu-pənən nelmītəm e rəhn-kapə etəmīm, o nəfakən lan. Kən kitat kīnotītun rəkis məmə kitat okotətul mīn e nīmīsən, kən motītun mīn məmə Uhgīn otakil netəmīm, kən mos-īpən nalpīnən līlīn rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natimnat mīn u, kitat kīnotəghat-in rəkis, təsəwīrən məmə kitat koatīsimatīp e nəghatən kītīəh mīn əm nian rafin. ³ Tol nulan məmə okəmə Uhgīn təmegəhən-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kīnotimətə rəkis.

⁴ ? Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netəmīm itəm kəmotuwa o Uhgīn məto roiu kīnotapəs Uhgīn motəuhlin mīn məntaalat

* 5:6: Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † 5:6: Melkisetek (Jen 14:18) in kīg rəha Salem (Salem u, nīpətīn u, Nəməlinuən) kən in pris rəha Uhgīn Ilis Pīk. In təmatatīg e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek məto-inu in pris ne in kīg mīn. Məto noanol rəha Eron mīn, ilat pris mīn əm, məto sənəmə kīg mīn; Hip 7:2. ‡ 5:7: Luk 22:42 § 5:7: Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * 5:8: Fil 2:6-8 † 5:10: Sam 110:4; Hip 5:6 ‡ 5:12: 1 Pita 2:2 § 5:14: Rom 16:19 * 6:1: Hip 5:12 † 6:1: Hip 9:14

o Kristo? Ilat əh, ilat netəm kəmotehm nəhag-əhagən, † kən kinotun asgəwin rəkis noan e nego e neai itəm Uhgın tatos-ipa, § kən mīnoatitun məmə in təwir, kən mīnoatos rəkis o Narmın Rəha Uhgın.* 5 Kən ilat u, netəm kinotun asgəwin rəkis məmə nəghatən rəha Uhgın in təwir, † ilat kinotəto rəkis nəsanənən rəha nərəmərəən rəha Uhgın itəm otəsuwəhən tuwa. 6 Məto okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalat o Uhgın, suatip kit tikə mīn məmə okotəuhlin-pa mīn ilat o Uhgın. † Ilat kəmotərəkin atip əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm məmə kinotəht-ipən mīn əm Nəti Uhgın e nig kəməluau, moatilas-ipər mīn e niganəmti netəmim, kən ilat kīnoatol mīn mīlə lan, moatərəkin.

7 Nīkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wir nuhuən itəm tatəfik, kən in nagwənən tepət lan nigī netəm mīn un, koatol wək ikin. Uhgın nīkin tagien pik ron, kən nəwirən rəhan tətətig lan. 8 Məto nīməptən rat itəm təsosən nat wir tepət lan, kən iapil-iapil ne kiras əm katuəwiə lan. Nəptən əh tīnəsəwir mīnən o nat kit. Tīnətaiu əm o nərəkinən. E namnun, nigəm otus natimnat itəm kotətig lan.

9 Piak mīn, nat əpnəpīn io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekītun wir məmə itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekītun wir məmə itəmat noatos natimnat mīn u itəm təwir məprəkis, itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. 10 Uhgın okol təsaluīnən rəhatəmat wək mīn nəmoatol məto-inu Uhgın rəhan nolən tətətip əm nian rafin. Kən okol in təsolən nat əpnəpīn e nolən wir rəha nolkeikəən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim. § 11 Itimat ekotolkeike məmə itəmat rafin nəkoatəkəike katos nolkeikəən itəm nəkoatol, moatol məmə otatuwin e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotəgile lan.* 12 Itimat esotolkeikəən məmə nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən † rəha netəm mīn un itəm kotaiu əupən. Ilat kotahatətə əskasik e Uhgın kən moatol rəhalat nətəligən kaifəməh. † Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kinotos rəkis natimnat itəm Uhgın təmən-iəkis məmə rəhalat. §

Rəhatat iagke tətətig e nego e neai

13 Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgın təmən kəm Epraham əupən. Nian Uhgın təmol nəniəkisən rəhan, kən nərig kit tikə mīn məmə in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfigəm. Məto-inu nərgin in ilis taprəkis-in nərgin mīn rafin. Tol nəhlan, Uhgın təmos noanawil atip əm e nərgin, matən məmə,* 14 “Io oekəhlman rəhak nəwirən kəm ik, iahgin. Io oekol rəham noanol otuwa tepət tepət.” † 15 Məto-inu Epraham rəhan nətəligən təfəməh, in təmatəshgin matuwīn matuwīn, mətoarus nian in təmos natimnat mīn un itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm in. †

16 Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəm-iasol kit rəhan, § kən noanawil u rəhan, tətəlis rəhan nəghatən təfigəm. Kən netəmim

† 6:4: Hip 10:32 § 6:4: Efes 2:8 * 6:4: Kal 3:2 † 6:5: Sam 34:8 † 6:6: 2 Pita 2:21 § 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6 † 6:12: Hip 13:7 † 6:12: Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36 * 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 † 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolən rəha nəlisən nəghatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawil e manin ne winin ne. Məto netəm Isrel əupən, ilat kəmoatos noanawil e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatəhatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu mīnən ron, məto-inu nərig əh kəmotən, in tətəlis ətəin nəghatən, təskasik.

okotækaike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu minən ron.*
 17 Uhgīn təmos noanawil e nərgin nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol
 netəm min un itəm okotos natimnat min itəm in təmən-iækis, † ilat okotitun
 wir məmə rəhan nalpəkauən, okol təsəuhlinən nian kit. ‡ 18 Uhgīn tatos
 noanawil nəhlan məmə otıləs-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kinotiet rækis
 motagim kən moatahgil-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlīm-iækis nolən
 əh itəm Uhgīn tinos-ipa rækis kəm itat, məmə kitat okotagile əskasik e
 nəniækisən min rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsəuhlinən nian kit, məto-
 inu Uhgīn, təseiueən nian kit. 19 Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən
 təkaskik o nosən natimnat min əh, tol nəhlan, mol məmə in tahmen e iagke
 kit itəm tətaskəlīm wir rəhatat nəmegəhən, § məmə nat kit otəsəloalən lan
 kən məsiuw rækis minən kitat. Tahmen əm məmə iagke u, in tinatig rækis
 əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nıməhan
 imə-pən ikin.* 20 İkin əh, İesu tınuwın rækis ikin rəhatat lan, məmə oterəh
 e suatip rəhatat. † In təmuwa rækis pris asol agin ‡ tahmen əm e pris u
 Melkisetek § aupən, kən in otatos wək u nian rafin, namnun tikə.

7

*Melkisetek,
 Kig rəha Nətuatipən,
 Kig rəha Nəməlinuən,
 ne pris rəha Uhgīn İlis Agin*

1 Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem †, kən in pris rəha Uhgīn u İlis
 PİK Agin. Aupən, nian Epraham təmuwın e nəluaginən ilat kig min, kən
 in təmöl win elat. Kən in minitəlig minatuwa. Melkisetek, in təmatuwın
 məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhgīn
 otəhlman nəwirən kəm Epraham. 2 Kən Epraham, təmos-irækis tait e
 rəhan natimnat min itəm təmöl win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm
 Melkisetek. Melkisetek u, nipəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən
 nərgin kit min u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nipətin u məmə, “Kig
 rəha Nəməlinuən.” 3 Naoa Rəha Uhgīn təməsəghat-inən rəhan tata ne
 mama ne rəhan noanol min. Kən təsənən nian təmair lan, ne nian itəm
 təmimis lan. Tahmen əm məmə in təməsımisən, in tatol əh wək rəha pris.
 Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgīn u, in pris lilin kit ‡

4 Nikim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnəpin məmə tipitə
 u Epraham in etəm-iasol, məto in təmatisiai-in pik Melkisetek, matos-
 ipən rəhan nat asol min əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. § 5 Kitat
 kotitun məmə, e nup min rafin, netəm İsel ilat kotəkaike moatos-ipən
 rəhalat tait kəm noanol min rəha Lifae, ilat u pris min, tahmen-pən əm
 məmə inu Lou rəha Uhgīn tatən mihin. Nat əpnəpin məmə pris min əh, ilat
 noanol min rəha Epraham, məto netəm iməlat ikin ilat kotəkaike moatos-
 ipən tait kəm ilat. 6 Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in
 təmos tait min u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm
 Uhgīn məmə otəhlman nəwirən rəhan* kəm Epraham u, Uhgīn təmos-
 ipən rəhan nəniækisən kəm in. 7 Kən tətəuatip agin məmə etəmin itəm tatos

* 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12

* 6:19: Lev 16:2; Hip 9:2,3,7 † 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16

* 7:1: Jen 14:17-20 † 7:1: Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh,
 Salem, nipətin u “nəməlinuən.” ‡ 7:3: Sam 110:4 § 7:4: Jen 14:20 * 7:6: Jen 14:19,20

nərig asol otəfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən tatuwin e etənim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris mın u itəm koatos tait u, ilat netənim əm, itəm okəpanotimıs. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh. †
⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in mın təmos-ıpən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsairən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in mın təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətətig rəkis e nıpəti rəhan pipi. ‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹ Wək rəha pris mın u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgın təmos-ıpən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris mın u, in təsəwirən mahmen. § Məto-inu pris mın u, ilat kəsotahmenən. Uhgın təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ıpər pris kit mın tuwa. * Kən pris un in təruru nısi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron, † məto in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nıtəpunən pris, kən okəike kəuhlin mın Lou. ¹³ Otəkəike mol nulan məto-inun, kitat koatəğhat-in İərəməərə rəhatat, itəm təmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatıp rəha pris mın, itəm koatol wək e olta. ¹⁴ Kitat kınotıtun rəkis məmə İərəməərə rəhatat in təmisi-pən e noanol rəha Juta, ‡ kən nian Lou rəha Moses təmatəğhat-in wək rəha pris mın, in təməsəğhat-in ağın-əhən noanol u. ¹⁵ Məto təwir əm, məto-inu kitat kınotıtun məmə pris kit mın tinəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, məto sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mın. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə. § ¹⁷ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən, kən ik onakatol wək rəha pris nian rafın, matuwın matuwın namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalın Lou aupən, məto-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsasituən, okol təsolən nat kit. † ¹⁹ Məto-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatıpən nat kit. ‡ Kən roiu əh, nolən pısın kit itəm təwir maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatıp rəhatat u, o nuwınən iuəhkır o Uhgın. §

²⁰ Uhgın təmən-ıəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwın matuwın namnun tikə, kən təmos noanawıl ron, məmə rəhan nəğhatən otəfigəm. Məto təməsəsən noanawıl mihin e pris mın aupən. ²¹ Məto Uhgın təmos əm noanawıl nian İesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“İərəməərə təmos noanawıl kit,

† **7:8:** Hip 5:6 ‡ **7:10:** Nat kısıl kətəhaləgətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris mın u noanol rəha Lifae. Kitiəh un, Melkisetek in təməsimisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tıpi Lifae u Epraham, in təmatos-ıpən tait rəhan kəm Melkisetek. Kısıl un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwırən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek. § **7:11:** Hip 7:18,19; 8:7 * **7:11:** Hip 10:1 † **7:11:** Lifae in noanol rəha pris mın, məto Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol mın rəhan, katən məmə ilat pris asol ağın mın. ‡ **7:14:** Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol əpən 5:5 § **7:16:** Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * **7:17:** Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † **7:18:** Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ **7:19:** Rom 3:20 § **7:19:** Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8

kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*

In tatən məmə,

‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,†
matuwīn matuwīn namnun tikə.’”

²²Uhgīn təmos noanawīl nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nəniəkisən rəha nasituən in təwīr, maprəkis-in nəniəkisən u aupən.‡

²³Aupən, pris mīn ilat tepət, mətə-inun kitiah tol wək matuwīn matuwīn mīmīs un, kit tos nəmeen, mol wək matuwīn matuwīn, mīmīs moatol əm nulan. İlat kəsotolən wək lilin. ²⁴Mətə Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwīn matuwīn namnun tikə, mətə-inun, tətətig lilin.

²⁵Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən§ kitat u, kotilpin kitat min məmə koatuwin o Uhgīn, mətə-inu in tətəmegəh lilin, tətəghat rəhatat lan kəm Uhgīn.*

²⁶O nat u, inun in pris asol agin† itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wīr, in təsolən nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷In tol pisin e pris asol agin mīn un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.‡ Uarisig lan un, ilat kəpanotol mīn sakrifais kit mīn, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim mīn.§ Mətə nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiah əm† in tahmen moau. ²⁸Lou in tatiləs-ipər pris mīn itəm kəsotahmenən.‡ Mətə noanawīl rəha Uhgīn, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u,§ itəm təwīr mahmen agin* o nolən wək u, matuwīn namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agin təwīr maprəkis-in netəm mīn un kəmotol wək rəha pris asol agin aupən

¹Kitat koatəghat-in nat u,* mətə nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rəkis† e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nepətən ne nisaiian. ²In tatol wək əpəh İkin Tasim İkin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Uhgīn əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh.§

³Kəmiləs-ipər rafin pris asol agin mīn u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat mīn kəm Uhgīn, kən moatol sakrifais. E suatip kitiah əm, rəhatat u pris asol agin, in mīn otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgīn.*

⁴Okəmə in tətətig əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, mətə-inu pris mīn əpəh ikin koatətig itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgīn, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵Pris mīn u, ilat koatol rəhalat wək e narmi nimə əm itəm tatasgəwin† natimnat mīn itəm tətətig e nego e neai.

* **7:21:** 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † **7:21:** Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ **7:22:** Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 § **7:25:** Suatip kit mīn əh-ikin o nənən, məmə, “titun nosmegəh agin-əhən.” * **7:25:** Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † **7:26:** Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ **7:27:** Lev 9:8; 16:6, § **7:27:** Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * **7:27:** Efes 5:2 † **7:27:** Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ **7:28:** Hip 5:1-2 § **7:28:** Hip 1:2 * **7:28:** Hip 2:10 * **8:1:** Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † **8:1:** Əplan-tu futnot e 1:3 ‡ **8:2:** Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § **8:2:** Hip 9:11, 24 * **8:3:** Hip 9:14 † **8:5:** Kol 2:17; Hip 9:23

Tol nəhlan, nian Uhg̃in təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otiuw Nīmə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wir məmə onəkol natimnat min u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgətun rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”† 6 Məto roiu, Iesu, pris asol agin u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitiəh əm, Iesu in suatip rəha nənəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprəkis-in nənəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nənəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprəkis. §

7 Məto-inu okəmə kəsehman nat tərət kit e nənəkisən oas,* okol nənəkisən wi təsosən nəmeen. 8 Məto Uhg̃in təməplan nərətən rəha netəmim, kən təmən məmə,
“Nian əh-ikin otəpanuwa,
itəm io, oekol nənəkisən wi rəha nasituən rəha noanol min rəha Isrel ne
noanol min rəha Juta.

9 Nənəkisən rəha nasituən u,
in otol pişin agin e nənəkisən oas rəha nasituən,
itəm io emol kəm tipilat min aupən,
e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis Ijip.
Oiakol nənəkisən wi rəha nasituən,
məto-inu ilat kəməsotaskəlimən nənəkisən u itəm io emol kəm ilat aupən,
kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

10 Kən io, Iərəmərə, iatən-iarəp məmə,
e nian itəm otəpanuwa,
io oekol nənəkisən wi kit rəha nasituən† kəm noanol min rəha Isrel.
Oekos-ipən rəhak lou min e rəhalat-kapə,
kən oekəte rəkis-pən e nikilat, §
kən io ekuwa mōl Uhg̃in ətuatip rəhalat,
kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.*

11 Ilat kit okol təsuwinən məgətun netəm iman ikin məmə,
‘Ik onakəkəike mitun Iərəmərə u.’
Kən etəmim kit okol təsuwinən mən-ipən nəghatən u kəm pian,
məto-inun ilat rafin okotitun io,†
tətuoun e netəm əpnəpin min
muwin mətoarus-pən netəm koatos nərig asol min.

12 Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən min itəm təsətuatip agin-
əhən.

Io oekafəl rəkis nolən rat min rəhalat,
kən io oekaluin nolən rat min rəhalat.”† §

13 Nian Uhg̃in tatəghat-in nənəkisən rəha nasituən u, məmə in nənəkisən wi, nipətin u məmə nənəkisən rəha nasituən aupən, tinoas minərat. Kən nat itəm in tinuwa minoas, tinəsahmen minən, kən otəsuwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e natueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

† 8:5: Eks 25:40 § 8:6: Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 * 8:7: Hip 7:11,18; 10:1 † 8:9: Eks 19:5-6 † 8:10: Rom 11:27 § 8:10: Lou oas min u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16 * 8:10: Esik 11:20 † 8:11: Aes 11:9; Jon 6:45 † 8:12: Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 § 8:12: Hip 10:16

1 Kən e nənīākīsən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotaike motətəu-pən suatip ətuatip min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən əm u. 2 Netəm aupən, kəmotiuw Nimə Tapolən Asim u, * moatol noan kit əpəh ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin. † E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katəhtu-pər lait lan ‡ ikin, ne tepil kit itəm kəməlin-pər pīret asim min lan. § 3 Kəmiuwosig nīməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* 4 Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nənīākīsən Rəha Nasituən † tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nīpagnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən pīret u mana, ‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgīn təmol təwiə min. § Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* 5 Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən, † ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwsosig nīməlməlilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin. ‡ § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag. 6 Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* 7 Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin. † In titun nuwinən nian kitiah əm e nup min rafin. ‡ Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan, § kən matig mol min o nolən rat rəha netəmim,* itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. 8 Kən e natimnat min u, Narmīn Rəha Uhgīn tatəgətun məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip † tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. 9 (In tahmen əm e narmi nat kit ‡ itəm tatəgətun e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgīn, moatol sakrifais lan kəm in, § natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netəmim itəm kotuwa o nəfakən. 10 Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgətun əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənīmən † ne naukuasən. ‡

* 9:2: Eks 25:8,9 † 9:2: Eks 26:33,34 ‡ 9:2: Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § 9:2: Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * 9:3: Eks 26:31-33 † 9:4: Bokis rəha Nənīākīsən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 ‡ 9:4: E nian rəha Moses, Uhgīn təmos-ipən pīret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § 9:4: Nam 17:1-10 * 9:4: Eks 31:18 † 9:5: Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn tətatig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgīn mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10). ‡ 9:5: Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nənīākīsən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn tətatig ikin. Netəmim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiah əm e nup kitiah tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgətun məmə netəmim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgīn. § 9:5: Eks 25:17-22; Hip 4:16 * 9:6: Nam 28:2-4 † 9:7: Lev 16:2 ‡ 9:7: Lev 16:34 § 9:7: Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * 9:7: Lev 16:15 † 9:8: Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ 9:9: Hip 10:1-2 § 9:9: Hip 5:1; 8:3 * 9:10: Lev 11:2-23 † 9:10: Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ 9:10: Lev 11:25,28,40

Natimnat min u, in nat rəha nīpətītəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfīgəm əm kit rəha netəmim, matuwīn mətoarus-pən nian Uhgīn otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwīr maprəkis agin-əh

¹¹ Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təməmīk natimnat wīr min, minuwa. § Kən in təmuwīn imə e Nimə Tapolən Asim itəm təwīr təhmīn min, maprəkis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgīn təmol. ¹² Nian Kristo təmuwīn imə e Ikin Tasim Agin Ikin, təməsuwīnən e nup min rafin, tahmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihin. In təmol mau kitiəh əm, kən tahmen, məto-inun in təsosən nita nəni ne nita nəti kau muwīn imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwīn imə, kən in əm təmətou nəmtitāt mīkis itāt e təfagə rat min. † ¹³ E nolən rəha nənīəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nita nəni ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan ətip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgīn məmə nīpətīn otaruətuəh, namkimikən tikə lan. ¹⁴ Məto nita Iesu ‡ in tatos nəsanənən asol taprəkis-in natimnat min u. § Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmīn itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tətətip agin, nəratən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, tahmen o nafələn nikitəmat* o nolən min itəm kotitun nit-ipənən itəm e nīmīsən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh. †

¹⁵ O natimnat min u itəm Iesu təmol, in suatip o nosən nənīəkisən wī rəha nasituən. ‡ Uhgīn təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-iəkis kəm ilat məmə natimnat wīr min u, in rəhalat. Kən natimnat min u, okol kəsotikəən nian kit, § məto okoatətig lilin. Ilat okotos natimnat min un, məto-inun nīmīsən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha nənīəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

¹⁶ Okəmə Iesus təsīmīsən nəhlan, kən rəhan netəmim okəsotosən natimnat wīr min itəm in təmən-iəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nənīəkisən kit məmə nian in otimis, kən rəhan natimnat otuwīn o suah pīsīn kit, kən suah u in otəkəike mīmīs pitən, kənu nənīəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. ¹⁷ Nənīəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nənīəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinimis rəkis. ¹⁸ O natimnat min u, e nənīəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təike maiəh, təgətun məmə nat kit təmīmīs, kən otol məmə nənīəkisən in tatəmegəh mətətig. ¹⁹ Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən min rafin rəha Lou kəm netəmim, kən uarisig lan, in təmos nīməme sipsip kəmol tasiə, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nəti kau ne nita nəni ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netəmim min.* ²⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nita nat megəh kit itəm tatimis o nolən nənīəkisən rəha nasituən rəha Uhgīn tətətig matəmegəh. Kən itəmat nəkotəkəike moatisiai-in, moatol nəwian.” † ²¹ E nolən kitiəh əm, Moses təmorautin-pən nita e Nimə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. ²² Lou tatən

§ 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24 † 9:12: Rom 3:25 ‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19

§ 9:14: Hip 10:4 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 ‡ 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19: Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20

məmə pris otəkəike matol-pən nīta e natimnat tepət, iuəhkir natimnat rafin, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nīta təsaiuən ron, kən Uhgīn okol təsafələn təfagə rat. †

²³ Tol nəhlan, nīta rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat mīn u, kotasim. Məto Nimə Tapolən Asim ne natimnat mīn rəhan əh-ikin, ilat narmi natimnat mīn əm§ itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatatig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nīpəti nat agin-əh mīn, itəm kotatig e nego e neai, nīta nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwir məprəkis. ²⁴ Iesu in təsuwinən imə e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nimə əh, in narmi nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Məto Iesu təmuwin e nego e neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgīn e niganəmtin.* ²⁵ Kən nian Iesu təmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pisin e pris asol agin u aupən. E nəniəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol agin otəkəike muwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin kən mos nīta nat megəh, sənəmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup mīn rafin. Məto Kristo təmuwin e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, təmos atip nitan kən mol sakrifais lan mau kitiah əm kən tinahmen. ²⁶ Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup mīn rafin, tahmen e pris mīn u aupən, in otəkəike məto nahməən nian tepət tətouon e nian Uhgīn təmol nətueintən. Məto roiu, kitat kinotatig e namnun nian, in təmiet-arəpa mau kitiah əm, † məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netəmim, Uhgīn tinələhəu nian ətuatip rəhatat kitiah kitiah məmə okotimis lan, mau kitiah əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən mīn. † ²⁸ E nolən kitiah əm, Kristo təmol atip sakrifais lan, mau kitiah əm, § məmə in otatipa-in təfagə rəha netəmim tepət.* Məto uarisig, nian otatitəlig-pa mīn, † in otəsuwa-mīnən o nos-irəkisən təfagə rat, məto o nosmegəhən netəmim itəm kotəsahgin, nəumis tatus ilat ron. †

10

Sakrifais rəha Iesu, təmol nian kitiah əm, kən in tinahmen

¹ Natimnat mīn rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. Ilat sənəmə nīpəti nat. E nup mīn rafin pris mīn koatol sakrifais. Məto nat ənpəpən məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak mīn itəm kotuwa o Uhgīn kotətuatip e niganəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais mīn ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak mīn kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nīkilat tinəruən rəkis mau kitiah əm. Kən okəmə tinəfəl rəkis nīkilat nəhlan, kən ilat kəsotəto mīnən tərət o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərət. ³ Tol nəhlan, e nup mīn rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat mīn rəhalat, ⁴ məto-inu nīta nəni ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat. †

† 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34 † 9:26: Hip 9:12,28

† 9:27: 2 Kor 5:10 § 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat 16:27

† 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5 † 10:4: Hip 9:12-14

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tinatimnə e nətueintən, in təmən-ipən kəm Uhgın məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min koatos-ipən kəm ik.

Məto ik nəmol-pən nıpətik kit məmə ekuwin lan.”[‡]

⁶ Kəmotuwaan ətip natimnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat otimnə ron ik,

kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnapın koatol nəhlan,

məto kəsotolən məmə nıkim tagien elat.

⁷ Kən io iatən məmə,

“Kəməte nəghatən kit tətətig e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uhgın, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’”[§]

⁸ Kristo təmən aupən məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min

ne natimnat min itəm koatos-ipinə kəm ik,

ne natimnat min itəm katuwaan ətip e olta,

ne sakrifais min itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat min u, ik nakapəs,

kən kəsotolən məmə nıkim tagien elat,”

(nat əpnapın məmə ilat koatətəu-pən suatip itəm Lou təmən.) ⁹ Məto Kristo

tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəghatən

u rəhan, in tətəh-irəkis nəniəkisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu

nəniəkisən wi rəha nasituən kit. ¹⁰ Kən Iesu Kristo təmol nətəligən rəha

Uhgın tol nulan. In təmol sakrifais atip e nıpətin, * mau kitiəh əm, † məmə

otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.[‡]

¹¹ Nian rafin, pris min ilat koatətul moatol wək rəha nəfakən, moatol

sakrifais, moatol nat kitiəh əm nian rafin, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto

sakrifais min u, ilat kəsotahmen agin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian

kit. ¹² Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiəh əm, kən

sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim

tatuwin matuwin namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan

sakrifais, kən in tinatəpələh[§] e nelmi Uhgın matip, ikin rəha nepətən ne

nisiəiiən. ¹³ Kən ikin əh, in tatəzahgin əm məmə Uhgın otol rəhan tikimır

min kotahmen e nıməhan itəm tateguafəl nelkin lan, * ¹⁴ məto-inu e nolən

sakrifais mau kitiəh əm əh, Kristo təmol rəhan netəmim kinotətuatip e

niganəmtin, matuwin matuwin, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm

in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵ Kən Narmın Rəha Uhgın, in min tatən wir natimnat min u kəm itat.

In təmən məmə,

¹⁶ “Iərəməre tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,

oekol nəniəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ipən lou min rəhak e nıkilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”[†]

[‡] **10:5:** Hip 2:14; Sam 40:6-8 **§ 10:7:** Mat 26:39 * **10:10:** Hip 2:14 † **10:10:** Hip

7:27 † **10:10:** Hip 10:14; Efes 5:26 **§ 10:12:** Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis

sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okul təsolən namnun nian kit. Məto Iesu

in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiəh əm o nafələn rəhatat nolən rat min.

Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh lilin. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27;

9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu futnot e 1:13 † **10:16:** Jer 31:33; Hip 8:10

17 Kən in tatən min məmə,
 “To oekaluin rəhalat nolən rat min,

kən nikik otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.” †

18 Nian Uhgın təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwin kəm Uhgın ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

19 Piak min ne winik min. Tol nulan, kən nita Iesu təmol məmə kitat kotitun nuwinən imə İkin Tasim Agin İkin, kən məsotəginən. 20 Roiu əh, Iesu in təməte suatıp wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap nıməhan itəm tataklusig İkin Tasim Agin İkin, tatəpsen-pən nıpətin. Kən mol suatıp wi u rəhatat məmə kitat kotitun nuwin-pənən ikın, motuwın o Uhgın. § 21 Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tatərəmərə* e nimə rəha Uhgın, inun rəhan netəmim. † 22 Tol nulan, pəs kotuwın iuəhkır e niganəmti Uhgın, † e nikitat itəm tərıoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmorautin-pən nitan e nətəligən min rəhatat məmə kitat okotasim. § Kən in təmaikuas rəkis e nıpətıt e nəhau talien, in əm in əm.* 23 Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul timtim lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotitun nagileən e rəhan nəghatən min itəm tinəmən-ıakıs rəkis kəm itat. 24 Pəs kotahluiə-ahluiə e nətəligən rəhatat min, məmə kitat okotolkeike kitat min, kən moatol təwir təwir kəm kitat min tatuwin təhmın min nəhlan. 25 Təsəwirən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfiminən kitat min. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat min nian rafın. † Kən nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkır, təwir məmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat min, moatol tatər təhmın min.

26 Təwir məmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kinotitun rəkis nıpahrienən, məto kəsotolan nat agin lan, kən kitat moatəkəike e nolən rat, kən tatol məmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat. † 27 Kən okəmə sakrifais kit min tikə mə otos-irəkisən təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiəh əm əh-ikin tətətig. Inun, kitat koatəgin, moatasiəp, məto-inun kitat kotitun wır məmə kitat koatəsahgin əm nalpinən əskasik, ne nigəm asol rəha neməha rəha Uhgın itəm otəkəike mus rəhan tikimır min. § 28 E Lou oas rəha Moses əpən, okəmə suah kit tatol nat əpnəpin e Lou, kən etəmim kəiu o kisil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mımıs. Okol kəsotasəkitunən.* 29 ? Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uhgın? † Uhgın təmol nəniəkisən rəha nasituən kəm kitat, kən nita Kristo təmol nəniəkisən u tətətig matəmegəh. † Nitan əm un, titun nolən etəmim tasim, kən in etəmim rəha Uhgın. § ? Məto təhrol e etəmim itəm tatehm əpnəpin əm nita u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ? Narmın Rəha Uhgın in tatoor nəwirən rəhan kəm netəmim, məto təhrol e etəmim itəm tatən rat Narmın əh? Suah u, tətəuətıp agin əm məmə nalpinən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpinən rəha etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. 30 Məto-inu kitat kinotitun rəkis Uhgın u itəm təmən məmə,

† 10:17: Jer 31:34; Hip 8:11 § 10:20: Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * 10:21: Sek 6:13 † 10:21: Hip 3:6 † 10:22: Hip 7:19; Efes 3:12 § 10:22: Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 * 10:22: 1 Pita 3:21 † 10:25: Hip 3:13 † 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 § 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6 † 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol Əpən 1:5

“Nalpinən nitai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nitai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən min məmə

“İərəmərə in otakil nolən rəha netəmim rəhan.”†

³¹ Uhgın u itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Kən okəmә kitat kotətig əh e təfagə rat, kən motəmahl e nelmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəgİNən.

³² Təwir məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən tətətasigəpİN itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotətig e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian İəkis kit, itəm nəmotətig e nahməən asol.‡ Məto itəmat nəmoatətul əskasik. ³³ Nian neen netəmim koatən rat itəmat e nİganəmtİ netəmim,§ kən moatol min natİmnat rat min neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmotos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tərət elat nəhlan. ³⁴ Itəmat nəmotos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwİN e kalapus, kən itəmat nəmotətig e nərətən məsİN rəhalat.* Kən nian netəmim kəmotəkləh-in natİmnat min rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagİen əm,† məto-inu itəmat nəmotİtun rəkİs məmə rəhatəmat natİmnat neen əh-İkİN tətətig, itəm in təwir maprəkİs, kən natİmnat min u, okul təsİkəən nian kit.‡

³⁵ İnəh, in nətəuən asol rəhatəmat itəm UhgİN otəpanos-İpİNə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wİR min əh itəm koatəmahl aupən-in itəmat, təsəwİRən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat.

³⁶ Itəmat nəkotəkəİke motol rəhatəmat nətəİgən təfəməh,§ məmə nəkoatol natİmnat itəm UhgİN tolkeİke. Kən itəmat onəpanotos natİmnat min itəm in təmən-İəkis məmə otos-İpİNə kəm itəmat.* ³⁷ Məto tol nulan, İnun UhgİN təmən mİhİN məmə,

“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,
in otİet-arəpa, otəsölən kəmin.†

³⁸ Məto rəhak etəmim itəm tətətuatİp e nİganəmtək,

in otətəkəİke e rəhan nahatətəən.‡

Məto okəmә ekəplan məmə tapəs io,

minətən təİg-təİg,

kən nİkİk otəsagİenən rən.”

³⁹ Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okul kəsotan təİg-təİgən məmə UhgİN otərəkİN kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e UhgİN, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

1 ? Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəİgən e natİmnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotİtun wİR məmə natİmnat min u, İlat nİpahriənən. Nat əpnəpİN məmə kəsotəhmən* natİmnat min u, məto kitat kotİtun wİR məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tətəgətun nəhlan kəm kitat. ² Kən UhgİN təmənūwİ netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

* **10:30:** Dut 32:35 † **10:30:** Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ **10:32:** Fil 1:29,30 § **10:33:** 1 Pita 4:14 * **10:34:** Hip 13:3 † **10:34:** 1 Pita 4:13 ‡ **10:34:** Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5 § **10:36:** Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * **10:36:** Hip 6:15; 9:15 † **10:37:** Nol Əpən 22:20 ‡ **10:38:** Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11 * **11:1:** 2 Kor 4:18

³ Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgın təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsəən nat kit itəm tinatig rəkis mol ilat lan. ⁴ Epel in təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgın itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən Uhgın təmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nikin tagien o nosan rəhan natimnat. Kən nat əpnəpin məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat.§

⁵ Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təsimisən. Uhgın təmos-irəkis in e nətueintən u, məmə otuwın əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan minən, məto-inu Uhgın təmiləs-irəkis.* Məto nian Uhgın təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgın təməgatun kəm in məmə nikin tagien ron. ⁶ Məto okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgın, in təsolən Uhgın nikin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgın,† in otəkəike mahatətə məmə Uhgın tətətig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷ Noah in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Uhgın təmətən-ipən natimnat min kəm in əupən, itəm netəmim kəsotəplanən əh.‡ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkən nego asol kit§ məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, təhmen əm məmə Noah in təmatakil netəmim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgın təmol in tətəuətəp e niganəmtin.*

⁸ Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, e nian Uhgın təmaun-in rəkis məmə otuwın e nəptən pisin kit, in təmatol nəwia Uhgın. Nəptən əh, Uhgın təmən-iəkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmiet, məto in təruru məmə tatuwın hiə ne. ⁹ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgın təmən-iəkis əupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətatig ikin əh e nimə tapolən əm, təhmen əm e iapispis kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgın təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau min kəmətuatig əm e nimə tapolən.‡ ¹⁰ Epraham təmol nulan, məto-inu in tətəsahgin məmə otuwın e taon kit§ itəm nəukətən tiəkis, otətətig tuwəh.* Taon u, Uhgın əm təmol mak lan, kən minol rəkis tətətig.†

¹¹ Sera tətəhatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin məmə in tinipitaguhihl agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miət-arəp.‡ § ¹² Epraham tinaguhihl rəkis, otəsuwəhən timis,* məto noanol min tepət kəmotisi-pən lan. Nat əpnəpin məmə in etəmim kitəh əm, məto noanol min əh rəhan, ilat tepət tepət, təhmen əm e məhau əpəh e napuə ne niməkləkil əpəh itəhəi itəm kəruru nəfinən.†

† 11:3: Jen 1 ‡ 11:4: Jen 4:4-5 § 11:4: Hip 12:24 * 11:5: Jen 5:21-24 † 11:6: Hip 7:19
 ‡ 11:7: Hip 11:1 § 11:7: Jen 6:13-22 * 11:7: Jen 6:9 † 11:9: Wək 7:5 ‡ 11:9: Jen 12:1-8
 § 11:10: Hip 12:22; 13:14 * 11:10: Nol əpən 21:2, 14 † 11:10: Hip 11:16 ‡ 11:11: Suatip
 kit min rəha nəuhlilin nəghatan u tol nulan. 'Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpin
 Sera tinipitaguhihl agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs
 nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miət-arəp.'
 § 11:11: Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * 11:12: Rom 4:19 † 11:12: Jen 22:17

13 Netəm min u, ilat kəmotahatətə əskasik e Uhgın, məto nian kəmotimis, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat. † İlat koatəplan natimnat min u məmə natimnat min u koatan isəu əh olat, məto nikilat tagien pik məmə okotəplan. § Kən ilat moatən-iarəp məmə koatatig e nətueintən u məto ilat kotahmen əm e iapispis min əm. * Nətueintən u, sənəmə in iməlat pahrien ikin. 14 Nian netənim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koategəs-in iməlat ətuatip ikin. 15 Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat aupən, itəm kinotapəs rəkis. Okəmə nikilat tataht nəhlan, kotitun nitəligən matuwın, məto təsolən mihin. † 16 İlat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir maprəkis, inun e nego e neai. † Kən o nat u, in təsaulis-inən § məmə okən məmə in rəhalat Uhgın. * Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit † ikin əh.

17-18 Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm Uhgın təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgın təmən-iəkis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatip rəham, † kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto e nahatətən rəha Epraham, nian Uhgın təmek asgəwin in, kən in təmətul matip o nohamnuən nətin noan kitiəh əm § u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgın. * 19 Məto-inu Epraham nikin tataht məmə Uhgın titun nolən etənim təmegəh min e nimisən. † Kən in təmos min netin, iuəhkir əm tahmen məmə in təmegəh min e nimisən.

20 Aisak təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwirən rəhan tuwin kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit. †

21 Jekop təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian iuəhkir əm in timis, in təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwirən kəm nəti Josep mil. § In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgın.

22 Josep təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, iuəhkir əm in timis, kən in təmatəghat-in nian noanol min rəha Isrel okəpanotiet Ijip. Kən in təmatən rəkis əm kəm ilat məmə okotəhrol e nikilkilin. *

23 Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Moses təmaiir, † ilau kəmuəplan məmə in suakəku wir kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kig. †

24 Moses təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip. § 25 In təməsolkeikeən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagienən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netənim rəha Uhgın, moatəto

† 11:13: Hip 11:39 § 11:13: Mat 13:17 * 11:13: Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † 11:15: Jen 24:6-8 † 11:16: 2 Tim 4:18 § 11:16: Mak 8:38 * 11:16: Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † 11:16: Hip 11:10; 13:14 † 11:17-18: Jen 21:12; Rom 9:7 § 11:17-18: Nat əpnəpən məmə Epraham nətin kit min u Ismael, rəhan slef təmiləs, məto nətin u Aisak katan məmə in noan kitiəh əm məto-inun Uhgın təmən-iəkis aupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 * 11:17-18: Jen 22:1-10; Jem 2:21 † 11:19: Rom 4:21; Jon 5:21 † 11:20: Jen 27:27-29,39,40 § 11:21: Jen 48:1,8-22 * 11:22: Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † 11:23: Eks 2:2 † 11:23: Eks 1:16, 22 § 11:24: Eks 2:10

tərat ilat min ilat. ²⁶ Nikin təmataht məmə okəmə netənim okotalah-əmnu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otəgien təhmīn min o nat u taprəkis-in məmə otatəto təwir e natimnat wir min e nəmegəhən əpəh Ijip.† In təmatol nulan məto-inun nian rafin in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgīn otos-ipən kəm in.‡ ²⁷ Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgīn, kən təmagim Ijip§ məsəginən kig u itəm neməha tatol pik. In təməseirairən mītəlig, in təməkəike matuwīn, təhmen məmə inu tatəplan Uhgīn u, itəm etənim təsəplanən e niganəmtin. ²⁸ Təmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən in təmətuon nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol min rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgīn otahl-ipa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətīlat min u nəman,† itəm kəmotəpən kaiir.

²⁹ Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, ilat kotitun nequəfiminən e Nītəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan təhmen əm e nītən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nītəhəi təməmik ilat, kən kotəmmim.‡

³⁰ Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motitəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatitəlau, moatitəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepīn, kən əmun, fenis asol un, təmītəgīt misas.§

³¹ Rehap u, pətən e suatip, təmahatətə əskasik e Uhgīn. Kən tol nəhlan, nikin təmagien məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion məmə okuəplan kən miatun wir natimnat ikin. Ilau kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətən u nian ilat kəmotəhamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgīn.†

³² Məto okol esənən tuwīn təhmīn min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. ³³ Ilat u kəmotahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat tepət. Ilat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwīn motəluəgin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.* Ilat kəmoatol nolən ətuatip min, kən moatos natimnat wir min itəm Uhgīn təmən-ikis məmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotəhtosig-in nohlin laion min, məmə okəsotunən ilat,† ³⁴ kən ilat kəmotəhamis nigəm asol itəm tatuəp,‡ kən ilat motəgim tənin netəm kotəmə okotəhamnu ilat e nisa rəha nəluəginən.§ Ilat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgīn təmos-ipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopael min rəha niməptən pisin pisin min.† ³⁵ Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan Uhgīn tatol nenətīlat kotaiir-pa min e nimisən.‡ Məto netənim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgīn. Məto ilat kotəgəhan-in rəhalat tikimīr min koatol nəratən ne nəhmən kəm ilat e nipətīlat, kən nikilat təsəhtən nat u.

* 11:26: Hip 13:13 † 11:26: Luk 14:33 ‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51

* 11:28: 1 Kor 10:10 † 11:28: Eks 12:21-23 ‡ 11:29: Eks 14:21-31 § 11:30: Josua 6:12-20 * 11:31: Jos 2:1-16 † 11:31: Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ 11:32: Jaj 6-8 § 11:32: Jaj 4-5 * 11:32: Jaj 13-16 † 11:32: Jaj 11-12 ‡ 11:32: 1 Saml 16:1,13 § 11:32: 1 Saml 1:20; 3:19—4:1 * 11:33: 2 Saml 8:1-3 † 11:33: Dan 6:22 ‡ 11:34: Dan 3:19-27 § 11:34: Eks 18:4 * 11:34: 2 King 20:7; Jaj 16:28 † 11:34: Jajes 15:8 ‡ 11:35: 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37

Ilat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikiṃir min okotikis ilat. Ilat koatahatətə məmə Uhgın in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. ³⁶ Kən ilat neen, netəṃim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat. § Kən ilat neen, netəṃim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.* ³⁷ Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apin, † kən ilat neen, netəṃim kəmotəṃik soə rəha nətahlən nig, motətətip nīpətīlat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən. ‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigi nəni ne sipsip. § Ilat ian-rat min aḡin, nian rafin netəṃim koatərakin ilat, moatol tərət aḡin elat. ³⁸ Ilat, netəṃ wir min. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotətig ikin. Məto ilat kəmoatətig əpnəpin əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nitot min, ne e nīpəg kəpiel min,* ne nīpəg min əpəh e nisip.

³⁹ Netəṃ min u, ilat rafin kəmotəhatətə əskasik nulan e Uhgın, kən in təmos-ipən nərig wir kəm ilat. † Məto ilat kəməsotosən əh nat u † itəm Uhgın təməni-ikis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat, § ⁴⁰ məto-inu in tinol rəkis nalpəkəuən kit rəhan, məmə in otol təwir maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otīlpin kitat min ilat u əpən, məmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun nauən.* †

12

Uhgın tətəg-ətuatip-in nənətin min

¹ Kən netəṃ min u, ilat tepət tepət, koatətig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgın, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatiləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat fiḡəm itəm otəskəlim ətain itat məmə kəsotaiu pikən, ne təfəgə rat itəm tətəper-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən † nauən itəm Uhgın təmələhəu əpən-in kitat. ² Kotitun nolən nian niganəmtitətat otatətul-pən əm o Iesu, † itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat, § kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitə otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təṃimis e nig kəluau, kən məto nahməən.* Məto in təmol nat əpnəpin lan, megəhan-in naulisən rəha nīmīsən e nig kəməluau, məto-inu təmol rəhan nətəligən təskasik o nagienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tətəpələh e rəhn matip Uhgın u in Kig, † ikin nepətən ne nisiiən tətətig ikin. ³ Təwir məmə nikitəmat otatəht Iesu, ne rəhan nətul əskasikən e nian iol təfəgə min kəmotərakin-pən nəḡhatən rat min kəm in, məmə nikitəmat otəsepouən † kən motapəs nahatətəən rəhatəmat.

§ 11:36: Jer 20:2; 37:15 * 11:36: Jen 39:20 † 11:37: 2 Kron 24:21 ‡ 11:37: 1 King 19:10; Jer 26:23 § 11:37: 2 King 1:8 * 11:38: 1 King 18:4; 19:9 † 11:39: Hip 11:2, 4 ‡ 11:39: E ves 33 kitat kotəpən məmə netəṃ min u neen kəmoatos natimnat wir min itəm Uhgın təməni-ikis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nənətkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. Ilat kotətag-pən o nian itəm Uhgın otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotəhman e rəhalat nəmegəhən. § 11:39: Hip 11:13; 10:36 * 11:40: Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 † 11:40: Suatip kit min rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak.” tol nulan, “kitat min ilat min un, okul kaləh kitat kotətuatip aḡin.” * 12:1: 1 Kor 9:24 † 12:1: Hip 10:36 ‡ 12:2: Sam 25:15 § 12:2: Hip 2:15 * 12:2: Fil 2:8,9; Hip 2:9 † 12:2: Mak 16:19 ‡ 12:3: Kal 6:9; Nol Əpən 2:3

⁴ Ekıtun mēmē itēmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, məto itēmat kit təkə itəm nıtan təmaiah o nəluaginən u. §
⁵ Itēmat nınotaluin rəkis nəghatən itəm tatıləs-ıpər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgın təməghat nulan kəm itēmat, tahmen e nenətın ətuatıp mın, matən mēmē,
 “Nətik, nian İərəmərə tətəg-ətuatıp-in ik, solən nat əpnapın lan.

Əsolən nıkim təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶ Məto-inu okəmē İərəmərə tolkeike pik suah kit,

kən in təike məg-ətuatıp-in suah un.*

Kən okəmē in tos suah kit mēmē nətın,

kən in təike malis-alis.”†

⁷ Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis mın. Uhgın tatos-ıpa nian iəkis mın u o nəg-ətuatıp-inən itēmat. Itēmat nenəti Uhgın mın, mol mēmē in tətəg-ətuatıp-in nulan itēmat. ‡ ? Məto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatıp-inən? ⁸ Uhgın tətəg-ətuatıp-in rafın nenətın ətuatıp mın. § Okəmē Uhgın təsolan nəhlan etəmat, kən nıpətın u mēmē sənəmē itēmat nenətın ətuatıp mın, itēmat nısualkələh lapın. ⁹ Rəhatat tata mın e nətueintən u, koatəg-ətuatıp-in itat. Kən kitat, koatısiyai-in ilat. ? Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmitat* itəm tətətig e nego e neai? Təwır mēmē okotos-ıəhau agın itat, kən motatig ahgın. † Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən. ‡ ¹⁰ Rəhatat mın tata, kotəg-ətuatıp-in itat o nian əkuəkır əm, e rəhalat əm nətəligən. Məto Uhgın tətəg-ətuatıp-in itat mēmē otasitu etat, kənu otol kitat kotasım tahmen lan. § ¹¹ Okəmē Uhgın tətəg-ətuatıp-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, məto tısiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmē kotegəhan-in mēmē nəg-ətuatıp-inən əh otiuw asilə e rəhatat nətəligən, kən in otoe noan təwır, inun nəməlinuən* itəm tətisi-pən e nətuatıpən.

¹² Tol nəhlan, nat əpnapın mēmē itēmat noatatig e nian iəkis, məto otıləs-ıpər nelmitəmat itəm təpou, mēmē otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol mēmē kuəskasik o naiuən. †

¹³ “Otol suatıp rəhatəmat tətətuatıp wır, ‡

mēmē pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimis,

nelkin okol təsərat agın-əhən, miet rəkis, §

məto in otəpanəwır mın.”*

Etəm təsahatətəən e Uhgın, in otəkəike mos nalpınən

¹⁴ Otalkut mēmē onakatig wır itēmat netəmim rafın e nəməlinuən. †

Kən motalkut mēmē nəkotol itēmat mēmē rəhatəmat nəmegəhən tasım. ‡

Etəmim itəm təsasımən, okol təsəplanən nıganəmti İərəmərə nian kit. §

¹⁵ Otəto wır itēmat mēmē itēmat kit itəm tətəıu matuwın otəpou e nəlugı

suatıp, kən məsosən nəwırən rəha Uhgın.* Otəto wır mın itēmat mēmē

noki nig akona kit† in otəsuwınən e nıkitəmat, kən məwıə, mol noan

§ 12:4: Hip 10:32-34 * 12:6: Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † 12:6: Prov 3:11-12

‡ 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § 12:8: 1 Pita 5:9 * 12:9: Nam 16:22; 27:16

† 12:9: Jem 4:7 ‡ 12:9: Aes 38:16 § 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18

† 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1 * 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39;

12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19 ‡ 12:14: Rom 6:22 § 12:14: Mat 5:8 * 12:15:

Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12

tepat e nāmegāhān rāhatāmat. Kān nahuin tītun nārākīnān nāmegāhān rāha netām iasim neen min. ¹⁶ Oatāto wir itāmat māmā suah kit tāsīt āpnāpīnān iārman o pātan. † Itāmat kit otāsahmenān e Esao u, rāhan nāmegāhān tāsātuatīpān, in tatol nat āpnāpīn e Uhgīn. In tēmaupān maiir; mātō in tāmōl-salīm-in nepātān rāha suakaku itām tēmaupān maiir. § Mātō nāmīti nat u, in tāmōl-salīm-in, in nagwānān itām tāmūn mau kitīāh ām. ¹⁷ Itāmat nākotītun māmā uarisig, nīkin otāpanuwīn min e nepātān rāha nāmīti-nīpīn. Kān tāmalkut pik māmā rāhan tata otāfak māhlman nāwirān kit kām in. Mātō nat āpnāpīn māmā tāmētāsak pik pap ron, * mātō okol tāsāuhlinān nīkin āh-roiu, kān rāhan tata okol tāsāfakān māhlman nāwirān kām in.

Lou tāhrol nulan mol pīsīn e namnusān tāwir

¹⁸⁻²¹ Aupān ikīn, noanol min rāha Isrel, kāmotuwīn e nītōt asol u Sinae, e nātueintān u. Kān ikīn āh, kāmotāplan nīgām itām tatuāp, kān nāpīnāpān asol tāmēiuaiu mīrāfīn nat, kān kāmotāto nīmātāg asol ne tāwī tātāgāt āfāmāh, † kān kāmotāto nāwīan kit tātāghat kām ilat. † Kān nīan kāmotātālig-in rāhan nāghatān min, kān ilat kāmōatān āskasik māmā ilat kotāpās agīn-āh nātō mīnān nāwīan u. § Kāmotāgīn motāsīāp o nāghatān u, tāmān māmā, “Okāmā nat megāh ām kit otuwīn e nītōt u, mātō itāmat onākotāike moataht e kāpiel apīn motāhtimnu tīmīs.”* Nīan Moses tāmāplan natīmnat min u, in min tāmātō tātāt kān māmā, “Io enāgīn u enāgīn, mīnētāsīāp.” †

Mātō itāmat nāsotuwāmān ikīn-u. †

²² Itāmat nāmōtuwa e nītōt u Saeon, § ne taon asol* u ima Uhgīn ikīn itām tātāmēgāh, tātātīg tātātīg. Inun Jerusalem wī āpāh ilīs e nego e neai, † u nagelo min taosan taosan kāmuāfīmīn ilat ikīn o nāgīenān asol. ²³ Kān itāmat nāmōtuwa e nuāfīmīnān asol rāha netāmīm rāha Uhgīn, itām kotāhmen e netām kāmōtāupān kāiir u rāhan min, † nārgīlat kāmāte rākīs e nego e neai. § Kān itāmat nāmōtuwa o Uhgīn, itām otāpanakīl netāmīm rafīn.* Itāmat nāmōtuwa motol kitīāh itāmat narmī netām ātuatīp itām kīnotīmīs rākīs, kān Uhgīn tīnol ilat kīnotātōarus mak. † † ²⁴ Itāmat nāmōtuwa o Iesu u, in suatīp rāha nānīākīsān wī rāha nāsītūān u itām Uhgīn tāmōl kām itāt. Kān nāmōtuwa o nīta Iesu, itām in tāmōrautīn-pān § mol itāmat nākotāsīm. Nīta āh in tāmān-iarāp natīmnat min u itām kotāwir motāprākīs-in natīmnat min itām nīta Epel tāmān-iarāp.* †

²⁵ O natīmnat min u, oatāto wir itāmat, māmā itāmat onāsotāuhlinān mātāatāmat o Uhgīn † u tātāghat kām itāmat. § Mātō-inu Moses, in etāmīm ām. Kān kitāt kotītun māmā netām aupān kāmāsotātālig-inān rāhan nāghatān o nāghāiirān elat. Ilat kāmāsotāgīm rākīsān e nālpīnān

† 12:16: 1 Kor 6:18 § 12:16: Jen 25:29-34 * 12:17: Jen 27:30-40 † 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 † 12:18-21: Dut 4:12 § 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 * 12:18-21: Eks 19:12,13 † 12:18-21: Dut 9:19 † 12:18-21: Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § 12:22: Aes 24:23; 60:14; Nol āpān 14:1 * 12:22: Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † 12:22: Kal 4:26 † 12:23: Eks 4:22 § 12:23: Nol āpān 20:12 * 12:23: Jen 18:25; Sam 94:2 † 12:23: Fil 3:12 † 12:23: Suatīp kit min o nāuhlinān nāghatān u, “Uhgīn tīnol ilat kīnotātōarus mak” tol nulan, “Uhgīn tīnol ilat kīnotātuatīp agīn.” § 12:24: Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nīta Epel in tāmān-iarāp māmā Uhgīn otol nālpīnān, mātō nīta Iesu tāmān-iarāp māmā Uhgīn otōh rākīs nālpīnān. † 12:25: Hip 3:12 § 12:25: Hip 1:1

rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okahrol kitat okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın itəm təmisi-pən e nego e neai muwa məmə otəhgaiir etat? * ?Kitat okotagim rəkis-in ahrol nulan? ²⁶ Nian aupən, nəwia Uhgın təmaloal e nəptən. † Məto roiu əh, təmən-iəkis kəm itat məmə, “Nian kit min əh-ikin, io ekəloal min e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai min otasiəp-asiəp məloal.” ‡ ²⁷ Nian Uhgın tatəghat-in məmə, “Nian kit min əh-ikin,” nipətin un məmə in otatigtig § e natimnat rəha nətueintən əm itəm Uhgın təmöl, məmə otəh rəkis ilat. Otəh rəkis nəhlan natimnat, məmə natimnat itəm okəsotəloalən, ilat okotatig, kən inun, natimnat itəm okotatig lilin.

²⁸ O nat u, təwir məmə kitat kotən tagkiu o Uhgın, məto-inu kitat koatos nego rəha Uhgın u, kəruru nəloal-əloalən lan, kən okol təsietən nian kit. * Təwir məmə kitat kotəfak kəm in, e nolən itəm nikin tagien lan, məmə kitat okotisiai-in, kən motəgin min, † ²⁹ məto-inun Uhgın rəhatat, in tahmen e nigəm asol kit itəm tatuwaan ətip natimnat rafin. ‡

13

Namnun nəghatən

¹ Təwir məmə nəkotəkəike əh moatol nolkeikəən kəm itəmat min tahmen e piatəmat min. * ² Sotaluinən nehmən iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin. † !Okəm-naka ilat nagelo min! Netənim neen itəm kəmoatol nulan, ilat kəmoatehm wir netənim, məsotitunən məmə ilat nagelo min. ‡ ³ Sotaluinən netəm kotatig e kalapus. § Nikitəmat otatəh ilat, mətahmə olat tahmen əm məmə inun ik min nəkatatig e kalapus. Otəto kələh nahməən e nikitəmat, itəmat netəm min un itəm katol tərət elat, tahmen əm məmə inun ik natəto nahməən e nipətim atip.

⁴ Pəs netənim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, məmə in tasim nian rafin. * Pəs netənim rafin kotəgin o niməhan rəhalat min, məsoteguafələn. Uhgın otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapil kələh, kən makil min iərman ne pətan itəm kətuapil kələh, iərman itəm tətəpil ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatip iərman. †

⁵ Ətul-pən isəu o nolkeikəən rəha məni. ‡ Nikim təike magien əm o rəham natimnat u natos tahmen § məto-inu Uhgın tatən məmə, “Okol esapəsən ik, məsəhlmanən ik nian kit” *

⁶ Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən məmə, “Iərəmərə in iasitu rəhak, tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etənim əm otol kəm io.” †

⁷ Nikitəmat otəkəike matəht netəm-iasol min u rəhatəmat ‡ itəm kəmoatupən motəgətin itəmat e nəghatən rəha Uhgın. Otətəlig-in-tu

* **12:25:** Hip 2:2,3; 10:29 † **12:26:** Eks 19:18 ‡ **12:26:** Hag 2:6 § **12:27:** Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17 * **12:28:** Sam 15:5; Dan 2:44 † **12:28:** Mal 2:5; 4:2 ‡ **12:29:** Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 * **13:1:** Rom 12:10 † **13:2:** Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ **13:2:** Jen 18:1-33 § **13:3:** Mat 25:36; Hip 10:34 * **13:4:** Mal 2:15 † **13:4:** Dut 22:22 ‡ **13:5:** 1 Tim 3:3 § **13:5:** Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * **13:5:** Dut 31:6,8; Jos 1:5 † **13:6:** Sam 118:6,7 ‡ **13:7:** Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16

natimnat wir min itəm təmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motahatətə e Iərəməərə tahmen əm elat. §

⁸ Iesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpanətətig nulan, namnun tikə. * ⁹ Sotolən məmə nəgətunən wi pisin pisin min tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip. † Itəmat otuag-pən əm o Uhgın, itəm tətəsitə etəmat e nikin agien məmə otol rəhatəmat nətəligən təkəsik. ‡ Təsəwirən məmə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən, § məmə in otol kitat kotəkəsik, məto-inu in nıphərienən, nətuakəmən əh, okol təsəsitə e netəm koatol.

¹⁰ Rəhatat olta tatig. Məto pris min itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u, * ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun † nagwənən ‡ kit e olta u rəhatat. §

¹¹ E nolən rəha pris əsol agin, nian in tatohamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwin əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, kən mos-ipən kəm Uhgın o nəfəl rəkisən təfagə rəha netəmim. * Məto uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikin e nimə tapolən min rəhalat, motaan ətip. † ¹² E nolən kitəh əm, Iesu təmiet rəkis e taon, ‡ kən ikin əh in təməto nəhməən e nıpətın, kən mımıs ikin əh, məmə nitan § titun nəfəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatip, motasim, məmə ilat rəha Uhgın. * ¹³ Tol nulan, pəs kitat kətol məmə inu okotiet ihluə imətət ikin, motol kitəh kitat min əpəh ihluə. † Kən okotəkəike motətul matip məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan. ‡ ¹⁴ E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətət ikin tikə, itəm otətətig lilin. § Məto kitat koatəgəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun məmə otəpanuwa. *

¹⁵ Tol nulan, e nasitəhən rəha Iesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgın nian rafin. † Sakrifais min u rəhatat, inun, okotiləs-ipər nərgi Uhgın nian rafin, moatən-iarəp nərgin. ‡ ¹⁶ Sotaluinən o nolən təwir ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə, § məto-inun in min tahmen e sakrifais * itəm niki Uhgın tagien ron. † ¹⁷ Otol nəwia netəm-iasol min e niməfak, ‡ kən motatig əhgin ilat. İlat u, koatehm wir nəmegəhən rəhatəmat, § məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. Itəmat nakotəike motol ilat nıkilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nıkilat təsəgienən ron, nolən u okol təsəsitə agin-əhən etəmat.

¹⁸ Otəfak otimat, * məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətətuatip əm, † kən ekotolkeike agin məmə nian rafin itimat ioatol nolən

§ 13:7: Hip 6:12 * 13:8: Sam 102:27; Hip 1:12 † 13:9: Efes 4:14 ‡ 13:9: Kol 2:7

§ 13:9: 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * 13:10: Hip 8:5 † 13:10: 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ 13:10: Jon 6:48-58 § 13:10: “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo pisin əm (Jon 6:48-58). Pris min əpən, ilat kəmotitun nunən noanuəhgin nat megəh min e sakrifais min neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgın. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunən” Kristo, nıpətın u məmə kəsotəsən ron. * 13:11: Lev 16:15 † 13:11: Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ 13:12: Jon 19:17 § 13:12: Rom 3:25 * 13:12: Efes 5:26 † 13:13: Luk 9:23 ‡ 13:13:

Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pita 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13 * 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ 13:17: Hip 13:7,24 § 13:17: Aes 62:6; Wək 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wək 23:1

təwir əm. ¹⁹ Io ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgın, məmə io ekıtun nıtəlig-pa-mınən otəmat uəhai əm.

²⁰ İatəfak mın otəmat mın məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukəti nəməlinuən. † Kən in təmol rəhatat İərəməərə İesu təmegəh mın e nımısən, § məto-inu nıtan təmaıu o nolən nəniəkısən lılın* in tətətig matəmegəh. † İesu əh, in etəm təwir maprəkıs o nehm wırən sipsip mın rəhan. † İatəfak məmə Uhgın u, ²¹ in otos-ıpınə natımmat wir mın rafın kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən İatəfak məmə, Uhgın otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiəh kitiəh, § kən e nasıtuən rəha İesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwir təwir, kən nıkin otəgıen pik ron. Kən pəs kotıləs-ıpər nərgı Kristo İlis nıan rafın, matuwın matuwın nımmun tıkə. Əwəh.*

²² Pıak mın ne wınık mın. Naoa u rəhak təsəfəməh pıkən. Məto İakətapəh əskasık otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh mın məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən mın itəm otıləs-ıpər nətəligən rəhatəmat.

²³ İakolkeike məmə onəkotıtun məmə pıatət u Timoti, İlat kəmotıləs-ıarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itımlau mın, ekıamnə.

²⁴ İtəmat otən təwir kəm netəm-ıasol mın rəhatəmat, ne İəfak mın u İmatəmat İkin. Netəm İtali kəmotən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafın. Əwəh.

† 13:20: Rom 15:33 § 13:20: Wək 2:24 * 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20 † 13:20: Jon 10:11 § 13:21: Fil 2:13 * 13:21: Rom 11:36

Jemes

Naoa itəm Jemes təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jemes

?Pah təmäte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təmäte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Jemes təmäte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pisin min rəha Iaihlua min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotohamnu Stipen, uarisig kotal nolən rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwin e ikin pisin pisin min. Məto nian əskasik min koatiləs-pikin əh ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jemes təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətəən itəm tətuatip. Nian etəmim kit tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolən rat min kotəuhlin motuwa motəwir. Tətapəs nolən rat min, kən matol nolən wir min.

Jemes tatən təwir kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Uhgın ne Iesu Kristo, İərəməərə rəhatat. İatən təwir kəm itəmat noanol min rəha Isrel u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətəən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pisin pisin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgien pik əm lan. ³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatiləs pikən rəhatəmat nahatətəən e Uhgın, kən nian nəkotol win lan, ilat okotol məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkotuwa kəmətə e nahatətəən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotəuatip motəsənən, kən nakotaskəlīm nolən wir min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Uhgın tolkeike məmə otol, pəs in tətəpəh-in-pən o Uhgın, kən Uhgın otos-ipən kəm in e nikin agien. Uhgın tətawte-in nitunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məşəhaiən ilat o nat itəm koatəpəh-in. ⁶ Məto nian suah kit in tətəpəh o Uhgın nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsölən kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən əpnəpın əm, in tahmen e peau-peau min əpəh itəhəi itəm nimətag tətəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nikin tətəht məmə İərəməərə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okol təsətul əskasikən e nat kit itəm nikin tətəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tikə, nikin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niganəmti Uhgın. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nikin tagien min o nat u itəm in titun məmə in nıpahrienən,

māmə Uhgīn otos-iəhau, mətə-inu in tahmen e nəgui-nig itəm otəpanikə. ¹¹ Nian mit tatət, tape-ape tape-ape, kən matəhg nagwən nig tauke māmə, kən rəhan nəwīrən təmikə. Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək min matos nautə tepət lan, kən in min otəpanikə.

¹² Etəmim itəm tatətul əskasik nian nəratən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwīrən pahrien, mətə-inu, nian tīnol win e nəratən min əh, kən Uhgīn otos-ipən kəm in rəhan nətouən, inu nəmegəhən lilin. Uhgīn təmən-iəkis rəkis māmə nəmegəhən lilin u, in rəha netəmim itəm kotolkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit māmə in otol təfagə rat, okol in təsənən māmə Uhgīn tatos-ipən-os-ipən o nolən təfagə rat min, mətə-inu okol nat kit təsiuw-pənən nətəligən rəha Uhgīn māmə in otol təfagə rat, kən Uhgīn təsos-ipən-os-ipənən təfagə rat kəm etəmim. ¹⁴ Mətə nətəligən rat atip rəha etəmim, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in māmə in otətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatəe-in təfagə rat, kən nian təfagə rat tīnuwa minəpət, kən tatuwa in nīmīsən.

¹⁶ Piak min ne wīnik min itəm iakolkeike pik itəmat. Sotegəhan-inən māmə suah kit oteiuə-in itəmat māmə Uhgīn in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmim o nolən təfagə rat. ¹⁷ Natimnat wīr min rafin ne natimnat rafin itəm kotətuatip, koatīsī-pən əm o Uhgīn əpəh ilis itəm təmol nəhag-əhagən min rafin əpəh e neai. Mətə nolən rəha Uhgīn tol pīsīn e natimnat min u itəm kotaliwək e neai, kən kotol māmə nəghanpīs koatətəu-pən. Uhgīn təsol pīsīnən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgīn təmitəpun māmə kitat kəmotuwa nenətin min nian kəmotahətətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmol nəhlan māmə e natimnat rafin itəm in təmol, kitat pīsīn əm rəhan nat keike, kotahmen e nagwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgīn

¹⁹ Piak min ne wīnik min itəm iakolkeike pik itəmat. Nīkitəmat otəkəike matəht nəghatən u. Pəs itəmat kitiəh kitiəh onəkotəkəike motətul matip o nətəligən, mətə onəsotəfig-əfig pikən o nəghatən, sotolən māmə neməha tatol uəhai əm itəmat, ²⁰ mətə-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsəe-inən noan itəm tətətuatip Uhgīn tolkeike. ²¹ Otərakīn rəkis nolən min rafin itəm tamkīmīk, ne təfagə rat min itəm kotepət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgīn təmələhəu-pən rəhan nəghatən e nīkitəmat, kən nəghatən əh rəhan tītun nosmegəhən itəmat. Kən təwīr māmə nakotos-iəhau rəhatəmat nətəligən, kən moatətəlig-in wīr nəghatən u.

²² Sotətəlig-in əmən nəghatən rəha Uhgīn, mətə otətəlig-in kən motol nat naka itəm tatən. Okəmə nakotətə məsotolən nəghatən u, kən nakoateiuə-in atip əm itəmat. ²³ Etəm tatətə kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmim itəm tateranəm wīr e klas matəplan narmīn, ²⁴ kən nian tīneranəm rəkis magīm, mətəluin uəhai əm māmə nīganəmtīn tahro min-nulan. ²⁵ Mətə etəmim itəm tatətag-pən əskasik e lou itəm tətətuatip agin u tatīkis netəmim,* kən matol e nian min rafin, məsaluīnən nat itəm təmətə, mətə in tatol, in otətətig e nəwīrən pahrien nian in tatol nəhlan.

1:11: Aes 40:6-8 **1:18:** Jon 1:13 **1:20:** Pri 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1 Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:24-26; Rom 2:13 * **1:25:** Nəghatən u, "lou itəm tətətuatip agin u tatīkis netəmim," tatəghat-in suatip rəha nahatətən māmə suah kit otuwa mətuatip e nīganəmti Uhgīn. Kən okəmə suah kit tatətəu-pən suatip əh, Uhgīn tatīkis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatīkis in e nalpīnən itəm in təkē mos. Əplan-tu Kal 5:13-14. **1:25:** Rom 8:2; Jem 2:12

²⁶ Okəmə suah kit nikin təht məmə in tatətəu-pən wir nolən min rəha nəfakən, məto tatəghat-pən əm məsətəlig-in wirən rəhan nəghatən min, in tateiua-in atip əm in, kən rəhan nolən min rəha nəfakən in nat əpnəpin əm. ²⁷ Nolən min rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgın tatəplan məmə in tətuatip wir kən nəratən tikə lan kotal nulan: iəfak kit tatəkəike matehm wir suakəlh min ne nəutahlimis min e nəratən min rəhalat. Kən matəkəike matehm wir nəmegəhən rəhan məmə nolən rat min rəha nətueintən otəsolən məmə in otamkimik lan.

2

Sotehmən netəmim neen məmə ilat ilis kotaprəkis-in netəmim neen

¹ Piak min ne winik min. Itəmat nakotahatətə e Iesu Kristo, Iəramərə rəhatat itəm ilis agın kən katisiai-in pik. Məto təsəwirən məmə nəkotol təwir kəm suah kit kən moatehm məmə in ilis, kən moatehm rat suah kit min moatol tərət kəm in. ² Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e niməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwin-in napən wir min u nəmtilat tiəkis, ne noanat min kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Kən suah kit min tatuwin-in e napən rat min əm. ³ Təsəwirən məmə nakotos-ipən nisialiən kəm etəmim itəm tatuwin-in natimnat wir min, motən-ipən məmə, “Wa, məpələh u ikin təwir ikin.” Məto etəm tatuwin-in napən rat min, nakotən-ipən kəm in məmə, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nisip.” ⁴ Nian nəkoatol nolən tol min-nulan, nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, kən e rəhatəmat nətəligən rat, nakotakil netəmim.

⁵ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik. Otətəlig-in-tu. Uhgın təmitəpun rəkis ian-rat min rəha nətueintən məmə rəhalat nahatətəən e Kristo otepət. Kən təmitəpun min ilat məmə okotos nəramərəən rəha Uhgın itəm təmən-iəkis məmə rəha netəmim itəm kotalkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotehm rat ian-rat min. ?Məto netəmim pah min u koatol nahməən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nautə tepət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm min u koatəghat rat e nərgin u ilis, nərgi Iesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kig itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.” In təwir pik otəmat okəmə nəkoatətəu-pən pahrien nəghatən u. ⁹ Məto okəmə nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmə itəmat netəm rəha nətgəhlən Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmim kit itəm tətətgəhl nəghatən kitəh əm rəha Lou, təmol təfagə rat tahmen-pən əm məmə in tətətgəhl nəghatən min rafin rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgın u itəm tatən məmə, “Sakləh-inən pətən,” in Uhgın kitəh əm itəm tatən məmə, “Sohamnuən etəmim.” Kən okəmə nəsotakləh-inən nipitan, məto nəmotohamnu netəmim, itəmat netəmim itəm nəmotətgəhl Lou.

¹² Nian nakoatəghat kən motol nat kit, otol nolən min rəha netəmim itəm kotitun məmə Uhgın otakil ilat e lou itəm tətəkis ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmə suah kit təsasəkıtunən netəmim, kən Uhgın min otəsəsəkıtunən suah u nian in otakil netəmim. Məto okəmə itəmat nako-təsəkıtun netəmim, kən Uhgın otəsəkıtun itəmat, kən mən-ipinə məmə

onəsotosən nalpınən e nian in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpınən kəm netəmim.

Nahatətəən ne wək wir min

¹⁴ Piak min ne winik min. ?Okəmə suah kit tatən məmə tətahatətə e Iesu Kristo, mətə in təsolən wək wir kit, kən rəhan nahatətəən in təwir o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okol təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Piatat kit o winitat kit, rəhan napən tikə, kən nigin nagwənən təsahmenən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-ipən kəm in məmə, “Atuwın, pəs Ughin otasitu lam, kən onəsətəpən, onakagwən wir.” ?Mətə okəmə in təsolən nat kit məmə otasitu lan, in təmol nat wir naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmə suah kit tatos nahatətəən pisin əm, mətə məsolən wək wir kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətəən təmimis, nipətin tikə.

¹⁸ Mətə okəm-naka suah kit otən məmə, “Netəmim neen koatos nahatətəən, kən netəmim neen koatol wək wir min.” Mətə iatən kəm ik nəhlan məmə, “Okəmə esəhmən rəham wək wir min, kən esitunən okəmə rəham nahatətəən in nipahrienən, o kəp. Mətə nian onakehm wək wir min rəhak, kən tatəgətun məmə nahatətəən rəhak, in nipahrienən.” ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmən nipahrienən lan məmə, “Ughin kitəh əm.” ! Təwir ron ik! Mətə iərmis min, ilat min kotitun məmə nəghatən əh in nipahrienən, kən moatasiəp katəgin pik. ²⁰ !Ik rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətahatətə, mətə təsolən wək wir min, rəhan nahatətəən in nipətin tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmə inu nipahrienən.

²¹ Nikim otəht tipitat u Epraham. Ughin təməplan məmə in tətuatip e niganəmtin e wək itəm təmol, mətə-inu təmos nətin u Aisak, muwin mələhəu-pər e olta. ²² Kən rəhan nahatətəən ne rəhan wək min kətioal nat kitəh, kən rəhan nahatətəən təmoe-in noan, inu rəhan wək min. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Ughin təmuwa mol nipahrienən, tatən məmə, “Epraham təmahatətə e Ughin, kən Ughin təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin.” Kən katən məmə in ioli Ughin. ²⁴ Kən roiu nəkitun nehman məmə, Ughin tatol suah kit tətuatip e niganəmtin o natimnat itəm tatol, mətə sənəmə e nahatətəən pisin əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Ughin təməplan məmə Rehap u, pətan rəha suatip, in təmuwa mətuatip e niganəmti Ughin o wək itəm təmol, kən wək u məmə in təmatehm wir iahləpis anion mil rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatip pisin kiətəlig mətian. ²⁶ Nipəti etəmim, okəmə namegən tikə lan, təmimis. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətəən, mətə təsolən wək wir min, rəhan nahatətəən təmimis.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak min ne winik min. Təsəwirən məmə itəmat tepət nakotuwa iəgətun min rəha niməfak, mətə-inu nəkotitun məmə Ughin in otəplan wir kən makil nəmegəhən rəhatəmat iəgətun min, taprəkis-in netəm əpnəpin. ² Nipahrienən, kitat rafin koatəme e nəmegəhən rəhatat nian tepət. Mətə okəmə suah kit təsəməən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun məmə in etəm mətə, kən nətəligən rəhan titun nehman wirən rəhan min nolən min rafin.

³ Tol məmə nat min u ne. Katətu-pən pit e nohli hos məmə otol nəwia etəmim, kətəalalin rəhn-kapə hos, kən tatauhlin nipətin rafin. ⁴ Kən nego, in iahgin, kən nimətag asol tatəhtig, mətə stia in nat əkəku kit itəm

nian kapten tatalalin, kən nīpəti nego asol rafin tateko-pən əh kapten tolkeike məmə okian-pən ikin. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nətīn, mətō titun niuw-pamən nat asol min. Nikitəmat təht-tu, noanəmtahlī nigəm əkəku kit titun nuəpən mus nig mətū tepət. ⁶ Kən nīpahrienən, namitəm in tahmen-pən e nigəm. Namitəm in noli nīpəti etəmim itəm nərətən min rafin rəha nətueintən u kotərioah wir lan. Kən nərətən min rəhan koatəəkīn nəmegəhən rafin rəhatat. Kən Setan əm tətahl nigəm e namitəm. Kən namitəm tətahl nigəm rat e suatip min rafin e nəmegəhən rəhatat matəəkīn natimnat rafin.

⁷ Netəmim kotitun nahkulən e nat iarupin min məmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh min, ne mənig min, ne nat kotəkioah min, ne nat itəm kotatig itəhəi. Netəmim kəmotahkul elat kotəpou. ⁸ Mətō etəmim tikə otahkul e namitəm təpou. In nat iarupin tatol wael, mərīoah e nərətən ne nakonən rəha nīmīsən.

⁹ E namitəmat, kotənwiwi Iəramərə Tata Uhgīn rəhatat, kən e namitəmat kotən rat netəmim lan itəm Uhgīn təmol ilat kotol məmə in ne. ¹⁰ Nohlitəm kitīəh əm tatən-iarəp nənwiwiən ne nən ratən. Piak min ne winik min. Pəs okəsolən min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wir ne nəhau arīp, okol kəsiasipənən e nəmti nəhau kitīəh. ¹² Piak min ne winik min. ?Nig u fik otoe-in noa olif? ?Kən nol u krep otoe-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arīp təsos-ipamən nəhau wir.

Nenatigən təwir itəm tətisi-pən o Uhgīn

¹³ ?Suah kit əh-ikin ilugin etəmat itəm nīkin təht məmə in tenatig wir kən mītun nat naka itəm Uhgīn tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wir min e nolən itəm tətisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etəmim itəm rəhan nətəligən ləhau. Kən nolən ətuatip rəhan otəgətun nenatigən ne nītunən rəhan. ¹⁴ Mətō okəmə nikitəmat təht məmə nakotenatig, mətō nikitəmat tərīoah e netetən, kən nakoatətəlig-in atip əm itəmat o niləs-ipərən itəmat, tol nəhlan, nakoateiuə-in atip əm itəmat. Sotəghat ausit pīkən o nenatigən eiueiuə rəhatəmat, mətō-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan tətisi-pənən e nego e neai, mətō rəha nətueintən əm u, ne nətəligən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan mətō-inu nian netəmim koatetəmotolkeike məmə koatosipər atip ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atip nətəligən moatol nərətən, kən nolən tərət rafin kotet-arəp.

¹⁷ Mətō etəm itəm tatos nenatigən itəm tətisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat aupən, rəhan nəmegəhən in tətuatip wir, kən in tolkeike pīk nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tətisi-in nətəligən rəha netəmim pisin pisin min, kən in tərīoah e nasəkītunən, kən matoe-in noan tepət e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pisin. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfe nīkuti nat e nasumən, kən tətəwīə matoe-in noan. Okəm kotol natimnat min əh motasitu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatipən.

4

Nolən rəha nuwamən iuəhkīr o nətueintən, o Uhgīn

1 ?Naka u nækəti nəmouən ne nərgəhəuən rəhatəmat? Natimnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwir e nīpətītəmat, kən nətəlīgən min əh rəha nətoən təwir, ilat koatol fait e nikitəmat kitiəh kitiəh məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. 2 Nikitəmat tatuwin o natimnat rəha netəm pisin, məto nəsotosən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natimnat neen, məto nəsotosən. Kən məta onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsotosən natimnat məto-inu nəsotətəpəh-inən o Uhgīn. 3 Kən nian nakotətəpəh-in, məto nəsotosən, məto-inu nəmotətəpəh-in e nətəlīgən itəm tərət məmə otol itəmat atip əm nakotəto təwir lan.

4 Itəmat nəkotahmen e pətan itəm təsisiəi-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpin əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotəpəs Uhgīn kən moatətəu-pən natimnat rəha nətueintən. Nəkotitun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pik natimnat rəha nətueintən, in tatətəhau Uhgīn. Kən etəmim kit itəm tatitəpun məmə otolkeike natimnat rəha nətueintən, in tatuwa məmə in tikimīr rəha Uhgīn. 5 Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgīn sənəmə nəghatən əpnəpin əm. Tatən məmə, “Uhgīn tolkeike pik məmə nikitat itəm in təmos-ipa kəm kitat, otuwīn əm ron.” 6 Məto Uhgīn tətawte-in rəhan nəwīrən tatuwa matahgoau kəm kitat. O nat əh, Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Uhgīn tətətosig-in netəm kotausit, məto tətawte-in rəhan nəwīrən kəm netəmim koatos-iəhau rəhalat nətəlīgən.”

7 Kən tol nəhlan, otos-iəhau itəmat kən motatig əhgin nelmi Uhgīn. Otətul əskasik nian Setan tatuwa matos-ipən-os-ipən kəm itəmat, kən in otaiu muwīn isəu otəmat. 8 Otuwīn iuəhkīr o Uhgīn, kən in otuwa iuəhkīr otəmat. Itəmat u nol təfagə rat, otaikuas e nelmitəmat. Kən itəmat u rəhatəmat nətulən kəiu, otol nikitəmat tətəuatip. 9 Təwir məmə nikitəmat otəhmə məpou, kən nakotasək əfəməh o rəhatəmat təfagə rat. Otəuhlin rəhatəmat nəlahən otuwa nasəkən, kən rəhatəmat nəgienən otuwa nikin əpou. 10 Otos-iəhau rəhatəmat nətəlīgən tuwīn kəm lərəmərə, kən in otiləsipər itəmat.

11 Piak min ne wīnik min. Sotəghat ratən e nərgitəmat min. Okəmə suah kit tatəghat rat e nərgi pian kit, o in tatələhəu nəghatən kit məmə in təmol təfagə rat kit,* kən suah əh, in tatəghat rat e lou† matələhəu nəghatən məmə lou təsahmenən məmə in otol rəhan wək, o kəm-naka lou in nat əpnəpin əm. Kən nian nakoatəplan lou məmə in təsahmenən, itəmat nəkəsotətəu-pənən lou, məto nəmotər kəpələh-pər e lou, kən məsotatig əhginən lou. 12 Uhgīn əm in tatos-ipa Lou, kən in əm tətakil netəmim matələhəu nəghatən lan. Kən in titun nosmegəhən, kən mītun nərəkīnən. ?Məto itəmat, nikitəmat təht məmə itəmat Uhgīn min, məmə nakotakil təfagə rat min rəha piatəmat min motuəh ilat? !Kəp!

Nəghatən ausit

4:1: Rom 7:23 **4:4:** Rom 8:7; 1 Jon 2:15 **4:6:** Prov 3:34; 1 Pita 5:5 **4:7:** Efes 6:12

4:8: Aes 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6 * **4:11:** Nəghatən u rəha James nīpətīn təsənən məmə kitat okəsotəgətunən təfagə rat rəha netəmim. Nəghatən min tēpət e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə kitat kotəkəike motəgətun təfagə rat rəha etəmim məmə in otiet rəkis lan. Məto kotəkəike motol e nətəlīgən itəm tatətig ələhau. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10. † **4:11:** “Lou” e ves u tatəghat-in ‘lou rəha nolkeikəən.’ Əplan-tu Jem 2:8 **4:12:** Rom 2:1; 14:4

¹³ Otətəlig-in-tu, itəmat netəm nakoatən məmə, “Roiu o olawig, kotuwın e taon u o taon əh, motatig e nup kit, motol bisnes ikin, kən moatargətəin məni.” ¹⁴ ?Nakotahro kitun məmə naka u otuwa olawig? ?Nəmegəhən rəhatəmat in naka? Itəmat nəkotahmen e nəhaniəm itəm tətətig noan məsin əm kən matig mikə min. ¹⁵ Məto nəghatən itəm tətətip məmə onəkotən in tol nulan, nəkotəkəike motən məmə, “Okəmə in nəwia İərəmərə pahrien, kən ekotatig kən motol natimnat min u, o natimnat min əh.” ¹⁶ Məto roiu, nakotəghat ausit moatos-ipər pik itəmat. Kən nəghatən min əh itəm nakoatən, ilat rafin kotərat.

¹⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm titun nat kit itəm tətətip məmə otol, məto təsolən, in tatol təfəgə rat.

5

Nəghatən tatuwin o netəm rəhalat nautə tepət

¹ Itəmat netəm rəhatəmat nautə tepət. Otətəlig-in-tu nəghatən u. Təwir məmə nakotətə tərət motasək əfəməh o nəratən itəm tatuwa otəmat. ² Rəhatəmat nautə tinəmnəmit rəkis, kən win min kinoaton rəhatəmat napən. ³ Rosta tatus rəhatəmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kən rosta min okotən-iarəp nolən rat min rəhatəmat kən motus nıpətətəmat tahmen e nigəm. Nian rəha namnun nian tatuwa iuəhkir, məto itəmat nəmotargətəin rəhatəmat nautə min. ⁴ !Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək min kəmotəulək e rəhatəmat nasumən min, məto nəmotakləh-in məni məsin rəhalat. Kən nətouən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat min. İərəmərə Əsanən Pik Agin, tinətəto nasəkən rəha iolwək min rəhatəmat. ⁵ E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm timətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsuwəhən Ughin otakil muəh mələhəu nəghatən o rəhatəmat nolən rat min. Itəmat nəkotahmen e nat meğəh min itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶ Nəmotiuw-iarəp netəmim itəm kotətətip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotolən nat kit məmə okotən-ıəhau itəmat.

Nətəligən əfəməh e nian rəha nəratən

⁷ Piak min ne winik min. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh nian nakoatəsağin məmə İərəmərə otitəlig-pa min. Nikitəmat tatəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tatəsağin nian ətuatip rəha nətəən nımai, kən matəsağin nian rəha nəfəən, kən mos rəhan nətəligən təfəməh nian matəsağin mətoarus-pən tinimətə, kən matəulək-in rəhan nagwənən keike. ⁸ E nolən əh tahmen əm, itəmat min, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh, kən motətul əskasik, məto-inu otəsuwəhən İərəmərə otitəlig-pa min.

⁹ Piak min ne winik min. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat min məmə nikitəmat təsəgienən o natimnat min neen. Okəmə nəkoatol nəhlan, Ughin otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat min. !Roiu ağın-əh tatətul matip, kən otəsuwəhən tuwa mol!

¹⁰ Piak min ne winik min. Nikitəmat tatəht-tu ien min aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən min e nərgi İərəmərə. Rəhalat nəmegəhən tatəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəməh e nian nəratən

tatuwa. ¹¹ Kən nəkotitun inu, katən məmə netəmim itəm koatətul-
iəkis e nian nəratən tatuwa, ilat koatətig e nəwirən pahrien. Nəmotəto
namnusən rəha Jop məmə təmətul əskasik e nian iəkis min, kən motitun
nalpəkauən wir rəha İərəməərə o Jop, kən uarisig e nian tepət rəha nəratən,
İərəməərə təmol təwir aɡin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki
İərəməərə təmə mərioah e nasəkitunən kitat, kən nikin titəhmə otat.

¹² Piak min ne winik min. Nat u in nat keike, məmə nəsosən noanawil.
Sotosən noanawil e nego e neai, o nətueintən, o nat kit min. Nian rafin,
otən əm nıpahrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan
nəghatən otəkəike mol nıpahrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə,
“Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nıpahrienən. Okəmə suah kit
təsələn nəhlan, kən Uhgın otələhəu-pən nəghatən rəha nalpınən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikin

¹³ Okəmə itəmat kit tətətig e nəratən, təwir məmə otəghat kəm Uhgın
e nəfakən. Okəmə itəmat kit nikin tagien, təwir məmə otan napuən min
rəha nənwıwıən. ¹⁴ Okəmə suah kit tatımıs, təwir məmə otaun-in elta min
rəha nıməfak məmə okotuwa kəfak lan, kən motol-pən oel lan e nərgi
İərəməərə. ¹⁵ Kən nian ilat koatahatətə məmə Uhgın otol-wir suah əh, kən
motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatıp məmə İərəməərə otol məmə etəm
tatımıs otəto təwir min. Kən okəmə in təmol təfagə rat kit itəm tatiuw-
pa nımısən, kən Uhgın otafəl rəhan təfagə rat. ¹⁶ Tol nəhlan, təwir məmə
nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat min kəm itəmat min, kən motəfak
otəmat min pəs motəmegəh. Suah kit itəm tətəuatıp, rəhan nəfakən in
təsanən, kən tatə-in noan. ¹⁷ Elaija in etəmim kit tahmen əm e kitat. Kən
in təməfak təməfak məmə otəsəfikən, kən nuhuən təməsəfikən mos nup
kisil ne məwig sikis. ¹⁸ Kən təməfak min, kən Uhgın təməhl-ipa nuhuən
tuwa min, kən nasumən rafin, nagwənən təmatig min elat.

Iuw-pa min netəmim kəmotuwın isəu e rəhalat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne winik min. Okəmə itəmat kit tateko mətapəs suatıp
rəha nıpahrienən, kən okəmə suah kit min tatiuw-pa min, ²⁰ təwir məmə
nəkotitun nat u məmə, etəm u itəm otol iol təfagə otitəlig-pa min e suatıp
rəha nıpahrienən, in otəsmegəh suah u o nımısən, kən otol suatıp məmə
Uhgın otafəl rəkis təfagə rat min tepət rəha suah əh.

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netənim rəha Uhgın itəm kotatig ikin pisin pisin e profens min rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roiu katən nərgi nəptən min əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəm-iasol rəha Rom, nərgin u Nero, təmərəkin pik niməfak. Təmoh niməfak min neen kotimis, kən moh neen. Otəsuwəhən toh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəha iəfak min itəm kotatig e nəratən. In tolkeike məmə okotətul əskasik e rəhalat nahatətən kən moatol nat kit itəm təwir, nat əpnəpin nəratən tatuwa.

Pita təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat netəm rəha Uhgın itəm nəkotatig ikin min rafin əpəh e profens min u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosia, ne Esia, ne Pitinia. Uhgın təmitəpun rəkis itəmat, kən imatəmat ikin sənəmə nətueintən u, itəmat iapispis min əm u ikin-u. ² Tata Uhgın təmitəpun itəmat məto-inu, aupən aupən agin, təmol rəhan nalpəkauən mələhəu, kən in tinitun rəkis suatip min rafin rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmın Rəhan tatol itəmat nakotətul pisin kasim məmə, nəkotol nəwia Iesu Kristo, kən nitan taikuas etəmat e nolən rat min rəhatəmat.*

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwiran ne nəməlinuən tepət kəm itəmat.

Otənwiwi Uhgın o nalpəkauən rəhan

³ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in Uhgın ne Tata rəha Iərəməə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkitunən asol rəhan, in təmol məmə kitat kotair-pən e nəmegəhən wi, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Tatuwa min-nəhlan məto-inu Iesu Kristo təməmegəh min e rəhan nımisən. ⁴ Kən e nəmegəhən wi u, kitat okotos natimnat wir min əpəh e nego e neai itəm Uhgın təmələhəu pisin məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmitən, kən okol təsəmkimikən, kən okol rəhan nəhag-əhagən təsikəən. ⁵ E nahatətən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgın tatətulosig-in itəmat mətoarus-pa in otosmegəh itəmat, kən Uhgın otol əp rəhan nosmegəhən e namnun nian.

⁶ Nikitəmat tətəgien o nat u, nat əpnəpin okəmə nian iəkis pisin pisin min koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Məto koatuwa o nian əkuəkir əm. ⁷ Nian iəkis min əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotəhatətə pahrien. Iən u kol tatipit-ipit, in nat kit itəm nigəm tatus mətafəl rəkis in rat min lan. Kən nian iəkis min əh kotahmen e nigəm itəm tatus rəhatəmat nahatətən mətafəl rəkis in rat min lan. Iən u kol, in nat təwir, məto otəpanikə min nian kit. Məto rəhatəmat nahatətən, in nat

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, Uhgın “təmorautin nita Iesu etat” u nipətin məmə tətəikuas etəmat o nolən rat min. Afın min e nəghatən min u “tətorautin nitan” ne “nitan taikuas e netənim”: Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12 **1:5:** Jon 10:28; 17:11 **1:6:** Jem 1:2; 1 Pita 5:10

təwir taprəkis-in iaen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətəən, Uhgīn otənwīwi itəmat, mīləs-ipər nərgitəmat, mos-ipən nisīaiiən asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan. ⁸ Nat əpnəpīn nəməsotəplan papən Iesu Kristo, məto nakoatolkeike. Kən nat əpnəpīn nəsothəmən u-roiu, məto nakotahatətə lan. Kən nikitəmat təmər mərioah e nagienən itəm in təwir agīn-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwīrən rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətəgien nəhlan məto-inu itəmat noatos nat u itəm nakotahatətə lan, inu məmə Uhgīn otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien mīn əupən kəmotolkeike pik məmə okotitun tuwīn təhmīn mīn, kən tol nəhlan kəmotəfin kətegəs-in wīr nətəligən mīn lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwīrən u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmīn rəha Kristo təmatətig ilat mīn, kən matəghat kəm ilat, kən əupən ikīn matən-iarəp nahməən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha Iesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Məto ien mīn kəmotalkut o nītunən suatip itəm natimnat mīn əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgīn təmol əp kəm ien mīn məmə, nəghatən mīn itəm ilat kəmoatən, kəməsothəghat-inən nian itəm ilat kəmotətig lan, məto kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kinotən-iarəp nəghatən rəha nammūsən təwir kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm tətisi-pən e nego e neai. Kən natimnat mīn u kotəwir agīn məmə nagelo mīn, ilat mīn kətolkeike məmə okotəplan kən motitun natimnat mīn u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wīr rəhatəmat nətəligən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nəwīrən itəm Uhgīn otawte-in kəm itəmat nian Iesu Kristo otuwa mīn. ¹⁴ Otol nəwīa Uhgīn təhmen-pən əm məmə nisualkələh itəm kotəwir koatol nəwīa tata mīn. Əupən ikīn, itəmat nəməsotitunən nīpahrienən rəha Uhgīn, kən nəmoatol nolən rat mīn itəm nikitəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsegəhan-inən nətəligən mīn əh okotiuw rəkis mīn itəmat. ¹⁵ Uhgīn u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat mīn onəkotəkəike motasim motətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. ¹⁶ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Nəoa Rəha Uhgīn tətən məmə, “Nəkotəkəike motasim motətuatip məto-inu Io ekasim mətuatip.”

¹⁷ Itəmat nakotətapəh-in nasituən o Uhgīn u təhmen məmə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluinən məmə nian Uhgīn tətakil nolən mīn rəha netəmim, in tatol əm e nolən itəm təhmen-ahmen əm. Tol nəhlan, nian nakotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisīai-in Uhgīn e nolən mīn rəhatəmat, kən otol nolən təwir təhmen məmə itəmat iapīspīs mīn əm e nətueintən u. ¹⁸ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgīn təmətou rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat əupən itəm nīpətīn tikə u tətisi-pən o tipitəmat mīn. Məto Uhgīn təmīkis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgīn təməsos-nəmtīnən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, təhmen e silfa ne iaen u kol tatipit-īpit, ¹⁹ məto in təmos-nəmtīn itəmat e nīta Kristo itəm in nat keike təwir pik agīn.

1:7: Prov 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:3 **1:8:** Jon 20:29; 2 Kor 5:7 **1:10:** Mat 13:16-17
1:11: Sam 22; Aes 53; Luk 24:26-27 **1:14:** Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44,45;
19:2; 20:7 **1:17:** Rom 2:11; Nol Əpən 2:23

Kristo in tahmen e nēti sipsip wīr itəm nīmīsən o nēratən tīkə agīn lan.†
 20 Aupən aupən agīn, nian Uhgīn tēmōsolən əh nētuēintən u, tēmītəpun
 rəkis Kristo mēmə otol wək əh. Məto roiu iuəhkīr o namnun nian, Uhgīn
 tēmōl əp in, mēmə otuwa masitu etəmat. 21 O natimnat itəm Iesu tēmōl,
 itəmat nakotahatətə e Uhgīn, itəm tēmōsmegəh Iesu Kristo e nīmīsən,
 kən mīləs-ipər in mos-ipən nēsanənən itəm təhag-əhag ne nisaiiən kəm
 in. Kən tol nəhlan, nakotahatətə e Uhgīn, kən moatələhəu-pən əskasik
 rəhatəmat nətəligən lan.

22 Nəmotaikuas e rəhatəmat nəmegəhən tinuwa minuwīwi mīn rəkis
 məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha nīpahrienən. Kən o natimnat
 mīn u, nakotos nolkeikēn pahrien tatuwīn otəmat mīn neen. Kən tol
 nəhlan, otolkeike pik itəmat mīn e nīkin pahrien. 23 Otol nəhlan məto-inu,
 nəmotaiir wi rəkis mīn, kən nəmegəhən wi rəhatəmat tēmāsisi-pənən o
 netəmim itəm ilat rafin okəpanotimīs. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat in
 otətətig namnun tīkə məto-inu tēmīsī-pən e nəghatən kit itəm tətəmegəh
 mətətig namnun tīkə, inu nəghatən rəha Uhgīn. 24 Naoa Rəha Uhgīn tatən
 mēmə,

“Netəmim rafin kotahmen e ma kīras,
 kən nəwīrən rafin rəhalat tahmen əm e nəguī-nīg əpəh e nīkinat.
 Ma kīras əh tətəuke, kən nəguin mīn koatīsas,

25 məto nəghatən rəha Iərəmərə tətətig līlīn namnun tīkə.”

Kən inu nəghatən rəha namnusən təwīr itəm netəmim kəmotən-iarəp
 rəkis kəm itəmat.

2

1 Məto-inu o nəghatən mīn əh, otəraikin nolən mīn u kotiet rəkis e
 rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhauən netəmim kən matol
 nēratən kəm ilat; nolən rafin rəha neiuəən; nolən rəha netəm koatən pik
 əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netetən; nolən rafin rəha nən ratən
 netəmim. 2-3 Itəmat nəmotitun rəkis mēmə Iərəmərə tēmōl təwīr kəm
 itəmat. Tahmen-pən mēmə nəmotun asgəwīn noa nīg itəm tətəhen. Kən
 roiu nəkotəkəike motuwa kahmen e nisualkələh mətmətīg itəm kotasək
 o nəməhən. Itəmat nəkotəkəike kolkeike pik nəgwənən ne nənimən itəm
 tətəuatip məwīr mēmə nakotagwən nīkitəmat lan. Kən natimnat mīn əh
 okotol nakotepət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgīn tēmōsmegəh itəmat
 lan.

Kəpiel megəh e nimə rəha Uhgīn

4 Uhgīn tolkeike mēmə otīləkīn rəhan kit nimə e kitat netəmim, kən
 tēmītəpun Kəpiel kit itəm netəmim kəmotapəs, məto in kəpiel keike
 tətəmegəh mēmə Uhgīn otətəuon nimə lan. Kən nian nakotuwa o kəpiel
 u Kristo e suatip rəha nəhatətəən, 5 itəmat mīn, nəkotahmen e kəpiel
 megəh mīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatos itəmat matīləkīn Nimə lan Rəha
 Uhgīn. Kən itəmat pris asim mīn, itəm nakoatos-ipən sakrifais mīn kəm
 Uhgīn itəm nīkin tətəgiən ron məto-inu o natimnat itəm Iesu Kristo tēmōl.
 6 Tahmen-pən e Naoa Rəha Uhgīn tatən mīhīn mēmə,
 “Otəplan-tu. Iakatələhəu kəpiel əpəh Jerusalem,*

† 1:19: E nian rəha Oltesteman, netəmim kəmotol sakrifais kəm Uhgīn o təfagə rat mīn e nēti
 sipsip mīn itəm nēratən tīkə lan. Afīn e Eks 12:5. 1:19: Wək 20:28; Hip 9:12-14 1:20: 2 Tim
 1:9-10 1:21: Jon 14:6; Rom 5:1-2 1:22: Jon 13:34; Rom 12:10 1:25: Aes 40:6-8 2:1:
 Efes 4:22; Jem 1:21 2:2-3: Sam 34:8 2:2-3: Sam 34:8 2:5: Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nol
 Əpən 1:6 * 2:6: Nəghatən Kris ətuatip tatən mēmə, “Saeon,” nərgīn kit mīn rəha Jerusalem.

inu kəpiel keike pik agin itəm io emitəpun,
kəpiel u in rəha nətuounən nimə,
kən etəmim itəm otahatətə lan,
in otasaulisən.”

⁷ Kəpiel u in nat keike kəm itəmat itəm nakoatahatətə lan. Məto kəm netəmim itəm kəsotahatətəən lan, kəpiel u in tahmen-pən e nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə,
“Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotərakin,
məto Uhgın təmol tuwa kəpiel itəm in rəha nətuounən nimə,”

⁸ kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,
“Kəpiel u tatol netəmim koatiləs pikən,
kən in kəpiel itəm tatol məmə netəmim kotiet katorin.”

Ilat koatiləs pikən kəpiel u məto-inu koatəht nəwia nəghatən, kən inu nalpəkauən itəm Uhgın təmol olat.

⁹ Məto Uhgın tinəmitəpun rəkis itəmat məmə rəhan min, kən itəmat pris min rəha Kig, kən itəmat netəm asim min itəm Uhgın tatərəmərə etəmat, kən itəmat noanol min kit rəha Uhgın. In təmol itəmat nəhlan məmə nəkotitun nən-iarəpən nənwiwiən itəm tatiləs-ipər in o rəhan nəwirən ne natimnat itəm in təmol. In təmaun-in rəkis itəmat məmə onəkotiet e napinəpən məmə nakotuwın e nəhag-əhagən wir rəhan. ¹⁰ Aupən ikin, itəmat netəm əpnəpin min əm, məto roiu, itəmat noanol min rəha Uhgın. Aupən ikin, nəməsotitunən nasəkitunən rəha Uhgın, məto roiu, nəkotitun nasəkitunən rəha Uhgın.

¹¹ Iolik min itəm iakolkeike pik itəmat, nikitəmat otəkəike matəht məmə nətueintən u sənəmə imətət ətuatip ikin. Kitat kotahmen e iapispis min ne iaihlə min ikin-u. Tol nəhlan, iatən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o nolən rat min itəm nətəligən rəhatəmat tolkeike. Nətəligən min əh, ilat tikimir min rəhatəmat kən koatəluagin e nikitəmat. ¹² Nian rafin kitat kotatig ilugin e netəmim itəm rəhalat nahatətəən tikə. Kən nəmegəhən rəhatəmat in otəkəike mətuatip wir agin məmə nat əpnəpin ilat okoatətu-pinə nəghatən rat etəmat, məto okotəplan nolən wir min rəhatəmat, kən ilat okotos-ipən nisaiiən kəm Uhgın e nian in otuwa min makil netəmim lan.

Nisaiiən netəm-iasol

¹³ Kitat netəmim rəha Iərəmərə, kən kotolkeike məmə okotisiai-in nərgin. Tol nəhlan, nəkotol nəwia netəm-iasol min rafin itəm netəmim koatiləs-ipər ilat məmə okotərəmərə, tahmen e kig, itəm in etəm-iasol agin, ¹⁴ o tahmen e rəhan netəm-iasol min itəm tətahl-iarəp ilat o nolən rəhan wək. Ilat okotuwın motələhəu nalpinən kəm netəmim itəm koatətgəhl lou rəhalat, kən moatənwiwi netəm koatol nolən təwir. ¹⁵ Nəkoatol nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike məmə rəhatəmat nolən wir min okotən-iahəu nəghatən alməl min rəha netəm min u rəhalat nitunən tikə. ¹⁶ Itəmat sənəmə slef min rəha təfagə rat min, məto-inu Uhgın təmikis rəkis itəmat. Tol nəhlan, otətəu-pən nolən rəha suah kit nəhlan. Məto sotənən məmə, “Uhgın təmikis rəkis io, kən tol nəhlan, ekitun nolən nat naka itəm iakolkeike, nat əpnəpin in təfagə rat.” Kəp. Itəmat slef min rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otətəu-pən nolən min itəm kotətuatip. ¹⁷ Otos-ipən nisaiiən itəm tətətuatip kəm netəmim rafin. Otolkeike iəfak min, inu

netəmim mīn rəha Uhgīn, kən onəkotəgin motisiai-in Uhgīn, kən otisiai-in kīg.

¹⁸ Itəmat slef mīn, onəkotəkəike motol nəwīa rəhatəmat etəm-iasol mīn, kən motos-ipən nisīaiiən kəm ilat. Nəkotol nəhlan kəm ilat rafīn, netəm koatol tīmətīg kən motəwīr kəm itəmat, ne netəm mīn u koatol nolən əskasīk mīn kəm itəmat. ¹⁹ Okəm-naka nəkoatol əm nat ətuatip mīn əm, mətə rəhatəmat netəm-iasol mīn koatol tərət kəm itəmat kən nakoatəto tərət lan. Niki Uhgīn otāgien otəmat okəmə nakoatos əm nīan iəkis mīn əh kotuwa katimīs əm e nīkitəmat mətə-inu nakotasipən əm o Uhgīn. ²⁰ Mətə kəsənən məmə itəmat netəm wīr okəmə nəkoatol nolən rat kit, kən netəm-iasol koatoh itəmat ron, kən nəsotaiuən motāgim. Nalpinən u, in rəhatəmat atip əm. Mətə, Uhgīn nīkin tətāgien otəmat okəmə nakoatos nahmən mətə-inu nəkoatol nat təwīr əm, kən nəsotaiuən motāgim. ²¹ Uhgīn təmaun-in itəmat məmə nakoatos nahmən mətə-inu Kristo təmos nahmən otəmat. In təmaupən məgətun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkīn. ²² Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “In təməsələn təfagə rat kit, kən in təməsənən nəghatən eiueiuə mīn nīan kit ne.”

²³ Nīan netəmim kəmotəghat rat lan, mətə in təməsəhaiən ilat. Nīan in təmətə nahmən e nīpətīn, mətə in təməsənən məmə in otalpīn nītai nərətən. Mətə in təmələhəu-pən natimnat rafīn e nelmi Uhgīn itəm nīan rafīn rəhan nakilən in tətəuatip əm. ²⁴ Nīan Iesu təməkul e nīg kəluuə, kən təmos nalpinən rəha təfagə rat mīn rafīn rəhatat e nīpətīn. In təmimīs məmə təfagə rat mīn okotimīs e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətuatipən. Təmosmegəh kitat e nahmən rəha nīməgəm e nīpətīn. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip mīn itəm kəmotəluə. Mətə roiu, nəmotəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wīr Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

3

Nolən təwīr rəha iərman ne pətān itəm kəmīoal marit

¹ Kən e nolən kitiəh əm rəha nisīaiiən Iərəmərə, itəmat nīpītan nəkotəkəike kol nəwīa iaguīhl mīn rəhatəmat mətə-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahatətəən e nəghatən rəha Uhgīn, kən rəhatəmat nolən wīr mīn əm okotiūw-pən rəhalat nətəlīgən kəm Uhgīn. Nolən wīr mīn rəhatəmat kotahmen, motaprəkis-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nīan ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətəuatip wīr, kən koatəplan nisīaiiən e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otiūw-pa ilat kotuwa o Uhgīn. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəmə rəha nīpətītəmat, tahmen e nolən rəha nəlīsən noanutəm, o nuwīnən e natimnat kəmol e iaen u kol tatipit-ipit,* o nuwīnən e napən wīr mīn. ⁴ Mətə otol malə-malə e nīkitəmat itəm nəwīrən rəhan okol təsikəən, inu nolən əpou, ne nolən mətīg nəməlinuən əh-ikīn. İlat nolən keike e nīganəmti Uhgīn. ⁵ Inu nolən rəha nīpītan iəfak mīn aupən itəm kəmotələhəu-pən əskasīk rəhalat nətəlīgən e Uhgīn. İlat kəmotol nəwīa iaguīhl mīn rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nīkilat, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwīa Epraham,

2:17: Rom 12:10 **2:18:** Efes 6:5 **2:20:** 1 Pita 3:14,17 **2:21:** Mat 16:24; Jon 13:15
2:22: Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5 **2:23:** Aes 53:7; 1 Pita 3:9 **2:24:** Aes 53:5-6;
Rom 6:11 **2:25:** Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14; Hip 13:20-21 **3:1:** Efes 5:22 * **3:3:**
Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o iaring, o rig, o noanat katəlis nelmitəm lan. **3:3:**
1 Tim 2:9

kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-iasol. Kən itəmat nenəti Sera okəmə itəmat nəkoatol nolən min itəm kotətuatip, kən məsotəginən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marit, e nolən əh inəh rəha nisiiəən İərəmərə, nəkotəkəike motos nenatigən o nehm wırən rəhatəmat nıpıtaguıhl min e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motisiai-in ilat e rəhatəmat nolən min məto-inu ilat min okotos min nat wir u, nəmegəhən lilin. Otol nəhlan məmə nat kit otəsahtosig-inən rəhatəmat nəfakən.

İəfak min rafin

⁸ Namnun nəghatən əh. Itəmat rafin nəkotəkəike kol nolən min u: otos nətəligən kitiah, otasəkitun itəmat min, otolkeike itəmat min, otol nikitəmat tımətig otəmat min, otos-iəhau rəhatəmat nətəligən. ⁹ Okəmə netəmim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən nıtai nərətən. Okəmə netəmim koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən. Məto otəfak motən-ipən kəm Uhgın məmə in otol təwir kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwırən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Uhgın tatan məmə,

“Etəmim itəm tolkeike nəmegəhən təwir,
kən molkeike məmə otatəto təwir e nian rafin,
in otəkəike məsənən nəghatən rat min,
kən in otəkəike məsənən neiuəən.

¹¹ In otəkəike məuhlin in, miet rəkis e nolən rat min,
kən mol əm natimnat min itəm kotəwir.

In otəkəike malkut pik məmə otatig ilat netəmim rafin e nəməlinuən.

¹² In otəkəike mol nəhlan meto-inu İərəmərə tatehm wir netəmim itəm kotətuatip,

kən matətəlig-in wir rəhalat nəfakən,
məto tatol tikimir ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ?Okəmə nakotalkut pik o nolən natimnat min itəm kotəwir, pah otol nərətən kəm itəmat? ¹⁴ Məto okəmə nıpahrienən nakoatəto nahməən o nolən ətuatip rəhatəmat, kən nakoatətig e nəwırən pahrien. Sotəginən nərətən itəm netəmim kotitun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pikən. ¹⁵ Məto e nikitəmat, otisiai-in Kristo məmə in İərəmərə. Otətul matip e nian rafin o nuhalpınən nəghatən rəha etəmim pah itəm tatətapəh-in otəmat məmə tahro nakoatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İesu. Məto otəghat mətig kəm ilat e nisiiəən. ¹⁶ Kən nian rafin nəkotəkəike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətətuatip əm. Kən okəmə netəmim kotəghat rat e nolən wir min rəhatəmat məto-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat min rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkəuən rəha Uhgın məmə nakoatos nahməən o nolən wir min rəhatəmat, nat u in nat təwir taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat min rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, Kristo təmimis o təfagə rat min, təmimis nian kitiah əm tınahmen, okol təsimis minən nian kit. In etəm tətətuatip agın, məto təmimis o netəm kəsotətuatipən məmə otos itəmat muwın kəm Uhgın. Kəmotəhamnu in kən nıpətın tımis, məto Uhgın təmöl məmə in təmegəh min e nimisən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai. ¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwın mən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm narmi netəm kəmotimis itəm kotatig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwia Uhgın əupən əupən agın nian

Uhgin tãmatos rãhan nãtãligãn ãfãmãh matãsahgin ilat e nian suah u Noah tãmatilãkin nego. Netãmim eit ãm, itãm kãmotatig e nego, Uhgin tãmosmegãh ilat e nian kãmotaiu motuwĩn motiet-pãn e nãhau asol. ²¹ Kãn nãhau ãh, in narmĩ nolãn baptais itãm tãtosmegãh itãmat min roiu. Nolãn baptais u, nipãtin sãnãmã tãtãfãl rãkis nãmit e nipãti etãmim, mãto in tahmen mãmã nakotãtapãh o Uhgin mãmã in otos-ipa kãm itãmat nitunãn mãmã rãhatat tãfagã rat min kãmotikã. Kãn nãsanãnãn asol itãm Uhgin tãmol Iesu Kristo tãmegãh min e nimisãn lan, in nãsanãnãn itãm tãtosmegãh itãmat e nolãn baptais. ²² Kãn Iesu Kristo tinuwĩn rãkis ãpãh e nego e neai, kãn mãtatig e nikali Uhgin matip, ikin rãha nisialian, ne nãsanãnãn, ne nepãtãn. Kãn Uhgin tãmol mãmã nagelo min, ne natimnat rafin itãm koatos nepãtãn ne nãsanãnãn, ilat rafin kotatig ahgin nãrãmãrããn rãha Iesu.

4

Suatip rãha nolãn nãwia Uhgin

¹ O natimnat min ãh, itãmat min onãkotãkãike motos nãtãligãn rãha Kristo kãn moatãtul matip o nãtoãn nahmããn e nipãtitãmat, mãto-inu in tãmãto nahmããn asol e nipãtin. Nãkoatol nãhlan mãto-inu okãmã itãmat ninotãto tãrat e nipãtitãmat, nat ãpnapĩn nãkoatol nolãn tãwir min, kãn tatãgãtun mãmã ninotãpãs nolãn rãha tãfagã rat. ² Tol nãhlan, nian itãmat nãkotatig e nãtueintãn u, nãsotãtãu-pãnãn suatip rãha nolãn natimnat rat min itãm tãtatig e rãhatãmat nãtãligãn, mãto onãkotãtãu-pãn suatip rãha nolãn nãwia Uhgin. ³ Nãmotãrãkin rãkis nian tãpãt o nãtãu-pãnãn nolãn min rãha netãm min u kãsotãnãn nipãhrienãn e Uhgin. Aupãn, itãmat nãmoatit ãpnapĩn nipitan; kãn nãtãligãn rãhatãmat tãmatuwĩn o natimnat rat min; kãn nãmoatãpis; kãn nãmoatol lafet rãha nitãpãn nipitan; kãn nãmotãnim alikol kãpis motalmãl; kãn nãmoatãfak kãm narmĩ nat min itãm in nolãn tãrat agin. ⁴ Netãm ãh itãm kãsotãnãn nipãhrienãn e Uhgin, nãrmilãt tãmiwig mãto-inu itãmat nãmotãpãs nãtãu-pãnãn ilat motuwĩn kãmmĩ e naruah rãha tãfagã rat rãhalat, kãn ilat koatãn rat pik itãmat ron.

⁵ Mãto ilat okotãkãike motãn-iarãp natimnat min rafin e nãmegãhãn rãhalat kãm Uhgin itãm in tatãtul matip mãmã otakil muãh mãlãhãu nãghatãn rãha nalpĩnãn rãha netãm kãmotimĩs, ne netãm koatãmegãh. ⁶ Tol nãhlan, netãm min u itãm kãmotimĩs rãkis, ilat kãmotãto namnusãn tãwir* mãmã nat ãpnapĩn kãmosos nalpĩnãn e nipãtilãt motimĩs, mãto Uhgin titun nolãn ilat okotãmegãh min e nãrmin, tahmen lan.

⁷ Kitãt koatuwa iuãhkir e nian rãha namnun natimnat rafin. Tol nãhlan, otol rãhatãmat nãtãligãn tãtaiir o nitun wirãn natimnat, kãn motehm wir rãhatãmat nãtãligãn mãmã nãkotitun nãghatãn kãm Uhgin e nãfakãn itãm tãsanãn. ⁸ Kãn nat keike in ilis taprãkis-in natimnat rafin mãmã, nakotolkeike itãmat min e nikitãmat rafin mãto-inu, e nian nãkotol nãhlan, kãn nian rafin, nãkoatãtul matip o naluinãn nolãn rat min rãhatãmat. ⁹ Kãn nãkotãkãike motit itãmat min motuwĩn e latuanu min rãhatãmat mãmã nakotãgwãn itãmat min, kãn motãgãtun ikin netãmim okotãpil ikin. Kãn ãsotãnãn nikalin mãmã nikitãmat tãsãgienãn ron.

3:20: Jen 6—7 **4:1:** Rom 6:2,7 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wãk 10:42 * **4:6:** Kãm-naka nãghatãn u, “Netãm min u itãm kãmotimĩs rãkis,” tatãghat-in netãmim itãm kãmotãhatã e Kristo, kãn uarisig lan kãmotimĩs. O kãm-naka tatãghat-in netãmim itãm kãmotimĩs e nian rãha suah u Noah (ãplan-tu 3:19). **4:7:** Rom 13:11-12 **4:8:** 1 Pita 1:22

¹⁰Uhgîn tamos-ipinā nāsanānān pisin pisin min kām itāmat kitiah kitiah. Tawir māmā nākotol wāk e nāsanānān min āh moatasitu etāmat min. Kān otol wāk āh e nolān rāha iolwāk min itām koatol wāk atuātip rāha Uhgîn nian rafin. Onākotoor nāwirān rāhan e suātip pisin pisin min itām in tatos-ipinā. ¹¹Okāmā Uhgîn tamos-ipān kām suāh kit nāsanānān rāha nān-iarāpān, kān tawir māmā in otān-iarāp tahmen ām māmā rāhan nāghatān in rāha Uhgîn. Okāmā Uhgîn tamos-ipān kām suāh kit nāsanānān rāha nasituān, kān tawir māmā in otāsitu e netāmim e nāsanānān itām Uhgîn tamos-ipān māmā, e natimnat rafin, netāmim okotānwiwi Uhgîn o nat itām Iesu Kristo tāmōl. Pās kitat koatān-iarāp rāhan nāwirān ne nāsanānān tatuwīn matuwīn namnun tikā. Əwāh.

Iāfak min okotos nahmāan e nipətīlat

¹²Io min neen itām iakolkeike pik itāmat, ekītun māmā roiu nāratān əskasik tatilās pikān itāmat tahmen e nigām, kān nakoatāto nahmāan asol lan. Māto tāsawirān māmā narmītāmat otiwīg pik o nāratān min āh. Nāratān min āh koātuwa o netāmim tēpət, sənāmā itāmat ām. ¹³Māto tawir māmā nikitāmat otātagien ām māto-inu nakoatāto nahmāan tahmen-pān ām e Kristo. Kān okāmā nākotol nāhlan, kān nikitāmat otāgien pik agin nian in otol əp rāhan nāhag-əhagān asol rāha nāwirān ne nāsanānān rāhan. ¹⁴Okāmā netāmim koatān rat itāmat o nārgi Kristo, kān onākotatīg e nāwirān pahrien, māto-inu Narmīn Rāha Uhgîn itām tāsānān māhag-əhag mātātīg otāmat. ¹⁵Tārat māmā itāmat kit otol nolān rāha nohamnuān itām, o naklāhān, o nātəghlān lou, o təfagə rat əkəku kit tahmen e nāghat tipikān. Okāmā in tatos nalpinān matāto nahmāan ron, kān tātuatip ām. ¹⁶Māto okāmā itāmat nakoatos nahmāan māto-inu itāmat Kristin min, sotaulisān ron, māto nākotəkāike motānwiwi Uhgîn māmā nakoatos nārgin u Kristin. ¹⁷Tol nāhlan māto-inu nian rāha nakilān netāmim rāha Uhgîn tinātuoun. !Kān okāmā nakilān āh tinātuoun e netāmim rāha Uhgîn, kān awe o netām min u itām koatāht namnusān tawir rāha Uhgîn! ¹⁸Naoa Rāha Uhgîn tatān māmā,

“Okāmā in tiākis o netām kotātuatip māmā Uhgîn otosmegāh ilat, ?Kān tahro o netām kotāruru Uhgîn moatol təfagə rat?”

¹⁹Kān tol nāhlan, netāmim itām koatāto nahmāan māto-inu in nətəlīgān rāha Uhgîn, tawir māmā ilat okotəlāhəu-pān nāmegāhān rāhalat e nelmi Uhgîn itām tāmōl neai ne nīmāptān ne natimnat rafin, kān nian rafin in tatol rāhan nāghatān. Kān tawir māmā ilat okoatəkāike katātəu-pān min ām suātip rāha nolān tawir.

5

Nāghatān tatuwīn kām elta min ne netām aluā

¹Kān roiu, iakolkeike māmā ekāghat māsīn kām itāmat elta min rāha nīmāfak. Io elta kit ekahmen etāmat, kān io atip emāplan nahmāan rāha Kristo, kān Uhgîn otos-ipa kām kitat rāhan māsīn nāhag-əhagān asol rāha nepātān ne nāsanānān rāhan, itām in otol əp. ²Inu rāhak nāghatān kām itāmat māmā, otol wāk rāha nehm wīrān netāmim rāha Uhgîn itām koatātīg e nelmitāmat, tahmen e etām rāha sipsip itām tatehm wīr rāhan sipsip min. Kān otol e nīkin agien māto-inu nakotolkeike māmā onākotol. Inu nətəlīgān itām Uhgîn tolkeike. Māto tāsawirān māmā nākotol

e nikitamat täsagienän mämə näkotol. Kən sotolän mətə-inu nikitamat təht mämə onəkotos pik mənī lan. Mətə otol əm mətə-inu nikitamat tətägien mämə onəkotasitu. ³ Kən täsəwirən mämə itəmat nakotuwa motahmen e etəm-iasol itəm tatol təkaskik kəm rəhan iolwək mīn, mətə itəmat onəkotol nolən itəm in tətuatip məwir mämə iəfak mīn kotitun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-iasol rəha netəm koatehm sipsip mīn otiet-arəpa mīn, kən e nian əh, in otos-ipinə nətouən wīr rəha nisaiiən kəm itəmat itəm okol rəhan nəwirən təsikəən.

⁵ Kən e nolən kitiah əm, itəmat netəm aluə, otisiai-in motol nəwia elta mīn rəha niməfak. Kən itəmat rafin agin onəkotos-iahau rəhatəmat nətəligən teiuaiu moatisiai-in itəmat mīn rafin. Otol nəhlan mətə-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən mämə,

“Uhgīn täsagienən mətahtosig-in netəm kotausit, mətə tətawte-in rəhan nəwirən kəm netəm koatos-iahau atip ilat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-iahau atip itəmat motatig ahgin nelmi Uhgīn əsanən, mämə in otiləs-ipər itəmat e nian ətuatip rəhan. ⁷ Kən otos rafin rəhatəmat katipa əfigəm mīn ka kələhəu-pən kəm Uhgīn mətə-inu, in tolkeike itəmat mətehm wīr itəmat.

⁸ Otaiir moatehm wīr mətə-inu, rəhatəmat tikiwir Setan in tahmen-pən e laion kit itəm tatilik-ilik mətaiu anion mətagət mategəs-in suah kit mämə otun. ⁹ Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat nian Setan tatuwa otəmat, mətə-inu itəmat iəfak mīn neen əpəh ikin mīn rafin e nətueintən, koatuwin əm e nahməən kitiah əm.

¹⁰ Mətə uarisig lan nəmotətə rəkis nahməən e nian əkuəkīr əm, kən Uhgīn otol nakotətə təwir mīn e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsanən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasik, kən nat kit otəsiuw rəkisən itəmat. Nəwirən mīn rafin tətisi-pən əm o Uhgīn, kən in təmaun-in itəmat nakotuwa e Kristo mämə nakotuwin e nəhag-əhagən asol rəha nəwirən rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətig lili. ¹¹ Pəs koatən-iarəp nəsanənən rəha nərəmərəən rəhan, tatuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹² Saelas* itimlau mīn, təmasitu o naoa u, kən ekatehm mämə in piak etəm təwir, kən rəhak nīpahrienən tətətig lan. Iatəte naoa əkuəkīr u kəm itəmat mämə ekiləs-ipər rəhatəmat nətəligən, kən iatən-iarəp mämə natimnat itəm eməte rəkis, koatəghat-in nəwirən pahrien rəha Uhgīn. Otətul əskasik lan. ¹³ Piatəmat mīn ne winitəmat mīn e niməfak u ikin-u Rom koatən təwir kəm itəmat.† Uhgīn təmitəpun itəmat mīn ilat. Kən nətik u Mak, in mīn tatən təwir kəm itəmat. ¹⁴ Otən təwir kəm itəmat mīn tahmen mämə itəmat kitiah əm e Kristo.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafin u netəmim rəha Kristo.

5:2: Jon 21:15-17; Wək 20:28 **5:3:** 2 Kor 1:24; Fil 3:17; Taet 2:7 **5:5:** Prov 3:34; Efes 5:21; Jem 4:6 **5:6:** Mat 23:12; Luk 14:11; Jem 4:10 **5:7:** Mat 6:25-30 **5:8:** 1 Tes

5:6 **5:9:** Efes 6:10-18; Jem 4:7 **5:9:** Efes 6:11-13; Jem 4:7 * **5:12:** Nəghatən Kris tatən nərgin u mämə, “Silfanus” itəm in nərgin əkuəkīr u “Saelas.” **5:12:** Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30

† **5:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mämə, “Pətan itəm tətətig Papilon,” mətə nīpətin mämə “niməfak əpəh Rom.” E nian rəha Oltesteman, Papilon in taon asol kit itəm nepətan ne nəsanənən rafin rəha nətueintən tətətig lan, kən netəmim ikin koatol tikiwir kəm netəmim mīn rəha Uhgīn. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tatarəmərə e latuənu mīn rafin matətəhau netəm koatəfak kəm Uhgīn. **5:13:** Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəi u lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pita titun məmə otəsuwəhən timis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan namnun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəhgaiir kən məgətun netəmim rəha niməfak məmə iəgətun eiuə min okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətəu-pən əm nəgətunən itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwiə.

*Pita təmən təwir kəm ilat
(Jut 4-13)*

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat itəm nəmotos nahatətən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmotos nahatətən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgın ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən taprəkis agin kəm itəmat məto-inu nəkotitun Uhgın, ne Iesu rəhatat Iərəmərə.

Uhgın təmaun-in ilat məmə rəhan min netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgın, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən min itəm kotətuatip kən Uhgın tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwirən. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwirən rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən min itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən min əh, nəkotitun nuwamən motol kitiəh e nolən rəha Uhgın, kən motagin rəkis e nərətən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikeən rat min e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir agin. Rəhatəmat nahatətən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol min nolən min u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nətəligən ne rəhatəmat nolən min; kən otətul əskasik e Uhgın nian nərətən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgın kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak min, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən min əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nitunən e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo otəe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat. ⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəm-naka niganəmtin təpis, kən in təmaluin məmə Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhan aupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak min ne winik min, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən min əh, kən ilat okotəgətun məmə niphrienən, Uhgın təmītəpun itəmat, kən maun-in itəmat məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat min əh, kən okol nəsotəməən nian kit, ¹¹ kən

Uhgin nikin otagien mämə oterəh e toa otəmat mämə nəkotitun nuwīnən ikin itəm Iesu Kristo, rəhatat Iərəmərə ne Iosmegəh, in otərəmərə lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-īpīnə natimnat min u kəm itəmat mämə nikitəmat otəht min, nat əpnəpin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis e nīpahrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, nīkik təht mämə tətuatip mämə ekən-iarəp min natimnat min əh mämə nikitəmat otəht min, ¹⁴ mətə-inu ekitun mämə otəsuwəhən ekimis, tahmen mämə rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo təmol əp ətuatip kəm io. ¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu mämə onəsotaluinən natimnat min u nian oekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-iarəp kəm itəmat mämə Iesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nətəligən, mətə itiməhal eməhaləplan ətuatip e niganəmtitiməhal mämə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis agin. ¹⁷⁻¹⁸ Itimat min Iesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgin nian Uhgin Tata təmos-īpən nisaiiən kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nīpətin, kən təmətə nəwia Uhgin u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in mämə, “Inu nətik itəm iakolkeike, nīkik tagien pik ron.” Itiməhal atip eməhalətə nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimat ekotitun wīr mämə nəghatən rəha ien min aupən in nīpahrienən. Kən təwir mämə itəmat min onəkotətə wīr nəghatən əh. In tahmen e lait kit tətasiə e napinəpən, mətəarus-pən tian, kən fetukai tinər e nikitəmat. ²⁰ Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun mämə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Uhgin, ien kit təməsən atipən nəghatən min əh,* ²¹ mətə-inu nəghatən rəha ien min təsisipənən e nətəligən rəha netəmim əm, mətə netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Uhgin nian Narmīn Rəhan təmek nīkilat.

2

Iəgətun eiueiuə min

¹ Mətə ien eiueiuə min əh-ikin e niki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitīəh əm, iəgətun eiueiuə min okotuwa min e nikitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgətunən eiueiuə min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin mənतालत o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnəpin in təmos-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Uhgin otərəkin ilat e nalpinən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tēpət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol naulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tēpət okotən rat suatip rəha nīpahrienən. ³ Kən mətə-inu ilat iaumis min o mənī, kən okotos rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəligən atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Uhgin təmən-iarəp nalpinən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun mämə in otol nalpinən əh mətə-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Uhgin təsaskəlīm əmən rəhalat nalpinən, mətə təmərakin-pən ilat e nīpəg asol teiuaiu agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətəarus-pa in otələhəu nəghatən o nalpinən rəhalat. ⁵ Kən

1:14: Jon 21:18-19; 2 Kor 5:1 **1:16:** Mat 17:1-5 **1:17-18:** Mat 17:5; Mak 9:7; Luk 9:35

* **1:20:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun mämə suah kit tikə mämə, in pisin əm otən nīpəti nəghatən rəha ien min itəm kəmatə e Naoa Rəha Uhgin,” **1:21:** 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:11-12 **2:1:** Mat 24:11; Jut 4

2:4: Jut 6

Uhgîn tãmasaskãlim-ãmãn nalpînãn rãha netãmim aupãn itãm kãmooatãht nãwian e nian rãha Noah, mato tãmohamnu ilat e naruãh asol itãm tãmiau. Mato Noah tãmatãn-iarãp nãghatãn rãha nolãn itãm tãtuatip e niganãmti Uhgîn, kãn Uhgîn tãmosmegãh in, ne rãhan netãmim sepin. ⁶ Kãn Uhgîn tãmol nalpînãn o nãratãn rãha netãm Sotom ne Komora, kãn tãmaan taon mil ãh e nigãm, kioal nãmtap lan. Inu tatãgãtun nat naka itãm otol kãm netãm min u itãm koatãht nãwian. ⁷ Mato in tãmosmegãh Lot. Suah ãh in etãm tãtuatip e niganãmti Uhgîn, kãn nikin titãhmã o nolãn rat min itãm tol naulisãn rãha netãm min ãh-ikin ãh u kãmooatãht nãwia Uhgîn. ⁸ Kãn in tãmãtatig ilat min ilat, kãn nian rafin in tãmãplan nolãn rat min rãhalat, kãn matãto nãghatãn rat min rãhalat, kãn nian rafin ãm, nikin itãm tãtuatip ãm, tãmãhmã pik o nolãn rat min rãhalat.

⁹ Natimnat min ãh tatãgãtun mãmã Iãrãmãrã Uhgîn titun nosmegãhãn netãmim itãm kotãhatãtã lan, kãn titun nãmki-rãkisãn ilat e nãratãn itãm kotãtig lan. Mato netãmim itãm kãsoatãtuatipãn, Uhgîn titun nãskãlimãn mol nalpînãn kãm ilat roiu muwin matoarus nian in otãlãhãu nãghatãn o nalpînãn rãha netãmim. ¹⁰ Uhgîn otol nalpînãn kãm netãm rat rafin, mato in otol nalpînãn asol kãm netãmim itãm koatol natimnat rãha naulisãn itãm nipãtilat tolkeike mãmã okotol, kãn natimnat u koatol ilat tamkãmik, kãn netãm min ãh koatapãs nãrãmãrããn rafin.

Netãm min ãh kãtausit mãsoatãginãn nat kit, kãn mãsoatãginãn nãn ratãn natimnat e nego e neai itãm koatãmegãh u ilat ilis pik. ¹¹ Nat ãpnãpin nagelo min, itãm ilat kotãsanãn kãn nahgilat tepãt taprãkis-in netãm min ãh, mato nagelo min kãmãsoatãhaiãn natimnat ilis pik ãh, mãsoatãtupãnãn nãghatãn kit elat e niganãmti Iãrãmãrã Uhgîn. ¹² Mato netãm min ãh koatãn rat natimnat itãm kãsoatitun wirãn. Ilat kotãhmen e nat iarupin min, itãm rãhalat nãtãligãn tikã, mato koatol ãm nat itãm nipãtilat tolkeike. Nat iarupin min ãh kãmotãiir mãmã netãmim okotarupin-in ilat motohamnu ilat. Kãn Uhgîn otãrãkin min netãm rat min ãh tahmen e nat iarupin min ãh. ¹³ Uhgîn otãtou ilat e nãratãn mato-inu ilat kãmotol nãratãn kãm netãmim.

Kãn iãgãtun eiueiuã min ãh, nikilat tagien mãmã okotãgwãn ne motãnim pik, sãnãmã lapin ãm mato e nãrauiãgãn. Ilat kotãhmen e napinãn e nimãhan, o kotãhmen e nimãgãm itãm tatol aulis itãmat, moatãrãkin nãrgi nimãfak. Kotuwa motãgwãn itãmat min ilat, mato koateiuã-in itãmat, moatol nolãn tãrat. ¹⁴ Nian rafin rãhalat nãtãligãn tatuwin o naklãh-inãn nipitan itãm rãhalat nãtãligãn timãtig ãm, kãn nian rafin koatol tãfãgã rat mãsoatapãsãn. Koatiuw rãkis netãmim itãm rãhalat nãtãligãn tãtãliwãk-aliwãk, koatuwin e nolãn rat rãhalat. Ilat koatãgãtun atip ilat e nolãn rãha naumisãn. Uhgîn tãmãn rãkis nalpînãn rãhalat. ¹⁵ Ilat kãmotãpãs suatip itãm tãtuatip, kãn moteko motãtãu-pãn suatip rãha Palam nãti Peor, itãm tãmolkeike pik nosãn mãnã e nolãn tãrat. ¹⁶ Mato togki kit tãmãhai o rãhan nolãn tãrat min. Kitãt kotitun mãmã togki tãsãghatãn, mato Uhgîn tãmol mãmã togki tatãghat e niki etãmim mãmã otãn-iãhau nolãn eko-eko rãha ien u.

¹⁷ Iãgãtun eiueiuã min ãh kotãhmen e nãmti nãhau itãm tãmãmãr, o kotãhmen e nimal napuã itãm nimãtag asol tãmãmki-rãkis, kãn nuhuãn tikã lan, mato-inu nãgãtunãn rãhalat kotãrat. Uhgîn tãmãlãhãu kalin

napinəpən asol məmə rəhalat. ¹⁸ İlat koatəghat ausit e nəghatən itəm nıpətın tıkə. Koatəghat e nəghatən mın rəha nolən mın itəm nıpəti netəmim kotalkeike, kən moatiuw-pa netəmim kotuwa e nərətən itəm kəmotiet wi əm lan. ¹⁹ Koatən-ıəkis məmə netəmim kotitun nətəu-pənən natımnat itəm ilat kotalkeike, lou kit tıkə lan. Məto ilat atıp slef mın rəha nolkeikeən rat mın rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tatəramərə lan. ²⁰ Məto okəmə kotagım rəkis e nərətən rəha nətueintən nian kotitun İərəmərə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotitəlig e nolən rəha təfagə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatig e nərətən itəm in tərət taprəkis-in itəm in aupən. ²¹ Okəmə ilat kəmotəruru aɡın suatıp rəha nolən ətuatıp, in təməwir pik olat, taprəkis məmə ilat kınotitun suatıp əh kən uarisig lan kotəuhlin məntaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm kəmos-ıpən kəm ilat. ²² İlat koatol məmə nımaa nəghatən mil u kueia mioal nıpahrienən elat. Katuən məmə, “Kuri kit təmıtəlig muwın matun nat itəm in təmeoa-in rəkis,” ne “Pıkəs itəm təmaig mərüən, kən mıtəlig mın muwın mətaig e nəmit.”

3

Nian rəha İərəmərə

¹ İolık mın, inu rəhak naoa itəm tatol kəiu lan tatımnə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nıkitəmat otəht mın natımnat mın əh, kən məmə katəuhɡaiir itəmat mol nətəligən rəhatəmat tətəuatıp. ² İakolkeike məmə onəkotətəlig-in mın nəghatən mın itəm ien mın rəha Uhgın kəmotən aupən, ne nəghatən rəha İərəmərə İosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol mın kəmotən-ıarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaupən motitun məmə, e nian Namnun Nian tatuwa iuəhkır, netəmim neen okotuwa itəm kotətəu-pən əm nat nıpətılat tolkeike məmə okotol, kən ilat okotəghat ausit motən rat nəghatən rəha Uhgın. ⁴ Okotən məmə, “?Təhro? ?Təmən-ıəkis rəkis məmə otuwa mın, məto in hiə? E nian itəm tıpitat mın kəmotımis mətoarus-pa u-roiu, natımnat rafın təhmen-ahmen əm. Kən aupən aupən aɡın, nian Uhgın təmol nətueintən mətoarus-pa roiu, natımnat rafın kotahmen-ahmen əm.” ⁵ Koatəghat nəhlan, məto ilat kəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uhgın təmol neai ne nətueintən. Kən mol nəptən tiet iluɡın e nəhau, kən mos nəhau mol ikın mın rafın e nətueintən. ⁶ Kən təmatig mos mın nəhau əh mau-təlimin mərəkin nəptən aupən ikın lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uhgın tətəskəlim neai ne nıməptən kətuatig roiu, kən ilau okətəuatig mətoarus-pa nian in otaan ilau e nıɡəm e nian rəha nakılın ne nalpınən rəha netəm koatəht nəwia Uhgın.

⁸ Məto io mın neen, sotaluinən nat kitiəh u məmə, e nətəligən rəha İərəmərə Uhgın, nian kitiəh in təhmen e nup wan-taosan, kən nup wan-taosan in təhmen e nian kitiəh. ⁹ Netəmim neen, nıkilat təht məmə Uhgın təpou o nol uəhaiən nəniəkisən rəhan, məto sənəmə tol nəhlan. Rəhan nətəligən təfəməh otəmat, kən təsolkeikeən məmə in otərəkin etəmim kit, məto tolkeike məmə netəmim rafın okotəuhlin məntaalat o nolən rat mın rəhalat motitəlig-pən ron.

¹⁰ Məto Nian Rəha İərəmərə otuwa təhmen e etəmim təmuwa məmə otakləh, otuwa e nian itəm etəmim təruru. E nian əh, kotətə nərəkırıkən

asol, kən neai otikə. Kən nigəm otus mərəkin mitgar, ne məwig, ne məhau min, kən nigəm otus nətueintən ne natimnat rafin kotatig lan, kotikə agin.

¹¹ Kən məto-inu Uhgın otərəkin rafin agin natimnat min əh e nolən əh, itəmat nəkotəkəike motətəlig-in nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat. Nəkotəkəike motətəu-pən suatip itəm nəmegəhən rəhatəmat okotətuatip e niganəmti Uhgın, kən nəmotələhəu kalin məmə rəhan. ¹² Nikitəmat otəkəike magien o nian əh itəm tatuwa, kən motol natimnat itəm okotol nian əh otuwa uəhai əm. E nian əh, nigəm otus mərəkin neai, kən nəgəpanən otol mitgar, ne məwig, ne məhau min okotaiəh motikə. ¹³ Məto Uhgın təməni-ikis məmə otol neai wi ne nətueintən wi, ikin rəha netənim itəm kotətuatip e niganəmtin. Kən koatəsahgin nat əh o nəniəkisən əh.

¹⁴ Tol nəhlan, io min neen. Kən məto-inu nakoatəsahgin nian əh itəm tatuwa, otalkut əskasik məmə Uhgın otəsehmən napinən kit e nəmegəhən rəhatəmat, kən təfagə rat kit tikə lan, kən nəkotatig e nəməlinuən itəmat min. ¹⁵ Nəkotəkəike motos e rəhatəmat nətəligən nat u məmə, nolən rəha nətəligən əfəməh rəha lərəməərə otat, tatol məmə in otosmegəh netənim neen min. Inu tahmen e nəghatən itəm piətət wir Pol təməte kəm itəmat e nenatigən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ¹⁶ Tatəghat-in natimnat min əh e naoa min rafin rəhan. E naoa min əh, natimnat neen əh-ikin itəm tiəkis məmə okotitun. Kən netəm kəsotolən skul məsotitunən nat, kən rəhalat nətəligən tətəliwək-aliwək, ilat koatəuhlin nəghatən min rəha Pol, e nolən kitəh əm itəm koatəuhlin nəghatən rəha naoa neen min rəha Uhgın. Kən Uhgın otərəkin ilat ron.

Namnun nəghatən

¹⁷ Kən tol nəhlan, io min neen. Məto-inu nəkotitun rəkis nat u, otaiir məmə nəghatən alməl rəha netənim itəm koatəht nəwia Uhgın, okəsotiuw-rəkisən itəmat e ikin rəhatəmat nahatətəən təskasik ikin, kən nakoatəme e rəhatəmat nahatətəən. ¹⁸ Məto otol rəhatəmat nahatətəən təwiə məskasik e nitunən rəha lərəməərə ne Iosmegəh rəhatat Iesu Kristo, kən təwiə min e nəwirən itəm tətawte-in kəm itəmat. !Pəs kotənwiwi in nian rafin, roiu tatuwin matuwin namnun tikə! Əwəh.

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nətə Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pik. In təmətə naoa min u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha niməfak min ikin min rafin. In tolkeike məmə netəmim ikin kitiəh-kitiəh okotafin, kən motahl-ipən naoa u tatuwin e niməfak min ikin pisin pisin min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotəmə Iesu Kristo sənəmə in Nəti Uhgın pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmin rəha Kristo təmuwa e nipəti suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmol baptaes lan. Kən narmin rəha Kristo tiet e nipəti Iesu, uarisig tımis e nig kəməluau. Məto nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tikə. İlat neen kotəmə təwir əm məmə netəmim okotol əpnəpin əm nolən rat məto-inu e rəhalat nəgətunən, nipəti etəmim in nat əpnəpin əm. Nərgi nəgətunən min əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun min nəghatən itəm tətuatip, kən məmə otən-iarəp neiuəiuə minən rəha iəgətun eiuə min. Kən təməgətun məmə nolkeikəən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətəən rəha iəfak min tuwa maskasik kən motitun wir məmə Uhgın təmosmegəh pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən lilin.

Nəghatən Megəh

¹ Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matig e nətuounən nian,† inun, itimat‡ emotəto kən motəplan e niganəmtitimat ətuatip.§ Emotehm, kən motek e nelmitimat ətuatip.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. ² Nəmegəhən əh təmiet-arəpa;† emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,‡ kən moatən-ipinə kəm itəmat məmə in nəmegəhən lilin, in təmətatig ilau Tata Uhgın kən təmiet-arəpa otimat.§ ³ Ekoatən-iarəp kəm itəmat natimnat min itəm emotehm kən motəto rəkis, məmə itəmat min onəkotuwa kol kitiəh kitat min itəmat. Okotuwa kitiəh kitat Tata Uhgın ne Nətin, Iesu Kristo.* ⁴ Ekoatəte natimnat min u məmə otol nagienən e nikitat tər mərioah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

⁵ Nəghatən u inu, itimat emotəto ron kən ioatən-ipinə kəm itəmat, məmə Uhgın in nəhag-əhagən,† kən napinəpən tikə agın lan. ⁶ Okəmə kitat kotəmə kınəotol kitiəh kitat min, məto kitat kotaliwək e napinəpən,‡ kən

* **1:1:** Jon 14:6 † **1:1:** Jon 1:1,3 ‡ **1:1:** Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotaruru təmətə kəm pah. Nat əpnəpin məmə in tatən pik “itimat,” məto Jon pisin əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atip in ne aposol min neen. § **1:1:** Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * **1:1:** Jon 20:27 † **1:2:** Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ **1:2:** Jon 15:27 § **1:2:** Jon 1:1-4

* **1:3:** 1 Kor 1:9 † **1:5:** 1 Tim 6:16 ‡ **1:6:** Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11

koateiuə, kən məsotatigən e nīpahrienən. § 7 Məto in tətətig e nəhag-əhagən, kən okəmə kotaliwək e nəhag-əhagən tahmen lan,* kən kitat koatol kitiah kitat min, kən kitat okotaruətuəh† ‡ e nolən rat min rafin e nita Nətin, Iesu.

8 Okəmə kitat kotəmə sənəmə kitat nol təfagə rat, § kitat koateiuə-in atip əm kitat min, kən nīpahrienən tikə etat.* 9 Uhgın in etəm kitun nagileən lan, kən rəhan nolən in tətuatip əm.† Tol nəhlan, okəmə kitat kotən-ipən nolən rat min rəhatat kəm Uhgın, ‡ kən in otəfəl kitat kən maluın rəhatat nolən rat min, kən maruətuəh rəkis in nolən rat min rafin rəhatat mə okotətuətip e niganəmtin. § 10 Okəmə kitat kotəmə kəsotol agin-əhən nolən rat, kən kitat koatən neuəuən e Uhgın, kən rəhan nəghatən təsətig agin-əhən e nəmegəhən rəhatat.*

2

Iesu Kristo in etəmim rəha nasituən etat

1 Rəhak nisualkələh min,* iatəte natimnat min u kəm itəmat, matən-iahau itəmat məmə onəsotolən nat tərat. Məto okəmə suah kit otol nolən rat, rəhatat kit əh-ikin etəm tatəghat rəhatat lan kəm Tata Uhgın,† inu Iesu Kristo in Etəm Tətuatip. 2 In un, itəm təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat min, kən o nat u, neməha otəsol minən Uhgın. ‡ § Kən təməsolən o rəhatat pisin əm nolən rat min, məto rəha netəmim rafin agin-əh e nətueintən.*

3 Kitat okotitun əsas məmə kotitun Uhgın† okəmə kitat koatol nəwian. ‡ § 4 Etəm u tatən mə “Ekitun Uhgın,”* məto təsolən nəwian, in ieuə, kən nīpahrienən tikə lan.† 5-6 Məto etəm un tatol rəhan nəghatən, ‡ nolkeikeən rəha Uhgın təmatig minip wir pahrien e nikin. § Etəm u itəm tatən məmə tatəper-ipən lan,* otəkəike mətəp suatip kitiah əm itəm Iesu təmitəp.† Nolən u tatəgətun əsas ‡ məmə kitat koatatig lan. §

Kitat kotəkəike motol nolkeikeən kəm kitat min

§ 1:6: 1 Jon 2:4; 4:20 * 1:7: Aes 2:5 † 1:7: Okəmə kotaruətuəh e niganəmti Uhgın, okotən-iarəp əm təfagə rat min kəmotol kəsotahmenən e niganəmti Uhgın. Məto sənəmə tahmen e naruətuəhən itəm kətaig e nien o nos-irəkisən nətuəkəmən kit e nīpətitəm. Kitat okotəkəike motaruətuəh e nita Iesu, məmə in otos-irəkis nolən rat min rəhatat. Tol nəhlan, kitat koatətuətip, motaruətuəh e niganəmti Uhgın, in təsəplanən nolən rat rəhatat, məto-inu nita Iesu təməfəl rəkis. † 1:7: Hip 9:14; Nol Əpən 7:14 § 1:8: Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2 * 1:8: 1 Jon 2:4 † 1:9: E naluın nolən rat rəha nol təfagə min, Uhgın in tatol e nətuətipən, məto-inu nimisən rəha Iesu in təmətu rəkis nolən rat min. Tol nəhlan, tətuatip məmə Uhgın otaluın nolən rat min rəhatat mətəfəl rəkis. † 1:9: Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13 § 1:9: Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * 1:10: Jon 5:38 * 2:1: 1 Tes 2:11 † 2:1: Rom 8:34; 1 Tim 2:5; Hip 7:25 † 2:2: Rom 3:25; 1 Jon 4:10 § 2:2: Iesu in təmol sakrifais atip e nəmegəhən rəhan o rəhatat nolən rat min, kən o nat əh, neməha təsol minən Uhgın. Iesu in sakrifais, kən in pris min itəm təmol sakrifais u. Iesu təsətapəhən o Uhgın məmə otən məmə kitat kəməsotolən nolən rat kit, məto tətapəh o Uhgın məmə otəplan kitat məmə kitat netəm rəhatat nolən rat min kəmotos rəkis nalpinən. Neməha rəha Uhgın, Kristo in təmos, təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən. Kən nat u, in tinahmen. * 2:2: Jon 3:17 † 2:3: 1 Jon 4:13; 5:2 † 2:3: Nolən nəwian un, təsolən kitat koatətuətip, məto tatəgətun əm məmə kitat kotitun Uhgın. § 2:3: Jon 14:15 * 2:4: Taet 1:16; 1 Jon 3:6; 4:7,8 † 2:4: 1 Jon 1:6,8 † 2:5-6: Jon 14:15 § 2:5-6: 1 Jon 4:12 * 2:5-6: Nian tatan məmə suah kit tatəper-ipən e Iesu, nīpətin u məmə in tətətig lan məsietən, tətisi-pən lan, tatətul-pən ron, tatos rafin nəsanənən rəhan ron, tatəgile lan, tatilpin ilau min. † 2:5-6: Mat 11:29 † 2:5-6: 1 Jon 2:3 § 2:5-6: Jon 15

7 Nīkik keike mīn, io esətəən nəghatən wi kit kəm itəmat məmə onəkotol, kən mətə iatəte in oas* itəm nəmotos rəkis e nətuounən, nian nəmotəto namnusən təwir;† nəghatən oas u in nəghatən nīnəmotitūn. 8 Mətə e nehmən kit mīn, nəghatən u itəm iatəte tatimnə otəmat məmə onəkotol, in tatəuhlin məmə nəghatən wi,‡ mətə-inu kīnəplan e suatip wi kit e nəmegəhən rəha Iesu ne rəhatəmat. Mətə-inu roiu, napinəpən tinatagim,§ kənu nəhag-əhagən pahrien* tinatasīə rəkis.†

9 Kən etəm u tatən mē in tətətig e nəhag-əhagən mətə tatətəhau pian,‡ in tətətig əh e napinəpən.§ 10 Etəmim u itəm tolkeike pian, in tatətul e nəhag-əhagən,* kən nat kit tikə e nīkin məmə otapitətəl lan, morin.† 11 Mətə etəmim u itəm tetəhau pian, in tətətig e napinəpən,‡ kən mətən e napinəpən, kən məruru ikīn tatuwin-pən ikīn, mətə-inu napinəpən tətəhamis nīganəmtin.§

12 Rəhak nīsualkələh mīn, iatəte naoa u kəm itəmat, mətə-inu Uhgīn təmafəl rəkis nolən rat mīn rəhatəmat o nat u itəm Iesu təmōl.

13 Tata mīn, iatəte nat u kəm itəmat, mətə-inu itəmat nəmotitūn in, itəm təmaupən matig e nətuounən.* Netəm aluə mīn, iatəte nat u kəm itəmat, mətə-inu itəmat nəmotol win† e etəm rat, Setan.

14 Nīsualkələh, eməte nat u kəm itəmat, mətə-inun nəmotitūn Tata Uhgīn. Tata mīn, eməte nat u kəm itəmat, mətə-inu itəmat nəmotitūn in, itəm təmaupən matig e nətuounən.‡ Netəm aluə mīn, eməte nat u kəm itəmat, mətə-inu itəmat nakotəsanən,§ kən nəghatən rəha Uhgīn tətətig e nīkitəmat, kən nəmotol win e etəm rat, Setan.*

Sotolkeikeən natimnat rəha nətueintən

15 Sotolkeikeən nətueintən† o natimnat mīn rəha nətueintən. Okəmə suah kit tatolkeike nətueintən, kən nolkeikeən rəha Tata Uhgīn təsatigən e nīkin.‡ 16 Mətə-inu natimnat rafin e nətueintən u, təsisi-pənən o Tata Uhgīn, mətə rəha nətueintən əm. Natimnat u rafin rəha nətueintən, ilat u, naumisən o natimnat rəha nīpətītəm əm,§ kən naumisən o natimnat itəm tatiuw rəkis nīganəmtitəm,* ne nausitən o rəhan nautə mīn ne nepətən. 17 Kən nətueintən u otəpanikə. Kən naumisən o nautə mīn otəpanikə. Kən naumisən o nolən mīn rəha nətueintən itəm koatiuw nətalīgən rəha netəmim otəpanotikə.† Mətə etəmim itəm tatol nəwia Tata Uhgīn,‡ in otətətig lilin.

Tikimīr mīn rəha Kristo kīnotuwa rəkis

* 2:7: Dut 6:5; Lev 19:18 † 2:7: 1 Jon 2:24; 3:11,23; 4:21; 2 Jon 5,6 ‡ 2:8: Jon 13:34 § 2:8: Rom 13:12 * 2:8: Jon 1:9 † 2:8: Efes 5:8; 1 Tes 5:5 ‡ 2:9: 1 Jon 3:10,15,16; 4:20,21 § 2:9: 1 Jon 1:5 * 2:10: 1 Jon 3:14 † 2:10: Sam 119:165 ‡ 2:11: 1 Jon 1:6 § 2:11: Jon 11:9; 12:35 * 2:13: Jon 1:1 † 2:13: Jon 16:33 ‡ 2:14: Jon 1:1 § 2:14: Efes 6:10 * 2:14: 1 Jon 2:13; Sam 119:9-11; Jon 5:38; Hip 4:12; 1 Jon 1:10 † 2:15: Rom 12:2 ‡ 2:15: Jem 4:4 § 2:16: Jen 3:6; Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16: Prov 27:20 † 2:17: Hip 12:27 ‡ 2:17: Mat 12:50

¹⁸ Nisualkələh, kotegu-pən e namnun nian. § Nəmoatəto məmə tikimír kit rəha Kristo* otuwa. † Kən roiu tikimír mìn rəha Kristo tepət, kınotuwa rəkis. ‡ Tol nəhlan, kitat kotitun məmə inu, kınategu-pən e namnun nian. ¹⁹ Netəm mìn u, kəmotapəs rəhatat niməfak mìn § məto-inun ilat sənəmə rəhatat aɡin-əh mìn. Okəmə rəhatat aɡin-əh mìn, kəməsotietən etat. Məto ilat kəmotiet etat, məmə otəgətun məmə ilat sənəmə rəhatat mìn.

²⁰ Məto itəmat un, Etəm Tətuatip, in təmətəfiə* kəm itəmat e Narmín Rəha Uhgín, † kən itəmat rafín nəkotitun nat u. ²¹ Iatəte nat u kəm itəmat, sənəmə nəkotəruru nípahrienən, məto itəmat ninotitun rəkis nípahrienən, kən motitun məmə nípahrienən təsoe-inən neiuəən. ‡ ²² ? Pah u in ieiua? Etəmim u itəm tatən məmə Iesu sənəmə in Kristo itəm Uhgín təmən məmə otahl-ipa. Etəmim u inu, in tikimír rəha Kristo. In təsənən nípahrienən e Tata Uhgín ne Nətin. § ²³ Etəm təsənən nípahrienən e Nətin təruru nosən Tata. Etəm tatən nípahrienən e Nətin, in tatos mìn Tata Uhgín.*

²⁴ Pəs nat naka nəmotəto e nətuounən, nian nəmotəto namnusən təwír, otatəper-ipən əh etəmat tiəkis. Okəmə nat naka nəmotəto e nətuounən otatəper-ipən etəmat, kən itəmat onakoatəper-ipən e Nətin, ne Tata Uhgín. † ²⁵ Kən nat u inu, nəmegəhən itulin, in təmən-iəkis məmə otos-ipa kəm kitat.

²⁶ Iatəte nəghatən mìn u kəm itəmat matən-iarəp netəm mìn u itəm okotiww rəkis itəmat. ‡ ²⁷ Məto itəmat u, nətəfiəən rəha Narmín Rəha Uhgín itəm nəmotos e Kristo, § in tətətig əh e nikitəmat. ?Tol nəhlan, pah mìn titun nəgətunən nat wi kit kəm itəmat? Narmín Rəha Uhgín tatəgətun natimnat rafín kəm itəmat,* kən nətəfiəən əh rəhan, in nípahrienən, sənəmə neiuəən. Tol nəhlan, otəper-ipən əskasik lan, † tahmen-pən əm məmə in təməgətun itəmat məmə nəkotol.

²⁸ Kən roiu əh, nisualkələh, otəper-ipən lan, məmə nian in otuwa † kən kitat kəsotəɡinən məsotaulis-inən niganəmtin § e rəhan nuwamən.

²⁹ Okəmə nəkotitun məmə in tətuatip,* onəkotitun əsas məmə netəmim rafín itəm koatol nolən ətuatip, ilat u, nenətin mìn. †

3

Itəmat u nenəti Uhgín mìn

¹ !Oteplan-tu! !Nolkeikeən itəm tepət mahgoau kəm kitat,* itəm Tata Uhgín təmos-ipa, inun, məmə tətəun-in kitat məmə nenətin mìn! † Kən nípahrienən məmə kitat əh. Netəmim rəha nətueintən kəsotitunən kitat,

§ **2:18:** Rom 13:11 * **2:18:** Tikimír rəha Kristo in 'antichrist' e Inglis. † **2:18:** 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7 ‡ **2:18:** 1 Jon 4:1 § **2:19:** Wək 20:30 * **2:20:** Netəm Isrel kotətəfiə-pən e rəhn-kapə pris mìn e oel, moatol kən tatəgətun məmə ilat u, sənəmə netəmim əpnəpin əm, məto ilat u, netəmim rəha Uhgín əm, itəm in təmitəpun o nolən wək u. Kən e nolən kitiah əm, Iesu in tatos-ipa Narmín Rəha Uhgín kəm netəm mìn un itəm koatən nípahrienən lan, matəgətun məmə Kristo təmitəpun ilat mə rəhan əm. Netəm mìn u itəm koatos nətəfiəən e Narmín Rəha Uhgín, in tahmen e nəmtətin kit məmə ilat u, rəhan mìn netəmim. Tatətəfiə-in-pən Narmín Rəha Uhgín elat məmə ilat kotahmen-in nolən wək rəhan. † **2:20:** 1 Jon 2:27; 2 Kor 1:21-22 ‡ **2:21:** 2 Pita 1:12 § **2:22:** 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7 * **2:23:** Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9 † **2:24:** Jon 14:23; 15:4; 1 Jon 1:3; 2 Jon 9 ‡ **2:26:** 1 Jon 3:7 § **2:27:** 1 Jon 2:20 * **2:27:** 1 Kor 2:12 † **2:27:** Jon 15:4 ‡ **2:28:** 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § **2:28:** Efes 3:12 * **2:29:** 1 Jon 3:7 † **2:29:** Jon 1:13 * **3:1:** Jon 3:16 † **3:1:** Jon 1:12

mæto-inun ilat kotəruru Uhgın.† ² Nıkkik mın, kitat nenəti Uhgın mın u-roiu. Kitat kəsotıtunən məmə okotəhrol nulan motol pisin nian Kristo otıtəlig-pa. Mæto kitat kotıtun məmə nian otıtəlig-pa,§ kitat okotahmen lan,* mæto-inu e nian əh, okotəplan əsas məmə in tol nəhlan.† ³ Kən etəmim itəm tatəgile məmə otahmen e Kristo, in tataruətuəh rəkis† in atıp nolən mın rəhan,§ mæto-inu Kristo in mın in tətuatıp wir agin.

⁴ Etəmim itəm tatol nolən rat, in tatətgəhl mın lou rəha Uhgın, mæto-inu nəghatən u nolən rat, nıpətin u, nətgəhlən lou rəha Uhgın. ⁵ Kən itəmat nəkotıtun məmə Kristo təmuwa məmə otos-irəkis rəhatat nolən rat mın,* mæto-inu nolən rat tikə lan.† ⁶ Tol nəhlan, okəmə kitat koatəper-ipən lan, tol-pən okol kəsotəkəikeən e nolən rat mın. Mæto netəm mın un itəm koatəkəike əh e nolən rat mın, tol-pən kotəruru agin-əh in, məsotəplanən in.†

⁷ Nisualkələh, sotətəlig-inən suah kit teiuə-in itəmat o nat u. Etəm tatol nat ətuatıp, nıpətin u məmə in etəm ətuatıp, tahmen əm e Kristo in etəm ətuatıp. ⁸ Mæto etəmim itəm tatakəike əh e nolən rat mın, tatəgətun məmə in rəha Setan u, etəm təmatol nolən rat e nətuounən.§ Mæto Nəti Uhgın təmuwa o nərəkənən wək mın əh rəha Setan.* ⁹ Netəm mın u itəm kəmotaiir wi mın motuwa nenəti Uhgın mın,† ilat okol kəsotəkəikeən e nolən rat,† mæto-inu ilat koatos niamitə rəha Uhgın. Kən o nat u, okol ilat kəsotəkəikeən e nolən rat, mæto-inu ilat nenəti Uhgın mın.§ ¹⁰ Tol mə, kotıtun nənən məmə pah mın u nenəti Uhgın,* kənu pah mın u nenəti Setan.† Etəmim u itəm təsol ətuatıpən, kən in məsolkeikeən pian kit,† in sənəmə nəti Uhgın kit.

Kitat kotəike motolkeike kitat mın

¹¹ Nəghatən u inu, nəmotəto e nətuounən e namnusən təwir,§ məmə kitat okotəike motolkeike itat mın.* ¹² Sotolən tikiri Ken, itəm in etəmim rəha Setan kən tohamnu pian.† ?Kən təmohamnu pian o naka? Təməhamnu mæto-inun rəhan nolən mın tərət kənu rəha pian, nolən mın in tətuatıp.† ¹³ Piak mın, narmitəmat təsiwig pikən okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat.§ ¹⁴ Okəmə kitat kotolkeike piatat mın, tatəgətun məmə kitat kinotəprəkis-in rəkis nimisən, mınotegu-pən e nəmegəhən.* Mæto etəm un nolkeikeən tikə lan, in tətətig əh e nimisən.† ¹⁵ Etəmim un itəm tatətəhau pian† in tahmen e etəm tətəhamnu itəm,§ kən itəmat nəkotıtun məmə iohamnu itəm, in təsosən nəmegəhən lilin.*

† 3:1: Jon 15:21; 16:2,3 § 3:2: Kol 3:4; 1 Jon 2:28 * 3:2: Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † 3:2: Jon 17:24; 2 Kor 3:18 † 3:3: Tataruətuəh, nıpətin u, titafəl rəkis. § 3:3: 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14 * 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 † 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44 * 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 † 3:9: 1 Jon 5:18 § 3:9: Nikuti nat tatəwıə noe-in atıpən noan. E suatıp kitəh əm, Uhgın tatələhəu-pən rəhan niamitə e suah kit, kən in tatəwıə tahmen e nikuti nat itəm kəməfe e nəmegəhən rəha etəmim u, kən matoe in noan e nolən mın rəha Uhgın. Tol nəhlan, netəmim mın u itəm kəmotaiir wi mın motuwa nenəti Uhgın mın, ilat kəsotəkəikeən e nolən rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 † 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5 † 3:12: Jen 4:8 † 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1 Jon 2:9 † 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21

¹⁶ O nat u kitat kotitun wir mämə nolkeikeən in tol nulan, mətō-inun Iesu tamos-ipa rəhan nəmegəhən otat. † Kən e nolən kitiah əm, təwir mə kitat mīn kotos-ipən nəmegəhən rəhatat o piatat mīn. ‡ ¹⁷ ?Okəmə suah kit rəhan natimnat tepət kən pian kit rəhan nat kit tikə, mətō in tāsasəkitunən pian, § məsolən nat agin lan, nolkeikeən rəha Uhgīn otəhrol nulan matig e suah u? * ¹⁸ Nenətik mīn, pəs kitat kəsotənən nolkeikeən e nohlitat əm, mətō okotol əp nolkeikeən pahrien e nolən mīn rəhatat. † ¹⁹⁻²⁰ Okəmə kotol nəhlan, kən nat əpnəpīn okəmə kotəto-pən e nikitat mämə okotos nalpīnən, mətō kitat okotitun mämə kotatig e nīpahrienən, kən mem məha-məha nikitat e niganəmtin. Mətō-inu Uhgīn in ilis maprəkis-in nikitat, kən in titun natimnat rafin.

²¹ Piak mīn, okəmə kotəto-pən e nikitat mämə okəsotosən nalpīnən, kitat okəsotaginən e niganəmti Uhgīn, ‡ ²² kən motos natimnat rafin ron itəm koatətapəhin-pən, § mətō-inu kitat koatol nəwian * kən moatol nolən itəm in tolkeike. † ²³ Kənu nəghatən u rəhan tatən mämə kotəkəike motahatətə e Nətin, † Iesu Kristo, § kən motolkeike kitat mīn, tahmen mämə inu in təmən mihin kəm itat. * ²⁴ Netəm mīn u itəm koatol nəwian, † ilat koatəper-ipən lan, ‡ kən in tatəper-ipən elat. Kən kitat kotitun mämə in tətətig e nikitat, mətō-inun Narmin Rəha Uhgīn itəm in tamos-ipa, in tatəgətun kəm kitat. §

4

Onakakil mehm matig narmin min

¹ Nikik mīn, okəmə etəmim kit tatən mämə Narmin Rəha Uhgīn tətətig lan, matol in tatən-iarəp rəhan nəghatən, kən təwir pik mämə onəkotehm wir motakil matig mämə narmin əh tətətig lan, in rəha Uhgīn pahrien, o sənəmə rəha Uhgīn. * Kitat okotəkəike motəplan wir mətō-inun ien eiueiuə mīn tepət kinotiet rəkis moatəghat e nətueintən. † ² O nat u, itəmat onəkotitun əsas mämə in Narmin Rəha Uhgīn itəm tətətig e etəmim kit, inun, Narmin itəm tatən-iarəp mämə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən mämə otahl-ipa, kən in təmuwa e nīpətin, † narmin əh in Narmin ətuatip rəha Uhgīn. § ³ Mətō etəmim kit itəm təsən-iarəpən mämə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən mämə otahl-ipa, narmin rəha etəmim əh, sənəmə rəha Uhgīn. Inəh, in narmin rəha tikimir rəha Kristo, * † itəm nīnəmotətə rəkis mämə in otəpanuwa, kən roiu tinətətig rəkis e nətueintən. †

⁴ Nisuwalkələh, itəmat netəmim rəha Uhgīn mīn, kən nəmotəhg-irəkis ien eiueiuə mīn əh, § mətō-inu Narmin itəm tətətig e nikitəmat in taprəkis-in narmin itəm tətətig e nətueintən u. * ⁵ Ilat netəm rəha nətueintən, † tol nəhlan, nəghatən mīn rəhalat koatən, in rəha nətueintən əm, kən netəm koatətəlig-in ilat, ilat mīn netəm rəha nətueintən u. ⁶ Mətō itimat nenəti

† 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16 * 3:17: 1 Jon 4:20 † 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14 § 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29 § 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24: 1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13 * 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18 ‡ 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2: 1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katən əm 'antichrist,' kən nīpətin u mämə in tikimir rəha Kristo. ‡ 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33 * 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16

Uhgin min. Tol nahlän, netämim itäm kotitun Uhgin, ilat kotätälig-in itimat. Mäto netämim itäm ilat sänämä nenäti Uhgin min, ilat kəsotätälig-inän itimat.† O nat u, kitat okotitun əsas Narmın itäm tatən pahrien,§ ne narmın itäm tateiuä.*

Nolkeikeən rəha Uhgin ne rəhatat

7 Nıkkik min, pəs kitat kotalkeike kitat min,† mäto-inu nolkeikeən in tatisi-pən o Uhgin, kən etəm tatol nolkeikeən, in təmaair wi min muwa näti Uhgin kit,‡ kən titun Uhgin.§ 8 Mäto etəm u, rəhan nolkeikeən tikə, in təruru Uhgin, mäto-inu Uhgin, in nəukəti nolkeikeən. 9 Uhgin təmol əp rəhan nolkeikeən kəm kitat nulan, məmə in təmahl-ipa Nətin noan kitiaħ əm,* tuwa e nətueintən, məmə kitat okotos nəmegəhən ron.† 10 Nat u in nolkeikeən pahrien, sənämə kitat kəmotolkeike Uhgin, mäto in təmolkeike kitat.‡ Uhgin təmahl-ipa Nətin tuwa, kən in təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat min, məmə neməha otəsol minən Uhgin.§

11 Piak min, Uhgin təmolkeike pik kitat nulan,* kən tol nahlän, kitat min okotəkəike motol mihin nolkeikeən əh kəm itat min.† 12 Suah kit təsehman Uhgin nian kit ne.‡ Mäto okəmə kitat kotalkeike itat min, kən Uhgin tatəper-ipən e nıkkitat, kən nolkeikeən rəhan tinatöe-in nolkeikeən e nıkkitat.§

13 Kitat kotitun* məmə kitat kotəper-ipən lan, kən in tətätig etat, mäto-inun tinos-ipa rəkis rəhan Narmın kəm kitat.†

14 Kənu itimat emotəplan rəkis kənu moatən-iarəp‡ məmə Tata Uhgin in təmahl-ipa Nətin məmə in İosmegəh rəha nətueintən.§ 15 Etämim itäm tatən-iarəp məmə İesu in Nəti Uhgin, kən Uhgin tətätig lan, kən in min tətätig-pən e Uhgin.* 16 Kən tol nahlän, kitat kotitun nolkeikeən rəha Uhgin kəm kitat, kən motagile lan.

Uhgin in nolkeikeən.† Etəm tətätig e nolkeikeən, tətätig-pən e Uhgin, kən Uhgin min tətätig lan.‡ 17 Nian kotätig nahlän e Uhgin, kən nolkeikeən rəhan tinatöe-in nolkeikeən e nıkkitat,§ məmə kitat kəsotəginən* e nian Uhgin otətakil itəm, mäto-inu e nətueintən u rəhatat nolən tahmen e Kristo. 18 Etəm u tərıoah e nolkeikeən, okol təsəginən Uhgin. Mäto nolkeikeən pahrien u, itəm tinatöe rəkis e nıkkitat, tatəhg-irəkis nəginən,† mäto-inu nətəligən rəha nosən nalpinən tatol kitat koatəgin, kən nat u tatəgətun məmə rəhan nolkeikeən təsoe-inən əh e nıkkitat. 19 Kitat kotalkeike itat min mäto-inun Uhgin təmaupən molkeike itat. 20 Mäto okəmə suah kit təmə, “İo ekolkeike Uhgin,” mäto tatətəhau əh pian,‡ in ieuä.§ Mäto-inu etəm təsolkeikeən pian u in tatehm e nıganəmtin,* okol təsolkeikeən Uhgin, itəm in təsehman.† 21 Kən in təmos-ipa rəhan

† 4:6: Jon 8:47 § 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 † 4:7: 1 Jon 3:11 ‡ 4:7: Jon 1:15 § 4:7: 1 Jon 2:4 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 ‡ 4:10: Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16 † 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 ‡ 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3 † 4:13: 1 Jon 3:24 ‡ 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24 † 4:16: 1 Jon 4:8 ‡ 4:16: 1 Jon 3:24 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15 ‡ 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18

nəghatən kəm itat məmə etəmim pah tolkeike Uhgın in otəkəike molkeike mın pian.‡

5

Kitat koatol win məto-inu kitat koatahatətə e Iesu

¹ Etəmim itəm tətahatətə* e Iesu məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, suah u inu, in nəti Uhgın,† kən etəmim itəm in tolkeike tata kit, in tolkeike mın nenətin mın.‡ ² Kən kitat kotitun məmə okəmə kotolkeike Uhgın kənu moatol nəwian,§ kənu okotolkeike mın nenətin mın.* ³ Məto-inu okəmə kotolkeike Uhgın, nıpətin un, okotol noan,† kən rəhan nəghatən otahmen e katipa itəm taluk-aluk əm.‡ ⁴ Netəm kotaiir e Uhgın,§ ilat koatol win e nolən mın rəha nətueintən. Kənu nahatətəən rəhatat in tatos-ipa nəsanənən o nolə win e nolən mın rəha nətueintən. ⁵? Pah mın un ilat koatətul əskasik motol win e nəluaginən rəha nətueintən u? İlat əm un, netəm kotatahatətə məmə Iesu in Nəti Uhgın.

Iaruəsan kisil kətəhalol əp

Iesu Kristo kəm kitat

⁶ Iesu Kristo, in etəm u itəm təmuwa, kən nəhau ne nitan* kətioal əp in kəm itat. Sənəmə nəhau əm itəm tatol əp in, məto nəhau ne nitan. ⁷ Narmın Rəha Uhgın in tətaruəsan nəghatən mil u rəha nəhau ne nita, matən-iarəp məto-inu Narmın Rəha Uhgın in nıpahrienən.† ⁸ Kən nuəfiminən kisil kətəhalaruəsan iləhal mın. İləhal un, Narmın Rəha Uhgın, ne nəhau, ne nita. Kən iləhal u, kətəhalegəhan-in mətəhalol əp nəghatən rəhaləhal mın. ⁹ Nian mın, kitat koatəto nəghatən mın itəm netəmim koatən-iarəp, motahatətə elat.‡ Məto nian Uhgın tatən-iarəp nat kit, in iahgin taprəkis, kən kitat okotitun nahatətəən təhmin mın e rəhan nəghatən, məto-inu in Uhgın,§ kən in tatətul-arəp o Nətin.

¹⁰ Etəmim itəm tətahatətə e Nəti Uhgın, in tatən nıpahrienən e nikin o nəghatən rəha Uhgın. Məto etəmim itəm təsahatətəən e nəghatən u rəha Uhgın, təhmen əm məmə in tatən məmə Uhgın in ieiueiuə əm,* məto-inu Uhgın təmətul-arəp o Nətin, mən-iarəp kəm in, məto in təsənən nıpahrienən lan. ¹¹ Kənu nəghatən itəm Uhgın təmən-iarəp o Nətin, in tol nulan. Uhgın təmos-ıpən nəmegəhən lilin† kəm itat, kənu nəmegəhən u, katos o Nətin.‡ ¹² Etəm tatos Nətin, in tatos nəmegəhən. Məto etəm təsəsən Nəti Uhgın, in təsəsən nəmegəhən.§

Namnun nəghatən

¹³ İatəte nəghatən mın u kəm itəmat netəm kotahatətə e Nəti Uhgın, məmə onəkotitun məmə itəmat nakotos nəmegəhən lilin.* ¹⁴ Pəs kəsotəginən,† məto kotəskasik o nətapəh-inən nat kit e nıganəmti Uhgın, məto-inu kotitun məmə nəghatən u inu, tatem əskasik itat. Nian okotətapəh-in nat kit kəm in itəm təwir e rəhan nətəligən, kən in otəto rəhatat nəfakən.‡ ¹⁵ Kən okəmə kotitun məmə in otəto itat, kən nat naka

‡ 4:21: 1 Jon 2:7,9 * 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 ‡ 5:1: 1 Jon 2:23 § 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14 † 5:3: Jon 14:15 ‡ 5:3: Mat 11:30 § 5:4: Jon 1:13 * 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17 ‡ 5:9: Jon 5:33,34 § 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37; 8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11: Mat 25:46 ‡ 5:11: Jon 1:4 § 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13: 1 Jon 5:11 † 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 ‡ 5:14: Mat 7:7

okoteasiə-in-pən, kən kīnotitun rəkis məmə okotos. §

¹⁶ Okəmə kotehm piatat kit tatol nolən rat, mətə sənəmə nolən rat itəm titun nit-ipənən e nīmīsən, ik onakəfak ron, kən Uhgīn otos-ipən nəmegəhən kəm suah u. * Mətə nolən rat kit əh-ikīn itəm tatit-ipən itəm e nīmīsən, † kən io esənən məmə onəkotəfak o netəm mīn itəm koatol nolən əh. † § ¹⁷ Nolən rat mīn rafin un, in təfagə rat, * kən mətə təfagə rat mīn əh-ikīn itəm kəsotit-ipənən itəm e nīmīsən. †

¹⁸ Kitat kotitun məmə etəm tətaiir e Uhgīn † təsəkəlkeən e təfagə rat, mətə-inu Nəti Uhgīn tatəmīk ətain wir in, kən etəm rat u Setan, təruru nekən. § ¹⁹ Kitat kotitun məmə kitat nenəti Uhgīn mīn, * mətə netəmim rəha nətueintən rafin, ilat u kotatig e nelmi Setan. † ²⁰ Kitat kotitun mīn məmə Nəti Uhgīn təmuwa kən mos-ipa nenatigən kəm itat, † məmə kitat okotitun in, u in nīpahrienən. § Kənu kitat koatətul-pən e Uhgīn u in nīpahrienən, mətə-inu kitat koatətul-pən e Nətin Iesu Kristo. In un, in Uhgīn pahrien, kən in nəukəti nəmegəhən lilin. *

²¹ Nenətīk mīn, otəgīm rəkis o natimnat mīn itəm okotos nəme Uhgīn e nīkitəmat. † †

§ 5:15: 1 King 3:12 * 5:16: Jem 5:15 † 5:16: Hip 6:4-6; 10:26 † 5:16: Jer 7:16; 14:11

§ 5:16: E ves u, ne ves 17, Jon tatəghat-in təfagə rat itəm tatit-ipən itəm e nīmīsən. Jon tatəghat-in təfagə rat itəm kətəuhlin məntaatəm o Kristo ne netəhauən rəhan netəmim. Nolən rat mīn əh, tatəgətuən məmə netəm koatol ilat kəsotosən nəmegəhən lilin, kənu məsin mīn u məmə narmilat tīnimis. Nat u inu, Jon tatən əhag-əhag kəm itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14.

E Mat 12:31-32 tatəghat-in təfagə rat u, nən ratən Narmin Rəha Uhgīn. * 5:17: 1 Jon 3:4 † 5:17:

1 Jon 5:16; 1 Jon 2:1 † 5:18: Jon 1:13 § 5:18: Jon 14:30 * 5:19: 1 Jon 4:6 † 5:19: Jon

12:31; 14:30; 17:15 † 5:20: Luk 24:45 § 5:20: Jon 17:3 * 5:20: 1 Jon 5:11 † 5:21: 1 Kor

10:14; 1 Tes 1:9 † 5:21: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “onakəgīm o narmi nat mīn,” mətə Jon tatəghat-in təfagə rat, məmə in tahmen e narmi nat, mətə okəmə kotelkeike rəhatat təfagə rat mīn taprəkis-in Uhgīn, kən təfagə rat in tatos nəme Uhgīn e nīkitat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nīpətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin min,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən min əh, tahmen e nəghatən kit tatəhluaiɡ. Təsəlkeikeən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotal nolən rat elat.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəɡətun min tēpət kotaliwək e ikin pişin pişin min. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kinotos-ipən nagwənan kəm ilat. Kən motos-ipən ikin min rəha napilən, kən motasitu elat. Məto iəɡətun eiua min koatuwin əpnəpin min o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəɡətun eiua min kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahatətə e nəghatən pahrien rəha Uhgın, okotəkəike kapəs iəɡətun eiua min əh, kən motapəs nolən ne nəɡətunən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkeike məmə netəmim rəha niməfak okotəkəike kolkeike netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkauən rəha Uhgın.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uhgın təmītəpun* ne nenətin min. Nīpahrienən məmə iakolkeike pik itəmat. Məto sənəmə io pişin əm iakolkeike itəmat, məto netəm min un rafin itəm kotitun min nīpahrienən,† kotalkeike itəmat. ² Kən ekotalkeike itəmat, məto-inun o nīpahrienən itəm tətətig e nīkitat‡ kən otətig lilin e nīkitat.

³ Pəs Tata Uhgın ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən, ne nasakitunən, ne nəməlinuən kəm kitat e nīpahrienən ne nolkeikeən.

Kitat okotətəu-pən nəghatən pahrien min

⁴ Nīkik təmagien asol nian eməplan nenətim min neen kotaliwək e suatip rəha nīpahrienən,§ tahmen əm məmə inun, Tata Uhgın təmən mihin kəm kitat məmə kotəkəike kol. ⁵ Kən roiu əh, winik, io esətəən nəghatən wi kit kəm itəmat, məto itəm əm un kinotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatəpəh məmə okotol əm nolkeikeən kəm kitat min. ⁶ Kən nolkeikeən u, nīpətin u nolən nəwīa Uhgın. Kən in tatən məmə kītat okotəike motətəp suatip rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə inun nəmotətə e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəɡətun eiua min tēpət koatan e nətueintən.† İlat kəsotahatətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nīpətin pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tikimīr rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətətipən nətouən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətouən rafin lan, məto-inun itimat emotol pik wək etəmat.† ⁹ Okəmə etəm tatətəu-pən atip

* 1:1: 1 Pita 5:13 † 1:1: Jon 8:32 ‡ 1:2: Jon 14:17 § 1:4: 3 Jon 1:3,4 * 1:5: 1 Jon 2:7
† 1:7: 1 Jon 4:1 ‡ 1:7: 1 Jon 2:22; 4:2,3 § 1:7: Jon 1:14 * 1:7: 1 Jon 2:18 † 1:8: 1 Kor 3:8; Hip 10:35,36; 11:26

əm nəgətunən kit rəhan e nəgətunən rəha Kristo, kən məsatəkəikeən e nəgətunən rəha Kristo, † nolən rəhan tatəgətun məmə Uhgın təsatigən e nikin. Məto etəmim pah itəm tatəper-ipən əskasik e nəgətunən rəha Kristo, in tatos Tata Uhgın ne Nətın ilau kərən e nikin. § ¹⁰ Okəmə suah kit tuwa ron ik, kən məsənən nəgətunən ətuatip rəha Kristo, asitən in muwın imam ikin, məsənən “təwir” kəm in. * ¹¹ Məto-inu etəm tatən “təwir” kəm in, tətəsitə lan matol suatip o rəhan nəgətunən rat. †

Namnun nəghatən

¹² İatos nəghatən tərət məmə ekəte kəm itəmat, məto esolkeikeən məmə ekəte e mapepe ne pen. Məto nıkkik tatəht pıkk mə ekuwa mətag itəmat kən məghat ətuatip kəm itəmat e nıganəmtitəmat, pəs nagiənən rəhatat otərioah. †

¹³ Nenəti piam § itəm Uhgın təmitəpun, ilat koatən təwir kəm ik.

‡ 1:9: Jon 8:31 § 1:9: 1 Jon 2:23 * 1:10: Rom 16:17 † 1:11: 1 Tim 5:22 ‡ 1:12: Jon 3:29 § 1:13: Pia pətan əh in nıməfak kit mın, Jon in tətətig ikin əh. Kən nenəti pian u, ilat nımanin rəha nıməfak əh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun mīn rəha niməfak koatuwin ikin pisin pisin mīn, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təməte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətəsitə e iəgətun mīn itəm kotaliwək ikin pisin pisin mīn. Jon təməto nammusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təməte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.† ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgīn in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsīmīsən mətətig wir əm, kən natigən rafin rəham otəwir. ³ Nīkik təmagien nian eməto piatə mīn neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasikən o nipahrienən ne nəkəikəən rəham o naliwəkən e nipahrienən.‡ ⁴ Nian iatəto məmə nenətik mīn kotaliwək e nipahrienən, kən nīkik tətəgien pik mərīoah taprəkis-in natimnat mīn rafin.

Kaias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasik o nat naka itəm ik natol kəm piatə mīn itəm koatimnə, nat əpnəpīn məmə ilat netəm ik pisin. § ⁶ İlat kəmotamnus rəham nolkeikəən əpəh e niməfak u ikin-u. İk nəmol-wir kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatip, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgīn tolkeike mihin, ⁷ mətə-inu ilat koataliwək o nən-iarəpən nəghatən rəha İesu Kristo, kən məsotosən nasituən kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kotal nəhlan, məmə kitat okotos nelmītət mīn kitiah o nən-iarəpən nipahrienən.

Tiotrefes ne Temitrias

⁹ Eməte naoa kit kəm niməfak rəham, mətə Tiotrefes, in tolkeike pik məmə otıləs-ipər atip in, məmə in etəm-iasol kit, kən in təsətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmə io ekimnə, kən io oekamnus ətuatip natimnat mīn neen itəm in tatol, ne nən anionən nīkalitimat itəm in tatən. In sənəmə təsitən əm piatə mīn muwin iman ikin, mətə tatən-iahau mīn netəm mīn un itəm kotalkeike məmə okotit piatə mīn motuwin iməlat ikin, kən mətəhl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, sosən o nolən rat rəha netəmim, tərəkīn ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmə netəm mīn u itəm

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** İnu naoa rəha aposol Jon, mətə in təsən-iarəpən in, mətə təmatəhluag-in in, tahmen-pən əm e nolən kitiah əm itəm in təmol e Nammusən Təwir itəm Jon Təməte. ‡ **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2 * **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16

koatol təwir, tatəgətun məmə ilat nenəti Uhgın mın, † məto netəm mın un itəm koatol tərət, tatəgətun məmə ilat kotəruru Uhgın. ¹² Məto netənim rafin koatənuwi Temetrius. ‡ Kən rəhan nolən mın u nian rafin kotəgətun mın məmə tatətəu-pən nəghatən pahrien. Kən itimat mın ekoatən-iarəp kəm netənim məmə in etəm wir, kən nəkotitun məmə itimat ioatən nıpahrienən. §

Namnun nəghatən

¹³ İatos nəghatən tərət məmə oekəte mən-ıpınə kəm ik, məto es-olkeikeən məmə oekəte e pen, ¹⁴ məto-inu nıkkik tatəht pik məmə otəsuwəhən ekəplan ik, kən kilau kuəghat ətuatıp kəm kilau mın.

¹⁵ İatəfak məmə pəs Uhgın otasitu lam e nəməlinuən.*

İk mın neen koatən-ıpınə “təwir” kəm ik. Kən onakən-ıpən “təwir” rəhatimat kəm piatat mın neen ikın-un.

† 1:11: 1 Jon 2:29 ‡ 1:12: 1 Tim 3:7 § 1:12: Jon 19:35; 21:24 * 1:15: Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jut

?Pah təmäte naoa u? Jut təmäte naoa u. In pia Jemes ne Iesu.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatıp məmә Jut təmäte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təmäte tatuwin kəm netəm Isrel itəm kotən nıpahrienən e Iesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun eiuə mın neen kəmotuwın motaliwək ikin pisin pisin mın, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmә təwir əm məmә netəmim rəha nıməfak koatol nolən tərat əpnəpın mın. İlat koatən məmә təwir əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwırən rəha Uhgın in iahgın, kən okol təsolən nalpınən kəm ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jut tolkeike məmә iəfak mın ikin mın rafın okotəto məmә nəghatən rəha iəgətun eiuə mın in tərat, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmә nıməfak otətul əskasık e nəghatən itəm in nıpahrienən.

Jut təmən təwir kəm ilat

¹ Io Jut, slef rəha Iesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwir kəm itəmat u Uhgın təmaun-in itəmat. Uhgın Tata tolkeike pik itəmat, kən Iesu Kristo taskəlım wir itəmat. ² Pəs nasəkıtunən, ne nəməlınuən, ne nolkeikeən rəha Uhgın otər mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən mın rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgın

(2 Pita 2:1-17)

³ Io mın neen, aıpən, emolkeike pik məmә ekəte naoa u tımnə otəmat o nəghat-inən suatıp itəm Uhgın tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmә ekəike mäte nəghatən u tımnə otəmat muəh nıkitəmat məmә onəkotəluagin əskasık o naskəlımən nəghatən pahrien rəha nahatətəən rəhatat. Uhgın təmələhəu-pən nəghatən u e nelmi iəfak mın nian kitiəh əm, kən kol təsos-ıpən mınən. ⁴ İatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anıon e nıkitəmat. Kəmäte aıpən agın məmә ilat okotos nalpınən. İlat koatəht nəwıa Uhgın, kən motəuhlin suatıp rəha nəwırən rəha Uhgın moatən məmә tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e Iesu Kristo itəm in pisin əm in Kığ ne İərəmərə rəhatat.

⁵ Nəghatən u, nəkotıtun rəkis ilat rafın, məto ekolkeike məmә ekən mau kit mın kəm itəmat məmә İərəmərə təmosmegəh rəhan netəmim motiet İjip, məto uarisig təmərəkın ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo mın itəm kəmotəmkarəpən-in nepətan rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatıp rəhalat. Uhgın təməlis ilat e sen itəm okol təsıtəgıtən nian kit, kən mahtosig-in ilat e napınəpən mətoarus-pa Nian Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpınən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon mın tıtəlau elau. Netəmim ikin mın əh kəmotapəs nolən ətuatıp motuwın e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatıt atıp ilat mın ne nıpıtən koatıt atıp ilat mın. Kən

Uhgîn tæmol nalpînæn kæm ilat e nigæm itæm okol tæsæpîsæn nian kit ne, mæmæ netæmim okotæplan noan ræha nolæn rat min æh.

⁸ Nat æpnarþin netæmim min æh kinotitun natimnat min æh, mæto e nolæn kitiæh æm, ilat koatæn mæmæ kæmotæplan nat kit tahmen e napilaiiræn itæm tæmegæhan-in nolæn rat min ræhalat, kæn tol næhlan kotæn mæmæ tæwir æm mæmæ koatol nolæn tærat e nipætîlat moatuwin æm nulan, kæn koatapæs næræmæreæn rafin, kæn koatæn rat nagelo min itæm ilis pik. ⁹ Mæto Mikael, nat æpnarþin in etæm-iasol ræha nagelo min, tæmæsolæn næhlan nian in ne Setan kæmatuergæhæu o nipæti Moses. Tæmæsehæian Setan mæsætu-pænæn næghatæn kit lan, mæto tæmæn æm mæmæ, “!Pæs Iæræmære otæn ræham nalpînæn!” ¹⁰ Mæto netæm min æh koatæn rat natimnat itæm kotæruuru. Kæn e nolæn ræha nat megæh min, ilat koatol natimnat min itæm nipætîlat tolkeike mæmæ otol, kæn nolæn æh tatærakîn ilat.

¹¹ !Kæsi, nahmææn asol otuwa olat! Ilat koatætæu-pæn suatip itæm næti Atam u Ken tæmætæu-pæn. Kæn ilat kinotos-ipæn rafin nikilat e nolæn rat itæm Palam tæmol aupæn mæto-inu in tolkeike pik mæni. Kæn ilat kæmotol nolæn ræha Kora moatæht næwia netæm-iasol min, kæn e nolæn kitiæh æm itæm Uhgîn tæmærakîn Korah ne ræhan min, Uhgîn otærakîn ilat.

¹² Nian nækoatol lafet wir min mæto-inu itæmat nakotolkeike itæmat min, kæn ilat kotuwa motagwæn pik æpnarþin æm itæmat min ilat, nikilat tæsæhtæn netæmim neen, mæto ilat kotahmen e nimas kit æpæh ihluæ itæm tatæhluaig itæhai itæm nego titun nilæs pikænæn kæn mæhap. Ilat netæm kæsotehmæn sipsip min, mæto koatun pik æm sipsip. Ilat kotahmen e mal napuæ itæm nimætag tæmilæs muwa, mæto okol nuhæn tæsæfikæn. Ilat kotahmen e nig min itæm tinuwa e nian ætuatip ræhalat mæmæ okotoe, mæto kæsotoeæn, kæn in tahmen æm mæmæ kæmotimis, kæn netæmim kotiuvw-pær ilat kæn kotimis agin. ¹³ Ilat kotahmen e peau-peau min itæhai itæm kotorasilin motæruæn æpnarþin æm, kæn koatol-aræp nolæn rat ræha naulisæn e ræhalat næmegæhæn mæmæ netæmim rafin koatæplan. Ilat kotahmen e mæhau min itæm kæmotakiæh e suatip ætuatip ræhalat. Tol næhlan, Uhgîn tætaskælim imelat ikin æpæh e napinæpæn itæm næghagæn tikæ agin ikin.

¹⁴ Suah u Inok u aupæn, in noanol itæm tatol sepîn lan e noanol min ræha Atam, tæmæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn itæm tæmos-ipæn kæm in mæmæ, “Otæplan-tu, Iæræmære tatuwa ilat ræhan nagelo min tepæt tepæt taprækis, ¹⁵ tatuwa mæmæ otakil netæmim rafin, kæn otæn-iaræp nalpînæn ræha netæm rafin min u itæm koatæht næwian. In otol nalpînæn mæto-inu kæmotol nolæn rat min e nolæn tærat pik, kæn iol tæfagæ min æh kæmotærakîn næghatæn min itæm tærat kæm Uhgîn.”

¹⁶ Nian rafin, netæm min æh kæmoatæghat-æghat kæm ilat min mæmæ nikilat tæsagienæn o natimnat, kæn moatæn rat natimnat rafin. Ilat koatætæu-pæn atip nætæligæn rat e nikilat itæm ilat atip kotolkeike mæmæ okotol, kæn motæghat ausit elat min, kæn koatæghat næghatæn tætehen mæmæ okotol netæmim okotætæu-pæn ræhalat nætæligæn.

Næghatæn o næhgaiiræn elat

¹⁷ Mæto ræhak min netæmim, nikitæmat tataht nat naka aposol min ræha ræhatat Iæræmære Iesu Kristo kæmotæn aupæn, mæmæ otuwa. ¹⁸ Kæmotæn kæm itæmat mæmæ, “E nian itæm namnun nian tatuwa iuæhkîr, netæmim

1:7: Jen 19:1-25; 2 Pita 2:6,10 **1:9:** Dan 10:13,21; 12:1; Sek 3:2; 2 Pita 2:11; Nol Ðpæn 12:7
1:10: 2 Pita 2:12 **1:11:** Jen 4:7-8; Nam 16:1-35; 2 Pita 2:15; 1 Jon 3:12 **1:12:** 2 Pita 2:13,17
1:14: Jen 5:18,21-24

itəm koatəghat ausit moatən rat natimnat rafin, ilat okotətəu-pən atip əm rəhalat nətəligən rat e nīkilat itəm ilat atip kotalkeike məmə okotol.”¹⁹ Inu netəmim itəm okotəhap itəmat. Ilat kotətəu-pən atip əm rəhalat nətəligən rəha nətueintən, kən Narmīn Rəha Uhgīn tikə elat.

²⁰ Məto itəmat, rəhak mīn netəmim, otol itəmat motəsanən e rəhatəmat nahatətəən itəm tətuatip wir, itəm təmisi-pən o Uhgīn. Kən otəghat kəm Uhgīn e Narmīn Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikeən rəha Uhgīn tətətig otəmat nian nakoatəsahgīn nasəkitunən rəha Iərəmərə İesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwin e nəmegəhən līlīn.

²² Otasəkitun netəm mīn u itəm rəhalat nətəligən təsətulən ləmətai kitiah. ²³ Motəmki-rəkis netəm kotatig iuəhkir o nigəm motosmegəh ilat. Otasəkitun neen mīn, məto nəkotəgīn pik nolən rat mīn rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafin rəhalat tamkīmīk muwin mek mīn nīməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwiwiən Uhgīn

²⁴ Pəs kotənwiwi Uhgīn itəm in titun naskəlīmən itəmat məmə okol nəsotəməən, kən titun nolən itəmat məmə nəme təfagə rat tikə agin e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha nigənəmtin, kən nikitəmat tagien pik agin ikīn əh. ²⁵ Uhgīn kitiah əm, kən in İosmegəh rəhatat e İesu Kristo rəhatat Iərəmərə. Pəs kotən məmə nənwiwiən, ne nepətən, ne nəsanənən, ne nərəmərəən rafin agin, in rəha Uhgīn, aupən agin mətoarus-pa u-roiu, matuwin namnun tikə. !Əwəh!

Nol Əpən

Nol əpən natimnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pik in. In təməte naoa mīn u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepin itəm koatətig e nitən mīn ikīn Esia, ne matuwīn mīn kəm niməfak mīn ikīn mīn rafin.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgin rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitiəh əm in ilis agin, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İrəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tınatol nəratən kəm iəfak mīn. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətig in pisin əm. Uhgin tos-ipən napilairən wir agin kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neai. Kən in məplan mīn natimnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgin otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mīn, ne nolən rəha Uhgin o nakilən netəmim e nammun nian.

?Təməte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə Iesu Kristo in İrəmərə, kənu mægətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mīn məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mīn okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgin. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mīn, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəha iəfak mīn ne netəmim u ilat koatətig e nian iəkis mīn nian u roiu. Nian Iesu Kristo otitəlig-pa mīn, kən in otiləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mīn itəm Iesu Kristo təmol əp.* Natimnat mīn u, Uhgin təmos-ipən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mīn natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təmahl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən mægətun natimnat mīn u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətul-arəp o natimnat rafin itəm in təməplan, kən mətə rəkis ilat e naoa u. Natimnat mīn un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgin ne nən-iarəpən rəha Iesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətafin-iarəp nəghatən mīn u, itəm Uhgin təmos-ipa, in otatig e nəwirən pahrien. Kən netəm mīn un itəm koatəto kən moatos e nikilat kən moatol, okotətig mīn e nəwirən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat mīn u, naoa u tatəghat-in, tınəkuəkir agin.

Jon təməte naoa kəm niməfak mīn ilat sepin

⁴ Io Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak mīn ilat sepin əpəh e nitən Esia.

* **1:1:** “Təmol əp,” nīpətin u, məmə tatəgətun nat kit itəm aupən, nīpətin tatahluag. E Bislama, katən məmə, “rivilem.”

Pəs Uhgın u itəm tətətig roiu, təmətətig lilin, kən otəpanatig lilin min, in otawte-in rəhan nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmin ilat sepın† itəm koatatig aupən e jea rəha kig, ilat min okotol nulan etəmat. ⁵ Kən İesu Kristo min, in otawte-in min nulan kəm itəmat. Kristo un təmətül-arəp əskasik o nıpahrienən, kənu inəh, in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nımısən,‡ kən in tərəmərə e kig min rəha nətueintən.Ş

Pəs nənwıwıən tuwın o İesu Kristo u, in təmolkəike itat, kən nıtan təmaıəh məmə otıkis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən təmöl kitat kotatig ahgin rəhan nərəmərəən, kən mol kitat kotuwa pris min rəha Uhgın rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwıwıən o rəhan nepətən ne nəsanənən tuwın o İesu Kristo, namnun tikə! !Pəs in otərəmərə lilin! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷!Otəplan-tu! In tatuwa e mal napuə,* kən netəmim rafin okotətag-pən motəplan e nıganəmtilat ətuatıp, kən netəm min u kəmotaru in aupən, okotəplan min, kən netemim e noanol min rafin e nətueintən, nıkilat otahmə, motasək əfəməh məto-inu kəmotəplan.†

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!

⁸ İərəmərə Uhgın tatən məmə, “İo Nəukətın ne Namnun.‡ İo u etatig roiu, kən emətətig lilin, kən epanətətig lilin min, kən io un, Nahgik Təpət Pik Agin.”

Jon təməplan Nəti Etəmim

⁹ İo Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat min kitıəh e İesu o nahməən, ne natıgən e nərəmərəən rəhan, ne nətül əskasikən e nıan rəha nahməən. Kəmərakin-pən io e nəptən u Patmos,Ş məto-inun iatən-ıarəp nəghatən min un itəm Uhgın tatos-ıpa, kən matətül-arəp o İesu. ¹⁰ In Nıan rəha İərəmərə rəhatat,* kən emərıoah e Narmin Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmöl kəm io, kən ekəto nəwıan asol kit e məntaak, tahmen əm e təwi, ¹¹ kən nəwıan u tatən məmə, “Əte rəkis e naoa natımmat min rafin itəm natəplan kən mahl-ıpən kəm nıməfak sepın. İlat koatuwın kəm Efesas, kən Simana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kən əmun, ekeıraır məmə ekəplan-tu, məmə pah tatəghat kəm io. Kən nıan emeıraır, məplan nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, ¹³ kən ilugın e nat katəhtu-pər lait min u lan, eməplan suah kit tahmen e Nəti Etəmim,† rəhan napən kaıfəməh u kaıfəməh. Kən kəməlis manıkıləhan e kətəut, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt.‡ ¹⁴ Rəhn-kapə ne noanun tərüən tərüən mə nahwi noan nıtəhəi,Ş* kən nıganəmtın tətasiə tahmen e nəmnamın nıgəm.† ¹⁵ Nelkın tahmen e pırons,‡ itəm

† **1:4:** Narmin ilat sepın itəm koatatig aupən e rəhan tıron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatıp rəha nənən Narmin Rəha Uhgın; məto okəm-naka ilat nagelo sepın u kotəsanən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatatig aupən e tıron. Nampa sepın u, kəmehm mau fıftı-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgın, nıan neen tatən “ılat sepın” məto nıpətın məmə ilat rafin agın. ‡ **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16 * **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10 ‡ **1:8:** Nəghatən ətuatıp u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətül aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e İnglis. § **1:9:** Nəptən u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nıan rəha İərəmərə u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13 ‡ **1:13:** Napən əh katən, in napən rəha pris asol agın. İesu in rəhatat pris asol agın. § **1:14:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “in tərüən tərüən mə sno.” * **1:14:** Dan 7:9 † **1:14:** Esik 1:28 ‡ **1:15:** Pırons, in iaen kit, kala rəhan tahmen e kol.

kəmaan e niğəm məmə otaiah rəkis-in namtəən, mafəl itəm təwır, kən uarisig un, kərəpe məmə in otəwır matipit-ipit. Kən nəwian iahgin iahgin tahmen e nitəhəi asol kit tatem noanahluəluə;¹⁶ In tatos məhau ilat sepın e nelmin matip, kənu naip kit rəha nəluəginən in tasilə e nikalin kərən mil,§ tatisi-pən e niyəgnoan, kən suah un təhag-əhag mitasiə, tahmen e mitgar əpə e nərauiəgən.

¹⁷ Nian eməplan suah əh, emeiuaui morin io əh nelkin ikin, tahmen əm məmə emimis.* Məto in təmea-pa mek io e rəhn matip kən məmə, “Əsəginən. Io u, io eməpən matig, kən io iatol namnun agin. ¹⁸Io u, Etəm Tatəmegəh.† !Emimis əupən, kən məto əplan-tu, iatəmegəh lilin! Kən io iatos ki rəha Nimisən ne ki rəha Noanpən.‡

¹⁹ “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natimnat neen min itəm tatuwa. ²⁰Məto ekuhapik e niyəti məhau min ilat sepın itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Məhau min u ilat sepın, niyətin u nagelo min rəha niməfak sepın. Kənu nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e kol, niyətin un, niməfak min un ilat sepın.

2

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Efesas

¹ “Əte naoa kit tuwin o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepın e nelmin matip† kən mətaliwək ilugin e nat katəhtu-pər lait min lan,‡ u itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepın.

² Io ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun wək pik min rəhatəmat, kən mitun min məmə nəkotətul-iəkis. Ekitun məmə itəmat nakotahtosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm min un itəm ilat kotəmə ilat aposol min, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieiua min. ³Ekitun min məmə itəmat nakotos nətəligən əfəməh. Nəratən təmiləs pap itəmat, məto noatətul-iəkis o nərgək, məsotəpou-inən.

⁴ Məto iatehm niyəgnəmtin kit əh-ikin nəmotol, təsahmenən e niğanəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən§ əupən rəhatəmat. ⁵Nikitəmat tuəh-tu nolkeikeən itəm nəmoatətig lan əupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natimnat min u nəmoatol əupən. Okəm nəsotolən, kən ekuwa, miləs-irəkis rəhatəmat nat katəhtu-pər lait lan e nəmeen. ⁶Məto nat kitiah əm əh-ikin, noatol in təwır. Itəmat nakotətəhau nolən rat min rəha netəmin rəha Nikolas,* tahmen əm lak, iatol mihin.

⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən min itəm Narmın Rəha Uğın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e

§ 1:16: Hip 4:12; Jon 12:48 * 1:17: Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † 1:18: Sam 42:2 ‡ 1:18: “Io iatos ki rəha Nimisən ne ki rəha Noanpən,” niyətin u məmə iatos nepətən o nahtosigən ne nərahən e ket rəha Imə Netəm Kəmotimis İkin, kən mol netəmin kəmotimis ilat kotəmegəh min.

* 2:1: Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak. † 2:1: Nol Əpən 1:16 ‡ 2:1: Nol Əpən 1:12-13 § 2:4: Jon 13:35; Jer 2:2-5 * 2:6: Netəm rəha Nikolas min un, kitat kəsotitun wırən natimnat tərət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmin neen rəha niməfak, məto ilat koatən məmə kitun nəfakən kəm narmi nat min, kənu kitun nit əpnəpinən itəm. İlat koatən məmə nolən min əh, təsərəkinən narmitəm.

nəluaginən u, io iategəhan-in məmə in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwiə e nasumən rəha Uhgın.”†

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Simana

⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matig, kən in otol namnun agin.‡ In təmimis kən məmegəh min, § kən in tatən məmə,

⁹ Netəm Simana, ekitun rəhatəmat nahməən. Ekitun məmə itəmat ian-rat min, məto sənəmə itəmat ian-rat min pahrien. ! Itəmat, rəhatəmat nautə tepət agin! Ekitun mə ieiua min neen itəm koatən nəghatən moatalik itəmat lan, moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.†

¹⁰ Sotəginən nahməən min itəm otəsuhəhən koatuwa etəmat. İatən-ipinə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgın otekasgəwin nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatig e nahməən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasik, nat əpnapin okəmə itəmat neen okotimis, kən io oekos-ipinə rəham nətouən, tahmen-pən əm məmə katəfauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lilin.

¹¹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, nimisən otəsuhwinən e noanəmnamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Pekamam

¹² Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasilə e nəwtain kərən mil.*

¹³ Ekitun ikin nəkotatig ikin. İkin əh, Setan tatəpələh, matərəməyə ikin. Məto itəmat noatətul-ikis ron io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. İmatəmat, Setan tətətig ikin, kən kəmoħamnu rəhak etəmim Antipas, itəm təmətul əskasik o nən-iarəpən io. Nat əpnapin məmə nian əh təmiəkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətə əskasik lak.

¹⁴ Məto in əm un, iatehm nıpəgnəmtin min neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. İtəmat neen u ikin-un, noatəgətun netəmim u ikin-un məmə okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatıp kəm Kig Palak məmə in otos-ipən-os-ipən kəm netəm Isrel, kən pəs ilat kotol nolən rat, moatun nagwənən itəm kəmol sakrifais lan tatuwin kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig, kən moatit əpnapin ilat min.† ¹⁵ Kən e nolən kitış əm ilat netəm Isrel min əh, itəmat neen u ikin nəkoatətəu-pən nəghatən rəha netəmim rəha Nikolas.‡ ¹⁶ !Tol nəhlan,

† 2:7: Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Əpən 22:2 ‡ 2:8: Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “tol namnun agin,” nıpətin u, tətətig nian rafin. § 2:8: Nol Əpən 1:17-18 * 2:9:

?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nıpətin naka? In tatəghat-in ətuatıp netəm min u noanol rəha Isrel. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nıpətin un məmə netəmim pahrien rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim min ətuatıp rəha Uhgın. (Kal 6:15-16). † 2:9: Jon 8:33-47 ‡ 2:10: Nian ten nıpətin un, məmə nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § 2:11: Nol Əpən 20:11-15; 21:8 * 2:12:

Nol Əpən 1:16 † 2:14: Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ 2:15: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 2:6.

onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəligən rəhatəmat o nolən rat mīn rəhatəmat! Okəmə nəsotolən, otəsuwəhən oekimmə otəmat, kən iakoh netəm mīn un, kən mətə ilat e naip rəha nəluaginən itəm tatisi-pən e nīpəgnoak.

¹⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak mīn. Etəmim itəm tatol win e nəluaginən, io oekos-ipən nagwənən anion u mana[§] kəm in. Oekos-ipən mīn kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəmətə-pən nərgin wi lan, kən in pişin əm un, itəm otos, titun nərgin.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mīn ikin Tuatira

¹⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mən-ipən məmə,

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Uhgīn. Nīganəmtin tətasiə tahmen e nəmnamīn nīgəm, ne nelkin tahmen e pīrons* itəm kəmərəpe məmə in otəwir matipit-ipit.† Tatən məmə,

¹⁹ Enitun rəkis nolən mīn rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekitun rəhatəmat nolkeikeən ne nahatətəən, ne nasituən e netəmim, kən ekitun mīn məmə nətəligən rəhatəmat təfəməh o nətul əskasikən. Ekitun məmə nolən mīn rəhatəmat noatol roiu, təwir maprəkis-in nolən mīn rəhatəmat aupən.

²⁰ Məto iatehm nīpəgnəmtin kit əh-ikin noatol itəm təsətuatipən e nīganəmtək. Itəmat noategəhan-in nolən rəha pətan əh itəm tahmen e pətan aupən u, Jesepel.‡ In tatən məmə in ien kit, məto nəgətunən rəhan tatit rat rəhak mīn iolwək, matol məmə ilat koatit əpnapin ilat mīn, kən moatun nagwənən u itəm katol sakrifais lan kəm narml nat itəm kəmasgəwin e nig. ²¹ Ematəsaħgin pətan əh məmə in otəuhlin rəhan nolən rəha nətou-pən əpnapinən iərman, məto in tapəs. ²² Tol nəhlan, roiu əh, oekol in tatimis pik e rəhan pet. Kən netəm mīn u itəm kəmotit əpnapin ilat mīn, ilat Jesepel u, okəmə ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat mīn koatəto tərət pik, kən məsou-in ilat e pet u rəha nahməən. ²³ Kən ekau kitiəh əm e nenətin mīn, moh ilat kotimis. Tol nəhlan, kən niməfak mīn rafin okotitun məmə io əm un, ekitun nətəligən mīn rəha netəmim, ne nīkilat. Kən io ekos-ipən nətouən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən mīn itəm nəmoatol.§

²⁴ Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətunən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekitun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat aģin mīn rəha Setan itəm tatəhluag-in mənətan. Esələhəu-pənən nat fiğəm kit mīn kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitiəh əm, inun, ²⁵ otaskəlīm tiəkis əm e nat itəm ninotəs rəkis, mətoarus io ekitəlig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etəm otol win e nəluaginən u, kən tatətul əskasik o nolən nəwiak, matuwīn, matuwīn mətoarus namnun, kən io ekos-ipən nepətən u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ipa kəm io, məmə in otərəməərə e kantri pişin pişin mīn. Kən in otos rəhan nəlnal itəm in nəmtətin rəha nərig asol

§ 2:17: Jon 6:31-33,35,48,51 * 2:18: Pīrons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

† 2:18: Dan 10:6; Nol ӨpӨн 1:14-15 ‡ 2:20: Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmə naka nərgin pahrien u Jesepel, o okəm-naka, kəmən əm mə Jesepel məto-inu in tahmen e Jesepel u aupən, pətan rəha Kig Ehap

(1 King 21:25-26). In təmit netəmim e suatip kit məmə okotol sakrifais kəm narml nat mīn, kən motətəu-pən nolən rəha nit əpnapinən iərman ne pətan. Okəmə naka in tahmen e Nikolas itəm kəmən e 2:6,15. § 2:23: Jer 17:10

rəhan, kəmol e iaen, kən in otatgəhl-atgəhl netəm e nətueintən, tahmen-pən əm məmə iaen itəm təmoħapiləs-ohapiləs sospən kəmol e noanisip.
 28 Kən io ekos-ipən mīn məhau u, fetukai kəm in.*
 29 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wīr nəghatən mīn itəm Narmin Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak mīn.”

3

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mīn ikin Satis

1 “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon u Satis, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmin rəha Uhgīn ilat sepīn,* kən matos mīn məhau sepīn.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

Ekitun rəhatəmat nolən mīn. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat ninotimis rəkis. 2 !Otaiiir-ta! Nolən wīr mīn rəhatəmat nəmoatol aupən, otəsuwəhən tikə agīn. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ipər mīn nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wīr kit itəm nəmotol motuwīn motol namnun lan, kən tətuatip e niğanəmti Uhgīn rəhak. 3 Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto aupən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapil əlu-əlu, oekiet-arəp otəmat tahmen e iakləh, kən itəmat okol nəsotitunən məmə nian naka oekimnə otəmat.

4 Məto itəmat noan məsīn əm un ikin Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkīmīk. İlat kotətuatip, motahmen o naliwəkən itəmat mīn io e napən ruən. 5 Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwīn nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkisən nərgīn e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-iarəp nərgīn e niğanəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo mīn, məmə in rəhak ətuatip etənim.‡

6 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wīr nəghatən mīn itəm Narmin Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak mīn.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mīn ikin Filatelfia

7 “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nipahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aupən.§ Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

8 Ekitun rəhatəmat nolən mīn, netəm Filatelfia. Ekitun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsīn əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluag-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. 9 Otəplan-tu. Netəm mīn un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat

* 2:28: Nol Əpən 22:16 * 3:1: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 † 3:1: Nol Əpən 1:16 ‡ 3:5: Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § 3:7: “Ki rəha Tefit” u, tatəpsən-pən nepətən itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətən məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwin imə; Nol Əpən 1:18. * 3:7: Aes 22:22

netəm Isrel, məto kəpə. İlat ieiua min.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motisin nulilat e nelkitəmat o nisiiə, kən okotən məmə niphahrienən io ekolkeike itəmat.‡ 10 Emən-ipinə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəligən əfəməh o nətul əskasikən, təhmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən.§ O nat u, io oekətipal wir* otəmat e nian itəm nəratən otəsüwəhən tuwa e nətueintən min rafin,† məmə otekasgəwin-tu nahatətən rəha netəm rəha nətueintən.

11 Otəsüwəhən ekuwa. Otəskəlim-ikis natimnat min itəm itəmat ninotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətəuən‡ itəm ninol win rəkis lan. 12 Etəm otol win e nəluaginən, kən io oekol in təhmen e nig asol kit itəm tətəruəsən Nimə Rəha Uhgın rəhak. Kən in okol təsietən e Nimə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgın rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wi, itəm Uhgın rəhak otahl-ipa, otisi-pər e nego e neai, meiuaiu-pa. Kən io oekəte-pən min nərgək wi e suah u.

13 Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tətən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Laotisia

14 “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ipən məmə,

!Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Niphahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tətətul-arəp o nən-iarəpən niphahrienən əm, kən in nəukətin§ natimnat rafin itəm Uhgın təmol.* Nəghatən u rəhan, itəm in tətən-ipinə kəm itəmat məmə,

15 Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat təhmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitiəh, onəkotətəp o onəkotəgəpan. 16 Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiaqagəh rəkis-in itəmat roiu, 17 məto-inun itəmat nakotən məmə, ‘Rəhatimat nautə tərət, ioatos məni asol, rəhatimat nəmegəhən təwir, natimnat rafin tatig, kən nat kit təsikəən otimat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat ninotatig rəkis e nəratən, itəmat nəkotol nəəkkitunən, rəhatəmat nautə tikə agin, niganəmtitəmat təpis, kən nakotaiu piəpiə əm. 18 O nat u, iatən-ipinə ətuatip kəm itəmat, təwir məmə onəkotos-nəmtin iəen u kol tatipit-ipit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otərət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin niphətitəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-nəmtin min

† 3:9: Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm Isrel, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha Isrel min. Məto nian İesu tətən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, niphətin un məmə netəmim pahrienən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim min ətuatip rəha Uhgın (Kal 6:15-16). ‡ 3:9: Jon 8:44; Nol Əpən 2:9 § 3:10: Hip 12:1-3 * 3:10: “Oekətipal,” niphətin u, məmə, “Oekehr wir etəmat,” inu “protektem yufala,” e Bislama. † 3:10: Jon 17:15 ‡ 3:11: “Nətəuən” əh, tatəghat-in, in hat kit kəmol e nimali nig, o narmi nimali nig kəmol e kol, kən katəfəuin-pən e rəhn-kapə etəmim o rəhan nətul-ikisən, in otəkəike mətehm wir o netəm min un itəm kotolkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhən nimaə nəghatən məmə ilat okəsotəpəsən nətul əskasikən məmə ilat okəsotəmik-arəpən-inən nətəuən rəhalat, inun, nəmegəhən lili ilat Kristo. § 3:14: “Nəukəti natimnat rafin itəm Uhgın təmol,” niphətin kəiu e nəghatən Kris. İesu in Nəukətin, niphətin un, in təmol natimnat rafin; kən in min in İərməmə e natimnat rafin. * 3:14: Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol Əpən 1:17 † 3:18: Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9

mərisin ron io, motol-pən e niganəmtitəmat, məmə niganəmtitəmat otalien, nəkotəplan wır nat.

¹⁹ Netəm mın un rafin itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasik kəm ilat matəg-ətuatip-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nikitəmat otimis-palak, kən motəuhlin-pa e nolən rat mın rəhatəmat. ²⁰ !Otətəlig-tu! Io iatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwın imə kən magwən itımlau min.

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itımlau rəhak Tata e rəhan jea, matuərəməərə. Kən e nolən kitiəh əm, etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itımlau min e rəhak jea, matərəməərə itımlau min io.

²² Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən mın itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

4

Nəfakən e nego e neai

¹ !Uarisig e natımnat mın u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitiəh əm itəm eməto aupən, inun itəm in iahgin iahgin tahmen əm e təwi, tinatəghat mın kəm io, kən tatən-ipa məmə, “Ər-tu muwa ikin-u, ekəgətun ik e natımnat mın un, itəm okəpanol.” ² E nian kitiəh əm, nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın təmol kəm io, kən ekasipən əpəh aupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə e nego e neai.* ³ Kən etəm tatəpələh ikin əh, eməplan in təwir matəlip, matipit-ipit, tahmen e kəpiel wır kəiu nərgilau un tiaspa ne kanilian. Kən mirai-mirai kit təmuwın mıtəlau e jea rəhan, kən mirai mirai əh tətəsiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wır kit u, emiral.† ⁴ Kən mıtəlau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen mın ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol mın itəm kəmotəwıətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwın e natımnat ruən, kən motəfauin hat mın rəha nisialiən, itəm kəmol e iəu u kol tatipit-ipit. ⁵ Kən ikin əh, jea rəha kig tətətig ikin, tatipit, kən kaluəluə titatipərəh matiet ikin. Aupən e jea rəha kig, noanisiə ilat sepin koatuəp. Inəh, narmin rəha Uhgın ilat sepin.‡ ⁶ Kən ikin əh aupən e jea rəha kig, nat kit mın əh-ikin tahmen e nitəhəi, məto tahmen e kilas, itəm tatəlip, matipit-ipit.

İlugin ikin əh, kən titəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikin, ilat kuwit, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən niganəmtilat tepət tepət, tatəper-ipən əpnəpin əm e nərpilat ne məntaalat ne. ⁷ In aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiər, kən nampa tri lan, rəhn-kəpə tahmen e etəmim, kən nampa fo lan, tahmen e malikim itəm tatiwig. ⁸ Nat mın əh itəm koatəmegəh, ilat kuwit, məto niməlməlilat ilat sikis, kən niganəmtilat tirəfin əpnəpin əm ilat, muwın əpəh e nəwtain niməlməlilat ləhau ikin ne. Nian rafin ilat kotan napuən lapın ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!İərəməərə Uhgın Nahgin Tepət Pik Agin
in tasim, tasim, tasim pik agin,
itəm in tətətig roiu,
təmətətig lilin,

* **4:2:** Esik 1:26-28 † **4:3:** Tiaspa okəm-naka in kəpiel amiəmitə, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emiral mın un, kəpiel amiəmitə mın. Kitat kotəruru atuatip kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wır mın, kotəwir, moatipit-ipit. ‡ **4:5:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4.

otəpanətətig lilin!”⁸

⁹ Kən nat min əh itəm koatəmegəh, koatən nīpahrienən e nepətən rəha Uhgīn, kən moatos-ipən nisiaiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, matətig lilin, namnun tikə.

¹⁰ Kən nian nat min əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koteiuaiu moatisin nulilat kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin, namnun tikə. Ilat kotisin nulilat kəm in, kən nīpinəgilat taru nisip, kən ilat koatəpeg rəkis rəhalat hat min rəha nisiaiən, kən moatəlin aupən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

¹¹ “Rəhatimat Iərəməərə Uhgīn,

Ik nakətuatip, mahmen agin məmə onakos nənwīwīən rafin,

ne nisaiiən rafin,

ne nəsanənən rafin,

məto-inun ik nəmol natimnat rafin.

Ik nəmol ilat məto-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotətig.

Kən məto-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotətig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

¹ Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmin matip itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəməte-pən nat e nīkalin kərən mil, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepīn məmə otaskəlim tiəkis. ² Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəməh matən-iarəp məmə, “?Pah u in tahmen mətuatip məmə oteatip rəkis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” ³ Məto etənim kit tikə ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən, o niki nīməptən, kit okol təsətuatipən o nurapikən naoa u, mafin. ⁴ Kən emətasək mətasək, məto-inun kəsəplanən etənim kit itəm tahmen mətuatip o nurapikən naoa u, mafin. ⁵ Kən etəm-iasol min u kit itəm təməwiətən, tən-ipa kəm io məmə, “!Sasəkən! Mitag-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha Juta,* in nəukəti Tefit,† in tinol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətətuatip agin-əh o nurapikən naoa əh, kən meatip rəkis nat əh ilat sepīn itəm kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə kəmohamnū rəkis. Kən rəhnipət ilat sepīn,‡ kən niganəmtin ilat sepīn min, ilat un, koatətul o narmīn rəha Uhgīn ilat sepīn itəm təməhl-iarəp ilat kotuwīn e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwīn meapən mos-irəkis naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tinaskəlim naoa un, kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nīpinəgilat taru nisip. Ilat rafin koatos hap[§] min ne pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, tərīoah e nat pien-pien min itəm nəmiəwīn təwir. Kən nat pien-pien u, in tahmen e nəfakən min rəha netənim rəha Uhgīn.*

⁹ Kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə,

§ 4:8: Eks 3:14 * 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4

§ 5:8: “Hap,” in nat kit katoh tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2

“İk nakətuatip, mahmen agin o niləsən naoa u,
kən meatip rəkis nat min itəm kəmuwaan ətain lan,
məto-inun kəmo hamnu ik,
kən nəmos-nəmtin netəmin e nitam
məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol min rafin,
ne nəghatən min rafin,
ne kantri min rafin,
ne netəm nuwigilat tol pisin pisin min,
¹⁰ kən nəmol ilat kotatig ahgin rəham nərəməərəən,
kən ilat rəham pris min,
koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.

İlat okotərəməərə e nətueintən.”

¹¹ Kən ekətag-pən min məplan, kən məto min nəwia nagelo min tepət,
tepət, okol kəruru nafinən. Kəmotətul, motitəlau e jea rəha kig, ne nat
min u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən
ilat kotan əfəməh napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəmo hamnu,
in tətuatip mahmen agin məmə kotənwiwi in,
məto-inu tatos rafin nəsanənən,
ne nautə, ne nenatigən,
ne nahgin, ne nepətən əhag-əhag!
!Təwir agin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən eməto min natimnat rafin itəm Uhgın təmol e nego e neai, ne
nətueintən, ne Imə Netəm Kəmotimis İkin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat
min rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwiwian ne nisiiian tatuwin o kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea
ne Nəti Sipsip,

məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəməərəən.

!Pəs nənwiwian ne nisiiian tuwin olau,
kən tatuwin, matuwin, matuwin, namnun tikə!”

¹⁴ Kən nat min un ilat kuwit itəm koatəmegəh, kotəmə, “! Əwəh!”
kən netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu,
nipinəgilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm
kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit
ilat kuwit tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!”

² Ekətag-pər məplan hos kərüən kit. Etəm tətəsüə-pər lan tatiləs nifagə, kən
kəməfauin-pən hat rəha nisiiian kəm in, tahmen e hat rəha etəm tinol
win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwin tahmen e etəm təmol win e
nəluaginən, kən matuwin min məmə otol min win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm
kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat təməmegəh itəm tatol nampa tu
lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴ Kən hos pisin kit min itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm
tītəsüə lan, kəmos-ipən nisa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın
təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e
nətueintən, məmə netəmin koatəluagin əm moatəhamnu-ohamnu ilat
min ikin min rafin.

⁵ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapin kit. Etəm titasüə lan tatitol sikel* kit. ⁶ Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e nat koatəmegəh min ilat kuwit, matən məmə, “Uwin, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitan min, kən ilat okotəkəike motarakin məni asol o nosən nagwənən noan məsin əm. Məto onəsərəkənən nəukəti nig olif min itəm katol oel e noan, kən nəsərəkənən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titasüə lan, nərgin u Nəmisən, ilau etəmim kit, nərgin u, Noanpən, tatarisig-in mətian. Kəmios nepətən məmə okohamnu netəmim e naip ne nəumis ne nəmisən ne nat meğəh iarupin min. Kəmios nepətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueintən kitəh, məpəs əm nəwtain kisil.

⁹ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta,† ləhau ikin, məplan netəm kəmoəhamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ İlat kotaun əfəməh moatən-ipən kəm Uhgın məmə, “Ik nəkərəməərə e natimnat rafin, ik nakasim, kən ik nıpahrienən. ?O nəghan ne kən ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nalpınən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ?Onagəhən nakalpin nıtai nıtətimat e netəm min əh?”

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ipən napən ruən kəm ilat rafin. Məto kəməni-ipən kəm ilat məmə okotameg min noan məsin əm mətoarus nampa apiəpiə rəha pialat min ne wınılət min, otuwa pitən mahmen. Pialat min ne wınılət min u, netəmim min rəha İesu, itəm okəpanohamnu ilat o rəhalat nəhatətəən. ¹² Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, nəmig asol kit təməloal. Mıtgər təmapınəp agin, kən məwig təmasiə agin tahmen e nıta.‡ ¹³ Kən məhau min əpəh ilis e neai kəmotisas-pən e nətueintən, tahmen e noa nig u fik, itəm nımətəg asol təmatigtig e noan pikəh tisas. ¹⁴ Kən neai təmikə tahmen e nımıtiwın kəmaıu-aiu kiləs kəgim.§ Kən nıtot min ne nəptən min kəmotəgim e nəməlat min.

¹⁵ Kən kig min rəha nətueintən ne iərəməərə min, netəm-iasol min rəha mopael min, netəm rəhalat nautə tərət, ne netəm koatos nepətən, ne slef min rafin, ne netəm sənəmə slef min, ilat rafin kəmotəhluəig e nıpəg kəpiel asol min, ne nıkali kəpiel min əpəh e nıkalkal nıtot asol min.* ¹⁶ Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nıtot min ne kəpiel asol min məmə, “Otisas, motoh ətain itimat, motəhluəig-in itimat o nıganəmti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip,† ¹⁷ məto-inun nian asol kəgin əh rəha neməha rəhalau tinuwa. ?Kən pah un in titun nətulən?”‡

* **6:5:** E nian rəha nəumis, kən netəmim kotakil natimnat o noorən nagwənən. † **6:9:** Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais min ikin. Kən netəm min u, okəm-naka ilat kotahmen ətuatıp e sakrifais kit itəm tatuwin o Uhgın. ‡ **6:12:** Joel 2:31; Wək 2:20 § **6:14:** Aes 34:4 * **6:15:** Aes 2:10,19-22 † **6:16:** Hos 10:8 ‡ **6:17:** Joel 2:11; Mal 3:2

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosen

*kəmol mak elat
mə rəha Uhgın*

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona min ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətain rafin nımətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nımətag otikə e nətueintən, ne nıtəhəi, ne nig min.*

² Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nərəkinən nəptən ne nıtəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit min tətisi-pah, tatiləs nat kit itəm Uhgın u, itəm tatəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətəgət əfəməh-pən kəm nagelo min u kuwit, məmə, ³ “!Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nımətag məmə otəsərəkinən nıməptən ne nıtəhəi ne nig min, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uhgın rəhatat e nıpinəgi iolwək min rəhan.”†

⁴ Kən eməto nampa rəha netəm kəmosos mak u rəha Uhgın. Netəmin wan-hanrit-foti-fo-taosan kəmotiet rəkis e noanol min rəha Isrel, ilat kəmosos mak əh.

⁵ E noanol rəha Juta, netəmin ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Rupen, netəmin ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Kat, netəmin ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Aser, netəmin ilat tuelef-taosen.

⁶ E noanol rəha Naptali, netəmin ilat tuelef-taosen

E noanol rəha Manase, netəmin ilat tuelef-taosen.

⁷ E noanol rəha Simeon, netəmin ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Lifae, netəmin ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Isakar, netəmin ilat tuelef-taosen.

⁸ E noanol rəha Sepulun, netəmin ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Josep, netəmin ilat tuelef-taosen.

Kən e noanol rəha Benjamin, netəmin ilat tuelef-taosen kəmosos mak əh.

Nımanin netəmin itəm kəmotuwın e napən ruən

⁹ Uarisig e natımmat min u, emətag-pən əpəh əpən-in io, məplan nımanin netəmin tepət tepət, okol kəruru nafınən.‡ İlat koatısi-pən e kantri min rafin, ne noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, kən nuwigilat tol pısın pısın min. İlat koatətul əpən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. İlat koatuwin e napən ruən min, kən moatos nelmi nəmıl e nelmılat. ¹⁰ Kən moatəgət əfəməh moatən məmə

“Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərə, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmiəal suatıp o nosmegəhən kitat.”

¹¹ Nagelo min rafin ilat kotətul motitəlau e jea rəha kig, kən mitəlau min e netəm-iasol min itəm kəmosos nəwiətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. İlat moatısın-pən nulilat əpən e jea rəha kig, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹² moatən məmə:

“!Əwəh! !Nıpahrienən! Rəhatat Uhgın təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgin tepət!

! Pəs kotənwiwi in, motısiəi-in, kən motən tagkiu kəm in matuwın matuwın namnun tikə! !Əwəh!”

* **7:1:** Nımətag kuwit əh, in nımətag rəha nərəkinən tahmen əm e in əh e Dan 7:2 ne

Jer 49:36-38. † **7:3:** 2 Kor 1:22; Efes 1:13 ‡ **7:9:** Jen 15:5

¹³ Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən mın u kit tətəpəh ron io məmə, “?Pah mın əh koatuwin e natimnat ruən? ?Kən ilat kəmotisi-pən hiə?”

¹⁴ Kən ekualpın məmə, “Etəm-iasol. Ik əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm mın əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kınəmotaikuas e rəhalat napən kən motol təruan e nita Nəti Sipsip. ¹⁵ Kən tol nəhlan,

“ilat kotətul aupən e niganəmti Uhgın, itəm tətəpələh matərəməərə, kən moatəfak kəm in e nərauiəgən ne lapın e Rəhan Nimə; kən kig u itəm tətəpələh-pər e jea, in otahgil kəm ilat mın nian rafin.

¹⁶ İlat, okol nəumis tibus mınən ilat,

kən okol kəsotoaooa mınən.

Kən nərauiə təsəhg mınən ilat,

nape-apeən asol rəha mitgar otəsəhg mınən ilat,

¹⁷ məto-inun, Nəti Sipsip itəm tətəpələh ilugın e jea rəha kig,

in otatehm ilat tahmen e etəmim rəha nehmən sipsip.

In otit ilat, matuwın o nəmti nəhau megəh,§

kən Uhgın otafəl rafin nahui nəmtilat.”

8

Pesin rəha nat pien-pien

¹ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepın itəm kəmuwaan ətain naoo lan, kən nagətən təmikə əpəh e nego e neai o nian əkuəkir kit, tahmen e hafaoa.*

² Kən əmun eməplan nagelo sepın u kotətul aupən e niganəmti Uhgın, kən ilat rafin koatos təwi.†

³ Kən nagelo kit mın, in tatitol pesin kit itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəməmki-pən nat pien-pien lan. Təmitol muwa mətul aupən e olta. Kəmos-ipən nat pien-pien tepət‡ kəm in, məmə otos-ipən təlmin nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın, kən mos-ipən ilau kəm Uhgın, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm tətətul aupən e jea rəha kig.

⁴ Nəhaniəm rəha nat pien-pien mın, ne nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın, itəm nagelo tətəmik e nelmin, kəmotər motuwın o Uhgın. ⁵ Kən əmun nagelo təmitol nat pien-pien u e pesin, kən məmki-pən nigəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun, kaluəluə təmatiperəh, kənu təmipit, kən nərkərikən, kən namig təməloal.§

Təwi mın

⁶ Kən nagelo sepın itəm koatos təwi mın, kəmotətul matip o nəhlən təwi.

⁷ Kən nagelo itəm tətaupən, təməhl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nigəm itəm kəmol pələh-pələh iləhal nita, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitiəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig mın nəwtain kitiəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus məkiras mitə kəmotuəp rafin.

⁸ Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təməhl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tatuəp, kəmərakın-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain

§ 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol Əpən 22:1,17 * 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8;

Sek 2:13 † 8:2: Təwi mın əh e Baebol, sənəmə nuwigı nat itəhəi, məto təwi əh kəmol e rəhniəpat

nat kit. ‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nigpis, kən kətuwaan məmə okəto nəhaniəm e

nəmiəwin u itəm tətəpien wir. § 8:5: Eks 19:16-18

nitəhəi kitiaş təmol nita, mapəs əm nəwtain kəiu. ⁹ Kən təməəkən nat megəh min itəm kotatig itəhəi nəwtain kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu, kən məəkən min nego min nəwtain kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təmahl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisə. Təmiet əpəh ilis e neai, meiuaiu misas-pən mus nəwtain nəhau min ne nəmti nəhau min nəwtain kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu. ¹¹ Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau min nəwtain kitiaş kəmotarip motarip, mapəs əm nəwtain kəiu. Kən netəmim tepət itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimis.

¹² Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təmahl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh mitgar, ne məwig ne məhau min, mol nəwtain mitgar kitiaş təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp. Kən nəwtain məwig kitiaş təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp, kən nəwtain məhau min kitiaş kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiəgən, kən tatərauia e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaş. Kən nian lapin, tatəmihl e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaş.*

¹³ Kən əmun ematəplan, kən məto malikim kit tatiwig e napuə, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil min əh-ikin okəpanəhlahl min rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netəmim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faif lan təmahl təwi

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətəhl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisipər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nerəhən e nipiğ asol itəm teiuaiu agin. ² Nian təmerəh e nipiğ əh, nəhaniəm təmə, tahmen e nəhaniəm rəha iohe. Mitgar ne napuə kəmuapinəp e nəhaniəm rəha nipiğ asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tepət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteiuaiu e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nikipilat, kən titəhmə titəhmə.

⁴ Kəməni-ipən kəm pitip min məmə kəsotəəkənən ma-kiras ne nig min, ne natimnat itəm kotəwə e nətueintən, məto okotəəkən əm netəm min un itəm kəsotosən mak rəha Uhgın e nipiğəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmim motol nəhməən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nəhməən əh, itəm ilat okotəto tarat lan, taprəkis-in agin nəmə nikipi welau itəhəi, nian tatus itəm, kətəhmə.* ⁶ E nian min əh, netəmim okotegəs-in suatip o nimisən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

⁷ Eməplan pitip asol min əh, ilat kotahmen e hos min itəm kəmotətul matip o nəluaginən. Ilat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən rəhn-kəpələt tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətan, kən nəluilat tasilə tahmen e nəlu laion. ⁹ Nuwiligilat tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iaen, kən nəwin niməlməlilat tatuwa tahmen e hos tepət koatiuw kat min moatuwin e nəluaginən. ¹⁰ Nikipilat tatus itəm

* **8:12:** Aes 13:10; Mak 13:24 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip təməsənən nəhməən rəha nikipi welau itəhəi. In təmən nəhməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iəmik nərik, məto rəhan nəmə nəluin ne rəhan nəhməən tarat maprəkis-in nəmə nəhməən rəha nikipi welau ne nəhməən rəha nəmə timar.

kətahmə taprəkis-in agin welau itəhəi. İlat koatos nəsanənən e nīpikilat o nolən nahməən kəm netəmim o məwīg faif. ¹¹ İlat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iərmərə rəha nīpəg asol itəm teiuiu agin. E nəghatən rəha netəm İsrəl, katən nərğin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nīpətın u lərəkın.

¹² !Awe! Nəratən aupən tinol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu min əh-ikin okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təməhl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnipat olta u, † ilat kuwit, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən tatətul aupən e niganəmti Uhgın. ¹⁴ Kən nəwian əh təmən-ipən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatiləs təwi, məmə, “İkis nagelo min un ilat kuwit itəm kəmälis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.” ¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo min əh, ilat kuwit, kəmälın ilat kotətul matip u-roiu o aua ətuatip u, ne nian ətuatip u, ne məwīg ətuatip u, ne nup ətuatip u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiah, motapəs kəiu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha mopael min rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafin tu-hanrit-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napilairən rəhak, eməplan hos min əh ne netəm kotasuə elat kotal nulan. Rəhalat iaen itəm tatafətain manikiləhalat, in tasiə tahmen e nigəm, mol pılu wir, kənu mauiah. Rəhn-kapə hos min u, kotahmen e rəhn-kapə laion min, kən nigəm ne nəpienən rat ‡ ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nīpəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən asol miləhal u itəm kəməhaliet e nīpəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiah, kapəs əm nəwtain kəiu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos min əh, tətisi-pən e nīpəgnoalat, ne nīpikilat, məto-inun nīpikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnīpikin. Kən hos min əh, koatus min netəmim e mal-nīpikilat.

²⁰ Kən netəm min u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natimnat min itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis min ne narmi nat min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa, ne pırons § ne kəpiel, ne nig. İlat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətəən nat, ne məsotaliwəkən. ²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nītəpən iərman ne pətən, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit min nahgin tepət tətisi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mirai-mirai titəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mıtasiə, tahmen e mıt, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəməhl-pən e nelmin. In təməf-ipən nelkin matip e nītəhəi kən məf-ipən nelkin mol e nəptən, ³ kən in təmagət əfəməh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəməh, kən kaluəluə təmatipərəh mau sepin, matuhalpin. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatipərəh mau sepin matuhalpin rəhan nəghatən, kən nīkik natəht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in

† 9:13: Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais min ikin. Rəhnipat min əpəh e kona min. ‡ 9:17: Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe. § 9:20: Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

tatən. Məto enəto nəwian kit tatisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kalualuə tatən, səte rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apon itəm eməplan aupən tatətül-pən e nitəhəi ne nəptən, tiləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawil e etəm tətətig lilin, etəm təmol nego e neai ne natimnat rafin itəm koatətig lan, ne nətueintən ne natimnat rafin itəm kotatig lan, ne nitəhəi ne natimnat rafin itəm kotatig lan, kən məmə, “!Uhgın otəsəzahgin mınən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepın lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkəuən anion rəha Uhgın itəm tətəhluəig-in, in otuwa mol nıpahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-iarəp aupən kəm rəhan iolwək mın u, ien mın rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto mın nəwian əh təmisipən e nego e neai, matən-ipa mın kəm io məmə, “Uwın, mıləs naoa kəmurapik əh itəm tatəməhl-pən e nelmi nagelo itəm tatətül-pən e nitəhəi ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwın mətapəh o nagelo məmə otos-ipa naoa əkəku kəm io. In tən-ipa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərəpəm, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukapak.” ¹⁰ Kən əmun ekiləs-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukapak, məto nian emərge, təmərəkin nərpiik, nərpiik təmərət lan. ¹¹ Kən kəmən-ipa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp mın nəghatən itəm Uhgın otos-ipinə kəm ik u, o netəmim nuwigilat pisin pisin mın, ne netəm e kantri pisin pisin mın, ne netəm koatən nəghatən pisin pisin mın, ne kig mın.”

11

Etəmim mil itəm kəmuətül-arəp o Iesu

¹ Kən əmun kəmos-ipa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ipa kəm io, məmə, “Uwın, mos mak e Nımə Rəha Uhgın, ne olta, kənu mafin rafin netəm koatəfak əh imə. ² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nımə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ipən rəkis iat əh kəm İaihlua mın. İlat okoteguafəl-eguafəl rəhak taon asim motuwın motuwın motos məwıg ilat foti-tu.* ³ Kən io ekos-ipən nəsanənən kəm rəhak etəmim mil itəm katuətül-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkapın, muatətül-arəp o nən-iarəpən rəhak nəghatən mın o nian wan-taosən tu hanrit sikiste.” ⁴ İlau u, nokət nig olif mil, ne nat katəhtu-pər lait lan mil, itəm katuətül aupən e İərəməə rəha nətueintən. ⁵ Okəmə suah kit tətalkut o nərəkinən ilau, kən nəmnamın nigəm otisi-pən e nohlilau, kən mus rəhalau tikimır mın. Etəmim itəm tolkeike nərəkinən ilau, in otəkəike mımis nəhlan. ⁶ Suah mil u, ilau katiös nəsanənən o nahtosig-inən napuə məmə nuhuən otəsəfikən nian ilau okatuəghat matuən-iarəp nəghatən mın rəha Uhgın. Kən ilau matios mın nəsanənən məmə okuəhlin nəhau mın kotuwa nita, kənu miatun mın nərəkinən netəmim rəha nətueintən e nərətən pisin pisin mın itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

⁷ Kənu nian ilau kinuatətül-arəp rəkis, kinuən rəkis natimnat rafin, kən nat megəh† itəm otər e nıpəg teiuaiu aɡın, mərıoah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau. ⁸ Nıpətılau otatəməhl əpəh e suatip rəha taon asol əh, ikın əh kəməht-ipən mın rəhalau İərəməə e nig kəməluau‡ ikın, kəməuhlin

* **11:2:** Məwıg foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). † **11:7:** Dan 7 ‡ **11:8:** “İkin əh kəməht-ipən mın İərəməə e nig kəməluau,” tatəghat-in Jerusalem.

nərgin, məmə Sotom o Ijip, tatəpsen-pən nolən rat ikın əh. ⁹ Kən netəmin nuwigilat pisin pisin min, netəmin e noanol rafin, ne netəmin e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin, okoatarəp e nıpətılau, motos nian apiəpiə kisil, kən haf, kən kəməsotegəhan-inən nitanimən ilau. ¹⁰ Kən netəmin rafin rəha nətueintən okotol lafet, motagien, kən moatos-ipən natimnat kəm ilat min, motagien məto-inun ien mil itəm kəmatioal pik nərətən kəm ilat, kiniamis. ¹¹ Məto uarisig e nian apiəpiə kisil ne haf tinuwın rəkis, kən Uhgın təmos-ipən nehagən e nıpətılau kən ilau kəmuətul e nelkilau. Kən netəmin rafin itəm kəmotəplan ilau, niganməpilat təmasıəp, narmilat tikə. ¹² Kən ilat kəmotətə nəwian asol kit təmisi-pər e nego e neai, matən-ipən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikın-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwin e neai. Kən rəhalau tikimir min kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatip əh, namig asol kit təmərəkin rum kitiah e taon əh, məpəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmin ilat rafin sepın-taosən, kən netəmin rafin itəm kəməsotimisen, kəmotəgin motasıəp, kən motən nıpahrienən məmə Uhgın e nego e neai, tatos nepətən.

¹⁴ !Awe! Nərətən asol itəm tatol nampa tu lan, tinol namnun. Məto, nərətən itəm tatol kisil lan otəsuwəhən tuwa.

Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol min kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəməyə ne rəhan Kristo, ilau kinatuərəməyəŞ e nətueintən rafin aɡin, kən nəərəməyən rəhan, otətətig lilin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən min ilat tuente-fo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea min aupən e niganəmti Uhgın, ilat kəmotisin nulilat, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə,

“İakoatən tagkiu kəm ik, İərəməyə Uhgın Nahgim Tepət Pık Aɡin, etəm un ik nətətig un itəm nətətig roiu, kən nəmətətig aupən,

məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən minətuoun mətərəməyə.

¹⁸ “Kantri min, kotautu pik, məto ik rəham neməha asol tinuwa.

Nian tinuwa o nakilən netəm kəmotimis.

Kən onakatou ien min u ilat rəham iolwək min, kən mətou min netəmin rəham, ne netəm koatisiai-in ik, ilat rafin, nat əpnəpın okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən əkəku.

Kən nian u rəham, o nərəkinən netəm itəm koatərəkin netəmin e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəməyəh e Nimə Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən * tatəpələh əpəh imə. Kən təmatipit mıtasiə, kən kaluəluə təmatatıperəh, kən eməto nagətən asol min, kən təmatamig, kən ais təmisis-pa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

¹ Kən nəmtətin asol kit təmiet e neai, muha-pispis lak. Pətan kit təmuwin e mitgar tahmen e rəhan nəpən, kən təməpələh məf-ipər nelkin e məwig, kən mətəfauin hat rəha nisıaiiən kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. ² In

Ş 11:15: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Rəhatat İərəməyə ne rəhan Kristo, in tinatərəməyə,” tatəgəun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitiah əm. * 11:19: Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22.

tatasək əfəmäh, tatəto nahməən mətə-inun in təpək-əpək kən otəsuwəhən temək. ³ Kən əmun nəmtətın kit mın təmıet mın əpäh ilis e neai, itəm tatuha-pıspis lak. İnəh, ialkita kəgin kit, tasiə, təhmen e nigəm, rəhn-kapə təmisim-isim ilat sepin, kən rəhnıpat ilat ten, kən kəmafauin-pən hat rəha kig asol agin ilat sepin e rəhn-kapə mın. ⁴ Nıpikin tatoh-irəkis məhau mın əpäh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitiəh e nətueintən, məpəs nəwtain kəiu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul əpən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətin tınaiir un, kən in ton.*

⁵ Pətan əh təmiləs nətin iərman, itəm in otərəməərə e kantri mın rafin, kənu nəmtətın rəha nərəməərəən rəhan təhmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw rəkis suakaku u o ialkita, mıləs-ıpər ilis e rəhan jea, məmə otərəməərə. ⁶ Pətan un, təmagim-pən əpäh ikın taruən-aruən ikın, itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan məmə otətətig ikın, kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste tınuwa mınuwın rəkis.†

⁷ Kən əmun, nəluaginən kit tınətul əpäh e nego e neai. Mikael‡ ne rəhan nagelo mın, kınəotəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo mın kınəotəh mın ilat. ⁸ Məto ialkita, nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kınətol win elat, kən kəmahlı-ıarəp ilat əpäh e nego e neai. ⁹ Kəmotiləs ialkita asol un, motərakin-ıəhau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin əpən,§ katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeıuə-in nətueintən rafin agin. Kəməraikin-ıarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo mın rəhan.

¹⁰ Kən əmun eməto nəwian asol kit əpäh ilis e nego e neai. Təmə,

“!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tınosmegəh itat!

!Roiu əh in tınol-arəp məmə in tatos nəsanənən,

kən roiu əh, in tınatərəməərə!

Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos mın nəsanənən ne nepətan e natımnat mın rafin.

Tol nəhlan mətə-inu roiu əh, kınərakin-ıəhau Setan e nıganəmıti Uhgın.

Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət mın lapın ne lenian, mən-ıarəp nıpəgnəmıtin mın rəhan matətu-pən elat e nıganəmıti Uhgın.

¹¹ Kən piətət mın kəmotəmou ilat mın,

kən mətul win rəkis lan e nəsanənən rəha nıta Nəti Sıpsıp,

motatıg mətul win mın lan e nətul əskasıkən o nən-ıarəpən nəghatən rəha Nəti Sıpsıp.

Mətul win mın lan mətə-inu nıkilat təməsəht pikən nəmegəhən rəhalat, mətə kəmotətul matıp əm məmə okotımis.

¹² !Nego e neai, ne itəmat u notatıg ikın, otagian mətə-inu kınərakin-ıarəp ialkita!

!Mətə awe, kəsi o nətueintən ne nıtəhəi,

mətə-inu Setan təmeıuəiu mınə ron ik!

In, nəməha təmol pik,

mətə-inun in tıtun məmə nian rəhan təkuəkır əm.”

¹³ Nian ialkita asol u, təməplan məmə kınərakin-ıarəp in tuwın e nətueintən, in tınatıtəp pətan u itəm təmiləs nətin iərman. ¹⁴ Kən kəmos-ıpən nıməlməli malıkım kəiu kəm pətan u, məmə in otos mıwıg lan muwın əpäh ikın kəmol əpen-əpenə rəkis ikın taruən-aruən ikın. İkın əh, otətətig

* **12:4:** Mat 2:13-14 † **12:6:** Məwig foti-tu, in təhmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). ‡ **12:7:** Dan 10:13,21; 12:1 § **12:9:** Jen 3:1

* **12:9:** Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

ikün, kən in titagim o sinek, kən katehm wir in o taem kitiah, ne taem kaiu min, ne taem haf. ¹⁵ Kən sinek u, təmeoa tahmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətan u miləs magim. ¹⁶ Məto nisip təmasitu e pətan u. Nisip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nıpəgnoan. ¹⁷ Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətan u, kən in tagim muwin məmə otəluagin ilat rəhan min neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netəmim rəha Iesu Kristo. ¹⁸ Kən in təmətul əpəh e nıməkləkil itəhai.

13

Nat megəh itəm təməhap nıtəhai mər

¹ Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nıtəhai mər. Rəhnipət ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepın, kəməfauin-pən hat min rəha kig asol agin e rəhnipət min. Kən kəməte-pən nərgin itəm tətəu-iərmis-in Uhgın e rəhn-kapə min. ² Nat megəh un eməplan, tahmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkin min kotahmen e nat megəh kit u, pea. Kən nıpəgnoan tahmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ıpən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəməərən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tinatol pap o nımisən, məto tinəwir min. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafin kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ıpən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak min kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in tahmen e nat megəh u? ?Pah titun nohən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.* ⁶ Kən in təmən nəghatən rat tətət e Uhgın, ne nərgin,† ne netəmim itəm kotatig e nego e neai,‡ ilat u, rəhan nıməfak. ⁷ Kəmos-ıpən min nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ıpən min nepətən kəm in o nərəməərən e netəmim e noanol min rafin, ne netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin. ⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəmoəhamnu.

⁹ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus,

pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa,

pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətin u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tikü, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan min nat megəh kit min itəm təməhap nisip mər. Rəhnipət kaiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tətəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepın, tatos-ıpən rafin rəhan

* **13:5:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260). 2 Tes 2:1-12. † **13:6:** Dan 8:10-11 ‡ **13:6:** Efes 2:6

nepətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnipət kəiu tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə sepın, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnipət kəiu tətəkəike kəm netəmim rafın e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tinatol pap o nımısən məto tınəwır mın. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, tatol nəmtətın asol mın ne nat pispis mın tepət, matıg mol mın nıgəm tətisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e nıganəmıti netəmim. ¹⁴ Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, məmə titun nolən nəmtətın mın nian tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepın. Kən in təmateıuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətın mın əh in təmol, kən mən-ıpən kəm ilat məmə okotəkəike motəte narmın itəm kasgəwın nat megəh rəhn-kapə sepın, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nısa, məto tatəmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnipət kəiu, məmə oteħag-pən e narmın itəm kəmasgəwın e nıg, pəs təghat. Kən narmın itəm kasgəwın e nıg un, təməghat, mən əskasik məmə okəike kohamnı netəmim rafın itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in təmatəkəike kəm netəmim rafın məmə okotos mək kit rəhan e nelmılat matıp o e nıpınəgilat. Netəmim rafın ağın kotəkəike motos, ilat u, netəmiasol mın, ne netəm əpnarıpın əm, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm rəhalat nautə tıkə, slef mın, ne netəm sənəmə slef mın, məmə okotos mak kit rəhan e nelmılat matıp o e nıpınəgilat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, taruru nosən nəmtı nat kit, ne nosalım-inən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərgı nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepın, o nampa itəm tatəpsen-pən nərgın.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatıgən tepət o nıtunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatıg təħmen, kən nəkıtun nənən nıpətın. Kən nampa u, in sikis-hanrıit-sikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrıit-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh aupən-in io məplan Nəti Sipsip tatətul-pər əpəh e Nitot Saeon, kən wan-hanrıit-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat mın. Kən kəməte-pən nərgı Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nıpınəgilat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ılıs e nego e neai tətəgət, nəwian təħmen e nıtəħı tatem nonahluəluə, kən məħmen mın e kaluəluə tıtətıperəh, kən ekəto təħmen mın e nəwıa hap* tepət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wı kit əpəh aupən e jea rəha kıg, ne nat koatəmegəh kuwıt, ne netəmiasol itəm kəmosos nəwıətən mın. Suah kit təsıtunən napuən əh, netəm mın əm un ilat wan-hanrıit-foti-fo-taosan itəm Uhgın təmos-nəmtın ilat,† mos-ırəkıs ilat e nətueintən. Netəm mın əm un ilat əh, ilat kotıtun nənən napuən əh. ⁴ Netəm mın u ilat u, itəm kəmotəħm wır rəhalat nəmegəhan, məmə namkımik tıkə elat, kən ilat kəməsotıtən pətan, ilat netəm wı.‡ İlat koatuarısıg-in Nəti Sipsip u, moatuwın ikın mın rafın itəm in tatuwın ikın. Uhgın tınos-nəmtın rəkıs netəm mın əh. İlat rəha Uhgın əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotəħmen e nagwənən itəm kəməfak-in wı əm e nasumən, itəm katos-ıpən kəm Uhgın ne Nəti Sipsip. ⁵ İlat kəsoteıuəən nian kit ne, kən nat əkəku kıtıəh ne tıkə məmə tatol ilat kotəmkımik e nıganəmıti Uhgın.

Nagelo kısıl

* **14:2:** Hap mın un, nat katoh elat o nənən napuən, təħmen e kitar. † **14:3:** 1 Pita 1:19

‡ **14:4:** 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9

⁶ Kən əmun ekatig məplan min nagelo kit min, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-iarəp namnusən təwir itəm tətətig tətətig namnun tikəš kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri min rafin, e noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, ne netəmim nuwigilat tol pisin pisin min. ⁷ In tatən əfəməh məmə, “Otəgin motisiai-in Uhgın, kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatip rəhan tinuwa, o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmol nego e neai, ne nətueintən, ne nıtəhəi, ne nəmti nəhau min.”

⁸ Kən nagelo kit min, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, “!Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Təpət təməme, meiuaiu! In tahmen e pətan e suatip itəm təmiuw-pa nəman e kantri min rafin kotuwa motənim wain ilat min. Wain u nımın, inun, nıtəpən nalmələn min, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat min. Kən nian nəman kotənim wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgın olat.”

⁹ Kən nagelo kit min, itəm tatol kisil lan, tatarisig-in ilau, kən matən əfəməh məmə, “Okəmə suah kit təfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən matos rəhan mak e nıpinəgin o nelmin, ¹⁰ kən in təike mənim min wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəməsəgələkləkən e nəhau. In otəto nahməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e niganəmti nagelo asim min ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhaniam rəha nigəm itəm tatus ilat matol nahməən kəm ilat u, in tatər nian rafin, namnun tikə. Netəm min un itəm kotəfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepin ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən motos mak rəha nərgin, ilat okəsotamegən e nərauiəgən ne lapın.” ¹² Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatahatətə e Iesu, ilat kotəkəike motətül əskasik.

¹³ Kən əmun emətə nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əte rəkis nat u: roiu ne matuwın, netəmim rəha İərəməərə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwirən pahrien.”

Kən Narmin Rəha Uhgın təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək min.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

¹⁴ Emətəg-pən min əpəh aıpən-in io məplan malnapuə kit təruan, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. In tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən matiləs naip eko kit itəm tasılə. ¹⁵ Kən əmun nagelo kit min təmisi-pən əpəh e Nimə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəməh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naip eko mos muwın məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tinuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tinimətə.” ¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naip eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tinimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit min təmiet e Nimə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs min rəhan kit naip eko itəm tasılə. ¹⁸ Nagelo kit min, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəməh nagelo itəm tatiləs naip eko məmə, “Ləs rəham naip eko un, muwın e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg

§ 14:6: Katəghat-in Namnusən Təwir məmə namnun tikə məto-inun in tatəghat-in nalpəkəuan lilin min rəha Uhgın, kən məto-inun in tatən nıpahrienən nian rafin.

u tiṗilṗil mīn, əpəh e nəukətīn. Nətueintən tahmen e nəukətīn.” 19-20 Tol nəhlan, nagelo un təmoahin rəhan naip eko, tuwīn e nətueintən, kən mətə rəkis netəm mīn un itəm kotahmen e noa krep itəm tinəmarəg rəkis. Kən in təməraḱin-pən ilat kotuwīn iḱin asol əh itəm kateguarin-eguarin noa krep mīn iḱin, məmə nahuilat otaiəh. Iḱin əh, in ihluə e taon, Uhgīn tatos-iarəp rəhan neməha, kən matol nalṗinən iḱin kəm netəmim. Kən kateguarin-eguarin netəm mīn u, kən nitalat itəm titaiəh mətaiu iḱin əh, in tahmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrīt kilomita, kən lokamnim lokamnim. Okəmə hos kit tiwig-pən iḱin, nita titun nərən mek nohlin.*

15

Netəmim rəha Uhgīn kəmotənwiwi in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan mīn nəmtətīn kit mīn itəm tatuha-ṗisṗis lak. Nagelo ilat seṗin koatos namnu nalṗinən mīn, ilat seṗin. Nalṗinən mīn əh, ilat koatol neməha aṗiəṗiə rəha Uhgīn tol namnun lan.

² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nitəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm ṗiləh-ṗiləh, kən netəmim neen koatətul e nikalkal nitəhəi u, ilat un netəm kəmotəmou ilat nat megəh rəhn-kapə seṗin ne narmīn itəm kəmasgəwīn e nig, kən kotol win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgīn. Kən Uhgīn təmos-ṗən hap* mīn kəm ilat, ³ kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgīn, koatan məmə,

“Iərəməərə Uhgīn Nahgim Təpət Pīk Agin

Rəham nolən asol mīn kotatuha-ṗisṗis etimat.

!Kig lilin, nolən mīn rəham kotətuatip pahrien!

⁴ ?Pah otəsaginən ik, Iərəməərə?†

?Kən pah otəsos-ṗənən nənwīwīən o nərgəm?

Məto-inu ik ṗisīn əm nakasim.

Netəmim e kantri mīn rafin okotuwa

kən motəfak e nigənəmtim,

məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatip mīn.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmərah-pən Iḱin Uhgīn Tətətiḱ Iḱin, inu, Nimə Tapolən rəha Uhgīn. ⁶ Nagelo ilat seṗin kəmotiet e Iḱin Uhgīn Tətətiḱ Iḱin, koatos nalṗinən mīn ilat seṗin. Ilat kotuwīn e napən wīr u, linen, itəm tatipit-ṗit, kən kəməlis manikiləhalat e kətətul itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ṗit. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ṗən pesin mīn itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ṗit, ilat seṗin, kəm nagelo mīn u seṗin. Pesin mīn u, kotərioah e neməha rəha Uhgīn u, itəm tətətiḱ lilin. ⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin Iḱin Uhgīn Tətətiḱ Iḱin, nəhaniəm-in nəpətən əhag-əhag rəha Uhgīn ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwīnən əh imə e Iḱin Uhgīn Tətətiḱ Iḱin mətoarus nalṗinən mīn ilat seṗin itəm nagelo seṗin koatəmīk, okotol namnun.

16

Pesin ilat seṗin, kəmotərioah e neməha rəha Uhgīn

¹ Kən əmun, eməto nəwīan kit təmagət əfəməh əpəh e Iḱin Uhgīn Tətətiḱ Iḱin, matən-ṗən kəm nagelo mīn u seṗin məmə, “Otuwīn, motəhtəg-iarəp

* **14:19-20:** Aes 63:1-6 * **15:2:** Hap mīn un, nat katoh elat o nənən napuən, tahmen e kitar.

† **15:4:** Jer 10:7; Sam 86:9-10

e nātueintən pesin ilat sepin itəm kəmotərioah e neməha rəha Uhgīn.”
 2 Nagelo itəm tətaupən, təmuwin məhtəg-iarəp pesin rəhan e nəptən. Kən əmun, netəmim itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, kən moatəfak kəm narmin itəm kəmasgəwin e nig, niməgəm təmirəfin nīpətilat.

3 Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesin əpəh itəhəi. Kən nītəhəi təmol nīta lan, tahmen e nīta etəm təmimis. Kən nat itəhəi min rafin kəmotimis.

4 Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesin e nəmti nəhau min ne nəlugi nəhau min, kən ilau kueia mioal nīta elau. 5 Kən əmun eməto nagelo itəm tərəmərə e nəhau min təmə,

“Ik pisin əm ik Uhgīn, nakətuatip,
 ik un itəm nakətatig kən nəmətətig,

kən tətuatip əm məmə onəkol nalpīnən kəm ilat nəhlan.

6 Rəhalat atip əm,

məto-inun ilat kəmotiu nīta rəham netəmim min ne ien min,
 kən ik nakos-ipən nīta nīmīlat məmə okotənim.”

7 Kən ekəto min olta tətəgət əfəməh məmə,

“!Əwəh! İərəmərə Uhgīn Nahgīn Tepət Pik Agīn, rəham nəghatən nəmuəh
 netəmim lan, in tətuatip agin, kən nīpahrienən.”

8 Kən əmun, nagelo nampa fo, təhtəg-iarəpən rəhan pesin e mītgar, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm mīt məmə otəhg netəmim tahmen e nigəm. 9 Kən nəgəpanən təmus ilat, kən kotau-İərmis-in nərgi Uhgīn, itəm in tətərəmərə e nalpīnən min u, məto ilat kotapəs nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motisiəi-in rəhan nəpətən.

10 Kən nagelo nampa faif təhtəg-iarəpən rəhan pesin əpəh nat megəh tətərəmərə ikin, kən əmun, ikin min rafin in tətərəmərə ikin in təmapinəp. Kən netəmim koatəto nahməən, moatus namīlat motoatip-oatip. 11 Kən ilat motau-İərmis-in Uhgīn əpəh e nego e neai o nahməən min ne niməgəm min rəhalat, məto ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nat itəm kəmotol.

12 Kən nagelo nampa sikis, təməhtəg-rəkis rəhan pesin əpəh e nəhau asol, nərgin u, İufretes, kən əmun nəhau təmamir mol suatip rəha kig min kotaliwək lan moatisi-pah. 13 Kən əmun, ekəplan min narmin rat kisil kəhalahmen e pirok. Kit təmīet e nīpəgnoa ialkita, kit tiet e nīpəgnoa nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, kən kit tiet e nīpəgnoa ien eiueiua.*

14 İləhal narmi İərmis min, itəm koatol nəmtətin min, kən iləhal kəhaliet mətəhəluwin o kig min e nātueintən rafin, məhəluəfimīn ilat məmə okotəluagin e Nian Asol rəha Uhgīn Nahgīn Tepət Pik Agīn.

15 Kən İesu təmən məmə, “!Ətag-pa-tu! !latuwa tahmen e iakləh! Etəmim itəm təsapilən mətaiir, məsapəgən rəhan natimnat o napilən məmə in otəsapipiəən kən maulis ron, in otatig e nəwirən pahrien.”

16 Kən ilat kəmotərgətəin rafin kig min əpəh ikin kit, katən e nəghatən rəha netəm İsrəl, məmə, “Amaketon.”

17 Kən nammun nagelo itəm in nampa sepin, təməhtəg-rəkis-pən rəhan pesin əpəh e niməgoagəp, kən əmun əpəh e İkin Uhgīn Tətətig İkin, nəwian asol kit tisi-pən əpəh e jea rəha kig məmə, “!Tīnol nammun!” 18 Kən əmun təmatipit, kəməto nagətən asol, kən kaluəluə təmatipərəh-atipərəh, kən namig asol təməloal e nəptən. Namig u, in iahgīn iahgīn, kəsəplanən

* 16:13: “İen eiueiua” u, in nat megəh itəm təməhap nisip mər, rəhnipət kəiu, itəm təməghat-in e Nol Өпөн 13:11-18.

namig kit iahgin tol nəhlan nian kit. ¹⁹ Kən taon asol təməhap məsin kisil, kən taon min e kantri min rafin kəmotisas motol nat tikə elat. Uhgın, nikin təməht nolən rat min rəha Pəpilon Asol, kən tos-ipən panikin itəm tərtoah e wain e neməha rəhan, təkəkəike kəm in məmə otanım rafin agin. ²⁰ Nəptən əlkələh min rafin kəmahin rəkis ilat, kotikə, ne nitot min, kisəplan minən kit. ²¹ Ais u itəm tahmen e kəpiel asol koatısı-pən e malnapuə, kəmotisas-pən e netəmim. Ais u, kitiəh əm tahmen e fiftə kilo, kən netəmim kəmotau-iərmis-in Uhgın o nahl-ipa-mən ais itəm təmatısas-pən elat, məto-inu nalpınən u in tərət tərət agin.

17

Pətan ionəhan tərət agin

¹ Kən əmun, nagelo sepin min u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepin, təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs ekəgətun kəm ik nalpınən rəha pətan ionəhan* tərət agin, itəm tatəpələh-pən e nəhau tərət. ² Pətan əh, kig min rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənım nımın wain, moatapis ilat min kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Nərmın Rəha Uhgın təmöl kəm io, kən nagelo təmit-irəkis io ekian əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən ikin əh, eməplan pətan un tətəsüə-pər e məntaa nat megəh asiə kit. Kəməte-pən nərig min itəm tatən rat Uhgın, tirəfin nıpətin, kən rəhn-kapə təmisim ilat sepin, kənu rəhnıpat ten. ⁴ Pətan un, tatuwin e napən itəm tol nəgui-naris ne tasiə, in təmöl malə-malə e nıpətin, tətəanin noanat ne iarig, itəm kəmöl e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne kəpiel itəm nəmtin tiəkis, ne nat kit təwir pik u, perel.† Kən in tatos panikin kit e nelmin, itəm kəmöl e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən tərtoah e nat tərət min, itəm kotəmkimik agin e niganəmti Uhgın, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nıpınəgin, kəməte-pən nərig kit əh-ikin, itəm nıpətin tatəhluaig u, tatən məmə,

TAON ƏsanƏN NAHGİN TEPƏT U PAPILON.

IN İTİ NİPİTAN İONƏHAN MİN RAFIN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AGİN MİN.

⁶ Kən ekəplan məmə pətan u, in tinapis e nita netəmim min rəha Uhgın, nita netəm kəmotətul-arəp o nən-iarəpən İesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmən-ipa kəm io məmə, “?Narməm tatiwig nulan o naka? Io ekuhapik e nəghatən anion e pətan u ne nat megəh itəm tətəsüə-pər lan, itəm rəhn-kapə təmisim ilat sepin kən rəhnıpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətatig, kən təsatigən roiu, kən otəsüwəhən otər e nıpəg asol itəm təuəiu agin, kən tinətəiu matuwin məmə Uhgın otərəkin.

“Kən netəmim rəha netueintən itəm kəməsətəən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən, ilat, narmilat otiwig pik nian okotəplan nat megəh u, məto-inu əupən in təmətəmegəh, məto təsatigən roiu, məto in otiet-arəpa min.

⁹ “Etəmim otəkəike mos nenatigən o nitunən nıpəti nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepin, koatəpsen-pən nitot min itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.‡ ¹⁰ Koatəpsen-pən min kig ilat sepin. Kig faif ilat kinotiet rəkis, kitiəh təməmegəh roiu, kən kit min təsuwamən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatig o nian təkuəkır əm. ¹¹ Nat megəh u itəm təmətatig, kən roiu in təsatigən, in min in kig kit, itəm tatol nampa eit

* 17:1: Pətan ionəhan, nıpətin pətan rəha suatip. † 17:4: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. ‡ 17:9: Netəmim tərət nikilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkın-pər e nitot ilat sepin.

lan, mətə in mīn in kig kit rəha kig mīn u ilat sepīn, kən tīnətaiu matuwīn məmə Uhgīn otərəkin.

¹² “Rəhnīpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nərəməərən rəhalat. Mətə ilat okəpanotos nepətan məmə ilat kig mīn, motərəməərə ilat nat megəh, mətə o nian təkūəkīr əm.

¹³ Nətəligən rəhalat kitīəh əm o nos-ipənən rəhalat nəsanənən ne nepətan kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagin ilat Nəti Sipsip, mətə Nəti Sipsip otol win elat, mətə-inu Nəti Sipsip in İərəməərə rəha İərəməərə mīn, ne Kig rəha kig mīn. Kən in otuwa ilat mīn netəm mīn u, təmītəpun ilat, kən ilat koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ipa mīn kəm io məmə, “Nəhau mīn u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigīlat tol pīsīn pīsīn, nīmanīn netəmim, kantri mīn, ne nəghatən pīsīn pīsīn mīn. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnīpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkin in, motol nat ruən lan, tayı piəpiə. İlat okotun noanuwaəhgīn kən motan-ətip nīpətin e nīgəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, mətə-inu Uhgīn təmələhəu-pən nat u e nikilat, məmə okotol nətəligən rəhan, kən mol nīkilat kitīəh əm o nos-ipənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh, məmə in otərəməərə, mətəarus nəghatən rəha Uhgīn tuwa mol nīpahriənən.

¹⁸ “Pətan əh natəplan, in taon nahgīn tepət itəm tatərəməərə e kig mīn rəha nətueintən.”

18

Papilon təməme

¹ Uarisig e natimnat mīn u, eməplan nagelo kit mīn təmisi-pər e neai. In tatos nepətan asol, kən in tətasiəgəpīn rafīn nətueintən e rəhan nəhag-əhagən. ² Təməmərīt əfəməh e nəwian kit itəm İahgīn, məmə,

“!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgīn Tepət təməme!

İərmis mīn kinotuwa kətətig İkin.

In noanīpirasig rəha narmīn rat mīn.

In noanīpirasig rəha mənīg rat mīn, kəsonən,

itəm kotəmkimik e nīganəmti Uhgīn.

³ Mətə-inun kantri mīn rafīn kīnotəpīs e nīmīn wain u, nītəpən nalmələn, moatit in.

Kig mīn rəha nətueintən kəmoatit mīn,

kən netəm koatol-salīm-in natimnat mīn e nətueintən,

rəhalat nautə nepət rəkīs e rəhan nolən itəm

tətaumīs o natimnat rəhan.”

⁴ Kən əmun emətə nəwian kit mīn e nego e neai təmə,

“Otiet rəkīs lan, rəhak netəmim,

məmə rəhan nolən rat otəsīləs pīkənən itəmat,

kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpīnən,

⁵ mətə-inun in təmərgətəin rəhan nolən rat tər İuəhkīr əm tatek neai,

mol Uhgīn təsaluīnən rəhan nolən rat mīn.

⁶ Otəlpīn nītai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netəmim.

Otos-ipən rəhan nətəuən mau kəiu.

Otiuw rəkīs nīmīn wain itəm in tarīp məskasik,

rəhan nəsanənən tepət məprəkīs-in itəm un itəm in təmatos-ipən kəm ilat.

⁷ Pətan un, təmatos-ipər atip in, matətə təwir e nautə rəhan,

mətə roiu əh, os-ipən nətəuən rəhan e nəhməən ne nasəkən,

məto-inu tatəghat ausit e nikin matən məmə, 'To kwın kit. İkin-u iatəpələh, matərəməyə. Sənəmə io nəutahlımis. Okol esasəkən nian kit.'

⁸ O nausitan u rəhan, rəhan nalpinən min otıləs in o nian kitiah əm.

In otatımis, matəto tərət, mətasək.

Kən in otatig e nian iəkis o nosən nagwənən,

kən nigəm otus in,

məto-inun İərəməyə Uhgın un, nahgın tepət,

in tatos-ipən rəhan nalpinən."

⁹ "Kən nian kig min rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə min rəhan, kotəplan nəhaniəm e nigəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motəto tərət ron. ¹⁰ Rəhan nahməən otol ilat kotəgın, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

'!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Pəpilon, taon itəm təmatəsənən pik! Məto roiu agın-əh huə, kəmau kitiah əm lan, in tınatos rəhan nalpinən!'

¹¹ "Netəmim koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat min okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmim kit min tıka o nosən nəmtin rəhalat natimnat. ¹² Suah kit min otəsos-nəmtinən iaen u kol tatipit-ipit, ne silpa,

ne kəpiel wir min ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtin minən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wir u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtilat tiəkis agın. Etəmim otikə o nos-nəmtinən nig pisin pisin min itəm koatəpien wir, ne natimnat min itəm katol e nəlui eləfen, ne nig min itəm nəmtətin tiəkis agın, ne pırons, †

ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapıl. ¹³ Etəmim otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwılat tatəpien wir min, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frankinsens, ne fomat u mir. Netəmim otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmim otikə min o nos-nəmtinən kau min ne sipsip ne hos ne kat, ne slef min rəhalat, inu netəmim.

¹⁴ "Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat min, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. İlat okotan məmə, 'Noa wək asol min rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwin pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagım kapəs ik. Rəham nautə min ne malə-malə min rəham kinotagım, okul nəsos minən ilat.'

¹⁵ Netəm koatol-salim-in natimnat min rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol min lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. İlat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəməh, ¹⁶ motəmə,

"!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir min u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e nipətin tətəanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel min nəmtin tiəkis, ne nat wir min u perel ne.

¹⁷ Məto roiu agın-əh huə, kəmau kitiah əm lan, kəməəkın rafın nautə asol min rəhan.'

"Kən əmun netəm koatıləs nego min rafın, netəm koataliwək e nego, ne kırı min rəha nego, ne netəmim rafın itəm koatos məni rəhalat o natigən e nərpı nitəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸ Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, '!Kəsehmən taon kit təsanən tahmen e taon asol u!'

¹⁹ Kən ilat okotatip rəhalat-kapə e nımoulul, tatəpsen-pən məmə nikilat titahmə, kən motasək pik məmə,

"!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafın itəm koatos nego min itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham natimnat!

* 18:12: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. † 18:12: Pırons in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitiaə əm lam, kəmərakin agin ik.’

²⁰ “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhgın, ne aposol min ne ien min,

itəmat nikitəmat təlke magien,

məto-inu Uhgın təmətu rəkis neim otəmat mələhəu-pən o pətan u!”

²¹ Kən əmun, nagelo əsanən kit təmiləs kəpiel asol kit, matipin-pən e nahgin rafin əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərakin-pən nəhlan Papilon Əsanən Nahgin Tepət əpəh itəhəi.

Kən okol in təsətul minən.

²² Kən okol kəsəto minən nəwiali hap[‡] min ne napuən min, ne nəwiali nahlan nau ne təwi u ikin-u.

Etəmim rəha nalpəkəu wırən e natimnat otikə ikin-u,

kən okisəto minən natərkərikən rəha kəpiel min itəm kotalkin wit katol flaoa lan.

²³ Nəhag-əhagən rəha lait min okol kəsotasia minən,

kən okol kəsəto minən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aupən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafin,

kən ik natagwən asim netəmim e kantri pisin pisin min məmə kotuwa o rəham nərəmərəən, e nolə masig rəham.

²⁴ “Taon asol u Papilon in təmos nalpinən

məto-inun kəmati u nita ien min ne netəmim min rəha Uhgın ikin min rafin e nətueintən.

Nipahrienən, nita netəmim rafin itəm kəmoəhamnu ilat,

in tətətig e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotənwiji Uhgın

¹ Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit tahmen e netəmim tepət tepət kotagət əfəməh əpəh e nego e neai, moatən məmə,

“!Pəs kotənwiji İərəməərə!

!In Uhgın u, təmosmegəh kitat!

Nepətən əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pisin əm,

² məto-inu nakilən rəhan in tətətip pahrien.

Rəhan nəghatən tinuəh rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit əpnəpin netəmim,

kən tinətalpin nita rəhan iolwək min.”

³ Kən kəmotagət əfəməh min motəmə,

“!Pəs kotənwiji İərəməərə Uhgın! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus pətan u, tatər tatər namnun tikə.”

⁴ Netəm-iasol itəm kəmotəwlatən min ilat tuente-fo, ne nat koatəmegəh ilat kuwit, kəmotisin nulilat kəm Uhgın. İlat kəmotəuiəu, nipiəgilat taru nisip, motəfək kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə. Kən ilat motəmə,

“!Əwəh! !Pəs Kotənwiji İərəməərə!”

Marit rəha Nəti Sipsip

⁵ Kən əmun, nəwian kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig, matən məmə,

“!Otənwiji Uhgın rəhatat!

!Itəmat rəhan iolwək min rafin, otənwiji in!

[‡] 18:22: Hap un, nat katoh lan o nanən napuən, tahmen e kitar.

!Itəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgın, otənwiwi in!

!Nat əpnəpın okəmə itəmat noatos nepətən asol mın, o netəm əpnəpın əm, mətə otənwiwi Uhgın!”

⁶ Kən əmun emətə nəwıa nat kit tahmen e netəmim tepət koatəgət, kən mahmen mın e nıtəhəi tatem nonahlualuə, ne kalualuə titatıperəh-atıperəh motəmə,

“!Pəs kotənwiwi İərəmərə!

Mətə-inun İərəmərə Uhgın rəhatat, Nahgın Tepət Pık Agın, in tınatərəmə.

⁷ Pəs nikitat tərıoah e nagiənən,

kən motən nıpahriənən e rəhan nepətən,

mətə-inu tınuwa e nıan ətuatıp rəha marıt rəha Nətı Sıpsıp.

Kən rəhan pətan tatətul matıp matəsahgın əm.

⁸ Kən Uhgın təmos-ıpən napən wır kəm in, məmə otuwın lan.

Napən wır u linen, tatıpıt-ıpıt, məruən.”

(Napən wır u linen, tatəpsen-pən nolən ətuatıp rəha netəmim rəha Uhgın.)

⁹ Kənu nagelo u, tən-ıpa kəm io məmə, “Əte rəkis natımnat mın u. ‘Netəm mın un itəm kəmaun-in ılat məmə okotuwın e nagwənən rəha marıt rəha Nətı Sıpsıp, ılat okotatıg e nəwırən pahriən.’” Kən matıg mən mın məmə,

“Nəghatən mın u, ılat nəghatən pahriən rəha Uhgın.” ¹⁰ Təmən nəhlan, kən emısın nulık e nelkın, meıuauı, nıpınəgək taru nısıp, məmə ekafak kəm in. Mətə in tən-ıpa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kılau mın ik iolwək mil əm, kıtat pıam mın itəm ılat kotətul əskasık o nən-ıarəpən namnusən təwır rəha İesu. Əfak kəm Uhgın əm, mətə-inu nətul-arəpən rəha İesu, in nəukətın nəghatən mın rəha ien mın.”

Etəm təmasuə-pər e hos kəruən

¹¹ Kən əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kən məplan hos kəruən kit. Etəm tətəsuə-pər lan, nərgın un, “Etəm Kıtun Nahatətə Əskasıkən Lan, kən in Nıpahriənən.” In tatəmou, kən matos-ıpən nalpınən kəm netəmim e nolən itəm tətətuatıp əm. ¹² Nıganəmtın tahmen e nəmnamın nıgəm, kən kəməfauın-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat mın u, ılat hat mın rəha kıg asol agın. Kəmətə-pən nərgın kit lan, mətə suah kit təsıtunən nərgın əh, in pısın əm tıtun. ¹³ In tatuwın e napən kit itəm kəmeer e nıta,* kən nərgın un, Nəghatən Rəha Uhgın.† ¹⁴ Kən mopael mın rəha nego e neai koatuarısıg-in. ılat rafın koatəpələh-pər e hos kəruən mın, kən moatuwın e napən wır u, linen, tərıuən məwır. ¹⁵ Suah un, rəhan kit əh-ıkın naıp itəm tətısı-pən e nıpəgnoan.‡ Kən in otətəmnı netəmim e kantrı mın e naıp əh. “In otərəməərə elat, kən nəmtətın rəha nepətən u, in nəlnal itəm kəmol e ıaen.”§ In otol təkəsık agın kəm ılat, tahmen əm mə katol e noa kırep mın itəm netəmim kəmoteguarın-eguarın məmə nahıın otalıh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgın Nahgın Tepət Pık Agın tatol-arəp rəhan neməha pık. ¹⁶ Kəmətə-pən nərgın e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NE İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ MİN*

¹⁷ Kən əmun ekətəg-pən məplan nagelo kit tatətul-pən e mıtgar, in tətəsək əfəməh matən-ıpən kəm mənıg mın itəm koatıwıg əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətəın itəmat mın o nagwənən asol

* 19:13: Aes 63:1-6 † 19:13: Jon 1:1,14 ‡ 19:15: Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Əpən 1:16; 2:12

§ 19:15: Sam 2:9 * 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Əpən 17:14

rəha Uhgın, ¹⁸ məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kig min, ne netəmiasol rəha mopael min, ne netəm nahgilat tepət, ne hos min, ne netəm koatasuə-pər elat, ne noanuwəhgi netəmim rafin, netəm sənəmə slef, ne slef min, netəm koatos nepətən asol min, ne netəm əpnəpin əm.”

¹⁹ Kən əmun, ekatig məplan min nat megəh əpələ in, ne kig min rəha nətueintən ne rəhalat mopael min. İlat kəmotərgətəin ilat min məmə okotəluagin ilat etəm titasuə e hos kəruən, ne rəhan mopael min. ²⁰ Məto kəmotaskəlim nat megəh əh, ne ien eiuə-eiuə itəm təmatol nəmtətəin pişpiş min nian təmətatig ilau nat megəh. In təmatol nəmtətəin min əh, o neiuə-inən netəm min u itəm koatos mak rəha nat megəh, kən motəfak kəm narmın itəm kəmasgəwin e nig. Kəmotərakin-pən ilau kərən katuəmegəh əm, əpəh e nipiğnoa nəmnamın nigəm asol itəm təgəpan matuəp matəpien. ²¹ Etəm titatasuə e hos kəruən, təmohamnu kig min ne mopael min rafin e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nipiğnoan kən mənig min rafin kəmoton nipiətəlat, moton, nərpilat tasis wır.

20

Kristo təmuwa mol Kig kən məməmə e netəmim mətoarus-pən nup wantaosən

¹ Kən əmun, eməplan nəgelo kit tətisi-pər e nego e neai, tatos ki rəha nipiğ asol itəm teiuaiu agın, * ne sen asol kit. ² Kən in təmaskəlim ialkita asol u, sinek nuwəh ilouin əpən, in İərmis, o Setan, kən məlis ətəin o nup wantaosən. ³ Təmərakin-pən in e nipiğ asol itəm teiuaiu agın, kən mahtosiğ-in tiəkis, məmə in otəseiuə-in minən netəmim rəha kantri min mətoarus-pən nup wantaosən tol namnun. Nup wantaosən otol namnun un, okəike kerəh min lan o nian əkuəkır min əm.

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig min neen, kən netəmim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netəmim. Kən ekəplan min netəmim itəm kəmətatip nentoulət məto-inu kəmotətul-arəp o nən-iarəpən namnusən təwir rəha İesu ne nəghatən rəha Uhgın. İlat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmın itəm kəmasgəwin e nig, kən məsotosən rəhan mak e nipiğəgilat ne nelmilat. Kən roiu ilat kəmotəmegəh min, kən motəməmə ilat Kristo o nup wantaosən. ⁵ Nat əh, in naiir-pa-minən e nımisən itəm otaupən. Məto netəm min u neen min itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmosotəfakən kəm nat megəh ilouin, kəməsotəmegəh minən mətoarus nup wantaosən tol namnun. ⁶ Netəm min un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-minən e nımisən, ilat okotatig e nəwirən pəhriən, məto-inu ilat netəm asim min rəha Uhgın. İlat okəsotuwinən e noanəmnamın nigəm asol, məto ilat okotuwa motol pris min rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotəməmə ilat min e nup wantaosən.

Uhgın təmol nalpınən kəm Setan

⁷ Nian nup wantaosən tınol namnun, okahl-iarəp min Setan e nipiğ asol. ⁸ Kən in otuwın əpəh o netəmim e kona kuwit rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok, † məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafin ilat mərgətəin ilat o nəluaginən. İlat rafin otepət otepət, nampa rəhalat in tahmen e nıməkləkil əpəh e nıkalı itəhəi. ⁹ İlat kəmotəliwək motuwın isəu isəu min motirəfin nətueintən. Kən ilat kəmotətul kitəlau-in ikin netəmim rəha Uhgın okotatig ikin, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik. ‡ Məto

* **20:1:** Nol əpən 1:18 † **20:8:** Esik 38:2,9,15 ‡ **20:9:** “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem.

nigəm kit təmiş-i-pər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakin-pən İərmis itəm təmatos-ipən os-ipən kəm ilat, kəmərakin-pən əpəh e noanəmnamin nigəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakin-pən rəkis nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lilin e nərauiəgən ne lapin, nammun tikə.

Namnun nakilən

¹¹ Kən əmun ekəplan min jea asol kit, tərüən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuagim o niganəmtin, miakə agin.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnarın əm. İlat rafin kotətul aupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa min. § Kən kameg min naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakilən rəha netəm kəmotimis e naoa min u, kən kinatakil ilat kitiah kitiah o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpə nitəhəi təməhlman netəm kəmotimis itəhəi, kən Nəmisən ne Noanpən kəmuəhlman min ilat, ilat kinotiet rəkis elau, kən kinatakil ilat kitiah kitiah o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nəmisən ne Noanpən, kərakin-pən ilau e noanəmnamin nigəm asol. Noanəmnamin nigəm asol u, in nəmisən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakin-pən in e noanəmnamin nigəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kiniakə. Kən nitəhəi təmikə min. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tatisi-pər o Uhgın e nego e neai mateiuaiu-pa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətən itəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuwın mehm rəhan İərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmiş-i-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “İəplan-tu! Roiu əh, Uhgın tənol latuənu rəhan ilat netəmim. In otətətig ilat min, kən ilat okotuwa rəhan min netəmim. Kən Uhgın ətuatip in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otəfal rəkis rafin nahui nəmtilat. Nəmisən ne nasəkən ne nahməən min okotikə. Natimnat nuwəh min u, ilat kinotuwin rəkis, okol kəsotuwa minən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natimnat min rafin kotuwa motuwıwi.” Kən məmə, “Əte rəkis natimnat min u, məto-inu nəghatən min u, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matig mən-ipa min kəm io məmə, “Kınol nammun natimnat rafin. Io Nəukətin ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol nammun lan. Netəmim itəm koatoaoa, io ekos-ipən nəhau kəm ilat, itəm okotənım məsotos-nəmtinən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-ipən nəmegəhən lilin.† ⁷ Etəmim itəm otətətul-iəkis mol win e nəluaginən rəhan, io ekos-ipən natimnat itəm emən-iəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik. ⁸ Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikan e rəhalat nahatətəən, ilat kotamkimik, kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat min, moatol klefa, moatəmik nərik, motəfak kəm narmi nat min, ne ieueiuə min rafin, iməlat ətuatip un in noanəmnamin nigəm asol, tatəpien ikın. Nat u, in nampa tu nəmisən.”

§ 20:12: Natimnat rafin itəm netəmim kəmotol, kəməte rəkis e naoa min u. * 21:6: Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol nammun lan, tahmen e A ne Z e İnglis. † 21:6: Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

⁹ Kən əmun, nagelo aupən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepın mın u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepın itəm kotərioah e namnu nalpınən ilat sepın itəm Uhgın otol kəm netəmim. In təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marit ilau min.” ¹⁰ Kən nəsanənan rəha Narmın Rəha Uhgın təmöl kəm io, əmun nagelo tit-irəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. ¹¹ In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatipit-ipit tahmen e kəpiel wır kit u tiaspa, itəm talien mə kilas. ¹² Rəhan fenis təfəməh mər ilis, mitalau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo mın tuelef koatətul o ket mın u. Kəmote-pən nərgi noanol rəha nenəti Isrel ilat tuelef e ket mın u. ¹³ Kən kəmote-pən nərgiləhal kisil e nıkalın pah ikin, kisil mın e nıkalın pəhap ikin, kisil e nıkalın pis ikin, kən kisil e nıkalın par ikin. ¹⁴ Nəukəti fenis e taon u kəmotətul-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəmote-rəkis-pən nərgi tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel mın u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit, o nosən mak rəha taon əh, ne ket mın ne fenis rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nıkalın mın rafın kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəməh, kən mak rəha nıkalın mın rafın ne nəfəməhən rəhan ilat rafın tu taosen tu-hanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenis u, tipik-ipik, mak rəhan tahmen e sikiste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihin e nat. ¹⁸ Fenis u, kəmöl e kəpiel wır u tiaspa, kən kəmöl taon e iaen u kol tatipit-ipit, in əm in əm. Kən kol u in təwir, in talien mə kilas. ¹⁹ Kəpiel mın itəm kəmiləkın nəukəti fenis lan, kəmöl malə-malə elat e kəpiel wır mın. Kəmotaupən motəlın-pən kəpiel wır mın u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u safai, kən nampa tri lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u onikis, kən nampa sikis lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u kanilian, kən nampa sepın lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u malakait, nampa nain lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u kalsetoni, kən nampa lepin lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u takuoēs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u ametis. ²¹ Ket asol mın u rəha fenis, kəmöl e tuelef perel. Kəmöl ket kitiəh kitiəh e perel[‡] kitiəh kitiəh. Kən suatip mın əpəh imə e taon u, kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit in əm in əm, talien wır, tahmen e kilas.

²² İkin əh, eməsəplanən nimə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgin Təpət Pık Agın, ne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakən. ²³ Kən ikin əh, nikitəm təsuwəhən mițgar ne məwig, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiəgəpın rafın taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan. § ²⁴ Kən kantri mın e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən iəməmə mın rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wır mın, motuwa e nisaiian motələhəu e taon u. ²⁵ Kisahtosig-inən rəhan ket mın nian kit, məto-inu nian lapın tikə ikin əh. ²⁶ Netəmim e kantri pisin pisin mın e nətueintən, okotos nautə wır mın rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisaiian, motələhəu e taon u. ²⁷ Məto natimnat mın itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne netəm koateiuə, netəm mın u okol ilat

‡ 21:21: Perel u, in kəpiel wır əpəh e niki iarou. § 21:23: Aes 60:19

kəsotuwınən imə e taon asol u. Netəm mın əm un itəm kəməte-rəkis-pən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun nuwınən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun mın nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kilas. Tatisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, ² maiu matuwın matiləs nəlugi suatip asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nikal-kali nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup mın rafin, e məwig mın rafin. Kən netəmim e kantri mın rafin koatol nimalın o nol-wirən nimisən. ³ Nat tikə agin ikin əh itəm təike mos nalpınən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikin əh, katuəməməə ikin. Kən rəhan iolwək mın okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan niganəmtin, * kən okəte-pən nərgin e nıpınəgilat. ⁵ Nian lapın otikə. Nıkilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nıkilat otəsəhtən mın nəhag-əhagən rəha mıtgar, məto-inu İəməməə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotəməməə lili, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ipa kəm io məmə, “Nəghatən mın u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İəməməə Uhgın təmən-ipən kəm rəhan ien mın aupən natimnat mın itəm okəpanotuwa, kən in təmahl-ipən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat mın itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ipa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsuwəhən ekiet-arəpınə! Netəm mın u itəm kəmotaskəlım nəghatən itəm Uhgın təmən-iarəp aupən e naoa u, ilat okotatig e nəwirən pahrien.”

⁸ İo Jon, io u eməto kən məplan natimnat mın u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulik e nelki nagelo itəm təmit io muwın məgətun ilat kəm io. Kən emeiuaıu, nıpınəgək taru nısip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ipa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau mın ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat pıam mın u ien mın, ne netəm mın u itəm kotaskəlım nəghatən mın e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təmən-ıpa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlım tiəkis, məto-inu natimnat mın u, otəsuwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nəratən, pəs ilat kotəkəike moatol nəratən. Netəm rəhalat nətəligən tamkimik, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkimik rəhalat. Məto netəm wir, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatip. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatip nian rafin, motəkəike e nasimən rəhalat.”

¹² Kən İesu tatig mən mın kəm io, “!Əplan-tu! !Otəsuwəhən ekimnə! Kən iatos rəhak nətouən wir kən ekos-ipən kəm netəmim rafin u, tətəu-pən natimnat mın itəm ilat kəmotol. ¹³ İo Nəukətın ne Namnun.† İo emaupən matig, kən io oekol namnun agin. İo nətuounən, kən io iatol namnun lan. ¹⁴ Netəm itəm kotaikuas e rəhalat napən tərüən, ilat okotatig e nəwirən pahrien, məmə inu, okegəhan-in nepətan kəm ilat məmə kotun noa nig rəha nəmegəhən, kən motuwın-pən e ket mın rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen mın əh-ikin itəm okol kəsotuwamən imə. İlat u, netəm kotamkimik, ne netəm mın un itəm koatol klefa ne moatəmik nərik, ne

* 22:4: Mat 5:8; 2 Kor 4:6 † 22:13: Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis.

koatit anion ilat mın, ne moatohamnu itəm, moatəfak kəm narmi nat mın, ne netəm rafın itəm kotalkeike neiuəiuəən.

¹⁶ “Io Iesu, emahl-ipinə rəhak nagelo məmə otən-iarəpinə natımnat mın u kəm niməfak mın. Io u, Nəukəti Tefit, məto Noanol mın rəhan. Io ekahmen e məhau u fetukai itəm tətasiə wır.”

¹⁷ Narmin Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip katuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm mın u kotəto, ilat mın kotən mə “!Wa!” Etəmim pah itəm tatoaoa, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs in otənim nəhau megəh kisos-nəmtinən.[†] ¹⁸ Io Jon, iatəghat əskasik matən-ipən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətig e naoa u. Okəmə etəmim kit tətə-pən atip nəghatən kit rəhan e naoa u, Uhgın otos-ipən nalpinən mın u naoa u tatəghat-in kən milpin-pən e nalpinən rəha etəmim u. ¹⁹ Okəmə etəmim kit tos-irəkis nəghatən neen e naoa u, Uhgın otos-irəkis nəwırən mın itəm naoa u in tatəghat-in məmə rəha suah u. Inun, noa nig rəha nəmegəhən, kən məsegəhan-inən məmə otatig e taon asim əh. ²⁰ Etəmim itəm tatən-iarəp natımnat mın u, təmə, “Əwəh, otəsuwəhən ekımnə.” !Əwəh! Wa-ta İərəmərə İesu. ²¹ Pəs Uhgın tawte-in nəwırən rəha İərəmərə İesu tuwın kəm netəmim rəhan. Pəs otol nəhlan. Əwəh.

[†] 22:17: Aes 55:1; Jon 7:37